

BILTEN



HRVATSKA NARODNA BANKA

220

Godina XXI • Prosinac 2015.



HNB

BILTEN 220

IZDAVAČ

Hrvatska narodna banka
Direkcija za izdavačku djelatnost
Trg hrvatskih velikana 3, 10002 Zagreb
Telefon centrale: 01/4564-555
Telefon: 01/4565-006
Telefaks: 01/4564-687

www.hnb.hr

Podaci se objavljuju prema kalendaru objavljivanja podataka. Kalendar se objavljuje na web-stranicama Međunarodnoga monetarnog fonda (<http://dsbb.imf.org>).
Molimo korisnike ove publikacije da pri korištenju podataka obvezno navedu izvor.
Sve eventualno potrebne korekcije bit će unesene u web-verziju.

ISSN 1334-0042 (online)



HNB

HRVATSKA NARODNA BANKA

BILTEN 220

Zagreb, prosinac 2015.

Osnovne informacije o Hrvatskoj

Ekonomski indikatori

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Površina (km ²)	56.594	56.594	56.594	56.594	56.594	56.594	56.594	56.594	56.594	56.594
Broj stanovnika (mil.)	4,442	4,440	4,436	4,434	4,429	4,418	4,280	4,268	4,256	4,238
BDP (mil. HRK, tekuće cijene) ^a	270.191	294.437	322.310	347.685	330.966	328.041	332.587	330.456	329.571	328.431
BDP (mil. EUR, tekuće cijene)	36.512	40.208	43.935	48.135	45.093	45.022	44.737	43.959	43.516	43.045
BDP po stanovniku (EUR)	8.220	9.056	9.904	10.856	10.181	10.191	10.453	10.300	10.225	10.157
BDP, realna godišnja stopa rasta (%)	4,2	4,8	5,2	2,1	-7,4	-1,7	-0,3	-2,2	-1,1	-0,4
Prosječna godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena	3,3	3,2	2,9	6,1	2,4	1,1	2,3	3,4	2,2	-0,2
Tekući račun platne bilance (mil. EUR) ^b	-1.892*	-2.615*	-3.139*	-4.228*	-2.300*	-488,3*	-315,6*	-21,3*	442,5*	364,3*
Tekući račun platne bilance (% BDP-a)	-5,2*	-6,5*	-7,1*	-8,8*	-5,1*	-1,1*	-0,7*	0,0*	1,0*	0,8*
Izvoz robe i usluga (% BDP-a)	39,4*	39,7*	39,0*	38,5*	34,5*	37,8*	40,5*	41,7*	43,1*	46,5*
Uvoz robe i usluga (% BDP-a)	45,5*	46,5*	46,3*	46,5*	38,2*	38,1*	40,9*	41,2*	42,7*	44,5*
Inozemni dug (mil. EUR, na kraju razdoblja) ^b	25.990	29.725	33.721	40.590	45.600	46.908	46.397	45.297	45.958	46.664
Inozemni dug (% BDP-a)	71,2	73,9	76,8	84,3	101,1	104,2	103,7	103,0	105,6	108,4
Inozemni dug (% izvoza robe i usluga)	180,6*	186,1*	196,6*	219,1*	292,7*	275,8*	256,2*	247,3*	244,9*	233,0*
Otplaćeni inozemni dug (% izvoza robe i usluga) ^c	27,5*	41,3*	39,5*	33,2*	52,0*	48,5*	39,5*	42,6*	39,9*	43,1*
Bruto međunarodne pričuve (mil. EUR, na kraju razdoblja)	7.438	8.725	9.307	9.121	10.376	10.660	11.195	11.236	12.908	12.688
Bruto međunarodne pričuve (u mjesecima uvoza robe i usluga, na kraju razdoblja)	5,4*	5,6*	5,5*	4,9*	7,2*	7,5*	7,3*	7,5*	8,3*	8,0*
Nacionalna valuta: kuna (HRK)										
Devizni tečaj za 31. prosinca (HRK : 1 EUR)	7,3756	7,3451	7,3251	7,3244	7,3062	7,3852	7,5304	7,5456	7,6376	7,6615
Devizni tečaj za 31. prosinca (HRK : 1 USD)	6,2336	5,5784	4,9855	5,1555	5,0893	5,5683	5,8199	5,7268	5,5490	6,3021
Prosječni devizni tečaj (HRK : 1 EUR)	7,4000	7,3228	7,3360	7,2232	7,3396	7,2862	7,4342	7,5173	7,5735	7,6300
Prosječni devizni tečaj (HRK : 1 USD)	5,9500	5,8392	5,3660	4,9344	5,2804	5,5000	5,3435	5,8509	5,7059	5,7493
Neto pozajmljivanje (+)/zaduživanje (-) konsolidirane opće države (mil. HRK) ^d	-9.878,2	-9.514,7	-7.732,7	-9.467,7	-19.102,8	-19.412,9	-25.869,3	-17.658,2	-17.651,0	-18.394,8
Neto pozajmljivanje (+)/zaduživanje (-) konsolidirane opće države (% BDP-a)	-3,7	-3,2	-2,4	-2,7	-5,8	-5,9	-7,8	-5,3	-5,4	-5,6
Dug opće države (% BDP-a) ^d	40,7	38,3	37,1	38,9	48,0	57,0	63,7	69,2	80,8	85,1
Stopa nezaposlenosti (prema definiciji ILO-a, stanovništvo starije od 15 g.) ^e	12,7	11,2	9,9	8,5	9,2	11,6	13,7	15,9	17,3	17,3
Stopa zaposlenosti (prema definiciji ILO-a, stanovništvo starije od 15 g.) ^e	43,3	43,6	47,6	48,6	48,2	46,5	44,8	43,2	42,1	43,3

^a Podaci su iskazani prema metodologiji ESA 2010, a za 2014. privremeni su i dobiveni na temelju preliminarnoga godišnjeg obračuna.

^b Podaci platne bilance i inozemnog duga temelje se na metodologiji koju propisuje šesto izdanje Priručnika za sastavljanje platne bilance i stanja međunarodnih ulaganja (BPM6) te na novoj sektorskoj klasifikaciji institucionalnih jedinica u skladu sa standardom ESA 2010. Podaci platne bilance i inozemnog duga zasnivaju se na posljednjim dostupnim podacima o platnoj bilanci zaključno s trećim tromjesečjem 2015. i o stanju bruto inozemnog duga na kraju rujna 2015.

^c Otplate inozemnog duga uključuju otplate glavnice na osnovi obveznica, dugoročnih trgovinskih kredita i dugoročnih kredita (isključujući obveze prema vlasnički povezanim poduzećima) te ukupnu otplatu kamata, bez otplate kamata s osnovne izravnih ulaganja.

^d Proračunski podaci iskazani su prema metodologiji ESA 2010.

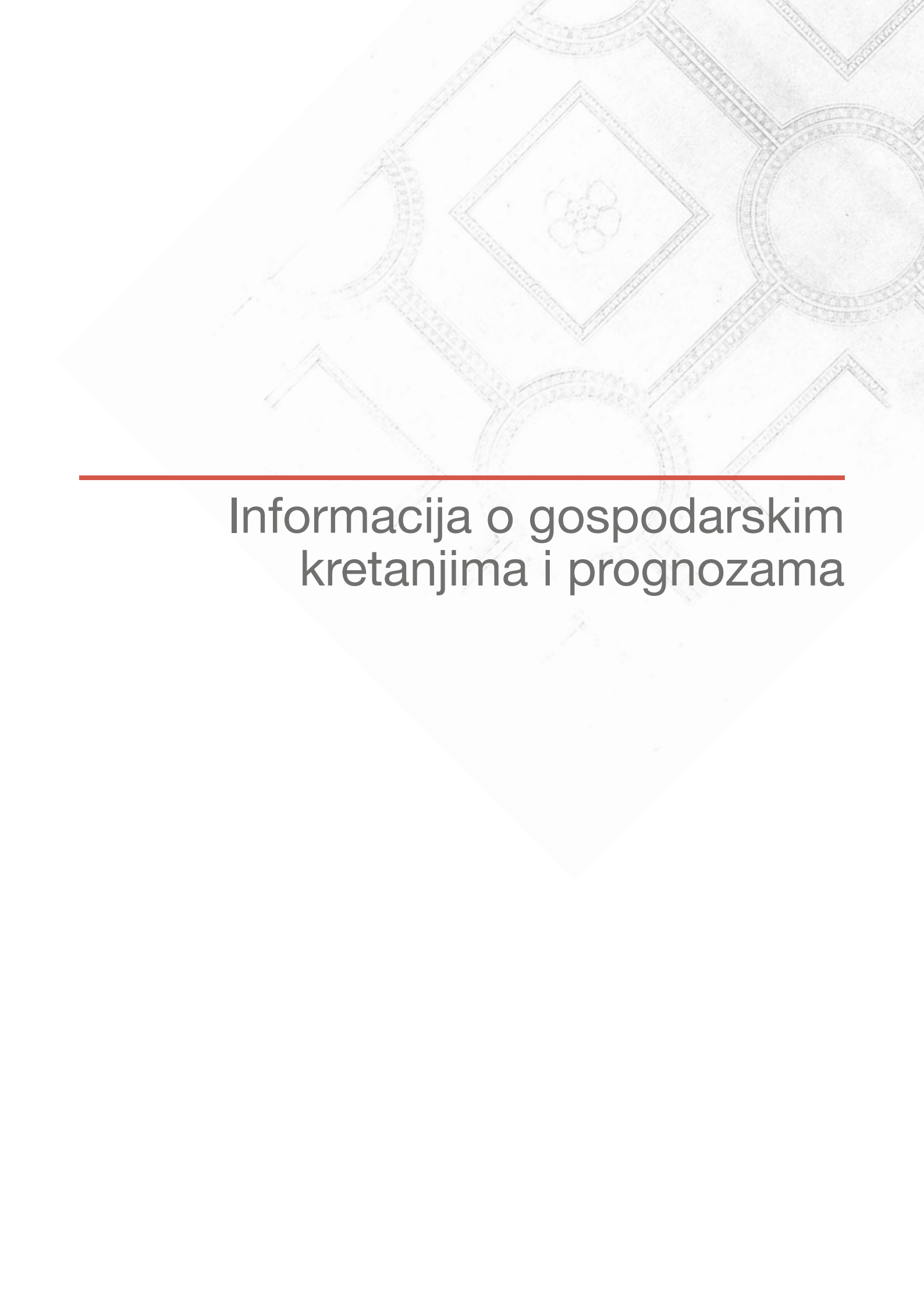
^e Podaci za razdoblje od 2007. do 2013. revidirani su, stoga nisu usporedivi s podacima za razdoblje od 2000. do 2006.

Izvori: DZS; MF; HNB

Sadržaj

Osnovne informacije o Hrvatskoj	iv	Tablica D3: Potraživanja drugih monetarnih financijskih institucija od središnje države i fondova socijalne sigurnosti	60
Informacija o gospodarskim kretanjima i prognozama	1	Tablica D3a: Devizna potraživanja i kunska potraživanja uz valutnu klauzulu drugih monetarnih financijskih institucija od središnje države i fondova socijalne sigurnosti	60
1. Sažetak	3	Tablica D4: Potraživanja drugih monetarnih financijskih institucija od ostalih domaćih sektora	61
2. Kretanja u globalnom okružju	5	Tablica D4a: Devizna potraživanja i kunska potraživanja uz valutnu klauzulu drugih monetarnih financijskih institucija od ostalih domaćih sektora	61
Glavni hrvatski vanjskotrgovinski partneri	6	Tablica D5: Distribucija kredita drugih monetarnih financijskih institucija po institucionalnim sektorima	62
Tečajevi i cjenovna kretanja	6	Tablica D5a: Distribucija deviznih kredita i kunskih kredita s valutnom klauzulom drugih monetarnih financijskih institucija po institucionalnim sektorima	64
Kretanja kamatnih stopa	7	Tablica D5b: Distribucija kredita drugih monetarnih financijskih institucija po institucionalnim sektorima i prema izvornom dospjeću	65
3. Agregatna potražnja i ponuda	8	Tablica D5c: Distribucija kredita drugih monetarnih financijskih institucija kućanstvima prema namjeni i valutnoj strukturi	66
Rizici	11	Tablica D5d: Distribucija kredita drugih monetarnih financijskih institucija za obrtna sredstva i kredita za investicije nefinancijskim društvima prema valutnoj strukturi	67
4. Tržište rada	11	Tablica D6: Depozitni novac kod drugih monetarnih financijskih institucija	67
5. Inflacija	12	Tablica D7: Kunski depoziti kod drugih monetarnih financijskih institucija	68
6. Vanjska trgovina i konkurentnost	14	Tablica D8: Devizni depoziti kod drugih monetarnih financijskih institucija	69
7. Uvjeti financiranja i tokovi kapitala	16	Tablica D8a: Valutna struktura oročenih depozita kućanstava i nefinancijskih društava	70
Tokovi kapitala s inozemstvom	18	Tablica D8b: Ročna struktura oročenih depozita po sektorima	71
8. Monetarna politika	19	Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca	72
9. Javne financije	21	Tablica D10: Inozemna pasiva drugih monetarnih financijskih institucija	73
Prihodi i rashodi konsolidirane opće države	21	Tablica D11: Depoziti središnje države i fondova socijalne sigurnosti kod drugih monetarnih financijskih institucija	74
Manjak i dug konsolidirane opće države	22	Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod drugih monetarnih financijskih institucija	74
10. Odstupanja od prethodne projekcije	23	E. Investicijski fondovi osim novčanih fondova	75
11. Dodatak	25	Tablica E1: Agregirana bilanca investicijskih fondova	75
12. Okviri	26	Tablica E2: Izdani udjeli/dionice investicijskih fondova prema vrsti ulaganja i vrsti fonda	77
Okvir 1. Je li hrvatsko gospodarstvo izišlo iz recesije?	26	F. Instrumenti monetarne politike i likvidnost	78
Okvir 2. Porezni klin i progresivnost oporezivanja dohotka od rada u Hrvatskoj	28	Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke	78
Okvir 3. Lakoća poslovanja u Hrvatskoj	30	Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke	79
Okvir 4. Razmjena usluga između Hrvatske i inozemstva	33	Tablica F3: Obvezne pričuve banaka	80
Okvir 5. Održivost duga nefinancijskih poduzeća	37	Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka	81
Okvir 6. Pristup malih i srednjih poduzeća financiranju – saznanja iz Ankete	40	G. Financijska tržišta	82
Okvir 7. Fiskalni učinci starenja stanovništva u Hrvatskoj	43	Tablica G1a: Kamatne stope kreditnih institucija na kunske depozite bez valutne klauzule (novi poslovi)	82
Statistički pregled	47	Tablica G1b: Kamatne stope kreditnih institucija na kunske depozite s valutnom klauzulom (novi poslovi)	83
Klasifikacija i iskazivanje podataka o potraživanjima i obvezama	49	Tablica G1c: Kamatne stope kreditnih institucija na devizne depozite (novi poslovi)	84
A. Monetarni i kreditni agregati	51	Tablica G2a: Kamatne stope kreditnih institucija na kunske kredite kućanstvima bez valutne klauzule (novi poslovi)	85
Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati	51		
B. Monetarne financijske institucije	53		
Tablica B1: Konsolidirana bilanca monetarnih financijskih institucija	53		
Tablica B2: Broj drugih monetarnih financijskih institucija obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija prema veličini bilančne aktive	54		
C. Hrvatska narodna banka	55		
Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke	55		
D. Druge monetarne financijske institucije	57		
Tablica D1: Konsolidirana bilanca drugih monetarnih financijskih institucija	57		
Tablica D2: Inozemna aktiva drugih monetarnih financijskih institucija	59		

Tablica G2b: Kamatne stope kreditnih institucija na kunske kredite kućanstvima s valutnom klauzulom (novi poslovi)	86	Tablica H2: Platna bilanca – roba i usluge	110
Tablica G2c: Kamatne stope kreditnih institucija na devizne kredite kućanstvima (novi poslovi)	87	Tablica H3: Platna bilanca – primarni i sekundarni dohodak	111
Tablica G3a: Kamatne stope kreditnih institucija na kunske kredite nefinancijskim društvima bez valutne klauzule (novi poslovi)	88	Tablica H4: Platna bilanca – izravna i portfeljna ulaganja	112
Tablica G3b: Kamatne stope kreditnih institucija na kunske kredite nefinancijskim društvima s valutnom klauzulom (novi poslovi)	89	Tablica H5: Platna bilanca – ostala ulaganja	114
Tablica G3c: Kamatne stope kreditnih institucija na devizne kredite nefinancijskim društvima (novi poslovi)	90	Tablica H6: Platna bilanca – svodna tablica	116
Tablica G4: Efektivne kamatne stope kreditnih institucija za odabrane kredite (novi poslovi)	91	Tablica H7: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka	119
Tablica G5a: Kamatne stope kreditnih institucija na kunske depozite i kredite bez valutne klauzule (stanja)	92	Tablica H8: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost	120
Tablica G5b: Kamatne stope kreditnih institucija na kunske depozite i kredite s valutnom klauzulom (stanja)	93	Tablica H11: Indeksi efektivnih tečajeva kune	122
Tablica G5c: Kamatne stope kreditnih institucija na devizne depozite i kredite (stanja)	95	Tablica H12: Bruto inozemni dug prema domaćim sektorima	123
Tablica G6a: Kamatne stope kreditnih institucija na kunske depozite i kredite bez valutne klauzule (novi poslovi)	97	Tablica H13: Bruto inozemni dug javnog sektora, privatnog sektora za koji jamči javni sektor i privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor	125
Tablica G6b: Kamatne stope kreditnih institucija na kunske depozite i kredite s valutnom klauzulom (novi poslovi)	98	Tablica H14: Projekcija otplate bruto inozemnog duga po domaćim sektorima	127
Tablica G6c: Kamatne stope kreditnih institucija na devizne depozite i kredite (novi poslovi)	100	Tablica H15: Bruto inozemni dug ostalih domaćih sektora	129
Tablica G7a: Kamatne stope ostvarene u trgovini depozitima na međubankovnom tržištu	102	Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica	131
Tablica G7b: Kamatne stope kotirane na međubankovnom tržištu (ZIBOR)	103	Tablica H17: Stanje međunarodnih ulaganja – izravna ulaganja	133
Tablica G8a: Kamatne stope na trezorske zapise Republike Hrvatske	104	Tablica H18: Stanje međunarodnih ulaganja – portfeljna ulaganja	133
Tablica G8b: Prinosi do dospijea na obveznice Republike Hrvatske za odabrane valute i rokove dospijea	105	Tablica H19: Stanje međunarodnih ulaganja – ostala ulaganja	134
Tablica G10a: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke	106	I. Državne financije – izabrani podaci	135
Tablica G10b: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja	107	Tablica I1: Konsolidirana središnja država prema razinama državne vlasti	135
Tablica G11: Trgovanje banaka stranim sredstvima plaćanja	108	Tablica I2: Operacije državnog proračuna	136
H. Gospodarski odnosi s inozemstvom	109	Tablica I3: Dug opće države	137
Tablica H1: Platna bilanca – svodna tablica	109	J. Nefinancijske statistike – izabrani podaci	139
		Tablica J1: Indeksi potrošačkih cijena i proizvođačkih cijena industrije	139
		Tablica J2: Temeljni indeksi potrošačkih cijena	140
		Tablica J3: Hedonistički indeks cijena nekretnina	141
		Tablica J4: Prosječne mjesečne neto plaće	141
		Tablica J5: Indeksi pouzdanja, očekivanja i raspoloženja potrošača	142
		Popis banaka i štedionica	143
		Članovi Savjeta i rukovodstvo Hrvatske narodne banke	144
		Kratice i znakovi	145



Informacija o gospodarskim kretanjima i prognozama

1. Sažetak

Oporavak gospodarske aktivnosti koji se počeo nazirati u prošloj godini zamjetno se intenzivirao u 2015.

Godišnji rast realnog BDP-a u 2016. mogao bi iznositi 1,8%.

Povoljna kretanja gospodarske aktivnosti odrazila su se i na tržište rada.

Prosječna godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena u 2015. mogla bi iznositi -0,4%, a u 2016. porasti na 0,9%.

Nakon zamjetnog poboljšanja u 2015., na tekućem i kapitalnom računu platne bilance u 2016. očekuje se smanjenje viška, ali isključivo kao posljedica iščezavanja učinka konverzije kredita u švicarskim francima.

Gospodarski oporavak u 2015. se godini kontinuirano ubrzavao pa je u trećem tromjesečju realni BDP porastao za 1,3% u odnosu na prethodno. U skladu s takvim kretanjima na godišnjoj je razini ostvaren rast od razmjerno visokih 2,8%, čemu je najviše pridonio zamjetan porast inozemne potražnje. Na razini cijele 2015. godine očekuje se da bi realni rast gospodarske aktivnosti u odnosu na 2014. mogao iznositi 1,7%, što odražava visoke stope rasta izvoza robe i usluga, oporavak osobne potrošnje te jačanje investicijske aktivnosti javnog i privatnog sektora. Također, na temelju kretanja u prvih devet mjeseci 2015. blago bi trebala porasti i državna potrošnja, iako se prije zbog potrebe za fiskalnom konsolidacijom očekivalo smanjenje. Projicirani rast BDP-a primjetno je veći nego u projekciji iz srpnja, s obzirom na to da su kretanja svih sastavnica agregatne potražnje povoljnija nego što se očekivalo.

Očekuje se da bi u 2016. rast realnog BDP-a mogao iznositi 1,8%. Njega bi u najvećoj mjeri mogao generirati izvoz robe i usluga, a očekuje se i dinamiziranje rasta osobne potrošnje, što odražava daljnji oporavak tržišta rada, usporavanje razduživanja i jačanje optimizma potrošača. Snažniji rast nego u 2015. očekuje se i kod investicija u fiksni kapital zbog većega očekivanog korištenja fondova EU-a, posebice u javnom sektoru, dok bi državna potrošnja i nadalje mogla ostati potisnuta. Ocijenjeno je kako prevladavaju negativni rizici vezani uz središnju projekciju za 2016., ponajviše zbog usporavanja rasta u pojedinim zemljama s tržištima u nastajanju, mogućeg donošenja dodatnih fiskalnih konsolidacijskih mjera i neizvjesnosti glede izbjegličke krize, čija bi potencijalna eskalacija mogla imati negativne posljedice u domaćem gospodarstvu. S druge strane, donošenje i intenzivnije provođenje strukturalnih reformi u srednjem bi roku blagotvorno djelovalo na realnu dinamiku gospodarske aktivnosti.

Broj zaposlenih porastao je u prvih deset mjeseci 2015. u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, u čemu se ogledaju povoljna kretanja u prvoj polovini godine, dok je tijekom trećeg i početkom četvrtog tromjesečja zaposlenost stagnerala. Broj registriranih nezaposlenih nastavio se smanjivati i u drugom polugodištu, a na povoljna kretanja na tržištu rada upućuju i rezultati Ankete o radnoj snazi. Tako je u trećem tromjesečju međunarodno usporediva stopa nezaposlenosti iznosila 15,4%, nakon 16,1% u drugom tromjesečju. Na razini cijele godine broj zaposlenih mogao bi stoga blago porasti, dok bi se broj nezaposlenih mogao značajno smanjiti. Također, na osnovi kretanja u prvih deset mjeseci 2015. očekuje se rast nominalnih i realnih plaća na razini cijele godine, pri čemu će porast neto plaća biti izraženiji zbog utjecaja zakonskih izmjena poreza na dohodak. U 2016. očekuje se blago intenziviranje porasta zaposlenosti u skladu s oporavkom gospodarske aktivnosti i nastavak pada nezaposlenosti.

Za preostali dio 2015. predviđa se da će se godišnja inflacija približiti nultoj stopi, prije svega zbog učinka baznog razdoblja (snažnog pojeftinjenja naftnih derivata u istom razdoblju prethodne godine). Prosječna godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena u 2015. mogla bi iznositi -0,4%, pri čemu je energija jedina sastavnica inflacije s negativnim doprinosom, dok pritisak na rast cijena uglavnom dolazi od rasta cijena prehrane. U 2016. bi se prosječna godišnja inflacija potrošačkih cijena mogla ubrzati i iznositi 0,9%, u prvom redu zbog povećanja godišnje stope promjene cijena energije. Uvozni inflacijski pritisci mogli bi se povećati i zbog očekivanog rasta inflacije u europskom području, a učinci deprecijacije tečaja kune prema američkom dolaru na kretanje domaće inflacije bili bi znatno manje izraženi. Očekuje se da će domaće inflacijske pritiske u 2016. blago povećati ubrzanje rasta domaće potražnje, dok se ne očekuje jačanje troškovnih pritisaka. U spomenutim uvjetima na svjetskom i domaćem tržištu prognozirano je da bi se prosječna godišnja stopa rasta potrošačkih cijena bez prehrane i energije u 2016. mogla malo povećati. Osim toga, očekuje se i porast prosječne godišnje stope promjene cijena prehrane.

Iako je izrazit rast ocijenjenog viška na tekućem i kapitalnom računu platne bilance na 5,2% BDP-a u 2015., s 1,0% BDP-a u 2014., pretežno posljedica učinka konverzije kredita u švicarskim francima na smanjenje manjka na računu primarnog dohotka, pozitivnim kretanjima pridonose vrlo uspješna turistička sezona i snažan rast robnog izvoza, jače korištenje sredstava iz fondova EU-a i smanjenje vrijednosti uvoza nafte zbog pada cijena. Povoljna se kretanja očekuju i u 2016., kada bi se moglo intenzivirati korištenje fondova EU-a i blago povećati višak u međunarodnoj razmjeni robe i usluga. Tokove kapitala s inozemstvom u 2015. i 2016. mogao bi obilježiti neto odljev kapitala, ponajprije kao rezultat poboljšanja neto inozemne pozicije kreditnih institucija. U istom bi se razdoblju relativni pokazatelji bruto inozemne zaduženosti mogli postupno poboljšavati, čemu posebno pridonosi povoljan učinak rasta nominalnog BDP-a.

Visoka likvidnost pogoduje poboljšanju domaćih uvjeta financiranja, ali je inozemna premija za rizik Hrvatske i dalje visoka, a stanovništvo i poduzeća razdužuju se.

HNB je nastavio održavati stabilnost tečaja kune prema euru i dodatno osnažio likvidnost monetarnog sustava, a takav karakter monetarne politike zadržat će se i u 2016.

Manjak opće države mogao bi se u 2015. zamjetno smanjiti, no nedovoljno da se zaustavi daljnji rast duga opće države.

Makroekonomski izgledi

Nominalne kamatne stope za većinu kredita poduzećima i stanovništvu u drugoj polovini 2015. i dalje su u postupnom padu, a domaći troškovi zaduživanja države zadržavaju se na niskim razinama. Međutim, trend razduživanja stanovništva nastavio se, dok se ukupan dug poduzeća također smanjio. Ocijenjeni se trošak inozemnog zaduživanja države povećao, a porasla je i premija za rizik Hrvatske, koja je zamjetno veća u odnosu na usporedive zemlje. U 2016. se očekuje stagnacija plasmana kreditnih institucija uz rizike koji će biti pretežno negativno usmjereni.

Nizom povezanih mjera krajem trećeg i u četvrtom tromjesečju 2015. središnja je banka povećala likvidnost monetarnog sustava i time smirila pritiske na deviznom i novčanom tržištu do kojih je došlo zbog donošenja zakonskih izmjena kojima se regulira konverzija kredita u švicarskim francima. HNB je ponovno počeo provoditi redovite tjedne obratne repo operacije uz proširenje kolaterala i spuštanje repo stope s početnih 0,8% na 0,5%, a ukidanjem obveznih blagajničkih zapisa oslobođeno je 3,4 mlrd. kuna. U 2016. godini HNB će zadržati ekspanzivni karakter monetarne politike s ciljem povoljnog djelovanja na domaće troškove financiranja i oporavak domaće kreditne aktivnosti.

Manjak opće države mogao bi se u 2015. spustiti na 5,0% BDP-a, s 5,6% BDP-a, koliko je iznosio u 2014. Takva kretanja odražavaju konsolidacijske mjere na prihodnoj i rashodnoj strani proračuna, povoljnija gospodarska kretanja koja su utjecala na rast poreznih prihoda, ali i povoljan bazni učinak kod prihoda od PDV-a u prvoj polovini godine. Očekivana razina manjka za 2015. u skladu je s ciljanom veličinom iz posljednjeg Programa konvergencije RH, no fiskalna se prilagodba više oslanja na prihodnu stranu proračuna nego što je bilo predviđeno. Unatoč povoljnim kretanjima proračunskog manjka, njegova i dalje visoka razina rezultira daljnjim rastom duga opće države, koji bi na kraju 2015. mogao iznositi oko 86,5% BDP-a.

Tablica u nastavku prikazuje središnje ocjene/projekcije glavnih makroekonomskih veličina za Hrvatsku u 2015. i 2016. godini.

Tablica 1.1. Svodna tablica projiciranih makroekonomskih veličina

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Nacionalni računi (realne stope promjene, %)									
BDP	2,1	-7,4	-1,7	-0,3	-2,2	-1,1	-0,4	1,7	1,8
Osobna potrošnja	1,2	-7,5	-1,5	0,3	-3,0	-1,9	-0,7	1,0	1,5
Državna potrošnja	-0,7	2,1	-1,6	-0,3	-1,0	0,3	-1,9	0,5	0,2
Bruto investicije u fiksni kapital	9,2	-14,4	-15,2	-2,7	-3,3	1,4	-3,6	1,5	2,4
Izvoz robe i usluga	0,8	-14,1	6,2	2,2	-0,1	3,1	7,3	8,5	4,8
Uvoz robe i usluga	4,0	-20,4	-2,5	2,5	-3,0	3,1	4,3	6,9	4,4
Tržište rada									
Broj zaposlenih (prosječna stopa promjene, %)	2,3	-2,1	-4,2	-1,1	-1,2	-1,5	-2,0	0,6	0,7
Cijene									
Indeks potrošačkih cijena (prosječna stopa promjene, %)	6,1	2,4	1,1	2,3	3,4	2,2	-0,2	-0,4	0,9
Indeks potrošačkih cijena (stopa promjene na kraju razdoblja, %)	2,9	1,9	1,8	2,1	4,7	0,3	-0,5	-0,1	1,8
Vanjski sektor									
Tekući račun platne bilance (% BDP-a)	-8,8	-5,1	-1,1	-0,7	0,0	1,0	0,8	4,8	2,7
Roba	-22,4	-16,5	-13,2	-14,3	-14,3	-15,1	-14,8	-14,8	-14,6
Usluge	14,4	12,8	12,8	13,8	14,8	15,6	16,8	18,0	17,9
Primarni dohodak	-3,0	-3,6	-3,1	-2,9	-3,3	-2,0	-3,3	-0,8	-3,1
Sekundarni dohodak	2,2	2,2	2,4	2,7	2,8	2,6	2,1	2,5	2,6
Tekući i kapitalni račun platne bilance (% BDP-a)	-8,7	-5,0	-1,0	-0,6	0,1	1,2	1,0	5,2	3,5
Bruto inozemni dug (% BDP-a)	84,3	101,1	104,2	103,7	103,0	105,6	108,4	104,8	102,8
Monetarna kretanja (stope promjene, %)									
Ukupna likvidna sredstva – M4	4,1	-1,0	1,9	5,6	3,6	4,0	3,2	6,1	3,3
Ukupna likvidna sredstva – M4 ^a	3,8	-0,8	0,7	4,2	3,5	3,4	2,4	5,1	3,4
Plasmani kreditnih institucija privatnom sektoru	10,7	-0,6	4,7	4,8	-5,9	-0,5	-1,6	-3,7	-0,2
Plasmani kreditnih institucija privatnom sektoru ^{a,b}	8,7	-0,3	2,3	3,0	-6,1	-1,2	-2,0	-5,1	0,0

^a Isključujući utjecaj tečajnih promjena. ^b Ako se uz učinak tečaja isključuje i jednokratni učinci preuzimanja kreditnih obveza brodogradilišta od strane MF-a, smanjenja djelomično nadoknadivih i nenadoknadivih plasmana jedne kreditne institucije koja je dio svojih potraživanja prenijela na društvo u indirektnom vlasništvu banke majke, stečaja Centar banke d.d. te metodoloških promjena knjiženja naknada, stopa rasta plasmana u 2012. iznosi -1,4%, a u 2013. godini 0,4%. Ako se u 2015. godini uz učinak tečaja isključuje i učinak otpisa dijela glavnice kredita u švicarskim francima zbog postupka konverzije tih kredita u eurske, godišnja stopa promjene plasmana u toj godini iznosi -2,8%.

Napomena: Ocjene za 2015. i projekcije za 2016. izvedene su iz podataka dostupnih do početka prosinca 2015.

Izvori: DZS; MF; HNB

2. Kretanja u globalnom okružju

Nakon blagog usporavanja u 2015. rast svjetskoga gospodarstva mogao bi se ubrzati u 2016. godini. Glavni razlog usporavanja globalne gospodarske aktivnosti na 3,1% u 2015. nakon rasta od 3,4% u prethodnoj godini jest usporavanje rasta zemalja u razvoju i zemalja s tržištima u nastajanju. Značajno niže cijene nafte i ostalih sirovina podržali su gospodarski rast i jačanje domaće potražnje u većini razvijenih gospodarstava, dok su u zemljama koje su izvoznici sirovina izazvali recesiju i značajne deprecijacijske pritiske na domaće valute. Padu globalne potražnje osobito je pridonijelo usporavanje gospodarskog rasta Kine. U 2016. očekuje se ubrzanje rasta svjetskoga gospodarstva na 3,6%, što uglavnom odražava nastavak ubrzanja gospodarske aktivnosti u razvijenim zemljama i oporavak zemalja zahvaćenih recesijom u 2015. Rizike globalnom rastu, osim povećanih geopolitičkih napetosti, čine i potencijalni negativni učinci najavljenog povećanja kamatnih stopa Fed-a, što bi moglo značajno preusmjeriti svjetske kapitalne tokove te pogoršati vanjske uvjete financiranja zemalja u razvoju i zemalja s tržištima u nastajanju.

Europodručje bi u 2015. moglo rasti po realnoj stopi od 1,5%, a očekuje se tek blago ubrzanje rasta na 1,6% u 2016. U trećem tromjesečju ove godine realni BDP europodručja

povećao se za 0,3% u odnosu na prethodno tromjesečje, što upućuje na usporen tempo gospodarskog rasta (0,4% rast gospodarske aktivnosti u drugom i 0,5% u prvom tromjesečju). Glavni pokretač oporavka europodručja i dalje je osobna potrošnja, koja raste zahvaljujući rastućem raspoloživom dohotku i nižim cijenama nafte. Rast raspoloživog dohotka uglavnom proizlazi iz postupnih i kontinuiranih pozitivnih kretanja na tržištu rada, a veće potrošačke mogućnosti proizlaze i iz višegodišnjeg razduživanja kućanstava u nekim zemljama. Ograničenja rastu europodručja jesu slaba investicijska aktivnost u tekućoj godini te usporeni rast izvoza u posljednjem tromjesečju zbog sporijeg rasta zemalja u razvoju i posebice usporavanja rasta kineskoga gospodarstva. Inflacija u europodručju, nakon očekivane niske razine u 2015. (0,3%), mogla bi se ubrzati u 2016. (1,0%) kao posljedica očekivanoga ekonomskog oporavka i učinka deprecijacije eura na uvozne cijene. Slabljenje inozemne potražnje bit će negativan rizik rastu i u idućim razdobljima.

Rast realnog BDP-a američkoga gospodarstva mogao bi iznositi 2,6% u 2015. te bi se mogao ubrzati na 2,8% u 2016. godini. U trećem tromjesečju zabilježeno je usporavanje rasta gospodarske aktivnosti (0,5% u odnosu na prethodno razdoblje), nakon

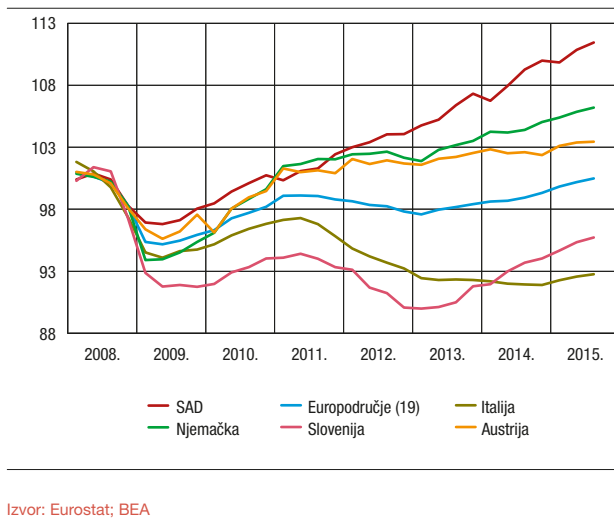
Tablica 2.1. Kretanja u svjetskom gospodarstvu i okružju

	2014.	2015.			2016.		
		Aktualna projekcija	Prethodna projekcija	Prethodna projekcija Δ	Aktualna projekcija	Prethodna projekcija	Prethodna projekcija Δ
BDP (realne stope promjene, %)							
Svijet	3,4	3,1	3,5	-0,3	3,6	3,8	-0,2
Europodručje	0,9	1,5	1,5	0,0	1,6	1,7	0,0
SAD	2,4	2,6	3,1	-0,6	2,8	3,1	-0,2
Zemlje u razvoju i zemlje s tržištima u nastajanju	4,6	4,0	4,3	-0,3	4,5	4,7	-0,2
Srednja i Istočna Europa	2,8	3,0	2,9	0,1	3,0	3,2	-0,2
Kina	7,3	6,8	6,8	0,1	6,3	6,3	0,0
GEE Glavni vanjskotrgovinski partneri RH ^a	1,4	1,6	1,6	0,0	2,1	2,2	-0,1
Glavni vanjskotrgovinski partneri RH	1,4	1,6	1,6	0,0	2,0	2,0	0,0
Italija	-0,4	0,8	0,5	0,3	1,3	1,1	0,2
Njemačka	1,6	1,5	1,6	-0,1	1,6	1,7	-0,1
Slovenija	3,0	2,3	2,1	0,2	1,8	1,9	-0,1
Austrija	0,4	0,8	0,9	-0,1	1,6	1,6	0,0
Bosna i Hercegovina	1,1	2,1	2,3	-0,3	3,0	3,1	-0,1
Srbija	-1,8	0,5	-0,5	1,0	1,5	1,5	0,0
Ostali	2,1	1,9	2,1	-0,2	2,1	2,3	-0,1
Realni uvoz vanjskotrgovinskih partnera ^a	3,8	3,0	2,8	0,3	4,5	4,4	0,1
Cijene							
HICP u europodručju	0,4	0,2	0,1	0,1	1,0	1,0	0,0
Cijene nafte (USD/barel) ^b	98,9	53,1	62,2	-9,2	50,1	69,5	-19,4
Cijene nafte (godišnja stopa promjene)	-9,1	-46,4	-37,1	-9,3	-5,5	11,7	-17,2
Cijene sirovina bez energije (godišnja stopa promjene)	-4,0	-16,9	-15,6	-1,2	-5,1	-0,7	-4,4
EURIBOR 3M (na kraju godine) ^c	0,08	-0,07	0,01	-0,08	-0,06	-	-
Tečaj EUR/USD (prosječni) ^d	1,33	1,11	1,12	-0,01	1,07	1,12	-0,05
Tečaj EUR/CHF (prosječni) ^d	1,21	1,07	1,05	0,02	1,09	1,05	0,04

^a MMF (*Global Economic Environment*, GEE), studeni 2015.; ^b Bloomberg, *Brent crude oil futures*; ^c Bloomberg; ^d *Foreign Exchange Consensus Forecast*, studeni 2015.

Izvor: MMF (*World Economic Outlook*, WEO), listopad 2015.

Slika 2.1. Bruto domaći proizvod izabranih gospodarstava
sezonski prilagođeni podaci, stalne cijene, 2008. = 100



snažnog rasta američkoga gospodarstva u drugom tromjesečju (1,0% u odnosu na prethodno). Najveći doprinos rasta dala je osobna potrošnja, čiji je rast podržan rastom raspoloživog dohotka, manjim izdacima za servisiranje duga, niskim kamatnim stopama i padajućim cijenama nafte. Pozitivna kretanja zabilježena su i kod državne potrošnje, investicija i izvoza, unatoč jačanju američkog dolara. Jedino je kategorija promjene zaliha dala negativan doprinos ukupnom rastu BDP-a.

U zemljama u razvoju i zemljama s tržištima u nastajanju prognozira se ubrzanje gospodarske aktivnosti nakon značajnog usporavanja u 2015. godini. Usporavanje rasta na 4,0% u 2015., nakon rasta od 4,6% u 2014. godini, već je peta uzastopna godina usporavanja navedenih zemalja, što odražava usporavanje rasta kineskoga gospodarstva, prilagodbe nakon investicijsko-kreditnih ekspanzija i geopolitičke tenzije zbog političkih kriza u nekim zemljama. Također, pad cijena nafte i ostalih sirovina stvorio je divergentna kretanja između navedenih zemalja pogodujući rastu zemalja uvoznica navedenih sirovina i ograničavajući rast izvoznica, od kojih se neke, poput Rusije i Brazila, nalaze u dubokim recesijama. U 2016. se u zemljama u razvoju i zemljama s tržištima u nastajanju očekuje ubrzanje rasta na 4,5% kao posljedica prelijevanja učinka snažnijega gospodarskog rasta u razvijenim ekonomijama, oporavka zemalja koje su zahvaćene recesijom te ublažavanja sankcija Iranu. Negativni rizici rasta navedenih zemalja obuhvaćaju daljnje deprecijacijske pritiske na domaće valute nekih zemalja kao i pogoršanje vanjskih uvjeta financiranja izazvano preusmjerenjem kapitalnih tokova zbog očekivanog povećanja kamatne stope od strane Fed-a.

Rast kineskoga gospodarstva mogao bi se usporiti na 6,8% u 2015., a predviđa se nastavak usporavanja rasta i u 2016. godini (na 6,3%). Pritom je primjetan trend usporavanja rasta investicija, a zabilježena su i slabija ostvarenja izvoza u promatranom razdoblju, zbog procesa restrukturiranja kineskoga gospodarstva čiji se rast sve manje temelji na izvozu i investicijama, a sve više na rastu osobne potrošnje i uslužnog sektora. S druge strane, snažna kontrakcija kineskoga dioničkog tržišta i veliki odljev kapitala u inozemstvo imali su tek ograničen utjecaj na rast, koji je iznosio 1,8% u trećem tromjesečju u odnosu na prethodno, što je jednaka stopa rasta kao i u drugom tromjesečju.

Glavni hrvatski vanjskotrgovinski partneri

Njemačko bi gospodarstvo u 2015. moglo ostvariti rast od 1,5%, a tek neznatno viša stopa rasta predviđa se za 2016.

Pritom su u skladu s tekućim gospodarskim kretanjima očekivanja rasta neznatno snižena. Tako je u trećem tromjesečju njemačko gospodarstvo raslo 0,3%, što je nešto sporije u usporedbi s prethodnim. Na rast BDP-a ponajviše su utjecale osobna i državna potrošnja, dok je u suprotnom smjeru djelovao pad investicija. Osobna potrošnja značajno je ubrzala rast u odnosu na prethodno razdoblje, potpomognuta povećanjem zaposlenosti i većim raspoloživim dohotkom te nižim cijenama energenata. Znatno slabija recentna ostvarenja izvoza upućuju na to da bi usporavanje zemalja u razvoju moglo biti ograničenje rasta njemačkoga gospodarstva i u budućim razdobljima.

Gospodarstvo Italije postupno se oporavlja, pa bi nakon višegodišnje recesije u 2015. moglo ostvariti pozitivnu stopu rasta (0,8%), koja bi se mogla ubrzati u 2016. No tempo oporavka usporen je u trećem tromjesečju, te je talijansko gospodarstvo raslo 0,2% u odnosu na prethodno, za razliku od prve polovine godine kada je rast bio izraženiji (0,4% u prvom i 0,3% u drugom tromjesečju). Osobna potrošnja pozitivno je pridonijela gospodarskom rastu u promatranom razdoblju, a talijanska je vlada želi dodatno potaknuti uvođenjem novih poreznih olakšica. Negativan doprinos rastu BDP-a u trećem tromjesečju zabilježen je kod izvoza i investicija, čiji se pad blago ubrzao u odnosu na prethodno razdoblje.

Austrijsko gospodarstvo moglo bi u ovoj i sljedećoj godini nastaviti bilježiti nešto više stope rasta nego u 2014. godini. Tako bi 2015. stopa rasta mogla iznositi 0,8%, dok bi se u 2016. mogla ubrzati na 1,6%. Promatraju li se tekuća kretanja, austrijsko gospodarstvo stagniralo je nakon dva uzastopna tromjesečja rasta. Pozitivan doprinos rastu u promatranom razdoblju dali su izvoz, investicije i državna potrošnja, dok je osobna potrošnja stagnirala.

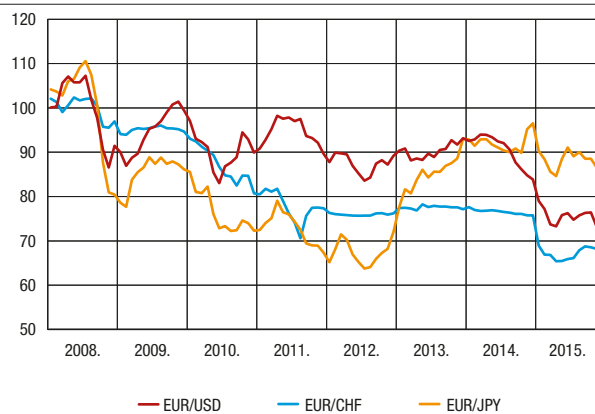
Gospodarstvo Slovenije moglo bi u 2015. i 2016. i dalje ostvarivati iznadprosječne stope raste u europodručju. Tako se nakon snažnog rasta slovenskoga gospodarstva u 2014. (3,0%) projicira blago usporavanje u 2015. (2,3%) i u 2016. godini (1,8%). U trećem tromjesečju ove godine Slovenija je zabilježila rast u odnosu na drugo tromjesečje (0,4%), no nešto sporiji nego u prethodnim razdobljima. Najznačajniji doprinos rastu zadržao je izvoz, dok je u istom razdoblju zabilježen pad investicija.

Za važnije vanjskotrgovinske partnere RH izvan europodručja, kao što su Bosna i Hercegovina i Srbija, u projekcijskom razdoblju očekuju se povoljnija gospodarska kretanja nego u prethodnoj godini. Tako bi Bosna i Hercegovina u 2015. mogla ubrzati rast BDP-a na 2,1%, a u sljedećim razdobljima očekuju se stope rasta iznad 3,0%. Srbija je zabilježila kontrakciju gospodarske aktivnosti u trećem tromjesečju u odnosu na prethodno (-0,4%) zbog pada osobne potrošnje, no ipak bi se na razini 2015. mogla prekinuti recesijska kretanja i ostvariti blagi rast od 0,5%, dok bi se u 2016. oporavak mogao ubrzati.

Tečajevi i cjenovna kretanja

Do kraja tekuće i u 2016. godini očekuje se blago jačanje tečaja američkog dolara prema euru. Nakon što je početkom 2015. tečaj američkog dolara snažno jačao, sredinu godine obilježilo je njegovo slabljenje, osobito nakon smirivanja dužničke krize u Grčkoj i devalvacije juana renminbija sredinom kolovoza. Tek krajem listopada tečaj američkog dolara ponovno je počeo jačati nakon objave Fed-a da bi na sastanku u prosincu mogao započeti s podizanjem kamatnih stopa. Na takva je kretanja tijekom studenoga djelovala i objava predsjednika ESB-a kako je spreman proširiti program kvantitativnog popuštanja radi što bržeg ostvarivanja ciljane stope inflacije. Pritom je u samo dva mjeseca američki dolar ojačao prema euru za 5,7% te je na kraju studenoga iznosio 1,06 EUR/USD. Do kraja tekuće i u idućoj godini očekuje se daljnje jačanje američkog dolara prema euru,

Slika 2.2. Kretanje tečaja pojedinih valuta prema euru
2008. = 100



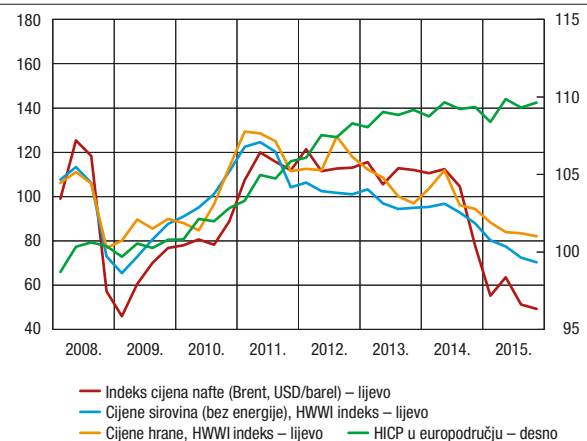
Napomena: Rast indeksa označuje deprecijaciju pojedinih valuta prema euru. Podatak za četvrto tromjesečje 2015. odnosi se na listopad i studeni (do 25. studenoga).
Izvor: Eurostat

što prije svega odražava očekivanja tržišnih sudionika u vezi s podizanjem ključnih američkih kamatnih stopa, a time i divergentna kretanja u monetarnoj politici Fed-a i ESB-a. Osim toga, jačanju američkog dolara pridonose i očekivanja glede gospodarskog rasta te dobre informacije s tržišta rada u SAD-u, dok bi gospodarstvo europodručja i dalje moglo biti suočeno s usporanim oporavkom te niskom stopom inflacije. Tečaj švicarskog franka u odnosu na euro, nakon slabljenja tijekom trećeg tromjesečja, bio je stabilan te je u nastavku godine većinom oscilirao u uskom rasponu oko vrijednosti tečaja od 1,09 EUR/CHF. Do kraja godine tečaj švicarskog franka ne bi se trebao znatnije promijeniti, a njegovo postupno slabljenje u odnosu na euro očekuje se tijekom 2016.

Tijekom 2016. godine očekuje se blagi rast cijena sirove nafte tipa Brent u odnosu na njezinu nisku razinu krajem 2015. godine (trenutačna je cijena niža od polovine prosjeka cijene u razdoblju 2011. – 2014.). Nakon što je u trećem tromjesečju bila gotovo za petinu niža od prosječne cijene ostvarene u prethodnom tromjesečju, cijena sirove nafte tipa Brent tijekom listopada i početkom studenoga prosječno je iznosila 48 USD za barel. Stabilizaciji cijena pridonijelo je usporavanje rasta proizvodnje sirove nafte iz novih tehnologija na području SAD-a zbog redovitoga godišnjeg održavanja rafinerija, ali i smanjenog broja naftnih polja. Međutim, nakon što je Međunarodna agencija za energiju sredinom studenoga objavila kako je globalna ponuda sirove nafte porasla na 97 milijuna barela dnevno tijekom listopada, cijena sirove nafte ponovno se počela smanjivati te je krajem mjeseca iznosila 43 USD za barel. Na cijene sirove nafte u sljedećem razdoblju mogao bi utjecati sastanak zemalja članica OPEC-a početkom prosinca na kojem će se odlučivati o nastavku politike održavanja tržišnog udjela, rast ponude iz Irana početkom 2016. (kada se očekuje ukidanje sankcija) te usporavanje potražnje u zemljama s tržištima u nastajanju, ponajviše Kini. Tržišna očekivanja ugrađena u ugovore za terminsku isporuku upućuju na blago uzlazni trend cijena sirove nafte do kraja tekuće godine, dok bi prosječna cijena u 2016. mogla iznositi 50 USD, što je tek neznatno više od trenutačnih ostvarenja.

Pad cijena sirovina mogao bi se nastaviti i u idućem razdoblju. Cijene sirovina bez energije mjerene HWWI indeksom (u američkim dolarima), nakon pada u trećem tromjesečju 2015., dodatno su se smanjile tijekom listopada, što je ponajviše posljedica daljnjeg smanjivanja cijena industrijskih proizvoda. Usporavanje rasta kineskoga gospodarstva te posljedično smanjenje

Slika 2.3. Cijene
2008. = 100



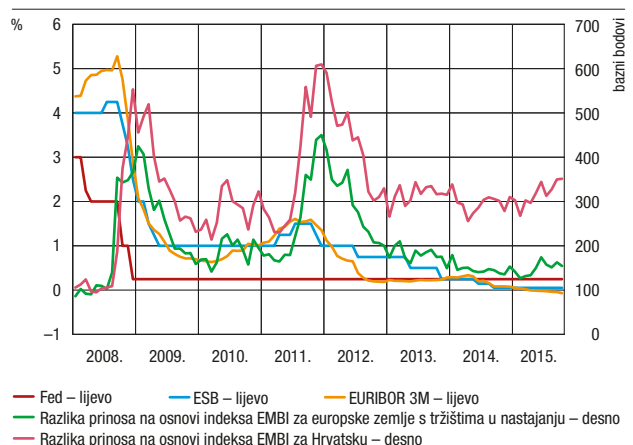
Napomena: Podatak za četvrto tromjesečje 2015. odnosi se na listopad.
Izvori: Eurostat; Bloomberg; HWWI

potražnje pridonijeli su snažnom padu cijena željezne rude od gotovo 10% na mjesečnoj razini, dok su se cijene poljoprivrednih sirovina te obojenih metala blago smanjile. S druge strane, cijene hrane porasle su zbog loših vremenskih prilika u pojedinim proizvođačkim regijama. Najviše su porasle cijene šećera, čaja i kave. U idućem će razdoblju cijene sirovina ovisiti o mogućem nastavku rasta svjetske proizvodnje najvažnijih industrijskih sirovina, usporavanju potražnje na tržištima u nastajanju, ponajprije Kini, te vremenskim prilikama u najvažnijim proizvođačkim regijama. Trenutačna tržišna očekivanja upućuju na daljnji pad cijena sirovina tijekom 2016., ponajprije zbog smanjenja cijena metala, dok bi cijene hrane mogle blago porasti.

Kretanja kamatnih stopa

ESB nastavlja s primjenom ekspanzivnih i nekonvencionalnih mjera monetarne politike te razmatra njihovo proširenje, dok bi Fed mogao povećati ciljanu kamatnu stopu krajem ove ili početkom sljedeće godine. Monetarna politika ESB-a i dalje uključuje držanje ključne kamatne stope na nultoj razini u cijelom projekcijskom razdoblju i program otkupa obveznica na sekundarnom tržištu u iznosu od najmanje 60 mlrd. eura mjesečno, koji

Slika 2.4. Referentne kamatne stope i prosječna razlika prinosa na obveznice europskih zemalja s tržištima u nastajanju



Napomena: Podaci za četvrto tromjesečje 2015. odnose se na listopad.
Izvor: Bloomberg, 17. studenoga 2015.

je produljen do kraja ožujka 2017. Kao odgovor na negativne rizike produljenog trajanja vrlo niske inflacije, ESB je najavio mogućnost povećanja opsega programa otkupa, proširio je obuhvat prihvatljivih vrijednosnih papira za otkup te je dodatno smanjio kamatnu stopu na depozite banaka u negativno područje. Fed je također zadržao ciljanu kamatnu stopu na razini od 0,25%, no pojačani su izgledi za postupno povećavanje kamatne stope koje bi moglo započeti krajem tekuće godine. Pritom se pretpostavlja kako će tempo rasta ciljane kamatne stope i LIBOR-a na

američki dolar biti nešto sporiji nego što se prije očekivalo.

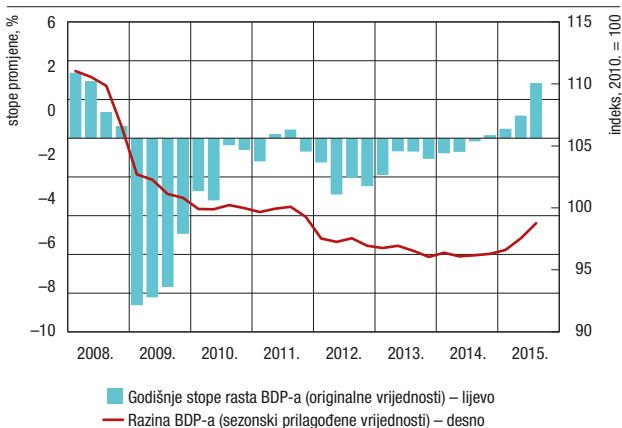
Uvjeti inozemnog financiranja za zemlje Središnje i Istočne Europe nisu se značajno promijenili tijekom trećeg tromjesečja 2015. u odnosu na prethodno. Tako se razlika prinosa za Hrvatsku povećala za gotovo 10 baznih bodova, što je brže od prosjeka spomenute skupine zemalja. Razina razlike prinosa za Hrvatsku i dalje značajno odstupa od usporedivih zemalja, te je na kraju listopada ove godine bila trostruko veća od razlike prinosa za europske zemlje s tržištima u nastajanju.

3. Agregatna potražnja i ponuda

Gospodarski oporavak koji se u drugoj polovini prethodne godine počeo nazirati u 2015. se kontinuirano ubrzavao pa je u trećem tromjesečju realni BDP porastao za 1,3% u odnosu na prethodno tromjesečje. U skladu s takvim kretanjima na godišnjoj je razini ostvaren rast od razmjerno visokih 2,8%, čemu je

najviše pridonio zamjetan porast inozemne potražnje, no i sve komponente domaće potražnje, izuzevši promjene zaliha, povoljno su djelovale na tekuću gospodarsku aktivnost. Na razini cijele 2015. visoke bi stope rasta izvoza robe i usluga, oporavak osobne potrošnje te jačanje investicijske aktivnosti javnog

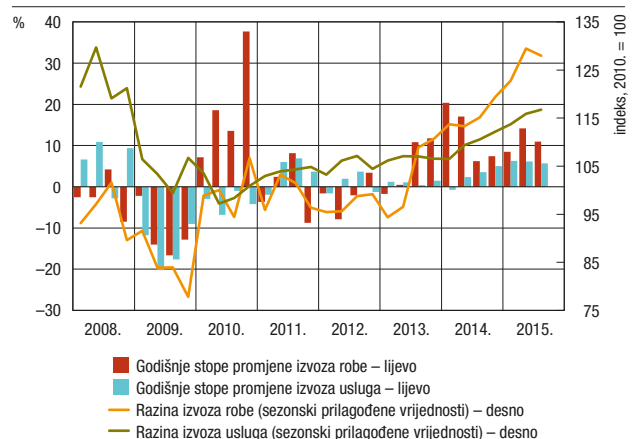
Slika 3.1. Bruto domaći proizvod
realne vrijednosti



Napomena: Za serije kod kojih je identificiran kalendarski učinak, sezonska prilagodba podrazumijeva sezonsku i kalendarsku prilagodbu.

Izvor: DZS (sezonska prilagodba HNB-a)

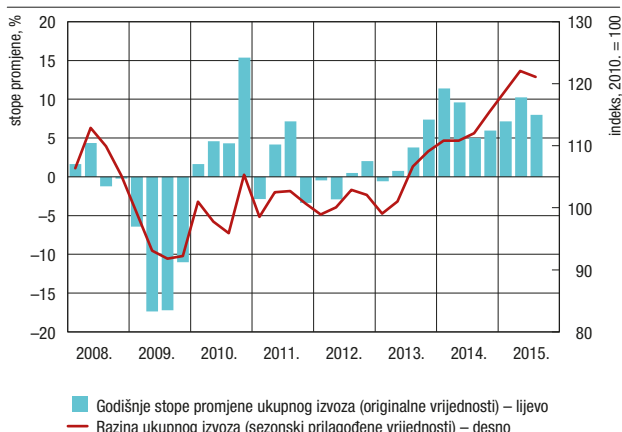
Slika 3.3. Realni izvoz robe i usluga



Napomena: Za serije kod kojih je identificiran kalendarski učinak, sezonska prilagodba podrazumijeva sezonsku i kalendarsku prilagodbu.

Izvor: DZS (sezonska prilagodba HNB-a)

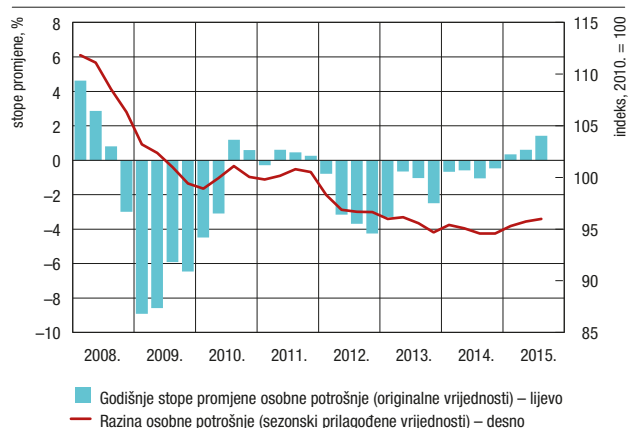
Slika 3.2. Izvoz robe i usluga
realne vrijednosti



Napomena: Za serije kod kojih je identificiran kalendarski učinak, sezonska prilagodba podrazumijeva sezonsku i kalendarsku prilagodbu.

Izvor: DZS (sezonska prilagodba HNB-a)

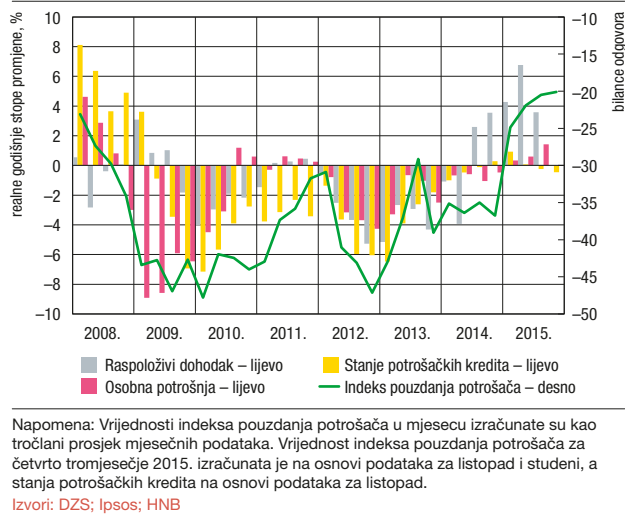
Slika 3.4. Osobna potrošnja
realne vrijednosti



Napomena: Za serije kod kojih je identificiran kalendarski učinak, sezonska prilagodba podrazumijeva sezonsku i kalendarsku prilagodbu.

Izvor: DZS (sezonska prilagodba HNB-a)

Slika 3.5. Odrednice osobne potrošnje



i privatnog sektora mogli rezultirati rastom realnog BDP-a od 1,7% u odnosu na prethodnu godinu. Slična bi se kretanja mogla nastaviti i u 2016., pri čemu će rast u najvećoj mjeri prouzročiti izvoz robe i usluga te osobna potrošnja.

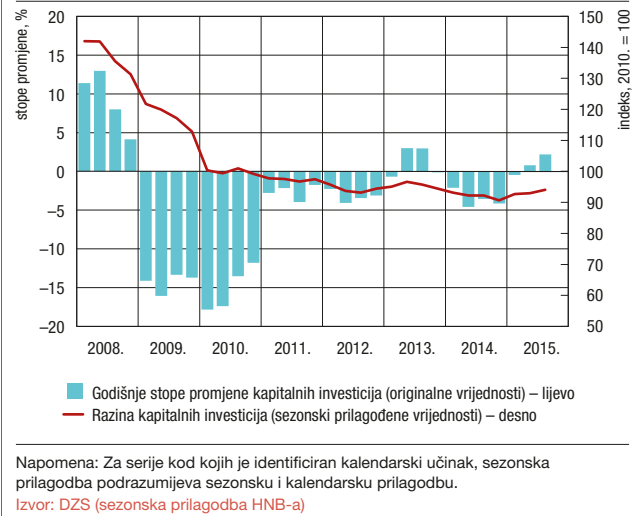
Promatra li se prema komponentama agregatne potražnje, u trećem je tromjesečju 2015. ostvaren pad realnog izvoza robe i usluga na tromjesečnoj razini, no kako je u dosadašnjem dijelu godine izvoz kontinuirano rastao, godišnja stopa rasta u trećem je tromjesečju i dalje bila visoka, odnosno iznosila je 8,0%. Spomenuta tromjesečna kontrakcija odražava pad realnog izvoza robe, dok je rast usluga nastavio rasti. Nominalni podaci DZS-a o robnoj razmjeni za srpanj i kolovoz pokazuju kako je do smanjenja izvoza robe došlo kod kapitalnih i intermedijarnih proizvoda te energije. S druge strane, nastavio se rast izvoza trajnih i netrajnih potrošačkih dobara. Povoljna kretanja izvoza usluga rezultat su dobrih ostvarenja tijekom glavne turističke sezone, što potvrđuju i fizički pokazatelji potražnje u turizmu.

Unatoč padu u trećem u odnosu na prethodno tromjesečje ukupan izvoz mogao bi u 2015. snažno porasti s obzirom na pozitivna kretanja u turizmu i visoke stope rasta izvoza robe na godišnjoj razini. Inozemna bi potražnja mogla ostati važan pokretač gospodarskog rasta u Hrvatskoj i u 2016. godini. Pritom se očekuje nastavak snažnog rasta izvoza robe, dok bi se rast izvoza usluga mogao usporiti. Naime, događaji u međunarodnom okruženju rezultirali su iznimno visokim rastom realnog izvoza usluga u 2015.

Positivan doprinos gospodarskom rastu ostvarenom u trećem tromjesečju dala je domaća potražnja. Pritom se rast investicija dinamizirao u odnosu na prethodno tromjesečje, a porasla je i državna potrošnja, dok se rast osobne potrošnje usporio.

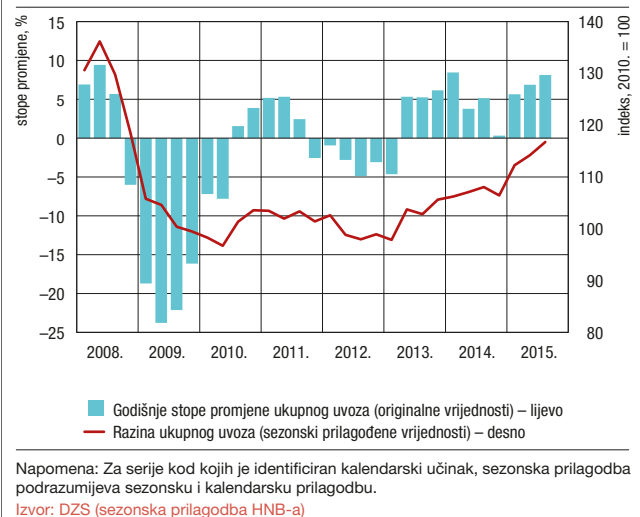
Iako se na godišnjoj razini osobna potrošnja ostvarila povećala za 1,4%, u trećem se tromjesečju njezin rast usporio u odnosu na prethodno. To se vjerojatno može povezati s postupnim iščekavanjem učinka izmjena u porezu na dohodak na raspoloživi dohodak, kao i nešto nepovoljnijim kretanjima na tržištu rada. Osim toga, nastavilo se razduživanje kućanstava, a i optimizam potrošača rastao je nešto sporije nego u prvom polugodištu. Do kraja 2015. očekuje se nastavak stagnantnih kretanja pa bi na godišnjoj razini osobna potrošnja nakon višegodišnjeg pada mogla porasti. U 2016. godini rast osobne potrošnje mogao bi se dodatno intenzivirati kao rezultat daljnjeg oporavka na tržištu rada, ali i očekivanog smanjenja stope štednje kućanstava.

Slika 3.6. Bruto investicije u fiksni kapital

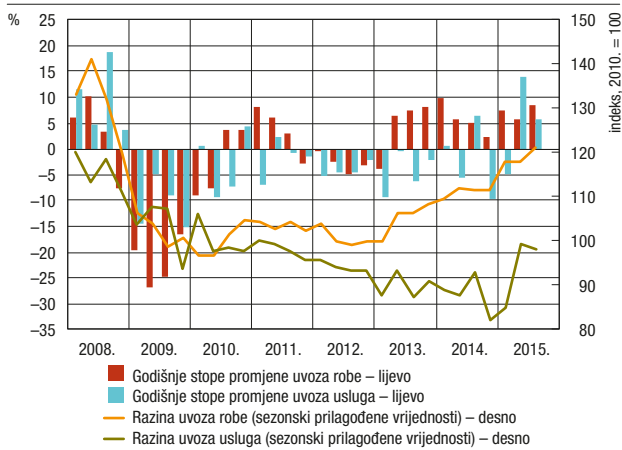


Godišnja stopa rasta bruto investicija u fiksni kapital snažno se povećala u trećem tromjesečju (na 2,2%, a u prethodnom je tromjesečju iznosila 0,8%). Dostupni podaci pokazuju da su takva kretanja u većoj mjeri odraz aktivnosti javnog sektora, no prisutne su i naznake oporavka ulaganja privatnog sektora. To se prije svega odnosi na ulaganja u strojeve i opremu, na što upućuje porast proizvodnje i uvoza kapitalnih dobara. S druge strane, pad građevinskih radova na zgradama ponovno se ubrzao. Oporavak investicija mogao bi se nastaviti i na kraju godine pa bi se nakon šest godina gotovo kontinuirane kontrakcije kapitalna ulaganja u 2015. mogla blago povećati. Tijekom 2016. rast investicijske aktivnosti mogao bi se dinamizirati, poglavito zbog aktivnosti javnog sektora povezanih s povlačenjem sredstava iz fondova EU-a. Međutim, očekuje se i intenziviranje oporavka ulaganja privatnog sektora, što proizlazi iz oporavka profitabilnosti sektora nefinancijskih poduzeća, pada kamatnih stopa i rezultata ankete o poslovnom pouzdanju.

Državna je potrošnja nakon stagnantnih kretanja u prvoj polovini 2015. godine, u trećem tromjesečju blago porasla, i na tromjesečnoj i na godišnjoj razini. Iz fiskalnih podataka kao i podataka s tržišta rada vidljivo je da se takva kretanja ponajprije

Slika 3.7. Uvoz robe i usluga
realne vrijednosti

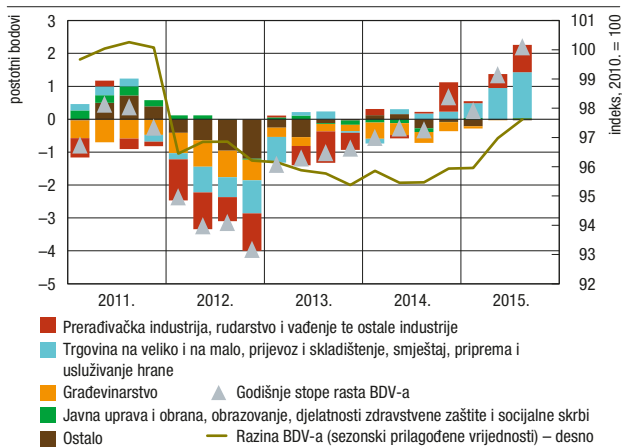
Slika 3.8. Realni uvoz robe i usluga



Napomena: Za serije kod kojih je identificiran kalendarski učinak, sezonska prilagodba podrazumijeva sezonsku i kalendarsku prilagodbu.

Izvor: DZS (sezonska prilagodba HNB-a)

Slika 3.9. Promjena BDV-a doprinosi po komponentama



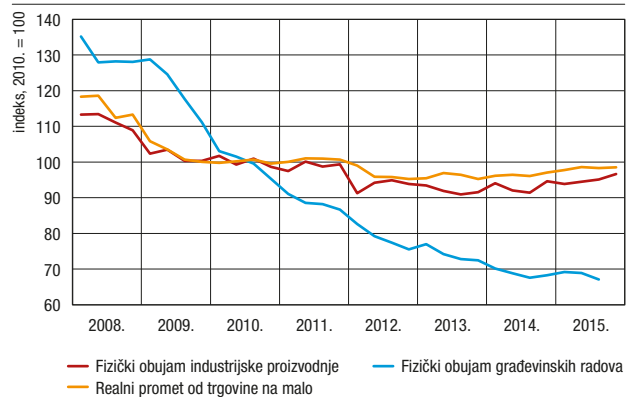
Napomena: Za serije kod kojih je identificiran kalendarski učinak, sezonska prilagodba podrazumijeva sezonsku i kalendarsku prilagodbu.

Izvor: DZS (sezonska prilagodba HNB-a)

moгу objasniti blagim porastom broja zaposlenih te rastom rashoda za intermedijarnu potrošnju. Slična se kretanja očekuju i na razini cijele 2015., te bi suprotno prijašnjim očekivanjima državna potrošnja mogla dati pozitivan doprinos rasti BDP-a. Ipak, može se očekivati da će se zbog procedure pri prekomjernom manjku konsolidacijski naporu u 2016. intenzivirati pa bi državna potrošnja mogla stagnirati.

Rast domaće potražnje i izvoza rezultirao je i nastavkom povećanja uvoza robe i usluga, stoga je godišnja stopa u trećem tromjesečju 2015. dosegla 8,1%. Pritom je tromjesečna dinamika odraz rasta uvoza robe, dok se uvoz usluga smanjio. Nominalni podaci DZS-a o robnoj razmjeni upućuju na to da je, promatrano prema glavnim industrijskim grupacijama, početkom drugog polugodišta zabilježen rast uvoza kapitalnih i netrajnih dobara, dok je uvoz kod ostalih skupina smanjen u usporedbi s drugim tromjesečjem. U skladu s ukupnim gospodarskim kretanjima i uvoz bi na samom kraju godine mogao biti nešto slabiji, no unatoč tome rast bi na razini 2015. mogao ostati visok. Nadalje, u 2016. se očekuje rast ukupnog uvoza ponajprije zbog rasta uvoza robe nakon intenziviranja rasta domaće potražnje, ali i zbog visoke uvozne ovisnosti izvoza.

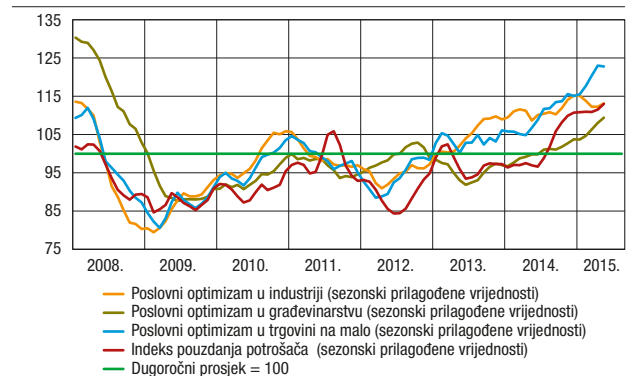
Slika 3.10. Kratkoročni pokazatelji gospodarske aktivnosti



Napomena: Tromjesečni podaci izračunati su kao jednostavni prosjek mjesečnih podataka. Za serije kod kojih je identificiran kalendarski učinak, sezonska prilagodba podrazumijeva sezonsku i kalendarsku prilagodbu. Podaci za trgovinu i industriju za četvrto tromjesečje 2015. odnose se na listopad.

Izvor: DZS (sezonska prilagodba HNB-a)

Slika 3.11. Pokazatelji poslovnog i potrošačkog optimizma standardizirane vrijednosti, tročlani pomični prosjeci

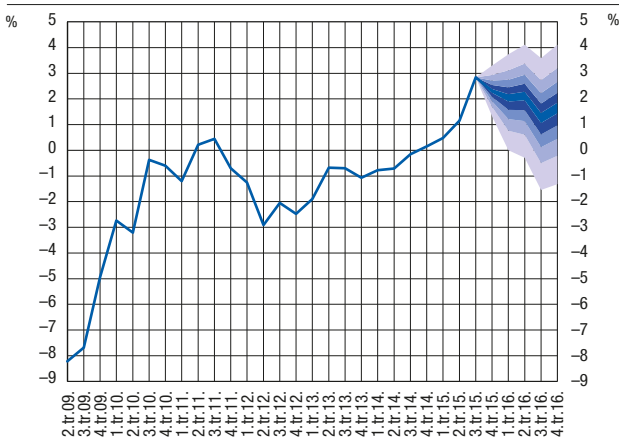


Napomena: Za serije kod kojih je identificiran kalendarski učinak, sezonska prilagodba podrazumijeva sezonsku i kalendarsku prilagodbu. Na serijama pokazatelja poslovnog optimizma primijenjeni su novi ponderi koji se od srpnja 2014. temelje na ukupnom prihodu, a ne na broju zaposlenih u poduzeću. Istraživanja poslovnog optimizma provode se od svibnja 2008. Zadnji podatak odnosi se na studeni 2015.

Izvori: Eurostat; Ipsos; HNB

Promatra li se s proizvodne strane obračuna BDP-a, rast ostvaren u trećem tromjesečju ponajprije odražava povoljna kretanja prerađivačke industrije te uslužnih djelatnosti trgovine, prijevoza i turizma, što potvrđuju i dostupni mjesečni pokazatelji. Međutim, model brze procjene BDP-a na temelju dostupnih podataka pokazuje da gospodarska aktivnost u četvrtom tromjesečju na tromjesečnoj razini stagnira. Fizički obujam industrijske proizvodnje u listopadu je nastavio rasti, i to prije svega zbog povećanja proizvodnje energije i intermedijarnih proizvoda. Rezultati Ankete poslovnog optimizma (sezonski prilagođeni podaci) za četvrto tromjesečje upućuju na poboljšanje poslovnog optimizma u građevinarstvu, a zaustavio se i pad poslovnog optimizma u industriji. S druge strane, realni promet od trgovine na malo u listopadu je stagnirao u odnosu na prosjek prethodnog tromjesečja, te su se očekivanja u trgovini blago pogoršala nakon kontinuiranog poboljšavanja od početka ove godine. Pouzdanje potrošača u istom se razdoblju poboljšalo, ponajprije zbog povoljne ocjene sadašnje situacije u kućanstvu, ali i pozitivnih očekivanja glede razvoja ekonomske situacije u Hrvatskoj za 12 mjeseci u usporedbi sa stanjem danas.

Slika 3.12. Projekcija dinamike realnog BDP-a godišnje stope rasta



Izvori: DZS; HNB

Rizici

Rizici ostvarenja rasta realnog BDP-a u 2016. asimetrični su te prevladavaju negativni rizici. Daljnje usporavanje rasta u pojedinih zemljama s tržištima u nastajanju moglo bi utjecati na

sporiji gospodarski rast u zemljama vanjskotrgovinskim partnerima Hrvatske i smanjiti njihovu potražnju za uvozom. Također, oporavak osobne potrošnje mogao bi biti niži ako kućanstva raspoloživa sredstva, koja su se povećala zbog smanjenja rata kredita nakon pada kamatnih stopa i konverzije kredita u švicarskim francima u eurske, pretežno usmjere u štednju. Nadalje, s obzirom na visoku razinu projiciranoga proračunskog manjka, u projiciranom je razdoblju moguće donošenje dodatnih konsolidacijskih mjera, čiji je sadržaj neizvjestan, a koje bi mogle negativno djelovati na gospodarsku aktivnost u kratkom roku. Konačno, i dalje je prisutna velika neizvjesnost glede izbjegličke krize, a njezina bi eskalacija mogla imati negativne posljedice na domaće gospodarstvo. Naime, integracija izbjeglica u radnu snagu u Hrvatskoj nije vjerojatna, za razliku od nekih zapadnih zemalja, pa bi izbjeglička kriza prije svega mogla rezultirati većim troškovima za državu, otežanom trgovinom robom i smanjenjem prihoda od turizma.

Positivan rizik za središnju projekciju realnog rasta stvara donošenje i intenzivnije provođenje strukturnih reforma u svrhu unaprjeđenja poslovnog okruženja. Iako bi one u kratkom roku vjerojatno imale tek mali utjecaj na rast gospodarske aktivnosti, u srednjem roku blagotvorno djelovanje na realnu dinamiku bilo bi izraženije. Kad bi reformske napore pratila i kredibilna konsolidacija javnih financija, to bi moglo dovesti do pada troškova zaduživanja države i privatnog sektora te jačanja investicija.

4. Tržište rada

Zaposlenost je u trećem tromjesečju 2015. stagnirala, nakon što je zamjetno porasla u prvoj polovini godine.¹ Promatra li se prema djelatnostima NKD-a, broj zaposlenih značajnije je porastao u javnoj upravi i obrani te obrazovanju, dok je u građevinarstvu i ostalim uslužnim djelatnostima zabilježen blagi pad te stagnacija u industriji. Podaci za listopad upućuju na stagnaciju zaposlenosti i u četvrtom tromjesečju, tako da bi stopa rasta zaposlenosti u 2015. mogla iznositi 0,6%. U idućim godinama očekuje se nastavak blagog intenziviranja rasta, s obzirom na to da bi kretanje zaposlenosti trebalo pratiti oporavak gospodarske aktivnosti. Međutim, očekivani rast tek će neznatno nadoknadi smanjenje broja zaposlenih ostvareno u proteklih šest godina.

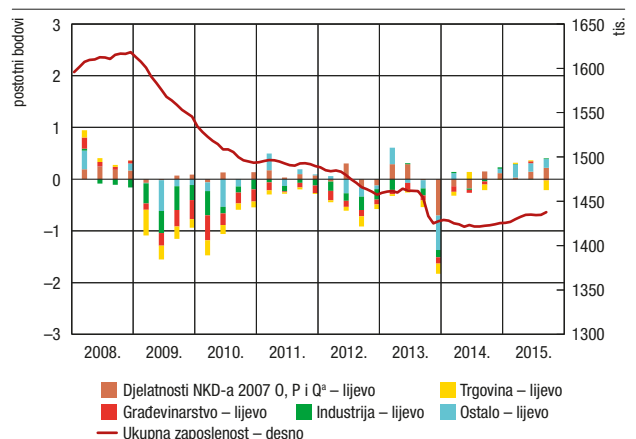
Broj nezaposlenih u trećem se tromjesečju 2015. godine smanjio za 1,1% u odnosu na prethodno tromjesečje zbog povoljnih neto priljeva u radni odnos i druge poslovne aktivnosti, a to se nastavilo i u listopadu. U posljednjem tromjesečju očekuje se daljnje smanjenje broja nezaposlenih te bi ukupan pad na godišnjoj razini mogao iznositi visokih 13%, što se značajnim dijelom odnosi na bazni učinak brisanja iz evidencije zbog nepridržavanja zakonskih odredbi u drugoj polovini 2014. Pad nezaposlenosti također se predviđa i u 2016. godini, ali znatno slabijeg intenziteta (2,6%).

Povoljnija kretanja na tržištu rada potvrđuju i rezultati Anketne o radnoj snazi. Tako je u trećem tromjesečju međunarodno usporediva stopa nezaposlenosti iznosila 15,4% (16,1% u drugom tromjesečju). Pad broja nezaposlenih i stagnacija broja zaposlenih u trećem tromjesečju rezultirali su daljnjim smanjenjem

administrativne stope nezaposlenosti (17,6% u odnosu na 17,7%), dok posljednji dostupni podaci za listopad upućuju i nadalje na blagi pad (17,4%). Očekivana anketna stopa nezaposlenosti u 2015. iznosi 16,5%, a projicirana je veličina za 2016. godinu 16,2%.

Nominalni jedinični trošak rada smanjio se u trećem tromjesečju nakon snažnog rasta proizvodnosti i blagog povećanja naknada, te se očekuje njegovo daljnje smanjenje u četvrtom tromjesečju. Na razini godine očekuje se porast od 0,4% pod utjecajem kretanja iz prvog polugodišta, dok se u 2016. godini

Slika 4.1. Ukupna zaposlenost i doprinosi tromjesečnoj promjeni zaposlenosti po sektorima
sezonski prilagođene serije

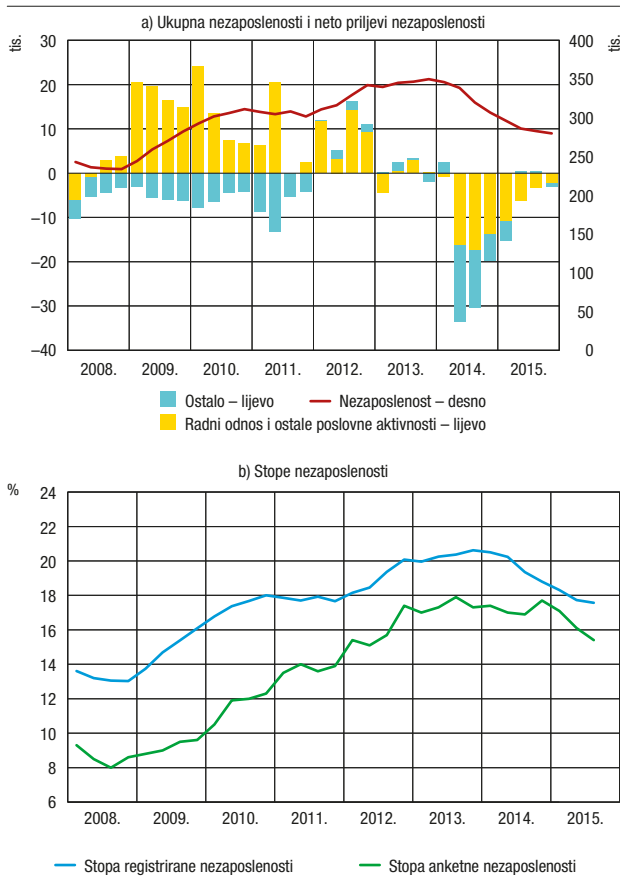


¹ Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje, Obrazovanje, Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi

Izvor: HZMO (sezonska prilagodba HNB-a)

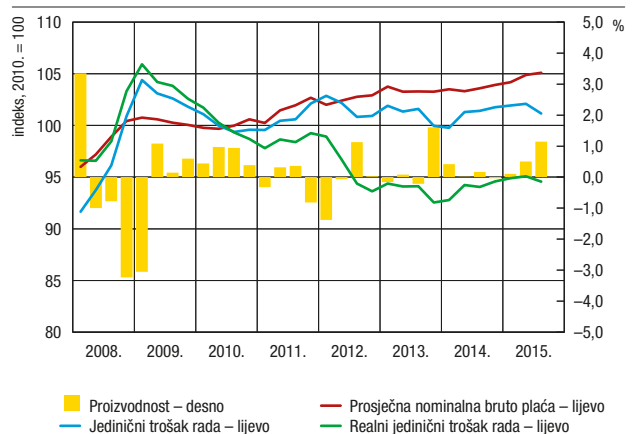
¹ HNB o kretanju zaposlenosti zaključuje na temelju podataka o osiguranicima HZMO-a. Drugi administrativni izvori (mjesečno istraživanje DZS-a o zaposlenima i plaći te godišnja revizija s konačnim obračunom) upućuju na slična kretanja u trećem tromjesečju, ali na suprotna u prvom polugodištu 2015.

Slika 4.2. Pokazatelji nezaposlenosti



nominalni jedinični trošak rada ne bi trebao značajnije mijenjati. Nominalne bruto plaće u trećem tromjesečju zadržale su

Slika 4.3. Bruto plaća, proizvodnost i jedinični trošak rada sezonski prilagođene serije, razine i tromjesečne stope promjene



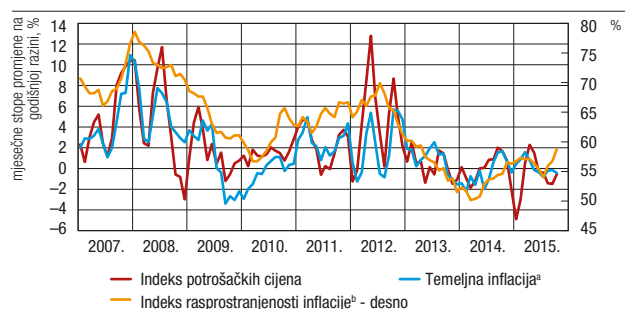
intenzitet rasta iz prethodnog tromjesečja, pri čemu je značajan porast zabilježen u javnim i državnim službama (djelatnosti NKD-a 2007 O, P i Q) te stagnacija u industriji i trgovini. Na razini godine bruto plaće mogle bi porasti za 0,9%, dok se u 2016. godini predviđa nešto jači godišnji rast bruto plaća, većim dijelom zbog očekivanog porasta plaća u privatnom sektoru u skladu s ubrzanjem proizvodnosti, a manjim dijelom zbog dogovorenog rasta plaća u zdravstvu. Nadalje, u 2015. ostvaren je snažniji porast neto plaća nakon donošenja zakonskih izmjena poreza na dohodak (u prvih deset mjeseci rast iznosi 3,3% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine), te još nešto izraženiji porast realnih plaća zbog pada potrošačkih cijena. Unatoč zakonskim izmjenama progresivnost hrvatskog sustava oporezivanja rada i dalje je zamjetno veća nego u usporedivim zemljama (utjecaj poreznih izmjena razmatra se u Okviru 2. Porezni klin i progresivnost oporezivanja dohotka od rada u Hrvatskoj).

5. Inflacija

Pokazatelji tekućega kretanja ukupne i temeljne inflacije (Slika 5.1.) u listopadu su bili negativni te otprilike na istoj razini kao i u lipnju. Dodatni pokazatelj kretanja inflacijskih pritisaka – indeks rasprostranjenosti inflacije² upućuje na to da se od sredine 2014. povećava udio proizvoda čije su cijene rasle u određenom mjesecu u ukupnom broju proizvoda i signalizira blagi rast inflatornih pritisaka. Tako je broj proizvoda čija je cijena rasla na mjesečnoj razini (mjereno šestomjesečnim pomičnim prosjekom indeksa rasprostranjenosti inflacije) porastao u listopadu 2015. na 58,8%, što je povećanje od 3,4 postotna boda u odnosu na lipanj 2015., ali taj je udio i dalje nešto niži od dugoročnog prosjeka.

Godišnja stopa promjene potrošačkih cijena smanjila se u drugoj polovini 2015. s 0% u lipnju na -0,9% u listopadu, pa je privremeno zaustavljeno ubrzanje zabilježeno tijekom prvih šest mjeseci (Slika 5.2.). Takvim je kretanjima uglavnom pridonijelo ubrzanje godišnjeg pada cijena energije zbog pojeftinjenja sirove

Slika 5.1. Pokazatelji tekućega kretanja ukupne i temeljne inflacije te indeks rasprostranjenosti inflacije



2 Više o značajkama indeksa rasprostranjenosti inflacije vidi u Okviru 1. Kretanje indeksa rasprostranjenosti inflacije u Hrvatskoj i u zemljama u okruženju u Biltenu HNB-a br. 216.

Tablica 5.1. Cjenovni pokazatelji

godišnje stope promjene

	2011.	2012.	2013.	2014.	XII. 2014.	III. 2015.	VI. 2015.	IX. 2015.	X. 2015.
Indeks potrošačkih cijena i njegove komponente									
Ukupni indeks	2,3	3,4	2,2	-0,2	-0,5	0,1	0,0	-0,8	-0,9
Energija	6,2	10,5	3,1	0,9	-2,2	-2,8	-3,0	-6,6	-7,3
Neprerađeni prehrambeni proizvodi	1,2	5,8	3,8	-2,8	-1,8	2,7	1,3	0,0	0,8
Prerađeni prehrambeni proizvodi (uključujući alkohol i duhan)	5,8	2,6	4,9	0,2	-0,5	-0,7	0,8	0,6	0,9
Industrijski proizvodi bez prehrane i energije	-0,3	0,4	-0,4	-1,0	-0,8	0,2	0,0	0,4	0,8
Usluge	-0,4	0,5	0,8	0,8	1,8	1,5	1,0	1,0	0,1
Ostali cjenovni pokazatelji									
Temeljna inflacija	1,8	1,9	1,9	-0,4	-0,4	0,1	0,6	0,2	0,0
Indeks proizvođačkih cijena industrije na domaćem tržištu	6,4	7,0	0,5	-2,7	-3,4	-2,7	-2,7	-4,7	-4,6

Izvor: DZS

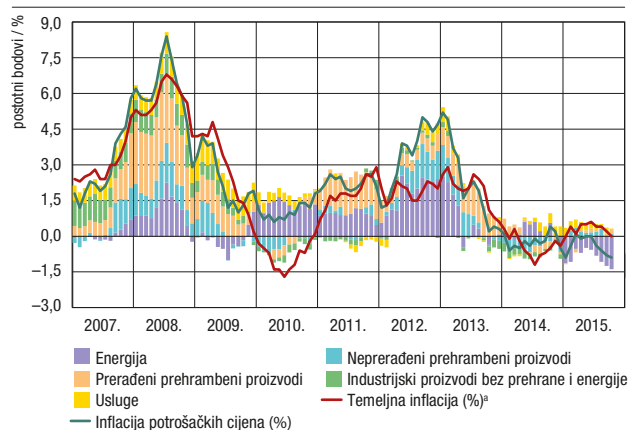
nafta u trećem tromjesečju, što je rezultiralo smanjenjem cijena naftnih derivata na domaćem tržištu. Pritom se godišnji pad cijena energije povećao s -3,0%, koliko je iznosio u lipnju, na -7,3% u listopadu. Osim toga, u razdoblju od srpnja do listopada značajno se smanjila i godišnja stopa promjene cijena usluga (ponajviše zbog negativnog učinka baznog razdoblja na kretanje cijena rekreativnih i sportskih usluga te njihova pojeftinjenja u listopadu). Suprotno je na rast inflacije potrošačkih cijena djelovalo povećanje cijena industrijskih neprehrambenih proizvoda, te se njihov doprinos godišnjoj inflaciji povećao na 0,2 postotna boda. Među spomenutim proizvodima najviše se povećao doprinos cijena usluga odvodnje i cijena odjeće. Godišnja stopa temeljne inflacije smanjila se s 0,6%, koliko je iznosila u lipnju, na 0% u listopadu 2015. Tome je pretežno pridonijelo sniženje cijena usluga koje se tržišno određuju (prije spomenute rekreativne i sportske usluge) te u manjoj mjeri cijena komunikacija i mlijeka, čije su cijene snižene nakon ukidanja kvota na proizvodnju mlijeka u zemljama EU-a, kao i naknada za povrat njegove ambalaže. Stoga se prekinuo trend zamjetnog ubrzanja godišnje stope rasta cijena prerađenih prehrambenih proizvoda koji je bio vidljiv u prvom polugodištu.

Godišnja stopa inflacije u Europskoj uniji mjerena harmoniziranim indeksom potrošačkih cijena neznatno se smanjila: s 0,1% u lipnju 2015. na 0,0% u listopadu (Slika 5.3.). Najveći doprinos usporavanju inflacije dalo je ubrzanje godišnjeg pada cijena

energije potaknuto smanjenjem cijena sirove nafte na svjetskom tržištu. Valja istaknuti kako snažna deprecijacija eura u odnosu na prošlogodišnju razinu i dalje pridonosi rastu cijena, ali su njezini učinci ublaženi ponajviše spomenutim padom cijena sirove nafte. U posljednja se četiri mjeseca u Europskoj uniji blago ubrzao godišnji rast cijena neprerađenih prehrambenih proizvoda, osobito povrća. Godišnja stopa promjene HIPC-a bez energije, prehrane, pića i duhana neznatno se povećala (s 0,8% u lipnju na 0,9% u listopadu 2015.) zbog ubrzanja godišnjeg rasta cijena industrijskih proizvoda bez prehrane i energije (jer su porasle cijene odjeće).

Godišnja stopa promjene harmoniziranog indeksa potrošačkih cijena u Hrvatskoj bila je u listopadu negativna te je iznosila -0,5%, što je za 0,5 postotnih bodova niže nego u Europskoj uniji. Za razliku od zemalja Europske unije, gdje je u razdoblju od lipnja do listopada zabilježeno tek neznatno smanjenje inflacije potrošačkih cijena, u Hrvatskoj je pad inflacije cijena bio izraženiji, čemu je najviše pridonio veći godišnji pad cijena energije, jer su cijene naftnih derivata na domaćem tržištu više smanjene nego u zemljama Europske unije. Osim toga, u Hrvatskoj se u istom razdoblju usporio i rast cijena usluga, što u ostalim zemljama EU-a nije bilo zabilježeno. S druge strane, godišnji rast cijena industrijskih proizvoda bez prehrane i energije bio je izrazitiji u Hrvatskoj. Godišnja stopa promjene HIPC-a bez energije, prehrane, pića i duhana povećala se u Hrvatskoj samo

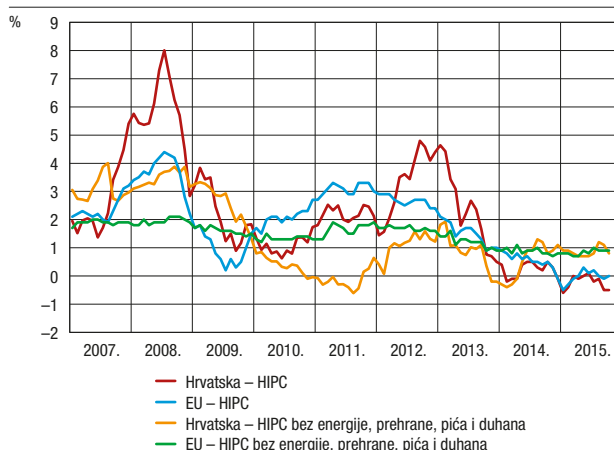
Slika 5.2. Godišnje stope inflacije i doprinosi komponenata inflaciji potrošačkih cijena



* Temeljna inflacija ne uključuje cijene poljoprivrednih proizvoda ni cijene proizvoda koje se administrativno reguliraju.

Izvori: DZS; izračun HNB-a

Slika 5.3. Ukupna i temeljna inflacija mjerena kretanjem harmoniziranog indeksa potrošačkih cijena u Hrvatskoj i Europskoj uniji godišnje stope promjene



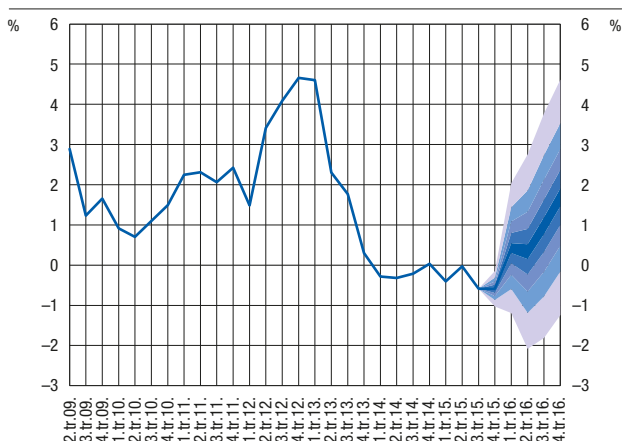
Izvori: DZS; Eurostat

za 0,1 postotni bod, te je u listopadu iznosila 0,8% (neznatno je odstupala od one u EU-u). Spomenuti pokazatelj temeljne inflacije u Hrvatskoj od sredine 2014. prati trend kretanja tog pokazatelja u zemljama EU-a, tj. varira oko prosječne razine od 0,9%.

U preostalom dijelu 2015. očekuje se ubrzanje godišnje stope inflacije potrošačkih cijena, no prosjek će u cijeloj godini ostati negativan. Pritom bi očekivana godišnja stopa inflacije mogla porasti s -0,9% u listopadu na -0,1% u prosincu, prije svega zbog učinka baznog razdoblja (snažnog pojeftinjenja naftnih derivata u istom razdoblju prethodne godine). Stoga bi prosječna godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena u 2015. mogla biti blago negativna i iznositi -0,4%. To je ponajviše posljedica znatno niže cijene sirove nafte na svjetskom tržištu u usporedbi s prethodnom godinom. Energija je jedina komponenta projekcije inflacije s negativnim doprinosom prosječnoj godišnjoj inflaciji u 2015., koji bi mogao iznositi oko -0,9 postotnih bodova. Nasuprot tome, pritisak na rast cijena tijekom 2015. uglavnom dolazi od rasta cijena prehrane. Osim toga, oporavak domaće potražnje utječe na blago povećanje godišnje stope rasta indeksa cijena bez prehrane i energije.

U 2016. bi se prosječna godišnja inflacija potrošačkih cijena mogla ubrzati na 0,9% zbog povećanja godišnje stope promjene cijena energije. Kretanja na terminskom tržištu upućuju na rast cijena sirove nafte tipa Brent tijekom cijele godine, pa bi cijena barela iskazana u kunama u četvrtom tromjesečju 2016. mogla biti viša za 17% u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine. Pritom bi doprinos energije inflaciji trebao biti pozitivan tek od trećeg tromjesečja 2016. Uvozni inflacijski pritisci mogli bi se povećati i zbog očekivanog rasta inflacije u europodručju. Učinci deprecijacije tečaja kune prema američkom dolaru na kretanje domaće inflacije u 2016. bili bi znatno manje izraženi jer se očekuje blaga deprecijacija od oko 3%, nakon 19%-tne deprecijacije u 2015. Pretpostavlja se da će se domaći inflacijski pritisci u 2016. blago povećati pod utjecajem ubrzanja rasta domaće potražnje. Istodobno bi rast naknada po zaposlenom trebao pratiti povećanje proizvodnosti rada pa se za 2016. ne predviđa jačanje troškovnih pritisaka iz tog izvora na inflaciju. U spomenutim uvjetima na svjetskom i domaćem tržištu prognozirano je da bi se prosječna godišnja stopa rasta indeksa potrošačkih cijena

Slika 5.4. Projekcija inflacije potrošačkih cijena godišnje stope promjene



Izvori: DZS; izračun HNB-a

bez prehrane i energije u 2016. mogla malo povećati. Osim toga, prognozirano je i rast prosječne godišnje stope promjene cijena prehrane.

Ocjenjuje se da su rizici da inflacija bude niža odnosno viša od projicirane uravnoteženi. Nekoliko je činitelja koji bi mogli utjecati na to da ostvarenje inflacije bude više od prognozirano, kao što su mogući rast administrativno reguliranih cijena, nepovoljne vremenske prilike koje bi mogle rezultirati izraženijim rastom cijena poljoprivrednih proizvoda, mogući snažniji rast cijena sirove nafte zbog geopolitičkih napetosti i zamjetnije slabljenje tečaja eura prema američkom dolaru od očekivanog. Niža inflacija od projicirane mogla bi biti posljedica slabijeg rasta domaće potražnje, niže cijene sirove nafte i drugih sirovina na svjetskom tržištu od očekivanih te prigušene inflacije u europodručju. Naime, slabiji rast potražnje u zemljama s tržištima u nastajanju, osobito u Kini, mogao bi rezultirati slabijom globalnom potražnjom i padom cijena sirovina te se prelići na usporavanje inflacije u europodručju i Hrvatskoj.

6. Vanjska trgovina i konkurentnost

Višegodišnji trend poboljšavanja salda na tekućem računu platne bilance, koji je kratko bio zaustavljen u prethodnoj godini, nastavio se u prva tri tromjesečja 2015. Promatraju li se kumulativna ostvarenja u posljednjih godinu dana, višak na tekućem računu u trećem se tromjesečju 2015. povećao na 4,7% BDP-a, s 0,8% u posljednjem tromjesečju 2014. Tome su ponajviše pridonijeli veliki gubici banaka u trećem tromjesečju uzrokovani konverzijom kredita u švicarskim francima (oko 2% BDP-a), ali i kontinuirano povećavanje viška u razmjeni usluga.

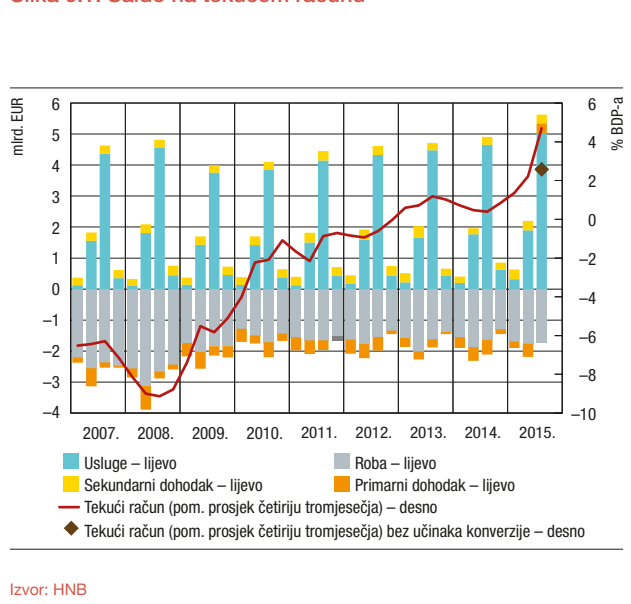
Na tragu dosadašnjih ostvarenja, višak na tekućem računu platne bilance mogao bi na razini cijele 2015. iznositi 4,8% ocijenjenog BDP-a, dok bi ukupan saldo na tekućem i kapitalnom računu u 2015. mogao dosegnuti 5,2% BDP-a. U 2016. godini bi daljnje jačanje apsorpcijskih kapaciteta vezano uz fondove EU-a i nastavak rasta neto izvoza robe i usluga, iako slabijim intenzitetom, mogli pridonijeti daljnjem blagom poboljšanju salda tekućeg i kapitalnog računa, no on bi se, kao posljedica iščezavanja učinka konverzije kredita u švicarskim francima,

ipak trebao smanjiti (na 3,5% BDP-a).

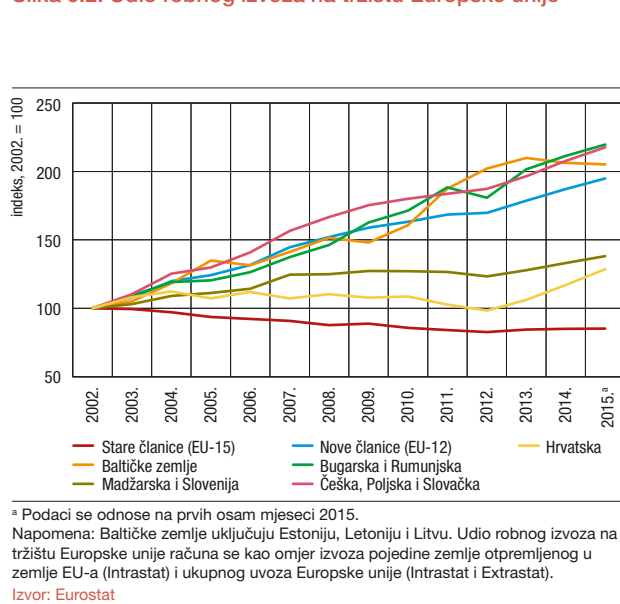
Salda na osnovi primarnog i sekundarnog dohotka u prvih su se devet mjeseci 2015. godine znatno poboljšala, pri čemu je na računu primarnog dohotka u trećem tromjesečju prvi put u više od petnaest godina zabilježen višak. Spomenuti gubici banaka rezultirali su istaknutim smanjenjem rashoda od izravnih vlasničkih ulaganja u prva tri tromjesečja 2015., iako su istodobno u djelatnostima hotelijerstva, proizvodnje hrane i pića, trgovine na veliko te proizvodnje kemikalija ostvareni bolji poslovni rezultati.³ Pozitivan doprinos kretanjima na računu primarnog dohotka, iako u manjoj mjeri, dali su i veći prihodi od naknada rezidentima zaposlenima u inozemstvu, dok je na suprotan način djelovao rast kamatnih troškova, prije svega opće države. U skladu s kretanjima u prva tri tromjesečja i na razini cijele 2015. godine očekuje se smanjenje manjka na računu primarnog

³ Štoviše, rashodi od izravnih ulaganja u trećem tromjesečju imaju negativnu vrijednost zbog gubitaka banaka.

Slika 6.1. Saldo na tekućem računu



Slika 6.2. Udio robnog izvoza na tržištu Europske unije



dohotka. On bi se u 2016. godini mogao pogoršati, kao rezultat rasta rashoda na osnovi izravnih vlasničkih ulaganja. Kod sekundarnog dohotka povećanje neto priljeva u 2015. prije svega odražava rast prihoda ostalih sektora, i to ponajviše na osnovi tekućih transfera iz fondova EU-a te osobnih transfera. Postupno jačanje apsorpcijskih kapaciteta kod fondova EU-a i bolja iskorištenost raspoloživih sredstava, uz očekivani izraženiji rast priljeva kapitalne prirode, u sljedećoj bi godini trebali pozitivno djelovati na kretanje salda tekućeg i kapitalnog računa.

Manjak robne razmjene (prema podacima DZS-a) u prvih se devet mjeseci 2015. zadržao na gotovo jednakoj razini kao i u istom razdoblju prethodne godine. Unatoč tome što su izvoz i uvoz u apsolutnom iznosu podjednako porasli, u relativnom je iznosu izvoz (11,3%) rastao brže od uvoza (6,5%). Rast robnog izvoza i uvoza posebno je bio vidljiv tijekom prve polovine godine, dok se u trećem tromjesečju, prema sezonski prilagođenim podacima, njihova razina smanjila u odnosu na prethodno tromjesečje. Detaljni podaci dostupni za prvih devet mjeseci pokazuju da se često među proizvodima koji su dali najveći doprinos rastu izvoza ujedno nalaze oni koji su također najviše pridonijeli rastu uvoza, što se može objasniti liberalizacijom tržišta (npr. kod električne energije) i olakšanim protokom robe nakon pristupanja Hrvatske EU-u. Pritom je na godišnji rast izvoza najviše utjecao rast suženog agregata (isključujući brodove i naftu), i to ponajprije zbog rasta izvoza medicinskih i farmaceutskih proizvoda (najviše u Nizozemsku), cestovnih vozila (posebno u Belgiju i Njemačku), žitarica i proizvoda od žitarica (najviše u Italiju), proizvoda od metala (posebice u Poljsku), kože i proizvoda od kože (osobito u Austriju) te električne energije (posebice u Madžarsku). Povoljnim kretanjima izvoza pridonio je i pojačani izvoz ostalih prijevoznih sredstava (poglavito brodova), pri čemu je u prvih devet mjeseci 2015. premašena vrijednost ostvarena u 2014. godini, te je, nakon četiri uzastopne godine, prekinuto razdoblje pada izvoza brodova. Nasuprot tome, smanjila se vrijednost izvoza zemnog i industrijskog plina te nafte i naftnih derivata kao rezultat pada cijena sirove nafte na svjetskom tržištu. Rast ukupnoga robnog uvoza također je pod utjecajem rasta uvoza suženog agregata (bez brodova i nafte), prije svega zbog jačanja uvoza električne energije (ponajviše iz Madžarske, Bosne i Hercegovine te Srbije), zatim cestovnih vozila (posebice iz Slovenije i Njemačke), medicinskih i farmaceutskih proizvoda (najviše iz Madžarske i SAD-a) te kože i proizvoda od kože (posebice iz Austrije). Istodobno je, kao rezultat pada cijena sirove nafte, zabilježen i značajan pad

vrijednosti uvoza nafte i naftnih derivata.

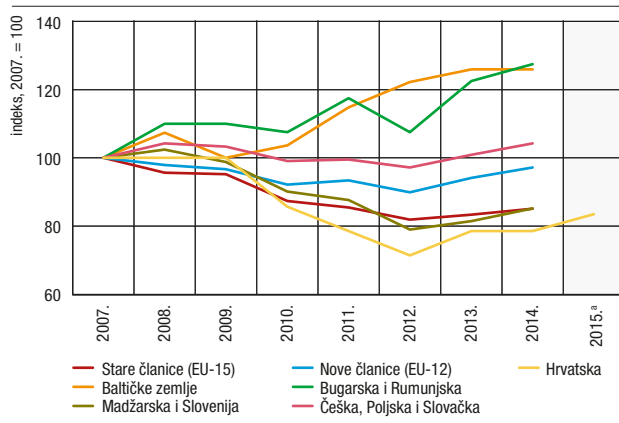
Na razini cijele 2015. manjak u robnoj razmjeni mogao bi se blago povećati, unatoč tome što je rast robnog izvoza brži od rasta uvoza. U 2016. godini također se očekuje rast robnog izvoza, iako bi on mogao biti nešto sporiji. Na dinamiku izvoza povoljno bi moglo djelovati daljnje poboljšanje cjenovne i troškovne konkurentnosti, kao i nastavak pozitivnih učinaka integracije u jedinstveno tržište EU-a. Zbog uvozne ovisnosti domaćega gospodarstva i oporavka osobne potrošnje u 2016. očekuje se i rast uvoza, na koji i dalje ograničavajuće djeluje skroman oporavak tržišta rada. S druge strane, niža cijena sirove nafte na svjetskom tržištu u odnosu na prosjek prethodne godine, a time i niža vrijednost neto uvoza nafte i naftnih derivata, mogle bi i u 2016. povoljno utjecati na vanjskotrgovinski saldo.

Neto izvoz usluga povećao se u prva tri tromjesečja 2015. u odnosu na isto razdoblje prethodne godine ponajprije zahvaljujući rastu prihoda od usluga putovanja te u nešto manjoj mjeri poboljšanju salda u razmjeni ostalih usluga. Prihodi od turističkih usluga tako su se povećali za 7,7%, čemu je ponajviše pogodovao rast dolazaka od 9,6% i noćenja stranih gostiju od 7,6%, osobito onih iz Njemačke, Austrije i Slovenije. Osim toga, u razmjeni ostalih usluga ostvaren je višak, iako se uobičajeno kod tih usluga bilježio blagi manjak. Najveći doprinos kretanjima na računu ostalih usluga dao je rast neto izvoza računalnih usluga i usluga popravaka robe. Na razini cijele 2015. pretpostavlja se da će biti ostvaren znatno brži rast prihoda od turizma u usporedbi s prethodnim godinama. Poboljšanje salda na računu usluga vjerojatno će se nastaviti i u sljedećoj godini, ali blažim intenzitetom nego u 2015. zbog sporijeg rasta prihoda od turizma. Međutim, analiza izvoza usluga u proteklih desetak godina (vidi Okvir 4. Razmjena usluga između Hrvatske i inozemstva) upućuje na strukturna ograničenja daljnjeg rasta tržišnog udjela izvoza usluga na svjetskom tržištu, nakon mogućega privremene porasta tog udjela u 2015.

Značajno povećanje hrvatskoga robnog izvoza u dvije godine nakon pristupanja EU-u, pri čemu je rast izvoza na tržište zemalja članica EU-a bio izraženiji od rasta izvoza na ostala tržišta, rezultiralo je zamjetnim poboljšanjem tržišnog udjela hrvatskoga robnog izvoza na europskom tržištu⁴. Jedan je od glavnih

⁴ Takva kretanja potvrđuje i izračun tržišnog udjela na osnovi podataka o uvozu Europske unije iz Hrvatske (umjesto hrvatskog izvoza u EU), no on pokazuje nešto slabiji rast.

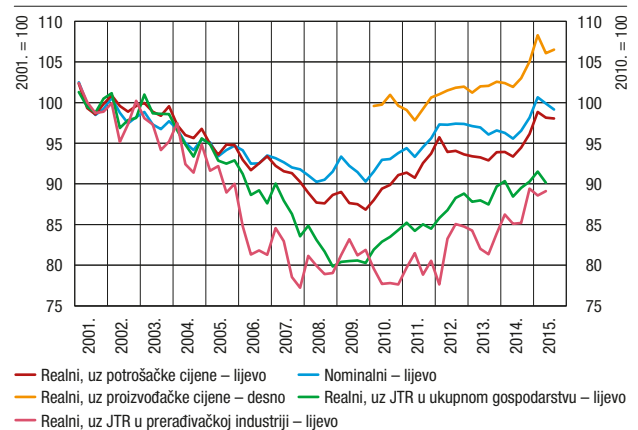
Slika 6.3. Globalni tržišni udio izvoza robe i usluga



^a Ocjena tržišnog udjela Hrvatske u 2015. zasniva se na projekciji MMF-a o kretanju svjetske trgovine u 2015. i ocjeni HNB-a o rastu hrvatskog izvoza robe i usluga. Napomena: Baltičke zemlje uključuju Estoniju, Letoniju i Litvu.

Izvori: Eurostat; MMF; HNB

Slika 6.4. Nominalni i realni efektivni tečajevi kune



Napomena: Realni efektivni tečaj kune uz proizvođačke cijene uključuje hrvatski indeks proizvođačkih cijena industrije na domaćem tržištu koji je raspoloživ od siječnja 2010. Pad indeksa označuje efektivnu aprecijaciju kune.

Izvori: HNB

činitelja tog oporavka integracija Hrvatske u jedinstveno tržište Europske unije. Svoj je relativni položaj na tržištu EU-a ujedno poboljšala i većina zemalja Srednje i Istočne Europe, među kojima se posebno ističu Poljska, Bugarska i Rumunjska, dok se pogoršanjem udjela izdvajaju Letonija i Estonija. U skladu s povoljnim recentnim kretanjima zaostajanje hrvatskoga robnog izvoza i konkurentnosti domaćih izvoznika na europskom tržištu u odnosu na zemlje usporedivih značajki smanjuje se.

U 2015. se, nakon stagnacije u prethodnoj godini, očekuje i poboljšanje tržišnog udjela RH u svjetskom izvozu robe i usluga. Ta se ocjena temelji na ubrzanom rastu izvoza robe i usluga ostvarenom u prvih devet mjeseci tekuće godine, pri čemu bi u cijeloj godini on mogao iznositi 8,9%. Recentna povoljnija kretanja mogla bi barem djelomično ublažiti znatne gubitke akumulirane u razdoblju od 2009. do 2012. godine. Naime, prema najnovijem Izvješću o mehanizmu upozoravanja Europske komisije iz studenoga 2015. Hrvatska se s padom globalnoga tržišnog udjela tijekom petogodišnjeg razdoblja do 2014. godine za 18%, iako slabijim nego u prethodnom Izvješću, i nadalje izdvaja kao jedna od zemalja EU-a s najnepovoljnijim kretanjem tog pokazatelja. Najnovije procjene upućuju na to da bi promjena globalnoga tržišnog udjela tijekom petogodišnjeg razdoblja do 2015. mogla biti tek blago negativna.

Kretanje pokazatelja cjenovne konkurentnosti hrvatskog izvoza bilo je neujednačeno tijekom prvih devet mjeseci 2015., no ipak ukupno pokazuje poboljšanje u odnosu na prethodnu godinu. Nominalna efektivna aprecijacija kune, koja je ponajviše pridonijela jačanju realnih efektivnih tečajeva uz proizvođačke i potrošačke cijene u drugom tromjesečju, nastavila se i u trećem tromjesečju, premda nešto slabijim intenzitetom. S druge strane, kretanje domaćih potrošačkih i proizvođačkih cijena tijekom trećeg tromjesečja bilo je osjetno povoljnije u odnosu na većinu glavnih vanjskotrgovinskih partnera, što je bilo dovoljno da poništi učinak aprecijacije domaće valute. Tako su realni efektivni tečajevi uz potrošačke cijene stagnirali, dok su se realni efektivni tečajevi uz proizvođačke cijene neznatno poboljšali. Podaci o realnom efektivnom tečaju uz jedinične troškove rada dostupni za drugo tromjesečje upućuju na pad troškovne konkurentnosti u ukupnom gospodarstvu te blagi rast u prerađivačkoj industriji u odnosu na prethodno tromjesečje. Na razini 2015. moglo bi se nastaviti poboljšavanje cjenovne konkurentnosti hrvatskog izvoza mjerene indeksom realnoga efektivnog tečaja uz potrošačke cijene, koje traje od 2010., s iznimkom 2013. U 2016. godini također se očekuje poboljšavanje cjenovne konkurentnosti hrvatskog izvoza, iako bi se ono moglo malo usporiti.

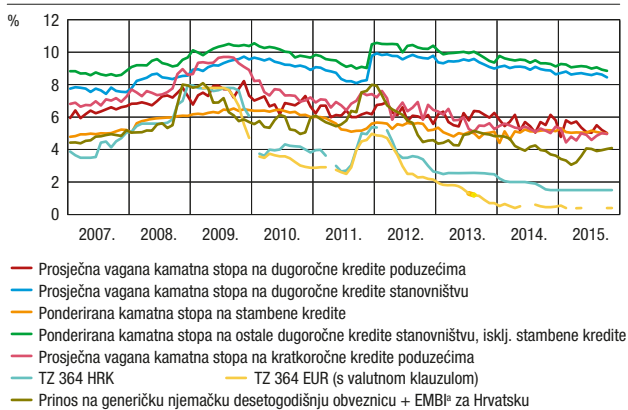
7. Uvjeti financiranja i tokovi kapitala

U uvjetima visoke likvidnosti monetarnog sustava podržane ekspanzivnom monetarnom politikom HNB-a, domaći troškovi financiranja države u drugoj su se polovini 2015. godine zadržali na niskim razinama. Kamatna stopa na jednogodišnje kunske trezorske zapise ostala je nepromijenjena te je iznosila 1,50%, a ona na jednogodišnje trezorske zapise uz valutnu klauzulu u listopadu tek se blago povećala, na 0,4% s razine od 0,3% koliko je iznosila u kolovozu. S druge strane, uvjeti financiranja države u inozemstvu bilježe nepovoljnija kretanja u odnosu na početak godine (Slika 7.1.). Nakon što je cijena zaduživanja države u inozemstvu, procijenjena zbrojem prinosa na njemačku državnu obveznicu i pokazatelja EMBI za Hrvatsku, u ožujku 2015. pala na najnižu razinu od početka krize, u drugom se tromjesečju

zamjetno povećala pod utjecajem neizvjesnosti na financijskim tržištima glede rješavanja grčke dužničke krize. Na tim višim razinama zadržala se i u drugoj polovini 2015. godine pod utjecajem još uvijek neizvjesnog oporavka hrvatskoga gospodarstva i rizika vezanih uz provođenje konverzije kredita u švicarskim francima.

Premija za rizik Hrvatske i nadalje je znatno viša nego za usporedive zemlje i za banke majke domaćih banaka, pri čemu se ta razlika u drugoj polovini godine dodatno povećala. Premija osiguranja od kreditnog rizika (engl. *credit default swap* ili, skraćeno, CDS) za Hrvatsku, nakon relativne stabilnosti u prvih osam mjeseci, zamjetno je porasla krajem rujna, također pod utjecajem neizvjesnosti glede učinaka konverzije kredita u

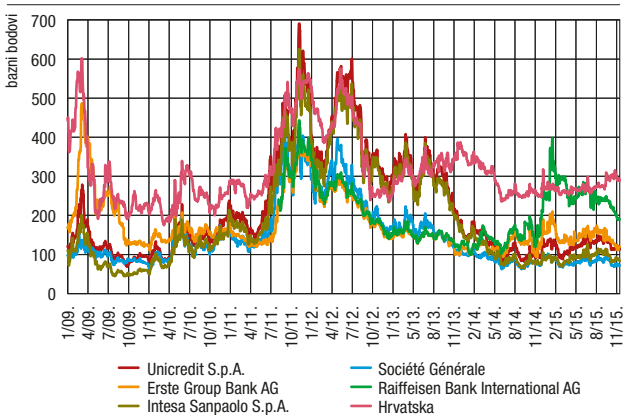
Slika 7.1. Domaći i inozemni troškovi financiranja



[®]EMBI je indeks (engl. *Emerging Market Bond Index*) koji pokazuje razliku prinosa na državne vrijednosne papire koje su izdale zemlje s tržištima u nastajanju, među kojima je i Hrvatska, u odnosu na nerizične vrijednosne papire koje su izdale razvijene zemlje.

Izvori: MF; Bloomberg; HNB

Slika 7.2. Kretanje premije osiguranja od kreditnog rizika (CDS) za Hrvatsku i odabrane banke majke domaćih banaka



Napomena: Premija osiguranja od kreditnog rizika jest godišnji relativni iznos premije koju kupac CDS-a plaća kako bi se zaštitio od kreditnog rizika povezanog s izdavateljem nekog instrumenta.

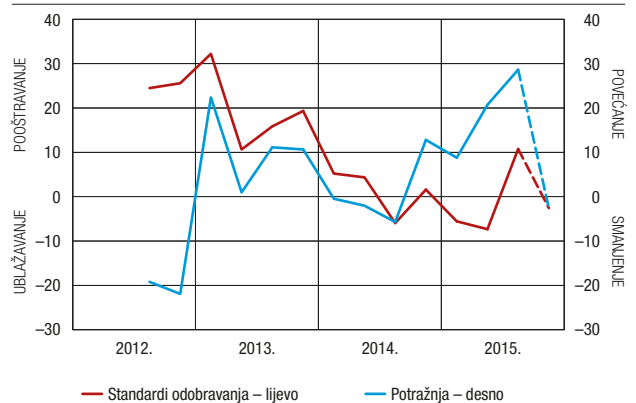
Izvor: S&P Capital IQ

švicarskim francima u eure. Tijekom listopada i studenoga premija se zadržala na razini od oko 300 baznih bodova (Slika 7.2.). S druge strane, premije osiguranja od kreditnog rizika banaka majki najvećih banaka u Hrvatskoj u razdoblju od srpnja do studenoga prosječno su se smanjile za četvrtinu.

Kamatne stope banaka na dugoročne kredite poduzećima prosječno su se blago smanjile u razdoblju od srpnja do listopada u odnosu na prvu polovinu godine, dok su kamate za kratkoročne kredite stagnirale (Slika 7.1.). Nasuprot tome, odgovori banaka iz Ankete o kreditnoj aktivnosti banaka upućuju na to da su se standardi odobranja kredita za poduzeća pooštrili u trećem tromjesečju 2015. Takvo kretanje standarda ponajviše je bilo rezultat percepcije veće rizičnosti kolaterala te porasta troškova vezanih uz kapitalnu poziciju banke. S druge strane, potražnja je u trećem tromjesečju zabilježila najsnažniji rast od početka provođenja Ankete, na što su najviše utjecale potrebe za financiranjem zaliha i obrtnoga kapitala (Slika 7.3.), no očekivanja banaka za četvrto tromjesečje pokazuju da bi se taj rast potražnje poduzeća za kreditima mogao zaustaviti.

Ukupni dug nefinancijskih poduzeća u trećem se tromjesečju smanjio za 1,8%, čemu je podjednako pridonio pad domaćeg i

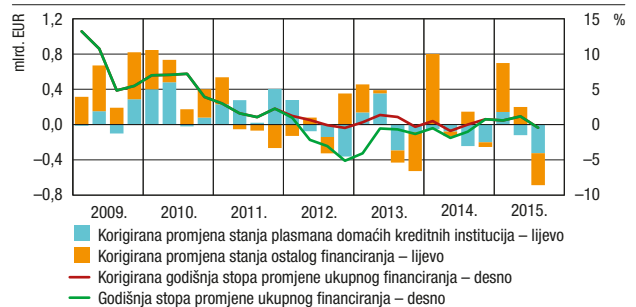
Slika 7.3. Standardi odobranja i potražnja za kreditima poduzeća



Napomena: Podaci pokazuju neto postotak banaka ponderiran udjelom u ukupnim kreditima poduzećima. Isprekidanim linijama označena su očekivanja za četvrto tromjesečje 2015.

Izvor: HNB

Slika 7.4. Financiranje poduzeća prema izvorima



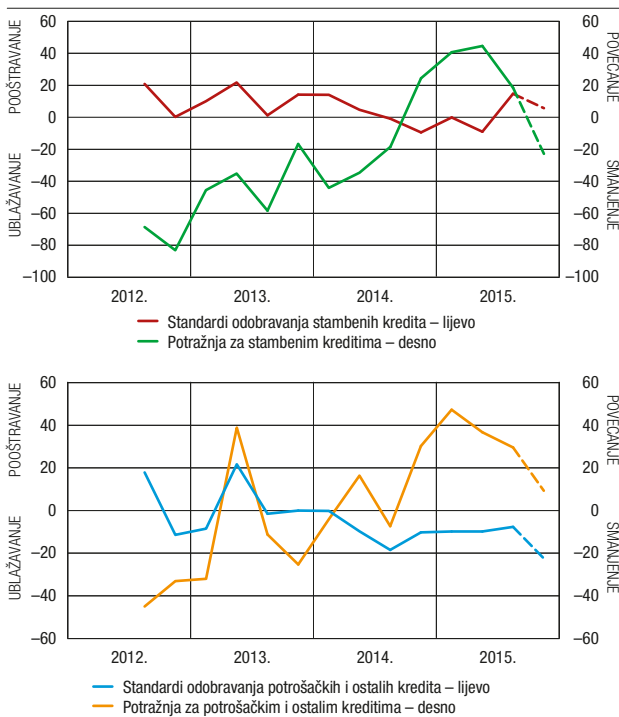
Napomena: Ostalo financiranje uključuje zaduživanje poduzeća kod domaćih društava za leasing i izravno zaduživanje kod HBOR-a te zaduživanje kod inozemnih banaka i vlasnički povezanih poduzeća u inozemstvu. Korigirane promjene izračunate su na temelju podataka iz kojih je u 2012. i 2013. isključen učinak kredita brodogradilišta koji je preuzelo Ministarstvo financija, učinak transakcija jedne poslovne banke, koja je, radi smanjenja djelomično nadoknadivih i nenadoknadivih plasmana, prenijela dio svojih potraživanja na društvo u indirektnom vlasništvu banke majke (što je prouzročilo i smanjenje inozemnog duga te banke), stečaj Centar banke, metodološka promjena knjiženja naknada te učinak tečajnih promjena.

Izvori: Hanfa; HNB; izračun HNB-a

inozemnog financiranja (Slika 7.4.). Pritom je razduživanje zabilježeno i kod javnih i kod privatnih poduzeća. Podaci o domaćoj kreditnoj aktivnosti u prva dva mjeseca četvrtog tromjesečja upućuju na daljnji pad plasmana poduzećima, iz čega proizlazi da porast kreditne potražnje prema spomenutim rezultatima Ankete očito nije pridonio intenziviranju kreditiranja poduzeća. Razmjerno snažno razduživanje poduzeća u trećem tromjesečju utjecalo je i na pad ukupnog duga poduzeća na godišnjoj razini, pa je njegova stopa promjene krajem rujna iznosila -0,4%.

Nominalne kamatne stope za kredite stanovništvu prosječno su se smanjile u razdoblju od srpnja do listopada u odnosu na prvu polovinu godine (Slika 7.1.). Pritom se posebno ističe smanjenje troškova kratkoročnog financiranja stanovništva, što je poglavito bilo rezultat izmjena Zakona o obveznim odnosima i Zakona o potrošačkom kreditiranju kojima je smanjena najviša dopuštena efektivna kamatna stopa na potrošačke kredite s 11,0% na 10,14%. Prema rezultatima Ankete o kreditnoj aktivnosti banaka standardi odobranja stambenih kredita pooštrili su se u trećem tromjesečju (Slika 7.5., lijevo), dok se ublažavanje standarda odobranja potrošačkih i ostalih kredita stanovništvu nastavlja sedmo tromjesečje zaredom (Slika 7.5., desno).

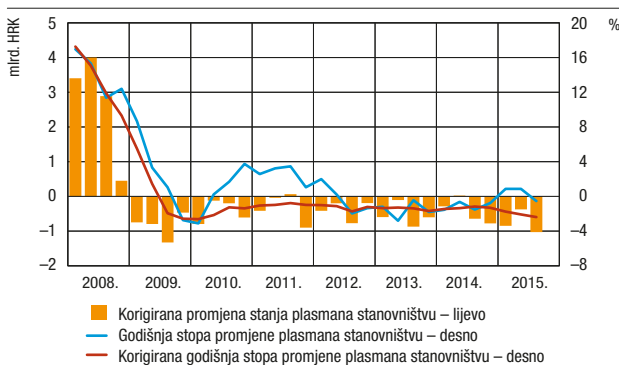
Slika 7.5. Standardi odobravanja i potražnja za kreditima stanovništva



Napomena: Podaci pokazuju neto postotak banaka ponderiran udjelom u ukupnim kreditima stanovništvu. Isprekidanim linijama označena su očekivanja za četvrto tromjesečje 2015.

Izvor: HNB

Slika 7.6. Plasmani stanovništvu



Napomena: Korigirane promjene izračunate su na temelju podataka iz kojih je isključen učinak transakcija jedne poslovne banke, koja je, radi smanjenja djelomično nadoknadivih i nenadoknadivih plasmana, prenijela dio svojih potraživanja na društvo u indirektnom vlasništvu banke majke (što je prouzročilo i smanjenje inozemnog duga te banke), stečaj Centar banke, metodološka promjena knjiženja naknada te učinak tečajnih promjena.

Izvor: HNB

S druge strane, potražnja je u trećem tromjesečju nastavila rasti za obje skupine kredita stanovništvu, iako slabijim intenzitetom u odnosu na prethodno razdoblje.

Unatoč smanjenju troškova financiranja i relativno povoljnim kretanjima standarda odobravanja kredita i kreditne potražnje, višegodišnji trend razduživanja stanovništva nastavio se i u trećem tromjesečju 2015. godine (Slika 7.6.). Štoviše, godišnji pad plasmana stanovništvu postupno se ubrzao te je na kraju rujna 2015. iznosio $-2,4\%$ (isključujući utjecaj tečaja) prema $-1,3\%$ na kraju 2014. godine. U strukturi kreditiranja stanovništva krajem rujna smanjenje na godišnjoj razini (isključujući utjecaj

tečaja) bilježe gotovo sve glavne vrste kredita stanovništvu, pri čemu se posebno ističu stambeni, ostali i krediti za kupnju automobila, dok su se povećali jedino gotovinski nenamjenski krediti.

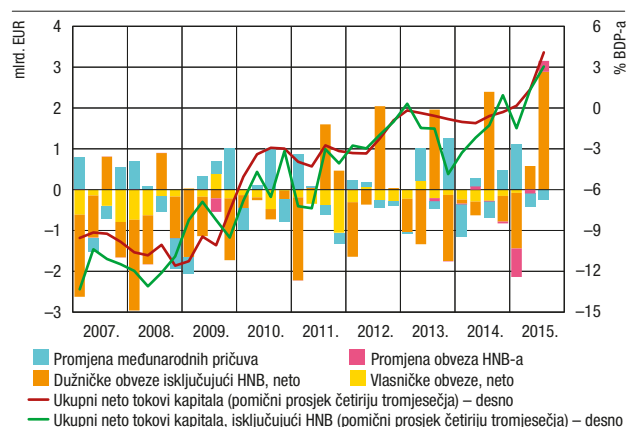
Nakon pada u 2015. domaći plasmani mogli bi stagnirati u 2016., pa ne treba očekivati skori oporavak kreditiranja. Projekcijski rizici i nadalje su dominantno negativno usmjereni i odnose se na moguće ponovno pooštavanje standarda odobravanja kredita zbog troškova vezanih uz konverziju kredita stanovništvu u švicarskim francima, daljnje slabljenje kreditnog rejtinga države i s tim povezano pogoršanje uvjeta financiranja te značajnije preusmjeravanje poduzeća prema povoljnijim inozemnim izvorima financiranja. Usto, oporavak kredita mogla bi ograničavati i još uvijek velika preopterećenost sektora poduzeća dugom koja generira potrebu za daljnjim razduživanjem (održivost duga sektora poduzeća analizira se u Okviru 5. Održivost duga nefinancijskih poduzeća). S druge strane, pozitivno usmjereni rizici uključuju moguća povoljnija kretanja u realnom sektoru gospodarstva i brži od očekivanog porast pouzdanja potrošača. Zbog navedenih činitelja oporavak kreditiranja može se očekivati tek u srednjoročnom razdoblju.

Tokovi kapitala s inozemstvom

U prvih devet mjeseci 2015. godine ostvaren je zamjetan neto odljev kapitala koji je bio naglašeniji nego prethodne godine. Na financijskom računu platne bilance, isključujući transakcije središnje banke, vidljivo je znatno smanjenje neto inozemnih obveza, od 2,2 mlrd. EUR, gotovo u potpunosti zahvaljujući poboljšanju neto inozemne pozicije kreditnih institucija.

Neto priljev kapitala po osnovi inozemnih izravnih ulaganja u prva se tri tromjesečja 2015. godine snažno smanjio u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Glavni su razlog tome učinci konverzije kredita u švicarskim francima, zbog kojih je u trećem tromjesečju zabilježena visoka negativna zadržana dobit u djelatnosti financijskog posredovanja, pa je i ukupna zadržana dobit na strani obveza bila negativna. Nasuprot tome, na strani sredstava u prva tri tromjesečja 2015. zadržana dobit porasla je zbog veće dobiti stranih poduzeća u domaćem vlasništvu. Istodobno su se povećala vlasnička ulaganja na strani sredstava, u čemu se ističu ona u financijsku djelatnost u Bosni i Hercegovini, a još i više na strani obveza. Najveći dio priljeva vlasničkih ulaganja zabilježen je u djelatnosti proizvodnje duhanskih proizvoda u trećem tromjesečju, dok je vrijednost preostalih vlasničkih ulaganja ostala na razini prošlogodišnjih (isključujući utjecaj

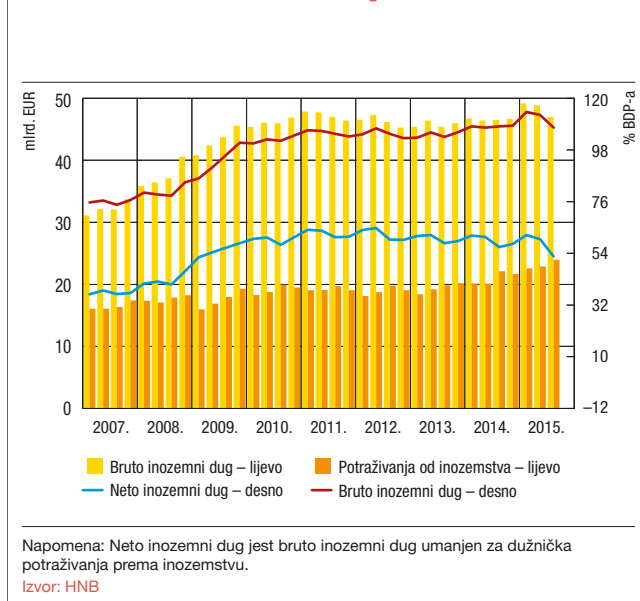
Slika 7.7. Tokovi na financijskom računu



Napomena: Pozitivna vrijednost označuje neto odljev kapitala u inozemstvo (uključujući i rast međunarodnih pričuva). Neto obveze jesu razlika između promjene sredstava i obveza.

Izvor: HNB

Slika 7.8. Bruto i neto inozemni dug



izravnih kružnih ulaganja i pretvaranja duga u kapital). Pritom je glavnina ulaganja ostvarena u sektoru nekretnina i djelatnosti financijskog posredovanja.

Na neto odljev dužničkoga kapitala u prvih devet mjeseci 2015. godine pretežno je utjecalo snažno povećanje inozemne imovine, ali i smanjenje obveza prema inozemstvu. Pritom su svoju neto dužničku poziciju ponajviše poboljšale kreditne institucije, koje su uz rast sredstava (za 1,0 mlrd. EUR) ujedno istaknuto smanjile svoje inozemne obveze (za 0,9 mlrd. EUR). Međutim, poboljšanje neto inozemne pozicije kreditnih institucija bilo je slabijeg intenziteta nego prethodne godine, zbog sporijeg porasta imovine. Na smanjenje ukupnih neto inozemnih obveza djelovalo je i razduživanje države. Osim toga, rast inozemnih potraživanja ostalih domaćih sektora neznatno je premašio

povećanje njihovih inozemnih obveza (prema vlasnički povezanim i ostalim inozemnim vjerovnicima).

Neto inozemna pozicija središnje banke (isključujući utjecaj međuvalutnih promjena) u prvih se devet mjeseci blago poboljšala, pri čemu je rast potraživanja HNB-a pratio tek nešto niži rast obveza. Inozemne obveze središnje banke porasle su zbog ulaganja dijela međunarodnih pričuva u repo ugovore. Istodobno je povećanju vrijednosti pričuva, osim ulaganja u repo ugovore, manjim dijelom pridonio i neto otkup deviza od države zbog njezina zaduživanja u inozemstvu i izdanja deviznih trezorskih zapisa na domaćem tržištu, dok su na njihovo smanjenje djelovale prodaje deviza bankama i Europskoj komisiji. Međuvalutne promjene su zbog jačanja američkog dolara prema euru također djelovale na rast stanja bruto međunarodnih pričuva. Tako su one na kraju rujna 2015. dosegnule 13,4 mlrd. EUR, što je dostatno za pokriće 99,3% kratkoročnog duga (prema preostalom dospijeću) te 8,1 mjesec uvoza robe i usluga.

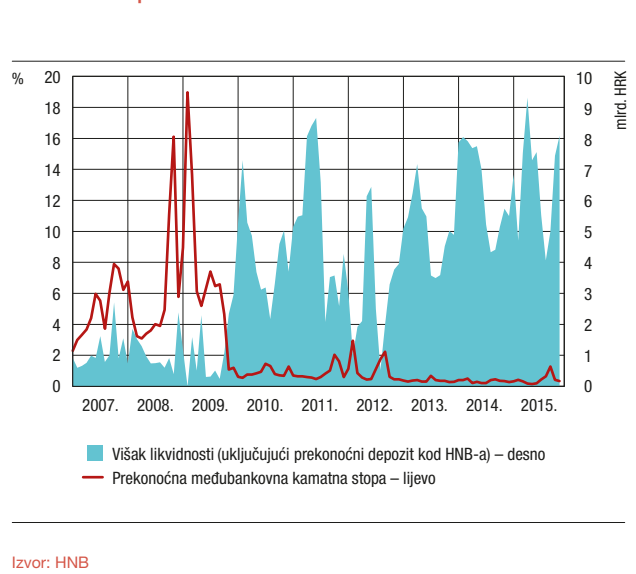
I u preostalom dijelu 2015. na kretanje bruto inozemnog duga najveći bi utjecaj moglo imati daljnje razduživanje poslovnih banaka, pa se i na razini cijele godine očekuje zamjetno smanjenje ukupnih dužničkih obveza domaćih sektora. Međutim, smanjenje stanja duga u 2015. godini trebalo bi biti slabije zbog snažnoga nepovoljnog učinka međuvalutnih promjena u prvom polugodištu. Osim toga, poboljšanje relativnog pokazatelja na 104,8% BDP-a, sa 108,4% na kraju 2014., dodatno bi moglo pridonijeti povećanje nominalnog BDP-a. S druge strane, u 2016. ponovno se očekuje blagi prirast bruto inozemnog duga, ali i smanjenje njegova relativnog pokazatelja na 102,8% BDP-a zbog povoljnog učinka nominalnog rasta BDP-a. Pritom dinamiku duga uvelike određuje rast obveza države, koji bi mogao biti izraženiji nego prethodne godine. Obveze ostalih domaćih sektora (prema vlasnički povezanim i ostalim inozemnim vjerovnicima) također bi se mogle blago povećati, dok bi se kreditne institucije mogle nastaviti razduživati uz istodobno povećanje inozemne imovine.

8. Monetarna politika

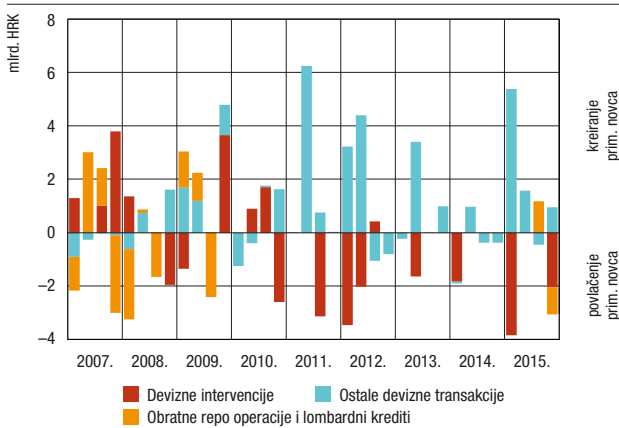
U drugoj polovini 2015. godine HNB je nastavio provoditi ekspanzivnu monetarnu politiku uz održavanje stabilnosti tečaja kune prema euru. Nizom povezanih mjera središnja je banka povećala likvidnost monetarnog sustava i time smirila pritiske na deviznom i novčanom tržištu do kojih je došlo u drugoj polovini rujna zbog donošenja zakonskih izmjena kojima se regulira konverzija i djelomičan otpis kredita s valutnom klauzulom u švicarskom franku. Ukidanjem obveznih blagajničkih zapisa HNB je početkom listopada bankama oslobodio 3,4 mlrd. kuna. Također, HNB je od 30. rujna ponovno počeo provoditi redovite tjedne obratne repo operacije. Njihovo prosječno dnevno stanje u prva dva mjeseca četvrtog tromjesečja iznosilo je 0,4 mlrd. kuna, pri čemu je došlo i do spuštanja fiksne repo stope s početnih 0,8% na 0,5% od aukcije 11. studenoga. Mjere HNB-a, zajedno s djelovanjem sezonskih činitelja, utjecale su na porast viška kunske likvidnosti s prosječnih 4,9 mlrd. kuna u trećem tromjesečju na 7,8 mlrd. kuna u listopadu i studenom. Sve zajedno pogodovalo je spuštanju prekonoćne međubankovne kamatne stope, koja je u studenom prosječno iznosila 0,35%, nakon što je ona sredinom rujna dosegla gotovo 2,0%.

Krajem rujna provedena je devizna intervencija do koje je

Slika 8.1. Likvidnost banaka i prekonoćna međubankovna kamatna stopa



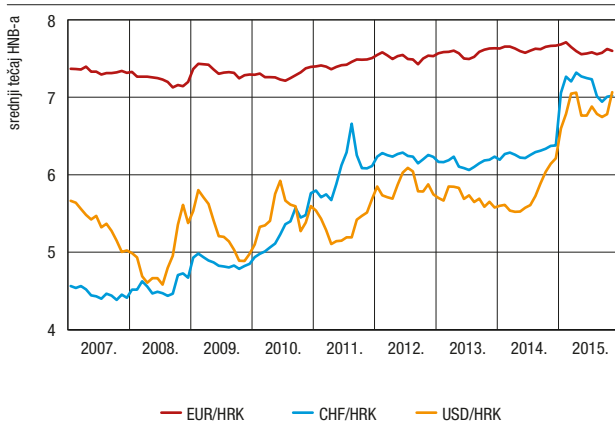
Slika 8.2. Tokovi formiranja primarnog novca (M0)



Napomena: U ostale devizne transakcije ubrajaju se kupoprodaje deviza s MF-om, EK-om i ugovori o razmjeni (engl. *swap*) s poslovnim bankama. Pozitivne vrijednosti odražavaju kupnju deviza. Podaci za četvrto tromjesečje 2015. odnose se na listopad i studeni.

Izvor: HNB

Slika 8.3. Nominalni tečajevi kune prema odabranim valutama



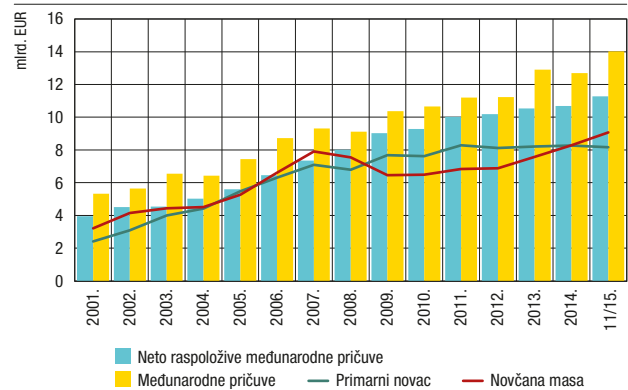
Izvor: HNB

dovela povećana potražnja banaka za devizama zbog potrebe usklađivanja njihove devizne pozicije, s obzirom na to da će konverzija kredita indeksiranih uz švicarski franak u eure polučiti istodobno smanjenje duga klijenata banke. HNB je 30. rujna bankama prodao 268,3 mil. EUR, čime je s tržišta povučeno 2,0 mlrd. kuna. U prva dva mjeseca četvrtog tromjesečja nastavio se otkup deviza od države, koji je iznosio 153,4 mil. EUR, dok su u istom razdoblju prodaje deviza Europskoj komisiji iznosile 25,9 mil. EUR. Promatrano od početka godine, HNB je do kraja studenoga svim deviznim transakcijama ostvario neto kupnju deviza u iznosu od 220,6 mil. EUR, čime je kreirano 1,6 mlrd. kuna.

Nominalni tečaj kune prema euru tijekom većeg dijela trećeg tromjesečja zadržavao se, pod utjecajem sezonskih kretanja, na malo nižim razinama u odnosu na prvo polugodište. Međutim, u drugoj polovini rujna kuna je oslabjela u odnosu na euro te je tijekom listopada i studenoga, uz povećane oscilacije, razina tečaja bila malo viša u odnosu na prethodno tromjesečje. Prosječni

5 Budući da se namira devizne intervencije izvršava dva radna dana nakon datuma njezina održavanja, koji je bio 30. rujna, ta se transakcija odrazila na primarni novac i razinu likvidnosti početkom listopada, što je vidljivo na Slici 8.2.

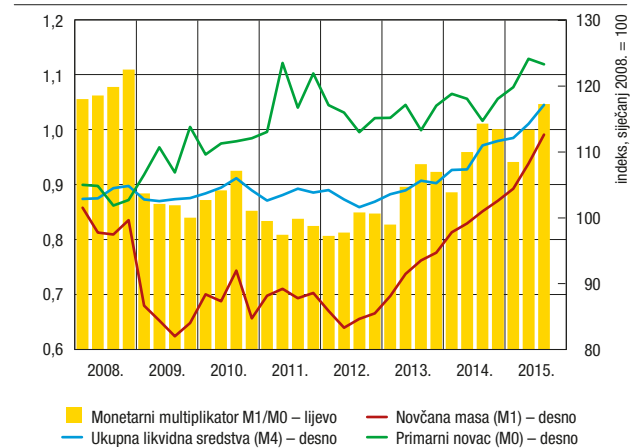
Slika 8.4. Međunarodne pričuve HNB-a i monetarni agregati



Napomena: Neto raspoložive pričuve definirane su kao međunarodne pričuve umanjene za deviznu inozemnu pasivu HNB-a, obveznu pričuvu u devizama, devizne depozite države te izvanbilančne obveze (ugovori o razmjeni). Posljednji podatak za novčanu masu odnosi se na kraj listopada 2015.

Izvor: HNB

Slika 8.5. Monetarni agregati i monetarni multiplikator indeks kretanja sezonski prilagođenih vrijednosti deflacioniranih indeksom potrošačkih cijena



Izvor: HNB

tečaj u prvih jedanaest mjeseci 2015. iznosio je 7,61 EUR/HRK, što je za 0,3% niže od prosjeka ostvarenog u 2014. godini. Tečaj kune prema švicarskom franku, unatoč smanjenju u drugom polugodištu, i nadalje se zadržava na znatno višim razinama u odnosu na 2014. godinu. Američki je dolar, nakon sezonskog slabljenja, u četvrtom tromjesečju ponovno ojačao prema kuni, što odražava jačanje američkog dolara prema euru na svjetskim deviznim tržištima zbog očekivanja u vezi s razilaženja karaktera monetarne politike Fed-a i ESB-a.

Bruto međunarodne pričuve povećale su se u drugoj polovini godine za 0,3 mlrd. EUR te su na kraju studenoga iznosile 14,0 mlrd. EUR. U odnosu na kraj 2014. bruto pričuve su krajem studenoga bile veće za 1,3 mlrd. EUR ili 10,5%. Rast je uglavnom bio posljedica ulaganja dijela međunarodnih pričuva u repo ugovore, zbog kojega dolazi do istodobnog povećanja bruto pričuva i inozemne pasive HNB-a, a manjim dijelom i jačanja američkog dolara i neto kupnje deviza. Neto raspoložive pričuve povećale su se umjereno te su krajem studenoga bile za 0,6 mlrd. EUR ili 5,6% veće u odnosu na kraj prethodne godine. Bruto i neto međunarodne pričuve i dalje znatno nadmašuju stanje najvažnijih monetarnih agregata M0 i M1.

U uvjetima prigušene inflacije, koja je u većem dijelu 2015. bilježila negativne vrijednosti na godišnjoj razini, trend porasta realnih vrijednosti novčane mase (M1) te ukupnih likvidnih sredstava (M4) nastavio se i u trećem tromjesečju. Pritom je realnom rastu užega monetarnog agregata (M1) pridonijela povećana sklonost domaćih sektora, prije svega stanovništva, držanju likvidnijih oblika imovine u uvjetima padajućih pasivnih kamatnih stopa. Na rast realne vrijednosti najširega monetarnog agregata (M4) djelovali su i znatni priljevi s osnove turističke sezone i inozemnih ulaganja. Realna se vrijednost primarnog novca u trećem tromjesečju blago smanjila.

S ciljem podupiranja gospodarskog oporavka i poboljšanja uvjeta financiranja u uvjetima niske inflacije, monetarna će politika HNB-a i u 2016. godini zadržati ekspanzivni karakter

uz nastavak vođenja politike stabilnog tečaja kune prema euru. Međutim, nastojanje HNB-a da politikom visoke likvidnosti i smanjenjem domaćih kamatnih stopa djeluje u smjeru oporavka kreditiranja i nadalje je ograničeno brojnim činiteljima. To se odnosi na slabu kreditnu potražnju i izostanak značajnijeg oporavka investicijske aktivnosti u uvjetima još uvijek nepovoljnoga poslovnog okružja (to se posebice ističe kod uvjeta financiranja malih i srednjih poduzeća, na što upućuju rezultati Ankete prikazani u Okviru 6. Pristup malih i srednjih poduzeća financiranju – saznanja iz Ankete). Nadalje, oporavak kreditiranja ograničavaju i visoka razina duga u bilancama nefinancijskih poduzeća te nastavak razduživanja stanovništva, velik udio loših plasmana u ukupnim plasmanima i nesklonost banaka preuzimanju novih rizika, posebice s obzirom na značajne troškove konverzije.

9. Javne financije

Manjak opće države prema metodologiji ESA 2010 zamjetljivo je smanjen u prvoj polovini 2015. godine u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, a dostupni podaci MF-a upućuju na to da se nastavio smanjivati i u trećem tromjesečju. Takva kretanja odražavaju konsolidacijske mjere na prihodnoj i rashodnoj strani proračuna, povoljnija gospodarska kretanja koja su se odrazila na rast poreznih prihoda, ali i povoljan bazni učinak kod prihoda od PDV-a.

Na razini cijele 2015. godine očekuje se da bi manjak mogao iznositi 5,0% BDP-a ili 0,6 postotnih bodova manje u odnosu na 2014. Očekivana razina manjka za 2015. u skladu je s ciljanom veličinom iz posljednjeg Programa konvergencije RH. Pritom se fiskalna prilagodba više oslanja na prihodnu stranu proračuna nego što je bilo predviđeno. Tako je Vlada RH u rujnu ove godine donijela rebalans državnog proračuna, prema kojemu su prihodi korigirani naviše velikim dijelom zbog bolje realizacije prihoda nego što se očekivalo. Dobri rezultati s prihodne strane proračuna nisu iskorišteni za dodatno smanjenje manjka, već su rashodi povećani u istoj mjeri.

Unatoč povoljnim kretanjima fiskalnoga manjka, njegova i nadalje visoka razina rezultira nastavkom rasta duga opće države, koji bi na kraju ove godine mogao iznositi gotovo 86,5% BDP-a. Povjerenstvo za fiskalnu politiku u lipnju ove godine pozvalo je Vladu da pojača napore kako bi se postiglo ispravljanje proračunskih neravnoteža. U svom rujanskom stajalištu ističe da je bolje ostvarenje prihoda trebalo biti iskorišteno za smanjenje manjka umjesto za povećanje rashoda. Ocjena je Povjerenstva da će unatoč tome u 2015. biti ispunjeno privremeno fiskalno pravilo.

Kada je riječ o 2016., fiskalna kretanja u sljedećoj godini vrlo su neizvjesna. Zbog parlamentarnih izbora održanih u studenom 2015. proračun središnje države za 2016. još nije donesen. Tako će tijekom prvog tromjesečja 2016. na snazi biti privremeno financiranje državnog proračuna i financijskih planova izvanproračunskih korisnika, koje je Hrvatski sabor donio u rujnu ove godine.⁶

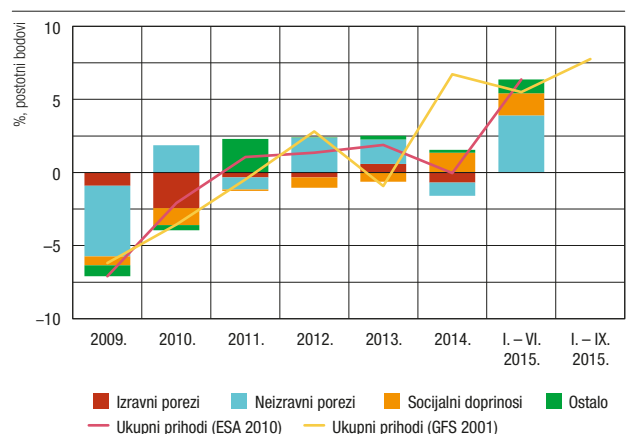
Hrvatska je do 2016. trebala u sklopu procedure pri prekomjernom manjku smanjiti manjak opće države ispod referentne granice od 3% BDP-a. S obzirom na očekivanu razinu manjka u 2015., to bi zahtijevalo iznimno snažnu fiskalnu konsolidaciju

u sljedećoj godini. Stoga se može očekivati da će se procedura Pakta o stabilnosti i rastu za korekciju fiskalnih neravnoteža produžiti. Hoće li se ona pritom poštožiti, ovisit će o ocjeni Europske komisije o tome je li Hrvatska poduzela zahtijevani fiskalni napor.

Prihodi i rashodi konsolidirane opće države

Prihodi opće države (metodologija ESA 2010) u razdoblju od siječnja do lipnja 2015. snažno su se povećali u odnosu na isto razdoblje lani, što je velikim dijelom posljedica niske baze kod prihoda od PDV-a. Pritom se bazni učinak kod najznačajnijega poreznog prihoda može djelomice objasniti povećanim povratima PDV-a početkom 2014. Rastu prihoda od neizravnih poreza pridonijeli su i prihodi od trošarina, ponajviše zbog povećanja trošarina na cigarete i naftne derivate tijekom 2014. i 2015. godine. Izravni su porezi, s druge strane, stagnirali, odražavajući rast prihoda od poreza na dobit i uvođenje poreza na kamate na štednju, te, s druge strane, pad prihoda od poreza na dohodak zbog izmjena poreznih razreda i povećanja visine osobnog odbitka od siječnja ove godine. Zamjetljiv doprinos rastu ukupnih prihoda dali su i prihodi od socijalnih doprinosa zbog povećanja stope doprinosa za zdravstveno osiguranje u travnju 2014.

Slika 9.1. Prihodi konsolidirane opće (ESA 2010) i središnje (GFS 2001) države
godišnje stope promjene i doprinosi

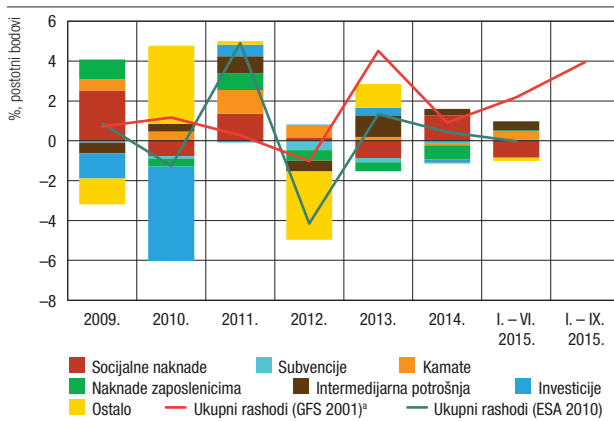


Napomena: Strukturni stupci prikazuju doprinose pojedinih kategorija prihoda promjeni ukupnih prihoda prikazanih prema metodologiji ESA 2010.

Izvori: Eurostat; MF

⁶ Prema Zakonu o proračunu (NN, br. 15/2015.) privremeno financiranje obavlja se razmjerno rashodima izvršenima u istom razdoblju prethodne godine, a najviše do jedne četvrtine ukupno izvršenih rashoda bez izdataka te se ono obavlja najduže za prva tri mjeseca proračunske godine.

Slika 9.2. Rashodi konsolidirane opće (ESA 2010) i središnje (GFS 2001) države
godišnje stope promjene i doprinosi



* Uključuju neto nabavu nefinancijske imovine
Napomena: Strukturni stupci prikazuju doprinose pojedinih kategorija rashoda promjeni ukupnih rashoda prikazanih prema metodologiji ESA 2010.
Izvori: Eurostat; MF

godine. Također, povećani su i prihodi iz proračuna EU-a, ali to ne bi trebalo imati izravan učinak na manjak proračuna, s obzirom na to da se istodobno pojavljuju i na rashodnoj strani proračuna.

Povoljna gospodarska kretanja u trećem su tromjesečju 2015. rezultirala nastavkom pozitivnih trendova na prihodnoj strani proračuna. Podaci MF-a u skladu s metodologijom GFS 2001 upućuju na rast većine glavnih kategorija prihoda, poglavito neizravnih poreza, što djelomice i nadalje odražava povećanje visine trošarina na cigarete i naftne derivate. Očekuje se tako da bi na razini cijele godine prihodi (metodologija ESA 2010) mogli zamjetljivo porasti, čemu bi u skladu s opisanim kretanjima najviše mogli pridonijeti prihodi od PDV-a, trošarina i socijalnih doprinosa. Očekuje se i snažan rast prihoda od poreza na dobit, na što bi prema metodologiji ESA 2010 trebala utjecati i smanjena mogućnost korištenja olakšica na osnovi reinvestirane dobiti. S druge strane, konverzija kredita iz švicarskih franaka u eure mogla bi negativno djelovati na prihode od poreza na dobit već za 2015⁷.

Rashodi opće države prema metodologiji ESA 2010 u razdoblju od siječnja do lipnja 2015. zadržali su se na razini iz istog razdoblja prethodne godine. Pritom se većina kategorija blago povećala, dok su socijalne naknade smanjene. Unatoč planiranim uštedama, najveći pozitivan doprinos kretanju ukupnih rashoda dali su rashodi za intermedijarnu potrošnju. Također, rashodi za kamate nastavili su rasti, što odražava kontinuirano povećavanje duga opće države. Blago povećanje rashoda za zaposlene može se povezati s usklađivanjem plaća za minul rad i baznim učinkom povećanja doprinosa za zdravstveno osiguranje, dok je u suprotnome smjeru djelovao bazni učinak smanjenja dodataka za vjernost službi. Malo su porasli i rashodi za subvencije, dok su investicije stagnirale, pri čemu dostupni podaci upućuju na rast investicija na razini središnje države i pad investicija lokalne države. Smanjena investicijska aktivnost lokalne države vjerojatno se može povezati s potrebom za obuzdavanjem manjka zbog pada prihoda od poreza na dohodak.

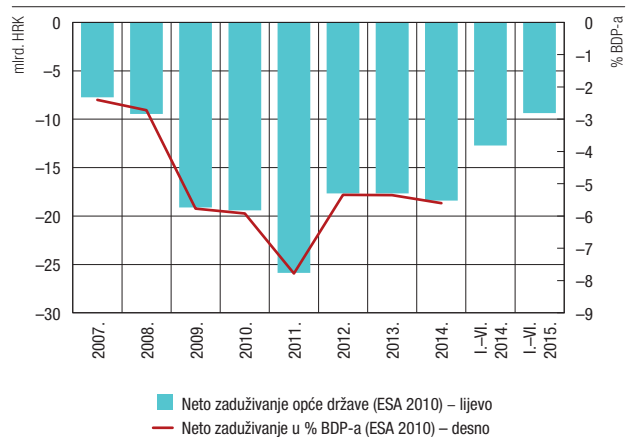
⁷ S obzirom na to da se porez na dobit u tekućoj godini plaća u obliku predujmova koji se obično temelje na dobiti ostvarenoj u prethodnoj godini, očekuje se da će se učinak konverzije kredita iz švicarskih franaka u eure vidjeti u gotovinskim podacima tek u 2016. nakon konačnog obračuna poreza na dobit za prethodnu godinu, koji se prema Zakonu o porezu na dobit obavlja do kraja travnja. No, budući da se prema metodologiji ESA 2010 gotovinski prihodi od poreza na dobit bilježe s pomakom od četiri mjeseca, učinak konverzije trebao bi biti vidljiv prema podacima ESA-e već za 2015. godinu.

Podaci o izvršenju rashoda konsolidirane središnje države prema metodologiji GFS za prvih devet mjeseci ove godine upućuju na godišnji porast rashoda u trećem tromjesečju, no detaljniju analizu otežavaju brojne metodološke izmjene. Na razini cijele godine očekuje se rast rashoda (metodologija ESA 2010) opće države, ali bi on mogao biti više nego upola sporiji od rasta prihoda te bi se ujedno njihov udio u BDP-u mogao blago smanjiti. U skladu s kretanjima u prvoj polovini godine, rastu rashoda najviše bi mogli pridonijeti rashodi za kamate i intermedijarna potrošnja. Rast rashoda za zaposlene mogao bi biti malo snažniji u odnosu na prvih pola godine, s obzirom na to da su od listopada povećane plaće u zdravstvu. Ostali bi rashodi trebali ostati relativno potisnuti.

Manjak i dug konsolidirane opće države

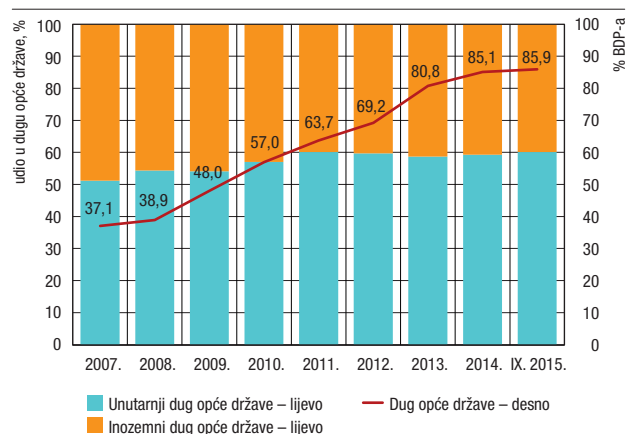
U skladu s opisanim kretanjima manjak konsolidirane opće države prema metodologiji ESA 2010 u prvoj je polovini 2015. ostvaren na razini od 9,4 mlrd. kuna. Ovakav je rezultat znatno smanjenje u odnosu na 12,7 mlrd. kuna, koliko je manjak iznosio u istom razdoblju prošle godine. Očekuje se da bi na razini cijele 2015. manjak opće države mogao iznositi 16,7 mlrd. kuna

Slika 9.3. Saldo konsolidirane opće države (ESA 2010)



Izvor: Eurostat

Slika 9.4. Dug opće države stanje na kraju razdoblja



Napomena: Za izračun relativnog pokazatelja u 2015. korišten je BDP izračunat kao zbroj posljednjih četiriju dostupnih tromjesečnih podataka.

Izvor: HNB

(5,0% BDP-a), što je za 1,7 mlrd. kuna ili 0,6 postotnih bodova manje nego u 2014. godini.

Potrebe za financiranjem manjka većinom su bile osigurane novim zaduživanjem, pa se dug opće države u prvih devet mjeseci 2015. povećao za 6,3 mlrd. kuna u odnosu na kraj prošle godine, dosegnuvši krajem rujna 285,8 mlrd. kuna. Ipak, udio duga u BDP-u relativno je blago povećan, zbog rasta nominalnog BDP-a. Pritom se u prvih devet mjeseci najviše povećalo stanje izdanih inozemnih i domaćih dugoročnih vrijednosnih papira, zbog plasmana početkom godine 1,5 mlrd. EUR vrijednih inozemnih obveznica i eurskih trezorskih zapisa na rok od godinu i pol te domaćih obveznica u iznosu od 6,0 mlrd. kuna tijekom srpnja. Povećane su i domaće kreditne obveze središnje države,

dok su obveze na osnovi kratkoročnih vrijednosnih papira te inozemnih kredita smanjene.

Očekuje se da se do kraja godine relativni pokazatelj duga opće države neće znatno povećati unatoč visokom projiciranom manjku u posljednjem tromjesečju 2015. Naime, prema izmijenjenom planu financiranja državnog proračuna za 2015., u posljednjem bi tromjesečju 2015. godine država većinu potreba za financiranjem manjka mogla osigurati sredstvima s depozita, a koja su rezultat zaduživanja iz prethodnih godina. Osim toga, vjerojatno će se iskoristiti i sredstva koja se planiraju prenijeti iz drugog u prvi stup mirovinskog osiguranja. Naposljetku, znatan dio obveza koje dospijevaju na naplatu tijekom posljednjeg tromjesečja država planira refinancirati.

10. Odstupanja od prethodne projekcije

Realni BDP mogao bi u 2015. porasti za 1,7%, što je zamjetljivo više u usporedbi s projekcijom iz srpnja (0,5%). Najznačajnija korekcija bilježi se kod izvoza robe i usluga s obzirom na to da su ostvarenja u drugom i trećem tromjesečju ove godine bila znatno viša od očekivanih, dok se prethodno očekivalo

usporavanje stopa rasta izvoza na uobičajenije razine. Očito je stoga kako se ranija očekivanja o usporavanju rasta izvoza nakon iščezavanja baznog učinka ulaska u EU nisu ostvarila. Navise su korigirane i sve komponente domaće potražnje. Zbog povoljnijih kretanja u prvih devet mjeseci ove godine, doprinos osobne

Tablica 10.1. Odstupanja od prethodne projekcije

	2015.			2016.		
	Prethodna projekcija (VII./2015.)	Aktualna projekcija	Odstupanje	Prethodna projekcija (VII./2015.)	Aktualna projekcija	Odstupanje
Nacionalni računi (realne stope promjene, %)						
BDP	0,5	1,7	1,2	0,9	1,8	0,9
Osobna potrošnja	0,4	1,0	0,6	0,3	1,5	1,2
Državna potrošnja	-0,8	0,5	1,3	0,0	0,2	0,2
Investicije u kapital	0,5	1,5	0,9	2,6	2,4	-0,2
Izvoz robe i usluga	5,3	8,5	3,1	4,8	4,8	0,0
Uvoz robe i usluga	4,9	6,9	2,0	4,7	4,4	-0,3
Tržište rada						
Broj zaposlenih (prosječna stopa promjene, %)	-0,1	0,6	0,7	0,1	0,7	0,6
Cijene						
Indeks potrošačkih cijena (prosječna stopa promjene, %)	0,0	-0,4	-0,4	1,2	0,9	-0,4
Vanjski sektor						
Tekući račun platne bilance (% BDP-a)	1,1	4,8	3,7	0,8	2,7	1,9
Roba	-14,6	-14,8	-0,2	-14,8	-14,6	0,2
Usluge	17,2	18,0	0,8	17,4	17,9	0,5
Primarni dohodak	-3,5	-0,8	2,7	-4,0	-3,1	0,9
Sekundarni dohodak	2,0	2,5	0,5	2,3	2,6	0,3
Tekući i kapitalni račun platne bilance (% BDP-a)	1,7	5,2	3,5	1,8	3,5	1,7
Bruto inozemni dug (% BDP-a)	110,2	104,8	-5,4	109,8	102,8	-7,1
Monetarna kretanja (stope promjene, %)						
Ukupna likvidna sredstva – M4	3,8	6,1	2,2	2,8	3,3	0,6
Ukupna likvidna sredstva – M4 ^a	3,1	5,1	2,0	2,8	3,4	0,6
Plasmani kreditnih institucija	1,9	-3,7	-5,6	1,0	-0,2	-1,1
Plasmani kreditnih institucija ^a	0,0	-5,1	-5,2	1,1	0,0	-1,0

^a Isključujući utjecaj tečajnih promjena
Izvor: HNB

potrošnje mogao bi biti znatno veći nego što se očekivalo. Državna potrošnja, za koju se u prethodnoj projekciji očekivao pad u skladu s nastojanjima za smanjenje manjka, u tekućoj projekciji bilježi blagi rast. Nadalje, investicije u fiksni kapital koje su se neočekivano snažno oporavile u prvom tromjesečju, nastavile su se kretati uzlaznom putanjom. Uzimajući u obzir uvoznu zavisnost domaćega gospodarstva u tekućoj se projekciji očekuje i malo snažniji rast uvoza robe i usluga. Ipak, porast negativnog doprinosa uvoza bitno je manji od povoljnih izmjena kod ostalih komponenata agregatne potražnje.

Naviše je korigiran i rast realnoga bruto domaćeg proizvoda u 2016. godini. Pritom se izmjene u odnosu na prethodnu projekciju odnose na zamjetljivu korekciju rasta osobne potrošnje zbog povoljnijih ostvarenja u prva tri tromjesečja 2015., uz zadržavanje pretpostavke o kontinuiranom rastu u sljedećoj godini. Bržem rastu pridonose i bitno povoljnija kretanja na tržištu rada u obliku rasta broja zaposlenih i realnih neto plaća, što se naposljetku odražava na brže povećanje realnoga raspoloživog dohotka stanovništva. Dinamika ostalih sastavnica agregatne potražnje ostala je na približno istoj razini kao i u projekciji iz srpnja.

Prosječna godišnja stopa inflacije mogla bi se u 2015. kretati oko $-0,4\%$, što je za 0,4 postotna boda niže u usporedbi s projekcijom iz srpnja. Tome najviše pridonosi smanjenje prosječne godišnje stope promjene cijena energije zbog znatno nižih cijena sirove nafte na svjetskom tržištu u trećem i četvrtom tromjesečju od prethodno očekivanih. Tako godišnji pad prosječne cijene nafte tipa Brent (u kunama) u tekućoj projekciji u 2015. iznosi $36,0\%$, dok je u prethodnoj projekciji bio prognoziran pad tih cijena za $24,6\%$. Osim toga, blago je smanjena i godišnja stopa promjene cijena prehrane u odnosu na prethodnu projekciju, što je uvelike posljedica smanjenja cijena mlijeka nakon ukidanja kvota za njegovu proizvodnju u zemljama Europske unije. Prognozirana prosječna godišnja stopa inflacije za 2016. niža je za 0,4 postotna boda u usporedbi s prethodnom projekcijom, što odražava niži prijenos inflacije iz 2015. godine kod svih triju glavnih komponenata IPC-a, a posebno kod energije i prehrane. Nova projekcija inflacije niža je i zbog pretpostavke da će se godišnji rast cijena prehrane u 2016. sporije vraćati svom dugoročnom prosjeku.

Ocjena viška na tekućem i kapitalnom računu za 2015. godinu ($5,2\%$ BDP-a) znatno je povoljnija od srpanjske projekcije, najvećim dijelom kao posljedica jednokratnog učinka konverzije kredita u švicarskim francima i, u malo manjoj mjeri, boljih turističkih rezultata. Gubitak poslovnih banaka zbog konverzije rezultira zamjetljivo nižim rashodima na osnovi izravnih vlasničkih

ulaganja, a time i nižim manjkom na računu primarnog dohotka. Njegovo povoljnijoj ocjeni pridonose i viša ostvarenja naknada rezidentima zaposlenima u inozemstvu u odnosu na ranija očekivanja. Veći neto izvoz usluga ponajviše odražava dobra ostvarenja u turizmu, koja premašuju srpanjske prognoze, a bolji se rezultati bilježe i u razmjeni ostalih usluga. Viša procjena pozitivnog salda tekućeg i kapitalnog računa za 2016. u usporedbi s projekcijom iz srpnja najvećim dijelom odražava učinak baznog razdoblja, među ostalim zbog ostvarenih viših prihoda od izvoza usluga i od naknada zaposlenima u inozemstvu u 2015.

Za razliku od srpanjske projekcije, prema kojoj se relativni pokazatelj bruto inozemne zaduženosti zadržavao na razini od oko 110% BDP-a, u tekućoj se projekciji očekuje njegovo postupno poboljšavanje u 2015. i 2016. godini. Takvim kretanjima pridonose izraženije razduživanje monetarnih financijskih institucija u odnosu na ranija očekivanja. Osim toga, rast nominalnog BDP-a trebao bi biti izrazitiji nego što se očekivalo, što dodatno djeluje na smanjenje omjera bruto inozemnog duga i BDP-a.

Projekcija kretanja plasmana kreditnih institucija korigirana je naniže u odnosu na prethodna očekivanja. Tako se za 2015. sada očekuje pad plasmana od $-5,1\%$ (isključujući utjecaj tečaja), dok se u prošloj projekciji očekivala stagnacija. Naime, materijalizacija negativnih rizika dovela je do intenziviranja pada plasmana u dosadašnjem dijelu godine, i to posebice plasmana nefinancijskim poduzećima, dok se razduživanje stanovništva nastavilo ustaljenom dinamikom. Usto, stanje plasmana na kraju 2015. bit će niže i zbog otpisa dijela kredita stanovništvu zbog konverzije kredita vezanih za švicarski franak u eure (otpis povećava pad plasmana za 2,3 postotna boda), što nije bilo uključeno u prethodnu projekciju. U skladu s tim, zaustavljanje kreditne kontrakcije očekuje se u 2016., dok bi oporavak kreditiranja mogao nastupiti tek u srednjoročnom razdoblju.

Za razliku od kreditnih agregata, monetarni agregati će u 2015. ostvariti viši rast od prethodno progiciranog. Povećanje ukupnih likvidnih sredstava (M4) u 2015. sada je ocijenjeno na $5,1\%$, a prije se očekivalo $3,1\%$. Tome je pogodovao priljev sredstava od prodaje Tvornice duhana Rovinj inozemnom ulagaču, ali i povoljnija gospodarska kretanja predvođena uspješnom turističkom sezonom koja su se odrazila na snažniji rast domaćih izvora sredstava, i to poglavito depozitnog novca. U skladu s recentnim kretanjima i očekivanim nastavkom gospodarskog oporavka, rast monetarnih agregata i u sljedećoj bi godini mogao biti malo viši od prethodnih očekivanja ($3,4\%$ u odnosu na prijašnjih $2,8\%$, isključujući utjecaj tečaja).

11. Dodatak

Tablica 11.1. Makroekonomske projekcije ostalih institucija
promjena u postocima

	BDP		Potrošnja kućanstava		Bruto investicije u fiksni kapital		Izvoz robe i usluga		Uvoz robe i usluga		Industrijska proizvodnja		Potrošačke cijene	
	2015.	2016.	2015.	2016.	2015.	2016.	2015.	2016.	2015.	2016.	2015.	2016.	2015.	2016.
Hrvatska narodna banka (prosinac 2015.)	1,7	1,8	1,0	1,5	1,5	2,4	8,5	4,8	6,9	4,4	-	-	-0,4	0,9
Europska komisija (studeni 2015.)	1,1	1,4	0,8	1,1	0,8	2,4	8,8	4,1	7,2	4,1	-	-	-0,1	0,9
<i>Eastern Europe Consensus Forecasts</i> (studeni 2015.)	1,0	1,3	0,5	0,9	0,4	1,9	-	-	-	-	2,1	2,6	-0,2	1,1
Ekonomski institut Zagreb (studeni 2015.)	0,9	1,4	0,7	0,7	1,9	2,0	5,7	5,2	5,4	3,6	-	-	0,1	1,1
Europska banka za obnovu i razvoj (studeni 2015.)	0,9	0,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Međunarodni monetarni fond (listopad 2015.)	0,8	1,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0,4	1,1
<i>Raiffeisen Research</i> (listopad 2015.)	0,5	1,0	-	-	-	-	5,5	4,0	2,3	2,9	1,5	2,5	0,0	1,4
<i>HAAB Economic Research</i> (rujan 2015.)	1,0	0,5	0,6	0,4	1,0	2,3	6,1	3,3	3,5	3,9	2,5	2,8	-0,2	1,2
Svjetska banka (lipanj 2015.)	0,5	1,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ministarstvo financija* (travanj 2015.)	0,4	1,0	0,5	0,3	-1,3	1,8	3,7	4,6	2,8	4,0	-	-	0,1	1,1

* Program konvergencije za RH za razdoblje 2015. – 2018.

Izvori: Publikacije navedenih institucija

12. Okviri

Okvir 1. Je li hrvatsko gospodarstvo izašlo iz recesije?

Kretanje realnog BDP-a u posljednjih nekoliko tromjesečja upućuje na oporavak gospodarske aktivnosti u Hrvatskoj, što je potaknulo rasprave i napise o izlasku iz dugogodišnje recesije, pri čemu se u javnosti često pogrešno povezuju pozitivne godišnje stope rasta i izlazak iz recesije. Budući da u Hrvatskoj ne postoji odbor ili institucija (poput NBER-ova ili CEPR-ova odbora) koji bi na temelju kretanja dostupnih ekonomskih pokazatelja službeno utvrđivali faze poslovnog ciklusa, pokušalo se simulirati rad takvih ekspertnih odbora s pomoću formalne ekonometrijske metodologije, pri čemu se iz kretanja skupa mjesečnih ekonomskih pokazatelja utvrđuje stanje poslovnog ciklusa hrvatskoga gospodarstva. Rezultati niza primijenjenih modela s velikom sigurnošću pokazuju da je posljednja recesija u Hrvatskoj započela u svibnju ili lipnju 2008. godine. Prvi znakovi izlaska iz recesije pojavljuju se u drugoj polovini 2014. i nastavljaju u 2015., no uz takav nalaz vezana je znatna neizvjesnost. Rezultati stoga upućuju na to da s velikom sigurnošću možemo zaključiti da je razdoblje značajnih negativnih stopa prošlo te da je stanje recesije u Hrvatskoj sve manje vjerojatno, ali i da je prerano govoriti o točki preokreta u poslovnom ciklusu.

Kako se određuju faze poslovnog ciklusa?

Kretanje realnog BDP-a u posljednjih nekoliko tromjesečja upućuje na blagi oporavak gospodarske aktivnosti u Hrvatskoj, što je potaknulo rasprave o mogućem izlasku iz dugogodišnje recesije, u kojoj se domaće gospodarstvo nalazi od sredine 2008. godine. Pritom se često obrazlaže kako su godišnje stope rasta realnog BDP-a već četiri uzastopna tromjesečja pozitivne (0,2%, 0,5%, 1,2% i 2,8% za razdoblje od četvrtog tromjesečja 2014. do trećeg tromjesečja 2015. godine), te se na osnovi neformalnog pravila od barem dvije uzastopne pozitivne stope rasta zaključuje da je hrvatsko gospodarstvo izašlo iz recesije. Takav je način utvrđivanja izlaska iz recesije pogrešan. Naime, godišnja stopa rasta ne prikazuje nužno stvarnu, tekuću dinamiku BDP-a, već samo aproksimira zbroj tromjesečnih stopa rasta BDP-a u posljednjih godinu dana. Primjerice, moguće je da dvije uzastopne pozitivne godišnje stope nisu praćene pozitivnim tromjesečnim stopama i u tom slučaju pogrešno je govoriti o izlasku iz recesije. Pri komentiranju izlaska iz recesije na temelju kretanja BDP-a nužno je stoga osloniti se na tromjesečne stope rasta sezonski prilagođenog BDP-a¹. Na takve tromjesečne stope može se eventualno primijeniti *ad hoc* pravilo prema kojem se određuje izlazak iz recesije (ulazak u recesiju) nakon što se ostvare barem dvije pozitivne (negativne) stope promjene.

Velika i razvijena gospodarstva pri utvrđivanju ulaska/izlaska

iz pojedine faze poslovnog ciklusa ne oslanjaju se na neformalna pravila, poput spomenutog "pravila dviju uzastopnih pozitivnih stopa", već odluku o tome u kojem je razdoblju promatrano gospodarstvo ušlo u fazu recesije odnosno ekspanzije prepuštaju stručnim tijelima sastavljenima od profesionalnih ekonomista. Svoju odluku takvi odbori donose na temelju ocjene dinamike niza dostupnih pokazatelja, između ostalog i na temelju BDP-a. Pritom se recesija često definira kao stanje u kojem opada gospodarska aktivnost u širem smislu, što je vidljivo u zajedničkim negativnim trendovima više ekonomskih pokazatelja, poput pokazatelja industrijske proizvodnje, trgovine, tržišta rada ili financijskog sektora. U slučaju SAD-a *National Bureau of Economic Research* (NBER), odnosno njegov odbor *Business Cycle Dating Committee* redovito utvrđuje i javno objavljuje datume točaka preokreta, tj. ulaska u recesiju i izlaska iz recesije. NBER-ov odbor nema formalnu metodologiju na kojoj zasniva identifikaciju stanja poslovnog ciklusa, već se odluka zasniva na mišljenju članova koji u obzir uzimaju kretanje realnog BDP-a, ali i nekoliko ostalih ključnih ekonomskih pokazatelja. Kako bi se s dovoljnom sigurnošću određeni datum zaista mogao smatrati točkom preokreta, NBER-ov odbor objavljuje navedene točke s određenim zakašnjenjem (između 6 i 20 mjeseci nakon odgovarajućeg datuma). Sličan proces provodi i odbor *Euro Area Business Cycle Dating Committee* koji posluje unutar *Center for Economic Policy Research* (CEPR) te je zadužen za utvrđivanje točaka preokreta u europodručju.

Mjesečni pokazatelj vjerojatnosti bivanja Hrvatske u recesiji

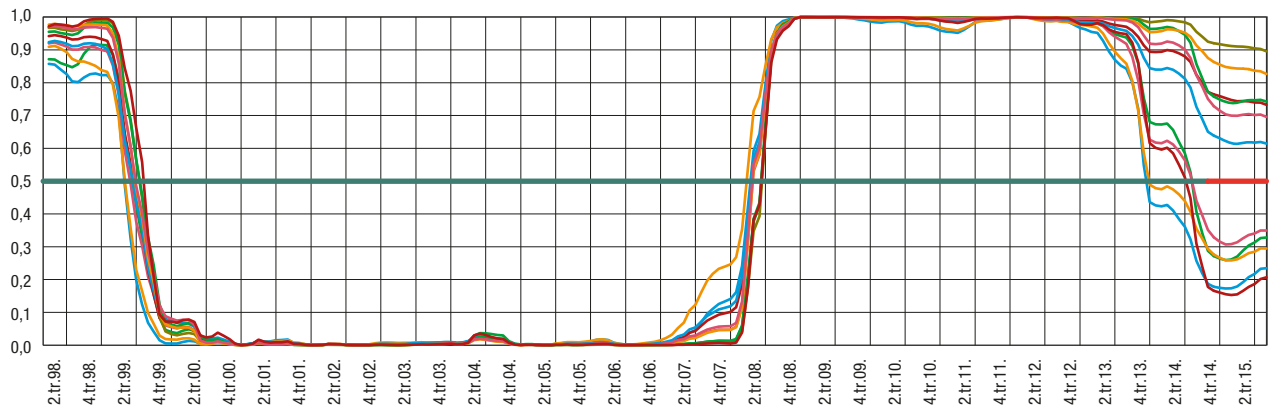
Model

U Hrvatskoj ne postoji sličan odbor ili institucija koji bi na temelju kretanja dostupnih ekonomskih pokazatelja službeno utvrđivali faze poslovnog ciklusa. Iz tog razloga u ovom okviru predlažemo formalnu metodologiju kojom je moguće simulirati rad ekspertnih odbora, poput onog u NBER-u ili CEPR-u, pri čemu se iz skupa mjesečnih ekonomskih pokazatelja procjenjuje stanje poslovnog ciklusa hrvatskoga gospodarstva. Upotrebljavaju se dostupni mjesečni pokazatelji, što za razliku od analize utemeljene isključivo na kretanju BDP-a omogućava raniju identifikaciju točaka preokreta u poslovnom ciklusu. Primjena mjesečnih pokazatelja bitna je zato što Državni zavod za statistiku objavljuje prvu procjenu BDP-a tek dva mjeseca nakon isteka odgovarajućeg tromjesečja, dok su neki mjesečni pokazatelji poput indeksa industrijske proizvodnje i trgovine na malo, podaci o kreditnoj aktivnosti te pokazatelji s tržišta rada dostupni ranije tijekom promatranog tromjesečja.

Metodologija utvrđivanja stanja ciklusa hrvatske ekonomije temelji se na faktorskom Markovljevu *switching* (MS) modelu (Chauvet i Hamilton, 2005.). Procedura ocjene trenutačne faze poslovnog ciklusa podijeljena je u dva koraka. U prvom koraku konstruira se mjesečni indeks realne aktivnosti RH koji odražava kretanje niza relevantnih ekonomskih pokazatelja industrijske proizvodnje, trgovine, tržišta rada, kreditne aktivnosti i dr. U drugom koraku, s pomoću jednostavnog MS modela, identificiraju se razdoblja prosječnog rasta i pada indeksa realne aktivnosti. Na taj način, osim što se na osnovi više ekonomskih pokazatelja identificiraju razdoblja povoljnih i nepovoljnih ekonomskih kretanja (recesija i ekspanzija), procijenjena je i vjerojatnost bivanja

¹ Potrebno je naglasiti da je uz seriju *sezonski prilagođenog* BDP-a vezana dodatna neizvjesnost, koja je normalna posljedica primjene metoda sezonske prilagodbe. Prosječna revizija serije realnog BDP-a zbog sezonske prilagodbe tako iznosi otprilike 0,3 postotna boda. Primjerice, u trenutku objave BDP-a za prvo tromjesečje sezonski prilagođena tromjesečna stopa za spomenuto razdoblje iznosila je 0%, dok je procjena te iste stope nakon objave podataka za treće tromjesečje pozitivna i iznosi 0,24%. Navedene revizije zahtijevaju određen oprez pri interpretaciji stopa rasta BDP-a i utvrđivanju preokreta u poslovnom ciklusu, što je posebno važno u recentnom razdoblju, u kojem su sve navedene stope tek blago pozitivne ili blago negativne. Godišnje stope nije potrebno sezonski prilagođavati pa nema navedenih revizija, no s druge strane, kako je već spomenuto, te stope ne odražavaju ažurno tekuću dinamiku gospodarstva. Nasuprot tome, tromjesečne stope imaju upravo simetrično suprotna svojstva – sadržavaju značajnu pogrešku revizije zbog sezonske prilagodbe, no omogućuju jasnu interpretaciju dinamike gospodarstva.

Slika 1. Izgladene vjerojatnosti bivanja u recesiji procijenjenih faktorskim MS modelom za 11 različitih skupova mjesečnih pokazatelja



Izvor: Izračun HNB-a

domaćega gospodarstva u svakom od stanja. Pritom se razlikuju dvije vrste vjerojatnosti bivanja u recesiji (ili ekspanziji). Filtrirane vjerojatnosti (engl. *real time probability*) vjerojatnosti su koje se pri odluci o fazi ciklusa u trenutku t donose na temelju podataka do trenutka t . S druge strane, izgladene vjerojatnosti (engl. *ex-post probability*) vjerojatnosti su koje se pri procjeni faze ciklusa u trenutku t donose na temelju svih podataka u uzorku, dakle i onih za trenutke $s > t$. Filtrirane vjerojatnosti mogu biti prilično kolebljive. Razlog za to može biti situacija u kojoj model vrlo rano, već nakon jednog ili dva pozitivna (negativna) signala, identificira naznake ulaska u fazu ekspanzije (recesije). No takvi su signali često prolaznoga karaktera te se vrlo brzo vjerojatnost ekspanzije (recesije) vraća na prethodnu razinu. U tom se slučaju tek naknadno, odnosno objavom novih podataka i proširivanjem uzorka, može zaključiti je li se radilo o tzv. lažnom signalu. Također, model katkad kasni pri identifikaciji točaka preokreta. Tako primjerice razdoblje od tek nekoliko blagih negativnih (pozitivnih) stopa rasta nije dovoljno da vjerojatnost recesije (ekspanzije) u tom razdoblju poraste iznad 50%, čak i ako se naknadno pokaže da je nekoliko mjeseci nakon navedenog razdoblja došlo do znatnog pada (rasta) gospodarske aktivnosti. Zbog toga će procjena vjerojatnosti bivanja u recesiji za određeno razdoblje postajati sve pouzdanija s proširivanjem uzorka novim opažanjima. Tako se primjerice danas uz veliku sigurnost može identificirati ulazak u recesiju 2008. godine, dok će se s druge strane uz znatno veću neizvjesnost identificirati potencijalni izlazak iz recesije tijekom najrecentnijeg razdoblja. Treba napomenuti da navedeno smanjenje neizvjesnosti uključivanjem novih opažanja u analizu nije specifičnost primijenjenog modela. S ekvivalentnim problemom suočavaju se i navedeni odbori NBER-a i CEPR-a, koji tek nakon određenog razdoblja javno objavljuju točke preokreta, dok bi njihova objava u realnom vremenu dovodila do sličnih problema sa zakašnjelom identifikacijom i lažnim signaliziranjem. Izgladena vjerojatnost je pokazatelj koji je usporediv s NBER-ovim i CEPR-ovim načinom utvrđivanja točaka preokreta.

Rezultati

Na Slici 1. prikazane su izgladene vjerojatnosti bivanja u recesiji za hrvatsko gospodarstvo za različite odabire mjesečnih pokazatelja upotrijebljenih pri procjeni pokazatelja mjesečne aktivnosti.² Analizirani uzorak uključuje razdoblje od rujna 1998. godine do rujna 2015. Prema tim procjenama prva recesija završava između rujna i prosinca 1999. godine, ovisno o upotrijebljenim mjesečnim

pokazateljima³. S druge strane, ulazak u recesiju 2008. za gotovo sve je modele zabilježen tijekom svibnja ili lipnja.

Na temelju primijenjenih modela s velikom se sigurnošću može zaključiti da recesija koja je započela u 2008. neprekidno traje barem do polovine 2014. godine. Promatrajući dinamiku vjerojatnosti bivanja u recesiji za 2014. i 2015. godinu, pokušalo se odgovoriti na pitanje je li Hrvatska nedvojbeno izašla iz dugogodišnje recesije. Pri samom kraju promatranog uzorka prikazane vjerojatnosti bivanja u recesiji postupno se smanjuju za sve primijenjene modele uz zamjetno divergentno kretanje navedenih vjerojatnosti. Naime, otprilike polovica modela pokazuje vjerojatnost bivanja u recesiji iznad 50%, dok druga polovica pokazuje nešto niže vjerojatnosti te time upućuje na izlazak iz recesije krajem 2014. i početkom 2015. godine. Iz navedenog se može zaključiti da u recentnom razdoblju postoje jasne naznake izlaska iz recesije, vjerojatno već od drugog polugodišta 2014., no i dalje je uz takav zaključak vezana značajna neizvjesnost. Iz rezultata modela razvidno je kako sa sve većom sigurnošću možemo zaključiti da je razdoblje značajnih negativnih stopa prošlo te da je stanje recesije sve manje vjerojatno. Velika raspršenost vjerojatnosti izlaska iz recesije pokazuje da primijenjeni modeli zasad ne navode na jasan zaključak o karakteru novonastalog stanja gospodarstva. Iz tog je razloga prerano govoriti o točki preokreta u poslovnom ciklusu, stoga je potrebno pričekati na nekoliko dodatnih mjeseci novih opažanja kako bismo dobili pouzdaniju procjenu izgladenih vjerojatnosti bivanja u recesiji za kraj 2014. i prvu polovinu 2015. godine.⁴

Kako bi se provjerila robusnost dobivenih rezultata, procijenjene su ekvivalentne vjerojatnosti bivanja u recesiji primjenom

- 2 Procijenjeno je 11 modela u kojima su primijenjene različite kombinacije sljedećih (sezonski prilagođenih) mjesečnih pokazatelja: indeksa trgovine na malo, indeksa industrijske proizvodnje i osam različitih komponenata, izvoza robe, uvoza robe, ukupnih odobrenih kredita, broja nezaposlenih osoba, broja zaposlenih osoba, broja osiguranika prema HZMO-u i indeksa građevinskih radova.
- 3 Razlike između primijenjenih modela, barem djelomično, posljedica su nedostupnosti nekih pokazatelja prije 2000. godine, stoga su navedeni pokazatelji interpolirani.
- 4 Postavlja se i pitanje u kojoj je mjeri režim u koji ekonomija trenutačno ulazi jednak režimu ekspanzije identificiranom u razdoblju od 2000. do 2008. godine. Pretpostavka je upotrijebljenog modela da postoje samo dva režima u procijenjenom faktoru, od kojih je za jedan režim procijenjena očekivana stopa promjene negativna i naziva se recesijom, dok je za drugi pozitivna i naziva se ekspanzijom. No nema razloga ne pretpostaviti veći broj režima, primjerice uključivanjem trećeg režima koji bi se mogao nazvati stagnacijom ili vrlo blagom ekspanzijom. Pokušali smo procijeniti

BDP-a kao adekvatnog pokazatelja gospodarske aktivnosti. U tu svrhu procijenjen je jednostavan MS model na sezonski prilagođenom realnom BDP-u na tromjesečnoj frekvenciji gdje su također pretpostavljena dva režima. Dobiveni rezultati pokazuju da je recesija započela u drugom tromjesečju 2008. godine, a traje barem do drugog tromjesečja 2015. godine. Tek se u posljednjem dostupnom tromjesečju (treće tromjesečje 2015.) vjerojatnost bivanja u recesiji spustila na razinu od oko 50%. Iznoseni su rezultati, barem djelomično, u skladu s faktorskim MS modelom

na mjesečnim podacima u kojem su vjerojatnosti recesije u recentnom razdoblju također raspršene oko razine od 50%. Iz navedenog se može zaključiti da u recentnom razdoblju zaista postoje jasni signali o izlasku iz recesije, no prerano je za donošenje zaključka o točki preokreta u poslovnom ciklusu.

i model s navedenim trećim režimom, ali na postojećem uzorku nije bilo moguće identificirati tri smisljena režima. Međutim, ne možemo odbaciti mogućnost da bi model u budućnosti mogao identificirati i navedeno treće stanje.

Okvir 2. Porezni klin i progresivnost oporezivanja dohotka od rada u Hrvatskoj

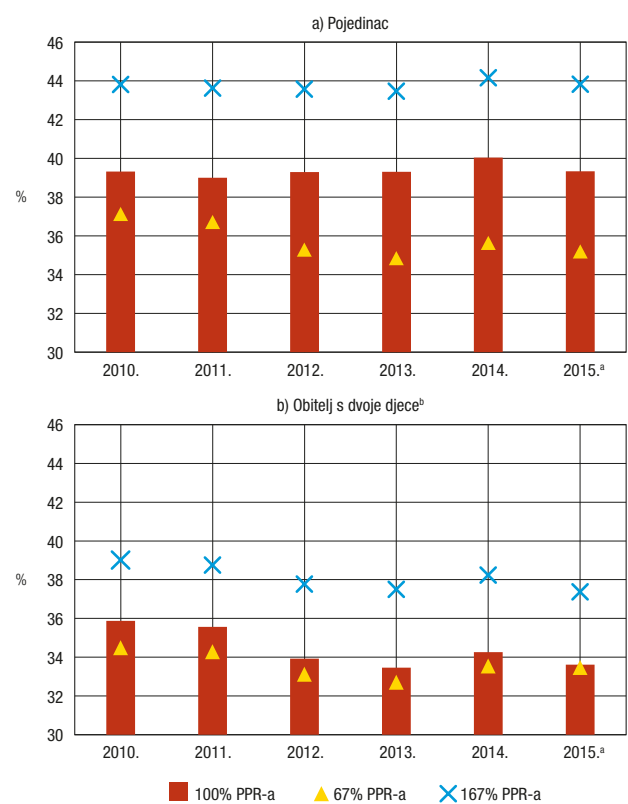
Usporedba poreznog opterećenja dohotka od rada u Hrvatskoj i odabranim članicama EU-a pokazuje da Hrvatska na nižim i srednjim razinama dohotka ima razmjerno nisko porezno opterećenje rada. Međutim, na višim razinama dohotka porezno je opterećenje jedno od najviših u promatranoj skupini zemalja, što upućuje na vrlo visoku progresivnost hrvatskog sustava oporezivanja rada.

Oporezivanje dohotka od rada važan je izvor financiranja države, ali i instrument preraspodjele dohotka u zemlji. No oporezivanje dohotka od rada utječe na ponudu i na potražnju za radom. Zbog visokoga poreznog opterećenja pojedinci mogu odustati od sudjelovanja na tržištu rada ili prilagoditi broj sati rada i tako smanjiti ukupnu ponudu rada na tržištu. S druge strane, poslodavci zbog visokih poreznih davanja mogu potraživati manje radne snage i tako utjecati na manju potražnju za radom. Iako empirijska istraživanja ne daju jednoznačan odgovor o veličini elastičnosti ponude i potražnje za radom, većina ih potvrđuje nepovoljan učinak povećanja poreza na rad na zaposlenost i nezaposlenost, pri čemu su učinci snažniji u dugom roku i za određene skupine (žene, radnici s nižim dohocima).¹ Stoga međunarodne institucije poput Europske komisije, MMF-a i OECD-a preporučuju smanjenje ukupnoga poreznog opterećenja rada ili ciljano smanjenje poreznog tereta najosjetljivijim skupinama na tržištu rada te prebacivanje dijela poreznog tereta na potrošnju ili imovinu², što je dodatno naglašeno u uvjetima ekonomske krize i visoke nezaposlenosti.

Porezno opterećenje dohotka od rada mjeri se pomoću poreznoga klina, koji pokazuje koliki dio od ukupnog troška rada poslodavca odlazi državi, a koliko ostaje radniku na raspolaganju. Porezni klin³ izračunava se za prosječnog radnika⁴ i za određene slučajeve reprezentativnih poreznih obveznika na različitim razinama dohotka.

Promjena poreznoga klina u Hrvatskoj u razdoblju od 2010. do 2015. pokazuje kako se on smanjio na nižim razinama dohotka (gotovo za 2 postotna boda), odražavajući nastojanje poreznog rasterećenja osjetljivijih dohodovnih skupina, dok je za prosječnu i višu razinu dohotka zadržao istu vrijednost, uz primjetne varijacije u pojedinim godinama zbog izmjena u poreznom

Slika 1. Porezni klin na različitim razinama dohotka u Hrvatskoj od 2010. do 2015.



^a Porezni klin izračunat je za plaću u prvih osam mjeseci 2015. godine. ^b U slučaju obitelji s dvoje djece jednom članu dohodak varira od 67% do 167% PPR-a, dok je drugome fiksiran na 67% PPR-a.

Napomena: Porezni klin za 2010. godinu ne obuhvaća poseban porez na plaće, mirovine i druge primitke s obzirom na privremeno obilježje mjere.

Izvor: Izračun HNB-a

sustavu. Porezni klin pojedinca bez djece s dohodkom na razini od 100% plaće prosječnog radnika (PPR) u 2015. godini iznosio je 39,3% (Slika 1.a). Odnosno od ukupnog troška koji poslodavac snosi za takvog radnika, 39,3% odlazilo je državi putem poreza i doprinosa, dok je preostalom dijelom pojedinac mogao slobodno raspolagati. Porezni klin za pojedinca na nižoj razini dohotka (67% PPR-a) iznosio je 35,2%, dok je na razini dohotka od 167% PPR-a dosežao 43,8%, što upućuje na uobičajenu progresivnost kod oporezivanja dohotka od rada. U usporedbi s pojedincom porezni klin obitelji s dvoje djece manji je na svim razinama dohotka zbog uvećanoga osobnog odbitka i zbog toga manje porezne osnovice (Slika 1.b). U 2015. godini porezni klin obitelji u kojoj jedan član zarađuje 100% PPR-a, a drugi 67% PPR-a iznosio je 33,6% i smanjio se za nešto više od 2 postotna

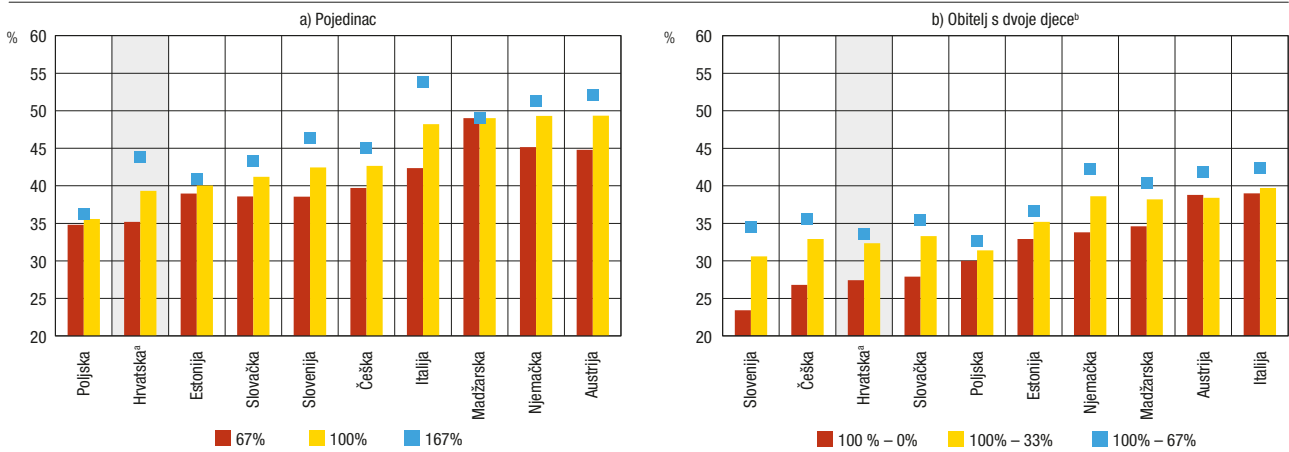
1 Vidi Engen i Skinner (1996.), Nickell (2003.), Bassanini i Duval (2006.), Gora i dr. (2006.) i Rutkowski (2007.).

2 European Commission (2014): *Tax Reforms in EU*

3 Prema metodologiji OECD-a porezni klin izračunava se kao udio poreza na dohodak i doprinosa radnika i poslodavaca u ukupnom trošku rada (bruto plaća uvećana za doprinose na plaću). Uključuju se i svi dodatni porezi nametnuti na središnjoj ili lokalnoj razini te naknade koje država isplaćuje pojedincu ili kućanstvu poput dječjeg doplatka, a koje naposljetku umanjuju vrijednost poreznoga klina.

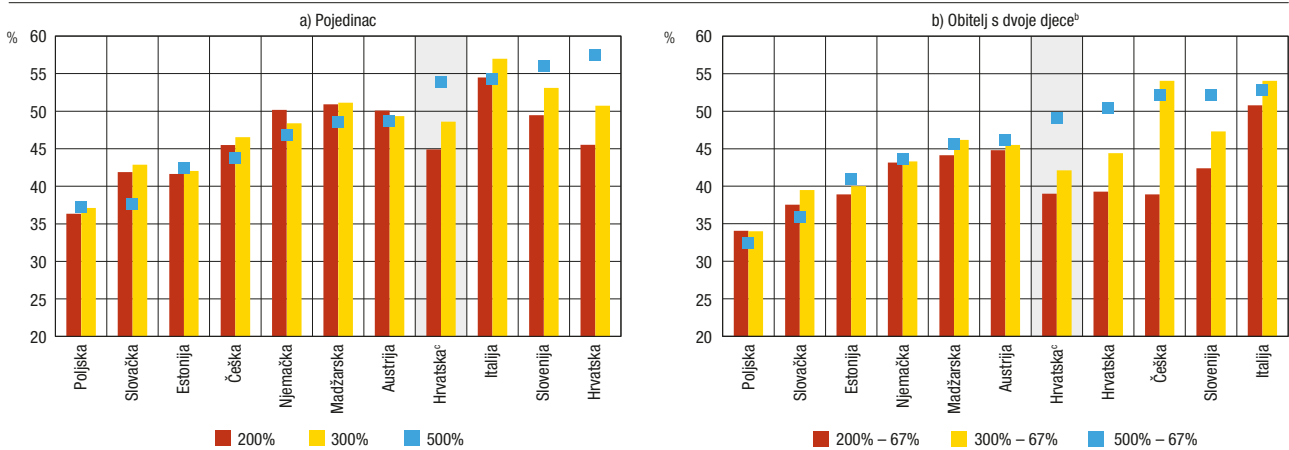
4 Prosječni radnik je odrasla osoba zaposlena u punom radnom vremenu u proizvodnji čija plaća odgovara prosjeku radnika. Prosječna plaća proizvodnog radnika računa se za djelatnosti prema NKD-u 2007 od B do N. Pretpostavlja se da osoba nema nikakvih drugih izvora dohodaka, odnosno da je dohodak od rada njezin jedini izvor zarade. Također, u obzir se uzima samo plaća isplaćena u novcu, a isključuje se plaća isplaćena u naturi.

Slika 2. Porezni klin na različitim razinama dohotka u Hrvatskoj i odabranim zemljama u 2014.



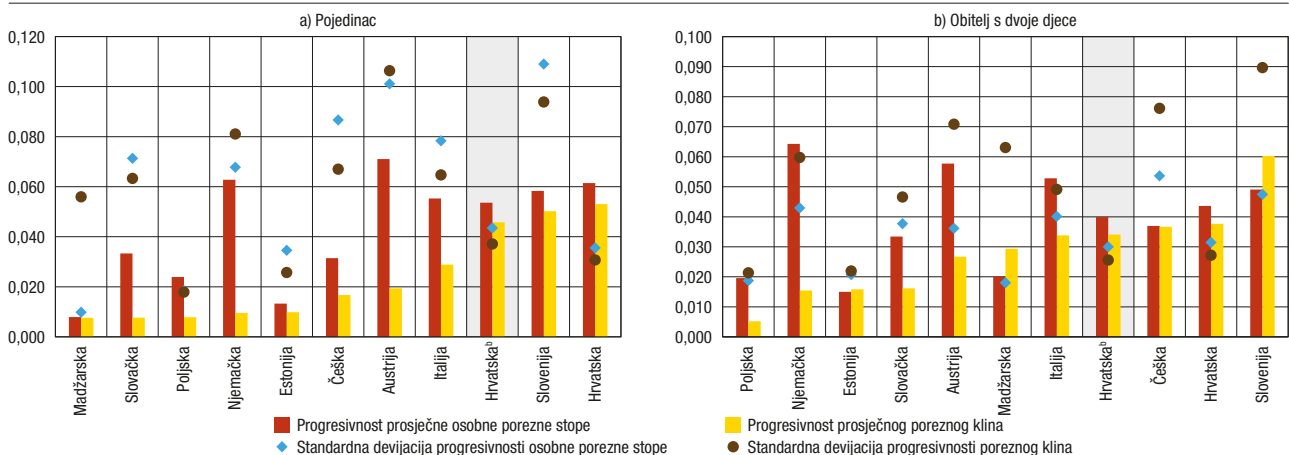
^a Vrijednosti poreznog klina za 2015. godinu nakon izmjena Zakona o porezu na dohodak
^b U slučaju obitelji s dvoje djece jednom članu dohodak varira od 0% do 167% PPR-a, dok je drugome fiksiran na 100% PPR-a.
 Izvori: OECD Taxing Wages 2015; izračun HNB-a

Slika 3. Porezni klin na različitim razinama dohotka u Hrvatskoj i odabranim zemljama u 2012.^a



^a Za visoke razine dohotka najnoviji dostupni podaci koje je ustupio OECD odnose se na 2012. godinu. ^b U slučaju obitelji s dvoje djece jednom članu dohodak varira od 200% do 500% PPR-a, dok je drugome fiksiran na 67% PPR-a. ^c Vrijednosti poreznog klina za 2015. godinu nakon izmjena Zakona o porezu na dohodak
 Izvori: OECD Taxing Wages 2014; izračun HNB-a

Slika 4. Progresivnost ukupne prosječne stope i standardna devijacija^a



^a Sedam dohodovnih intervala od 50% do 500% PPR-a u 2012. U slučaju obitelji jednom članu dohodak varira, dok je drugome fiksiran na 67% PPR-a.
^b Vrijednosti pokazatelja u 2015. godini nakon izmjena Zakona o porezu na dohodak
 Izvori: OECD Taxing Wages 2014; izračun HNB-a

boda u odnosu na vrijednost iz 2010. godine, dok je na ostalim razinama dohotka pad poreznog klina bio nešto blaži, ali ipak primjetan.

Usporedba poreznoga klina za Hrvatsku i odabrane zemlje EU-a pokazuje kako na nižim i srednjim razinama dohotka Hrvatska ima relativno nisku razinu poreznog opterećenja dohotka od rada (slike 2.a i 2.b). Tako na razini od 67% i 100% PPR-a jedino Poljska ima manji porezni klin, a na 167% PPR-a manji porezni klin imaju još Estonija i Slovačka. Hrvatska također ima relativno povoljan položaj i u slučaju obitelji s dvoje djece te je na svim razinama dohotka porezni klin manji nego u većini promatranih zemalja.

Međutim, situacija je nepovoljnija za više razine plaća. Tako su na razini dohotka od 200% PPR-a za pojedinca najviše porezno opterećenje imali Italija i Mađarska, a najmanje Poljska i Estonija (Slika 3.a). Hrvatska se na ovoj razini dohotka nalazi u prosjeku zemalja Srednje i Istočne Europe. Međutim, na najvišoj promatranoj razini dohotka od 500% PPR-a Hrvatska je prije izmjena poreza na dohodak provedenih početkom 2015. godine imala najviše porezno opterećenje od svih promatranih zemalja. Čak i ako se spomenute porezne izmjene uzmu u obzir, jedino Slovenija i Italija imaju više opterećenje, a porezni je klin u Hrvatskoj za više od 15 postotnih bodova veći nego u Poljskoj i Slovačkoj i za približno 10 postotnih bodova veći nego u Češkoj i Estoniji. Slični zaključci vrijede i za obitelj s dvoje djece (Slika 3.b).

Takvo porezno opterećenje na različitim razinama dohotka upućuje na vrlo visoku progresivnost oporezivanja rada u Hrvatskoj. Progresivnost se općenito ostvaruje oporezivanjem dohotka rastućim poreznim stopama za više razine dohotka i primjenom različitih izuzeća i olakšica za niže dohodovne skupine, koje s porastom dohotka iščekavaju. Također, naknade namijenjene

nižim dohodovnim skupinama i kućanstvima s djecom dodatno pojačavaju progresivnost. S druge strane, socijalni doprinosi i porezi na plaće koji se nameću po fiksnoj stopi smanjuju progresivnost poreznog sustava.

Progresivnost poreza na dohodak mjeri se pokazateljem *progresivnosti prosječne osobne porezne stope*, dok je zbirni utjecaj socijalnih doprinosa poslodavaca i zaposlenika i poreza na plaće te naknada obuhvaćen pokazateljem *progresivnosti prosječnoga poreznog klina*.⁵ Spomenuti pokazatelji izračunati za dohodovni interval 50% – 500% PPR-a za pojedinca te za obitelj s dvoje djece u kojoj oba člana rade, pri čemu je jednom članu dohodak fiksiran na 67% PPR-a, dok drugome varira od 50% do 500% PPR-a, prikazani su na Slici 4.

Prije zakonskih izmjena Hrvatska je imala najveću progresivnost prosječnoga poreznog klina, koja je uz posljednje zakonske izmjene blago smanjena (s 0,053 na 0,046 za pojedinca). Međutim, progresivnost je ostala viša nego u usporedivim zemljama (viša je jedino u Sloveniji i u Češkoj kod obitelji s dvoje djece). Progresivnost prosječnoga poreznog klina u svim je zemljama manja od progresivnosti prosječne osobne porezne stope zbog djelovanja socijalnih doprinosa koji se nameću po fiksnoj stopi (osim u Estoniji, Mađarskoj i Sloveniji u slučaju obitelji s djecom). Progresivnost prosječne osobne porezne stope najveća je u Austriji i Njemačkoj, ali te zemlje za razliku od Hrvatske nemaju visoki prosječni porezni klin na visokim razinama dohotka.

5 U okviru se upotrebljava strukturni pokazatelj progresivnosti prosječne stope, koji pokazuje za koliko će porasti prosječna porezna stopa (u postotnim bodovima) za postotni porast dohotka unutar određenoga dohodovnog intervala. Osim strukturnih pokazatelja progresivnosti postoje i tzv. efektivni pokazatelji, koji se zasnivaju na određenim pokazateljima nejednakosti prije i poslije oporezivanja, najčešći je Ginijev indeks.

Okvir 3. Lakoća poslovanja u Hrvatskoj

Prema najnovijem Izvješću o lakoći poslovanja Hrvatska se u 2015. godini nalazi na 40. mjestu od ukupno 189 zemalja, dok je 2014. godine bila na 65. mjestu. Pomak na ljestvici prije svega je odraz metodoloških promjena, a samo je manjim dijelom uvjetovan provođenjem reforma. Prema usporedivim podacima za tekuću i prethodnu godinu Hrvatska je pala na međunarodnoj ljestvici poretka za jedno mjesto. Iz analize rezultata vidljivo je da Hrvatska zaostaje za zemljama usporedivih značajki ponajprije jer je relativno skupa za poslovanje, zbog visokih parafiskalnih i drugih administrativno određenih nameta u gospodarstvu, te zbog birokratiziranosti i niže razine učinkovitosti nositelja središnje i lokalne vlasti.

Pokazatelj lakoće poslovanja i metodologija izračuna

U većini javnih ekonomskih rasprava o gospodarskom razvoju Hrvatske često se naglašava važnost provođenja strukturnih reforma. Takve reforme usmjerene su unaprjeđenju investicijskog i općenito poslovnog okružja, što se smatra nužnim uvjetom snažnijega gospodarskog rasta. Jedan od najpoznatijih pokazatelja stanja poslovne klime u nekom gospodarstvu jest pokazatelj lakoće poslovanja (engl. *doing business*), koji računa i objavljuje Svjetska banka s ciljem ocjene regulatornog okvira privatnog sektora u nekoj zemlji, te njegove usporedbe s ostalim zemljama. Osnovna je pretpostavka Svjetske banke ta da gospodarska aktivnost u nekoj zemlji zahtijeva razumna pravila koja potiču pokretanje poduzeća i njihov rast te istodobno izbjegavaju stvaranje distorzija na tržištu. Stoga se mjere i ocjenjuju pravila kojima se uspostavljaju jasna vlasnička prava, minimiziraju troškovi rješavanja sudskih sporova, pruža zaštita ugovornim

stranama te općenito povećava predvidivost ekonomskih interakcija. Posljednje Izvješće o lakoći poslovanja za 2016. sadržava podatke o regulaciji poslovanja za 189 zemalja u 11 područja poslovanja.

Područja poslovanja koja se ocjenjuju jesu pokretanje poslovanja, ishođenje građevinske dozvole, dobivanje priključka električne energije, uknjižba vlasništva, dobivanje kredita, zaštita manjinskih investitora, plaćanje poreza, prekogranično trgovanje, provedba ugovora, rješavanje insolventnosti i regulacija tržišta rada. Iz rezultata ocjene regulacije navedenih područja, osim regulacije tržišta rada, dobiva se kompozitni pokazatelj lakoće poslovanja prema kojem se, nakon izračuna za svaku zemlju, generira međunarodna ljestvica poretka. Izbor područja poslovanja koja se ocjenjuju i njihovih pokazatelja proizlazi iz ankete poduzetnika o glavnim preprekama poslovanju u 135 zemalja te opsežnih istraživanja o ulozi institucija u gospodarskom razvoju. Prema navedenim istraživanjima biraju se značajni pokazatelji za koje je ustanovljena empirijska veza s ekonomskim ishodima kao što su obujam međunarodne trgovine, iznos izravnih stranih ulaganja, kapitalizacija dioničkog tržišta i udio privatnih kredita u BDP-u.

Na temelju definiranih pokazatelja razvijaju se standardizirani slučajevi sa specifičnim pretpostavkama za svako područje poslovanja koje uključuju pretpostavke o karakteristikama poduzeća, predmetu sudskih sporova, opise ekonomskih transakcija itd. Za računanje individualnih rezultata 36 pokazatelja (i dodatnih 36 pokazatelja niže razine) za deset navedenih područja poslovanja koriste se dvije agregatne mjere: ocjena udaljenosti do granice (u nastavku teksta: UDG, engl. *distance to frontier*) i rang lakoće poslovanja.

Ocjena UDG-a pokazuje koliko rezultat za pojedino područje poslovanja odstupa od granice, odnosno najboljeg rezultata u tom području zabilježenog među svim gospodarstvima¹, te omogućuje praćenje koliko je u apsolutnom smislu regulatorni okvir napredovao u pojedinoj zemlji tijekom vremena.² Jednostavni prosjek UDG-a pokazatelja određenog područja definira UDG tog područja poslovanja, dok prosjek UDG-a svih područja definira ukupni UDG lakoće poslovanja neke zemlje. Poredak zemalja prema njihovu ukupnom UDG-u definira položaj zemalja prema lakoći poslovanja, a zemlje se rangiraju i prema pojedinom području poslovanja. Tako svaka zemlja ima svoj ukupni rang lakoće poslovanja, a promjena ranga pokazuje koliko se regulatorni okvir promijenio u odnosu na druge zemlje.

Najveće prednosti primjene navedene metodologije svakako su u njoj međunarodnoj usporedivosti i transparentnosti. Također, zbog usredotočenosti na regulativu i procedure nositeljima politike omogućava se da se zakonskim izmjenama i poboljšanjem provedbe djeluje na točno određene pokazatelje i područja poslovanja za koja su utvrđena najveća zaostajanja, a značajna su za dobro funkcioniranje domaćega gospodarstva. S druge strane, ističu se i određeni nedostaci ovakvoga metodološkog pristupa. Naime, u obzir se ne uzimaju specifičnosti pojedinoga gospodarstva koje mogu biti ključne kod donošenja reforma i nedovoljne reprezentativnosti podataka za cijelo gospodarstvo (zbog usredotočenosti na samo jedan grad u većini zemalja). Što se pak tiče izračuna ukupnog rezultata UDG-a iz kojeg se izvodi razina lakoće poslovanja neke zemlje, postavlja se pitanje opravdanosti pridavanja jednake važnosti svakom području poslovanja te pokazateljima unutar njega.³ Kao nedostatak treba izdvojiti to da su i mnoga značajna područja za kvalitetu poslovnog okruženja i konkurentnost zemlje izostavljena iz analize, kao što su makroekonomska stabilnost, veličina tržišta, sigurnost, stanje financijskog sustava, dostupnost obrazovane radne snage odgovarajućih vještina te rasprostranjenost korupcije. Stoga čak i uz pretpostavku da ovakav pokazatelj lakoće poslovanja dobro mjeri poslovno okruženje u nekoj zemlji, njegovo poboljšanje zasigurno nije dovoljan, ali je nerijetko nužan uvjet snažnijega gospodarskog rasta.

U Izvješću o lakoći poslovanja 2016. došlo je do značajnih metodoloških promjena. Uključeni su novi pokazatelji u pojedina područja poslovanja, to jest indeksi koji mjere kvalitetu regulativnih propisa, osim već postojećih koji su usmjereni najviše na učinkovitost propisa (brzinu, trošak, broj procedura itd.). Osim toga, značajno su promijenjeni pokazatelji za područje poslovanja prekograničnog trgovanja. Metodološke izmjene primijenjene su i na podatke za Izvješće 2015., tako da je s posljednjim podacima usporediva samo prethodna godina.

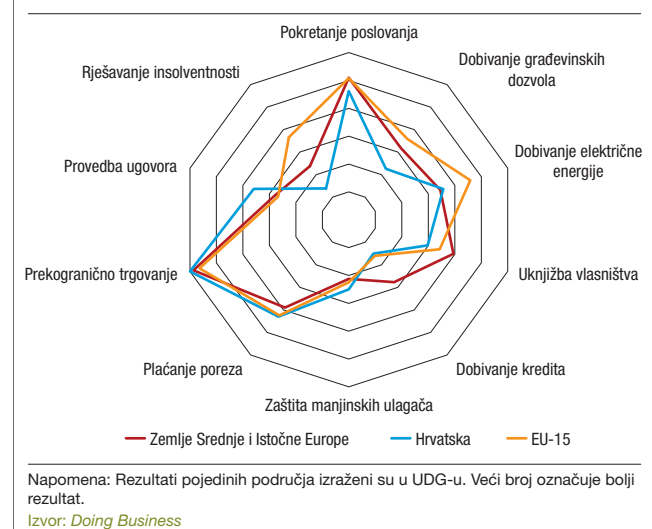
Lakoća poslovanja u Hrvatskoj i usporedbe s ostalim zemljama

Hrvatska se prema trenutačnom Izvješću o lakoći poslovanja nalazi na 40. mjestu od ukupno 189 zemalja, dok je prethodne godine bila na 65. mjestu. Međutim, valja naglasiti kako zbog ranije opisanih metodoloških izmjena ukupni rang u 2016. nije usporediv s ranijim godinama. Do napredovanja na ljestvici došlo je stoga uglavnom zbog činjenice da u novim pokazateljima

koji mjere kvalitetu propisa Hrvatska ostvaruje relativno bolje rezultate u odnosu na druge zemlje, a u bitno manjoj mjeri zbog provođenja reforma. Također, u recentnom se izvješću Hrvatska spominje kao zemlja koja je najviše poboljšala položaj u području prekograničnog trgovanja⁴, što poboljšava ukupni rang za gotovo 15 mjesta, no to je također rezultat izmjena u primijenjenom pristupu. Prema usporedivim podacima za tekuću i prethodnu godinu, Hrvatska je pala na međunarodnoj ljestvici poretka za jedno mjesto, s 39. na 40. mjesto, dok je u apsolutnom smislu prema vrijednosti UDG-a stagnirala. Kada se promatraju područja poslovanja, Hrvatska najslabije rezultate ostvaruje u ishođenju građevinskih dozvola (129. mjesto), pokretanju poslovanja (83.), dobivanju kredita (70.), dobivanju priključka električne energije (66.), uknjižbi vlasništva (60.) i rješavanju insolventnosti (59.), što u velikom broju slučajeva odražava relativno visoke troškove poslovanja povezane s tim područjima. Nešto viši položaj postiže u području plaćanja poreza (38.) i zaštiti manjinskih investitora (29.), a najviše relativne rezultate bilježi u rješavanju trgovačkih sporova (10.) i prekograničnom trgovanju (1.).

U usporedbi s prosjekom zemalja EU-15⁵ (vidi Sliku 1.), prema područjima poslovanja Hrvatska najviše zaostaje u području

Slika 1. Usporedba Hrvatske s EU-15 i zemljama Srednje i Istočne Europe prema područjima poslovanja



rješavanja insolventnosti. Slijede značajna odstupanja u dobivanju građevinskih dozvola i električne energije te nešto manja u pokretanju poslovanja, uknjižbe vlasništva i dobivanja kredita. U provedbi ugovora bilježi se značajno bolji rezultat od prosjeka europodručja, zbog relativno visoke razine indeksa kvalitete sudskog spora. Pritom indeks kvalitete sudskih procesa ocjenjuje postoji li regulativa kojom se uređuje struktura suda i sporova, upravljanje slučajevima, automatiziranost suda i mogućnosti alternativnog rješavanja spora, no ne ocjenjuje efikasnost rješavanja sporova sudova. Iznadprosječan rezultat Hrvatska bilježi i kod zaštite manjinskih ulagača, a u plaćanju poreza gotovo smo u samom prosjeku EU-15.

U skupini usporedivih zemalja Srednje i Istočne Europe (u nastavku teksta: SIE) najviši rang bilježe baltičke zemlje (redom Estonija, Litva i Latvija), slijedi Poljska te zatim Slovenija i Slovačka, s istim brojem bodova, dok su na samom začelju ove

1 Granica se za svaki pokazatelj ažurira jednom u pet godina.
2 UDG normalizira rezultat pojedinog pokazatelja na zajedničku jedinicu, između 0 i 100, gdje je 0 najgori, a 100 granica, to jest najbolji rezultat na globalnoj razini. UDG se normalizira tako da se na rezultat od svakog od 36 pokazatelja primijeni linearna transformacija $\frac{x_g - y}{x_g - x_n}$, gdje x_g je najgori rezultat, a x_n granica, to jest najbolji rezultat.
3 Uprosjecivanje rezultata pokazatelja za područje poslovanja te uprosjecivanje rezultata područja poslovanja za ukupni rang implicira jednake pondera za svaki pokazatelj i za svako područje, koji ne moraju biti jednako značajni u pojedinim gospodarstvima.

4 S 86. mjestu prema staroj na 1. mjesto prema novoj metodologiji
5 EU-15 uključuje Austriju, Belgiju, Dansku, Finsku, Francusku, Njemačku, Grčku, Irsku, Italiju, Luksemburg, Nizozemsku, Španjolsku, Švedsku, Portugal i Veliku Britaniju.

Tablica 1. Reforme u Hrvatskoj potrebne za dostizanje prosjeka zemalja Srednje i Istočne Europe ili najbolje zemlje prema pojedinom području poslovanja

	Pokretanje poslovanja	Zaštita manjinskih ulagača	Dobivanje građevinskih dozvola	Provedba ugovora	Dobivanje električne energije
Reforme potrebne za dostizanje prosječnog rezultata područja poslovanja zemalja SIE-a	Smanjenje broja procedura za pokretanje poduzeća sa 7 na 5. Smanjenje broja dana za pokretanje poduzeća s 12 na 11. Ukidanje minimalnoga početnoga kapitala.	–	Smanjenje broja procedura s 19 na 15. Smanjenje troškova dobivanja dozvole za gotovo 4,5 puta.	–	Smanjenje troškova dobivanja priključka za 42%. Uvođenje mehanizama za nadzor prekida električne energije i vraćanje usluge te financijskog destimuliranja za prekide rada električne energije.
Rang Hrvatske nakon provedbe reforma (trenutačni rang)	63. (83.)	29. (29.)	41. (129.)	10. (10.)	63. (76.)
Reforme potrebne za dostizanje rezultata najbolje rangirane zemlje SIE-a prema području poslovanja	Smanjenje broja procedura za pokretanje poduzeća sa 7 na 2. Smanjenje broja dana za pokretanje poduzeća s 12 na 3,5. Smanjenje troškova pokretanja s 3,3% na 0,6% BDP-a po stanovniku. Ukidanje minimalnoga početnoga kapitala.	Povećanje regulacije odavanja poslovnih tajni, razine odgovornosti upravljačkoga kadra. Povećanje lakoće ulaganja tužbi dioničara.	Smanjenje broja procedura s 19 na 10. Smanjenje broja dana za dobivanje dozvole s 128 na 102. Smanjenje troškova dobivanja dozvole za gotovo 98%.	Smanjenje broja dana od ulaganja tužbe do naplate s 572 na 300.	Smanjenje troškova dobivanja priključka za 50%. Uvođenje mehanizama za nadzor prekida električne energije i vraćanje usluge te financijskog destimuliranja za prekide rada električne energije.
Rang Hrvatske nakon provedbe reforma (trenutačni rang)	8. (83.)	7. (29.)	9. (129.)	3. (10.)	22. (76.)
	Uknjižba vlasništva	Dobivanje kredita	Plaćanje poreza	Prekogranično trgovanje	Rješavanje insolventnosti
Reforme potrebne za dostizanje prosječnog rezultata područja poslovanja zemalja SIE-a	Smanjenje broja dana za uknjižbu vlasništva sa 62 na 25. Smanjenje troškova uknjižbe za 56%.	Proširenje založnog prava, modernizacija registra založnog prava. Izmjene stečajnog postupka.	Smanjenje broja plaćanja poreza s 19 na 10.	–	Skraćivanje prosječnog vremena kreditora naplate s 3 na 2,5 godine. Smanjenje troškova tražbine na 12% s 14,5% vrijednosti imovine. Povećanje mogućnosti financiranja poduzeća u stečaju za nastavak poslovanja.
Rang Hrvatske nakon provedbe reforma (trenutačni rang)	31. (60.)	42. (70.)	23. (38.)	1. (1.)	42. (59.)
Reforme potrebne za dostizanje rezultata najbolje rangirane zemlje SIE-a prema području poslovanja	Smanjenje broja procedura za uknjižbu s 5 na 3 i broja dana za uknjižbu vlasništva sa 62 na 2,5. Smanjenje troškova uknjižbe za 94%. Povećanje transparentnosti informacija i pouzdanosti infrastrukture.	Proširenje založnog prava, modernizacija registra založnog prava. Izmjene stečajnog postupka.	Smanjenje broja plaćanja poreza s 19 na 7. Smanjenje broja sati potrebnih za plaćanje poreza s 206 na 193.	–	Skraćivanje prosječnog vremena kreditora naplate s 3 godine na 9,5 mjeseci. Smanjenje troškova tražbine s 14,5% na 4% vrijednosti imovine. Povećanje mogućnosti financiranja poduzeća u stečaju za nastavak poslovanja.
Rang Hrvatske nakon provedbe reforma (trenutačni rang)	2. (60.)	15. (70.)	16. (38.)	1. (1.)	7. (59.)

Napomena: Sve navedene reforme odnose se na standardizirane scenarije Svjetske banke koji uključuju specifične pretpostavke i karakteristike poduzeća.

Izvori: *Doing Business*; izračun HNB-a

skupine Hrvatska i Mađarska.⁶ Analiza pojedinih područja poslovanja u Hrvatskoj i spomenutim zemljama daje detaljniji uvid u relativne snage i slabosti poslovnog okruženja u Hrvatskoj (vidi Sliku 2.).

Od deset ocjenjivanih područja Hrvatska bilježi ispodprosječne rezultate u pet, prosječan rezultat u jednom, a u četiri područja poslovanja iznadprosječne rezultate u odnosu na usporedive zemlje. Tako u pokretanju poslovanja Hrvatska bilježi rezultat ispod prosjeka zemalja SIE-a, a pokazatelji koji odstupaju od prosjeka jesu broj procedura i dana za pokretanje poduzeća, kao i

zahtijevani minimalni početni kapital.⁷ U dobivanju građevinskih dozvola Hrvatska je daleko ispod prosjeka izabranih zemalja, a razlog su veći broj procedura i zamjetljivo veći troškovi izdavanja dozvola od prosjeka zemalja. Kad je riječ o uknjižbi vlasništva, relativno visok broj dana za uknjižbu i gotovo dvostruko veći troškovi uknjižbe Hrvatsku stavljaju na pretposljednje mjesto u odabranoj skupini zemalja. U području dobivanja kredita koje ocjenjuje pokrivenost, opseg i dostupnost podataka o kreditima te propise o instrumentima osiguranja plaćanja i stečaju koji štite

6 Srednja i Istočna Europa, osim spomenutih, obuhvaćaju još Češku, Bugarsku i Rumunjsku.

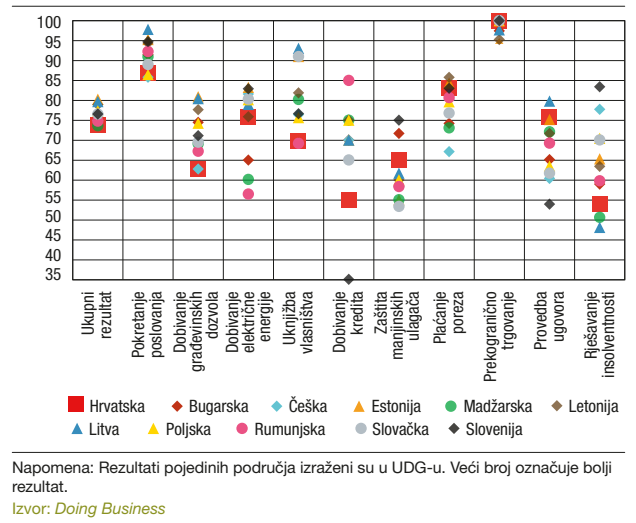
7 Mogućnost osnivanja j.d.o.o. koji nema zahtijevani početni kapital ne ispunjava zahtijevane karakteristike poduzeća koje ulazi u standardizirani scenarij pokretanja poslovanja.

prava dužnika i vjerovnika, Hrvatska također nepovoljno odstupa od prosjeka izabranih zemalja. Za bolji rezultat u navedenom području potrebna bi bila izrada modernog registra založnih prava na pokretnu imovinu te ujedno proširenje i ujednačavanje založnog prava na pokretnu imovinu, što bi prema Izvješću omogućilo transparentniji sustav provjere o založenosti imovine i lakše kreditiranje.⁸ Područja u kojima je Hrvatska ocijenjena više od prosjeka usporedivih zemalja jesu zaštita manjinskih investitora, plaćanje poreza, provedba ugovora i trgovanje preko granice, gdje s većinom zemalja Srednje i Istočne Europe dijelimo prvo mjesto na globalnoj ljestvici poretka. Hrvatska relativno loše stoji i s rješavanjem insolventnosti, što je posljedica najniže stope povrata vrijednosti imovine kojom je osiguran kredit u slučaju neizvršavanja novčanih obveza dužnika.

Na temelju analize dezagregiranih podataka za Hrvatsku na razini pokazatelja i indeksa najniže razine te njihove usporedbe s odabranim zemljama moguće je identificirati reforme koje bi Hrvatsku dovele do prosječnog rezultata u odabranoj skupini zemalja prema pojedinačnim područjima (vidi Tablicu 1.). Također, usporedba Hrvatske s najboljom zemljom u skupini po području poslovanja i pripadajućim pokazateljima upućuje na to koje su reforme nužne da Hrvatska ostvari najbolji rezultat u skupini zemalja u pojedinom području. Analiza pokazuje da Hrvatska ima relativno visoke troškove u odnosu na prosjek odabranih zemalja u većini područja poslovanja, kao što su troškovi dobivanja građevinske dozvole, troškovi priključka električne energije i uknjižbe vlasništva te troškovi tražbine kod naplate vjerovnika sudskim putem. Osim smanjenja troškova potrebnog za ostvarenje višeg ranga u lakoći poslovanja, Hrvatska bi trebala pojednostavniti administracije u pojedinim područjima što se tiče smanjenja broja procedura i ubrzanja provedbe (skraćivanje dana potrebnih za pokretanje poduzeća, za dobivanje dozvole i uknjižbu vlasništva, kao i skraćivanje prosječnog vremena naplate vjerovnika sudskim putem). Uz pomoć kalkulatora za izračun ranga lakoće poslovanja⁹, provedbom navedenih reforma kojima bi se dostigao prosjek rezultata zemalja Srednje i Istočne Europe Hrvatska bi se pomaknula za 17 mjesta i zauzela 23. mjesto na globalnoj ljestvici lakoće poslovanja¹⁰.

Provedba tih reforma nedvojbeno bi poboljšala njezin položaj na ljestvici lakoće poslovanja, no ostaje otvoreno pitanje koliko su istaknute reforme same po sebi dovoljne za ostvarenje snažnijeg gospodarskog rasta. Naime, u ekonomskoj se literaturi ističe da se provođenje reformi ne bi trebalo svesti na

Slika 2. Usporedba Hrvatske s pojedinim zemljama SIE-a prema području poslovanja



jednostavno optimiziranje pokazatelja određenim zakonskim izmjenama¹¹, već se moraju uzeti u obzir specifičnosti pojedinoga gospodarstva kao i njegovih dijelova koji nisu obuhvaćeni pokazateljima. Navedeno ne umanjuje poruku provedene analize da je Hrvatska skupa država za poslovanje u odnosu na usporedive zemlje zbog visokih parafiskalnih i drugih administrativno određenih nameta u gospodarstvu, a zaostaje i zbog birokratiziranosti te niže razine učinkovitosti nositelja središnje i lokalne vlasti (kao i određenih javnih institucija i poduzeća). Prema tome, pokazatelj lakoće poslovanja za Hrvatsku može imati vrijednu ulogu u prikazu regulatornih različitosti i institucionalnih praksi u odnosu na druge zemlje te otkrivanju pojedinih područja poslovanja u kojima potencijalno postoji prostor za reforme.

8 Više o potrebnim reformama za bolji rezultat u području dobivanja kredita vidi u: *Croatia – Doing business memorandum o reformskim zahtjevima*: <http://documents.worldbank.org/curated/en/2015/09/25010786/croatia-doing-business-reform-memorandum-croatia-doing-business-memorandum-o-reformskim-zahvatima>.

9 <http://www.doingbusiness.org/data/df-calculator>

10 Uz pretpostavku da ostale zemlje ne provode nove reforme

11 *Doing Business 2016 report*, Kraay, Tawara (2013.)

Okvir 4. Razmjena usluga između Hrvatske i inozemstva

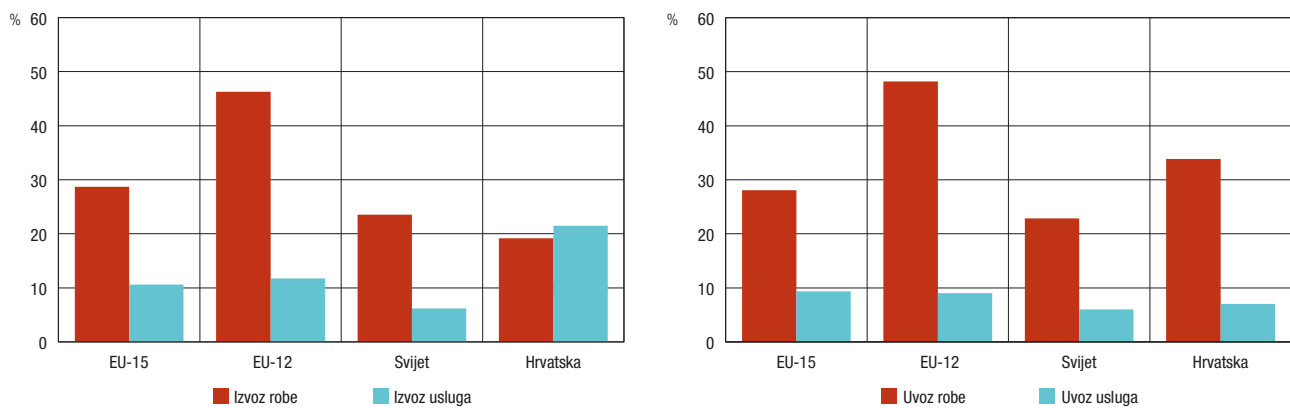
Važnost usluga za hrvatsko gospodarstvo ogleda se u većem udjelu izvoza usluga u bruto domaćem proizvodu u odnosu na europski i svjetski prosjek. Analiza komparativnih prednosti izvoza usluga pokazuje da Hrvatska ima visok stupanj specijalizacije kod usluga putovanja, oplemenjivanja i popravaka robe, a, promotre li se zasebno ostale usluge, i kod građevinskih te osobnih usluga. Kao posljedica takve specijalizacije i sporijeg rasta izvoza usluga u odnosu na svjetski prosjek, tržišni udio hrvatskog izvoza usluga na svjetskom tržištu kontinuirano je slabio u razdoblju od 2004. do 2012. godine, a u iduće je dvije godine stagnirao.

Usluge su iznimno važan i dinamičan sektor u globalnoj ekonomiji. U posljednjih petnaest godina u uslužnim djelatnostima¹

stvoreno je oko dvije trećine svjetske bruto dodane vrijednosti, pri čemu se navedeni pokazatelj blago povećavao kroz vrijeme te je u 2014. godini dosegao 70%. Slični su trendovi prisutni i u gospodarstvu EU-a, gdje su, kao i u ostalim razvijenim zemljama, usluge nešto zastupljenije u stvaranju dodane vrijednosti od svjetskog prosjeka, a njihov se udio u 2014. povećao na 75%. Pritom je prosječan udio bio nešto veći kod "starih" zemalja članica u odnosu na "nove" zemlje članice. Relativna važnost usluga u zaposlenosti nešto je slabija nego u stvaranju dodane vrijednosti te je na svjetskoj razini u uslužnim djelatnostima zaposleno nešto manje od polovine ukupnog broja zaposlenih. Ovaj je pokazatelj u zemljama EU-a daleko viši od svjetskog prosjeka, posebice u "starih" zemljama članicama (70%), ali i "novim" članicama (59%). Kada je riječ o Hrvatskoj, udio usluga u ukupnoj dodanoj vrijednosti tek je neznatno niži od svjetskog prosjeka (69% u 2014.), dok je udio u zaposlenosti bio znatno iznad svjetskog prosjeka, ali niži nego u razvijenim zemljama (63% u 2014. godini).

1 Izvor je podataka baza Svjetske banke *World Development Indicators*. Usluge su definirane pomoću Međunarodne standardne klasifikacije svih ekonomskih djelatnosti (ISIC), 3. revizija, a odgovaraju područjima od 50. do 99.

Slika 1. Udio izvoza i uvoza robe i usluga u bruto domaćem proizvodu



Napomena: Prosječna vrijednost izračunata je za razdoblje od 2009. do 2014. godine. EU-15 čine "stare" zemlje članice: Austrija, Belgija, Danska, Finska, Francuska, Grčka, Irska, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Njemačka, Portugal, Španjolska, Švedska i Velika Britanija. EU-12 obuhvaća "nove" zemlje članice: Bugarsku, Cipar, Češku, Estoniju, Letoniju, Litvu, Mađarsku, Maltu, Poljsku, Rumunjsku, Slovačku i Sloveniju.

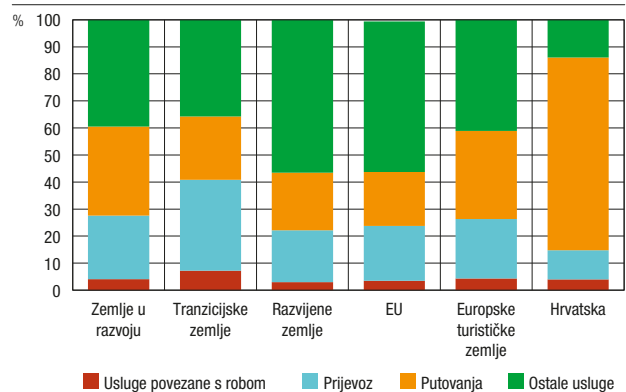
Izvori: Eurostat; UNCTAD; HNB

Unatoč važnosti koju usluge imaju u svjetskom gospodarstvu, u međunarodnoj trgovini one su slabije zastupljene u odnosu na robu. Prosječna vrijednost ukupne trgovine (zbroj izvoza i uvoza) uslugama znatno zaostaje za robom te je u razdoblju od 2005. do 2014. godine iznosila tek nešto više od desetine ukupnoga svjetskog bruto domaćeg proizvoda (BDP), dok kod robe taj udio iznosi gotovo 50%. Spomenuti su se pokazatelji blago i kontinuirano povećavali tijekom vremena, s iznimkom kratkog preokreta trenda u jeku svjetske financijske i gospodarske krize, koja je ipak mnogo blaže utjecala na trgovinu uslugama nego na kretanja robe razmjene². Ako se promatraju zemlje Europske unije, trgovina uslugama prosječno iznosi oko 20% BDP-a, dok u Hrvatskoj taj udio doseže 30%. Još veća ovisnost o trgovini uslugama vidljiva je i u drugim malim europskim zemljama, poput Crne Gore, Malte, Luksemburga, Cipra i Irske, koje su se specijalizirale u turističkim, financijskim ili telekomunikacijskim, računalnim i informacijskim uslugama.

Promotri li se zasebno trgovinska kretanja na strani izvoza i uvoza, vidljivo je da se Hrvatska u međunarodnoj usporedbi ističe zamjetno višim udjelom izvoza usluga u BDP-u, dok na strani uvoza usluga nema većih odstupanja. U suprotnosti s uobičajenim kretanjima u većini drugih zemalja, hrvatski izvoz usluga nadmašuje robni izvoz (pri čemu je udio trgovine robom u BDP-u u Hrvatskoj zamjetno manji u odnosu na "nove" članice EU-a).

Nadalje, struktura hrvatskog izvoza usluga prema vrstama zamjetno se razlikuje od većine drugih zemalja, s udjelom usluga putovanja od više od dvije trećine (komparativne prednosti u izvozu usluga detaljnije se analiziraju u idućem odjeljku). Kod zemalja u razvoju i tranziciji, kao i kod izravnih turističkih konkurenata, vidljiv je veći udio usluga prijevoza te usluga povezanih s robom³, a nešto manji udio usluga putovanja nego u

Slika 2. Struktura izvoza usluga u Hrvatskoj i odabranim ekonomskim grupacijama zemalja



Napomena: Podaci su izračunati kao prosječna vrijednost u razdoblju od 2005. do 2014., a za europske turističke zemlje u razdoblju od 2010. do 2014. godine. Europske turističke zemlje izravni su turistički konkurenti Hrvatske: Bugarska, Cipar, Francuska, Grčka, Italija, Portugal i Turska.

Izvori: UNCTAD; HNB

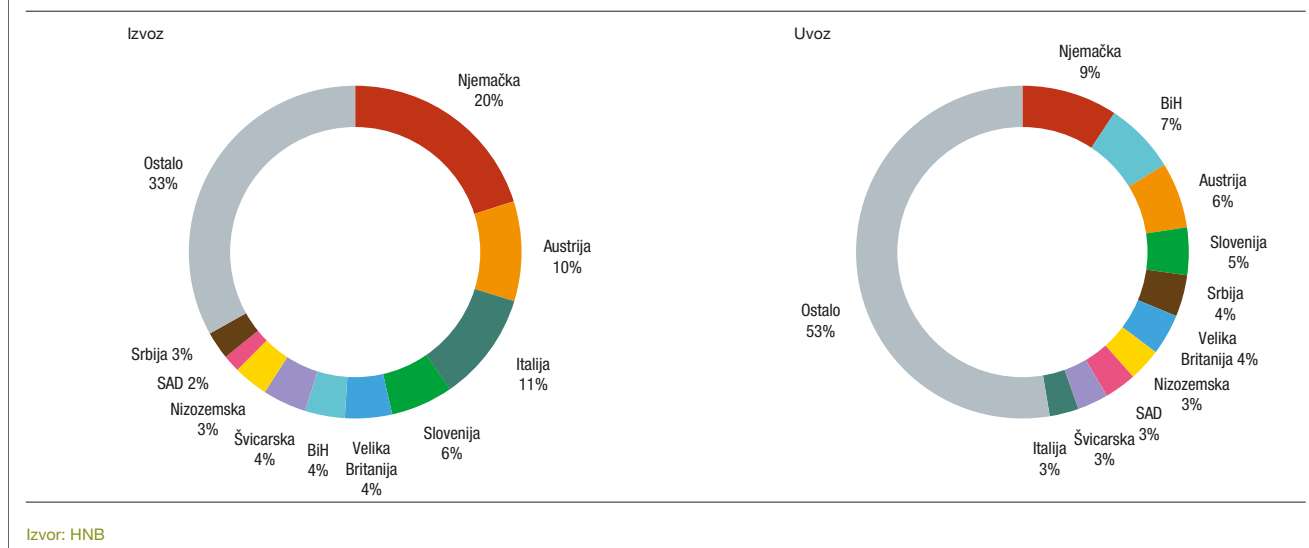
Hrvatskoj. S druge strane, u razvijenim zemljama, koje uključuju i Europsku uniju, dominira izvoz ostalih usluga s udjelom većim od polovine, usluge putovanja i prijevoza zauzimaju otprilike jednu petinu, dok usluge povezane s robom sudjeluju tek neznatno u ukupnom izvozu usluga. Usporedimo li hrvatski udio izvoza spomenutih potkategorija usluga u bruto domaćem proizvodu s europskim prosjekom, vidljiv je veći udio usluga putovanja, zatim nešto slabiji udio usluga prijevoza i ostalih usluga, dok kod usluga povezanih s robom nema značajnijeg odstupanja.

U strukturi trgovine prema vrstama usluga vidljivo je da u Hrvatskoj dominantnu ulogu imaju usluge putovanja. Pritom se njihovom razmjenoj ostvaruje malo iznad 70% ukupnog izvoza i 20% uvoza usluga. Istodobno, neto prihodi od usluga putovanja određuju gotovo cjelokupni višak u međunarodnoj razmjeni usluga, koji je u posljednjih 15 godina prosječno iznosio 14% BDP-a. Drugo mjesto u strukturi međunarodne razmjene usluga zauzimaju ostale usluge, koje čine polovinu uvoza te 15% izvoza usluga. U njihovoj se razmjeni ostvarivao blagi manjak, koji se u posljednjih nekoliko godina smanjio ispod 0,5% BDP-a. Premda su izrazito heterogena kategorija, oko polovine čine različite poslovne usluge, među kojima se izdvajaju arhitektonske i

2 Pritom je u 2009. godini u trgovini uslugama zabilježen godišnji pad od otprilike 10%, dok je trgovina robom bila dvostruko više pogođena. U radu Europske središnje banke *Why trade in services did not suffer during the 2008–2009 collapse* kao mogući razlozi veće otpornosti izvoza usluga na krizu u odnosu na izvoz robe navode se: stabilnija i manje osjetljiva potražnja za uslugama na kratkoročne šokove, manja osjetljivost na kreditne lomove, kraći proizvodni lanci, lakša mogućnost provjere trgovinskog partnera te selekcija manjeg broja najproduktivnijih izvoznika usluga zbog visokih početnih fiksnih troškova.

3 Usluge povezane s robom obuhvaćaju usluge oplemenjivanja robe u vlasništvu drugih te usluge popravaka i održavanja. Usluge oplemenjivanja su primjerice rafiniranje nafte, prerada prirodnog plina, sastavljanje odjeće i elektronike te poslovi dorade u brodogradnji. Kao primjer za usluge popravaka i održavanja mogu se navesti popravci i održavanje brodova, zrakoplova i drugih prijevoznih sredstava te popravci računalne opreme.

Slika 3. Geografska struktura hrvatskog izvoza i uvoza usluga u 2014.



inženjerske usluge, usluge istraživanja tržišta i marketinga te poslovne i upravljačke usluge. Osim njih, značajne su i telekomunikacijske, računalne i informacijske usluge, pri čemu njihov izvoz prati turistička kretanja, a valja napomenuti kako je prethodne godine zabilježen i zamjetan rast izvoza računalnih usluga. Što se tiče usluga prijevoza, one čine približno 10% na strani izvoza te 20% na strani uvoza usluga te se u njihovoj razmjeni ostvaruje kontinuirani blagi višak, prosječno oko 0,9% BDP-a, koji se, međutim, zamjetno smanjio nakon nastupanja krize. Suprotno tome, višak kod usluga povezanih s robom ima tendenciju rasta te je u 2014. godini dosegnuo 0,7% BDP-a, iako je njihov udio u ukupnoj strukturi usluga vrlo malen.

Podaci o geografskoj strukturi trgovine uslugama, koji su u potpunom obuhvatu dostupni za 2014. godinu, pokazuju mnogo veću koncentraciju na strani izvoza, dok se usluge uvoze iz većeg broja zemalja. Najveći udio (više od 70%) u izvozu zauzimaju zemlje članice Europske unije, što ponajviše odražava strukturu usluga putovanja. Pritom su Njemačka, Italija, Slovenija i Austrija glavna emitivna tržišta, a ostvareni prihodi od turističkih usluga pruženih gostima iz te četiri zemlje činili su prosječno polovinu ukupnih prihoda od usluga putovanja u posljednje četiri godine. Kod izvoza ostalih usluga, osim zemalja članica EU-a, vidljiv je zamjetan izvoz usluga osiguranja u Švicarsku i Cipar, financijskih usluga u SAD te građevinskih i telekomunikacijskih, računalnih te informacijskih usluga u BiH i Srbiju. Usluge povezane s robom ponajviše su se izvozile u Njemačku i Italiju, dok je kod usluga prijevoza zabilježen istaknuti izvoz u Belgiju. S druge strane, geografska struktura uvoza usluga raznolikija je te su u njoj zemlje članice EU-a u 2014. godini sudjelovale s 40%.

Komparativne prednosti u izvozu usluga

Relativna specijalizacija Hrvatske u izvozu pojedinih usluga u odnosu na svjetski odnosno europski prosjek detaljnije se ispituje pomoću indeksa otkrivenih komparativnih prednosti⁴. Ako je vrijednost indeksa veća od 1, tada postoji relativna specijalizacija

i komparativna prednost zemlje u tom sektoru. Suprotno od toga, vrijednost indeksa manja od 1 pokazuje komparativnu slabost zemlje u tom sektoru. Iz spomenutog indeksa vidljivo je da Hrvatska posjeduje relativnu izvoznu specijalizaciju kod izvoza usluga putovanja, gdje je postignuti stupanj specijalizacije gotovo tri puta veći od svjetskog prosjeka. Također, izračunati je indeks veći od jediničnog kod usluga povezanih s robom. Uspoređi li se struktura hrvatskog izvoza s prosjekom zemalja EU-a, dolazi se do sličnih zaključaka. Tako indeks otkrivenih komparativnih prednosti na europskoj razini (Slika 4.) pokazuje da je hrvatski stupanj specijalizacije u uslugama putovanja gotovo četiri puta veći od europskog prosjeka. Također, postoji blago veća specijalizacija kod usluga povezanih s robom (usluge oplemenjivanja i usluge popravaka) u odnosu na prosjek zemalja EU-a, no ipak slabija nego u novim članicama EU-a. Suprotno tome, utvrđeno je kako Hrvatska posjeduje relativnu komparativnu slabost kod svih preostalih usluga.

Analiza indeksa komparativnih prednosti za ostale zemlje EU-a otkriva kako postoji razlika u vrstama usluga u kojima su se specijalizirale stare i nove članice. Iako su se prosječno stare zemlje članice većinom specijalizirale u uslugama prijevoza (Danska, Grčka), putovanja (Portugal, Italija, Grčka, Austrija) i građevinskim uslugama (Danska, Belgija, Portugal), u pojedinim zemljama posebice se izdvajaju usluge koje su snažno podzastupljene u zemljama Srednje i Istočne Europe. U tome se ističu financijske usluge (Luksenburg, Velika Britanija, ali i Malta), usluge osiguranja (Irska, Velika Britanija) i naknade za prava na intelektualno vlasništvo (Nizozemska, Švedska). Među zemljama Srednje i Istočne Europe, gotovo sve zemlje posjeduju izraženu specijalizaciju kod usluga povezanih s robom (osim Slovenije), pri čemu se izvozom usluga oplemenjivanja posebice ističu Bugarska i Rumunjska, dok se Slovačka izdvaja specijalizacijom u uslugama popravaka. Osim toga, veći broj zemalja posjeduje komparativnu prednost u građevinskim uslugama (Estonija, Slovenija, Poljska, Rumunjska, Češka), a baltičke zemlje i u uslugama prijevoza.

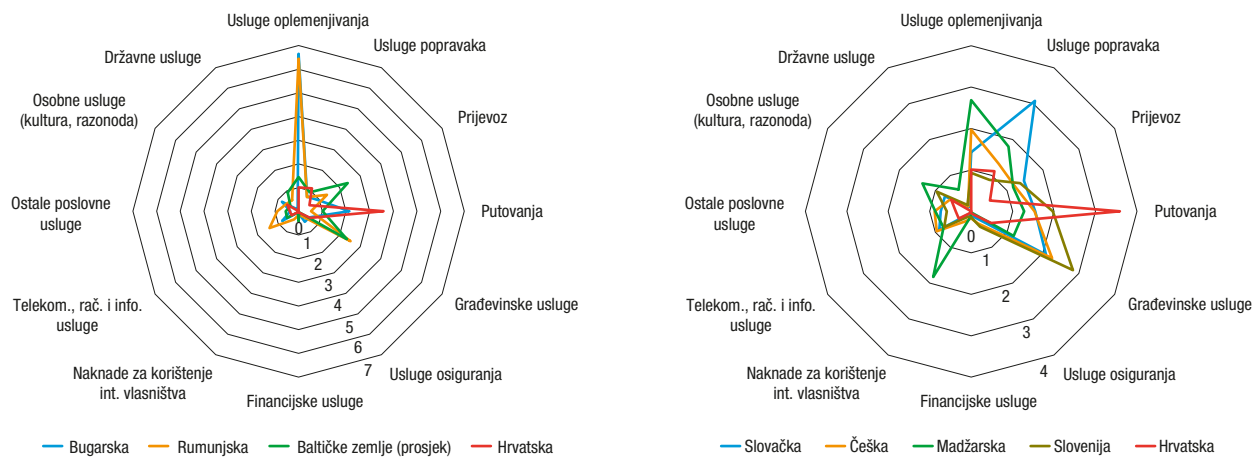
Radi detaljnije analize, a kako bi se isključio utjecaj velike zastupljenosti turističkih usluga na rezultate ocjene za Hrvatsku, u nastavku je teksta ocijenjena relativna specijalizacija izvoza ostalih usluga. Ovaj uži obuhvat indeksa (Slika 5.) pokazuje da je Hrvatska postigla zamjetan stupanj specijalizacije u izvozu građevinskih usluga te osobnih usluga, usluga kulture i razonode. Također je zabilježen blagi stupanj relativne komparativne

4 Indeks otkrivenih komparativnih prednosti (engl. *revealed comparative advantage*, RCA) koji je prvi uveo B. Balassa 1965. godine izračunava se

$$\text{pomoću formule } RCA_{k,i} = \frac{\sum_{\ell=1}^n x_{k,i}}{\sum_{k=1}^n x_{k,svijet}}, \text{ pri čemu je u brojniku prikazan}$$

udio izvoza sektora k u ukupnom izvozu zemlje i , a u nazivniku udio izvoza sektora k u ukupnom izvozu referentnog tržišta.

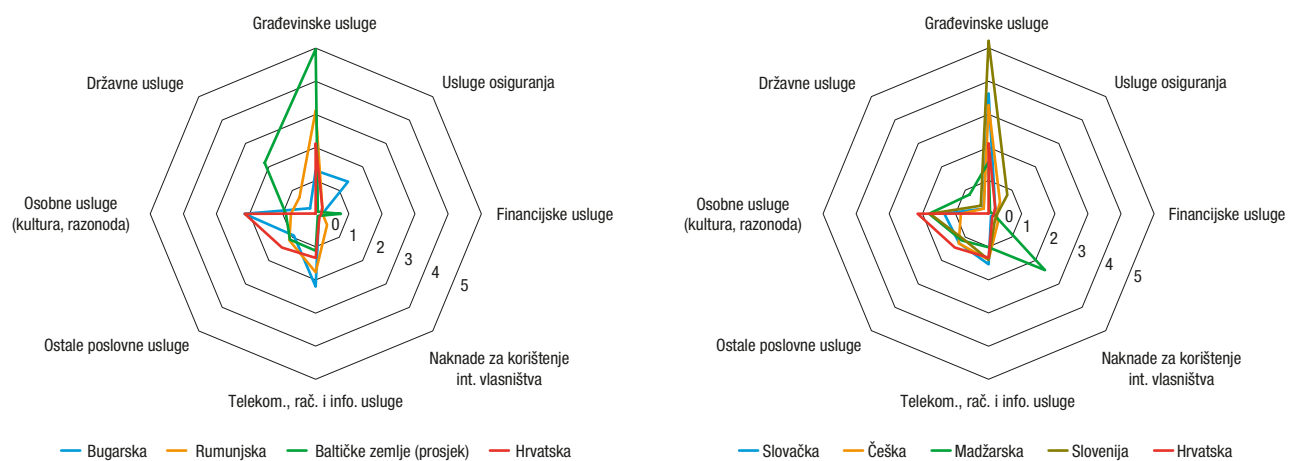
Slika 4. Relativna specijalizacija Hrvatske i usporedivih zemalja u izvozu usluga u odnosu na prosječnu specijalizaciju na europskoj razini (Balassin indeks otkrivene komparativne prednosti)



Napomena: Indeks pokazuje prosjek za podatke u razdoblju od 2010. do 2014.

Izvori: Eurostat; HNB

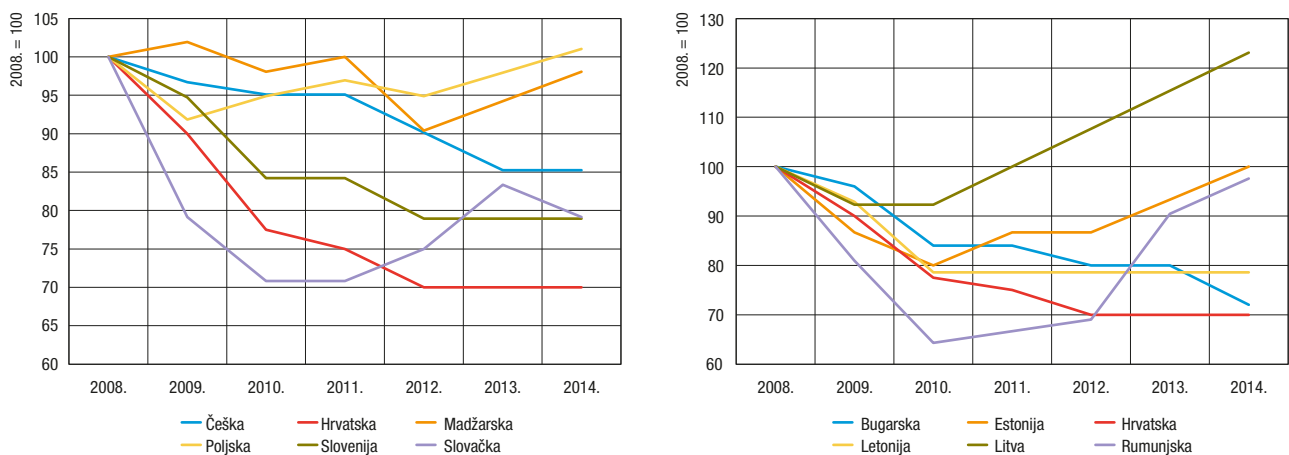
Slika 5. Relativna specijalizacija Hrvatske i usporedivih zemalja u izvozu ostalih usluga u odnosu na prosječnu specijalizaciju na europskoj razini (Balassin indeks otkrivene komparativne prednosti)



Napomena: Indeks pokazuje prosjek za podatke u razdoblju od 2010. do 2014. Na desnoj slici indeks građevinskih usluga za Sloveniju iznosi 5,2.

Izvori: Eurostat; HNB

Slika 6. Tržišni udio izvoza usluga Hrvatske i odabranih zemalja Srednje i Istočne Europe na svjetskom tržištu



Izvor: Eurostat

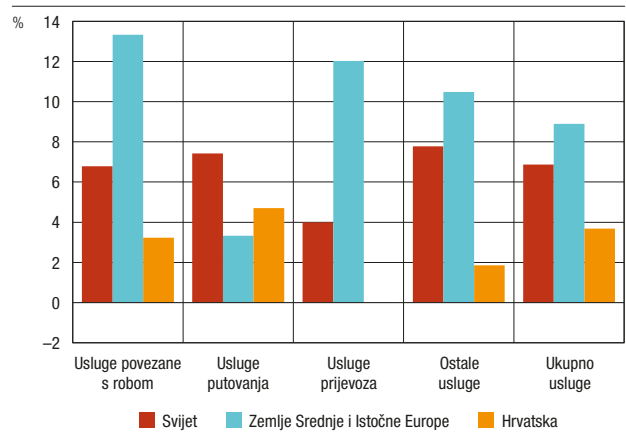
prednosti u izvozu ostalih poslovnih usluga te telekomunikacijskih, računalnih i informacijskih usluga. Usporedbom prosječne specijalizacije u izvozu ostalih usluga novih zemalja članica EU-a i nadalje se ponajviše ističe specijalizacija u izvozu građevinskih usluga. Osim toga, kod svih je promatranih zemalja zabilježen i naglašeni stupanj komparativne prednosti u izvozu telekomunikacijskih, računalnih i informacijskih usluga te ostalih poslovnih usluga, kod pojedinih zemalja i osobnih usluga, usluga kulture i razonode, a u Mađarskoj naknada za prava na korištenje intelektualnog vlasništva.

Položaj hrvatskog izvoza usluga na svjetskom tržištu

Budući da usluge čine više od polovine hrvatskog izvoza, njihovo kretanje uvelike određuje i ukupnu ocjenu konkurentnosti Hrvatske. U ekonomskim analizama često se kao pokazatelj konkurentnosti promatra kretanje udjela izvoza robe i usluga na svjetskom tržištu. Tim se pokazateljem koristi i Europska komisija kao jednim od mjerila makroekonomskih neravnoteža.

Konkurentnost hrvatskih izvoznika usluga na svjetskom tržištu u posljednjih se petnaest godina snažno pojačavala samo u kratkom početnom razdoblju, da bi nakon 2003. započelo njezino slabljenje. Vrhunac zastupljenosti hrvatskog izvoza usluga u ukupnom izvozu usluga na svjetskoj razini zabilježen je 2003. godine, s tržišnim udjelom od 0,47%. Nakon toga započinje njegovo kontinuirano pogoršavanje te se u 2012. udio spustio na 0,28%, gdje se zadržava u posljednje tri godine. Pritom je slabljenje hrvatskoga tržišnog udjela posljedica slabijeg rasta izvoza usluga od svjetskog prosjeka, koji se nastavio čak i u posljednjim godinama kada je zaustavljen pad hrvatskoga tržišnog udjela. Promatrano prema glavnim vrstama usluga, vidljivo je

Slika 7. Prosječno godišnje povećanje izvoza usluga u razdoblju od 2010. do 2014.



Napomena: Prosječno godišnje povećanje izvoza usluga prijevoza u Hrvatskoj iznosi -0,006%.

Izvori: UNCTAD; Eurostat; HNB

da ni u jednom segmentu hrvatski izvoz usluga nije dinamičniji od svjetskog prosjeka. Što se tiče kretanja u zemljama Srednje i Istočne Europe, sve su zemlje neposredno nakon nastupanja krize u nekoj mjeri pretrpjele smanjenje tržišnog udjela na svjetskom tržištu. U posljednjim godinama neke su se od njih počele oporavljati, a Litva je čak i znatno prestigla pretkrizne vrijednosti, ponajviše zahvaljujući ubrzanom rastu usluga prijevoza te različitih poslovnih usluga.

Okvir 5. Održivost duga nefinancijskih poduzeća

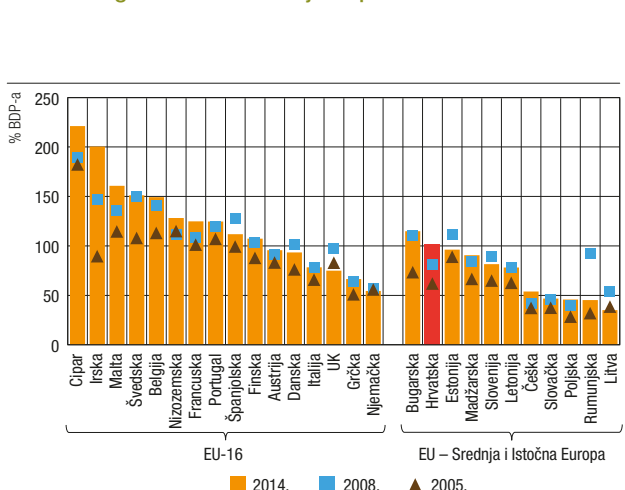
Ocjena održivosti duga sektora nefinancijskih poduzeća u Hrvatskoj upućuje na to da je gotovo trećina (32%) duga sektora poduzeća prekomjerna. U slučaju ostvarenja šoka pada gospodarske aktivnosti i rasta kamatnih stopa, potrebe sektora poduzeća za razduživanjem povećale bi se za više od četvrtine, zbog čega bi 40% postojećeg duga moglo postati neodrživo. Prekomjerni dug koncentriran je u manjem broju velikih poduzeća, dok su mala poduzeća znatno manje zadužena i imaju bolje pokazatelje

održivosti duga. Osim toga, poduzeća koja posluju isključivo na domaćem tržištu više su zadužena i opterećena prekomjernim dugom od izvoznika. Među pojedinim djelatnostima najveće potrebe za razduživanjem imaju poduzeća iz djelatnosti građevinarstva i poduzeća koja pružaju usluge sektoru građevinarstva, potom poduzeća iz djelatnosti opskrbe električnom energijom te iz djelatnosti smještaja i pripreme hrane.

Visoka zaduženost sektora nefinancijskih poduzeća i s njom povezana potreba za razduživanjem imaju niz negativnih posljedica za gospodarsku aktivnost i financijsku stabilnost. Prekomjerna zaduženost i razduživanje stvaraju pritiske na profitabilnost poduzeća i otežavaju oporavak investicijskog ciklusa jer prezadužena poduzeća nisu u mogućnosti realizirati potencijalno dobre investicijske prilike. Osim toga, prekomjerna zaduženost poduzeća koči preraspodjelu ekonomskih resursa iz niskoproduktivnih poduzeća prema kreditiranju produktivnijih i perspektivnijih poduzeća. Naposljetku, prekomjerna zaduženost rizik je i za financijsku stabilnost zbog otežane naplativosti kredita kao i zbog povećane ranjivosti poduzeća na šok porasta kamatnih stopa.

Visok dug hrvatskih poduzeća, akumuliran ponajviše tijekom ekspanzivnog razdoblja poslovnog ciklusa, postao je velik teret za poslovanje hrvatskih poduzeća. Štoviše, za razliku od većine zemalja Srednje i Istočne Europe koje su podjednako opterećene dugom, jedino u Hrvatskoj od početka krize nije došlo do razduživanja, već je dug čak i povećan u odnosu na 2008. godinu. Tako ukupni dug nefinancijskih poduzeća u Hrvatskoj sada premašuje 100% BDP-a, što znači da je hrvatski korporativni sektor među najzaduženijima u Srednjoj i Istočnoj Europi (Slika 1.). Upravo se visoka zaduženost privatnog sektora i s njome povezana nužnost razduživanja učestalo navode kao ključna

Slika 1. Dug sektora nefinancijskih poduzeća



Napomena: Dug uključuje kredite i dužničke vrijednosne papire iz nekonsolidiranih financijskih računa. Luksemburg (u kojem je korporativni dug u 2014. iznosio 346% BDP-a) nije prikazan na slici.

Izvor: Eurostat

ograničenja bržega i snažnijega gospodarskog oporavka. Stoga se postavlja pitanje je li i u kojoj mjeri postojeći dug poduzeća u Hrvatskoj neodrživ te koliko se još razduživanja može očekivati u srednjoročnom razdoblju.

U literaturi ne postoji jedinstven pristup ocjeni održivosti duga sektora poduzeća, a najčešće se primjenjuju komparativne metode zasnovane na relativnim pokazateljima zaduženosti i tereta servisiranja duga, pri čemu se odabrani pokazatelji uspoređuju s drugim zemljama ili s arbitrarno odabranim graničnim vrijednostima. Najčešći su pokazatelji prezaduženosti udio duga poduzeća u BDP-u, ukupnoj imovini ili kapitalu poduzeća.¹ Ti pokazatelji, međutim, upućuju samo na relativnu visinu duga, no ne otkrivaju je li taj dug preveliko opterećenje za buduće poslovanje poduzeća, odnosno mogu li poduzeća taj dug nesmetano otplaćivati.

Za ocjenu održivosti duga u ovom okviru primjenjuje se metoda MMF-a², u kojoj se ocjenjuje koliki dio duga poduzeće može financirati iz svoga tekućeg poslovanja. Metoda se zasniva na izračunu neto slobodnoga novčanog toka (engl. *net free cash flow*, NFCF) na razini pojedinih poduzeća. Neto slobodni novčani tok je operativni novčani tok (prije plaćanja kamata) umanjeno za kamatne troškove, kapitalne izdatke i dividende, a izračunava se na sljedeći način:

$$NFCF = \frac{\text{Neto slobodni novčani tok}}{\text{imovina}} = \frac{\text{operativni novčani tok prije plaćanja kamata}}{\text{imovina}} - \frac{\text{kamatni trošak}}{\text{dug}} \times \frac{\text{dug}}{\text{imovina}} - \frac{\text{kapitalni izdaci}}{\text{imovina}} - \frac{\text{dividende}}{\text{imovina}} \quad (1)$$

Positivna vrijednost NFCF-a upućuje na to da je dug poduzeća održiv, odnosno da poduzeće iz tekućeg poslovanja može financirati trošak duga. Nasuprot tome, ako je NFCF negativan, to znači da poduzeće nije u mogućnosti generirati dovoljno novčanog toka za financiranje postojeće razine duga (uz zadržavanje postojeće razine kapitalnih ulaganja i isplata dividendi), odnosno poduzeće je prekomjerno zaduženo.

Održivost duga poduzeća ocjenjuje se na osnovi projekcije neto slobodnoga novčanog toka u srednjem roku (do 2017. godine). To se provodi tako da se projiciraju operativni novčani tok prije plaćanja kamata i kamatni troškovi (prva dva elementa na desnoj strani jednadžbe 1), dok se ostali elementi NFCF-a drže nepromijenjenima na razinama posljednjih dostupnih ostvarenja (za 2014. godinu). Zadržavanje kapitalnih izdataka i dividenda na razinama iz 2014. smatra se prikladnim za ocjenu održivosti duga jer se može pretpostaviti da su poduzeća tijekom višegodišnje recesije već zamjetljivo smanjila tu vrstu izdataka i da kod njih više nemaju mnogo prostora za prilagodbu kako bi poboljšala održivost svog duga.

Operativni novčani tok projicira se na osnovi procjene veze između operativnoga novčanog toka i kretanja realnog BDP-a za razdoblje od 2005. do 2014. na panelu po poduzećima. U regresiji se za objasnidbene varijable rabe stope promjene realnog BDP-a u godinama t i $t-1$, uz uključivanje vremenski nepromjenjivih fiksnih učinaka po poduzećima. Potom se pomoću tako procijenjenih koeficijenata projicira kretanje operativnoga novčanog toka po poduzećima do 2017.³ Kamatni se troškovi projiciraju uz pretpostavku da će kamatne stope do 2017. ostati na vrlo niskoj razini, tj. otprilike na razini prosjeka prvih devet mjeseci

2015., te uz pretpostavku zadržavanja strukture duga poduzeća po izvorima financiranja i po ročnostima na razinama iz 2014. godine⁴.

Analiza se usredotočuje na ona poduzeća koja inicijalno imaju visok dug, odnosno dug koji premašuje 30% ukupne imovine poduzeća⁵. Može se očekivati da visokozadužena poduzeća budu izloženija riziku nemogućnosti plaćanja duga. Stoga poduzeća koja imaju omjer duga i imovine veći od 30% i negativnu projiciranu vrijednost neto slobodnoga novčanog toka ($NFCF_{2017} < 0$) smatraju se prezaduženima. Za tako izdvojena prezadužena poduzeća ocjenjuje se kolika bi bila održiva razina njihova duga (to je ona razina pri kojoj je $NFCF_{2017} = 0$) te koliki je dio njihova duga prekomjerman. Razlika između postojeće razine duga i održive razine duga prezaduženih poduzeća jest prekomjerni dug (engl. *debt overhang*). Prekomjerni dug jest iznos potrebnog razduživanja u srednjoročnom razdoblju.

Analiza se temelji na podacima iz bilanci i računa dobiti i gubitka poduzeća preuzetih iz baze podataka Amadeus⁶. Uzorak sadržava 31.656 poduzeća, koja čine oko 62% ukupne imovine korporativnog sektora i 63% ukupnoga korporativnog duga⁷. Uzorak je dobiven tako da su iz ukupne populacije nefinancijskih poduzeća isključena poduzeća s manje od dvoje zaposlenih, poduzeća s negativnom imovinom ili imovinom jednakom nuli i poduzeća s ekstremnim vrijednostima pokazatelja uključenih u jednadžbu 1⁸. U tom uzorku 6.726 poduzeća ima visok dug (omjer duga i imovine veći od 30%), što je 21% ukupnog broja poduzeća u uzorku, no ona drže čak 50% ukupne imovine cijelog uzorka.

Ocjena održivosti duga pokazuje da prekomjerman dug, odnosno negativan $NFCF_{2017}$, imaju 2.132 poduzeća, koja čine 7% ukupnog broja poduzeća u uzorku (ili 19% ukupne imovine uzorka). Od ukupnog duga poduzeća u uzorku, otprilike trećina duga (31,6%) prekomjerna je (Slika 2.), od čega 100 poduzeća s najvećim prekomjernim dugom drže čak tri četvrtine cijeloga prekomjernog duga uzorka. Dobiveni rezultati upućuju na to da bi se dug korporativnog sektora u srednjoročnom razdoblju – pod pretpostavkom da poduzeća s prekomjernim dugom smanjuju svoj dug, a ostala poduzeća ne povećavaju omjer svojeg duga prema svojoj imovini – trebao smanjiti sa 102% BDP-a na oko 70% BDP-a da bi postao održiv.

Osim osnovnoga srednjoročnog scenarija napravljena je i analiza osjetljivosti održivosti duga poduzeća na različite makroekonomske šokove. Analizirani su učinci: (a) šoka rasta kamatnih stopa od jednoga postotnog boda godišnje, (b) šoka pada godišnjega gospodarskog rasta za 2,1 postotni bod⁹ u

1 Za detaljan pregled metoda i pokazatelja zaduženosti vidi A. Bruggeman i Ch. Van Nieuwenhuyze (2013.), *Size and Dynamics of Debt Positions in Belgium and in the Euro Area*, NBB Economic Review, lipanj

2 MMF (2013.), *Corporate Debt Sustainability in Europe*, World Economic Outlook, Washington, D.C., travanj

3 Za tu su svrhu korištene projicirane stope rasta realnog BDP-a od 1,2% u 2015., 1,5% u 2016. i 1,8% u 2017.

4 Pretpostavka je da poduzeća imaju 41% duga iz domaćih izvora (pretežno krediti) i 59% duga iz inozemstva (pri čemu 36% čine krediti vlasnički nepovezanih kreditora, 18% dug prema vlasnički povezanim poduzećima i 5% su dužnički vrijednosni papiri).

5 MMF (2013.) je u svojoj analizi održivosti korporativnog duga u Europi odredio da granični omjer duga i imovine poduzeća bude 30% na temelju tadašnjih razina zaduženosti zemalja jezgre EU-a i pretkriznih razina zaduženosti perifernih zemalja EU-a. Ta se razina može smatrati prikladnom graničnom vrijednošću i za Hrvatsku. Naime, udio duga u imovini sektora poduzeća od 30% korespondira udjelu tog duga u BDP-u od oko 90% (izračunato na podacima iz 2013. godine), a prema ocjeni Cecchetti et al. (2011.) granična vrijednost korporativnog duga iznad koje on postaje štetan za gospodarstvo iznosi oko 90% BDP-a.

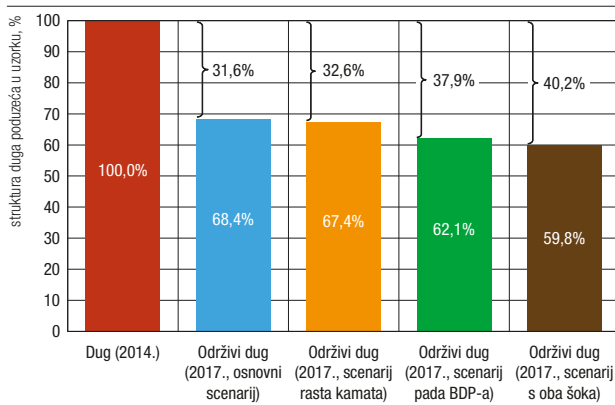
6 Bazu Amadeus kompilira *Bureau van Dijk* i ona sadržava podatke iz financijskih izvješća poduzeća za sve europske zemlje. Kamatni troškovi i podaci o izvozu koji nisu bili dostupni u bazi Amadeus preuzeti su iz godišnjih baza podataka financijskih izvješća poduzeća koje kreira Fina.

7 Dug korporativnog sektora iz nekonsolidiranih financijskih računa koje kompilira HNB

8 Ekstremne vrijednosti su one vrijednosti koje su izvan raspona od 2. do 99. percentila te izvan raspona "medijan ± 10 * unutarkvartilni raspon". Naposlijetku, izbačena su i nefinancijska poduzeća koja su prema sektori-zaciji ESA 2010 klasificirana u sektor države.

9 U skladu s pretpostavkama iz testiranja otpornosti kreditnih institucija na stres (Financijska stabilnost, br. 15, HNB, srpanj 2015.)

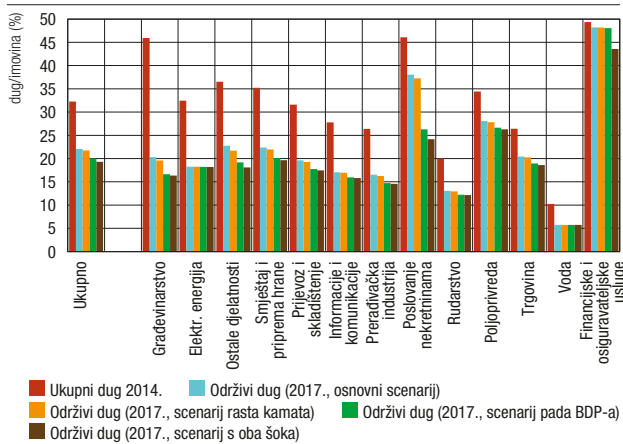
Slika 2. Održivost duga sektora poduzeća i potrebe za razduživanjem



Napomena: Podaci uz zagrade prikazuju potrebe za razduživanjem, izražene kao postotak duga poduzeća u uzorku.

Izvori: Amadeus; Fina

Slika 3. Održivost duga poduzeća po djelatnostima



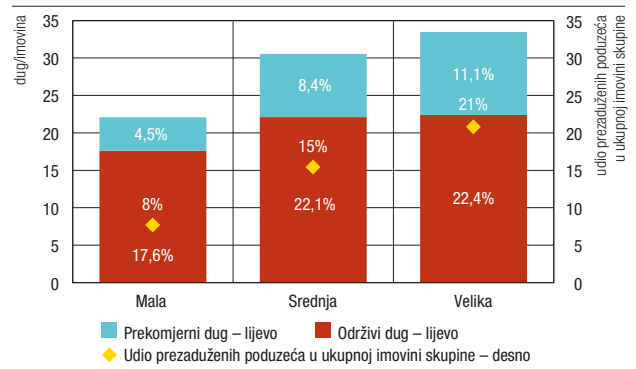
Napomena: Djelatnosti su poredane po visini udjela prekomjernog duga u imovini (prema osnovnom scenariju).

Izvori: Amadeus; Fina

odnosu na osnovni scenarij i (c) kombinacije obaju šokova. Analiza osjetljivosti pokazuje da bi šok rasta kamatnih stopa povećao potrebe za razduživanjem s 10,2% na 10,5% ukupne imovine poduzeća. Relativno blag učinak rasta kamatnih stopa na održivost duga djelomice odražava pretpostavku da je samo onaj dio duga koji se refinancira podložan promjenama kamatne stope (pretpostavka je da godišnje dospijevaju oko dvije trećine domaćeg duga i trećina inozemnog duga¹⁰), što znači da bi učinak mogao biti i veći uzme li se u obzir velik udio duga s varijabilnim kamatnim stopama. S druge strane, šok pada realnog BDP-a imao bi snažniji učinak na održivost duga poduzeća. U slučaju ostvarenja scenarija pada gospodarske aktivnosti, 37,9% ukupnog duga poduzeća postalo bi prekomjerno (u odnosu na 31,6% u osnovnom scenariju). Naposljetku, kad bi se ostvarila oba nepovoljna šoka (i šok rasta kamatnih stopa i šok pada BDP-a), analiza osjetljivosti pokazuje da bi 40,2% ukupnog

10 Za domaći dug to je udio kredita koji dospijevaju u idućih 12 mjeseci u ukupnim kreditima banaka poduzećima, a za inozemni dug to je udio kratkoročnog duga i dugoročnog duga koji dospijeva u idućih 12 mjeseci u ukupnom dugu poduzeća (prema podacima za kraj rujna 2015.).

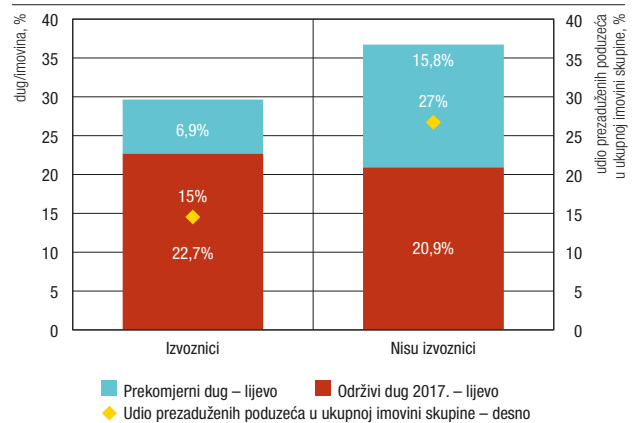
Slika 4. Održivost duga po veličini poduzeća



Napomena: Kategorizacija poduzeća po veličini preuzeta je iz baze Amadeus. Velika poduzeća zadovoljavaju najmanje jedan od sljedećih kriterija: (a) poslovni prihod ≥ 10 mil. EUR, (b) Ukupna imovina ≥ 20 mil. EUR; (c) Broj zaposlenih ≥ 150 . Srednja poduzeća su ona koja zadovoljavaju najmanje jedan od sljedećih kriterija: (a) poslovni prihod ≥ 1 mil. EUR, (b) Ukupna imovina \geq EUR 2mn; (c) Broj zaposlenih ≥ 15 i nisu velika. Mala poduzeća su ona koja nisu uključena u druge dvije kategorije.

Izvori: Amadeus; Fina

Slika 5. Održivost duga poduzeća ovisno o sudjelovanju u izvozu



Napomena: Podaci o izvozu po poduzećima preuzeti su iz baze podataka Fine za 2014. godinu.

Izvori: Amadeus; Fina

duga poduzeća postalo prekomjerno, a potrebe za razduživanjem povećale bi se na 13% ukupne imovine poduzeća.

Analiza održivosti duga po djelatnostima pokazuje da su najizraženiji pritisci na razduživanje i nadalje prisutni u sektoru građevinarstva (Slika 3.). Naime, taj sektor unatoč višegodišnjem razduživanju¹¹ i nadalje ima vrlo visoku razinu duga (više od 45% imovine), a profitabilnost mu je narušena zbog kontinuiranog pada cijena uvjetovanog slabom potražnjom za nekretninama i viškom ponude nekretnina, što se potom odražava i na visok udio nenaplativih kredita u ukupnim kreditima domaćih banaka (33% na kraju 2014.). Uz građevinarstvo, velike potrebe za razduživanjem imaju i sektori proizvodnje električne energije, smještaja i pripreme hrane te ostale djelatnosti¹² (među kojima se ističu poduzeća iz sektora stručnih, znanstvenih i tehničkih djelatnosti, i

11 Krediti domaćih banaka sektoru građevinarstva smanjili su se u razdoblju 2011. – 2014. za oko 15%.

12 Ostale djelatnosti prema klasifikaciji NKD 2007. uključuju sljedeće: stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti, javnu upravu, obranu i obvezno socijalno osiguranje, obrazovanje, djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, umjetnost, zabavu i rekreaciju te ostale uslužne djelatnosti.

to posebice ona koja pružaju usluge građevinskom sektoru). S druge strane, sektor financijskih usluga u najvećoj je mjeri u mogućnosti servisirati visok dug zahvaljujući malo višoj profitabilnosti od one drugih sektora¹³.

Mala poduzeća su znatno manje zadužena od ostalih i imaju zamjetljivo manje potrebe za razduživanjem od ostatka sektora (Slika 4.). Udio duga u imovini malih poduzeća kreće se oko 22%, dok kod velikih poduzeća dug premašuje 33% njihove imovine. Ovi rezultati upućuju na to da manja poduzeća, unatoč svom potencijalu rasta i razmjerno niskoj postojećoj razini zaduženosti, imaju ograničen pristup novom financiranju jer je velik dio kreditnog potencijala kreditora vezan u velikim prekomjerno zaduženim poduzećima.

Grupiranje poduzeća prema kriteriju sudjelovanja u izvozu pokazuje da izvoznici imaju zamjetljivo nižu razinu zaduženosti od neizvoznika te da im je prekomjerni dug znatno manji (Slika 5.). Prosječan udio duga u imovini kod skupine izvoznika manji je od 30%, u odnosu na 37% kod skupine poduzeća koja

13 Djelatnost financijskih usluga uključuje poduzeća koja obavljaju djelatnosti holding-društava za povezana nefinancijska poduzeća, odnosno imaju ulogu njihova financijskog servisa.

ne izvoze. Osim toga, među izvoznicima je znatno manje prezaduženih poduzeća – prezadužena poduzeća čine samo 15% ukupne imovine izvoznika, dok je u skupini neizvoznika udio prezaduženih poduzeća gotovo dvostruko veći (27%). Što se tiče potrebe za razduživanjem, kod izvoznika je manje od četvrtine duga ocijenjeno prekomjernim, dok je kod neizvoznika čak 43% duga prekomjerno. Veća održivost duga kod izvoznika može se povezati s činjenicom da su izvoznici prosječno profitabilniji od neizvoznika, pa iz svoga tekućeg poslovanja mogu nesmetano financirati višu razinu duga.

Rezultati ove analize potvrđuju da će sektor poduzeća u srednjem roku vjerojatno i nadalje biti pod pritiskom nužnosti razduživanja, i to posebice oni segmenti korporativnog sektora koji su najopterećeniji prekomjernim dugom. To upućuje na potrebu za proaktivnim i koordiniranim djelovanjem ekonomskih politika s ciljem olakšavanja procesa razduživanja. U skladu s tim, poželjne izmjene regulatornoga i institucionalnog okvira trebale bi ići u dva smjera – s jedne strane prema poticanju restrukturiranja duga za perspektivna poduzeća, a s druge strane prema pojednostavljenju procesa likvidacije za ona poduzeća koja ni uz restrukturiranje duga ne bi bila dugoročno održiva.

Okvir 6. Pristup malih i srednjih poduzeća financiranju – saznanja iz Ankete

Mala i srednja poduzeća u Hrvatskoj jednoglasno ističu nepovoljno institucionalno i poslovno okruženje kao najizraženiju otežavajuću okolnost za poslovanje. Dvije trećine poduzeća također govore da im pristup financiranju djelomično ili znatno otežava poslovanje. Financiranje malih i srednjih poduzeća zasnovano je ponajprije na vlastitim izvorima i samo djelomično na kreditima, za koje poduzeća ističu da su ograničeni neprihvatljivim zahtjevima za kolateralom, što ima za posljedicu nizak investicijski kapacitet i spor rast poduzeća. Unatoč odgovorima koji upućuju na povećane troškove i nepovoljne uvjete poslovanja malih i srednjih poduzeća, veći dio njih iskazuje porast zaposlenosti, investicija i prihoda, što je u skladu s trendom blagog oporavka tog segmenta poduzeća u skupini zemalja EU-28. Poduzeća iskazuju potrebu za boljom podrškom pri korištenju fondova EU-a te za povećavanjem raznolikosti izvora financiranja, uključujući i fondove rizičnoga kapitala.

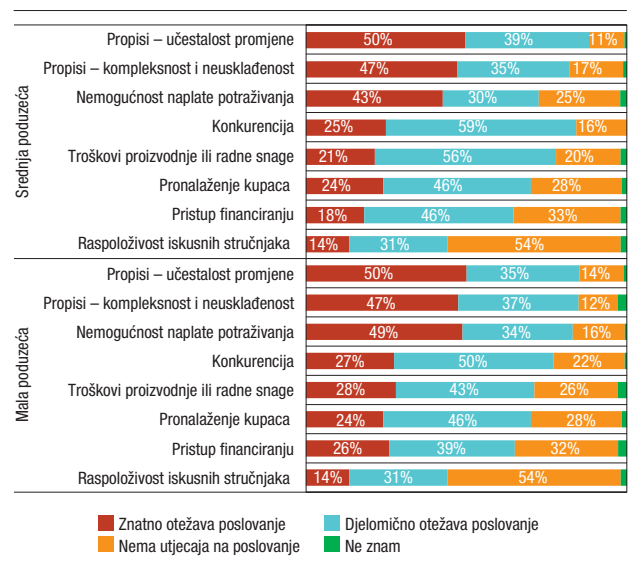
Važnost malih i srednjih poduzeća ogleda se u Hrvatskoj u njihovu udjelu u stvaranju dodane vrijednosti od gotovo 60% i u zapošljavanju više od dvije trećine ljudi u sektoru nefinancijskih poduzeća, što je u skladu s europskim prosjekom (Europska komisija, 2015.)¹. Pritom se upravo ta poduzeća najčešće suočavaju sa znatnim izazovima u priskrbivanju financiranja, što posebno vrijedi u razdobljima kriza, kada se smanjuje dostupnost financiranja (Ferrando, 2012.)². Kako je pristup financiranju jedan od činitelja poslovanja poduzeća koji utječe na mogućnost investiranja, povećavanja zapošljavanja i stvaranja dodane vrijednosti, Hrvatska narodna banka je početkom 2015. provela Anketu o pristupu malih i srednjih poduzeća financiranju, zasnovanu pretežito na istraživanju o pristupu poduzeća financiranju (engl. *Survey on Access to Finance of Enterprises*)³ koju zajednički provode Europska središnja banka i Europska komisija, uz neke prilagodbe hrvatskim specifičnostima.

1 Europska Komisija (2015.), *European SMEs*, Infographic according to Annual Report on EU SMEs 2014–2015

2 Ferrando, A. (2012.), *Access to Finance in the Euro Area: What Are SMEs Telling Us about the Crisis?*, u: G. Calcagnini i I. Favaretto (ur.), *Small Businesses in the Aftermath of the Crisis: International Analyses and Policies* (str. 173–188), Springer

3 Europska središnja banka (2015.), *Survey on the access to finance of enterprises in the euro area – October 2014 to March 2015*.

Slika 1. Kako navedeni problemi utječu na vaše poslovanje?

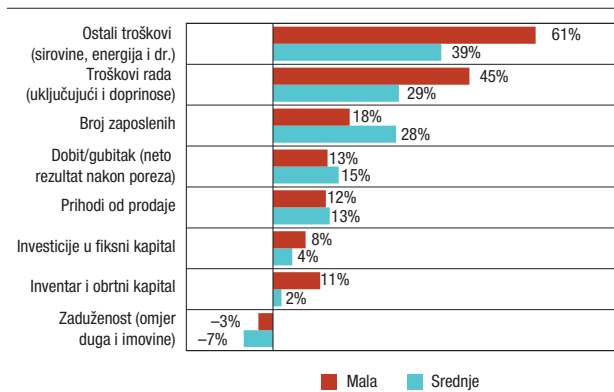


Izvor: Anкета o pristupu malih i srednjih poduzeća financiranju, HNB i Ipsos 2015.

U Anketi je ispitan uzorak od 3.601 hrvatskog poduzeća, slučajno odabranog iz okvira uzorka od 14.674 mala i srednja poduzeća iz područja industrije, građevinarstva, trgovine i usluga, te iz jadranske regije, kontinentalne regije bez Zagreba i iz grada Zagreba. Veličina ukupnog prihoda od najmanje 100 tisuća kuna korištena je kao dodatni kriterij definiranja okvira uzorka, kojim su se isključila neaktivna poduzeća, neovisno o njihovu formalnom statusu (stečaj, likvidacija ili aktivno). Stopa odgovora bila je 20,35%, odnosno odgovorila su 733 poduzeća, a za ponderiranje odgovora uzimao se broj zaposlenih u poduzećima⁴.

4 U skladu s metodologijom Europske središnje banke. Kontrolno ponderiranje rezultata pomoću ukupnog prihoda ne mijenja ključne zaključke istraživanja.

Slika 2. Kako procjenjujete da su se promijenili sljedeći pokazatelji poslovanja poduzeća u 2014. u usporedbi s 2013.?



Napomena: Slika prikazuje poduzeća koja su iskazala promjenu pokazatelja poslovanja. Postoci su izračunati kao postotak poduzeća koja su odgovorila "Porasli su" minus postotak poduzeća koja su odgovorila "Smanjili su se". Poduzeća koja su odgovorila "Ostali su jednaki" nisu prikazana.

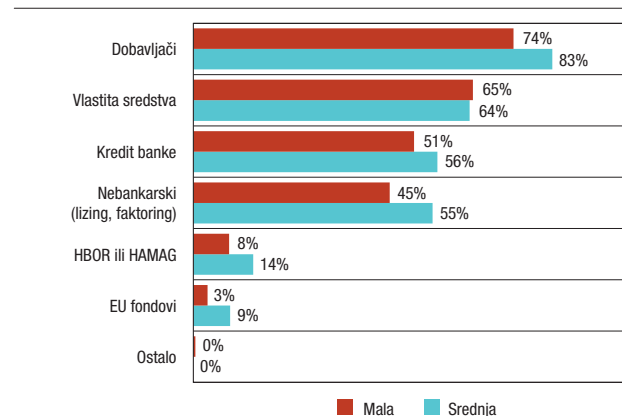
Izvor: Anкета o pristupu malih i srednjih poduzeća financiranju, HNB i Ipsos 2015.

Poduzeća su procjenjivala tri poslovna područja: trenutačne uvjete i situaciju, financiranje poduzeća te poslovne planove i projekcije rasta.

Upitana o preprekama u poslovanju, poduzeća jednoglasno ističu da im institucionalno okruženje u najvećoj mjeri otežava poslovanje (Slika 1.). Prva tri istaknuta problema, učestalost promjene propisa, njihova složenost i međusobna neusklađenost te nemogućnost naplate potraživanja – izravna su posljedica slabih politika i institucija. Pritom, učestalost promjene propisa odnosno nesigurnost poslovnog okruženja čak potencijalno više otežavaju poslovanje od loših i neusklađenih, ali stabilnih propisa. Financiranje se ne izdvaja od ostalih tržišnih izazova, kao što su konkurencija i pronalaženje kupaca. Ipak, dvije trećine poduzeća govore da im pristup financiranju djelomično (46% kod srednjih i 39% kod malih) ili znatno (33% kod srednjih i 32% kod malih) otežava poslovanje. Mala i srednja poduzeća podjednako rangiraju poteškoće, osim kod "raspoloživosti stručnjaka ili iskusnih upravitelja/menadžera", gdje je kod srednjih poduzeća problem izrazitiji.

Kada je riječ o uvjetima poslovanja, poduzeća su navela promjene niza financijskih pokazatelja u 2014. u odnosu na 2013. godinu. Poduzeća, posebno mala, ocjenjuju troškove poslovanja u 2014. uglavnom većima u odnosu na 2013. (Slika 2.). Takva procjena u opreci je s kretanjem indeksa proizvođačkih cijena, koji se u segmentu intermedijarnih dobara i energije u 2013. i 2014. blago, a u 2015. znatnije smanjio, iako troškovi poslovanja koje su poduzeća ocjenjivala obuhvaćaju širi skup troškova. Zaposlenost, investicije, prihodi te ostali pokazatelji poslovanja osim troškova za većinu su poduzeća ostali nepromijenjeni. Ipak, od onih poduzeća koja su iskazala promjenu više je poduzeća reklo da su im ti pokazatelji porasli. Takve naznake krhkog, ali ipak postojećeg zaokreta u skladu su s kretanjima u sektoru malih i srednjih poduzeća u Europskoj uniji (Europska komisija, SMEs Start Hiring Again, 2015.).⁵ Također, poduzeća izvještavaju o smanjivanju zaduženosti (mjereno odnosom duga i imovine), a proces razduživanja, koji već određeno vrijeme traje, ograničava odlučnije investiranje, opterećuje novčani tok poduzeća (koji većina rabi za financiranje poslovanja) te prigušuje potražnju za novim kreditima.

Slika 3. Koji ste od navedenih izvora koristili za financiranje svojeg poslovanja?



Napomena: Slika prikazuje postotak poduzeća koja su odgovorila "Koristili smo u 2014." i "Nismo u 2014., ali imamo iskustva s tim izvorom". Ostale mogućnosti "Nikada nismo koristili" i "Ne znam / nije primjenjivo" nisu prikazane na grafu.

Izvor: Anкета o pristupu malih i srednjih poduzeća financiranju, HNB i Ipsos 2015.

Financiranje od dobavljača⁶ i vlastito financiranje najvažniji su izvori financiranja malih i srednjih poduzeća (Slika 3.). Bankarsko i nebankarsko financiranje također je važan izvor za polovinu poduzeća. Širi spektar mogućnosti financiranja na tržištima, kroz europske fondove, programe Europske investicijske banke ili fondove rizičnoga kapitala s privatnom ponudom (engl. *venture capital* i *private equity*), mala i srednja poduzeća ne prepoznaju ili im nisu dostupne pod povoljnim uvjetima. Struktura financiranja malih i srednjih poduzeća zasnovana na vlastitim izvorima i samo djelomice na kreditima ima za posljedicu nizak investicijski kapacitet i spor rast poduzeća uopće, te je u opreci s propulzivnim, brzorastućim i izvozno konkurentnim sektorom malih i srednjih poduzeća.

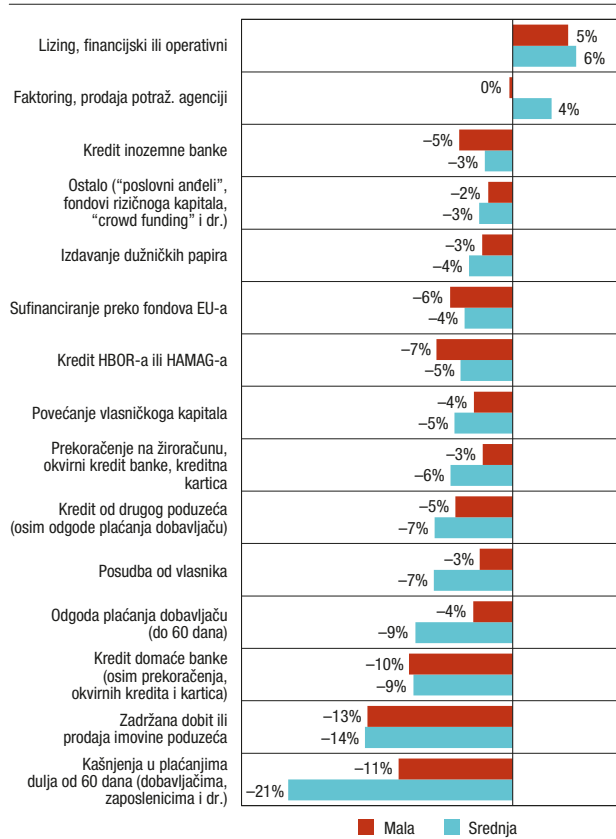
Upitana o promjeni financijskih uvjeta, većina poduzeća navodi da su im svi izvori financiranja bili teže dostupni u 2014. nego u 2013. godini (Slika 4.), iako tržišni pokazatelji uvjeti financiranja to ne potvrđuju. Naime, nominalne kamatne stope na kredite poduzećima bile su u blagom padu, a banke su izvještavale o postupnom ublažavanju standarda odobravanja kredita malim i srednjim poduzećima. Također, podaci iz Anketnog istraživanja poslovnog optimizma Europske komisije ne upućuju na to da se u 2014. veći broj poduzeća suočavao s financijskim ograničenjima poslovanja nego godinu prije. Treba imati na umu da dostupnost vanjskog financiranja ovisi i o poslovnim pokazateljima i izgledima pojedinog poduzeća te o gospodarskom okruženju, fazi poslovnog ciklusa te ponudi kredita i ostalih vanjskih izvora.

Dvije trećine poduzetnika nisu se koristile kreditom poslovne banke u 2014. Srednji poduzetnici kao glavni razlog nekorištenja kredita navode nemogućnost osiguravanja dovoljno kolateralu, u manjoj mjeri visoke troškove financiranja, a zanemariv udio srednjih poduzeća navodi i oslanjanje na vlastite izvore financiranja⁷ (Slika 5.). Za razliku od njih, mali poduzetnici ponajprije ističu oslanjanje na vlastite izvore financiranja. Samo manji dio tih poduzeća ističe istodobno da su im krediti bili preskupi ili neodgovarajući, dok se većina poduzeća koja su odgovorila da imaju dovoljno vlastitih sredstava jednostavno nije izjašnjavala o ostalim pitanjima uvjeta financiranja. Ukupno je svako peto malo poduzeće istaknulo previsoke troškove financiranja kao razlog nekorištenja kredita.

5 Europska komisija (2015.), *Annual Report on European SMEs 2014/2015. SMEs Start Hiring Again*

6 Odgode plaćanja do 60 dana i kašnjenja u plaćanjima dulje od 60 dana
7 "Vlastiti izvori" su zbroj stavki: povećanje vlasničkoga kapitala, posudba od vlasnika i zadržana dobit ili prodaja imovine.

Slika 4. Koji je od navedenih izvora bilo teže, lakše ili jednako teško dobiti u 2014. nego u 2013.?

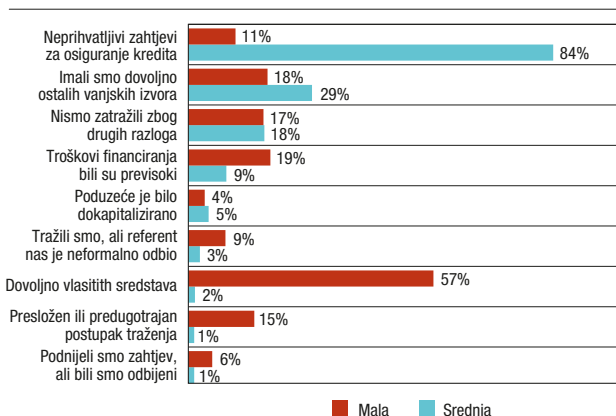


Napomene: Slika prikazuje samo ona poduzeća koja su iskazala promjenu uvjeta financiranja. Prikazan je neto postotak poduzeća, odnosno broj poduzeća koja su odgovorila "Lakše" minus broj poduzeća koja su odgovorila "Teže". Negativna vrijednost znači da je više poduzeća odgovorilo da je "navedeni izvor bilo teže dobiti u 2014. nego u 2013."

Izvor: Anketa o pristupu malih i srednjih poduzeća financiranju, HNB i Ipsos 2015.

Poduzeća koja su se koristila kreditom često nisu dobila cijeli zatraženi iznos, pri čemu je jaz između traženoga i dobivenog veći za mala poduzeća te za dugoročnije i složenije kreditne linije (Slika 6.). U pravilu su krediti za investicije dužih ročnosti zahtijevali opsežniju dokumentaciju i kolaterale nego prekoračenja, koja su ujedno i najskuplji oblik kreditnog financiranja. Ovakvi

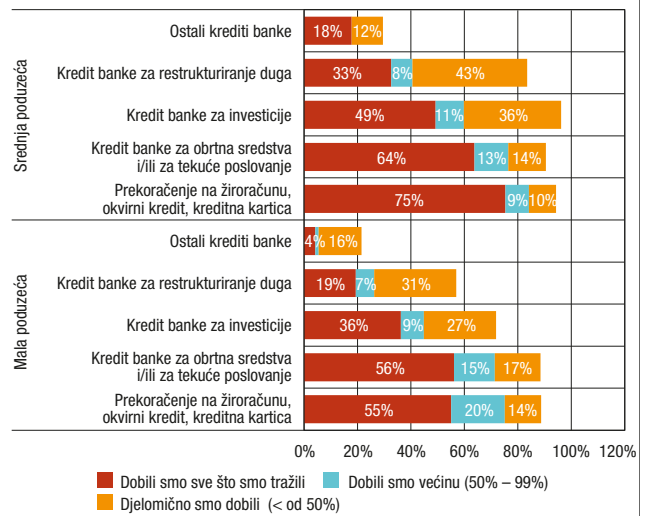
Slika 5. Koji su, prema vašem mišljenju, glavni razlozi zašto niste koristili kredit domaće banke u prethodnoj godini?



Napomena: Slika prikazuje udio poduzeća koji je naveo određeni razlog za nekorisćenje kredita. Odgovarala su samo ona poduzeća koja nisu koristila kredit u 2014.

Izvor: Anketa o pristupu malih i srednjih poduzeća financiranju, HNB i Ipsos 2015.

Slika 6. Rekli ste da ste u prethodnoj godini koristili kredit domaće banke. Možete li za svaku navedenu vrstu kredita procijeniti koliko ste od traženih sredstava uistinu dobili?

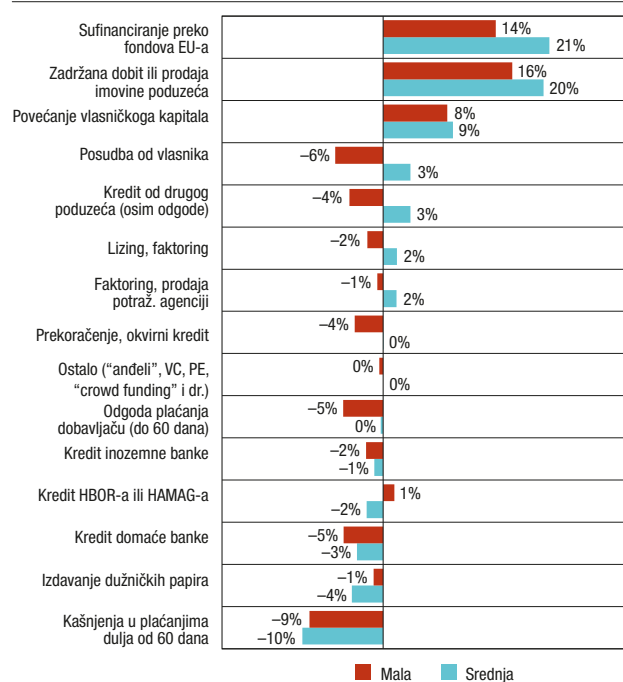


Napomena: Slika prikazuje poduzeća koja su izjavila da su u 2014. koristili kredit poslovne banke.

Izvor: Anketa o pristupu malih i srednjih poduzeća financiranju, HNB i Ipsos 2015.

rezultati upućuju na to da postoji dio potražnje koji je ostao nerealiziran, odnosno da postoje i "uska grla" na strani ponude kredita i da bi snažnija podrška u obliku jamstvenih shema mogla olakšati pristup kreditima za ona poduzeća koja iskazuju potrebu za kreditima. Naime, relativno ograničen broj poduzeća koristio se jamstvima ili sufinanciranjem, a učinak tih programa, prema procjenama samih poduzeća, ogledao se ponajprije u nižim kamatnim stopama.

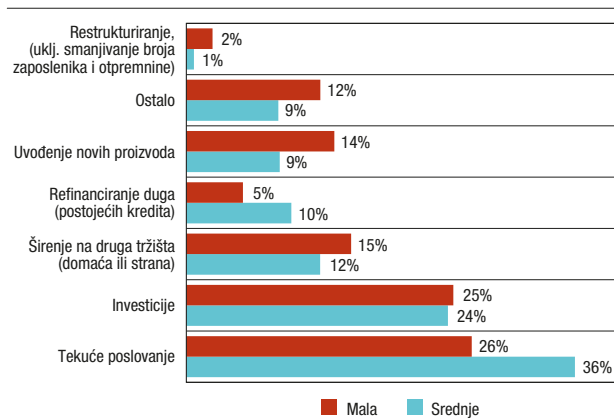
Slika 7. Udio poduzeća (neto) koja očekuju povećanje izvora financiranja



Napomena: Slika prikazuje poduzeća koja očekuju promjenu korištenja nekog izvora financiranja, odnosno poduzeća koja su odgovorila "Očekujem povećanje korištenja" minus poduzeća koja su odgovorila "Očekujem smanjenje korištenja". Pozitivna vrijednost znači da je više poduzeća odgovorilo da "očekuje povećanje korištenja u 2015. u odnosu na razinu u 2014. godini."

Izvor: Anketa o pristupu malih i srednjih poduzeća financiranju, HNB i Ipsos 2015.

Slika 8. Koji od navedenih razloga najbolje opisuje vašu potrebu za vanjskim financiranjem u 2015.?



Napomena: Odgovarala su poduzeća koja su iskazala da očekuju porast (jednog ili više) korištenja izvora financiranja. Prikazan je udio poduzeća koji je naveo određeni poslovni razlog za povećanje financiranja.

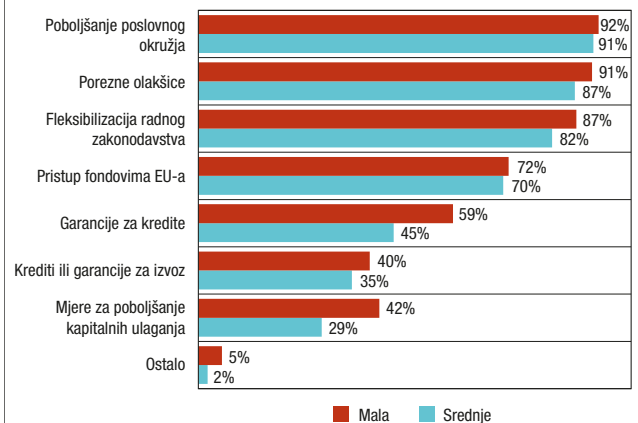
Izvor: Anкета o pristupu malih i srednjih poduzeća financiranju, HNB i Ipsos 2015.

Upitani o poslovnim očekivanjima i planovima financiranja, porastu financiranja preko fondova EU-a nada se najveći broj poduzetnika, njih oko petine (Slika 7.), što je snažna poruka poslovnim bankama i institucijama za unaprijeđenje pristupa ovom segmentu financiranja. Povećanje korištenja svih oblika vlastitih sredstava sljedeća su tri rangirana izvora financiranja. Nasuprot tome, kašnjenja u plaćanjima dulja od 60 dana (engl. *arrears*) ističu se na suprotnom kraju raspona kao izvor financiranja koji većina poduzeća želi smanjiti.

Unatoč uvjetima poslovanja koji su prema procjenama poduzeća nepovoljni, potrebu financiranja investicija planira svako četvrto poduzeće, dok svako treće očekuje da će ove godine trebati financiranje za tekuće poslovanje (Slika 8.). Zanimljivo je da planira restrukturiranje koje uključuje otpuštanje zaposlenika (s otpremninama ili bez njih) u 2015. godini.

Upitana o mjerama koje bi im pogodovale u budućnosti (Slika

Slika 9. Što procjenjujete važnim za svoje poduzeće u budućnosti?



Napomena: Odgovarala su sva poduzeća. Graf prikazuje udio poduzeća koja su odgovorila "Važno".

Izvor: Anкета o pristupu malih i srednjih poduzeća financiranju, HNB i Ipsos 2015.

9.), poduzeća jednoglasno ističu poboljšanje poslovnoga i institucionalnog okruženja, ali i daljnje reforme radnog zakonodavstva. Poduzeća i ovim odgovorima upućuju na još nedovoljnu informiranost i podršku pri korištenju europskih fondova i garancija za kredite. Iako su mjere za kapitalna ulaganja niže rangirane, uočljiv je jaz između zanemarivog broja poduzeća koja se trenutno koriste tim oblikom financiranja (1%) i poduzeća koja procjenjuju taj izvor važnim za buduće poslovanje (30% – 40%).

Poboljšanje institucionalnoga i financijskog okruženja širi je i složeniji proces od davanja bespovratnih potpora pojedinačnim poduzećima, na čemu se uglavnom temelji sadašnja politika poticanja malih i srednjih poduzeća. Nemali broj poduzetnika iskazuje namjeru financiranja dalje od "posudbe vlasnika" i barem načelni interes za povećanje raznolikosti izvora financiranja, što je posebno važno u trenutnim okolnostima postupnog oporavka nakon višegodišnjih nepovoljnih gospodarskih kretanja.

Okvir 7. Fiskalni učinci starenja stanovništva u Hrvatskoj

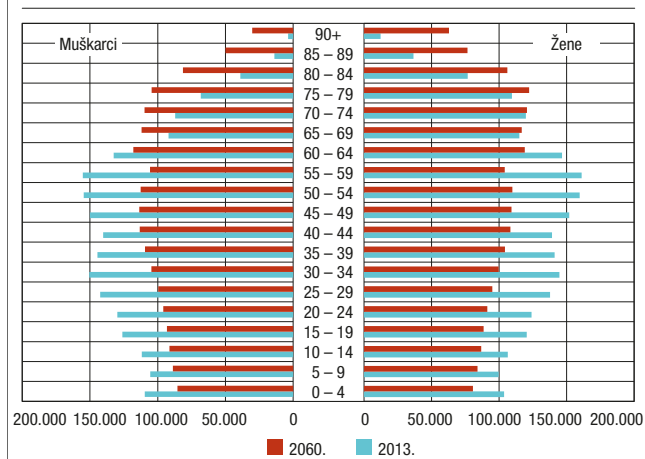
Prema projekcijama Eurostata, u nadolazećim desetljećima u Hrvatskoj bi moglo doći do znatnoga smanjenja broja stanovnika. Istodobno se očekuje povećanja udjela staroga stanovništva, što odražava niske stope fertiliteta i povećanje očekivanog trajanja života. Rezultati Izvješća o starenju stanovništva za 2015., kojim je prvi put obuhvaćena i Hrvatska, pokazuju kako bi takva demografska kretanja nepovoljno utjecala na gospodarski rast i dovela do izraženih pritisaka na javne financije. Unatoč tomu, očekuje se pad ukupnih tzv. dobno uvjetovanih rashoda, velikim dijelom zbog pada prosječne mirovine iz prvog stupa mirovinskog osiguranja u odnosu na prosječnu plaću, u skladu s postojećim mješovitim mirovinskim sustavom. Međutim, postavlja se pitanje socijalne održivosti sadašnjega sustava s obzirom na već nisku stopu zamjene, koja bi se u sljedećih 40 godina mogla dodatno smanjiti i biti jedna o najnižih u EU-u.

Radna skupina za starenje stanovništva Vijeća za ekonomsku politiku Europske komisije svake tri godine priprema Izvješće o starenju stanovništva (engl. *Ageing Report*), u kojemu su prikazani potencijalni ekonomski i fiskalni učinci demografskih promjena u zemljama članicama EU-a. Također, kako bi se uputilo ne samo na financijske nego i na socijalne rizike, Europska komisija u suradnji s Odborom za socijalnu zaštitu objavljuje i

trogodišnje Izvješće o primjerenosti mirovina (engl. *Pension Adequacy Report*). U nastavku teksta analiziraju se rezultati ovih izvješća za 2015. te se upućuje na glavne rizike povezane s dugoročnom održivošću javnih financija u Hrvatskoj. Pritom valja imati na umu da ovako dugoročne projekcije makroekonomskih i fiskalnih varijabli (projekcijski horizont od gotovo 50 godina) podrazumijevaju visoku razinu neizvjesnosti. U spomenutim izvješćima one ovise o nizu pretpostavki zasnovanih na ekonomskoj teoriji, dosadašnjim kretanjima te važećem zakonodavnom okviru (ne pretpostavljaju se buduće zakonske izmjene), te najprije služe kao pokazatelj potencijalnih izazova s kojima bi se nositelji ekonomskih politika mogli suočiti.

Eurostatove demografske projekcije za Hrvatsku (EUROPOP2013) pokazuju kako bi se broj stanovnika u razdoblju 2013. – 2060. mogao smanjiti s 4,3 mil. u 2013. na 3,7 mil. u 2060. godini. Istodobno bi se udio stanovništva starijeg od 65 godina (65+) u ukupnoj populaciji mogao snažno povećati (s 18% na 30%), a udio stanovništva starijeg od 80 godina na kraju projekcijskog razdoblja (povećanje s 4% na 11%) gotovo izjednačiti s udjelom mlađeg stanovništva (0 – 14). Starenje će rezultirati smanjenjem udjela stanovništva u radnoj dobi (15 – 64) te bi u skladu s opisanim kretanjima moglo doći do znatnog povećanja

Slika 1. Stanovništvo po dobnim skupinama i spolu



Izvor: Eurostat

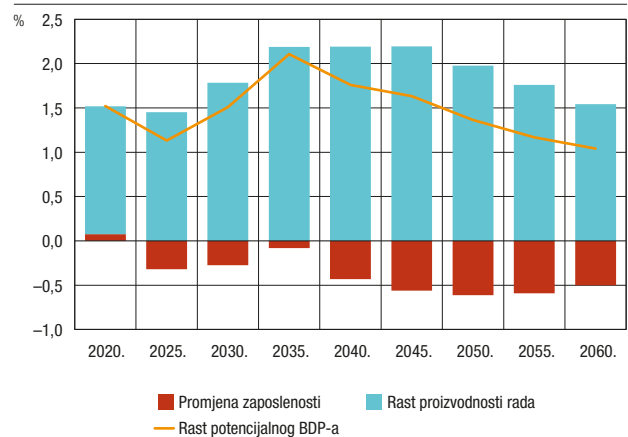
demografske ovisnosti starijeg stanovništva¹, s 27,3% na čak 52,3%. Odnosno, to bi značilo da bi na svakog stanovnika starijeg od 65 godina došle samo dvije osobe u radnoj dobi, dok je u 2013. taj omjer bio oko jedan naprama četiri. Hrvatska po ovim trendovima nije iznimka u EU-u. Očekuje se tako da će u 2060. godini EU u cjelini imati malo veći broj stanovnika nego u 2013., no uz znatno starenje stanovništva. Pritom se za oko polovinu članica očekuje pad broja stanovnika, dok bi smanjenje stanovništva u radnoj dobi i povećanje udjela starijeg stanovništva moglo obilježiti sve zemlje članice.

Smanjenje stanovništva u radnoj dobi ograničit će rast potencijalnog BDP-a u nadolazećem razdoblju. EK očekuje kako bi prosječni rast potencijalnog BDP-a u Hrvatskoj u razdoblju 2013. – 2060. mogao iznositi 1,4%, što je na razini prosjeka zemalja članica EU-a, ali i nešto niže od većine zemalja Srednje i Istočne Europe. Pritom bi se stopa rasta mogla povećavati do 2035. i dosegnuti 2,1%, nakon čega se očekuje njezino postupno smanjenje na samo 1,0% u 2060. Rast potencijalnog BDP-a pritom u cijelosti proizlazi iz očekivanog rasta proizvodnosti rada, dok će doprinos faktora rada rastu BDP-a biti negativan. Učinke nepovoljnih demografskih promjena djelomice će ublažiti više očekivane stope zaposlenosti. Navedeno djelomično odražava rast stope participacije koja bi se za dobnu skupinu 15 – 64 mogla povećati za 1,5 postotnih bodova, na 65,2%, čime bi, međutim, i nadalje ostala jedna od najnižih u EU-u. Povećanje stope participacije ponajviše je posljedica rasta stopa participacije starijeg dijela stanovništva u radnoj dobi, i to poglavito žena, što je djelomice povezano s učinkom povećanja zakonske dobi umirovljenja. Osim toga, rast stope zaposlenosti odražava i pretpostavku o postupnom padu stope nezaposlenosti do 2040., nakon čega se očekuje da bi se ona mogla zadržati na razini od 7,5%.

Općenito, starenje stanovništva stvara znatne pritiske na javne financije, zbog uvećanih troškova za mirovine i zdravstvo. Međutim, u Hrvatskoj bi se zbog trenutno važećega mirovinskog sustava ukupni tzv. dobno uvjetovani rashodi promatrani kao udjeli u BDP-u trebali smanjiti. Kako bi se ocijenio utjecaj starenja stanovništva na javne financije Radna skupina za starenje stanovništva Vijeća za ekonomsku politiku Europske komisije analizira rashode za mirovine, zdravstvo, dugoročnu zdravstvenu zaštitu i obrazovanje kao četiri osnovne kategorije javnih rashoda koje su pod izravnim utjecajem demografskih promjena te

1 Omjer stanovništva starijeg od 65 godina i stanovništva u radnoj dobi

Slika 2. Dekompozicija rasta potencijalnog BDP-a osnovni scenarij



Izvor: EK

naknade za nezaposlene². Analize pokazuju kako bi u Hrvatskoj moglo doći do zamjetljivog rasta rashoda za zdravstvo (izraženo u postocima BDP-a), što je posljedica činjenice da je stariji dio populacije ujedno veći korisnik zdravstvene zaštite.³ S druge strane, rashodi za mirovine, unatoč nepovoljnim demografskim kretanjima, mogli bi se smanjiti za gotovo 4% BDP-a, na 6,9% BDP-a. Naposljetku, očekivano smanjenje nezaposlenosti te pad mlađeg dijela populacije smanjit će rashode za nezaposlene i obrazovanje.

Kako bi se detaljnije analiziralo što utječe na pad rashoda za mirovine u Hrvatskoj, osnovni identitet koji određuje visinu izdataka za mirovine (rashodi za mirovine = broj umirovljenika × prosječna mirovina), moguće je razdijeliti na sljedeće činitelje; stopu ovisnosti stanovništva (pokazuje učinke promjena u strukturi stanovništva, odnosno starenja stanovništva, a računa se kao omjer broja osoba starijih od 65 godina i stanovništva u dobi između 20 i 64 godine), stopu pokrivenosti (pokazuje udio osoba koji prima mirovinu u populaciji iznad 65 godina starosti), učinak tržišta rada (prikazuje učinak kretanja na tržištu rada na rashode za mirovine te se sastoji od tri potkomponente (i) stope zaposlenosti, (ii) radne intenzivnosti – sati rada osoba u radnoj dobi, i (iii) produljenja radnog vijeka iznad 65 godina – odnos odrađenih radnih sati stanovništva u dobi 20 – 64 i 20 – 74) te učinak relativne visine mirovine ili tzv. učinak korisnosti (odražava kretanje omjera prosječne mirovine i prosječne plaće).

Pojedinačni doprinosi spomenutih činitelja promjeni rashoda za mirovine u postocima BDP-a prikazani su u Tablici 1. Može se primijetiti kako bi starenje stanovništva koje se ogleda u povećanju stope ovisnosti moglo povećati rashode za mirovine u sljedećih pedesetak godina za 6,4 postotna boda. Učinak stope pokrivenosti trebao bi biti negativan, što se može povezati s povećanjem dobi za odlazak u mirovinu za muškarce i žene te također zbog manjega očekivanog broja invalidskih mirovina. Učinak tržišta rada također bi trebao smanjiti rashode za mirovine kao udio u BDP-u kroz pozitivan utjecaj na BDP, što je posljedica većih očekivanih stopa zaposlenosti te produljenja radnog vijeka

2 Projekcija rashoda za nezaposlene nije izravno povezana s demografskim promjenama, već indirektno preko projekcije kretanja radne snage i stope nezaposlenosti.

3 Rashodi za zdravstvo ovise o nizu činitelja koji utječu na ponudu i potražnju za zdravstvenim uslugama, te EK obično uz osnovni scenarij provodi i nekoliko alternativnih scenarija. Svi upućuju na to kako bi rashodi za zdravstvo u Hrvatskoj trebali u budućnosti vidljivo rasti.

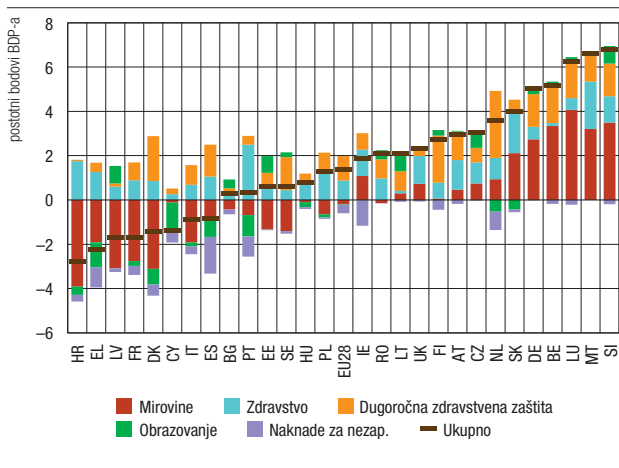
Tablica 1. Doprinosi pojedinih činitelja promjeni udjela rashoda za mirovine u BDP-u u razdoblju 2013. – 2060.

	Razina 2013.	Stopa ovisnosti stanovništva	Stopa pokrivenosti	Učink korisnosti	Učinak tržišta rada				Rezidual ^a	Razina 2060.
					Ukupno	Stopa zaposlenosti	Radna intenzivnost	Produljenje radnog vijeka iznad 65		
Rashodi za mirovine	10,8	6,4	-3,3	-5,0	-1,7	-1,4	0	-0,3	-0,4	6,9

^a Dio koji se ne može objasniti navedenim činiteljima

Izvor: EK

Slika 3. Promjena dobnog uvjetovanih rashoda i naknada za nezaposlene (2013. – 2060.) osnovni scenarij



Izvor: EK

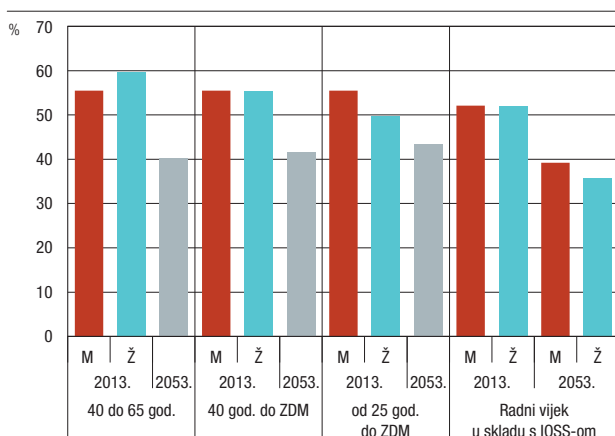
nakon 65 godina starosti. No, najveći učinak na pad javnih rashoda za mirovine moglo bi imati kretanje relativne visine mirovine koja se isplaćuje iz prvog stupa mirovinskog osiguranja (odnosno iz državnog proračuna), što je posljedica trenutno važećega mješovitoga mirovinskog sustava.

U većini zemalja članica EU-a dobnog uvjetovani rashodi trebali bi se povećati (Slika 3.). Pritom se Hrvatska ističe kao zemlja u kojoj se očekuje najveće smanjenje ovih rashoda. Razlike između Hrvatske i većine ostalih članica EU-a ponajprije proizlaze iz projiciranih kretanja javnih rashoda za mirovine, što odražava razlike u mirovinskim sustavima i donesenim reformama.

Međutim, valja naglasiti da unatoč padu javnih izdataka za mirovine, prvi stup mirovinskog osiguranja ni nadalje neće biti financijski uravnotežen s obzirom na to da se očekuje kako bi uplate u proračun na osnovi socijalnih doprinosa za mirovinsko osiguranje mogle iznositi 5,6% BDP-a. Pritom posebno zabrinjava činjenica kako se očekuje daljnje pogoršavanje već izrazito nepovoljnog odnosa broja umirovljenika i zaposlenih te bi u 2060. na svakog umirovljenika mogao doći samo jedan zaposleni, što bi mogao biti jedan od najnižih omjera u EU-u.

Osim toga, Hrvatska bi se mogla suočiti s ozbiljnim problemima povezanim s primjerenošću (dostatnošću) mirovina, čak i kada se u obzir uzmu potencijalna primanja iz drugog stupa. U najnovijem Izvješću o primjerenosti mirovina naglašeno je kako, osim financijske održivosti, mirovinski sustav mora osigurati i primjerenost budućih mirovina, odnosno dohodak koji će omogućiti primjeren životni standard umirovljenika i zaštititi ih od rizika siromaštva. Jedan od glavnih pokazatelja primjerenosti mirovina je tzv. stopa zamjene, koja obično mjeri odnos prve mirovine i posljednje plaće, to jest pokazuje u kojoj će mjeri mirovina zamijeniti prijašnje zarade i time služi kao aproksimacija za to kako odlazak u mirovinu utječe na životni standard pojedine osobe. Prosječna bruto (uključuje poreze i doprinose) stopa zamjene mogla bi se u Hrvatskoj u razdoblju do 2060. znatno smanjiti s ionako niske razine. Tako je u 2013. stopa zamjene iznosila 27,9%, a do 2060. mogla bi pasti na 20,7%. Pad je pritom posljedica smanjenja stope zamjene u sklopu prvog stupa, što bi samo djelomično trebalo biti nadoknađeno primanjima iz drugog stupa mirovinskog osiguranja. Nadalje, u Izvješću o primjerenosti mirovina prikazane su teorijske stope zamjene za četiri temeljna hipotetska radnika te rezultati upućuju na slične zaključke. Tako su izračuni napravljeni za hipotetskog radnika koji: (i) radi puno radno vrijeme u neprekinutom stažu od 40 godina te ulazi na tržište rada s 25 i izlazi s tržišta rada sa 65 godina,

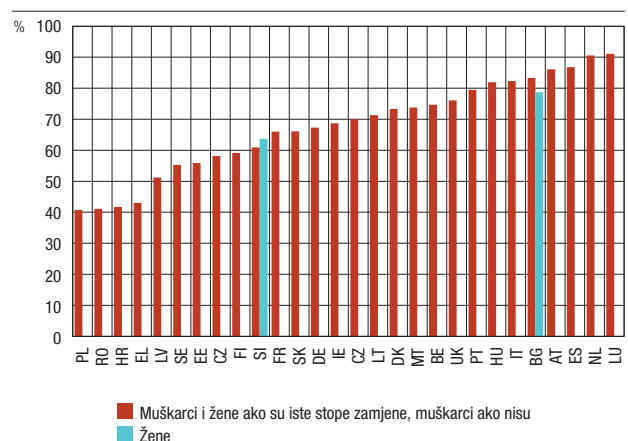
Slika 4. Neto stope zamjene u 2013. i 2053. različiti scenariji



Napomena: ZDM – zakonska dob umirovljenja, IOSS – Izvješće o starenju stanovništva

Izvor: EK

Slika 5. Neto stope zamjene u EU-u u 2053. – scenarij 40 g. do zakonske dobi umirovljenja



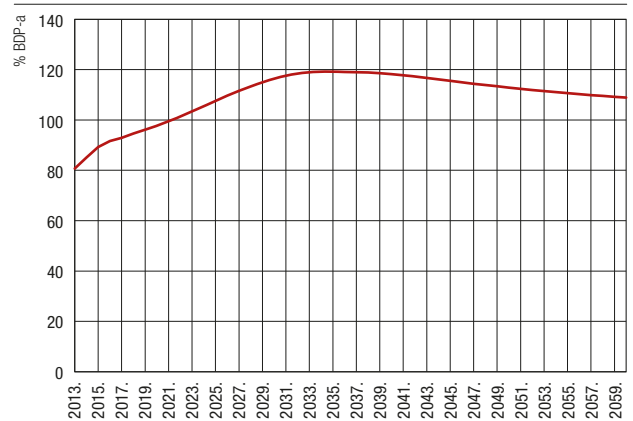
Izvor: EK

(ii) radi u neprekinutom stažu od 40 godina do zakonske dobi za umirovljenje, (iii) radi od 25 do zakonske dobi za umirovljenje⁴, i (iv) ima radni vijek u skladu s procjenama o prosječnoj dobi ulaska i izlaska s tržišta rada u Izvješću o starenju stanovništva. Pretpostavljeno je da radnik tijekom cijelog radnog vijeka prima plaću u visini prosječne plaće u zemlji. Na Slici 4. prikazani su izračuni neto (ne uključuju poreze i doprinose) stopa zamjene za navedene slučajeve te valja napomenuti kako je njihova razina povoljnija od bruto stopa zamjene, što se može povezati s razlikama u oporezivanju plaća i mirovina. Sva četiri scenarija pokazuju kako se neto teorijska stopa zamjene u Hrvatskoj u sljedećih četrdesetak godina znatno smanjuje te bi u 2053. mogla biti jedna od najnižih u EU-u.

Kretanje ukupnih dobnog uvjetovanih rashoda naposljetku bi moglo dovesti do preokretanja trenda rastućega javnog duga i njegova postupnog smanjivanja prema kraju projekcijskog horizonta. Ipak, u sljedećih 20 godina u slučaju izostanka dodatnih ušteda dug bi mogao nastaviti rasti zbog nepovoljnog odnosa kamatne stope na javni dug i stope gospodarskog rasta. Na Slici 6. prikazano je ocijenjeno kretanje duga opće države za Hrvatsku do 2060. slijedeći pristup EK-a iz Izvješća o održivosti javnih financija za 2012. te korištenjem navedenih projekcija iz Izvješća o starenju stanovništva te Jesenskog izvješća za 2015. godinu EK-a. Za dugoročne projekcije prihoda i rashoda koje nisu pod izravnim utjecajem demografskih promjena pretpostavlja se da će njihov udio u BDP-u ostati konstantan nakon posljednje godine za koju su napravljene detaljne fiskalne projekcije.⁵ Za inflaciju i realnu kamatnu stopu pretpostavlja se da će u dugom roku biti konstantne te da će iznositi 2% odnosno 3%. Tako EK očekuje da bi primarni strukturni saldo u 2017. mogao biti gotovo uravnotežen, a da bi dug opće države u Hrvatskoj na kraju iste godine mogao iznositi 92,9% BDP-a. Gotovo uravnoteženi primarni strukturni saldo mogao bi se zadržati do 2030. s obzirom na to da bi smanjenje rashoda za mirovine, obrazovanje i nezaposlene

4 Zakonska dob za odlazak u mirovinu za žene postupno se povećava do 2038., kada će iznositi 67 godina. Zakonska dob za odlazak u mirovinu za muškarce povećat će se u razdoblju 2030. – 2038. sa 65 na 67 godina.
5 Izuzetak su prihodi od imovine i prihodi od oporezivanja mirovina. Ova analiza pretpostavlja da oni ostaju konstantni. S druge strane, uzeto je u obzir da će se prihodi od socijalnih doprinosa za mirovinsko osiguranje smanjiti s obzirom na to da će s vremenom biti sve manje osiguranika iz staroga mirovinskog sustava, a sve više onih koji uplaćuju 15% svoje bruto plaće, te će doći do pada ukupnog iznosa socijalnih doprinosa u državni proračun.

Slika 6. Kretanje duga opće države



Izvori: EK; izračun HNB-a

mogao poništiti rast rashoda za zdravstvo, nakon čega bi primarni strukturni saldo trebao prijeći u višak i postupno se povećavati do kraja projekcijskog horizonta. Međutim, dug opće države mogao bi se početi smanjivati tek nakon 2035., kada bi mogao dosegnuti 120% BDP-a, što je posljedica bitno nižega očekivanoga gospodarskog rasta od kamatne stope na javni dug.

Spomenute analize pokazuju kako bi se nositelji ekonomske politike mogli suočiti s velikim izazovima u smislu postizanja fiskalne i socijalne održivosti javnih financija. Jedan od najvećih izazova za nositelje ekonomske politike u kontekstu fiskalnih učinaka starenja stanovništva bit će postizanje ravnoteže između održivosti mirovinskog sustava i primjerenih mirovina. U tu svrhu posljednjih su godina donesene mjere kako bi se to postiglo, kao što je poticanje duljega radnog vijeka, no projekcije iz spomenutih izvješća Europske komisije upućuju na to kako će biti potrebni dodatni napor. Osim toga, projicirano kretanje broja umirovljenika i zaposlenih govori o tome da postoji izražen rizik da mirovinski sustav neće moći osigurati visoke stope zamjene, pa je potrebno promicati svijest građana o nužnosti dodatne privatne štednje, kako bi si, koliko je to moguće, sami osigurali dio primanja u mirovini.



Statistički pregled

Klasifikacija i iskazivanje podataka o potraživanjima i obvezama

Hrvatska narodna banka u svojim statistikama započela je s primjenom standarda ESA 2010, što ujedno podrazumijeva i reviziju povijesnih podataka koji su proizvedeni u skladu sa standardom ESA 1995. Primjena standarda ESA 2010 odnosi se na statistiku odnosa s inozemstvom (tablice platne bilance, stanja inozemnih ulaganja i inozemnog duga), na statistiku duga opće države te na područje monetarne statistike. Uvođenje standarda ESA 2010 za statistiku odnosa s inozemstvom samo je dio šireg paketa promjena koji je obuhvaćen uvođenjem metodologije koju propisuje Priručnik za platnu bilancu (*Balance of Payments and International Investment Position Manual*), 6. izdanje (BPM6).

Primjena standarda ESA 2010, između ostalog, donosi promjene u dijelu sektorske klasifikacije institucionalnih jedinica. Tako će se sektorska klasifikacija protustranaka obavljati u skladu s Odlukom o statističkoj klasifikaciji institucionalnih sektora koju objavljuje Državni zavod za statistiku (DZS), a koja se temelji na Europskom sustavu nacionalnih računa (ESA 2010). Ova je sektorizacija obvezatan statistički standard Europske unije te je uskladena s temeljnim međunarodnim statističkim standardom – Sustavom nacionalnih računa (SNA 2008).

Tablica 1. Prikaz sektora u skladu sa sektorizacijom prema ESA-i 2010

Sektorizacija prema ESA-i 2010
Nefinancijska društva
Javna nefinancijska društva
Domaća privatna nefinancijska društva
Nefinancijska društva pod inozemnom kontrolom
Financijska društva
Monetarne financijske institucije
Središnja banka
Druge monetarne financijske institucije
Društva koja primaju depozite osim središnje banke (Kreditne institucije)
Novčani fondovi
Financijska društva, osim monetarnih financijskih institucija i osiguravajućih društava i mirovinskih fondova (Druga financijska društva)
Investicijski fondovi osim novčanih fondova
Drugi financijski posrednici, osim osiguravajućih društava i mirovinskih fondova (Drugi financijski posrednici)
Pomoćne financijske institucije
Vlastite financijske institucije i zajmodavci
Osiguravajuća društva
Mirovinski fondovi
Opća država
Središnja država
Regionalna država
Lokalna država
Fondovi socijalne sigurnosti
Kućanstva
Neprofitne institucije koje služe kućanstvima
Inozemstvo

Podaci o potraživanjima i obvezama klasificiraju se prema institucionalnim sektorima i financijskim instrumentima.

Sektor **nefinancijska društva** obuhvaća javna nefinancijska društva, domaća privatna nefinancijska društva i nefinancijska društva pod inozemnom kontrolom. Ovamo ulaze sve institucionalne jedinice koje zadovoljavaju kriterije propisane sektorskom klasifikacijom institucionalnih jedinica za pripadni podsektor. Nefinancijska društva sastoje se od institucionalnih jedinica koje su neovisni pravni subjekti i tržišni proizvođači te čija je glavna aktivnost proizvodnja dobara i (ili) nefinancijskih usluga.

Najveće promjene odnose se na sektor **financijska društva**.

Sektor financijskih društava obuhvaća sljedeće podsektore: monetarne financijske institucije, druga financijska društva, osiguravajuća društva i mirovinske fondove.

Monetarne financijske institucije čine središnja banka i druge monetarne financijske institucije. Središnja banka je Hrvatska narodna banka. Druge monetarne financijske institucije dijele se na društva za primanje depozita osim središnje banke i novčane fondove. Društva koja primaju depozite osim središnje banke jesu kreditne institucije (banke, štedne banke i stambene štedionice). Kreditne institucije jesu institucije kojima je Hrvatska narodna banka izdala odobrenje za rad u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama. U sektor kreditnih institucija ne uključuju se banke u likvidaciji i banke u stečaju. Novčani fondovi obuhvaćaju sva financijska društva i kvazidruštva, osim onih razvrstanih u podsektor središnje banke i kreditnih institucija, koja poglavito obavljaju financijsko posredovanje. Njihovo poslovanje sastoji se od izdavanja udjela te ulaganja ponajprije u kratkoročne dužničke instrumente, depozite i udjele ili jedinice novčanih fondova. Ulažacki cilj im je održavanje glavnice fonda i ostvarivanje prinosa u skladu s kamatnim stopama instrumenata tržišta novca.

Druga financijska društva sastoje se od investicijskih fondova osim novčanih fondova, drugih financijskih posrednika, pomoćnih financijskih institucija i vlastitih financijskih institucija i zajmmodavaca.

Investicijski fondovi osim novčanih sastoje se od svih oblika kolektivnog ulaganja, osim onih razvrstanih u podsektor novčanih investicijskih fondova, a koji prije svega obavljaju financijsko posredovanje. Njihovo poslovanje sastoji se od izdavanja udjela ili jedinica u investicijskim fondovima koji nisu bliski supstituti za depozite i, za vlastiti račun, ulaganja pretežno u dugoročnu financijsku imovinu.

Drugi financijski posrednici jesu institucije čija je glavna aktivnost financijsko posredovanje preuzimanjem obveza koje nisu u obliku novca, depozita i bliskih supstituta depozita. To su, primjerice, društva za lizing, faktoring-društva, banke u likvidaciji, banke u stečaju, kreditne unije i sl.

Pomoćne financijske institucije jesu institucije čija je glavna aktivnost pružanje pomoćnih financijskih poslova, a obuhvaćaju, primjerice, burze, mjenjačnice, financijska regulatorna tijela, posrednike i zastupnike u osiguranju, investicijska društva, društva za upravljanje investicijskim i mirovinskim fondovima, SKDD, Hanfu, Finu i sl.

Vlastite financijske institucije i zajmmodavci obuhvaćaju financijska društva i kvazidruštva koja se ne bave ni financijskim posredovanjem ni pružanjem pomoćnih financijskih usluga te većina njihove aktive ili pasive nije predmet transakcija na otvorenim tržištima. Primjerice, to su: a) jedinice kao pravni subjekti poput zaklada, ostavina, računa agencija ili društava koji postoje samo na papiru; b) holding društva koja imaju kontrolnu razinu udjela u grupaciji društava kćeri i čija je glavna aktivnost vlasništvo nad grupacijom bez upravljanja i pružanja bilo kakvih daljnjih usluga društvima u grupaciji; c) subjekti posebne namjene koji se kvalificiraju kao institucionalne jedinice i skupljaju sredstva na otvorenom tržištu radi njihova korištenja od strane društva majke; d) jedinice koje različitim klijentima pružaju financijske usluge isključivo vlastitim sredstvima ili sredstvima sponzora i preuzimaju financijski rizik neisplate duga, primjer su zajmmodavci, društva koja uzajmljuju studentima ili za vanjsku trgovinu iz sredstava dobivenih od sponzora poput državne jedinice ili neprofitne ustanove te zalagaonice koje se većinom bave uzajmljivanjem i

e) državni fondovi posebne namjene, poznati kao državni fondovi bogatstva (engl. *Sovereign Wealth Funds*), ako se klasificiraju kao financijska društva.

Osiguravajuća društva sastoje se od svih financijskih društava i kvazidruštava koja se poglavito bave financijskim posredovanjem s ciljem dijeljenja rizika uglavnom u obliku izravnog osiguranja ili reosiguranja.

Mirovinski fondovi sastoje se od svih financijskih i kvazidruštava koja prije svega obavljaju poslove financijskog posredovanja s ciljem dijeljenja društvenih rizika i potreba osiguranika (socijalno osiguranje). Mirovinski fondovi kao oblici socijalne sigurnosti osiguravaju dohodak u mirovini te često mirovine nakon smrti i invalidnosti.

Sektor **opća država** sastoji se od institucionalnih jedinica koje su netržišni proizvođači čija je proizvodnja namijenjena individualnoj i zajedničkoj potrošnji, a koje se financiraju obveznim plaćanjima jedinica koje pripadaju drugim sektorima, te od institucionalnih jedinica koje ponajprije provode preraspodjelu nacionalnog dohotka i bogatstva.

Sastoji se od podsektora središnje države, regionalne države, lokalne države i fondova socijalne sigurnosti. Središnja država obuhvaća tijela državne uprave (ministarstva, državne urede Vlade Republike Hrvatske, državne upravne organizacije i urede državne uprave u županijama), ali i Hrvatske autoceste (od siječnja 2008.), Autocestu Rijeka – Zagreb, Hrvatske ceste, Hrvatske vode, HRT, HŽ Infrastrukturu, HROTE, HAMAG-BI-CRO, HERA-u, DAB i Hrvatsku banku za obnovu i razvitak.

Fondovi socijalne sigurnosti obuhvaćaju Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje i Hrvatski zavod za zapošljavanje. Lokalna država obuhvaća jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te institucionalne jedinice koje osniva i kontrolira lokalna država. U RH ne postoji podsektor regionalne države.

Sektor **kućanstva** sastoji se uglavnom od pojedinaca potrošača, ali i od pojedinaca potrošača i poduzetnika (tržišnih proizvođača). Ovaj sektor uključuje i pojedince ili grupe pojedinaca u ulozi proizvođača dobara i nefinancijskih usluga za isključivo vlastitu finalnu uporabu.

Sektor **neprofitne institucije koje služe kućanstvima** sastoji se od neprofitnih institucija koje su zasebni pravni subjekti, koje služe kućanstvima i koje su privatni netržišni proizvođači. Njihovi su glavni izvori dobrovoljni prilozi kućanstava u gotovini ili u naravi u njihovoj ulozi potrošača te uplate sredstava države i vlasnički dohoci.

Sektor **inozemstvo** je grupa jedinica bez karakterističnih funkcija i izvora; sastoji se od nerezidentnih jedinica koje obavljaju transakcije s rezidentnim institucionalnim jedinicama ili imaju druge ekonomske veze s rezidentnim jedinicama. Njihovi

računi omogućavaju opći pregled ekonomskih veza između nacionalnoga gospodarstva i inozemstva. Ovdje su uključene i institucije Europske unije i međunarodne institucije. Sektor inozemstvo obuhvaća strane fizičke i pravne osobe.

Zbog promjene sektorizacije obavljena je revizija svih statističkih serija u podacima prikazanim u tablicama skupine H. Gospodarski odnosi s inozemstvom i Tablici I3: Dug opće države. U tablicama od A do G Statističkog pregleda izvršena je revizija svih statističkih serija, i to: od 31. prosinca 2010. u dijelu koji se odnosi na sektorsku klasifikaciju institucionalnih jedinica, od 30. lipnja 2006. u dijelu koji se odnosi na promjenu metodološkog tretmana kunskih pozicija s valutnom klauzulom i od 31. prosinca 2011. u dijelu koji se odnosi na proširenje obuhvata drugih monetarnih financijskih institucija (uključivanje novčanih fondova). Započinje se s objavom podatka u tablicama skupine E.

U tablicama skupina A do G do studenoga 2010. sektorska klasifikacija institucionalnih jedinica temelji se na sektorizaciji propisanoj Odlukom o kontnom planu za banke, a podaci se zasnivaju na izvještajnom sustavu u skladu s Odlukom o statističkom izvješću banke. Od prosinca 2010. sektorska klasifikacija protustranaka obavlja se u skladu s Odlukom o statističkoj klasifikaciji institucionalnih sektora koju je objavio Državni zavod za statistiku (DZS), a koja se temelji na Europskom sustavu nacionalnih računa (ESA 2010). Podaci se zasnivaju na izvještajnom sustavu u skladu s Odlukom o statističkom i bonitetnom izvješćivanju.

U tablicama od A1 do D12 svi podaci o potraživanjima i obvezama odnose se na stanje na kraju razdoblja, a u tablicama D1 i D5 i na mjesečne neto transakcije. Vrijednost transakcija tijekom izvještajnog razdoblja izračunava se kao razlika između stanja financijskih pozicija na kraju razdoblja (tekućeg i prethodnog mjeseca) prilagođenih za kretanje tečaja, revaluacije i reklasifikacije. Revaluacije obuhvaćaju otpise kredita i cjenovne prilagodbe vrijednosnih papira. Reklasifikacije obuhvaćaju promjene u stanjima bilanca nastale zbog promjena u sastavu i strukturi populacije monetarnih financijskih institucija (npr. nestanka izvještajne jedinice iz izvještajne populacije zbog likvidacije ili stečaja), promjena u klasifikaciji financijskih instrumenata ili promjena u statističkim definicijama.

Devizne stavke iskazuju se u kunskoj protuvrijednosti prema srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja. U tablicama u kojima postoji podjela na kunske i devizne stavke devizne stavke uključuju i stavke u kunama uz valutnu klauzulu. Sve se stavke iskazuju na bruto načelu (tj. prije umanjena za iznose ispravaka vrijednosti).

A. Monetarni i kreditni agregati

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati^a na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Primarni novac	Novčana masa M1	Ukupna likvidna sredstva M4	Monetarni agregati prema definiciji ESB-a			Neto domaća aktiva	Plasmani domaća aktiva	Mjesečne stope rasta						
					M1	M2	M3			Ukupna likvidna sredstva M4	Monetarni agregati prema definiciji ESB-a			Neto domaća aktiva	Plasmani	
											M1	M2	M3			M1
2001.	prosinac	17.803,2	23.688,1	107.189,5	58.528,2	74.976,2	8,01	12,97	11,75	3,71	1,17
2002.	prosinac	23.027,9	30.850,7	118.098,3	85.280,9	97.557,1	10,72	6,10	1,87	8,11	2,16
2003.	prosinac	30.586,2	33.888,7	131.921,9	99.150,5	111.849,0	8,90	1,78	0,29	3,24	0,66
2004.	prosinac	33.924,4	34.562,1	143.851,7	112.119,8	127.681,7	8,69	2,86	0,33	2,22	2,00
2005.	prosinac	40.390,8	38.817,1	159.167,3	135.873,9	149.743,8	9,38	4,34	0,04	1,85	1,86
2006.	prosinac	46.331,2	48.521,0	188.080,9	160.528,1	184.675,5	3,17	4,75	1,61	3,36	3,01
2007.	prosinac	51.923,9	57.878,3	221.726,6	172.320,0	213.048,8	3,73	6,71	3,93	3,51	2,87
2008.	prosinac	49.743,0	55.222,3	230.792,5	189.134,4	235.840,0	-9,89	8,17	3,17	5,61	2,06
2009.	prosinac	56.141,9	47.181,7	228.521,7	186.016,1	234.506,4	4,55	3,13	-0,19	-0,81	0,11
2010.	prosinac	56.249,1	47.974,1	232.802,6	74.800,4	204.448,4	204.469,4	190.934,0	245.564,3	2,81	-0,76	-2,12	-	-	-0,02	-1,39
2011.	prosinac	62.379,2	51.489,3	245.955,3	78.088,6	207.753,7	214.659,6	214.784,1	257.362,6	3,81	3,48	2,81	1,47	-0,10	3,20	1,02
2012.	prosinac ^b	61.264,7	51.938,5	254.741,5	79.047,1	212.108,1	221.041,9	207.290,5	242.086,5	3,19	4,10	0,11	3,52	-0,32	0,40	-2,17
2013.	prosinac	62.693,1	57.897,8	264.927,0	87.040,7	218.213,6	227.576,3	202.603,4	240.772,8	2,31	2,85	0,30	1,04	0,02	0,38	-0,68
2014.	studeni	62.631,3	60.869,0	273.976,1	92.929,2	220.809,4	230.833,2	197.437,2	238.298,2	1,51	-0,73	0,10	-0,73	-0,25	0,91	0,07
	prosinac	63.318,0	63.437,3	273.305,2	95.985,9	220.482,2	229.608,3	198.183,5	237.004,6	1,10	4,56	-0,24	3,29	-0,15	0,38	-0,54
2015.	siječanj	62.113,7	60.878,1	272.704,4	93.403,5	219.078,2	228.616,5	206.276,1	240.446,7	-1,90	-4,03	-0,22	-2,69	-0,64	4,08	1,45
	veljača	60.618,5	61.429,4	274.243,2	95.477,9	220.214,5	229.544,2	205.967,5	239.648,4	-2,41	0,91	0,56	2,22	0,52	-0,15	-0,33
	ožujak	64.682,5	60.912,8	271.191,7	93.826,7	217.274,9	226.370,2	195.577,2	239.294,4	6,70	-0,84	-1,11	-1,73	-1,33	-5,04	-0,15
	travanj	63.689,1	61.323,0	268.953,6	94.526,2	216.041,1	224.659,1	196.057,7	238.175,9	-1,54	0,67	-0,83	0,75	-0,57	0,25	-0,47
	svibanj	64.177,4	63.194,6	270.793,8	96.403,2	217.226,8	226.336,3	198.609,5	238.232,1	0,77	3,05	0,68	1,99	0,55	1,30	0,02
	lipanj	67.054,9	67.108,9	275.553,7	101.468,6	221.265,5	231.146,3	200.488,5	236.609,7	4,48	6,19	1,76	5,25	1,86	0,95	-0,68
	srpanj	64.426,2	68.410,2	277.728,7	103.345,7	222.864,5	232.747,8	196.449,2	236.163,2	-3,92	1,94	0,79	1,85	0,72	-2,01	-0,19
	kolovoz	62.957,2	69.922,4	280.959,2	106.551,4	226.301,8	236.143,5	193.101,4	233.636,4	-2,26	2,21	1,16	3,10	1,54	-1,70	-1,07
	rujan	66.236,2	69.378,6	287.380,7	111.187,3	232.825,1	241.817,8	194.805,2	233.733,2	5,19	-0,78	2,29	4,35	2,88	0,88	0,04
	listopad	63.762,0	68.934,1	287.782,1	107.576,7	232.736,4	241.834,9	192.756,9	231.656,6	-3,74	-0,64	0,14	-3,25	-0,04	-1,05	-0,89

^a Od prosinca 2010. podaci su usklađeni sa statističkim standardom ESA 2010. Počevši od srpnja 1999. HBOR je reklasificiran iz sektora drugih financijskih posrednika u sektor središnje države. Do svibnja 2006. kunske pozicije uključuju i stavke u kunama uz valutnu klauzulu, a od lipnja 2006. stavke u kunama uz valutnu klauzulu reklasificiraju se u devizne pozicije. Od prosinca 2011. podaci uključuju i novčane fondove. ^b U sklopu plasmana, potraživanja od ostalih domaćih sektora smanjila su se u prosincu 2012. za 5,6 mlrd. kuna. To smanjenje u potpunosti je bilo posljedica transakcija jedne kreditne institucije koje je, s ciljem smanjenja djelomično nadoknadivih i nenadoknadivih plasmana, prenijela ukupno 5,6 mlrd. kuna svojih potraživanja na društvo u indirektnom vlasništvu banke majke.

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati • U tablici se u stupcima iskazuju podaci o nekim osnovnim monetarnim i kreditnim agregatima te njihove mjesečne stope rasta.

U veljači 2015. provedena je revizija svih monetarnih agregata, i to: od 31. prosinca 2010. u dijelu koji se odnosi na sektorsku klasifikaciju institucionalnih jedinica i promjenu metodološkog tretmana kunskih pozicija s valutnom klauzulom i od 31. prosinca 2011. u dijelu koji se odnosi na proširenje obuhvata drugih monetarnih financijskih institucija (uključivanje novčanih fondova).

Primarni novac u cijelosti je preuzet iz Bilance Hrvatske narodne banke (Tablica C1).

Novčana masa M1 definirana je jednako kao i istoimena stavka u Konsolidiranoj bilanci monetarnih financijskih institucija (Tablica B1) te obuhvaća gotov novac izvan kreditnih institucija, depozite ostalih financijskih institucija kod Hrvatske narodne banke te depozitni novac kod kreditnih institucija.

Ukupna likvidna sredstva M4 obuhvaćaju novčanu masu M1, štedne i oročene depozite, devizne depozite, obveznice i instrumente tržišta novca te izdane udjele novčanih fondova (navedene komponente preuzete su iz Bilance monetarnih financijskih institucija (Tablica B1).

Neto domaća aktiva definirana je kao razlika između ukupnih likvidnih sredstava i inozemne aktive (neto).

Do studenoga 2010. plasmani su potraživanja banaka i stambenih štedionica od ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih

institucija i nebankarskih financijskih institucija.

Od prosinca 2010. plasmani su potraživanja kreditnih institucija od ostalih domaćih sektora, ostalih financijskih posrednika, pomoćnih financijskih institucija i osiguravajućih društava te mirovinskih fondova.

Od studenoga 2015. godine Hrvatska narodna banka započinje s objavom monetarnih agregata prema definiciji Europske središnje banke.

Monetarni agregati obuhvaćaju novčane obveze monetarnih financijskih institucija prema ostalim rezidentima, isključujući središnju državu.

Monetarni agregat M1 (najuži monetarni agregat) obuhvaća gotovinu u optjecaju i prekonoćne depozite u kunama i stranoj valuti. Prekonoćni depoziti obuhvaćaju transakcijske račune (uključujući i ograničene depozite), štedne depozite i prekonoćne kredite.

Monetarni agregat M2 (širi monetarni agregat) obuhvaća monetarni agregat M1, oročene depozite u kunama i stranoj valuti s izvornim dospjećem do (uključujući) dvije godine (uključujući i primljene kredite osim prekonoćnih kredita i kredita na osnovi repo poslova) te depozite u otkaznom roku do (uključujući) tri mjeseca.

Monetarni agregat M3 (najširi monetarni agregat) obuhvaća monetarni agregat M2, kredite na osnovi repo poslova, izdane udjele novčanih fondova i izdane vrijednosne papire s izvornim dospjećem do (uključujući) dvije godine.

B. Monetarne financijske institucije

Tablica B1: Konsolidirana bilanca monetarnih financijskih institucija^a
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.			
	XII.	XII.	XII. ^b	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.
AKTIVA									
1. Inozemna aktiva (neto)	41.868,6	31.171,3	47.451,0	62.323,7	75.121,6	75.614,5	75.065,2	92.575,5	95.025,2
2. Plasmani	276.273,5	303.669,9	300.540,9	295.940,9	295.996,1	297.031,1	299.502,4	296.241,4	294.774,0
2.1. Potraživanja od središnje države i fondova socijalne sigurnosti (neto)	30.709,2	46.307,3	58.454,3	55.168,1	58.991,5	57.736,7	62.892,7	62.508,2	63.117,4
2.2. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	241.270,0	251.964,1	236.414,5	234.117,8	229.571,6	232.499,9	229.554,3	226.069,8	224.825,7
2.3. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija
2.4. Potraživanja od nebankarskih financijskih institucija
2.5. Potraživanja od investicijskih fondova osim novčanih fondova	384,2	358,1	324,5	322,7	336,2	407,5	416,8	418,3	409,2
2.6. Potraživanja od drugih financijskih posrednika	2.292,0	3.869,5	4.017,4	4.322,3	5.016,2	4.868,3	5.190,2	4.954,6	4.911,0
2.7. Potraživanja od pomoćnih financijskih institucija	963,7	1.033,1	1.068,4	1.247,7	1.335,7	1.241,4	1.219,7	1.224,9	1.150,0
2.8. Potraživanja od osiguravajućih društava i mirovinskih fondova	654,3	137,8	261,8	762,4	744,9	277,3	228,6	1.065,7	360,7
Ukupno (1+2)	318.142,1	334.841,2	347.991,9	358.264,5	371.117,7	372.645,6	374.567,6	388.816,9	389.799,2
PASIVA									
1. Novčana masa	47.974,1	51.489,3	51.938,5	57.897,8	63.437,3	60.912,8	67.108,9	69.378,6	68.934,1
2. Štedni i oročeni depoziti	29.142,0	33.676,8	31.689,8	33.407,1	34.471,8	35.033,7	34.618,6	35.989,6	35.819,3
3. Devizni depoziti	154.697,9	152.197,1	160.443,7	162.656,3	164.866,6	164.752,2	162.740,5	171.767,8	172.692,3
4. Obveznice i instrumenti tržišta novca	988,6	1.728,7	2.412,0	1.995,3	2.161,3	2.266,0	1.582,0	2.063,6	2.046,8
5. Udjeli novčanih fondova	6.863,4	8.257,6	8.970,5	8.368,1	8.227,0	9.503,7	8.181,1	8.289,7
6. Ograničeni i blokirani depoziti	3.580,9	3.399,7	5.274,1	4.718,4	3.216,1	3.533,2	3.794,5	4.258,6	3.969,6
7. Ostalo (neto)	81.758,6	85.486,2	87.976,2	88.619,1	94.596,5	97.920,7	95.219,4	97.177,5	98.047,5
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7)	318.142,1	334.841,2	347.991,9	358.264,5	371.117,7	372.645,6	374.567,6	388.816,9	389.799,2

^a Od prosinca 2010. podaci su usklađeni sa statističkim standardom ESA 2010. Počevši od srpnja 1999. HBOR je reklasificiran iz sektora drugih financijskih posrednika u sektor središnje države. Do svibnja 2006. kunske pozicije uključuju i stavke u kunama uz valutnu klauzulu, a od lipnja 2006. stavke u kunama uz valutnu klauzulu reklasificiraju se u devizne pozicije. Od prosinca 2011. podaci uključuju i novčane fondove. ^b Potraživanja od ostalih domaćih sektora smanjila su se u prosincu 2012. za 5,6 mlrd. kuna. To smanjenje u potpunosti je bilo posljedica transakcija jedne kreditne institucije koja je, s ciljem smanjenja djelomično nadoknadivih i nenadoknadivih plasmana, prenijela ukupno 5,6 mlrd. kuna svojih potraživanja na društvo u indirektnom vlasništvu banke majke.

Tablica B1: Konsolidirana bilanca monetarnih financijskih institucija • Bilanca monetarnih financijskih institucija prikazuje konsolidirane podatke iz Bilance Hrvatske narodne banke (Tablica C1) i Konsolidirane bilance drugih monetarnih financijskih institucija (Tablica D1).

U ožujku 2013. provedena je revizija svih stavki od srpnja 1999. nadalje tako da su podacima, uz Hrvatsku narodnu banku, banke i štedne banke, obuhvaćene i stambene štedionice. U veljači 2015. provedena je revizija svih podataka, i to: od 31. prosinca 2010. u dijelu koji se odnosi na sektorsku klasifikaciju institucionalnih jedinica i promjenu metodološkog tretmana kunske pozicija s valutnom klauzulom i od 31. prosinca 2011. u dijelu koji se odnosi na proširenje obuhvata drugih monetarnih financijskih institucija (uključivanje novčanih fondova). U lipnju 2015. provedena je revizija svih podataka od 30. lipnja 2006. u dijelu koji se odnosi na promjenu metodološkog tretmana kunske pozicija s valutnom klauzulom.

Inozemna aktiva (neto) jest razlika između zbroja inozemnih aktiva Hrvatske narodne banke i drugih monetarnih financijskih institucija i zbroja inozemnih pasiva Hrvatske narodne banke i drugih monetarnih financijskih institucija.

Plasmani su zbroj odgovarajućih stavki iz Bilance Hrvatske narodne banke i Konsolidirane bilance drugih monetarnih financijskih institucija, s tim da su potraživanja od središnje države iskazana neto, tj. umanjena za depozite središnje države kod Hrvatske narodne banke i kod drugih monetarnih financijskih institucija.

Novčana masa je zbroj gotovog novca izvan kreditnih institucija, depozita ostalih financijskih institucija kod Hrvatske narodne banke i depozitnog novca kod kreditnih institucija (stavka Depozitni novac iz Konsolidirane bilance drugih monetarnih financijskih institucija, Tablica D1).

Stavke Štedni i oročeni depoziti, Devizni depoziti te Obveznice i instrumenti tržišta novca u cijelosti su preuzete iz Konsolidirane bilance drugih monetarnih financijskih institucija, dok je stavka Ograničeni i blokirani depoziti zbroj pripadnih stavki iz Bilance Hrvatske narodne banke (isključujući blokirane depozite kreditnih institucija kod Hrvatske narodne banke) i Konsolidirane bilance drugih monetarnih financijskih institucija. Izdani udjeli odnose se na izdane udjele novčanih fondova. Ostalo (neto) jesu neraspoređene stavke pasive umanjene za neraspoređene stavke aktive

Tablica B2: Broj drugih monetarnih financijskih institucija obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija prema veličini bilančne aktive

Go-dina	Mjesec	Ukupan broj drugih monetarnih financijskih institucija	Ukupan broj kreditnih institucija	Banke	Štedne banke	Stambene štedionice	Štedionice	Novčani fondovi	Druge monetarne financijske institucije klasificirane po veličini bilančne aktive					
									Manje od 100 mil. kn	Od 100 do manje od 500 mil. kn	Od 500 mil. do manje od 1 mlrd. kn	Od 1 do manje od 2 mlrd. kn	Od 2 do manje od 10 mlrd. kn	10 i više mlrd. kn
1	2	3 = 4 + 9	4 = 5 do 8	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
2001.	prosinac	69	69	44	0	4	21	0	20	20	8	7	10	4
2002.	prosinac	59	59	46	0	3	10	0	12	16	9	9	8	5
2003.	prosinac	53	53	42	0	4	7	0	7	16	9	7	8	6
2004.	prosinac	49	49	39	0	4	6	0	7	13	10	8	5	6
2005.	prosinac	43	43	36	0	4	3	0	4	10	8	8	7	6
2006.	prosinac	43	43	35	0	5	3	0	6	6	6	11	6	8
2007.	prosinac	42	42	35	0	5	2	0	5	5	2	16	5	9
2008.	prosinac	43	43	35	1	5	2	0	4	8	1	14	7	9
2009.	prosinac	43	43	34	2	5	2	0	5	6	3	14	7	8
2010.	prosinac	38	38	32	1	5	0	0	1	5	2	12	10	8
2011.	prosinac	59	37	31	1	5	0	22	9	15	4	12	11	8
2012.	prosinac	56	36	30	1	5	0	20	6	15	3	13	11	8
2013.	prosinac	55	35	29	1	5	0	20	6	14	4	13	10	8
2014.	studenj	55	35	29	1	5	0	20	6	13	3	14	10	9
	prosinac	53	33	27	1	5	0	20	5	13	4	13	9	9
2015.	siječanj	53	33	27	1	5	0	20	5	12	5	12	10	9
	veljača	53	33	27	1	5	0	20	5	13	4	12	10	9
	ožujak	53	33	27	1	5	0	20	5	13	4	13	9	9
	travanj	53	33	27	1	5	0	20	5	12	5	13	9	9
	svibanj	53	33	27	1	5	0	20	5	12	5	13	9	9
	lipanj	53	33	27	1	5	0	20	4	13	5	13	9	9
	srpanj	52	33	27	1	5	0	19	4	12	5	13	9	9
	kolovoz	52	33	27	1	5	0	19	4	12	4	14	9	9
	rujan	52	33	27	1	5	0	19	4	12	5	14	8	9
	listopad	52	33	27	1	5	0	19	4	12	5	14	8	9

Tablica B2: Broj drugih monetarnih institucija obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija prema veličini bilančne aktive • U tablici se iskazuje ukupan broj kreditnih institucija i novčanih fondova, koji mjesečno izvješćuju Hrvatsku narodnu banku i čije je poslovanje prikazano u Konsolidiranoj bilanci drugih monetarnih financijskih institucija.

Do veljače 2005. monetarnom statistikom obuhvaćene su i institucije koje su izgubile odobrenje za rad, a nisu pokrenule postupak likvidacije. Do studenoga 2010. monetarnom statistikom obuhvaćene su i institucije u likvidaciji.

U tablici se također iskazuje klasifikacija kreditnih institucija i novčanih fondova prema veličini bilančne aktive.

C. Hrvatska narodna banka

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke^a
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.			
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.
AKTIVA									
1. Inozemna aktiva	78.728,2	84.302,0	84.782,1	98.583,0	97.206,1	108.230,3	104.109,7	102.548,9	108.158,8
1.1. Zlato	–	–	–	–	–	–	–	–	–
1.2. Posebna prava vučenja	2.634,5	2.716,3	2.662,3	2.601,4	2.789,1	2.970,8	2.933,8	2.912,6	2.961,4
1.3. Pričuvna pozicija kod MMF-a	1,4	1,4	1,4	1,4	1,6	1,7	1,8	1,8	1,8
1.4. Efektiva i depoziti po viđenju u stranim bankama	1.483,0	1.887,2	10.647,4	7.576,9	3.878,5	3.458,5	3.493,3	3.492,5	3.500,0
1.5. Oročeni depoziti u stranim bankama	22.702,9	18.676,4	6.298,8	20.819,1	22.153,9	35.187,1	28.229,0	25.417,7	35.027,5
1.6. Plasmani u vrijednosne papire u devizama	51.906,5	61.020,7	65.172,2	67.584,3	68.383,0	66.612,1	69.451,9	70.724,3	66.668,1
1.7. Nekonvertibilna devizna aktiva	0,0	0,0	0,0	–	–	–	–	–	–
2. Potraživanja od središnje države	0,3	251,8	–	–	0,6	–	–	–	–
2.1. Potraživanja u kunama	0,3	251,8	–	–	0,6	–	–	–	–
2.2. Potraživanja u devizama	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	3,1	2,8	2,5	2,3	2,0	2,0	1,9	1,8	1,8
4. Potraživanja od kreditnih institucija	12,9	139,2	11,8	11,3	11,0	10,7	10,6	1.199,1	326,1
4.1. Krediti kreditnim institucijama	12,9	139,2	11,8	11,3	11,0	10,7	10,6	1.199,1	326,1
Lombardni krediti	–	–	–	–	–	–	–	–	4,5
Kratkoročni kredit za likvidnost	–	126,8	–	–	–	–	–	–	–
Ostali krediti	12,9	12,4	11,8	11,3	11,0	10,7	10,6	10,6	10,5
Obratne repo transakcije	–	–	–	–	–	–	–	1.188,5	311,1
4.2. Dospjela nenaplaćena potraživanja	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5. Potraživanja od ostalih financijskih institucija	0,7	0,7	–	–	–	–	–	–	–
Ukupno (1+2+3+4+5)	78.745,2	84.696,5	84.796,4	98.596,6	97.219,6	108.243,0	104.122,1	103.749,8	108.486,8
PASIVA									
1. Primarni novac	56.249,1	62.379,2	61.264,7	62.693,1	63.318,0	64.682,5	67.054,9	66.236,2	63.762,0
1.1. Gotov novac izvan kreditnih institucija	15.262,7	16.689,1	16.947,0	17.420,6	18.520,2	18.385,6	20.244,9	20.780,4	20.284,2
1.2. Blagajne kreditnih institucija	4.048,7	4.253,9	4.681,0	4.564,7	4.635,8	4.419,7	5.379,8	5.017,9	4.802,9
1.3. Depoziti kreditnih institucija	36.937,6	41.436,0	39.636,7	40.707,7	40.162,0	41.877,2	41.430,1	40.147,3	38.674,9
Računi za namiru kreditnih institucija	10.246,1	12.705,0	11.509,2	15.080,9	15.084,7	17.247,6	16.898,2	14.710,8	16.456,6
Izdvojena kunska obvezna pričuva	22.705,1	25.755,0	24.555,7	22.024,6	21.899,8	21.879,0	21.589,4	22.017,7	22.218,3
Upisani obvezni blagajnički zapisi HNB-a	–	–	–	3.602,2	3.177,4	2.750,6	2.942,5	3.418,8	–
Prekonoćni depoziti	3.986,4	2.976,0	3.571,9	–	–	–	–	–	–
1.4. Depoziti ostalih financijskih institucija	–	0,2	–	–	0,0	0,0	–	290,6	–
2. Ograničeni i blokirani depoziti	5.979,3	5.754,0	7.954,8	6.401,2	3.884,9	3.922,5	3.840,8	3.880,9	3.863,9
2.1. Izdvojena devizna obvezna pričuva	4.773,2	5.538,3	5.094,5	4.418,8	3.744,8	3.806,2	3.717,9	3.746,2	3.726,5
2.2. Ograničeni depoziti	1.206,0	215,8	2.860,2	1.982,5	140,1	116,3	122,9	134,7	137,3
2.3. Blokirani devizni depoziti	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3. Inozemna pasiva	2.638,5	2.711,5	2.648,4	3.219,1	3.699,5	9.169,5	9.674,8	7.582,4	16.308,3
3.1. Krediti MMF-a	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3.2. Obveze prema međunarodnim institucijama	2.638,5	2.711,5	2.648,4	3.219,1	3.408,3	4.015,8	3.304,6	3.246,5	3.423,6
3.3. Obveze prema stranim bankama	–	0,0	0,0	0,0	291,2	5.153,7	6.370,2	4.335,8	12.884,7
4. Depoziti središnje države i fondova socijalne sigurnosti	4.211,0	1.619,6	738,1	13.797,6	11.553,0	14.348,4	8.501,7	10.486,4	8.955,0
4.1. Depozitni novac	1.484,5	1.030,1	659,7	3.139,7	2.991,2	3.381,3	3.298,8	4.893,4	4.245,8
Depozitni novac središnje države	1.484,5	1.030,1	659,7	3.139,7	2.991,2	2.700,3	3.283,6	4.778,7	3.968,3
Depozitni novac fondova socijalne sigurnosti	–	–	–	–	–	681,0	15,2	114,7	277,6
4.2. Devizni depoziti središnje države	2.726,4	589,5	78,5	10.657,9	8.561,8	10.967,1	5.202,9	5.593,0	4.709,1
4.3. Blagajnički zapisi HNB-a	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5. Blagajnički zapisi HNB-a	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5.1. Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	–	–	–	–	–	–	–	–	–
5.2. Blagajnički zapisi HNB-a u stranoj valuti	–	–	–	–	–	–	–	–	–
6. Kapitalski računi	10.460,3	13.076,9	13.068,5	13.407,7	15.699,2	17.076,6	16.006,3	16.596,1	16.651,5
7. Ostalo (neto)	–792,9	–844,6	–878,1	–922,0	–934,9	–956,4	–956,3	–1.032,1	–1.053,8
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7)	78.745,2	84.696,5	84.796,4	98.596,6	97.219,6	108.243,0	104.122,1	103.749,8	108.486,8

^a Od prosinca 2010. podaci su usklađeni sa statističkim standardom ESA 2010. Počevši od srpnja 1999. HBOR je reklasificiran iz sektora ostalih financijskih institucija u sektor središnje države.

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke • U tablici se iskazuju podaci o potraživanjima i obvezama monetarnih vlasti.

Inozemna aktiva obuhvaća sljedeće oblike deviznih i kunskih potraživanja od stranih fizičkih i pravnih osoba: zlato, posebna prava vučenja, pričuvnu poziciju kod Međunarodnoga monetarnog fonda, efektivni strani novac u trezoru, sredstva na tekućim računima kod stranih banaka, oročene depozite kod stranih banaka i pripadajuće obračunate kamate, plasmane u vrijednosne papire u devizama i ostala potraživanja.

Potraživanja od središnje države jesu krediti, dospjela potraživanja od državnog proračuna Republike Hrvatske i ulaganja u kratkoročne vrijednosne papire Republike Hrvatske. Prema Zakonu o Hrvatskoj narodnoj banci, koji je na snazi od srpnja 2008. godine, Hrvatska narodna banka ne može odobravati kredite Republici Hrvatskoj, pa se unutar te stavke iskazuju samo dospjela potraživanja od državnog proračuna nastala na osnovi obavljanja platnog prometa te na osnovi obveza izvršenih prema Međunarodnome monetarnom fondu i stranim bankama.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora jesu krediti i dospjela nenaplaćena potraživanja od ostalih domaćih sektora (do Biltena broj 190 ova stavka uključuje Potraživanja banaka u stečaju).

Od svibnja 1999. Potraživanja od ostalih financijskih institucija (do Biltena broj 190 objavljujuna pod nazivom Potraživanja od ostalih bankarskih institucija) uključuju i potraživanja HNB-a po kreditima iz primarne emisije nenaplaćenima od kreditnih institucija nad kojima je pokrenut stečajni postupak.

Potraživanja od kreditnih institucija jesu krediti kreditnim institucijama i dospjela nenaplaćena potraživanja od kreditnih institucija. Krediti kreditnim institucijama jesu lombardni krediti, kratkoročni krediti za likvidnost, ostali krediti te obratne repo transakcije. U stavku Lombardni krediti uključeni su i krediti kreditnim institucijama za premošćivanje nelikvidnosti, koji su u prosincu 1994. zamijenjeni lombardnim kreditima. Kratkoročni krediti za likvidnost, koji se odobravaju od početka 1999., također služe za premošćivanje nelikvidnosti. Ostali krediti su: interventni krediti, specijalni krediti za premošćivanje nelikvidnosti kreditnih institucija odobravani prijašnjih godina (inicijalni krediti, predsanacijski krediti), dospjeli, a nenaplaćeni krediti te depoziti Hrvatske narodne banke kod kreditnih institucija. Od travnja 2005. obratne repo transakcije provode se tjedno. Dospjela nenaplaćena potraživanja od kreditnih institucija uključuju prekoračenja raspoloživih sredstava na njihovim računima za namiru (do polovine 1994.) te neurednosti kreditnih institucija pri izdvajanju i održavanju obvezne pričuve.

Primarni novac čine gotov novac izvan kreditnih institucija,

novčana sredstva u blagajnama kreditnih institucija, depoziti kreditnih institucija kod Hrvatske narodne banke i depoziti ostalih financijskih institucija kod Hrvatske narodne banke.

Depozite kreditnih institucija čine novčana sredstva na računima za namiru kreditnih institucija, sredstva obvezne pričuve izdvojena na posebne račune kod Hrvatske narodne banke (u koja je od ožujka 2006. uključena i posebna obvezna pričuva izdvojena na obveze po izdanim vrijednosnim papirima), obvezno upisani blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke te prekoćni depoziti kreditnih institucija.

Depoziti ostalih financijskih institucija jesu depoziti SKDD-a za trgovanje vrijednosnim papirima.

Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju izdvojenu deviznu obveznu pričuvu i pripadajuće obračunate kamate, ograničene depozite i blokirane devizne depozite. Na određene devizne izvore sredstava kreditne institucije izdvajaju deviznu obveznu pričuvu na posebne račune HNB-a, a od kolovoza 2004. do listopada 2008. i graničnu obveznu pričuvu. Ograničeni depoziti jesu kunski sredstva izdvojena po nalogu suda ili na temelju propisa te u razdoblju od svibnja 1999. do travnja 2002. i depoziti banaka u stečaju. Od ožujka 2010. ovdje se uključuju sredstva HBOR-a koja se odnose na račune programa razvoja gospodarstva. Blokirani devizni depoziti jesu sredstva koja su bila izdvajana na posebne račune kod Hrvatske narodne banke za podmirenje dospjelih neplaćenih obveza prema inozemnim vjerovnicima.

Inozemna pasiva obuhvaća kredite primljene od Međunarodnoga monetarnog fonda, obveze prema međunarodnim financijskim institucijama i stranim bankama s pripisanim obračunatim kamatama te alokaciju posebnih prava vučenja koja je do 2008. bila prikazana u sklopu Kapitalskih računa.

Depoziti središnje države i fondova socijalne sigurnosti jesu depozitni novac i devizni računi središnje države i fondova socijalne sigurnosti kod Hrvatske narodne banke te blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke koje su dragovoljno upisale institucije iz sektora središnje države i fondova socijalne sigurnosti.

Blagajnički zapisi su dragovoljno upisani blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke u kunama i stranoj valuti, osim blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke koje su dragovoljno upisale institucije iz sektora središnje države i fondova socijalne sigurnosti.

Kapitalski računi uključuju pričuve, rezervacije i račune prihoda i rashoda.

Ostalo (neto) jesu neraspoređeni računi pasive umanjene za neraspoređene račune aktive Bilance Hrvatske narodne banke.

D. Druge monetarne financijske institucije

Tablica D1: Konsolidirana bilanca drugih monetarnih financijskih institucija^a
stanja na kraju razdoblja i transakcije tijekom razdoblja, u milijunima kuna

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.				
	XII.	XII.	XII. ^b	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.	
STANJA										
AKTIVA										
1. Pričuve kreditnih institucija kod središnje banke	45.745,5	51.114,0	49.411,3	49.707,5	48.560,4	50.116,2	50.540,9	48.920,0	47.213,8	
1.1. Kunske pričuve kod središnje banke	40.169,1	45.590,6	44.316,8	45.288,8	44.815,6	46.310,0	46.823,0	45.173,8	43.487,3	
1.2. Devizne pričuve kod središnje banke	5.576,4	5.523,5	5.094,5	4.418,8	3.744,8	3.806,2	3.717,9	3.746,2	3.726,5	
2. Inozemna aktiva	47.878,2	40.069,6	39.144,3	36.681,3	43.943,2	39.100,5	42.200,6	54.054,3	55.777,9	
3. Potraživanja od središnje države i fondova socijalne sigurnosti	57.113,6	68.207,5	79.807,2	87.857,7	89.724,0	90.770,6	89.982,8	91.803,9	90.098,9	
4. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	241.266,9	251.961,3	236.412,0	234.115,5	229.569,6	232.497,9	229.552,5	226.068,0	224.823,9	
4.1. Potraživanja od lokalne države	3.375,2	3.559,1	3.485,2	4.231,8	4.714,0	4.589,9	4.378,6	4.312,2	4.258,5	
4.2. Potraživanja od nefinancijskih društava	107.687,2	116.840,4	103.157,0	102.452,6	98.401,5	99.273,7	97.536,8	95.719,0	94.925,5	
4.3. Potraživanja od kućanstava	130.204,4	131.561,8	129.769,8	127.431,1	126.454,1	128.634,3	127.637,1	126.036,8	125.639,8	
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	
6. Potraživanja od nebankarskih financijskih institucija	
7. Potraživanja od investicijskih fondova osim novčanih fondova	384,2	358,1	324,5	322,7	336,2	407,5	416,8	418,3	409,2	
8. Potraživanja od drugih financijskih posrednika	2.291,4	3.868,8	4.017,4	4.322,3	5.016,2	4.868,3	5.190,2	4.954,6	4.911,0	
9. Potraživanja od pomoćnih financijskih institucija	963,7	1.033,1	1.068,4	1.247,7	1.335,7	1.241,4	1.219,7	1.224,9	1.150,0	
10. Potraživanja od osiguravajućih društava i mirovinskih fondova	654,3	137,8	261,8	762,4	744,9	277,3	228,6	1.065,7	360,7	
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)	396.297,8	416.750,2	410.446,9	415.017,1	419.230,2	419.279,8	419.332,2	428.509,6	424.745,4	
PASIVA										
1. Depozitni novac	32.711,3	34.800,0	34.991,5	40.477,2	44.917,1	42.527,2	46.863,9	48.307,6	48.649,9	
2. Štedni i oročeni depoziti	29.142,0	33.676,8	31.689,8	33.407,1	34.471,8	35.033,7	34.618,6	35.989,6	35.819,3	
3. Devizni depoziti	154.697,9	152.197,1	160.443,7	162.656,3	164.866,6	164.752,2	162.740,5	171.767,8	172.692,3	
4. Obveznice i instrumenti tržišta novca	988,6	1.728,7	2.412,0	1.995,3	2.161,3	2.266,0	1.582,0	2.063,6	2.046,8	
5. Udjeli novčanih fondova	6.863,4	8.257,6	8.970,5	8.368,1	8.227,0	9.503,7	8.181,1	8.289,7	
6. Inozemna pasiva	82.099,3	90.488,9	73.827,0	69.721,5	62.328,2	62.546,8	61.570,4	56.445,4	52.603,2	
7. Depoziti središnje države i fondova socijalne sigurnosti	22.193,7	20.532,4	20.614,7	18.892,0	19.180,1	18.685,5	18.588,4	18.809,4	18.026,5	
8. Krediti primljeni od središnje banke	12,9	139,1	11,8	11,3	11,0	10,7	10,6	1.199,1	326,1	
9. Ograničeni i blokirani depoziti	2.374,9	3.183,9	2.413,9	2.735,9	3.076,0	3.416,9	3.671,6	4.123,9	3.832,3	
10. Kapitalski računi	72.555,2	77.208,3	80.700,6	83.245,1	87.151,2	87.773,3	87.307,8	84.295,8	83.191,7	
11. Ostalo (neto)	-478,1	-4.068,4	-4.915,7	-7.095,4	-7.301,1	-5.959,6	-7.125,4	-2.673,7	-732,4	
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10+11)	396.297,8	416.750,2	410.446,9	415.017,1	419.230,2	419.279,8	419.332,2	428.509,6	424.745,4	
TRANSAKCIJE										
AKTIVA										
1. Pričuve kreditnih institucija kod središnje banke	1.926,7	1.307,3	808,5	713,1	4.150,4	1.931,1	3.637,6	-1.690,6	
1.1. Kunske pričuve kod središnje banke	2.010,1	1.275,9	1.358,9	726,1	4.106,4	1.953,4	3.650,0	-1.686,5	
1.2. Devizne pričuve kod središnje banke	-83,4	31,4	-550,4	-13,0	44,0	-22,3	-12,5	-4,1	
2. Inozemna aktiva	-1.669,7	-1.734,4	-660,3	252,5	-3.619,5	3.767,3	6.188,3	1.614,0	
3. Potraživanja od središnje države i fondova socijalne sigurnosti	-1.064,1	2.641,7	1.384,5	1.278,6	-2.393,1	-1.049,4	-1.485,8	-1.478,0	
4. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	1.163,0	-4.177,8	-1.548,2	-649,7	230,3	-1.111,3	-958,5	-669,1	
4.1. Potraživanja od lokalne države	143,3	154,4	169,5	170,4	-43,1	-13,4	-61,6	-40,5	
4.2. Potraživanja od nefinancijskih društava	1.436,2	-3.889,0	-1.460,1	-768,1	65,5	-850,0	-775,1	-486,7	
4.3. Potraživanja od kućanstava	-416,5	-443,1	-257,6	-52,0	207,9	-248,0	-121,9	-142,0	
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	
6. Potraživanja od nebankarskih financijskih institucija	
7. Potraživanja od investicijskih fondova osim novčanih fondova	33,2	-9,0	-6,3	-9,6	63,6	9,8	-33,0	-17,8	
8. Potraživanja od drugih financijskih posrednika	191,1	343,0	-119,5	19,3	-158,4	103,3	-152,4	-36,2	
9. Potraživanja od pomoćnih financijskih institucija	13,4	69,8	49,4	20,3	55,2	25,4	-5,0	-74,4	
10. Potraživanja od osiguravajućih društava i mirovinskih fondova	-286,8	97,6	352,0	75,8	-54,0	-111,3	-57,1	-705,0	

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.			
	XII.	XII.	XII. ^b	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)	306,8	-1.461,9	260,2	1.700,2	-1.725,6	3.564,9	7.134,1	-3.057,3
PASIVA									
1. Depozitni novac	1.442,5	1.825,6	1.546,3	2.792,7	-473,7	2.990,4	-162,9	342,3
2. Štedni i oročeni depoziti	-582,6	43,1	-24,1	-1.396,9	337,4	152,5	1.455,6	-170,3
3. Devizni depoziti	-2.507,6	-1.715,8	-630,1	-1.049,8	-2.270,0	311,7	4.377,3	1.258,4
4. Obveznice i instrumenti tržišta novca	90,3	195,6	-241,7	-113,4	10,8	-125,1	21,5	-14,7
5. Udjeli novčanih fondova	28,8	-78,1	-1.214,7	-562,2	168,8	-822,3	849,7
6. Inozemna pasiva	1.706,3	-1.754,3	-294,7	2.707,7	133,9	-1.664,7	-666,0	-3.729,6
7. Depoziti središnje države i fondova socijalne sigurnosti	274,3	535,3	-104,4	-412,7	227,6	261,7	495,9	-747,6
8. Krediti primljeni od središnje banke	25,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	1.188,5	-872,9
9. Ograničeni i blokirani depoziti	403,7	-55,6	-135,2	-299,3	61,1	107,9	253,4	-286,7
10. Kapitalski računi	-152,6	-1.357,4	-43,2	-131,2	-270,4	270,7	-3.424,1	-1.104,1
11. Ostalo (neto)	-392,6	792,9	265,4	817,8	1.080,0	1.090,9	4.417,3	1.418,0
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10+11)	306,8	-1.461,9	260,2	1.700,2	-1.725,6	3.564,9	7.134,1	-3.057,3

^a Od prosinca 2010. podaci su usklađeni sa statističkim standardom ESA 2010. Počevši od srpnja 1999. HBOR je reklasificiran iz sektora drugih financijskih posrednika u sektor središnje države. Do svibnja 2006. kunske pozicije uključuju i stavke u kunama uz valutnu klauzulu, a od lipnja 2006. stavke u kunama uz valutnu klauzulu reklasificiraju se u devizne pozicije. Od prosinca 2011. podaci uključuju i novčane fondove. ^b Potraživanja od ostalih domaćih sektora smanjila su se u prosincu 2012. za 5,6 mlrd. kuna. To smanjenje u potpunosti je bilo posljedica transakcija jedne kreditne institucije koja je, s ciljem smanjenja djelomično nadoknadivih i nenadoknadivih plasmana, prenijela ukupno 5,6 mlrd. kuna svojih potraživanja na društvo u indirektnom vlasništvu banke majke.

Tablica D1: Konsolidirana bilanca drugih monetarnih financijskih institucija • U konsolidiranu bilancu drugih monetarnih financijskih institucija uključeni su podaci o potraživanjima i obvezama drugih monetarnih financijskih institucija (kreditnih institucija i novčanih fondova).

U ožujku 2013. provedena je revizija svih stavki od srpnja 1999. nadalje tako da su podacima, uz Hrvatsku narodnu banku, banke i štedne banke, obuhvaćene i stambene štedionice. U veljači 2015. provedena je revizija svih podataka, i to: od 31. prosinca 2010. u dijelu koji se odnosi na sektorsku klasifikaciju institucionalnih jedinica i promjenu metodološkog tretmana kunskih pozicija s valutnom klauzulom i od 31. prosinca 2011. u dijelu koji se odnosi na proširenje obuhvata drugih monetarnih financijskih institucija (uključivanje novčanih fondova). U lipnju 2015. provedena je revizija svih podataka od 30. lipnja 2006. u dijelu koji se odnosi na promjenu metodološkog tretmana kunskih pozicija s valutnom klauzulom.

Pričuve kreditnih institucija kod središnje banke jesu kunske i devizne. Kunske pričuve su novčana sredstva kreditnih institucija u blagajnama i kunska novčana sredstva kreditnih institucija na računima kod središnje banke. Devizne pričuve su devizna novčana sredstva na deviznim računima Hrvatske narodne banke.

Inozemna aktiva su sljedeći oblici deviznih i kunskih potraživanja od stranih fizičkih i pravnih osoba: strani efektivni novac u blagajnama, sredstva na tekućim računima i oročeni depoziti kod inozemnih banaka (uključujući loro akreditive i ostala pokrića), vrijednosni papiri, krediti i dionice.

Potraživanja od središnje države jesu sljedeći oblici kunskih i deviznih potraživanja: vrijednosni papiri i krediti.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora obuhvaćaju sljedeće oblike kunskih i deviznih potraživanja: instrumente tržišta novca, obveznice, kredite (uključujući akceptne kredite) i dionice.

Do studenoga 2010. potraživanja od ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija obuhvaćaju iste oblike kunskih i deviznih potraživanja, s tim da potraživanja od ostalih bankarskih institucija obuhvaćaju još i depozite. Od prosinca 2010. potraživanja od ostalih financijskih posrednika (uključujući i potraživanja od HBOR-a), od pomoćnih financijskih institucija i od osiguravajućih društava i mirovinskih fondova obuhvaćaju iste oblike kunskih i deviznih potraživanja.

Do studenoga 2010. stavke Depozitni novac, Štedni i oročeni depoziti, Devizni depoziti te Obveznice i instrumenti tržišta novca obuhvaćaju obveze kreditnih institucija prema ostalim domaćim sektorima, ostalim bankarskim institucijama te nebankarskim financijskim institucijama. Od prosinca 2010. ove stavke obuhvaćaju obveze kreditnih institucija prema ostalim domaćim sektorima, investicijskim fondovima osim novčanih fondova, drugim financijskim posrednicima, pomoćnim financijskim institucijama i osiguravajućim društvima i mirovinskim fondovima.

Depozitni novac uključuje novčana sredstva na transakcijskim računima te obveze kreditnih institucija po izdanim kunskim instrumentima plaćanja, a umanjuje se za novčana sredstva u platnom prometu (odnosno za čekove u blagajnama kreditnih institucija i čekove poslane na naplatu).

Štedni i oročeni depoziti jesu kunski štedni depoziti po videnju te kunski oročeni depoziti, kunski depoziti s otkaznim rokom.

Devizni depoziti su devizni depoziti po videnju, devizni oročeni depoziti i devizni depoziti s otkaznim rokom.

Obveznice i instrumenti tržišta novca jesu neto obveze kreditnih institucija po izdanim vrijednosnim papirima i primljeni krediti. Izdani podređeni i hibridni instrumenti koje su upisali inozemni investitori nisu obuhvaćeni ovom stavkom.

Izdani udjeli novčanih fondova jesu preostala potraživanja prema aktivni institucionalnih jedinica koje su izdale udjele ili jedinice.

Inozemna pasiva obuhvaća sljedeće oblike deviznih i kunskih obveza prema stranim fizičkim i pravnim osobama: transakcijske račune, štedne depozite (uključujući loro akreditive i ostala pokrića), oročene depozite, primljene kredite i dospjele obveze. U sklopu primljenih kredita iskazuju se i izdani podređeni i hibridni instrumenti koje su upisali inozemni investitori.

Depoziti središnje države jesu svi oblici kunskih i deviznih obveza (osim ograničenih i blokiranih depozita) kreditnih institucija prema središnjoj državi.

Kreditni primljeni od središnje banke jesu krediti primljeni od Hrvatske narodne banke i depoziti Hrvatske narodne banke kod kreditnih institucija, pri čemu se kao krediti tretiraju i poslovi reotkupa vrijednosnih papira.

Do studenoga 2010. Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju sljedeće obveze banaka: kunske i devizne ograničene depozite ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija, nebankarskih financijskih institucija, središnje države te stranih pravnih i fizičkih osoba i blokirane devizne depozite stanovništva regulirane Zakonom o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Od prosinca 2010. Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju sljedeće obveze kreditnih institucija: kunske i devizne ograničene depozite ostalih domaćih sektora, ostalih financijskih posrednika, pomoćnih financijskih institucija i osiguravajućih društava i mirovinskih fondova, središnje države te stranih pravnih i fizičkih osoba i blokirane devizne depozite stanovništva

regulirane Zakonom o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Kapitalski računi su dionički kapital, zadržana dobit (gubitak), dobit (gubitak) prethodne godine, dobit (gubitak) tekuće godine, zakonske rezerve, statutarne i ostale kapitalne rezerve, rezerve za opće bankovne rizike, odgođeni porez u kapitalu, dividende isplaćene tijekom tekuće godine, revalorizacijske rezerve, posebne rezerve za identificirane gubitke na skupnoj i pojedinačnoj osnovi po izvanbilančnim stavkama, ispravci vrijednosti i posebne rezerve za identificirane gubitke na skupnoj osnovi.

Ostalo (neto) jesu neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive, uključujući fer vrijednost izvedenih financijskih instrumenata.

Tablica D2: Inozemna aktiva drugih monetarnih financijskih institucija^a na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010. XII.	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			
						III.	VI.	IX.	X.
1. Devizna inozemna aktiva	47.120,0	39.267,7	37.526,2	35.544,1	42.387,1	37.940,1	40.414,6	50.507,4	52.130,3
1.1. Potraživanja od stranih financijskih institucija	32.056,3	29.655,0	28.730,5	26.954,4	31.191,6	27.376,7	30.382,5	41.035,3	42.102,1
Efektivni strani novac	1.623,1	1.940,5	1.758,0	1.804,9	1.826,9	1.821,1	2.469,3	2.086,9	1.977,8
Tekući računi	1.175,2	2.377,1	5.457,7	4.414,0	7.246,4	4.964,7	7.313,0	16.574,1	11.824,5
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	27.129,2	22.372,8	15.915,9	15.751,5	17.815,8	16.017,6	16.062,7	16.786,2	18.982,0
Vrijednosni papiri	1.896,5	2.847,4	5.360,6	4.821,8	3.758,7	3.991,5	4.143,2	4.349,1	4.182,8
Kreditni	170,1	8,7	187,7	53,2	448,9	482,4	300,4	402,9	4.278,4
Dionice stranih financijskih institucija	62,1	108,5	50,6	109,0	94,9	99,5	93,9	836,1	856,7
1.2. Potraživanja od stranih nefinancijskih institucija	15.063,7	9.612,6	8.795,7	8.589,8	11.195,5	10.563,4	10.032,1	9.472,2	10.028,2
Potraživanja od stranih država	12.906,2	7.569,0	6.969,8	6.333,0	8.924,8	8.232,9	7.537,5	6.848,0	7.411,6
Potraživanja od stranih osoba	2.140,4	2.036,7	1.799,9	2.220,2	2.227,8	2.310,1	2.447,3	2.577,4	2.563,3
Vrijednosni papiri	271,7	55,1	0,1	14,4	32,1	50,5	67,1	63,7	38,1
Kreditni	1.868,7	1.981,6	1.799,9	2.205,7	2.195,7	2.259,6	2.380,3	2.513,7	2.525,1
Dionice stranih osoba	17,1	6,9	26,0	36,6	43,0	20,5	47,2	46,8	53,4
2. Kunska inozemna aktiva	758,3	802,0	1.618,1	1.137,2	1.556,2	1.160,4	1.786,0	3.546,9	3.647,6
2.1. Potraživanja od stranih financijskih institucija	713,7	764,4	1.583,4	1.105,3	1.509,1	1.111,0	1.665,1	3.438,4	3.548,7
2.2. Potraživanja od stranaca	44,5	37,6	34,8	31,9	47,0	49,4	120,9	108,5	98,9
Od toga: Kreditni	44,2	37,2	34,5	31,6	46,7	49,1	120,6	108,2	98,6
Ukupno (1+2)	47.878,2	40.069,6	39.144,3	36.681,3	43.943,2	39.100,5	42.200,6	54.054,3	55.777,9

^a Od prosinca 2010. podaci su usklađeni sa statističkim standardom ESA 2010. Počevši od srpnja 1999. HBOR je reklasificiran iz sektora drugih financijskih posrednika u sektor središnje države. Do svibnja 2006. kunske pozicije uključuju i stavke u kunama uz valutnu klauzulu, a od lipnja 2006. stavke u kunama uz valutnu klauzulu reklasificiraju se u devizne pozicije. Od prosinca 2011. podaci uključuju i novčane fondove.

Tablice D2 – D12 • Ovaj skup tablica (osim tablica D5, D5a, D5b, D5c i D5d) razrađeni je prikaz odgovarajućih stavki aktive i pasive Konsolidirane bilance drugih monetarnih financijskih institucija (Tablica D1).

Tablica D2: Inozemna aktiva drugih monetarnih financijskih institucija • U tablici se iskazuju potraživanja drugih monetarnih financijskih institucija od stranih fizičkih i pravnih osoba.

Inozemna aktiva kreditnih institucija obuhvaća deviznu inozemnu aktivu i kunsku inozemnu aktivu. I u sklopu devizne i u sklopu kunske inozemne aktive posebno su prikazana potraživanja od stranih financijskih institucija i potraživanja od stranih nefinancijskih institucija (ukupno i po financijskim instrumentima).

Tablica D3: Potraživanja drugih monetarnih financijskih institucija od središnje države i fondova socijalne sigurnosti^a na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010. XII.	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			
						III.	VI.	IX.	X.
1. Kunska potraživanja	18.538,8	21.967,5	25.125,3	29.638,7	30.666,8	29.501,0	29.686,1	29.068,6	27.779,1
1.1. Potraživanja od središnje države	18.537,8	21.965,2	25.123,8	29.637,8	30.663,6	29.498,5	29.683,8	29.066,6	27.777,3
Vrijednosni papiri	12.633,4	15.926,5	14.474,8	19.428,9	24.987,5	23.273,5	23.923,3	22.988,8	21.692,4
Od toga: Obveznice za blokiranu deviznu štednju građana	17,1	16,3	15,6	15,6	–	–	–	–	–
Krediti	5.904,4	6.038,7	10.649,0	10.208,8	5.676,1	6.224,9	5.760,5	6.077,8	6.084,8
1.2. Potraživanja od fondova socijalne sigurnosti	1,0	2,2	1,6	0,9	3,2	2,5	2,2	2,0	1,9
Vrijednosni papiri	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Krediti	1,0	2,2	1,6	0,9	3,2	2,5	2,2	2,0	1,9
2. Devizna potraživanja	38.574,8	46.240,0	54.681,9	58.219,0	59.057,2	61.269,6	60.296,7	62.735,4	62.319,8
2.1. Potraživanja od središnje države	38.574,8	46.240,0	54.681,9	58.219,0	59.057,2	61.269,6	60.296,7	62.735,4	62.319,8
Vrijednosni papiri	9.591,2	10.858,6	14.208,1	13.210,5	12.837,4	15.272,2	15.453,6	15.235,5	15.438,8
Krediti	28.983,5	35.381,4	40.473,8	45.008,5	46.219,9	45.997,4	44.843,1	47.499,9	46.880,9
2.2. Potraživanja od fondova socijalne sigurnosti	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Vrijednosni papiri	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Krediti	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ukupno (1+2)	57.113,6	68.207,5	79.807,2	87.857,7	89.724,0	90.770,6	89.982,8	91.803,9	90.098,9

^a Od prosinca 2010. podaci su usklađeni sa statističkim standardom ESA 2010. Počevši od srpnja 1999. HBOR je reklasificiran iz sektora drugih financijskih posrednika u sektor središnje države. Do svibnja 2006. kunske pozicije uključuju i stavke u kunama uz valutnu klauzulu, a od lipnja 2006. stavke u kunama uz valutnu klauzulu reklasificiraju se u devizne pozicije. Od prosinca 2011. podaci uključuju i novčane fondove.

Tablica D3: Potraživanja drugih monetarnih financijskih institucija od središnje države i fondova socijalne sigurnosti • U tablici se iskazuju kunska i devizna potraživanja drugih monetarnih financijskih institucija od središnje države i fondova socijalne

sigurnosti. U kuskim potraživanjima od središnje države stavka Vrijednosni papiri obuhvaća i Obveznice za blokiranu deviznu štednju građana izdane na temelju Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Tablica D3a: Devizna potraživanja i kunska potraživanja uz valutnu klauzulu drugih monetarnih financijskih institucija od središnje države i fondova socijalne sigurnosti^a na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010. XII.	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			
						III.	VI.	IX.	X.
1. Devizna potraživanja	23.275,0	29.208,8	36.639,0	38.823,6	40.830,1	43.436,0	42.665,7	45.597,6	45.198,9
1.1. Potraživanja od središnje države	23.275,0	29.208,8	36.639,0	38.823,6	40.830,1	43.436,0	42.665,7	45.597,6	45.198,9
Vrijednosni papiri	292,4	1.367,1	6.934,9	5.571,3	7.285,6	10.006,5	10.184,5	10.555,5	10.680,6
Krediti	22.982,6	27.841,7	29.704,1	33.252,4	33.544,5	33.429,5	32.481,2	35.042,1	34.518,3
1.2. Potraživanja od fondova socijalne sigurnosti	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Vrijednosni papiri	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Krediti	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2. Kunska potraživanja uz valutnu klauzulu	15.299,8	17.031,2	18.042,9	19.395,4	18.227,1	17.833,6	17.631,0	17.137,8	17.120,9
2.1. Potraživanja od središnje države	15.299,8	17.031,2	18.042,9	19.395,4	18.227,1	17.833,6	17.631,0	17.137,8	17.120,9
Vrijednosni papiri	9.298,8	9.491,5	7.273,1	7.639,3	5.551,7	5.265,7	5.269,1	4.680,0	4.758,2
Od toga: Obveznice za blokiranu deviznu štednju građana	17,0	16,3	15,6	15,6	–	–	–	–	–
Krediti	6.001,0	7.539,7	10.769,7	11.756,1	12.675,4	12.567,9	12.361,9	12.457,8	12.362,7
2.2. Potraživanja od fondova socijalne sigurnosti	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Vrijednosni papiri	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Krediti	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ukupno (1+2)	38.574,8	46.240,0	54.681,9	58.219,0	59.057,2	61.269,6	60.296,7	62.735,4	62.319,8

^a Od prosinca 2010. podaci su usklađeni sa statističkim standardom ESA 2010. Počevši od srpnja 1999. HBOR je reklasificiran iz sektora drugih financijskih posrednika u sektor središnje države. Do svibnja 2006. kunske pozicije uključuju i stavke u kunama uz valutnu klauzulu, a od lipnja 2006. stavke u kunama uz valutnu klauzulu reklasificiraju se u devizne pozicije. Od prosinca 2011. podaci uključuju i novčane fondove.

Tablica D3a: Devizna potraživanja i kunska potraživanja uz valutnu klauzulu drugih monetarnih financijskih institucija od središnje države i fondova socijalne sigurnosti • U tablici se

iskazuje razrada stavke Devizna potraživanja iz Tablice D3, tako što se posebno iskazuju devizna potraživanja i potraživanja uz valutnu klauzulu.

Tablica D4: Potraživanja drugih monetarnih financijskih institucija od ostalih domaćih sektora^a

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.			
	XII.	XII.	XII. ^b	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.
1. Kunska potraživanja	66.135,9	66.472,7	65.057,6	67.002,6	70.885,7	72.469,0	72.923,2	73.626,2	74.096,9
1.1. Instrumenti tržišta novca	1.720,7	2.031,5	3.203,5	3.708,3	3.987,6	4.025,2	4.327,7	3.857,6	3.856,4
1.2. Obveznice	1.381,8	1.228,9	1.270,1	979,2	962,7	905,1	768,2	752,4	736,2
1.3. Krediti	61.952,5	62.147,3	59.552,3	61.113,9	65.384,1	67.003,1	67.289,8	68.476,0	68.916,4
1.4. Dionice	1.080,9	1.065,0	1.031,7	1.201,2	551,4	535,6	537,6	540,3	587,9
2. Devizna potraživanja	175.131,0	185.488,6	171.354,4	167.112,9	158.683,9	160.028,9	156.629,2	152.441,8	150.726,9
2.1. Vrijednosni papiri	624,2	1.108,9	1.279,1	1.103,5	955,3	828,8	823,9	915,4	829,5
2.2. Krediti	174.506,7	184.379,7	170.075,3	166.009,4	157.728,6	159.200,1	155.805,3	151.526,4	149.897,4
Ukupno (1+2)	241.266,9	251.961,3	236.412,0	234.115,5	229.569,6	232.497,9	229.552,5	226.068,0	224.823,9

^a Od prosinca 2010. podaci su usklađeni sa statističkim standardom ESA 2010. Počevši od srpnja 1999. HBOR je reklasificiran iz sektora drugih financijskih posrednika u sektor središnje države. Do svibnja 2006. kunske pozicije uključuju i stavke u kunama uz valutnu klauzulu, a od lipnja 2006. stavke u kunama uz valutnu klauzulu reklasificiraju se u devizne pozicije. Od prosinca 2011. podaci uključuju i novčane fondove. ^b Potraživanja od ostalih domaćih sektora smanjila su se u prosincu 2012. za 5,6 mlrd. kuna. To smanjenje u potpunosti je bilo posljedica transakcija jedne kreditne institucije koja je, s ciljem smanjenja djelomično nadoknadivih i nenadoknadivih plasmana, prenijela ukupno 5,6 mlrd. kuna svojih potraživanja na društvo u indirektnom vlasništvu banke majke.

Tablica D4: Potraživanja drugih monetarnih financijskih institucija od ostalih domaćih sektora • U tablici se iskazuju kunska i devizna potraživanja drugih monetarnih financijskih institucija od ostalih domaćih sektora, klasificirana prema financijskim instrumentima: instrumenti tržišta novca (uključujući faktoring i forfaiting od siječnja 2004.), obveznice, krediti i dionice.

Faktoring i forfaiting od siječnja 2004. do studenoga 2010.

u cijelosti su uključeni u instrumente tržišta novca. Od prosinca 2010. faktoring i forfaiting koje izvještajne institucije prikazuju u portfelju kredita i potraživanja uključeni su u kredite. Faktoring i forfaiting u svim ostalim portfeljima prikazuju se u instrumentima tržišta novca (izvornog dospjeća do i uključujući godinu dana), odnosno u obveznicama (izvornog dospjeća preko godine dana).

Tablica D4a: Devizna potraživanja i kunska potraživanja uz valutnu klauzulu drugih monetarnih financijskih institucija od ostalih domaćih sektora^a

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.			
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.
1. Devizna potraživanja	20.584,0	22.565,5	15.834,4	17.496,0	16.314,6	17.044,0	16.364,6	15.786,5	15.258,4
1.1. Instrumenti tržišta novca	46,0	41,7	7,5	1,0	68,4	41,5	67,0	66,3	66,5
1.2. Obveznice	35,0	112,5	143,4	226,9	243,0	304,3	303,4	336,6	210,5
1.3. Krediti	20.478,0	22.387,2	15.676,2	17.261,9	16.003,2	16.698,1	15.994,1	15.383,7	14.981,4
1.4. Dionice	25,0	24,1	7,3	6,2	-	-	-	-	-
2. Kunska potraživanja uz valutnu klauzulu	154.547,0	162.923,1	155.520,0	149.616,8	142.369,3	142.984,9	140.264,7	136.655,3	135.468,5
2.1. Vrijednosni papiri	518,2	930,6	1.120,9	869,4	643,9	483,0	453,5	512,6	552,5
2.2. Krediti	154.028,8	161.992,5	154.399,1	148.747,5	141.725,5	142.501,9	139.811,2	136.142,7	134.916,0
Ukupno (1+2)	175.131,0	185.488,6	171.354,4	167.112,9	158.683,9	160.028,9	156.629,2	152.441,8	150.726,9

^a Od prosinca 2010. podaci su usklađeni sa statističkim standardom ESA 2010. Počevši od srpnja 1999. HBOR je reklasificiran iz sektora drugih financijskih posrednika u sektor središnje države. Do svibnja 2006. kunske pozicije uključuju i stavke u kunama uz valutnu klauzulu, a od lipnja 2006. stavke u kunama uz valutnu klauzulu reklasificiraju se u devizne pozicije. Od prosinca 2011. podaci uključuju i novčane fondove.

Tablica D4a: Devizna potraživanja i kunska potraživanja uz valutnu klauzulu drugih monetarnih financijskih institucija od ostalih domaćih sektora • U tablici se iskazuje razrada stavke

Devizna potraživanja iz Tablice D4, tako što se posebno iskazuju devizna potraživanja i potraživanja uz valutnu klauzulu.

Tablica D5: Distribucija kredita drugih monetarnih financijskih institucija po institucionalnim sektorima^a
stanja na kraju razdoblja i transakcije tijekom razdoblja, u milijunima kuna

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.			
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.
STANJA									
KUNSKI KREDITI									
1. Krediti središnjoj državi i fondovima socijalne sigurnosti	5.905,4	6.041,0	10.650,5	10.209,8	5.679,3	6.227,5	5.762,8	6.079,8	6.086,7
1.1. Krediti središnjoj državi	5.904,4	6.038,7	10.649,0	10.208,8	5.676,1	6.224,9	5.760,5	6.077,8	6.084,8
1.2. Krediti fondovima socijalne sigurnosti	1,0	2,2	1,6	0,9	3,2	2,5	2,2	2,0	1,9
2. Krediti lokalnoj državi	884,7	916,3	933,3	796,4	856,3	879,4	759,7	861,6	854,3
3. Krediti nefinancijskim društvima	28.249,8	30.211,6	27.945,2	28.447,7	29.219,4	30.090,9	29.300,2	29.580,1	29.467,9
4. Krediti kućanstvima	32.818,0	31.019,4	30.673,9	31.869,7	35.308,5	36.032,7	37.229,9	38.034,2	38.594,2
Od toga: Stambeni krediti	4.747,7	4.607,0	4.544,4	4.415,9	4.551,7	4.601,1	4.809,2	5.166,2	5.298,7
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama
6. Krediti nebankarskim financijskim institucijama
7. Krediti investicijskim fondovima osim novčanim fondovima	16,0	16,3	7,8	23,6	34,6	77,4	70,7	84,9	87,2
8. Krediti ostalim financijskim posrednicima	758,3	981,6	1.392,2	1.543,1	1.677,6	1.648,7	1.503,4	1.445,7	1.584,4
9. Krediti pomoćnim financijskim institucijama	445,1	367,6	478,9	636,3	684,0	500,7	504,9	503,6	453,7
10. Krediti osiguravajućim društvima i mirovinskim fondovima	483,7	22,0	130,7	470,5	560,9	42,3	37,4	627,0	101,3
A. Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)	69.560,9	69.575,8	72.212,5	73.997,0	74.020,4	75.499,6	75.168,9	77.216,9	77.229,7
DEVIZNI KREDITI									
1. Krediti središnjoj državi i fondovima socijalne sigurnosti	28.983,5	35.381,4	40.473,8	45.008,5	46.219,9	45.997,4	44.843,1	47.499,9	46.880,9
1.1. Krediti središnjoj državi	28.983,5	35.381,4	40.473,8	45.008,5	46.219,9	45.997,4	44.843,1	47.499,9	46.880,9
1.2. Krediti fondovima socijalne sigurnosti	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Krediti lokalnoj državi	2.239,6	2.439,8	2.398,2	3.325,3	3.777,9	3.634,6	3.542,3	3.385,2	3.345,1
3. Krediti nefinancijskim društvima	74.893,5	81.430,8	68.636,5	67.129,3	62.810,7	62.969,5	61.859,4	60.141,3	59.509,0
4. Krediti kućanstvima	97.373,6	100.509,1	99.040,5	95.554,9	91.140,1	92.595,9	90.403,7	88.000,0	87.043,3
Od toga: Stambeni krediti	56.220,9	58.422,2	58.129,2	57.044,2	55.675,8	57.788,6	56.799,2	55.191,4	54.763,0
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama
6. Krediti nebankarskim financijskim institucijama
7. Krediti investicijskim fondovima osim novčanim fondovima	-	12,0	9,5	21,2	6,1	29,9	46,3	37,8	23,9
8. Krediti ostalim financijskim posrednicima	1.296,8	1.507,2	1.285,8	1.401,9	1.942,6	1.823,7	2.027,6	1.854,5	1.672,3
9. Krediti pomoćnim financijskim institucijama	176,5	302,6	227,9	179,7	192,6	281,6	267,1	273,9	248,9
10. Krediti osiguravajućim društvima i mirovinskim fondovima	3,4	6,3	22,0	118,9	2,6	53,7	10,0	257,7	78,3
B. Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)	204.967,0	221.589,3	212.094,4	212.739,6	206.092,4	207.386,4	202.999,5	201.450,2	198.801,8
UKUPNO (A+B)	274.527,9	291.165,1	284.306,8	286.736,6	280.112,8	282.886,0	278.168,4	278.667,2	276.031,5
TRANSAKCIJE									
KUNSKI KREDITI									
1. Krediti središnjoj državi i fondovima socijalne sigurnosti	77,8	509,5	-119,4	-905,3	-2.396,8	-438,7	511,1	6,9
1.1. Krediti središnjoj državi	77,7	509,2	-119,2	-905,2	-2.396,3	-438,6	511,2	7,0
1.2. Krediti fondovima socijalne sigurnosti	0,1	0,3	-0,2	-0,1	-0,5	-0,1	-0,1	-0,1
2. Krediti lokalnoj državi	-5,8	12,2	3,7	1,7	2,1	2,2	-2,0	-7,3
3. Krediti nefinancijskim društvima	-33,6	-1.288,9	280,0	-378,1	4,1	-521,8	146,7	-61,4
4. Krediti kućanstvima	-12,6	-50,1	141,0	257,6	566,8	277,6	424,2	573,1
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama
6. Krediti nebankarskim financijskim institucijama
7. Krediti investicijskim fondovima osim novčanim fondovima	-7,5	-13,8	0,1	-2,2	39,5	5,5	-51,0	2,4
8. Krediti ostalim financijskim posrednicima	142,8	351,2	27,7	-31,4	-100,4	72,9	-35,4	138,8
9. Krediti pomoćnim financijskim institucijama	15,8	119,4	75,4	-7,9	7,2	52,0	-9,8	-50,0
10. Krediti osiguravajućim društvima i mirovinskim fondovima	-268,8	98,4	264,7	75,9	-105,2	-108,4	37,6	-525,6
A. Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)	-91,9	-262,1	673,2	-989,5	-1.982,6	-658,8	1.021,5	76,8
DEVIZNI KREDITI									
1. Krediti središnjoj državi i fondovima socijalne sigurnosti	-735,0	2.093,7	809,0	1.130,5	-40,1	-1.312,1	-1.219,8	-434,2
1.1. Krediti središnjoj državi	-735,0	2.093,7	809,0	1.130,5	-40,1	-1.312,1	-1.219,8	-434,2
1.2. Krediti fondovima socijalne sigurnosti	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Krediti lokalnoj državi	155,9	144,0	160,8	171,3	-44,7	-19,2	-56,9	-27,0
3. Krediti nefinancijskim društvima	1.296,3	-3.653,9	-1.936,9	-137,4	-19,6	-603,7	-670,6	-372,4

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.			
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.
4. Krediti kućanstvima	-424,3	-416,7	-397,9	-309,4	-359,4	-522,7	-546,0	-714,8
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama
6. Krediti nebankarskim finacijskim institucijama
7. Krediti investicijskim fondovima osim novčanim fondovima	-6,7	0,0	-6,2	-7,3	23,8	4,2	14,0	-14,2
8. Krediti ostalim finacijskim posrednicima	47,2	-9,2	-67,7	50,6	-58,0	30,4	-112,3	-175,0
9. Krediti pomoćnim finacijskim institucijama	-2,5	-49,6	-16,3	-0,5	47,8	-14,9	5,3	-24,5
10. Krediti osiguravajućim društvima i mirovinskim fondovima	0,0	0,0	106,8	0,0	51,2	-2,8	-94,7	-179,4
B. Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)	331,0	-1.891,8	-1.348,2	897,8	-399,0	-2.440,8	-2.680,9	-1.941,5
UKUPNO (A+B)	239,1	-2.153,9	-675,0	-91,7	-2.381,6	-3.099,6	-1.659,4	-1.864,7

^a Od prosinca 2010. podaci su usklađeni sa statističkim standardom ESA 2010. Počevši od srpnja 1999. HBOR je reklasificiran iz sektora drugih finacijskih posrednika u sektor središnje države. Do svibnja 2006. kunske pozicije uključuju i stavke u kunama uz valutnu klauzulu, a od lipnja 2006. stavke u kunama uz valutnu klauzulu reklasificiraju se u devizne pozicije. Od prosinca 2011. podaci uključuju i novčane fondove.

Tablica D5: Distribucija kredita drugih monetarnih finacijskih institucija po institucionalnim sektorima • U tablici se iskazuju podaci o kunskim i deviznim kreditima kreditnih institucija domaćim sektorima, pri čemu krediti obuhvaćaju i akceptne kredite, finacijski najam (*leasing*), izvršena plaćanja na osnovi garancija i drugih jamstava i kupljena potraživanja, a do prosinca 2003. i faktoring i forfaiting. Od prosinca 2010. krediti obuhvaćaju sljedeće vrste kredita: prekonoćne kredite, kredite za izvršena plaćanja s osnove garancija i drugih jamstava, obratne

repo kredite, udjele u sindiciranim kreditima, finacijski najam, potrošačke kredite, kredite za obrazovanje, stambene kredite, hipotekarne kredite, kredite za automobile, kredite po kreditnim karticama, prekoračenja po transakcijskim računima, maržne kredite, lombardne kredite, kredite za obrtna sredstva, kredite za građevinarstvo, kredite za poljoprivredu, kredite za turizam, kredite za investicije, kredite za financiranje izvoza, gotovinske nenamjenske kredite, faktoring i forfaiting u portfelju kredita i potraživanja te ostale kredite.

Tablica D5a: Distribucija deviznih kredita i kunskih kredita s valutnom klauzulom drugih monetarnih financijskih institucija po institucionalnim sektorima^a

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.			
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.
DEVIZNI KREDITI									
1. Krediti središnjoj državi i fondovima socijalne sigurnosti	22.982,6	27.841,7	29.704,1	33.252,4	33.544,5	33.429,5	32.481,2	35.042,1	34.518,3
1.1. Krediti središnjoj državi	22.982,6	27.841,7	29.704,1	33.252,4	33.544,5	33.429,5	32.481,2	35.042,1	34.518,3
1.2. Krediti fondovima socijalne sigurnosti	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2. Krediti lokalnoj državi	13,6	12,4	10,3	8,6	6,8	6,4	5,9	5,5	5,5
3. Krediti nefinancijskim društvima	20.132,5	22.059,0	15.413,7	16.999,2	15.737,9	16.447,7	15.750,5	15.128,9	14.756,2
4. Krediti kućanstvima	331,9	315,8	252,2	254,1	258,4	244,0	237,8	249,3	219,7
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama
6. Krediti nebankarskim financijskim institucijama
7. Krediti investicijskim fondovima osim novčanim fondovima	–	1,0	–	14,9	–	19,7	36,7	33,7	19,8
8. Krediti drugim financijskim posrednicima	388,0	544,0	355,8	619,3	579,5	593,8	692,3	621,1	595,7
9. Krediti pomoćnim financijskim institucijama	17,5	48,8	39,0	42,0	42,4	131,8	147,8	143,7	125,6
10. Krediti osiguravajućim društvima i mirovinskim fondovima	0,0	0,0	17,5	106,9	–	51,2	7,6	255,3	76,0
A. Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)	43.866,1	50.822,7	45.792,6	51.297,5	50.169,6	50.924,0	49.359,7	51.479,6	50.316,8
KUNSKI KREDITI S VALUTNOM KLAUZULOM									
1. Krediti središnjoj državi i fondovima socijalne sigurnosti	6.001,0	7.539,7	10.769,7	11.756,1	12.675,4	12.567,9	12.361,9	12.457,8	12.362,7
1.1. Krediti središnjoj državi	6.001,0	7.539,7	10.769,7	11.756,1	12.675,4	12.567,9	12.361,9	12.457,8	12.362,7
1.2. Krediti fondovima socijalne sigurnosti	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2. Krediti lokalnoj državi	2.226,0	2.427,4	2.387,9	3.316,7	3.771,0	3.628,2	3.536,4	3.379,7	3.339,6
3. Krediti nefinancijskim društvima	54.761,0	59.371,8	53.222,8	50.130,1	47.072,8	46.521,8	46.108,9	45.012,4	44.752,9
4. Krediti kućanstvima	97.041,7	100.193,3	98.788,3	95.300,7	90.881,7	92.351,9	90.165,9	87.750,7	86.823,6
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama
6. Krediti nebankarskim financijskim institucijama
7. Krediti investicijskim fondovima osim novčanim fondovima	–	11,0	9,5	6,3	6,1	10,2	9,6	4,1	4,1
8. Krediti drugim financijskim posrednicima	908,8	963,2	930,0	782,6	1.363,1	1.230,0	1.335,3	1.233,4	1.076,6
9. Krediti pomoćnim financijskim institucijama	159,0	253,8	189,0	137,7	150,1	149,9	119,4	130,2	123,3
10. Krediti osiguravajućim društvima i mirovinskim fondovima	3,4	6,3	4,5	11,9	2,6	2,5	2,4	2,4	2,3
B. Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)	161.100,9	170.766,6	166.301,8	161.442,1	155.922,8	156.462,4	153.639,8	149.970,6	148.485,0
UKUPNO (A+B)	204.967,0	221.589,3	212.094,4	212.739,6	206.092,4	207.386,4	202.999,5	201.450,2	198.801,8

^a Od prosinca 2010. podaci su usklađeni sa statističkim standardom ESA 2010. Počevši od srpnja 1999. HBOR je reklasificiran iz sektora drugih financijskih posrednika u sektor središnje države. Do svibnja 2006. kunske pozicije uključuju i stavke u kunama uz valutnu klauzulu, a od lipnja 2006. stavke u kunama uz valutnu klauzulu reklasificiraju se u devizne pozicije. Od prosinca 2011. podaci uključuju i novčane fondove.

Tablice D5a – D5d • Ovaj skup tablica razrađeni je prikaz odgovarajućih stavki iz Tablice D5 Distribucija kredita drugih monetarnih financijskih institucija po institucionalnim sektorima.

Tablica D5a: Distribucija deviznih kredita i kunskih kredita s valutnom klauzulom drugih monetarnih financijskih institucija po institucionalnim sektorima • U tablici se iskazuje razrada stavke Devizni krediti iz Tablice D5, tako što se posebno iskazuju devizni krediti i krediti uz valutnu klauzulu.

Tablica D5b: Distribucija kredita drugih monetarnih financijskih institucija po institucionalnim sektorima i prema izvornom dospijeću^a na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.			
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.
1. Krediti središnjoj državi i fondovima socijalne sigurnosti	34.889,0	41.422,4	51.124,3	55.218,3	51.899,1	52.224,8	50.605,9	53.579,7	52.967,6
1.1. Krediti središnjoj državi	34.887,9	41.420,1	51.122,8	55.217,3	51.895,9	52.222,3	50.603,6	53.577,7	52.965,8
Do 1 godine	1.884,5	1.368,3	2.932,7	904,2	923,1	914,9	701,6	306,9	320,9
Od 1 do 5 godina	10.305,2	11.398,2	16.379,1	22.137,7	24.038,6	24.232,1	23.102,8	26.046,1	25.757,6
Više od 5 godina	22.698,3	28.653,7	31.811,0	32.175,4	26.934,2	27.075,4	26.799,2	27.224,8	26.887,3
1.2. Krediti fondovima socijalne sigurnosti	1,0	2,2	1,6	0,9	3,2	2,5	2,2	2,0	1,9
Do 1 godine	1,0	2,2	1,6	0,9	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Od 1 do 5 godina	-	-	-	-	2,8	2,5	2,2	2,0	1,9
Više od 5 godina	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	-
2. Krediti lokalnoj državi	3.124,3	3.356,1	3.331,5	4.121,7	4.634,1	4.514,1	4.302,0	4.246,8	4.199,4
Do 1 godine	195,0	322,0	258,0	150,4	197,8	229,8	136,9	238,3	232,2
Od 1 do 5 godina	543,3	459,3	781,6	714,6	591,9	526,3	630,7	545,6	541,8
Više od 5 godina	2.386,0	2.574,9	2.291,8	3.256,7	3.844,5	3.758,0	3.534,4	3.462,9	3.425,4
3. Krediti nefinancijskim društvima	103.143,3	111.642,4	96.581,7	95.577,0	92.030,0	93.060,5	91.159,5	89.721,4	88.977,0
Do 1 godine	26.920,1	28.492,4	23.379,8	22.783,6	22.422,8	23.596,0	22.836,1	21.836,2	21.807,3
Od 1 do 5 godina	33.807,6	35.173,9	26.647,0	24.862,6	21.631,5	21.496,9	20.186,8	19.631,3	19.413,0
Više od 5 godina	42.415,6	47.976,1	46.554,9	47.930,8	47.975,8	47.967,5	48.136,6	48.253,8	47.756,7
4. Krediti kućanstvima	130.191,6	131.528,5	129.714,4	127.424,6	126.448,6	128.628,7	127.633,6	126.034,2	125.637,5
Do 1 godine	12.092,6	12.138,1	12.484,0	12.007,9	12.144,2	12.167,5	11.957,2	11.875,6	11.763,5
Od 1 do 5 godina	10.979,3	10.276,4	9.471,9	9.599,3	9.859,3	9.875,8	9.714,8	9.632,9	9.686,2
Više od 5 godina	107.119,7	109.114,0	107.758,5	105.817,4	104.445,1	106.585,3	105.961,6	104.525,7	104.187,8
5. Krediti investicijskim fondovima osim novčanim fondovima	16,0	28,3	17,3	44,7	40,7	107,3	117,0	122,7	111,2
Do 1 godine	16,0	28,3	17,3	44,7	40,7	107,3	117,0	122,7	111,2
Od 1 do 5 godina	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Više od 5 godina	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6. Krediti drugim financijskim posrednicima	2.055,1	2.488,8	2.678,0	2.945,0	3.620,2	3.472,4	3.531,1	3.300,2	3.256,7
Do 1 godine	1.073,0	1.466,8	1.527,5	1.624,4	1.715,6	1.546,3	1.592,9	1.328,0	1.463,6
Od 1 do 5 godina	362,4	422,0	598,1	402,0	1.014,3	1.069,7	1.175,6	1.235,5	1.067,0
Više od 5 godina	619,8	600,0	552,3	918,6	890,3	856,4	762,6	736,7	726,1
7. Krediti pomoćnim financijskim institucijama	621,6	670,2	706,8	816,0	876,5	782,3	772,0	777,6	702,5
Do 1 godine	474,3	468,7	533,9	699,8	735,8	645,4	611,7	647,6	578,4
Od 1 do 5 godina	123,2	111,2	98,4	48,4	39,7	36,3	57,4	29,9	27,6
Više od 5 godina	24,1	90,3	74,5	67,8	101,1	100,6	103,0	100,1	96,5
8. Krediti osiguravajućim društvima i mirovinskim fondovima	487,1	28,3	152,7	589,4	563,5	96,0	47,4	884,6	179,7
Do 1 godine	483,7	24,1	149,2	586,6	560,9	93,5	44,9	882,3	177,4
Od 1 do 5 godina	0,0	0,0	0,0	-	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Više od 5 godina	3,4	4,2	3,5	2,7	2,6	2,5	2,4	2,2	2,2
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8)	274.527,9	291.165,1	284.306,8	286.736,6	280.112,8	282.886,0	278.168,4	278.667,2	276.031,5
Do 1 godine	43.140,3	44.310,9	41.284,0	38.802,6	38.741,3	39.300,7	37.998,2	37.237,6	36.454,3
Od 1 do 5 godina	56.120,9	57.841,0	53.976,2	57.764,5	57.178,1	57.239,6	54.870,4	57.123,3	56.495,2
Više od 5 godina	175.266,7	189.013,2	189.046,6	190.169,4	184.193,5	186.345,7	185.299,8	184.306,3	183.082,0

^a Od prosinca 2010. podaci su usklađeni sa statističkim standardom ESA 2010. Počevši od srpnja 1999. HBOR je reklasificiran iz sektora drugih financijskih posrednika u sektor središnje države. Do svibnja 2006. kunske pozicije uključuju i stavke u kunama uz valutnu klauzulu, a od lipnja 2006. stavke u kunama uz valutnu klauzulu reklasificiraju se u devizne pozicije. Od prosinca 2011. podaci uključuju i novčane fondove.

Tablica D5b: Distribucija kredita drugih monetarnih financijskih institucija po institucionalnim sektorima i prema izvornom dospijeću • U tablici se iskazuje razrada stavki Kanski krediti i Devizni krediti iz Tablice D5, tako što se posebno iskazuju

kreditima prema institucionalnim sektorima i izvornom dospijeću, s podjelom do jedne godine, od jedne godine do pet godina i više od pet godina.

Tablica D5c: Distribucija kredita drugih monetarnih financijskih institucija kućanstvima prema namjeni i valutnoj strukturi^a
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.			
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.
1. Potrošački krediti	159,9	121,3	102,3	74,2	44,3	32,8	26,9	22,9	22,2
1.1. Kunski krediti bez valutne klauzule	128,2	101,3	91,3	68,5	41,4	30,3	24,5	20,6	19,9
1.2. Kunski krediti s valutnom klauzulom	31,7	20,0	11,0	5,7	2,9	2,5	2,4	2,3	2,3
Od toga: uz euro	28,5	18,7	10,6	5,5	2,9	2,5	2,4	2,3	2,3
Od toga: uz švicarski franak	3,1	1,3	0,3	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.3. Devizni krediti	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Stambeni krediti	60.968,5	63.029,2	62.673,6	61.460,1	60.227,5	62.389,8	61.608,4	60.357,6	60.061,7
2.1. Kunski krediti bez valutne klauzule	4.747,7	4.607,0	4.544,4	4.415,9	4.551,7	4.601,1	4.809,2	5.166,2	5.298,7
2.2. Kunski krediti s valutnom klauzulom	56.207,7	58.409,7	58.117,9	57.034,1	55.666,4	57.778,4	56.789,3	55.182,2	54.753,8
Od toga: uz euro	30.730,6	33.763,7	34.989,3	35.536,5	35.378,6	35.110,8	34.567,5	34.299,1	33.952,3
Od toga: uz švicarski franak	25.441,7	24.604,9	23.086,0	21.459,8	20.244,8	22.620,0	22.175,9	20.837,0	20.754,5
2.3. Devizni krediti	13,2	12,5	11,3	10,1	9,3	10,2	9,9	9,2	9,2
3. Hipotekarni krediti	3.513,0	3.261,3	3.073,7	3.007,4	2.844,3	2.863,5	2.785,7	2.665,1	2.641,5
3.1. Kunski krediti bez valutne klauzule	234,8	131,3	117,3	179,9	178,0	183,7	184,5	181,1	180,1
3.2. Kunski krediti s valutnom klauzulom	3.263,0	3.129,0	2.953,8	2.821,7	2.663,8	2.677,2	2.598,7	2.480,9	2.458,4
Od toga: uz euro	2.649,0	2.524,9	2.422,3	2.340,1	2.231,6	2.193,6	2.129,2	2.083,9	2.063,5
Od toga: uz švicarski franak	15,2	1,1	2,5	5,8	2,5	2,6	2,5	3,1	3,0
3.3. Devizni krediti	15,2	1,1	2,5	5,8	2,5	2,6	2,5	3,1	3,0
4. Krediti za automobile	6.236,8	4.539,5	3.175,0	2.162,6	1.439,3	1.314,4	1.202,8	1.118,7	1.092,9
4.1. Kunski krediti bez valutne klauzule	1.458,6	1.385,0	1.200,7	982,8	803,7	767,3	748,1	737,8	735,2
4.2. Kunski krediti s valutnom klauzulom	4.772,2	3.150,7	1.972,5	1.179,1	635,1	546,6	454,6	380,8	357,6
Od toga: uz euro	1.600,2	1.402,3	1.169,6	897,3	571,4	498,8	424,1	359,9	338,5
Od toga: uz švicarski franak	3.171,7	1.748,3	802,8	281,7	63,7	47,8	30,4	20,9	19,1
4.3. Devizni krediti	6,1	3,7	1,8	0,7	0,5	0,5	0,1	0,1	0,1
5. Krediti po kreditnim karticama	4.386,8	4.109,3	3.941,2	3.834,6	3.831,0	3.789,5	3.780,1	3.712,3	3.738,0
5.1. Kunski krediti bez valutne klauzule	4.382,9	4.105,4	3.937,8	3.832,3	3.829,3	3.787,6	3.778,6	3.710,9	3.736,5
5.2. Kunski krediti s valutnom klauzulom	1,8	1,7	1,4	0,5	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
Od toga: uz euro	1,8	1,7	1,4	0,5	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
5.3. Devizni krediti	2,2	2,3	2,0	1,8	1,6	1,8	1,5	1,4	1,5
6. Prekoračenje po transakcijskim računima	8.069,0	8.196,0	8.613,1	8.353,5	8.157,4	8.149,4	8.148,1	7.997,6	8.036,5
6.1. Kunski krediti bez valutne klauzule	8.068,8	8.195,5	8.612,6	8.352,9	8.156,9	8.149,1	8.147,0	7.996,5	8.035,5
6.2. Kunski krediti s valutnom klauzulom	-	0,0	-	-	-	-	0,8	0,7	0,7
Od toga: uz euro	-	0,0	-	-	-	-	0,8	0,7	0,7
6.3. Devizni krediti	0,3	0,4	0,4	0,5	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3
7. Gotovinski nenamjenski krediti	33.686,1	36.284,5	36.436,3	37.229,2	39.064,8	39.162,2	39.378,7	39.596,4	39.680,6
7.1. Kunski krediti bez valutne klauzule	10.485,2	10.350,8	9.931,9	11.674,6	14.976,4	15.713,9	16.797,9	17.556,1	17.941,8
7.2. Kunski krediti s valutnom klauzulom	23.133,2	25.930,9	26.504,4	25.553,7	24.087,9	23.447,9	22.580,6	22.040,1	21.738,5
Od toga: uz euro	22.371,5	25.408,7	26.148,2	25.304,8	23.875,0	23.219,8	22.373,0	21.853,8	21.553,7
7.3. Devizni krediti	67,7	2,7	-	0,9	0,5	0,4	0,3	0,2	0,2
8. Ostali krediti	13.171,3	11.987,4	11.699,2	11.303,2	10.839,9	10.927,2	10.702,8	10.563,7	10.364,0
8.1. Kunski krediti bez valutne klauzule	3.311,9	2.143,0	2.237,8	2.362,8	2.771,0	2.799,8	2.740,2	2.665,1	2.646,4
8.2. Kunski krediti s valutnom klauzulom	9.632,2	9.551,4	9.227,3	8.706,1	7.825,4	7.899,2	7.739,5	7.663,6	7.512,2
Od toga: uz euro	8.830,4	8.755,0	8.463,5	8.046,3	7.185,5	7.204,5	7.055,5	7.022,2	6.978,7
8.3. Devizni krediti	227,2	293,1	234,1	234,3	243,5	228,2	223,1	234,9	205,4
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8)	130.191,6	131.528,5	129.714,4	127.424,6	126.448,6	128.628,7	127.633,6	126.034,2	125.637,5

^a Od prosinca 2010. podaci su usklađeni sa statističkim standardom ESA 2010. Počevši od srpnja 1999. HBOR je reklasificiran iz sektora drugih financijskih posrednika u sektor središnje države. Do svibnja 2006. kunske pozicije uključuju i stavke u kunama uz valutnu klauzulu, a od lipnja 2006. stavke u kunama uz valutnu klauzulu reklasificiraju se u devizne pozicije. Od prosinca 2011. podaci uključuju i novčane fondove.

Tablica D5c: Distribucija kredita drugih monetarnih financijskih institucija kućanstvima prema namjeni i valutnoj strukturi

• U tablici se iskazuje razrada kunskih i deviznih kredita sektoru kućanstva iz Tablice D5 prema namjeni, tako što se posebno

iskazuju krediti bez valutne klauzule, krediti uz valutnu klauzulu i devizni krediti. U sklopu kredita uz valutnu klauzulu kao stavke "Od toga" iskazuju se krediti indeksirani uz valute eura odnosno švicarskog franka.

Tablica D5d: Distribucija kredita drugih monetarnih financijskih institucija za obrtna sredstva i kredita za investicije nefinancijskim društvima prema valutnoj strukturi^a

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010. XII.	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			
						III.	VI.	IX.	X.
1. Krediti za obrtna sredstva	39.267,6	45.557,6	39.633,8	39.483,2	37.400,0	38.274,3	37.274,9	35.936,5	35.516,5
1.1. Kunski krediti bez valutne klauzule	13.279,2	15.504,5	14.790,7	15.327,0	15.411,1	16.164,3	15.663,9	15.636,3	15.536,9
1.2. Kunski krediti s valutnom klauzulom	18.858,1	21.233,8	18.117,8	16.955,6	16.085,2	16.076,0	15.874,0	14.840,6	14.728,0
Od toga: uz euro	18.246,7	20.739,3	17.820,2	16.674,1	15.801,4	15.766,1	15.569,7	14.555,9	14.443,3
Od toga: uz švicarski franak	509,5	383,8	270,6	263,2	241,2	262,5	259,1	242,9	242,5
1.3. Devizni krediti	7.130,3	8.819,2	6.725,3	7.200,6	5.903,7	6.034,0	5.737,0	5.459,5	5.251,6
Od toga: u eurima	6.035,8	7.485,4	6.243,2	6.677,0	5.395,5	5.420,7	5.243,7	4.891,5	4.764,5
Od toga: u američkim dolarima	986,4	1.175,3	365,4	407,2	426,5	553,8	433,8	514,9	433,8
2. Krediti za investicije	38.026,1	41.013,5	36.578,9	34.781,9	33.746,9	33.285,7	33.149,3	33.073,9	32.949,8
2.1. Kunski krediti bez valutne klauzule	6.581,0	6.287,2	5.604,2	5.974,9	6.474,3	6.446,7	6.470,7	6.604,3	6.656,9
2.2. Kunski krediti s valutnom klauzulom	26.246,2	28.548,5	26.391,1	24.382,2	22.988,2	22.607,5	22.550,8	22.339,2	22.252,9
Od toga: uz euro	23.819,7	26.716,2	24.983,1	23.266,6	22.006,3	21.651,4	21.661,1	21.516,0	21.437,2
Od toga: uz švicarski franak	2.378,6	1.789,2	1.372,9	1.089,7	955,1	927,9	863,0	798,3	790,5
2.3. Devizni krediti	5.199,0	6.177,8	4.583,6	4.424,8	4.284,5	4.231,5	4.127,8	4.130,4	4.040,0
Od toga: u eurima	4.807,0	5.402,9	4.354,7	4.294,6	4.129,6	4.063,1	3.970,4	3.986,1	3.897,8
Od toga: u američkim dolarima	31,3	406,2	12,4	11,9	56,3	60,1	55,5	50,7	51,4
Ukupno (1+2)	77.293,7	86.571,1	76.212,7	74.265,2	71.146,9	71.560,1	70.424,2	69.010,4	68.466,3

^a Od prosinca 2010. podaci su usklađeni sa statističkim standardom ESA 2010. Počevši od srpnja 1999. HBOR je reklasificiran iz sektora drugih financijskih posrednika u sektor središnje države. Do svibnja 2006. kunske pozicije uključuju i stavke u kunama uz valutnu klauzulu, a od lipnja 2006. stavke u kunama uz valutnu klauzulu reklasificiraju se u devizne pozicije. Od prosinca 2011. podaci uključuju i novčane fondove.

Tablica D5d: Distribucija kredita drugih monetarnih financijskih institucija za obrtna sredstva i kredita za investicije nefinancijskim društvima prema valutnoj strukturi • U tablici se iskazuje razrada kunskih i deviznih kredita nefinancijskim društvima iz Tablice D5 prema namjeni, tako što se posebno iskazuju krediti

bez valutne klauzule, krediti uz valutnu klauzulu i devizni krediti. U sklopu kredita uz valutnu klauzulu kao stavke "Od toga" iskazuju se krediti indeksirani uz valute eura odnosno švicarskog franka.

Tablica D6: Depozitni novac kod drugih monetarnih financijskih institucija^a

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010. XII.	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			
						III.	VI.	IX.	X.
1. Lokalna država	2.210,7	2.152,1	2.202,0	2.326,2	2.951,5	2.293,6	2.527,1	2.748,2	2.845,3
2. Nefinancijska društva	14.026,4	15.562,3	15.117,7	18.471,8	20.206,7	18.346,1	20.164,5	21.378,6	21.619,1
3. Kućanstva	15.285,2	15.874,4	15.994,5	17.681,9	19.520,8	19.814,1	21.247,8	22.435,3	22.387,4
4. Ostale bankarske institucije
5. Nebankarske financijske institucije
6. Investicijski fondovi osim novčanih fondova	127,7	136,5	121,4	130,0	109,6	115,8	128,6	78,1	53,8
7. Drugi financijski posrednici	521,4	495,5	713,1	646,8	762,0	610,6	635,7	761,4	793,0
8. Pomoćne financijske institucije	350,3	262,0	480,1	427,6	1.106,8	1.014,3	1.448,0	631,7	602,8
9. Osiguravajuća društva i mirovinski fondovi	189,6	317,2	362,7	792,9	259,7	332,9	712,3	274,2	348,5
10. Manje: Čekovi banaka i obračun čekova banaka	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)	32.711,3	34.800,0	34.991,5	40.477,2	44.917,1	42.527,2	46.863,9	48.307,6	48.649,9

^a Od prosinca 2010. podaci su usklađeni sa statističkim standardom ESA 2010. Počevši od srpnja 1999. HBOR je reklasificiran iz sektora drugih financijskih posrednika u sektor središnje države. Do svibnja 2006. kunske pozicije uključuju i stavke u kunama uz valutnu klauzulu, a od lipnja 2006. stavke u kunama uz valutnu klauzulu reklasificiraju se u devizne pozicije. Od prosinca 2011. podaci uključuju i novčane fondove.

Tablica D6: Depozitni novac kod drugih monetarnih financijskih institucija • U tablici se iskazuje depozitni novac kod kreditnih institucija, klasificiran prema domaćim institucionalnim sektorima.

Do studenoga 2010. depozitni novac je zbroj novčanih sredstava na transakcijskim računima ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija te nebankarskih financijskih institucija umanjeno za novčana sredstva u platnom prometu (odnosno za čekove u blagajnama kreditnih institucija i čekove poslane na naplatu).

Od prosinca 2010. depozitni novac je zbroj novčanih sredstava na transakcijskim računima ostalih domaćih sektora, investicijskih fondova osim novčanih fondova, ostalih financijskih posrednika, pomoćnih financijskih institucija i osiguravajućih društava i mirovinskih fondova, umanjeno za novčana sredstva u platnom prometu (odnosno za čekove u blagajnama kreditnih institucija i čekove poslane na naplatu). Obveze kreditnih institucija po izdanim kuskim instrumentima plaćanja uključene su u sektor kućanstava.

Tablica D7: Kunski depoziti kod drugih monetarnih financijskih institucija^a
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010. XII.	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			
						III.	VI.	IX.	X.
1. Štedni depoziti	2.461,5	2.466,4	2.322,3	2.559,5	2.253,0	2.071,0	2.167,6	2.341,9	2.370,7
1.1. Lokalna država	0,1	21,2	18,8	2,4	0,1	14,0	17,1	14,2	14,2
1.2. Nefinancijska društva	272,6	396,6	365,4	655,9	455,9	273,4	350,9	500,4	505,2
1.3. Kućanstva	2.156,1	2.007,8	1.894,2	1.852,5	1.756,3	1.741,0	1.737,5	1.761,9	1.792,2
1.4. Ostale bankarske institucije
1.5. Nebankarske financijske institucije
1.6. Investicijski fondovi osim novčanih fondova	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.7. Ostali financijski posrednici	9,7	30,0	30,1	38,6	39,7	41,4	61,8	65,2	58,2
1.8. Pomoćne financijske institucije	12,3	7,7	8,3	1,3	1,0	1,1	0,4	0,3	0,3
1.9. Osiguravajuća društva i mirovinski fondovi	10,6	3,1	5,4	8,8	-	-	-	-	0,6
2. Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	26.680,5	31.210,5	29.367,5	30.847,6	32.218,8	32.962,7	32.451,0	33.647,7	33.448,6
2.1. Lokalna država	264,9	268,6	228,2	197,5	217,8	658,0	707,4	755,4	761,5
2.2. Nefinancijska društva	7.387,8	9.626,2	6.152,8	5.804,4	6.139,4	6.418,4	6.063,6	6.740,9	6.786,9
2.3. Kućanstva	15.657,1	17.881,0	19.962,5	21.959,2	22.386,7	22.233,2	21.895,9	22.155,4	22.378,3
2.4. Ostale bankarske institucije
2.5. Nebankarske financijske institucije
2.6. Investicijski fondovi osim novčanih fondova	172,2	69,6	62,2	51,1	37,5	53,7	59,6	29,0	9,9
2.7. Ostali financijski posrednici	250,5	400,0	455,7	525,9	470,4	604,6	590,8	627,3	627,4
2.8. Pomoćne financijske institucije	993,8	768,1	544,4	710,0	519,7	606,9	622,6	521,5	550,7
2.9. Osiguravajuća društva i mirovinski fondovi	1.954,3	2.197,0	1.961,8	1.599,5	2.447,3	2.387,9	2.511,2	2.818,2	2.334,0
Ukupno (1+2)	29.142,0	33.676,8	31.689,8	33.407,1	34.471,8	35.033,7	34.618,6	35.989,6	35.819,3

^a Od prosinca 2010. podaci su usklađeni sa statističkim standardom ESA 2010. Počevši od srpnja 1999. HBOR je reklasificiran iz sektora drugih financijskih posrednika u sektor središnje države. Do svibnja 2006. kunske pozicije uključuju i stavke u kunama uz valutnu klauzulu, a od lipnja 2006. stavke u kunama uz valutnu klauzulu reklasificiraju se u devizne pozicije. Od prosinca 2011. podaci uključuju i novčane fondove.

Tablica D7: Kunski depoziti kod drugih monetarnih financijskih institucija • Do studenoga 2010. u tablici se iskazuju kunski štedni i oročeni depoziti ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija te nebankarskih financijskih institucija. Od prosinca 2010. u tablici se iskazuju kunski štedni i oročeni

depoziti ostalih domaćih sektora, investicijskih fondova osim novčanih fondova, ostalih financijskih posrednika, pomoćnih financijskih institucija i osiguravajućih društava i mirovinskih fondova.

Tablica D8: Devizni depoziti kod drugih monetarnih financijskih institucija^a
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010. XII.	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			
						III.	VI.	IX.	X.
1. Štedni depoziti	22.869,5	22.828,2	23.652,9	25.284,0	28.967,8	29.374,7	30.726,7	37.681,8	34.517,8
1.1. Lokalna država	20,6	11,0	22,4	30,6	29,2	29,2	34,3	30,4	34,1
1.2. Nefinancijska društva	5.640,5	5.399,1	5.962,7	6.780,6	8.002,4	8.111,0	8.505,6	13.437,4	9.910,9
1.3. Kućanstva	16.480,3	16.949,9	16.574,0	17.787,2	19.370,5	20.011,2	20.637,4	22.811,5	22.841,9
1.4. Ostale bankarske institucije
1.5. Nebankarske financijske institucije
1.6. Investicijski fondovi osim novčanih fondova	132,1	77,6	161,9	184,4	266,5	222,7	163,6	189,6	196,4
1.7. Drugi financijski posrednici	382,1	159,9	402,4	269,4	616,5	557,5	427,7	520,8	561,4
1.8. Pomoćne financijske institucije	176,4	23,7	34,4	71,7	469,3	347,4	809,7	424,5	276,5
1.9. Osiguravajuća društva i mirovinski fondovi	37,5	207,1	495,1	160,1	213,4	95,7	148,2	267,5	696,6
2. Oročeni depoziti	131.828,4	129.368,9	136.790,9	137.372,3	135.898,8	135.377,5	132.013,8	134.086,0	138.174,5
2.1. Lokalna država	163,7	106,4	92,7	69,7	59,8	57,0	57,3	56,2	54,7
Od toga: uz valutnu klauzulu	152,0	96,3	84,0	62,3	55,5	50,8	51,1	49,9	48,4
2.2. Nefinancijska društva	14.582,7	10.159,5	11.134,9	10.707,0	8.954,8	9.085,9	8.560,1	9.894,7	14.583,8
Od toga: uz valutnu klauzulu	1.030,9	895,1	815,1	556,3	523,4	480,1	503,1	514,9	520,2
2.3. Kućanstva	111.484,7	115.711,4	121.241,8	123.242,8	123.393,1	123.441,2	120.920,2	120.994,2	120.597,5
Od toga: uz valutnu klauzulu	7.007,3	7.037,1	6.995,4	6.799,1	7.145,9	6.946,9	6.758,5	6.793,0	6.768,8
2.4. Ostale bankarske institucije
Od toga: uz valutnu klauzulu
2.5. Nebankarske financijske institucije
Od toga: uz valutnu klauzulu
2.6. Investicijski fondovi osim novčanih fondova	380,5	222,4	72,5	73,8	61,8	64,7	109,5	163,8	169,4
Od toga: uz valutnu klauzulu	24,0	-	0,2	-	-	-	-	-	-
2.7. Drugi financijski posrednici	3.183,2	1.988,9	1.650,7	1.942,7	1.709,4	1.344,0	1.075,6	1.372,7	1.224,2
Od toga: uz valutnu klauzulu	131,0	163,9	144,0	163,0	199,9	193,9	184,2	160,6	162,9
2.8. Pomoćne financijske institucije	396,3	40,6	482,6	251,1	106,3	88,0	105,3	115,2	118,0
Od toga: uz valutnu klauzulu	8,9	-	5,0	10,7	4,4	2,3	2,2	0,0	0,1
2.9. Osiguravajuća društva i mirovinski fondovi	1.637,3	1.139,6	2.115,6	1.085,3	1.613,6	1.296,9	1.185,6	1.489,2	1.426,7
Od toga: uz valutnu klauzulu	395,4	239,4	270,1	128,4	80,0	76,7	71,1	61,0	63,2
Ukupno (1+2)	154.697,9	152.197,1	160.443,7	162.656,3	164.866,6	164.752,2	162.740,5	171.767,8	172.692,3

^a Od prosinca 2010. podaci su usklađeni sa statističkim standardom ESA 2010. Počevši od srpnja 1999. HBOR je reklasificiran iz sektora drugih financijskih posrednika u sektor središnje države. Do svibnja 2006. kunske pozicije uključuju i stavke u kunama uz valutnu klauzulu, a od lipnja 2006. stavke u kunama uz valutnu klauzulu reklasificiraju se u devizne pozicije. Od prosinca 2011. podaci uključuju i novčane fondove.

Tablica D8: Devizni depoziti kod drugih monetarnih financijskih institucija • Do studenoga 2010. u tablici se iskazuju devizni štedni i oročeni depoziti ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija te nebankarskih financijskih institucija. Od prosinca 2010. u tablici se iskazuju devizni štedni i oročeni depoziti ostalih domaćih sektora, investicijskih fondova osim

novčanih fondova, ostalih financijskih posrednika, pomoćnih financijskih institucija i osiguravajućih društava i mirovinskih fondova.

Devizni štedni depoziti jesu svi devizni depoziti po viđenju i izdani devizni instrumenti plaćanja, a devizni oročeni depoziti obuhvaćaju i devizne depozite s otkaznim rokom.

Tablica D8a: Valutna struktura oročenih depozita kućanstava i nefinancijskih društava^a
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010. XII.	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			
						III.	VI.	IX.	X.
1. Kunski depoziti bez valutne klauzule	23.045,0	27.507,2	26.115,3	27.763,6	28.526,1	28.651,6	27.959,5	28.896,3	29.165,1
1.1. Depoziti kućanstava	15.657,1	17.881,0	19.962,5	21.959,2	22.386,7	22.233,2	21.895,9	22.155,4	22.378,3
1.2. Depoziti nefinancijskih društava	7.387,8	9.626,2	6.152,8	5.804,4	6.139,4	6.418,4	6.063,6	6.740,9	6.786,9
2. Kunski depoziti s valutnom klauzulom	8.038,2	7.932,1	7.810,5	7.355,3	7.669,3	7.427,0	7.261,6	7.308,0	7.289,1
2.1. Depoziti kućanstava	7.007,3	7.037,1	6.995,4	6.799,1	7.145,9	6.946,9	6.758,5	6.793,0	6.768,8
2.1.1. Od toga: uz euro	6.807,8	6.852,9	6.829,8	6.654,1	7.002,2	6.794,3	6.619,7	6.660,8	6.636,1
2.1.2. Od toga: uz američki dolar	64,4	61,3	55,4	42,7	47,0	44,8	32,9	32,1	32,5
2.1.3. Od toga: uz ostale valute	135,1	122,9	110,1	102,3	96,6	107,8	105,9	100,1	100,2
2.2. Depoziti nefinancijskih društava	1.030,9	895,1	815,1	556,3	523,4	480,1	503,1	514,9	520,2
2.2.1. Od toga: uz euro	1.020,2	888,2	812,7	555,0	520,7	477,2	500,3	512,1	517,4
2.2.2. Od toga: uz američki dolar	9,9	6,2	1,8	0,7	2,3	2,5	2,5	2,4	2,5
2.2.3. Od toga: uz ostale valute	0,8	0,7	0,6	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
3. Devizni depoziti	118.029,2	117.938,7	124.566,3	126.594,5	124.678,5	125.100,0	122.218,8	123.581,0	127.892,3
3.1. Depoziti kućanstava	104.477,4	108.674,3	114.246,5	116.443,8	116.247,2	116.494,2	114.161,8	114.201,2	113.828,7
3.1.1. Od toga: u eurima	97.163,6	98.753,6	103.102,6	105.813,6	105.015,8	103.814,6	101.988,7	102.223,3	101.667,7
3.1.2. Od toga: u američkim dolarima	5.316,9	6.447,6	6.967,3	6.943,6	7.728,7	8.941,3	8.526,2	8.490,0	8.645,6
3.1.3. Od toga: u ostalim valutama	1.996,9	3.473,1	4.176,6	3.686,5	3.502,7	3.738,4	3.647,0	3.487,9	3.515,4
3.2. Depoziti nefinancijskih društava	13.551,8	9.264,4	10.319,8	10.150,7	8.431,3	8.605,7	8.057,0	9.379,8	14.063,6
3.2.1. Od toga: u eurima	12.528,8	8.065,1	9.063,1	9.116,7	7.417,8	7.612,3	7.036,1	8.237,1	12.904,0
3.2.2. Od toga: u američkim dolarima	901,8	1.042,3	1.071,2	962,5	879,3	908,2	930,2	1.107,2	1.129,6
3.2.3. Od toga: u ostalim valutama	121,3	157,0	185,5	71,5	134,2	85,2	90,7	35,4	30,0
Ukupno (1+2+3)	149.112,4	153.378,0	158.492,0	161.713,4	160.873,9	161.178,6	157.439,8	159.785,3	164.346,5

^a Od prosinca 2010. podaci su usklađeni sa statističkim standardom ESA 2010. Počevši od srpnja 1999. HBOR je reklasificiran iz sektora drugih financijskih posrednika u sektor središnje države. Do svibnja 2006. kunske pozicije uključuju i stavke u kunama uz valutnu klauzulu, a od lipnja 2006. stavke u kunama uz valutnu klauzulu reklasificiraju se u devizne pozicije. Od prosinca 2011. podaci uključuju i novčane fondove.

Tablica D8a: Valutna struktura oročenih depozita kućanstava i nefinancijskih društava • U tablici se iskazuje razrada stavke Oročeni depoziti kućanstava i Nefinancijska društava iz tablice D7 i D8, tako što se posebno iskazuju kunski depoziti bez

valutne klauzule, kunski depoziti uz valutnu klauzulu i devizni depoziti. U sklopu depozita uz valutnu klauzulu i deviznih depozita zasebno se iskazuju valute eura odnosno američkog dolara te ukupno ostale valute.

Tablica D8b: Ročna struktura oročenih depozita po sektorima^a

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010. XII.	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			
						III.	VI.	IX.	X.
1. Lokalna država	428,6	375,1	320,9	267,2	277,6	715,0	764,7	811,6	816,2
Do 1 godine	276,5	237,8	226,6	190,4	178,0	618,6	667,6	707,1	722,4
Od 1 do 2 godine	28,9	35,3	16,5	12,9	36,8	37,2	37,5	45,2	36,0
Više od 2 godine	123,2	101,9	77,9	63,9	62,8	59,1	59,6	59,3	57,9
2. Nefinancijska društva	21.970,6	19.785,6	17.287,7	16.511,3	15.094,1	15.504,3	14.623,7	16.635,6	21.370,7
Do 1 godine	17.158,1	14.265,1	12.657,2	13.242,0	11.075,3	11.175,2	10.415,9	12.395,0	17.284,1
Od 1 do 2 godine	3.460,7	3.991,6	3.280,7	1.989,8	1.987,2	2.342,9	2.546,6	2.732,1	2.575,3
Više od 2 godine	1.351,8	1.528,9	1.349,8	1.279,6	2.031,6	1.986,3	1.661,2	1.508,5	1.511,2
3. Kućanstva	127.141,8	133.592,4	141.204,3	145.202,1	145.779,8	145.674,3	142.816,1	143.149,7	142.975,8
Do 1 godine	77.919,0	77.231,8	81.914,7	73.552,9	65.616,2	64.304,7	62.310,9	61.444,8	61.195,3
Od 1 do 2 godine	23.228,2	27.752,7	28.108,2	36.602,4	39.749,4	39.812,9	38.766,5	38.472,5	38.252,0
Više od 2 godine	25.994,6	28.607,9	31.181,4	35.046,8	40.414,2	41.556,6	41.738,8	43.232,3	43.528,5
4. Investicijski fondovi osim novčanih fondova	552,7	292,0	134,6	124,9	99,3	118,4	169,1	192,8	179,4
Do 1 godine	552,7	276,6	131,1	118,0	69,3	83,1	132,1	172,2	179,4
Od 1 do 2 godine	–	–	0,8	0,8	20,0	20,0	20,6	20,6	–
Više od 2 godine	–	15,4	2,7	6,1	9,9	15,3	16,4	0,0	0,0
4. Drugi financijski posrednici	3.433,7	2.389,0	2.106,4	2.468,6	2.179,8	1.948,6	1.666,4	2.000,0	1.851,6
Do 1 godine	2.571,2	2.243,1	1.964,0	2.094,6	1.775,9	1.526,7	1.197,8	1.459,8	1.272,7
Od 1 do 2 godine	853,2	139,4	142,3	374,0	402,8	421,0	467,6	539,3	578,0
Više od 2 godine	9,3	6,5	0,0	–	1,1	0,9	0,9	0,9	0,9
5. Pomoćne financijske institucije	1.390,0	808,7	1.027,0	961,1	626,1	694,8	727,9	636,7	668,7
Do 1 godine	1.341,7	759,0	830,7	704,6	505,8	524,8	554,9	465,6	496,9
Od 1 do 2 godine	3,6	5,5	152,2	145,3	7,5	58,0	61,7	59,7	60,7
Više od 2 godine	44,7	44,1	44,1	111,3	112,7	112,1	111,3	111,5	111,1
6. Osiguravajuća društva i mirovinski fondovi	3.591,6	3.336,6	4.077,4	2.684,8	4.060,8	3.684,8	3.696,8	4.307,3	3.760,7
Do 1 godine	2.189,8	2.082,3	2.840,9	1.423,3	2.105,1	1.922,5	1.591,3	2.062,3	1.436,0
Od 1 do 2 godine	676,1	528,0	644,2	717,0	966,7	600,4	1.004,8	1.005,9	1.015,2
Više od 2 godine	725,7	726,4	592,4	544,4	989,0	1.161,9	1.100,7	1.239,2	1.309,6
Ukupno oročeni depoziti (1+2+3+4+5+6+7)	158.509,0	160.579,3	166.158,4	168.220,0	168.117,6	168.340,3	164.464,8	167.733,7	171.623,1
Do 1 godine	102.009,0	97.095,7	100.565,2	91.325,8	81.325,5	80.155,6	76.870,6	78.706,7	82.586,7
Od 1 do 2 godine	28.250,6	32.452,5	32.344,9	39.842,2	43.170,5	43.292,4	42.905,3	42.875,3	42.517,2
Više od 2 godine	28.249,3	31.031,1	33.248,3	37.052,0	43.621,5	44.892,3	44.688,9	46.151,6	46.519,2

^a Od prosinca 2010. podaci su usklađeni sa statističkim standardom ESA 2010. Počevši od srpnja 1999. HBOR je reklasificiran iz sektora drugih financijskih posrednika u sektor središnje države. Do svibnja 2006. kunske pozicije uključuju i stavke u kunama uz valutnu klauzulu, a od lipnja 2006. stavke u kunama uz valutnu klauzulu reklasificiraju se u devizne pozicije. Od prosinca 2011. podaci uključuju i novčane fondove.

Tablica D8b: Ročna struktura oročenih depozita po sektori-
ma • U tablici se iskazuje razrada stavke Oročeni depoziti iz
tablice D7 i D8, tako što se posebno iskazuju oročeni depoziti

prema sektorima, s podjelom prema izvornom dospjeću do jed-
ne godine, od jedne do dvije godine i više od dvije godine.

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca^a
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010. XII.	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			
						III.	VI.	IX.	X.
1. Instrumenti tržišta novca (neto)	-	-	-	-	-	5,0	5,7	0,8	0,8
2. Obveznice (neto)	940,1	1.684,5	1.584,2	1.597,7	1.402,2	1.396,6	1.182,6	1.195,5	1.181,3
3. Primljeni krediti	48,5	44,2	827,8	397,6	759,2	864,4	393,6	867,3	864,7
3.1. Lokalna država	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.2. Nefinancijska društva	0,0	0,0	786,5	317,0	723,1	828,1	329,6	778,5	780,5
3.3. Ostale bankarske institucije
3.4. Nebankarske financijske institucije
3.5. Investicijski fondovi osim novčanih fondova	-	-	-	-	-	-	2,8	2,8	2,8
3.6. Drugi financijski posrednici	48,5	1,6	2,1	1,7	1,2	1,0	0,9	0,9	0,8
3.7. Pomoćne financijske institucije	-	16,4	39,2	78,9	34,9	35,3	60,3	85,1	80,5
3.8. Osiguravajuća društva i mirovinski fondovi	-	26,1	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno (1+2+3)	988,6	1.728,7	2.412,0	1.995,3	2.161,3	2.266,0	1.582,0	2.063,6	2.046,8

^a Od prosinca 2010. podaci su usklađeni sa statističkim standardom ESA 2010. Počevši od srpnja 1999. HBOR je reklasificiran iz sektora drugih financijskih posrednika u sektor središnje države. Do svibnja 2006. kunske pozicije uključuju i stavke u kunama uz valutnu klauzulu, a od lipnja 2006. stavke u kunama uz valutnu klauzulu reklasificiraju se u devizne pozicije. Od prosinca 2011. podaci uključuju i novčane fondove.

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca • U tablici se iskazuju neto obveze kreditnih institucija na osnovi izdanih vrijednosnih papira i krediti primljeni od ostalih domaćih sektora, do studenoga 2010. prema ostalim bankarskim institucijama te nebankarskim financijskim institucijama, a od prosinca 2010. prema ostalim financijskim posrednicima, pomoćnim financijskim institucijama i osiguravajućim društvima i mirovinskim fondovima.

Instrumenti tržišta novca (neto) do studenoga 2010. obuhvaćaju neto obveze kreditnih institucija na osnovi izdanih

blagajničkih zapisa, izdanih mjenica, akceptiranih mjenica i ostalih izdanih vrijednosnih papira, a od prosinca 2010. obuhvaćaju neto obveze na osnovi izdanih komercijalnih zapisa i neprenosivih instrumenata (dužničkih vrijednosnih papira).

Obveznice (neto) obuhvaćaju neto obveze kreditnih institucija na osnovi izdanih kunskih i deviznih obveznica te izdanih podređenih i hibridnih instrumenata, osim onih koje su upisali inozemni investitori.

Primljeni krediti iskazani su ukupno i klasificirani prema institucionalnim sektorima.

Tablica D10: Inozemna pasiva drugih monetarnih financijskih institucija^a
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.			
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	X.
1. Devizna inozemna pasiva	61.020,4	69.975,1	58.942,6	54.860,9	52.084,3	51.957,2	51.539,6	47.864,4	46.126,6
1.1. Obveze prema stranim financijskim institucijama	51.070,5	60.081,6	48.548,7	44.696,0	41.942,7	41.517,4	40.846,4	37.143,6	35.474,3
Od toga: uz valutnu klauzulu	2.234,8	2.069,6	1.097,3	1.259,7	1.346,9	1.448,9	1.444,4	1.479,2	1.473,3
Podređeni i hibridni instrumenti	3.029,2	3.271,9	3.239,8	3.045,0	3.119,9	3.525,4	3.891,7	3.862,8	3.846,5
Depozitni novac	203,4	180,4	179,1	276,2	457,6	903,0	924,6	679,5	784,0
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	21.525,3	28.430,5	17.377,5	18.771,8	16.925,3	17.656,7	17.674,2	15.631,6	15.601,3
Krediti	26.312,6	28.198,8	27.752,2	22.447,4	21.203,5	19.274,5	18.199,3	16.731,3	15.005,1
Obveznice	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Udjeli novčanih fondova	-	-	155,6	236,3	157,8	156,7	238,3	237,5
1.2. Obveze prema stranim nefinancijskim institucijama	9.949,9	9.893,6	10.393,9	10.164,8	10.141,6	10.439,8	10.693,1	10.720,8	10.652,3
Od toga: uz valutnu klauzulu	29,8	33,8	39,2	40,8	44,4	43,0	48,2	63,1	69,4
Podređeni i hibridni instrumenti	11,1	14,8	13,9	10,4	5,7	6,7	9,7	9,7	9,6
Štedni i oročeni depoziti	9.934,8	9.866,5	10.211,8	9.829,4	10.113,8	10.413,5	10.658,0	10.673,9	10.598,6
Štedni depoziti	1.421,3	1.398,5	1.606,5	1.725,8	2.072,4	2.338,6	2.530,3	2.680,2	2.684,9
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	8.513,5	8.468,0	8.605,3	8.103,6	8.041,4	8.074,9	8.127,7	7.993,7	7.913,7
Krediti	4,1	2,5	152,1	305,5	-	-	-	-	-
Obveznice	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Udjeli novčanih fondova	9,8	16,1	19,5	22,1	19,6	25,5	37,3	44,0
2. Kunska inozemna pasiva	21.078,9	20.513,8	14.884,5	14.860,7	10.243,9	10.589,6	10.030,8	8.581,0	6.476,6
2.1. Obveze prema stranim financijskim institucijama	20.731,1	20.024,2	14.317,8	14.320,9	9.577,9	9.907,2	9.258,7	7.707,9	5.616,8
Podređeni i hibridni instrumenti	36,3	48,5	41,3	36,3	-	-	5,0	5,0	5,0
Depozitni novac	696,5	655,3	724,4	924,6	1.650,3	1.321,4	1.218,7	849,6	870,8
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	14.664,0	15.463,5	11.398,4	9.806,1	7.728,7	8.339,7	7.766,2	6.681,7	4.569,3
Krediti	5.257,8	3.736,6	1.996,7	3.362,7	113,5	82,7	105,0	87,3	87,3
Obveznice	76,5	-	30,9	0,0	0,0	-	-	11,9	11,9
Udjeli novčanih fondova	120,3	126,1	191,3	85,4	163,4	163,9	72,5	72,5
2.2. Obveze prema stranim nefinancijskim institucijama	347,8	489,6	566,7	539,8	666,0	682,4	772,0	873,1	859,8
Podređeni i hibridni instrumenti	8,5	10,2	10,3	10,3	10,3	10,3	10,3	10,3	10,3
Depozitni novac	221,7	327,7	364,8	326,1	437,8	445,4	471,4	558,1	536,5
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	117,2	141,2	181,9	191,1	203,5	213,6	277,3	293,2	300,9
Krediti	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Obveznice	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Udjeli novčanih fondova	10,5	9,8	12,3	14,4	13,1	13,1	11,5	12,1
Ukupno (1+2)	82.099,3	90.488,9	73.827,0	69.721,5	62.328,2	62.546,8	61.570,4	56.445,4	52.603,2

^a Od prosinca 2010. podaci su usklađeni sa statističkim standardom ESA 2010. Počevši od srpnja 1999. HBOR je reklasificiran iz sektora drugih financijskih posrednika u sektor središnje države. Do svibnja 2006. kunske pozicije uključuju i stavke u kunama uz valutnu klauzulu, a od lipnja 2006. stavke u kunama uz valutnu klauzulu reklasificiraju se u devizne pozicije. Od prosinca 2011. podaci uključuju i novčane fondove. Zbog reklasifikacije pozicije Udjeli novčanih fondova iz kunske u deviznu inozemnu pasivu revidirani su podaci počevši od prosinca 2011.

Tablica D10: Inozemna pasiva drugih monetarnih financijskih institucija • U tablici se iskazuju ukupne devizne i kunske obveze drugih monetarnih financijskih institucija prema stranim fizičkim i pravnim osobama, osim ograničenih kunskih i deviznih depozita stranih fizičkih i pravnih osoba.

Inozemna pasiva drugih monetarnih financijskih institucija obuhvaća deviznu i kunsku inozemnu pasivu.

I u sklopu devizne i u sklopu kunske inozemne pasive posebno su prikazane obveze prema stranim financijskim institucijama i obveze prema stranim nefinancijskim institucijama (ukupno i

po financijskim instrumentima). Stavke Depozitni novac i Štedni depoziti obuhvaćaju transakcijske račune i štedne depozite.

U ožujku 2013. provedena je revizija stavke Krediti tako što su iz nje isključeni podaci koji se odnose na podređene i hibridne instrumente. U skladu s time provedena je reklasifikacija stavke Od toga: Podređeni i hibridni instrumenti tako što je do ožujka 2013. ta stavka bila iskazivana u sklopu stavke Krediti. Nakon toga iskazuje se kao zasebna stavka i obuhvaća sve instrumente na strani pasive koji imaju značajku podređenoga ili hibridnog instrumenta.

Tablica D11: Depoziti središnje države i fondova socijalne sigurnosti kod drugih monetarnih financijskih institucija^a
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010. XII.	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			
						III.	VI.	IX.	X.
1. Kunski depoziti	8.329,8	8.095,5	9.128,0	8.759,0	9.003,5	9.168,5	9.125,9	9.845,8	9.351,6
1.1. Depoziti središnje države	8.329,5	8.094,9	9.128,0	8.722,1	9.002,3	9.167,2	9.124,3	9.844,1	9.351,0
Depozitni novac	1.592,5	1.997,0	2.040,7	2.258,0	2.385,2	2.630,1	2.818,6	2.786,4	2.667,5
Štedni depoziti	0,1	0,1	19,8	31,6	30,9	56,9	42,3	74,5	102,5
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	1.228,2	984,0	833,5	942,6	740,4	863,0	942,6	1.935,8	1.170,4
Krediti	5.508,8	5.113,8	6.233,9	5.490,0	5.845,9	5.617,2	5.320,8	5.047,5	5.410,6
1.2. Depoziti fondova socijalne sigurnosti	0,3	0,6	0,0	36,9	1,1	1,3	1,6	1,6	0,6
Depozitni novac	0,3	0,6	0,0	36,9	1,1	1,3	1,6	1,6	0,6
Štedni depoziti	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Krediti	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Devizni depoziti	13.863,9	12.436,9	11.486,7	10.133,1	10.176,6	9.517,1	9.462,5	8.963,6	8.674,9
2.1. Depoziti središnje države	13.828,3	12.394,0	11.442,0	10.099,4	10.162,2	9.494,1	9.444,2	8.944,6	8.665,6
Štedni depoziti	1.169,6	811,0	1.826,2	864,6	1.258,6	1.141,1	1.415,4	1.384,3	857,8
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	1.909,6	1.671,6	495,0	505,9	773,5	514,8	544,4	237,4	503,1
Refinancirani krediti	10.749,2	9.911,4	9.120,7	8.728,8	8.130,1	7.838,2	7.484,4	7.322,8	7.304,7
2.2. Depoziti fondova socijalne sigurnosti	35,6	42,9	44,7	33,6	14,4	23,0	18,3	19,1	9,3
Štedni depoziti	24,3	31,3	33,0	23,8	5,2	14,3	9,8	10,3	0,6
Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	11,2	11,6	11,8	9,9	9,2	8,6	8,5	8,7	8,7
Krediti	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno (1+2)	22.193,7	20.532,4	20.614,7	18.892,0	19.180,1	18.685,5	18.588,4	18.809,4	18.026,5

^a Od prosinca 2010. podaci su usklađeni sa statističkim standardom ESA 2010. Počevši od srpnja 1999. HBOR je reklasificiran iz sektora drugih financijskih posrednika u sektor središnje države. Do svibnja 2006. kunske pozicije uključuju i stavke u kunama uz valutnu klauzulu, a od lipnja 2006. stavke u kunama uz valutnu klauzulu reklasificiraju se u devizne pozicije. Od prosinca 2011. podaci uključuju i novčane fondove.

Tablica D11: Depoziti središnje države i fondova socijalne sigurnosti kod drugih monetarnih financijskih institucija • U tablici se iskazuju ukupne kunske i devizne obveze kreditnih institucija prema središnjoj državi, osim ograničenih (kunskih i deviznih) depozita središnje države kod kreditnih institucija.

U tablici su odvojeno iskazani kunski i devizni depoziti

središnje države i fondova socijalne sigurnosti. Kunski depoziti obuhvaćaju depozitni novac, štedne depozite, oročene depozite i depozite s otkaznim rokom te kredite primljene od središnje države. Devizni depoziti obuhvaćaju štedne depozite, oročene depozite i depozite s otkaznim rokom.

Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod drugih monetarnih financijskih institucija^a

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010. XII.	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			
						III.	VI.	IX.	X.
1. Ograničeni depoziti	2.374,9	3.183,9	2.413,9	2.735,9	3.076,0	3.416,9	3.671,6	4.123,9	3.832,3
1.1. Kunski depoziti	1.257,5	1.571,4	1.428,7	1.707,1	2.032,1	2.046,6	2.347,6	2.418,6	2.345,3
1.2. Devizni depoziti	1.117,4	1.612,5	985,2	1.028,9	1.043,9	1.370,3	1.324,0	1.705,3	1.487,0
2. Blokirani devizni depoziti kućanstava	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno (1+2)	2.374,9	3.183,9	2.413,9	2.735,9	3.076,0	3.416,9	3.671,6	4.123,9	3.832,3

^a Od prosinca 2010. podaci su usklađeni sa statističkim standardom ESA 2010. Počevši od srpnja 1999. HBOR je reklasificiran iz sektora drugih financijskih posrednika u sektor središnje države. Do svibnja 2006. kunske pozicije uključuju i stavke u kunama uz valutnu klauzulu, a od lipnja 2006. stavke u kunama uz valutnu klauzulu reklasificiraju se u devizne pozicije. Od prosinca 2011. podaci uključuju i novčane fondove.

Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod drugih monetarnih financijskih institucija • U tablici se iskazuju ograničeni depoziti (kunski i devizni) i blokirani depoziti kućanstava.

Blokirani devizni depoziti uključuju devizne depozite kućanstava regulirane Zakonom o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

E. Investicijski fondovi osim novčanih fondova

Tablica E1: Agregirana bilanca investicijskih fondova
stanja na kraju razdoblja i transakcije tijekom razdoblja u milijunima kuna

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.				
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.
STANJA									
AKTIVA									
1. Dani depoziti i zajmovi	552,3	478,3	486,9	742,8	661,6	655,9	680,0	671,7	644,8
1.1. Domaći sektori	551,5	478,0	485,2	742,4	661,3	653,1	674,4	665,4	639,2
Od toga: Monetarne financijske institucije	522,8	448,4	460,4	552,8	545,8	530,7	519,6	499,5	515,6
1.2. Inozemstvo	0,8	0,3	1,7	0,4	0,3	2,9	5,7	6,4	5,6
2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	1.526,4	979,4	841,1	1.511,2	1.987,4	2.041,6	2.174,6	2.152,6	2.176,4
2.1. Domaći sektori	970,0	574,1	635,9	1.321,2	1.737,3	1.848,7	1.984,3	1.953,7	1.933,0
Od toga: Nefinancijska društva	564,7	267,8	141,9	123,6	181,3	173,1	174,8	172,6	175,6
Od toga: Financijska društva	27,3	16,1	4,6	6,2	4,4	5,5	7,8	10,9	8,1
Od toga: Opća država	378,1	290,2	489,3	1.191,4	1.551,6	1.670,1	1.801,8	1.770,2	1.749,4
2.2. Inozemstvo	556,4	405,3	205,3	190,0	250,1	192,9	190,3	199,0	243,4
Od toga: Nefinancijska društva	88,0	110,2	127,0	62,0	72,2	63,8	61,0	59,9	60,9
Od toga: Financijska društva	19,5	56,4	32,0	5,3	6,3	6,0	6,1	7,0	7,0
Od toga: Opća država	448,9	238,6	46,3	122,7	171,6	123,1	123,2	132,0	175,5
3. Ulaganja u dionice i ostali dionički kapital	4.357,4	4.208,7	4.028,9	4.347,8	4.662,5	4.813,3	4.838,8	4.659,6	4.560,4
3.1. Domaći sektori	2.260,9	2.388,4	2.285,1	2.696,7	2.712,3	2.952,5	2.985,4	2.932,5	2.917,7
Od toga: Nefinancijska društva	1.898,2	2.079,8	2.005,8	2.450,7	2.460,0	2.676,9	2.738,7	2.690,5	2.671,9
Od toga: Financijska društva	362,7	308,7	279,3	246,0	252,3	275,6	246,7	242,0	245,8
3.2. Inozemstvo	2.096,5	1.820,2	1.743,8	1.651,1	1.950,2	1.860,9	1.853,4	1.727,1	1.642,6
Od toga: Nefinancijska društva	1.548,4	1.332,2	1.342,4	1.250,5	1.372,3	1.321,3	1.336,1	1.215,2	1.190,0
Od toga: Financijska društva	548,1	488,0	401,4	400,6	578,0	539,5	517,3	512,0	452,6
4. Nefinancijska imovina	289,0	206,0	121,3	115,0	105,6	105,6	105,6	105,5	81,4
5. Ostala imovina (uključujući financijske derivate)	160,2	205,1	128,3	131,9	224,2	304,2	275,3	241,6	437,4
Ukupno (1+2+3+4+5)	6.885,2	6.077,5	5.606,5	6.848,7	7.641,3	7.920,6	8.074,2	7.831,1	7.900,3
PASIVA									
1. Primljeni depoziti i zajmovi	36,4	22,3	44,7	182,2	164,9	162,3	255,2	243,5	169,6
2. Izdani udjeli/dionice investicijskih fondova	6.708,6	5.943,2	5.321,9	6.392,8	7.074,5	7.341,3	7.409,3	7.193,9	7.250,9
2.1. Domaći sektori	6.498,9	5.721,8	5.132,9	6.204,1	6.886,0	7.064,5	7.127,2	6.915,5	6.968,2
Od toga: Nefinancijska društva	425,7	381,7	319,0	492,5	534,5	520,2	541,5	544,1	531,1
Od toga: Financijska društva	2.000,2	1.608,4	1.311,9	1.407,4	1.467,2	1.474,6	1.452,0	1.410,6	1.414,0
Od toga: Kućanstva	2.901,1	2.424,2	2.176,3	2.699,3	3.247,5	3.331,5	3.394,8	3.263,6	3.270,8
2.2. Inozemstvo	209,7	221,4	189,0	188,7	188,5	276,7	282,1	278,4	282,7
Od toga: Nefinancijska društva	47,8	37,2	7,1	8,2	1,9	1,8	1,9	1,8	6,9
Od toga: Financijska društva	80,6	117,2	110,9	89,6	89,5	169,6	172,5	169,6	170,5
Od toga: Kućanstva	77,1	66,9	67,3	90,9	97,2	105,3	107,8	107,0	105,3
3. Ostale obveze (uključujući financijske derivate)	140,2	112,0	239,9	273,6	401,9	417,1	409,7	393,6	479,9
Ukupno (1+2+3)	6.885,2	6.077,5	5.606,5	6.848,7	7.641,3	7.920,6	8.074,2	7.831,1	7.900,3
TRANSAKCIJE									
AKTIVA									
1. Dani depoziti i zajmovi	-	62,2	75,4	37,9	-79,0	-30,9	23,0	-5,2	-31,9
1.1. Domaći sektori	-	62,1	74,0	37,9	-78,9	-31,5	20,2	-5,9	-31,0
Od toga: Monetarne financijske institucije	-	55,1	71,9	-105,5	-24,0	33,1	-12,3	-17,1	11,4
1.2. Inozemstvo	-	0,1	1,4	0,0	-0,1	0,6	2,8	0,7	-0,8
2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	-	-82,6	-56,9	143,2	290,1	-40,7	109,8	1,9	11,8
2.1. Domaći sektori	-	-115,1	-22,8	126,1	223,7	1,0	116,8	-9,7	-28,9
Od toga: Nefinancijska društva	-	-52,9	-28,0	1,6	7,1	-6,4	0,3	3,2	0,2
Od toga: Financijska društva	-	-4,7	0,0	0,0	-0,3	0,0	2,3	3,1	-2,6
Od toga: Opća država	-	-57,5	5,2	124,4	216,9	7,4	114,1	-16,0	-26,5

	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.				
					III.	VI.	VII.	VIII.	IX.
2.2. Inozemstvo	-	32,5	-34,1	17,1	66,4	-41,7	-7,0	11,6	40,7
Od toga: Nefinancijska društva	-	11,0	-8,8	0,1	-1,4	-0,5	-3,1	0,2	0,2
Od toga: Financijska društva	-	-5,0	-5,3	0,6	0,0	0,0	0,1	1,1	-0,1
Od toga: Opća država	-	26,6	-20,0	16,4	67,8	-41,2	-4,0	10,2	40,6
3. Ulaganja u dionice i ostali dionički kapital	-	-69,9	6,7	14,8	60,6	105,9	-60,7	15,7	-49,5
3.1. Domaći sektori	-	-13,4	56,1	101,0	-18,6	149,0	-19,5	-12,2	-1,5
Od toga: Nefinancijska društva	-	5,8	68,0	82,0	-7,9	139,9	10,2	-10,4	-7,4
Od toga: Financijska društva	-	-19,1	-12,0	19,1	-10,7	9,1	-29,6	-1,8	5,9
3.2. Inozemstvo	-	-56,6	-49,4	-86,2	79,2	-43,1	-41,3	27,9	-48,0
Od toga: Nefinancijska društva	-	-49,1	-26,2	-71,8	21,8	3,2	-8,1	-5,9	2,1
Od toga: Financijska društva	-	-7,5	-23,2	-14,5	57,4	-46,3	-33,2	33,8	-50,1
4. Nefinancijska imovina	-	-8,5	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,1	-0,1	-24,1
5. Ostala imovina (uključujući financijske derivate)	-	-53,1	-22,4	-38,2	-21,3	39,8	-33,1	-43,6	201,6
Ukupno (1+2+3+4+5)	-	-151,9	2,8	157,6	250,3	74,1	39,0	-31,4	108,0
PASIVA									
1. Primljeni depoziti i zajmovi	-	-31,2	-6,0	131,8	-26,1	-53,3	92,8	-11,5	-74,2
2. Izdani udjeli/dionice investicijskih fondova	-	-74,6	43,2	65,7	278,8	94,5	-48,5	0,2	86,7
2.1. Domaći sektori	-	-69,8	52,1	64,5	283,9	50,8	-49,9	-3,3	79,8
Od toga: Nefinancijska društva	-	0,0	21,4	3,8	17,0	-4,1	13,7	10,1	-11,9
Od toga: Financijska društva	-	-18,5	-2,8	-20,9	-11,1	-30,7	-45,5	-2,1	19,4
Od toga: Kućanstva	-	-47,4	-14,0	98,7	266,6	0,4	6,2	-24,0	20,6
2.2. Inozemstvo	-	-4,8	-8,9	1,2	-5,1	43,8	1,4	3,5	6,9
Od toga: Nefinancijska društva	-	-3,0	-2,0	-0,1	-6,5	0,0	0,0	0,0	5,1
Od toga: Financijska društva	-	-0,9	-5,2	-0,9	0,7	43,7	1,0	-0,2	2,2
Od toga: Kućanstva	-	-0,9	-1,7	2,1	0,7	0,1	0,4	3,6	-0,4
3. Ostale obveze (uključujući financijske derivate)	-	-46,2	-34,4	-39,8	-2,5	32,9	-5,3	-20,1	95,5
Ukupno (1+2+3)	-	-151,9	2,8	157,6	250,3	74,1	39,0	-31,4	108,0

Tablica E1: Agregirana bilanca investicijskih fondova • U tablici se iskazuju podaci o stanju potraživanja i obveza investicijskih fondova (osim novčanih fondova koji se agregiraju u bilancu kreditnih institucija) te mjesečne neto transakcije za svaku poziciju aktive i pasive. Podaci se iskazuju agregirano, što znači da imovina investicijskih fondova uključuje i ulaganja fondova u

udjele drugih investicijskih fondova.

Stanja i neto transakcije financijski značajnijih pozicija aktive i pasive prikazani su zasebno za protustranke rezidente i nerezidente te prema pripadnosti protustranke određenom ekonomskom sektoru.

Tablica E2: Izdani udjeli/dionice investicijskih fondova prema vrsti ulaganja i vrsti fonda stanja na kraju razdoblja i transakcije tijekom razdoblja u milijunima kuna

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.					
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	VII.	VIII.	IX.	
STANJA										
Izdani udjeli/dionice investicijskih fondova prema vrsti ulaganja										
1. Obveznički	814,4	542,3	394,0	911,1	1.207,0	1.299,4	1.309,4	1.308,1	1.355,4	
2. Dionički	3.634,2	3.406,3	3.274,5	3.209,4	3.284,6	3.284,4	3.277,5	3.119,2	3.083,6	
3. Mješoviti	1.454,2	1.170,7	866,9	931,6	1.152,7	1.160,5	1.219,5	1.172,8	1.157,9	
4. Nekretninski	404,0	295,7	128,1	118,8	115,5	114,9	114,8	114,5	90,3	
5. Ostali	401,8	528,2	658,4	1.222,0	1.314,9	1.482,1	1.488,1	1.479,3	1.563,8	
Ukupno (1+2+3+4+5)	6.708,6	5.943,2	5.321,9	6.392,8	7.074,5	7.341,3	7.409,3	7.193,9	7.250,9	
Izdani udjeli/dionice investicijskih fondova prema vrsti fonda										
1. Otvoreni	5.090,8	4.365,9	3.939,0	4.930,6	5.589,0	5.843,4	5.884,4	5.713,2	5.790,5	
2. Zatvoreni	1.617,9	1.577,3	1.382,9	1.462,2	1.485,5	1.497,9	1.525,0	1.480,7	1.460,4	
Ukupno (1+2)	6.708,6	5.943,2	5.321,9	6.392,8	7.074,5	7.341,3	7.409,3	7.193,9	7.250,9	
TRANSAKCIJE										
Izdani udjeli/dionice investicijskih fondova prema vrsti ulaganja										
1. Obveznički	–	–10,8	–18,5	35,7	118,0	–33,4	–7,7	5,9	37,8	
2. Dionički	–	–18,6	–31,1	5,7	25,7	12,0	–75,0	0,7	8,3	
3. Mješoviti	–	–36,0	–9,0	63,5	80,4	–16,1	34,2	–7,7	–19,3	
4. Nekretninski	–	–9,9	–3,2	–0,2	–0,2	–0,2	–0,1	–0,3	–24,3	
5. Ostali	–	0,8	105,0	–39,0	54,9	132,3	0,1	1,5	84,1	
Ukupno (1+2+3+4+5)	–	–74,6	43,2	65,7	278,8	94,5	–48,5	0,2	86,7	
Izdani udjeli/dionice investicijskih fondova prema vrsti fonda										
1. Otvoreni	–	–60,3	42,3	60,8	277,2	93,8	–47,4	–9,6	105,1	
2. Zatvoreni	–	–14,3	0,8	4,9	1,6	0,7	–1,1	9,8	–18,4	
Ukupno (1+2)	–	–74,6	43,2	65,7	278,8	94,5	–48,5	0,2	86,7	

Tablica E2: Izdani udjeli/dionice investicijskih fondova prema vrsti ulaganja i vrsti fonda • U tablici se iskazuje detaljnija struktura izdanih udjela investicijskih fondova (osim novčanih fondova koji se agregiraju u bilancu kreditnih institucija) prema vrsti ulaganja i vrsti fonda.

Vrsta ulaganja podrazumijeva prospektom definiranu politiku ulaganja fonda pretežno u obveznice, dionice, kombinaciju obveznica i dionica (mješoviti fondovi), nekretnine te ostale

vrste ulaganja (fondovi za omeđivanje rizika, engl. *hedge funds*, fondovi rizičnoga kapitala i ostali).

Prema vrsti fonda razlikujemo otvorene i zatvorene fondove. Udjeli u otvorenom investicijskom fondu otkupljuju se, izravno ili neizravno, na zahtjev imatelja udjela iz imovine investicijskog fonda. Udjeli u zatvorenom fondu, osnovanom u obliku dioničkog društva ili društva s ograničenom odgovornošću, nisu otkupivi iz imovine zatvorenog fonda na zahtjev imatelja.

F. Instrumenti monetarne politike i likvidnost

Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke u postocima, na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Eskontna stopa HNB-a	Repo stopa HNB-a ^a	Aktivne kamatne stope					
				Na lombardne kredite ^b	Na interventne kredite za premošćivanje nelikvidnosti	Na kredite korištene unutar jednog dana ^b	Na kratkoročni kredit za likvidnost	Na nepravilno obračunatu ili manje izdvojenu obveznu pričuvu ^b	Na nepropisno korištena sredstva i dospjele nenaplaćene obveze
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2001.	prosinac	5,90	–	10,00	–	–	11,00	15,00	18,00
2002.	prosinac	4,50	–	9,50	–	–	10,50	15,00	15,00
2003.	prosinac	4,50	–	9,50	–	–	10,50	15,00	15,00
2004.	prosinac	4,50	–	9,50	–	–	10,50	15,00	15,00
2005.	prosinac	4,50	3,50	7,50 ^c	–	–	8,50 ^c	15,00	15,00
2006.	prosinac	4,50	3,50	7,50	–	–	8,50	15,00	15,00
2007.	prosinac	9,00 ^d	4,06	7,50	–	–	8,50	15,00	15,00
2008.	prosinac	9,00	6,00	9,00	–	–	10,00	15,00	14,00
2009.	prosinac	9,00	–	9,00	–	–	10,00	15,00	14,00
2010.	prosinac	9,00	–	9,00	–	–	10,00	15,00	14,00
2011.	prosinac	7,00	–	6,25	–	–	7,25	15,00	12,00
2012.	prosinac	7,00	–	6,25	–	–	7,25	14,50	12,00
2013.	prosinac	7,00	–	5,00 ^e	–	–	6,00 ^e	12,00 ^e	12,00
2014.	studen	7,00	–	5,00	–	–	6,00	12,00	12,00
	prosinac	7,00	–	5,00	–	–	6,00	12,00	12,00
2015.	siječanj	7,00	–	5,00	–	–	6,00	12,00	12,00
	veljača	7,00	–	5,00	–	–	6,00	12,00	12,00
	ožujak	7,00	–	5,00	–	–	6,00	12,00	12,00
	travanj	7,00	–	5,00	–	–	6,00	12,00	12,00
	svibanj	7,00	–	5,00	–	–	6,00	12,00	12,00
	lipanj	7,00	–	5,00	–	–	6,00	12,00	12,00
	srpanj	7,00	–	5,00	–	–	6,00	12,00	12,00
	kolovoz	7,00	–	5,00	–	–	6,00	12,00	10,14 ^f
	rujan	7,00	0,80	5,00	–	–	6,00	12,00	10,14
	listopad	3,00 ^g	0,80	2,50 ^g	–	–	4,00 ^g	8,00 ^g	10,14

^a Vagani prosjek vaganih repo stopa ostvarenih na redovitim obratnim repo aukcijama HNB-a u izvještajnom mjesecu. ^b Lomovi u serijama podataka nastali zbog izmjena instrumentarija HNB-a opisani su u metodološkim objašnjenjima. ^c Od 14. prosinca 2005. ^d Od 31. prosinca 2007. ^e Od 7. prosinca 2013. ^f Od 1. kolovoza 2015. ^g Od 31. listopada 2015.

Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke •

U tablici su iskazane kamatne stope prema kojima Hrvatska narodna banka obračunava i naplaćuje kamate na plasmane iz primarne emisije i na sva druga potraživanja.

Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke utvrđuju se odlukama Savjeta Hrvatske narodne banke na godišnjoj razini. Iznimno, od lipnja 1995. godine Hrvatska narodna banka na lombardne kredite obračunavala je i naplaćivala kamate po stopi koja je za 1,5 postotnih bodova bila veća od vagane prosječne kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, koji su služili kao zalag za lombardne kredite, onda kada je ta vagana prosječna kamatna stopa bila veća od 16,5%. U skladu s tim u tablici se od lipnja 1995. godine do kolovoza 1996. godine iskazuje vagana prosječna kamatna stopa na lombardne kredite.

Vremenske serije iskazane u tablici sadržavaju određene lomove zbog izmjena instrumentarija Hrvatske narodne banke.

U stupcu 4 prikazani su vagani prosjeci vaganih repo stopa ostvarenih na redovitim obratnim repo aukcijama Hrvatske narodne banke u izvještajnom mjesecu.

Podaci iskazani u stupcu 7 do rujna 1994. godine odnose se na kamatne stope na posebne kredite za isplate štednih uloga i za plaćanja s tekućih računa građana, a od listopada 1994. godine do

rujna 1997. godine na kamatne stope na dnevne kredite za štedne uloge i tekuće račune građana u kunama. Za razliku od posebnih kredita, dnevni se krediti vraćaju istoga dana. Od listopada 1997. godine taj instrument zamjenjuje se dnevnim kreditom za premošćivanje tekuće nelikvidnosti do visine nominalne vrijednosti blagajničkih zapisa HNB-a založenih u tu svrhu, od prosinca 1998. godine do travnja 1999. godine inkorporira se u lombardni kredit, s diferenciranom kamatnom stopom za njegovo korištenje tijekom jednog dana.

Podaci iskazani u stupcu 8 odnose se za razdoblje do prosinca 1994. godine na kamatne stope na inicijalne kredite za premošćivanje nelikvidnosti, od 18. ožujka 1998. na kamatnu stopu na kredit za premošćivanje nelikvidnosti bankama nad kojima je pokrenut postupak za ocjenu mogućnosti i ekonomske opravdanosti sanacije i restrukturiranja banke, a od veljače 1999. godine na kamatnu stopu na kratkoročni kredit za likvidnost. Od prosinca 1999. godine ta se kamatna stopa odnosi na kratkoročne kredite za likvidnost korištene s rokom dužim od 3 mjeseca te se određuje kao kamatna stopa na lombardni kredit uvećana za 1 postotni bod. Za korištenje kratkoročnoga kredita za likvidnost s rokom do 3 mjeseca primjenjuje se kamatna stopa na lombardni kredit uvećana za 0,5 postotnih bodova.

Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke u postocima, na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na sredstva izdvojene obvezne pričuve ^a	Kamatne stope na upisane obvezne blag. zapise HNB-a	Kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise HNB-a s rokom dospijanja ^a				Kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise HNB-a u stranoj valuti s rokom dospijanja					Kamatne stope na prekonocne depozite kod HNB-a
				Od 7 dana	Od 35 dana	Od 70 dana	Od 105 dana	Od 35 dana	Od 63 dana	Od 91 dana	Od 182 dana	Od 364 dana	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
2001.	prosinac	2,00	-	-	3,36	4,26	4,85	-	2,62	3,06	-	-	-
2002.	prosinac	1,75	-	-	2,08	-	-	2,30	2,68	-	-	-	-
2003.	prosinac	1,25	0,50	-	-	-	-	1,75	1,48	-	-	-	-
2004.	prosinac	1,25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2005.	prosinac	0,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
2006.	prosinac	0,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
2007.	prosinac	0,75	0,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
2008.	prosinac	0,75	0,25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
2009.	prosinac	0,75	0,25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
2010.	prosinac	0,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
2011.	prosinac	0,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,25
2012.	prosinac	0,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,25
2013.	prosinac	0,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00
2014.	studeni	0,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00
	prosinac	0,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00
2015.	siječanj	0,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00
	veljača	0,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00
	ožujak	0,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00
	travanj	0,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00
	svibanj	0,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00
	lipanj	0,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00
	srpanj	0,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00
	kolovoz	0,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00
	rujan	0,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00
	listopad	0,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,00

^a Lomovi u serijama podataka nastali zbog izmjena instrumentarija HNB-a opisani su u metodološkim objašnjenjima.

Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke • U tablici su iskazane kamatne stope prema kojima Hrvatska narodna banka obračunava i plaća kamate na sredstva deponirana kod Hrvatske narodne banke te na izdane vrijednosne papire.

Kamatne stope Hrvatske narodne banke na sredstva izdvojene obvezne pričuve utvrđuju se odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke. Do travnja 2005. godine izdvojena sredstva obvezne pričuve obuhvaćaju sredstva obračunate obvezne pričuve izdvojena na posebnom računu obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke te sredstva koja se, u svrhu održavanja prosječnoga dnevnog stanja obvezne pričuve, izdvajaju na račune za namiru banaka i na poseban račun u Hrvatskoj narodnoj banci za namiru neto pozicije iz Nacionalnoga klirinškog sustava, a od travnja 2005. godine obuhvaćaju sredstva obračunate obvezne pričuve izdvojena na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke. Od ožujka 2011. godine na sredstva obvezne pričuve Hrvatska narodna banka ne plaća naknadu (stupac 3).

Kamatne stope na obvezno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke utvrđuju se odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke.

Kamatna stopa na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke formira se na aukcijama blagajničkih zapisa. U stupcima 5, 6 i 7 iskazuju se vagane prosječne kamatne stope postignute na aukcijama blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke. Od studenoga 1994. godine do siječnja 2001. godine iskazane su kamatne stope na dragovoljno upisane

blagajničke zapise Hrvatske narodne banke s rokom dospijanja od 91 dana (stupac 7) odnosno 182 dana (stupac 8).

Od travnja 1998. godine u stupcima od 9 do 13 iskazuju se vagane prosječne kamatne stope postignute na aukcijama dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa u stranoj valuti. Blagajnički zapisi upisuju se u eurima i američkim dolarima (do prosinca 1998. godine u njemačkim markama i američkim dolarima). Kamatna stopa izračunata je kao vagani prosjek upisanih iznosa tih dviju valuta.

U stupcu 14 iskazuje se kamatna stopa na prekonocni depozit kod Hrvatske narodne banke.

Tablica F3: Obvezne pričuve banaka • U tablici se iskazuju osnovni podaci o mjesečnim prosjecima dnevnih stanja obveznih pričuva banaka kod Hrvatske narodne banke u kunama i u stranoj valuti. Štedionice se uključuju od srpnja 1999. godine.

U stupcu 3 iskazana je ukupna vagana prosječna stopa obvezne pričuve kao postotni udio ukupno obračunate obvezne pričuve u kunama i u stranoj valuti (stupac 4) u osnovici za obračun obvezne pričuve.

Obračunata obvezna pričuva (stupac 4) jest propisani iznos sredstava koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke ili održavati prosječnim dnevnim stanjem na svojim računima za namiru i u blagajnama, odnosno na računima likvidnih deviznih potraživanja (koja uključuju efektivni strani novac i čekove u stranoj valuti, likvidna devizna potraživanja na računima kod prvoklasnih

Tablica F3: Obvezne pričuve banaka

prosječna dnevna stanja i stope, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Vagana prosječna stopa obvezne pričuve	Obračunata obvezna pričuva			Ostali obvezni depoziti kod HNB-a	Izdvojena obvezna pričuva		Prosječna stopa remuneracije na kunska imobilizirana sredstva	Prosječna stopa remuneracije na devizna izdvojena sredstva
			Ukupno	U kunama	U stranoj valuti		U kunama	U stranoj valuti		
1	2	3	4=5+6	5	6	7	8	9	10	11
2001.	prosinac	19,67	21.187,1	8.691,5	12.495,5	-	6.287,8	5.950,0	1,97	2,73
2002.	prosinac	19,00	25.985,1	11.447,1	14.538,0	-	8.156,7	7.139,9	1,72	2,16
2003.	prosinac	19,00	31.009,4	18.023,8	12.985,6	109,4	12.459,8	6.850,2	1,17	1,47
2004.	prosinac	18,00	33.615,7	20.040,9	13.574,8	430,1	14.664,1	10.171,3	1,22	1,36
2005.	prosinac	18,00	37.424,5	24.997,9	12.426,6	3.940,2	17.497,7	9.271,4	0,52	0,92
2006.	prosinac	17,00	40.736,4	28.966,1	11.770,4	7.332,5	20.257,0	8.780,9	0,52	1,06
2007.	prosinac	17,00	44.465,9	31.809,1	12.656,8	6.641,1	22.266,4	9.203,5	0,53	1,29
2008.	prosinac	14,87	41.474,4	29.179,7	12.294,7	461,9	20.425,8	8.807,0	0,52	0,81
2009.	prosinac	14,00	40.423,5	33.693,7	6.729,8	30,9	23.585,6	4.898,0	0,52	-
2010.	prosinac	13,00	38.990,6	32.374,8	6.615,8	-	22.662,4	4.736,7	0,52	-
2011.	prosinac	14,00	44.443,2	36.936,6	7.506,7	-	25.654,6	5.437,9	-	-
2012.	prosinac	13,50	42.272,1	35.107,8	7.164,3	-	24.575,4	5.120,7	-	-
2013.	prosinac	12,48	39.283,2	32.733,2	6.550,0	2.655,2	22.913,3	4.605,3	-	-
2014.	studen	12,00	37.816,0	31.568,6	6.247,3	3.545,7	22.098,4	3.969,3	-	-
	prosinac	12,00	37.589,8	31.351,3	6.238,5	3.568,0	21.945,9	3.743,1	-	-
2015.	siječanj	12,00	37.488,3	31.259,6	6.228,6	3.164,1	21.881,7	3.737,2	-	-
	veljača	12,00	37.514,0	31.246,7	6.267,2	2.960,5	21.872,7	3.760,3	-	-
	ožujak	12,00	37.578,0	31.253,8	6.324,1	2.815,7	21.877,7	3.794,5	-	-
	travanj	12,00	37.455,7	31.177,4	6.278,3	2.762,4	21.824,2	3.767,0	-	-
	svibanj	12,00	37.307,2	31.089,6	6.217,6	3.100,8	21.762,7	3.730,6	-	-
	lipanj	12,00	37.064,8	30.904,2	6.160,7	3.063,6	21.632,9	3.696,4	-	-
	srpanj	12,00	37.342,0	31.161,1	6.180,9	2.947,2	21.812,8	3.708,5	-	-
	kolovoz	12,00	37.496,2	31.306,2	6.190,0	3.090,6	21.914,3	3.714,0	-	-
	rujan	12,00	37.607,6	31.422,1	6.185,6	3.203,0	21.995,5	3.711,3	-	-
	listopad	12,00	37.829,1	31.620,3	6.208,8	661,7	22.134,2	3.725,3	-	-

inozemnih banaka i blagajničke zapise Hrvatske narodne banke u stranoj valuti).

U stupcu 5 iskazuje se iznos obračunate obvezne pričuve u kunama. Od siječnja 1995. godine do prosinca 2000. godine taj se iznos poklapa s instrumentom obvezne pričuve, dok je do prosinca 1994. godine obuhvaćao dva instrumenta: obveznu pričuvu i zahtjev za održavanje minimalne likvidnosti banaka (osim u dijelu u kojem su banke tom zahtjevu udovoljavale dragovoljnim upisom blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke). U prosincu 2000. obavljena je unifikacija obvezne pričuve u kunama i u stranoj valuti. U tom smislu unificirani su stopa obvezne pričuve, obračunska razdoblja te rokovi izdvajanja i održavanja obvezne pričuve, kao i postotak minimalnog izdvajanja obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke. Od rujna 2001. godine stupac 5 obuhvaća i dio obvezne pričuve u stranoj valuti koji se izdvaja/održava u kunama.

U stupcu 6 iskazuje se iznos obračunate obvezne pričuve u stranoj valuti, tj. propisani iznos sredstava koje su banke dužne izdvojiti na devizne račune Hrvatske narodne banke ili održavati prosječnim dnevnim stanjem na računima likvidnih potraživanja. Do studenoga 2000. godine osnovicu za obračun čini prosječno stanje devizne štednje kućanstava s preostalim rokom dospjeća do tri mjeseca, a od prosinca 2000. godine osnovica se sastoji od deviznih izvora sredstava, i to redovnih deviznih računa, posebnih deviznih računa, deviznih računa i štednih uloga po viđenju, primljenih deviznih depozita, primljenih deviznih kredita te obveza po izdanim vrijednosnim

papirima u stranoj valuti (osim vlasničkih vrijednosnih papira banke). Od studenoga 2001. godine osnovica uključuje i hibridne i podređene instrumente.

U stupcu 7 iskazuje se ukupan iznos ostalih obveznih depozita kod Hrvatske narodne banke koji obuhvaća obvezno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, dio dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke kojima su se banke koristile za održavanje propisane minimalne likvidnosti, posebnu obveznu pričuvu do srpnja 1995. godine te od ožujka 2006. do veljače 2009. posebnu obveznu pričuvu na obveze po izdanim vrijednosnim papirima, obveznu pričuvu na devizne depozite, devizne kredite inozemnih banaka i garancije za takve kredite te graničnu obveznu pričuvu (od kolovoza 2004. do listopada 2008.).

U stupcu 8 iskazuje se dio ukupne obračunate obvezne pričuve u kunama koji su banke izdvojile na račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke (do prosinca 1994. godine taj se iznos poklapa s instrumentom obvezne pričuve, a od siječnja 1995. godine utvrđuje se minimalni postotak obračunate obvezne pričuve koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke). Od travnja 2005. godine postotak izdvajanja kuskog dijela obvezne pričuve je fiksiran i iznosi 70%.

U stupcu 9 iskazuje se dio ukupno obračunate obvezne pričuve u stranoj valuti koji su banke izdvojile na devizne račune Hrvatske narodne banke. Postotak izdvajanja deviznog dijela obvezne pričuve obračunatog na osnovi deviznih sredstava

Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka

prosječna dnevna stanja i stope, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Slobodna novčana sredstva		Stopa primarne likvidnosti	Korišteni sekundarni izvori likvidnosti	Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	Blagajnički zapisi HNB-a u stranoj valuti	Trezorski zapisi MF-a u kunama
		U kunama	U stranoj valuti					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2001.	prosinac	794,4	17.247,4	3,23	2,6	2.656,2	2.630,8	3.360,9
2002.	prosinac	1.225,0	10.398,0	3,53	0,6	4.965,5	1.273,9	4.279,5
2003.	prosinac	451,6	20.561,4	0,98	501,6	–	4.316,0	3.073,2
2004.	prosinac	1.495,5	26.126,1	2,64	0,0	–	–	4.581,7
2005.	prosinac	672,5	20.493,4	0,96	0,2	–	–	4.163,3
2006.	prosinac	840,8	20.239,1	0,83	–	–	–	5.993,7
2007.	prosinac	1.161,5	30.412,6	1,03	330,4	–	–	4.449,4
2008.	prosinac	1.168,7	28.101,4	1,03	289,1	–	–	6.171,2
2009.	prosinac	880,0	24.885,6	0,91	–	–	–	4.776,6
2010.	prosinac	407,1	30.511,9	0,42	–	–	–	5.705,9
2011.	prosinac	333,0	15.693,8	0,32	97,3	–	–	8.157,7
2012.	prosinac	612,4	5.113,4	0,61	–	–	–	8.010,0
2013.	prosinac	5.390,9	4.944,6	5,14	2,3	–	–	12.495,7
2014.	studen	5.643,8	8.460,8	5,28	–	–	–	14.724,5
	prosinac	5.970,3	7.473,8	5,67	–	–	–	14.588,2
2015.	siječanj	6.143,9	7.220,2	5,86	–	–	–	14.382,8
	veljača	5.157,4	6.951,6	4,97	–	–	–	13.794,1
	ožujak	7.451,8	6.586,9	7,28	–	–	–	13.129,3
	travanj	8.643,9	6.085,0	8,40	–	–	–	13.109,4
	svibanj	7.601,3	5.713,6	7,33	–	–	–	13.279,8
	lipanj	7.815,4	5.984,5	7,55	–	–	–	13.169,8
	srpanj	5.295,3	7.076,4	5,04	–	–	–	13.001,9
	kolovoz	3.975,5	8.273,6	3,75	–	–	–	12.763,2
	rujan	5.541,2	8.593,9	5,17	–	–	–	11.780,1
	listopad	7.074,5	8.919,1	6,53	0,3	–	–	11.075,1

nerezidenata i deviznih sredstava primljenih od pravnih osoba u posebnom odnosu prema banci iznosi 100%, a postotak izdvajanja preostalog deviznog dijela obvezne pričuve iznosi 60%.

U stupcu 10 iskazuje se vagana prosječna stopa remuneracije svih oblika kunkskih imobiliziranih sredstava, koja uključuju obračunatu obveznu pričuvu i ostale obvezne depozite kod HNB-a. Od ožujka 2011. godine na sredstva obvezne pričuve Hrvatska narodna banka ne plaća naknadu.

U stupcu 11 iskazuje se vagana prosječna stopa remuneracije na izdvojena sredstva u stranoj valuti, uključujući sredstva granične obvezne pričuve (od kolovoza 2004. do listopada 2008.). Od studenoga 2009. Hrvatska narodna banka na sredstva izdvojenoga deviznog dijela obvezne pričuve ne plaća naknadu.

Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka • U tablici se iskazuju mjesečni prosjeci dnevnih stanja nekih indikatora likvidnosti banaka. Štedionice se uključuju od srpnja 1999. godine.

U stupcu 3 iskazuju se slobodna novčana sredstva u kunama, definirana kao razlika između ostvarenog prosjeka na računu za namiru i u blagajni (do listopada 2008.), a od studenoga 2008. kao razlika između ostvarenog prosjeka na računu za namiru u razdoblju održavanja kuskog dijela obvezne pričuve i minimalno potrebnog prosjeka na računu za namiru prema obračunu kuskog dijela obvezne pričuve.

U stupcu 4 iskazuju se slobodna novčana sredstva u stranoj valuti, definirana kao sredstva za održavanje obvezne pričuve u stranoj valuti (efektivni strani novac i čekovi u stranoj valuti, likvidna devizna potraživanja na računima kod prvoklasnih

inozemnih banaka i blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke u stranoj valuti) umanjena za minimalno potrebno stanje tih sredstava u istom razdoblju.

U stupcu 5 iskazuje se stopa primarne likvidnosti kao postotni udio mjesečnog prosjeka dnevnih stanja slobodnih novčanih sredstava u kunama (stupac 3) u mjesečnom prosjeku dnevnih stanja depozita koji čine osnovicu za obračun obvezne pričuve.

U stupcu 6 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja korištenih sekundarnih izvora likvidnosti. Sekundarni izvori likvidnosti obuhvaćaju: lombardne kredite (od prosinca 1994. godine), kratkoročne kredite za likvidnost (od veljače 1999. godine) te nepodmirene dospelje obveze prema Hrvatskoj narodnoj banci.

U stupcu 7 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u kunama (do prosinca 1994. godine taj je iznos bio umanjen za dio dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke kojima su se banke služile za održavanje propisane minimalne likvidnosti).

U stupcu 8 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u stranoj valuti (u eurima i američkim dolarima).

U stupcu 9 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja upisanih trezorskih zapisa Ministarstva financija u kunama. Do rujna 2002. iskazuje se diskontirana vrijednost trezorskih zapisa, a od listopada 2002. godine iskazuje se njihova nominalna vrijednost.

G. Financijska tržišta

Tablica G1a: Kamatne stope kreditnih institucija na kunske depozite bez valutne klauzule (novi poslovi)
vagani mjesečni prosjeci kamatnih stopa, u postocima na godišnjoj razini i iznosi u milijunima kuna

	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			2015. X.	
					III.	VI.	IX.*		
	Kamatna stopa			Kamatna stopa	Iznos				
1. Kućanstva									
1.1. Prekonočni depoziti	0,25	0,24	0,22	0,20	0,20	0,20	0,18	24.431,2	
Od toga: Transakcijski računi	0,20	0,19	0,16	0,13	0,12	0,12	0,11	22.619,3	
Od toga: Štedni depoziti	0,68	0,70	0,87	1,03	1,07	1,11	1,07	1.792,2	
1.2. Oročeni depoziti	3,75	3,43	2,89	2,43	2,37	2,30	2,29	2.380,5	
1.2.1. Do 3 mjeseca	3,17	2,39	2,12	1,66	1,69	1,75	1,60	617,6	
1.2.2. Od 3 do 6 mjeseci	3,76	3,53	2,84	2,43	2,30	2,12	2,12	411,0	
1.2.3. Od 6 mjeseci do 1 godine	4,06	3,91	3,25	2,68	2,63	2,59	2,57	834,2	
1.2.4. Od 1 do 2 godine	4,42	4,43	3,64	3,13	3,01	2,85	2,83	401,3	
1.2.5. Više od 2 godine	4,78	4,32	3,82	3,14	3,00	2,89	2,72	116,3	
1.3. Depoziti u otkaznom roku	2,86	–	–	–	–	–	–	–	
1.3.1. Do 3 mjeseca	2,86	–	–	–	–	–	–	–	
1.3.2. Više od 3 mjeseca	–	–	–	–	–	–	–	–	
2. Nefinancijska društva									
2.1. Prekonočni depoziti	0,64	0,60	0,43	0,32	0,28	0,25	0,24	22.276,7	
Od toga: Transakcijski računi	0,59	0,56	0,39	0,31	0,27	0,24	0,22	21.771,5	
Od toga: Štedni depoziti	2,46	2,21	1,40	1,00	1,25	0,96	1,35	505,2	
2.2. Oročeni depoziti	3,03	2,68	1,77	1,84	1,37	1,21	1,12	2.307,9	
2.2.1. Do 3 mjeseca	2,79	2,05	1,17	1,08	0,98	0,85	0,95	1.686,1	
2.2.2. Od 3 do 6 mjeseci	4,91	3,63	2,37	1,73	1,75	1,76	1,50	411,2	
2.2.3. Od 6 mjeseci do 1 godine	4,98	3,95	3,20	2,25	2,04	1,78	1,97	157,9	
2.2.4. Od 1 do 2 godine	2,92	3,88	3,26	3,05	2,22	2,48	2,35	49,2	
2.2.5. Više od 2 godine	3,96	4,87	2,13	2,70	2,61	0,93	3,22	3,4	
3. Krediti s osnove repo poslova	–	0,43	–	0,13	0,12	0,30	1,09	0,65	177,0

Tablice skupine G1 • U tablicama se iskazuju vagani mjesečni prosjeci kamatnih stopa te sume iznosa novih depozitnih poslova kreditnih institucija u izvještajnom mjesecu, posebno za kunske depozite bez valutne klauzule, za kunske depozite s valutnom klauzulom i za devizne depozite. U tablicama od G1a do G1c navodi se daljnja podjela na depozite kućanstava i nefinancijskih društava, podjela po instrumentima, podjela po ročnosti i podjela prema valuti indeksacije odnosno prema valutama, ovisno o prezentacijskom formatu u pojedinoj tablici.

Načelno, osnova za izračunavanje vaganih prosjeka kod depozita jesu iznosi primljeni tijekom izvještajnog mjeseca (novi poslovi), dok su kod prekonočnih depozita osnova za izračunavanje vaganih prosjeka knjigovodstvena stanja na kraju izvještajnog mjeseca.

Novi poslovi su novoprimljeni depoziti u izvještajnom mjesecu, a definiraju se kao svaki novi ugovor između klijenta i izvještajne institucije. To znači da obuhvaćaju sve financijske ugovore kojima se prvi put utvrđuju kamatne stope na depozite i sve ponovne sporazume o uvjetima postojećih ugovora o depozitima.

Kod pregovaranja o novim uvjetima već postojećih ugovora bitno je aktivno sudjelovanje klijenta u pregovorima, dok se sve automatske promjene uvjeta ugovora od strane izvještajne institucije ne smatraju novim poslovima.

Kunski i devizni depoziti koji služe kao polog za odobravanje kredita obuhvaćeni su podacima u tablici.

Kratkoročni depoziti jesu depoziti s izvornim dospijanjem do

i uključujući jednu godinu, a dugoročni depoziti jesu depoziti s izvornim dospijanjem dužim od jedne godine.

Prekonočni depoziti dijele se na transakcijske račune i na štedne depozite. Transakcijski račun jest račun preko kojeg vlasnik računa u izvještajnoj instituciji plaća svoje obveze i preko kojeg naplaćuje svoja potraživanja.

Izvještajna institucija koristi se ovim instrumentom samo za prikaz novčanih sredstava na računima s potražnim stanjem. Transakcijski račun jest račun otvoren kod izvještajne institucije na temelju ugovora o otvaranju takvog računa. U ovu poziciju uključuju se i ograničeni depoziti, tj. razni privremeni (ograničeni) depoziti koji mogu biti s određenom svrhom preneseni s tekućih računa i žiroračuna (primjerice sredstva izdvojena po nalogu suda, sredstva za plaćanja u inozemstvo, sredstva za kupnju deviza te kupnju vrijednosnih papira, depoziti na osnovi brokerskih poslova i skrbništva, pokrića za akreditive i slično). Štedni depoziti jesu depoziti koji nemaju unaprijed utvrđeni datum dospijanja ili otkazni rok te na čiji teret deponent ne može davati platne naloge bezgotovinskoga platnog prometa. Takvi računi namijenjeni su prije svega štednji.

Oročeni depoziti jesu depoziti čije se upotrebe deponent odriče na određeno dogovoreno vrijeme. Sredstva oročeni depozita ne mogu se koristiti za plaćanja. Ovi depoziti uključuju i oročene depozite s ugovorenim otkaznim rokom kod kojih zahtjev za raspolaganje sredstvima nije još podnesen.

Depoziti u otkaznom roku jesu štedni depoziti i oročeni

Tablica G1b: Kamatne stope kreditnih institucija na kunske depozite s valutnom klauzulom (novi poslovi)
vagani mjesečni prosjeci kamatnih stopa, u postocima na godišnjoj razini i iznosi u milijunima kuna

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.			2015.	
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	Kamatna stopa	Iznos
1. Kućanstva									
1.1. Prekonočni depoziti	3,22	3,20	3,21	3,36	2,14	2,01	0,39	0,38	0,5
Od toga: Transakcijski računi	1,80	2,02	3,96	2,84	2,84	2,50	0,51	0,69	0,0
Od toga: Štedni depoziti	3,22	3,21	3,21	3,36	2,13	2,01	0,37	0,34	0,5
1.2. Oročeni depoziti	3,19	2,87	3,48	2,52	2,71	2,53	2,35	2,65	63,0
1.2.1. Do 3 mjeseca	2,18	1,75	1,34	0,92	1,49	1,54	1,28	0,99	2,5
1.2.2. Od 3 do 6 mjeseci	3,01	1,90	1,74	1,84	1,45	1,41	1,40	0,70	0,1
1.2.3. Od 6 mjeseci do 1 godine	4,27	4,85	4,81	1,68	2,32	1,94	1,40	2,04	2,8
1.2.4. Od 1 do 2 godine	4,43	3,74	4,03	2,58	2,56	2,60	2,88	2,38	4,1
1.2.5. Više od 2 godine	3,18	3,08	3,55	2,99	2,91	2,73	2,76	2,78	53,6
Od toga: uz euro	3,27	3,03	3,61	2,69	2,71	2,53	2,35	2,65	63,0
Kratkoročno	2,94	2,57	3,72	1,66	1,60	1,69	1,37	1,53	5,3
Dugoročno	3,31	3,14	3,59	2,97	2,88	2,73	2,77	2,75	57,6
Od toga: uz američki dolar	1,88	1,51	1,10	0,79	-	-	-	-	-
Kratkoročno	1,88	1,51	1,10	0,79	-	-	-	-	-
Dugoročno	0,00	-	-	-	-	-	-	-	-
1.3. Depoziti u otkaznom roku	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.3.1. Do 3 mjeseca	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.3.2. Više od 3 mjeseca	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Nefinancijska društva									
2.1. Prekonočni depoziti	0,47	0,80	1,05	0,98	0,86	0,53	0,41	0,41	39,3
Od toga: Transakcijski računi	1,00	-	-	-	-	-	-	-	-
Od toga: Štedni depoziti	0,47	0,80	1,05	0,98	0,86	0,53	0,41	0,41	39,3
2.2. Oročeni depoziti	3,54	4,76	3,23	3,65	2,06	0,63	2,90	0,63	18,3
2.2.1. Do 3 mjeseca	2,79	3,64	2,01	1,09	-	-	0,00	0,12	9,3
2.2.2. Od 3 do 6 mjeseci	1,46	5,96	1,34	1,94	0,75	1,21	0,50	0,60	0,2
2.2.3. Od 6 mjeseci do 1 godine	4,94	3,48	3,36	1,80	1,90	5,02	0,84	0,85	4,4
2.2.4. Od 1 do 2 godine	2,41	4,73	2,79	1,95	2,31	2,35	1,13	1,58	0,9
2.2.5. Više od 2 godine	4,24	2,40	1,37	4,12	0,10	0,11	3,01	1,44	3,5
Od toga: uz euro	3,55	4,76	3,23	3,65	2,06	0,63	2,91	0,63	18,3
Kratkoročno	3,18	4,79	3,26	1,85	1,59	2,07	0,50	0,36	13,9
Dugoročno	3,72	4,64	2,53	4,11	2,14	0,42	3,00	1,47	4,4
Od toga: uz američki dolar	1,15	4,00	3,80	3,00	-	-	0,85	-	-
Kratkoročno	1,15	4,00	3,80	3,00	-	-	0,85	-	-
Dugoročno	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Krediti s osnove repo poslova									
	-	-	-	-	-	-	-	-	-

depoziti kod kojih je podnesen zahtjev za raspolaganje sredstvima.

Kreditni na osnovi repo poslova protustavka su novčanih sredstava primljenih u zamjenu za vrijednosne papire koje su

izvještajne institucije prodale po određenoj cijeni uz čvrstu obvezu ponovne kupnje istih (ili sličnih) vrijednosnih papira po fiksnosti cijeni na određeni datum u budućnosti.

Tablica G2a: Kamatne stope kreditnih institucija na kunske kredite kućanstvima bez valutne klauzule (novi poslovi)

vagani mjesečni prosjeci kamatnih stopa, u postocima na godišnjoj razini i iznosi u milijunima kuna

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.			2015.	
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.		X.
	Kamatna stopa							Kamatna stopa	Iznos
1. Revolving krediti, prekoračenja po transakcijskom računu te potraživanja i krediti po kreditnim karticama	10,71	10,63	10,20	9,49	9,53	9,50	8,81	8,77	11.337,2
Od toga: Revolving krediti	9,51	10,55	10,46	9,98	10,00	8,97	8,09	8,17	33,3
Od toga: Prekoračenja po transakcijskom računu	11,51	11,44	11,36	10,53	10,57	10,56	9,76	9,74	7.063,8
Od toga: Krediti po kreditnim karticama	10,42	10,08	9,67	9,08	9,08	9,04	8,46	8,39	3.591,1
Od toga: Obrtnici	10,23	10,43	10,32	9,95	9,91	9,70	9,51	9,54	259,4
2. Potrošački krediti	6,22	5,90	6,26	7,11	6,77	6,37	6,40	6,63	23,2
2.1. Kratkoročno	5,08	3,08	3,17	6,97	6,83	6,80	6,66	6,78	1,2
2.1.1. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope do 1 godine	5,08	3,08	3,17	6,97	6,83	6,80	6,66	6,78	1,2
2.2. Dugoročno	6,43	6,92	7,14	7,12	6,76	6,33	6,38	6,63	22,0
2.2.1. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope do 1 godine	6,49	6,90	6,07	7,19	7,11	7,03	6,97	6,96	4,2
2.2.2. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope dulje od 1 godine	6,00	7,39	7,70	7,09	6,68	6,15	6,25	6,55	17,8
3. Stambeni krediti	5,34	5,74	5,81	5,27	5,18	5,14	5,18	5,19	201,3
3.1. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope do 1 godine	5,25	5,70	5,83	5,30	5,15	5,13	5,15	5,17	132,6
3.2. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 1 do 5 godina	6,43	7,99	5,42	5,50	4,59	5,35	5,23	5,24	8,6
3.3. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 5 do 10 godina	6,82	7,13	5,27	5,28	5,02	5,51	5,24	5,22	18,2
3.4. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope dulje od 10 godina	5,90	5,64	5,86	5,12	5,44	5,11	5,21	5,25	41,9
4. Za ostale namjene	7,91	9,01	9,00	8,64	8,76	8,72	8,18	8,32	897,1
4.1. Kratkoročno	6,28	7,34	7,98	7,99	8,08	8,55	5,96	7,68	65,6
4.1.1. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope do 1 godine	6,28	7,34	7,98	7,99	8,08	8,55	5,96	7,68	65,6
4.2. Dugoročno	8,40	9,15	9,11	8,75	8,83	8,74	8,46	8,37	831,5
4.2.1. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope do 1 godine	8,42	9,15	8,85	8,40	8,47	8,59	7,90	8,15	226,3
4.2.2. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope dulje od 1 godine	7,80	9,07	9,35	9,06	9,01	8,81	8,68	8,46	605,2
Od toga: Obrtnici	6,43	7,69	7,64	6,92	6,97	6,68	5,79	6,97	48,3

Tablice skupine G2 • U tablicama se iskazuju vagani mjesečni prosjeci kamatnih stopa te sume iznosa novih kreditnih poslova kreditnih institucija sa kućanstvima u izvještajnom mjesecu, posebno za kunske kredite bez valutne klauzule, za kunske kredite s valutnom klauzulom i za devizne kredite. U tablicama od G2a do G2c navodi se daljnja podjela na kredite kućanstvima prema instrumentima, prema izvornom dospjeću, prema razdoblju početnog fiksiranja kamatne stope i prema valuti indeksacije (uz euro i uz švicarski franak) odnosno prema valutama (euro i švicarski franak), ovisno o prezentacijskom formatu u pojedinoj tablici.

Na pojedinim mjestima u tablicama, u sklopu kredita kućanstvima, kao stavke "od toga" iskazuju se krediti dani obrtnicima.

Načelno, osnova za izračunavanje vaganih prosjeka kod kredita jesu iznosi kredita odobreni tijekom izvještajnog mjeseca (novi poslovi), dok su kod revolving kredita, prekoračenja po transakcijskim računima i kredita kod kreditnih kartica osnova za izračunavanje vaganih prosjeka knjigovodstvena stanja na kraju izvještajnog mjeseca. Obuhvaćeni su samo krediti razvrstani u rizičnu skupinu A.

Novi poslovi jesu novoodobreni krediti u izvještajnom mjesecu, a definiraju se kao svaki novi ugovor između klijenta i izvještajne institucije. To znači da obuhvaćaju sve financijske ugovore koji prvi put utvrđuju kamatne stope na kredite i sve novodefinirane uvjete postojećih ugovora. Kod pregovaranja o novim uvjetima već postojećih ugovora bitno je aktivno sudjelovanje

klijenta u pregovorima, dok se sve automatske promjene uvjeta ugovora od strane izvještajne institucije ne smatraju novim poslovima.

Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope razdoblje je koje je definirano kao unaprijed određeno razdoblje na početku ugovora tijekom kojeg se vrijednost kamatne stope ne može promijeniti.

Kratkoročni krediti jesu krediti s izvornim dospjećem do i uključujući jednu godinu, a dugoročni krediti jesu krediti s izvornim dospjećem duljim od jedne godine.

Revolving krediti uključuju kredite koji zadovoljavaju sljedeće uvjete: ne postoji obveza redovite otplate kredita, klijent se može koristiti sredstvima ili ih povući do ugovorenog limita bez prethodne obavijesti izvještajnoj instituciji, iznos raspoloživoga kredita može se povećavati ili smanjivati ovisno o povlačenju i otplati sredstava, kreditom se može koristiti u više navrata. Ova stavka ne uključuje revolving kredite odobrene preko kreditnih kartica i prekoračenja po transakcijskim računima.

Prekoračenja po transakcijskim računima odnose se na potraživanja s osnove iskorištenih prekoračenja po transakcijskim računima protustranaka.

Osim navedenih, u tablici su posebno iskazani i krediti po kreditnim karticama s naplatom kamata, koji uključuju i kredite po kreditnim karticama uz jamstvo kartičarske kuće.

Potraživanja s osnove kartica s odgodom plaćanja nisu iskazana kao zasebna stavka, već se prikazuju unutar stavke

Tablica G2b: Kamatne stope kreditnih institucija na kunske kredite kućanstvima s valutnom klauzulom (novi poslovi)
vagani mjesečni prosjeci kamatnih stopa, u postocima na godišnjoj razini i iznosi u milijunima kuna

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.			Kamatna stopa	Iznos
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.*		
	Kamatna stopa								
1. Revolving krediti, prekoračenja po transakcijskom računu te potraživanja i krediti po kreditnim karticama	10,91	9,39	8,30	7,48	7,36	7,37	7,13	7,35	22,3
Od toga: Revolving krediti	10,91	9,39	8,30	7,48	7,36	7,29	7,05	7,29	21,6
Od toga: Prekoračenja po transakcijskom računu	11,26	-	-	-	-	9,66	9,31	9,31	0,7
Od toga: uz euro	11,26	-	-	-	-	9,66	9,31	9,31	0,7
Kratkoročno	11,26	-	-	-	-	-	-	-	-
Dugoročno	-	-	-	-	-	9,66	9,31	9,31	0,7
Od toga: Krediti po kreditnim karticama	12,68	-	-	-	-	-	-	-	-
Od toga: uz euro	12,68	-	-	-	-	-	-	-	-
Kratkoročno	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dugoročno	12,68	-	-	-	-	-	-	-	-
Od toga: Obrtnici	10,95	9,39	8,31	7,38	7,36	7,38	7,12	7,35	21,6
2. Potrošački krediti	7,06	7,07	7,03	7,90	7,42	8,53	6,92	6,80	0,7
2.1. Kratkoročno	10,99	6,19	7,01	10,29	6,51	9,07	8,67	6,56	0,0
2.1.1. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope do 1 godine	10,99	6,19	7,01	10,29	6,51	9,07	8,67	6,56	0,0
2.2. Dugoročno	7,06	7,09	7,03	7,80	7,42	8,52	6,91	6,80	0,7
2.2.1. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope do 1 godine	7,08	6,93	6,94	7,25	7,05	6,65	6,42	5,49	0,4
2.2.2. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope dulje od 1 godine	7,01	9,13	7,08	8,25	8,71	8,94	9,19	8,37	0,3
Od toga: uz euro	7,18	7,08	7,06	7,90	7,42	8,53	6,92	6,80	0,7
Kratkoročno	10,99	6,19	7,01	10,29	6,51	9,07	8,67	6,56	0,0
Dugoročno	7,17	7,10	7,06	7,80	7,42	8,52	6,91	6,80	0,7
Od toga: uz švicarski franak	6,83	6,89	6,75	-	-	-	-	-	-
Kratkoročno	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dugoročno	6,83	6,89	6,75	-	-	-	-	-	-
3. Stambeni krediti	5,63	5,22	5,12	5,13	5,01	4,97	4,88	4,82	194,9
3.1. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope do 1 godine	5,80	5,16	5,16	5,27	5,04	5,05	4,92	4,90	148,8
3.2. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 1 do 5 godina	5,49	5,28	5,37	5,16	5,15	4,13	4,84	4,81	10,1
3.3. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 5 do 10 godina	4,78	4,58	4,40	4,74	4,59	4,75	4,43	4,53	7,2
3.4. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope dulje od 10 godina	5,12	5,74	5,10	4,80	4,79	4,75	4,79	4,47	28,9
Od toga: uz euro	5,66	5,42	5,32	5,22	5,09	5,07	5,04	4,91	183,9
Kratkoročno	5,50	5,39	5,54	5,36	4,97	4,93	4,72	4,95	15,8
Dugoročno	5,68	5,43	5,29	5,20	5,11	5,09	5,07	4,91	168,1
Od toga: uz švicarski franak	5,53	3,50	2,30	3,60	2,93	2,90	2,15	3,21	10,1
Kratkoročno	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dugoročno	5,53	3,50	2,30	3,60	2,93	2,90	2,15	3,21	10,1
4. Za ostale namjene	8,65	8,40	6,86	7,53	7,64	7,53	8,47	7,66	529,8
4.1. Kratkoročno	8,50	8,03	6,42	6,44	6,51	6,23	6,29	6,31	42,7
4.1.1. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope do 1 godine	8,50	8,03	6,42	6,44	6,51	6,23	6,28	6,31	42,7
4.2. Dugoročno	8,67	8,45	6,90	7,65	7,71	7,62	8,54	7,78	487,1
4.2.1. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope do 1 godine	8,66	8,44	8,04	7,94	8,04	8,00	8,70	8,03	335,0
4.2.2. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope dulje od 1 godine	8,72	8,49	6,21	7,12	7,07	6,88	7,24	7,22	152,1
Od toga: uz euro	8,68	8,41	6,88	7,54	7,65	7,56	8,48	7,71	520,4
Kratkoročno	8,55	8,07	6,47	6,45	6,51	6,28	6,23	6,52	36,4
Dugoročno	8,69	8,46	6,92	7,67	7,72	7,64	8,54	7,80	484,0
Od toga: Obrtnici	7,32	7,36	6,58	5,98	6,02	5,69	6,42	6,55	45,7

Tablica G2c: Kamatne stope kreditnih institucija na devizne kredite kućanstvima (novi poslovi)
vagani mjesečni prosjeci kamatnih stopa, u postocima na godišnjoj razini i iznosi u milijunima kuna

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.			2015.	
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.	Kamatna stopa	Iznos
	Kamatna stopa							Kamatna stopa	Iznos
1. Revolving krediti, prekoračenja po transakcijskom računu te potraživanja i krediti po kreditnim karticama	0,29	0,53	0,55	0,49	0,40	0,50	0,40	0,38	39,3
Od toga: Revolving krediti	8,78	7,35	7,68	7,47	7,47	9,75	7,37	8,19	1,5
Od toga: Prekoračenja po transakcijskom računu	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00	8,04	8,04	0,3
Od toga: Krediti po kreditnim karticama	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,5
Od toga: Obrtnici	3,83	5,40	5,35	5,14	4,98	6,55	4,84	5,08	2,5
2. Potrošački krediti	7,98	-	-	-	-	-	-	-	-
2.1. Kratkoročno	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.1.1. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope do 1 godine	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.2. Dugoročno	7,98	-	-	-	-	-	-	-	-
2.2.1. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope do 1 godine	7,98	-	-	-	-	-	-	-	-
2.2.2. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope dulje od 1 godine	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Stambeni krediti	-	-	-	-	-	5,50	-	-	-
3.1. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope do 1 godine	-	-	-	-	-	5,50	-	-	-
3.2. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 1 do 5 godina	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.3. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 5 do 10 godina	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.4. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope dulje od 10 godina	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Za ostale namjene	6,82	-	6,64	5,42	6,22	6,59	8,62	3,43	1,5
4.1. Kratkoročno	5,85	-	6,59	6,27	6,26	6,44	-	7,00	0,2
4.1.1. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope do 1 godine	5,85	-	6,59	6,27	6,26	6,44	-	7,00	0,2
4.2. Dugoročno	9,95	-	6,69	5,24	5,92	7,48	8,62	3,02	1,3
4.2.1. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope do 1 godine	-	-	7,43	5,24	6,03	7,48	8,62	2,90	1,3
4.2.2. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope dulje od 1 godine	9,95	-	5,22	-	5,02	-	-	8,30	0,0
Od toga: Obrtnici	6,82	-	6,81	5,81	6,03	9,15	8,62	3,43	1,5

Revolving krediti, prekoračenja po transakcijskom računu te potraživanja i krediti po kreditnim karticama.

Kartica s odgodom plaćanja jest kartica kod koje je komitent dužan, bez plaćanja kamata, podmiriti svoje obveze nakon što o tome dobije obavijest od izvještajne institucije, obično jedanput na mjesec. Potrošački krediti jesu krediti odobreni kućanstvima u osobne svrhe za kupnju robe i usluga.

Stambeni krediti uključuju sve hipotekarne i druge kredite odobrene: za kupnju, izgradnju i dovršenje stana, za kupnju, izgradnju i dovršenje objekata u kojima nema više od četiri stana ili za adaptaciju stana, stambenih objekata ili stambenih zgrada (neovisno o tome jesu li odobreni dužniku pojedincu ili zajednički svim stanarima stambene zgrade). Kreditiranje za kupnju

stambenog prostora obuhvaća kredite osigurane stambenom imovinom koji se koriste za kupnju stambenog prostora i, kad ih je moguće identificirati, druge kredite za kupnju stambenog prostora na osobnoj osnovi ili osigurane drugim tipom imovine.

Kreditni za ostale namjene obuhvaćaju sljedeće vrste kredita: prekončne kredite, kredite za izvršena plaćanja s osnove garancija i drugih jamstava, obratne repo kredite, udjele u sindiciranim kreditima, financijski najam, kredite za obrazovanje, hipotekarne kredite, kredite za automobile, maržne kredite, lombardne kredite, kredite za obrtna sredstva, kredite za građevinarstvo, kredite za poljoprivredu, kredite za turizam, kredite za investicije, kredite za financiranje izvoza, gotovinske nenamjenske kredite, faktoring i forfaiting te ostale kredite.

Tablica G3a: Kamatne stope kreditnih institucija na kunske kredite nefinancijskim društvima bez valutne klauzule (novi poslovi)
vagani mjesečni prosjeci kamatnih stopa, u postocima na godišnjoj razini i iznosi u milijunima kuna

	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			2015. X.	
					III.	VI.	IX.*		
									Kamatna stopa
1. Revolving krediti, prekoračenja po transakcijskom računu te potraživanja i krediti po kreditnim karticama	7,40	7,49	6,82	6,96	7,04	7,02	6,52	6,81	2.065,2
Od toga: Revolving krediti i prekoračenja po transakcijskom računu	7,39	7,47	6,78	6,93	6,99	7,06	6,52	6,80	1.966,1
Od toga: Krediti po kreditnim karticama	11,26	11,31	10,95	10,82	10,64	10,72	10,31	10,38	60,2
2. Krediti do 2 milijuna kuna	7,83	6,95	6,40	6,27	6,31	6,01	6,11	5,58	447,8
2.1. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope do 3 mjeseca	7,94	7,04	6,27	6,29	6,36	6,10	6,17	5,70	346,1
2.2. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 3 mjeseca do 1 godine	7,18	6,77	7,02	6,25	5,44	5,67	5,73	5,24	60,0
2.3. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 1 do 3 godine	8,02	3,50	6,98	6,97	7,81	6,48	6,72	6,22	15,8
2.4. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 3 do 5 godina	-	5,10	7,84	5,55	5,02	4,62	5,51	4,50	14,8
2.5. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 5 do 10 godina	5,99	5,08	5,64	2,00	4,07	5,16	4,37	4,19	9,5
2.6. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope dulje od 10 godina	-	4,00	-	6,00	5,64	-	5,64	4,07	1,5
3. Krediti od 2 do 7,5 milijuna kuna	7,07	4,52	4,68	3,96	4,12	4,11	3,80	3,51	513,6
3.1. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope do 3 mjeseca	6,92	4,52	4,58	3,78	3,87	3,93	3,66	3,35	451,8
3.2. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 3 mjeseca do 1 godine	8,07	5,53	6,47	5,89	5,47	5,80	4,90	4,61	40,7
3.3. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 1 do 3 godine	3,03	3,03	-	-	7,03	5,00	4,96	4,55	8,0
3.4. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 3 do 5 godina	-	-	4,07	4,90	-	-	5,54	5,67	6,3
3.5. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 5 do 10 godina	6,00	1,00	3,03	4,55	4,86	4,00	3,64	4,45	6,8
3.6. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope dulje od 10 godina	-	-	-	-	-	4,07	-	-	-
4. Krediti veći od 7,5 milijuna kuna	7,55	5,68	4,32	4,12	3,20	3,88	4,29	3,33	1.274,8
4.1. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope do 3 mjeseca	7,74	5,68	4,27	3,99	3,17	3,62	4,33	3,18	1.164,2
4.2. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 3 mjeseca do 1 godine	6,35	-	-	4,87	3,87	5,10	3,61	6,35	49,0
4.3. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 1 do 3 godine	7,47	-	-	-	3,86	4,80	4,32	6,17	10,0
4.4. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 3 do 5 godina	-	-	-	-	-	-	4,07	4,30	21,6
4.5. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 5 do 10 godina	5,06	-	3,03	10,47	3,00	3,36	-	2,78	30,0
4.6. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope dulje od 10 godina	-	-	-	-	-	4,06	-	-	-

Tablice skupine G3 • U tablicama se iskazuju vagani mjesečni prosjeci kamatnih stopa te sume iznosa novih kreditnih poslova kreditnih institucija s nefinancijskim društvima u izvještajnom mjesecu, posebno za kunske kredite bez valutne klauzule, za kunske kredite s valutnom klauzulom i za devizne kredite. U tablicama od G3a do G3c navodi se podjela kredita nefinancijskim društvima na revolving kredite, prekoračenja po transakcijskom računu, potraživanja i kredite po kreditnim karticama te podjela prema visini odobrenih kredita: krediti do 2 milijuna kuna, krediti od 2 do 7,5 milijuna kuna i krediti veći od 7,5 milijuna kuna.

Taj iznos odnosi se na jednu kreditnu transakciju, a ne na

cjelokupno poslovanje između nefinancijskih društava i izvještajnih jedinica. Razlog tome jest odvajanje kredita velikim i malim poduzećima. Bez te podjele krediti velikim poduzećima dominirali bi ponderiranom prosječnom kamatnom stopom. Daljnja podjela odnosi se na izvorno dospjeće i valutu (euro i švicarski franak), odnosno valutu indeksacije (uz euro i švicarski franak) ovisno o prezentacijskom formatu u pojedinoj tablici. Vrste kredita, osnova za izračunavanje vaganih prosjeka, definicija novih poslova te razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope objašnjene su u sklopu metodoloških pojašnjenja koja se odnose na tablice skupine G2.

Tablica G3b: Kamatne stope kreditnih institucija na kunske kredite nefinancijskim društvima s valutnom klauzulom (novi poslovi)
vagani mjesečni prosjeci kamatnih stopa, u postocima na godišnjoj razini i iznosi u milijunima kuna

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.			Kamatna stopa	Iznos
	XII.	XII.	XII.	XII.	III.	VI.	IX.		
	Kamatna stopa								
1. Revolving krediti, prekoračenja po transakcijskom računu te potraživanja i krediti po kreditnim karticama	8,96	8,30	6,86	6,57	6,60	6,08	5,89	5,98	469,5
Od toga: Revolving krediti i prekoračenja po transakcijskom računu	8,96	8,30	6,86	6,57	6,60	6,08	5,89	5,98	469,5
Od toga: Krediti po kreditnim karticama	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Krediti do 2 milijuna kuna	8,19	7,52	6,94	6,22	6,34	6,53	6,15	6,15	205,5
2.1. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope do 3 mjeseca	8,19	7,56	7,02	6,27	6,69	6,67	6,41	6,26	174,6
2.2. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 3 mjeseca do 1 godine	7,51	5,96	6,47	5,36	3,75	5,47	4,47	4,92	8,8
2.3. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 1 do 3 godine	8,70	9,20	5,64	4,61	2,74	5,01	6,73	5,92	11,9
2.4. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 3 do 5 godina	9,71	-	6,30	5,61	2,98	5,93	3,78	6,33	3,7
2.5. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 5 do 10 godina	8,69	7,40	4,82	6,02	5,66	5,14	4,21	5,53	4,5
2.6. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope dulje od 10 godina	7,23	-	-	-	-	5,26	6,05	5,07	2,0
Od toga: uz euro	8,21	7,53	6,94	6,22	6,32	6,55	6,15	6,15	205,5
Kratkoročno	8,37	7,66	7,11	6,62	6,27	6,65	6,22	6,39	78,2
Dugoročno	8,00	7,39	6,74	5,93	6,38	6,47	6,10	6,01	127,4
Od toga: uz švicarski franak	5,84	-	-	-	7,42	3,75	-	-	-
Kratkoročno	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dugoročno	5,84	-	-	-	7,42	3,75	-	-	-
3. Krediti od 2 do 7,5 milijuna kuna	7,34	6,90	6,32	6,06	6,11	5,72	5,74	6,23	225,0
3.1. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope do 3 mjeseca	7,37	6,96	6,52	6,32	6,12	5,94	5,78	6,45	197,5
3.2. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 3 mjeseca do 1 godine	6,44	5,63	5,52	5,29	6,43	5,30	4,83	4,74	15,1
3.3. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 1 do 3 godine	-	-	-	1,71	-	-	-	-	-
3.4. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 3 do 5 godina	-	-	-	-	-	-	4,00	5,50	5,6
3.5. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 5 do 10 godina	-	-	-	3,65	5,65	4,49	10,27	5,26	4,2
3.6. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope dulje od 10 godina	-	-	3,82	2,50	-	1,52	3,04	1,08	2,6
Od toga: uz euro	7,36	6,90	6,32	6,06	6,11	5,72	5,74	6,23	225,0
Kratkoročno	7,37	7,05	6,58	5,99	6,18	5,86	5,87	6,35	134,9
Dugoročno	7,35	6,79	6,17	6,09	6,08	5,65	5,68	6,05	90,2
Od toga: uz švicarski franak	6,27	-	-	-	-	-	-	-	-
Kratkoročno	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dugoročno	6,27	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Krediti veći od 7,5 milijuna kuna	6,98	6,46	5,39	5,87	5,23	5,34	4,73	4,77	596,4
4.1. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope do 3 mjeseca	7,00	6,46	5,39	6,04	5,29	5,34	5,05	4,87	503,0
4.2. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 3 mjeseca do 1 godine	5,59	-	6,66	5,11	-	7,34	4,06	5,03	32,6
4.3. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 1 do 3 godine	-	-	-	4,25	-	3,95	-	4,60	30,5
4.4. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 3 do 5 godina	9,92	-	-	-	-	-	4,55	4,80	11,4
4.5. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 5 do 10 godina	-	-	4,66	4,32	4,94	-	-	2,02	18,9
4.6. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope dulje od 10 godina	4,90	-	-	2,94	3,49	-	0,92	-	-
Od toga: uz euro	7,00	6,46	5,39	5,87	5,23	5,34	4,73	4,77	596,4
Kratkoročno	8,04	6,90	4,98	6,02	5,61	6,23	4,64	4,61	286,3
Dugoročno	5,99	6,03	6,16	5,77	4,99	4,98	4,78	4,91	310,1
Od toga: uz švicarski franak	5,14	-	5,38	-	-	-	4,59	-	-
Kratkoročno	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dugoročno	5,14	-	5,38	-	-	-	4,59	-	-

Tablica G3c: Kamatne stope kreditnih institucija na devizne kredite nefinancijskim društvima (novi poslovi)
vagani mjesečni prosjeci kamatnih stopa, u postocima na godišnjoj razini i iznosi u milijunima kuna

	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			2015. X.	
					III.	VI.	IX.		
					Kamatna stopa				Kamatna stopa
1. Revolving krediti, prekoračenja po transakcijskom računu te potraživanja i krediti po kreditnim karticama	6,43	6,72	5,79	5,74	5,60	5,35	5,38	5,21	196,3
Od toga: Revolving krediti i prekoračenja po transakcijskom računu	6,47	6,85	5,90	5,93	5,79	5,48	5,57	5,42	189,0
Od toga: Krediti po kreditnim karticama	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,1
2. Krediti do 2 milijuna kuna	6,75	6,32	6,23	5,82	5,19	5,51	5,78	5,16	40,9
2.1. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope do 3 mjeseca	6,77	6,44	6,20	5,84	5,15	5,57	5,81	5,19	34,5
2.2. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 3 mjeseca do 1 godine	5,56	5,11	6,44	5,77	4,75	–	4,46	5,56	3,2
2.3. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 1 do 3 godine	–	–	5,90	5,87	9,38	3,92	–	4,97	0,8
2.4. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 3 do 5 godina	–	–	8,00	4,49	–	4,65	4,45	4,21	2,4
2.5. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 5 do 10 godina	–	–	5,90	–	4,78	–	–	–	–
2.6. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope dulje od 10 godina	–	–	–	–	–	3,04	–	–	–
Od toga: u euru	6,76	6,32	6,21	5,84	5,32	5,51	5,78	5,39	38,3
Kratkoročno	6,65	6,18	6,08	5,83	5,09	5,58	5,88	5,54	33,8
Dugoročno	7,22	6,85	6,59	5,86	5,93	5,30	4,80	4,27	4,5
Od toga: u američkom dolaru	6,67	5,84	7,03	4,86	2,54	6,25	1,77	1,70	2,7
Kratkoročno	6,67	7,61	6,86	4,54	2,54	6,25	1,77	1,70	2,7
Dugoročno	–	5,43	7,91	10,24	–	–	–	–	–
3. Krediti od 2 do 7,5 milijuna kuna	6,18	6,00	5,20	5,67	3,57	3,00	5,28	3,73	56,3
3.1. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope do 3 mjeseca	6,22	6,02	5,20	5,67	3,57	2,69	5,35	3,54	43,9
3.2. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 3 mjeseca do 1 godine	5,22	5,38	–	–	–	4,85	3,15	4,71	6,4
3.3. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 1 do 3 godine	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3.4. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 3 do 5 godina	–	–	–	–	–	–	–	–	–
3.5. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 5 do 10 godina	–	–	–	–	–	6,17	–	4,07	6,0
3.6. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope dulje od 10 godina	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Od toga: u euru	6,18	5,97	5,19	6,38	3,79	3,61	5,61	4,71	42,9
Kratkoročno	5,59	5,86	4,47	5,98	3,73	2,85	5,39	4,87	28,5
Dugoročno	7,26	6,12	6,42	6,64	5,50	5,05	6,75	4,39	14,4
Od toga: u američkom dolaru	–	7,04	2,13	1,92	0,83	0,87	0,30	0,56	13,3
Kratkoročno	–	7,04	2,13	1,92	0,83	0,87	0,30	0,56	13,3
Dugoročno	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4. Krediti veći od 7,5 milijuna kuna	6,75	4,61	4,34	4,39	2,96	2,67	2,92	2,69	527,1
4.1. Promjenjiva kamatna stopa i razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope do 3 mjeseca	6,75	4,49	4,34	4,39	2,88	2,41	2,92	2,58	506,5
4.2. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 3 mjeseca do 1 godine	–	–	–	4,05	5,43	3,22	–	5,33	20,6
4.3. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 1 do 3 godine	–	–	–	5,12	–	–	–	–	–
4.4. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 3 do 5 godina	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4.5. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope od 5 do 10 godina	–	6,66	–	–	–	–	–	–	–
4.6. Razdoblje početnog fiksiranja kamatne stope dulje od 10 godina	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Od toga: u euru	6,95	4,47	4,38	4,60	3,22	2,71	3,88	3,12	437,0
Kratkoročno	6,92	2,70	3,02	4,41	2,55	2,41	1,23	3,08	338,3
Dugoročno	7,00	5,89	6,76	5,64	5,42	3,74	5,21	3,26	98,7
Od toga: u američkom dolaru	6,00	6,20	2,89	3,95	1,89	2,51	1,69	0,58	90,1
Kratkoročno	6,00	–	2,89	3,31	1,89	1,15	1,69	0,58	90,1
Dugoročno	–	6,20	–	4,91	–	4,80	–	–	–

Tablica G4: Efektivne kamatne stope kreditnih institucija za odabrane kredite (novi poslovi)
vagani mjesečni prosjeci kamatnih stopa, u postocima na godišnjoj razini i iznosi u milijunima kuna

	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			2015. X.	
					III.	VI.	IX.*	Kamatna stopa	Iznos
1. Kućanstva									
1.1. Kunski krediti									
1.1.1. Potrošački krediti	8,34	7,67	8,17	8,95	8,89	8,40	8,36	8,60	23,2
1.1.2. Stambeni krediti	5,49	6,27	6,11	5,58	5,60	5,50	5,48	5,49	201,3
1.2. Krediti uz valutnu klauzulu									
1.2.1. Potrošački krediti	8,37	9,93	8,88	8,71	8,84	9,93	7,73	7,87	0,7
Od toga: uz euro	9,01	10,00	9,05	8,71	8,84	9,93	7,73	7,87	0,7
Kratkoročno	19,28	9,33	9,22	10,90	8,59	9,58	9,48	6,83	0,0
Dugoročno	9,00	10,02	9,05	8,61	8,84	9,93	7,72	7,88	0,7
Od toga: uz švicarski franak	7,03	7,16	7,18	-	-	-	-	-	-
Kratkoročno	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dugoročno	7,03	7,16	7,18	-	-	-	-	-	-
1.2.2. Stambeni krediti	6,13	6,00	5,73	5,53	5,39	5,36	5,26	5,15	194,9
Od toga: uz euro	6,25	6,04	5,77	5,59	5,47	5,46	5,37	5,23	183,9
Kratkoročno	6,26	6,11	5,85	5,55	5,15	5,06	4,86	5,13	15,8
Dugoročno	6,25	6,03	5,76	5,60	5,50	5,50	5,41	5,24	168,1
Od toga: uz švicarski franak	5,69	5,60	5,16	4,34	3,56	3,44	3,46	3,72	10,1
Kratkoročno	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dugoročno	5,69	5,60	5,16	4,34	3,56	3,44	3,46	3,72	10,1
1.3. Devizni krediti									
1.3.1. Potrošački krediti	7,97	-	-	-	-	-	-	-	-
1.3.2. Stambeni krediti	-	-	-	-	-	7,68	-	-	-
2. Krediti nefinancijskim društvima									
2.1. Kunski krediti									
2.1.1. Krediti do 7,5 milijuna kuna	8,28	6,46	6,24	5,56	5,92	5,67	5,41	5,83	961,4
2.1.2. Krediti veći od 7,5 milijuna kuna	8,64	6,34	4,56	4,45	3,65	4,23	4,55	3,59	1.274,8
2.2. Krediti uz valutnu klauzulu									
2.2.1. Krediti do 7,5 milijuna kuna	8,50	7,99	7,24	6,92	7,00	6,80	6,54	6,99	430,6
2.2.2. Krediti veći od 7,5 milijuna kuna	7,91	7,42	7,93	7,35	5,79	5,80	4,97	5,21	596,4
2.3. Devizni krediti									
2.3.1. Krediti do 7,5 milijuna kuna	6,78	6,52	5,99	6,69	4,16	3,88	6,08	5,04	97,2
2.3.2. Krediti veći od 7,5 milijuna kuna	7,75	5,10	4,41	4,65	3,35	2,76	3,06	2,81	527,1

Tablica G4: Efektivne kamatne stope kreditnih institucija za odabrane kredite (novi poslovi) • U tablici se iskazuju vagani mjesečni prosjeci efektivnih kamatnih stopa te sume iznosa novih kreditnih poslova kreditnih institucija u izvještajnom mjesecu, posebno za kunske kredite, za kunske kredite s valutnom klauzulom i za devizne kredite te odvojeno za kredite kućanstvima i za kredite nefinancijskim društvima.

Efektivne kamatne stope dostavljaju izvještajne institucije u skladu s Odlukom o efektivnoj kamatnoj stopi kreditnih institucija i kreditnih unija te ugovaranjem usluga s potrošačima.

Kreditni kućanstvima dijele se na kunske kredite, kredite s valutnom klauzulom te na devizne kredite. Unutar kredita s valutnom klauzulom prikazana je podjela po vrsti, valuti indeksacije (uz euro i uz švicarski franak) i izvornom dospjeću. Krediti nefinancijskim društvima dijele se prema valuti i prema visini odobrenih kredita: krediti do 7,5 milijuna kuna i krediti veći od 7,5 milijuna kuna. Vrste kredita, osnova za izračunavanje vaganih prosjeka i definicija novih poslova objašnjeni su u sklopu metodoloških pojašnjenja koja se odnose na tablice skupine G2.

Tablica G5a: Kamatne stope kreditnih institucija na kunske depozite i kredite bez valutne klauzule (stanja) vagani mjesečni prosjeci kamatnih stopa, u postocima na godišnjoj razini i iznosi u milijunima kuna

	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			2015. X.	
					III.	VI.	IX.*		
									Kamatna stopa
1. Depoziti	3,82	3,79	3,21	2,70	2,59	2,59	2,47	2,45	30.040,7
1.1. Kućanstva	4,03	4,04	3,44	2,95	2,86	2,83	2,73	2,69	22.416,4
1.1.1. Oročeni depoziti	4,03	4,04	3,44	2,95	2,86	2,83	2,73	2,69	22.416,4
1.1.1.1. Kratkoročno	3,90	3,87	3,24	2,70	2,61	2,59	2,50	2,47	13.053,9
1.1.1.1.1. Do 3 mjeseca	3,25	2,88	2,40	1,95	1,92	2,01	1,88	1,81	1.740,8
1.1.1.1.2. Od 3 do 6 mjeseci	3,81	3,76	2,95	2,47	2,41	2,36	2,27	2,25	2.683,4
1.1.1.1.3. Od 6 mjeseci do 1 godine	4,15	4,18	3,54	2,94	2,82	2,79	2,70	2,68	8.629,8
1.1.1.2. Dugoročno	4,35	4,41	3,81	3,33	3,24	3,16	3,05	3,00	9.362,4
1.1.1.2.1. Od 1 do 2 godine	4,52	4,56	3,93	3,34	3,23	3,13	3,00	2,95	5.206,9
1.1.1.2.2. Više od 2 godine	4,17	4,26	3,65	3,31	3,25	3,20	3,11	3,07	4.155,5
1.2. Nefinancijska društva	3,43	3,33	2,53	2,08	1,92	1,87	1,84	1,84	6.843,9
1.2.1. Oročeni depoziti	3,43	3,33	2,53	2,08	1,92	1,87	1,84	1,84	6.843,9
1.2.1.1. Kratkoročno	3,68	3,34	2,37	1,97	1,76	1,71	1,64	1,65	4.869,0
1.2.1.1.1. Do 3 mjeseca	3,33	2,39	1,53	1,34	1,19	1,19	1,26	1,28	1.941,8
1.2.1.1.2. Od 3 do 6 mjeseci	4,17	3,78	2,44	2,01	1,82	1,71	1,75	1,70	1.123,9
1.2.1.1.3. Od 6 mjeseci do 1 godine	4,03	4,29	3,19	2,38	2,24	2,13	2,06	2,02	1.803,2
1.2.1.2. Dugoročno	3,02	3,29	2,99	2,28	2,24	2,20	2,34	2,31	1.974,9
1.2.1.2.1. Od 1 do 2 godine	3,07	4,03	3,22	2,82	2,75	2,66	2,57	2,53	1.285,0
1.2.1.2.2. Više od 2 godine	2,78	2,85	2,69	1,80	1,78	1,40	1,90	1,89	689,9
1.3. Krediti s osnove repo poslova	–	0,52	0,61	0,54	0,42	0,26	0,66	0,72	780,5
2. Krediti	8,60	8,17	7,78	7,49	7,41	7,48	7,20	7,17	54.545,1
2.1. Kućanstva	9,53	9,44	9,23	8,72	8,67	8,63	8,29	8,26	34.960,9
2.1.1. Stambeni krediti	6,49	6,45	6,46	5,95	5,79	5,73	5,54	5,52	4.794,3
2.1.1.1. Kratkoročno	–	5,37	–	–	–	5,21	–	–	–
2.1.1.2. Dugoročno	6,49	6,45	6,46	5,95	5,79	5,73	5,54	5,52	4.794,3
2.1.1.2.1. Od 1 do 5 godina	6,41	6,45	6,20	5,63	5,44	5,41	5,32	5,33	21,6
2.1.1.2.2. Više od 5 godina	6,49	6,45	6,46	5,95	5,79	5,73	5,54	5,52	4.772,6
2.1.2. Potrošački i ostali krediti	10,10	9,98	9,68	9,13	9,09	9,06	8,73	8,69	30.166,6
2.1.2.1. Kratkoročno	10,47	10,46	10,10	9,38	9,44	9,43	8,67	8,64	10.183,5
2.1.2.2. Dugoročno	9,82	9,58	9,38	8,97	8,89	8,86	8,75	8,72	19.983,1
2.1.2.2.1. Od 1 do 5 godina	10,07	9,70	9,35	9,04	8,97	8,81	8,69	8,64	4.778,7
2.1.2.2.2. Više od 5 godina	9,75	9,55	9,38	8,95	8,87	8,87	8,77	8,74	15.204,3
Od toga: Obrtnici	9,13	8,35	7,77	7,38	7,32	7,18	6,95	6,92	1.041,6
2.2. Nefinancijska društva	7,42	6,48	5,69	5,49	5,38	5,49	5,29	5,22	19.584,2
2.2.1. Krediti	7,42	6,48	5,69	5,49	5,38	5,49	5,29	5,22	19.584,2
2.2.1.1. Kratkoročno	7,67	7,08	6,21	6,03	5,85	5,93	5,82	5,74	8.604,2
2.2.1.2. Dugoročno	7,19	5,90	5,18	5,06	4,96	5,11	4,85	4,82	10.980,0
2.2.1.2.1. Od 1 do 5 godina	7,61	6,42	5,90	5,80	5,67	6,00	5,43	5,37	4.163,2
2.2.1.2.2. Više od 5 godina	6,62	5,41	4,67	4,55	4,49	4,53	4,50	4,48	6.816,8

Tablice skupine G5 • U tablicama se iskazuju vagani mjesečni prosjeci kamatnih stopa za stanja odabranih depozita i kredita kreditnih institucija te sume iznosa knjigovodstvenih stanja tih depozita i kredita, po izvještajnim mjesecima.

Depoziti i krediti kućanstvima i nefinancijskim društvima dijele se na depozite i kredite bez valutne klauzule, na depozite i kredite s valutnom klauzulom te na devizne depozite i kredite.

U tablicama od G5a do G5c navodi se daljnja podjela na depozite i kredite kućanstvima prema instrumentima, prema izvornom dospjeću te prema valuti indeksacije (uz euro i uz švicarski

franak) odnosno prema valuti (euro i švicarski franak), ovisno o prezentacijskom formatu u pojedinoj tablici. Na pojedinim mjestima u tablicama, u sklopu kredita kućanstvima, kao stavke “od toga” iskazuju se krediti dani obrtnicima.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka kod depozita i kredita jesu knjigovodstvena stanja depozita i kredita na kraju izvještajnog mjeseca.

Opisi instrumenata nalaze se u sklopu metodoloških pojašnjenja koja se odnose na tablice skupine G1 odnosno G2.

Tablica G5b: Kamatne stope kreditnih institucija na kunske depozite i kredite s valutnom klauzulom (stanja)
vagani mjesečni prosjeci kamatnih stopa, u postocima na godišnjoj razini i iznosi u milijunima kuna

	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			2015. X.	
					III.	VI.	IX.*		
									Kamatna stopa
1. Depoziti	3,13	3,09	3,09	3,04	3,02	2,95	2,92	2,91	7.308,4
1.1. Kućanstva	3,12	3,06	3,09	3,04	3,03	2,98	2,96	2,96	6.777,6
1.1.1. Oročeni depoziti	3,12	3,06	3,09	3,04	3,03	2,98	2,96	2,96	6.777,6
1.1.1.1. Kratkoročno	3,32	2,78	2,98	1,98	1,98	1,70	1,39	1,33	183,2
1.1.1.1.1. Do 3 mjeseca	2,25	1,77	1,50	1,11	1,32	1,30	1,22	1,18	14,4
1.1.1.1.2. Od 3 do 6 mjeseci	2,66	2,09	1,85	1,61	1,41	0,95	0,77	0,76	36,0
1.1.1.1.3. Od 6 mjeseci do 1 godine	3,78	3,32	3,40	2,22	2,18	1,91	1,58	1,50	132,8
Od toga: uz euro	3,46	2,90	3,11	2,11	2,05	1,78	1,47	1,42	168,0
Od toga: uz američki dolar	2,01	1,82	1,55	1,12	1,22	0,80	0,47	0,33	14,6
1.1.1.2. Dugoročno	3,11	3,08	3,10	3,07	3,06	3,02	3,01	3,00	6.594,4
1.1.1.2.1. Od 1 do 2 godine	3,46	3,19	3,00	2,69	2,59	2,60	2,50	2,46	279,4
1.1.1.2.2. Više od 2 godine	3,09	3,07	3,10	3,09	3,08	3,03	3,03	3,03	6.315,1
Od toga: uz euro	3,17	3,13	3,14	3,12	3,11	3,07	3,06	3,05	6.476,9
Od toga: uz američki dolar	2,88	2,74	2,48	2,02	1,96	1,63	1,10	1,03	17,9
1.2. Nefinancijska društva	3,16	3,30	3,05	3,04	2,92	2,66	2,32	2,27	530,8
1.2.1. Oročeni depoziti	3,16	3,30	3,05	3,04	2,92	2,66	2,32	2,27	530,8
1.2.1.1. Kratkoročno	3,50	3,81	3,51	2,69	2,75	2,79	3,03	2,77	120,4
1.2.1.1.1. Do 3 mjeseca	3,44	3,37	2,47	0,10	0,73	0,72	0,65	0,23	11,2
1.2.1.1.2. Od 3 do 6 mjeseci	2,87	4,41	3,86	1,94	1,25	1,09	1,33	1,38	10,6
1.2.1.1.3. Od 6 mjeseci do 1 godine	3,95	3,51	3,62	3,41	4,11	4,06	3,34	3,21	98,7
Od toga: uz euro	3,51	3,81	3,51	2,69	2,75	2,79	3,03	2,77	119,6
Od toga: uz američki dolar	2,42	2,52	3,06	2,74	2,74	2,74	2,72	2,72	0,8
1.2.1.2. Dugoročno	3,05	2,79	2,77	3,16	2,99	2,63	2,13	2,12	410,4
1.2.1.2.1. Od 1 do 2 godine	2,91	2,65	1,92	1,86	2,17	2,31	2,01	1,99	31,8
1.2.1.2.2. Više od 2 godine	3,15	2,83	2,99	3,31	3,06	2,66	2,14	2,13	378,6
Od toga: uz euro	3,06	2,79	2,77	3,17	3,00	2,64	2,14	2,13	408,3
Od toga: uz američki dolar	2,17	0,28	-	0,96	0,96	0,96	0,96	0,96	1,7
1.3. Krediti s osnove repo poslova	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Krediti	7,02	6,76	6,61	6,09	5,91	5,87	5,75	5,73	104.838,8
2.1. Kućanstva	7,20	7,10	6,96	6,30	6,09	6,03	5,94	5,92	76.409,7
2.1.1. Stambeni krediti	5,78	5,73	5,60	4,88	4,72	4,70	4,65	4,64	49.916,0
2.1.1.1. Kratkoročno	7,04	4,89	5,78	6,53	4,56	3,34	3,67	3,97	0,2
Od toga: uz euro	7,55	4,89	4,76	6,54	4,60	4,41	6,27	5,74	0,1
Od toga: uz švicarski franak	5,05	-	5,81	0,00	3,24	3,28	3,28	3,28	0,1
2.1.1.2. Dugoročno	5,78	5,73	5,60	4,88	4,72	4,70	4,65	4,64	49.915,8
2.1.1.2.1. Od 1 do 5 godina	6,27	6,09	5,86	5,00	4,90	4,90	4,81	4,79	130,3
2.1.1.2.2. Više od 5 godina	5,77	5,73	5,60	4,88	4,72	4,70	4,65	4,64	49.785,4
Od toga: uz euro	6,09	5,97	5,92	5,73	5,59	5,56	5,43	5,42	32.105,3
Od toga: uz švicarski franak	5,32	5,33	5,02	3,26	3,26	3,24	3,23	3,24	17.765,1
2.1.2. Potrošački i ostali krediti	9,32	9,19	9,12	8,78	8,61	8,52	8,35	8,33	26.493,8
2.1.2.1. Kratkoročno	8,50	8,20	7,10	6,91	6,70	6,41	6,36	6,43	205,5
Od toga: uz euro	8,62	8,36	7,26	6,94	6,74	6,41	6,37	6,46	193,0
Od toga: uz švicarski franak	9,75	7,04	4,06	8,24	8,98	0,00	0,00	0,00	0,1
2.1.2.2. Dugoročno	9,33	9,20	9,13	8,80	8,63	8,54	8,36	8,34	26.288,2
2.1.2.2.1. Od 1 do 5 godina	9,49	9,18	8,94	8,27	8,07	7,90	7,71	7,66	2.544,8
2.1.2.2.2. Više od 5 godina	9,30	9,20	9,16	8,86	8,69	8,61	8,43	8,41	23.743,4
Od toga: uz euro	9,50	9,31	9,22	8,84	8,67	8,58	8,40	8,38	25.742,8
Od toga: uz švicarski franak	7,54	7,30	7,09	7,21	7,26	6,98	6,44	6,43	478,1
Od toga: Obrtnici	6,81	6,41	6,25	6,12	6,07	5,98	5,87	5,85	2.155,2

	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			2015. X.	
					III.	VI.	IX.*	Kamatna stopa	Iznos
					Kamatna stopa				
2.2. Nefinancijska društva	6,64	5,94	5,74	5,53	5,44	5,43	5,25	5,22	28.429,1
2.2.1. Krediti	6,64	5,94	5,74	5,53	5,44	5,43	5,25	5,22	28.429,1
2.2.1.1. Kratkoročno	7,90	7,45	7,09	6,83	6,73	6,76	6,29	6,22	3.448,8
Od toga: uz euro	7,90	7,46	7,10	6,84	6,73	6,76	6,29	6,22	3.447,7
Od toga: uz švicarski franak	8,31	4,64	4,59	4,95	–	3,44	4,26	3,92	0,1
2.2.1.2. Dugoročno	6,38	5,70	5,58	5,34	5,26	5,24	5,10	5,08	24.980,3
2.2.1.2.1. Od 1 do 5 godina	7,68	7,08	6,69	6,32	6,18	6,24	6,04	5,98	4.418,1
2.2.1.2.2. Više od 5 godina	5,84	5,28	5,28	5,10	5,04	5,01	4,90	4,88	20.562,2
Od toga: uz euro	6,44	5,73	5,60	5,35	5,27	5,25	5,12	5,09	24.609,7
Od toga: uz švicarski franak	4,88	4,81	4,65	4,41	4,33	4,00	3,91	3,89	317,2

Tablica G5c: Kamatne stope kreditnih institucija na devizne depozite i kredite (stanja)
vagani mjesečni prosjeci kamatnih stopa, u postocima na godišnjoj razini i iznosi u milijunima kuna

	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			2015. X.	
					III.	VI.	IX.*		
									Kamatna stopa
1. Depoziti	3,57	3,58	2,97	2,51	2,40	2,30	2,16	2,02	127.959,0
1.1. Kućanstva	3,60	3,57	2,98	2,56	2,45	2,35	2,21	2,16	113.885,9
1.1.1. Oročeni depoziti	3,60	3,57	2,98	2,56	2,45	2,35	2,21	2,16	113.885,9
1.1.1.1. Kratkoročno	3,31	3,30	2,60	2,09	1,96	1,87	1,70	1,65	47.957,9
1.1.1.1.1. Do 3 mjeseca	2,31	2,20	1,58	1,20	1,11	1,03	0,87	0,78	3.608,7
1.1.1.1.2. Od 3 do 6 mjeseci	2,91	2,84	2,05	1,63	1,49	1,37	1,24	1,19	6.805,5
1.1.1.1.3. Od 6 mjeseci do 1 godine	3,52	3,51	2,82	2,27	2,13	2,04	1,87	1,82	37.543,7
Od toga: u euro	3,38	3,36	2,66	2,13	1,99	1,91	1,74	1,69	42.034,2
Od toga: u američkom dolaru	2,79	2,70	2,25	1,92	1,83	1,71	1,61	1,54	4.082,2
1.1.1.2. Dugoročno	4,02	3,98	3,36	2,94	2,83	2,72	2,58	2,53	65.928,0
1.1.1.2.1. Od 1 do 2 godine	3,93	3,94	3,24	2,75	2,63	2,51	2,34	2,28	32.765,5
1.1.1.2.2. Više od 2 godine	4,14	4,02	3,51	3,15	3,04	2,94	2,82	2,77	33.162,5
Od toga: u euro	4,09	4,05	3,41	2,98	2,87	2,77	2,62	2,57	59.690,7
Od toga: u američkom dolaru	3,35	3,42	2,98	2,59	2,50	2,38	2,27	2,24	4.563,4
1.2. Nefinancijska društva	3,18	3,65	2,91	1,86	1,79	1,62	1,51	0,95	14.073,1
1.2.1. Oročeni depoziti	3,18	3,65	2,91	1,86	1,79	1,62	1,51	0,95	14.073,1
1.2.1.1. Kratkoročno	3,13	2,69	2,94	1,80	1,63	1,50	1,39	0,81	12.294,5
1.2.1.1.1. Do 3 mjeseca	2,66	1,77	1,38	0,99	0,79	0,82	0,90	0,22	7.020,1
1.2.1.1.2. Od 3 do 6 mjeseci	3,42	3,07	2,32	1,86	1,65	1,45	1,33	1,26	1.986,0
1.2.1.1.3. Od 6 mjeseci do 1 godine	3,85	3,85	4,28	2,33	2,16	2,03	1,86	1,79	3.288,4
Od toga: u euro	3,22	2,79	3,07	1,81	1,64	1,52	1,42	0,78	11.418,0
Od toga: u američkom dolaru	2,45	2,02	1,39	1,72	1,58	1,39	1,15	1,13	851,7
1.2.1.2. Dugoročno	3,53	5,83	2,78	2,19	2,39	2,03	1,94	1,93	1.778,6
1.2.1.2.1. Od 1 do 2 godine	3,74	6,32	3,08	2,58	2,85	2,32	2,14	2,13	1.258,7
1.2.1.2.2. Više od 2 godine	3,33	2,31	2,02	1,56	1,39	1,43	1,40	1,43	519,8
Od toga: u euro	3,76	6,09	3,04	2,34	2,48	2,05	1,95	1,94	1.495,5
Od toga: u američkom dolaru	2,13	2,57	1,88	1,44	1,93	1,88	1,87	1,86	277,9
1.3. Krediti s osnove repo poslova	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Krediti	6,30	5,30	5,13	5,10	4,95	4,90	4,83	4,83	9.531,1
2.1. Kućanstva	6,21	5,34	5,19	5,07	4,89	4,84	4,91	4,60	189,4
2.1.1. Stambeni krediti	6,02	5,97	5,95	3,55	3,53	3,48	3,48	3,47	8,3
2.1.1.1. Kratkoročno	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Od toga: u euro	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Od toga: u švicarskom franku	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.1.1.2. Dugoročno	6,02	5,97	5,95	3,55	3,53	3,48	3,48	3,47	8,3
2.1.1.2.1. Od 1 do 5 godina	6,16	-	-	-	-	-	-	-	-
2.1.1.2.2. Više od 5 godina	6,02	5,97	5,95	3,55	3,53	3,48	3,48	3,47	8,3
Od toga: u euro	7,35	7,77	8,04	7,80	7,80	7,05	7,06	7,06	0,4
Od toga: u švicarskom franku	5,84	5,77	5,80	3,30	3,30	3,31	3,30	3,30	7,9
2.1.2. Potrošački i ostali krediti	6,22	5,31	5,16	5,13	4,95	4,90	4,96	4,65	181,1
2.1.2.1. Kratkoročno	1,27	1,78	1,92	4,30	3,73	3,74	4,24	3,37	81,5
Od toga: u euro	1,24	1,77	1,93	4,29	3,72	3,74	4,24	3,37	81,5
Od toga: u švicarskom franku	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00	8,14	8,14	0,0
2.1.2.2. Dugoročno	7,27	6,27	6,21	5,88	5,86	5,81	5,69	5,70	99,5
2.1.2.2.1. Od 1 do 5 godina	7,43	7,24	6,96	5,94	6,10	5,84	5,77	5,68	9,4
2.1.2.2.2. Više od 5 godina	7,19	6,15	6,02	5,87	5,84	5,80	5,69	5,70	90,1
Od toga: u euro	7,41	6,20	6,21	5,83	5,82	5,77	5,67	5,67	93,1
Od toga: u švicarskom franku	6,26	6,87	6,16	6,52	6,40	6,34	6,04	6,04	6,4
Od toga: Obrtnici	7,27	6,79	6,68	6,40	6,26	6,20	6,08	6,09	60,6

	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			2015. X.	
					III.	VI.	IX.*	Kamatna stopa	Iznos
					Kamatna stopa				
2.2. Nefinancijska društva	6,30	5,30	5,13	5,10	4,95	4,90	4,83	4,84	9.341,7
2.2.1. Krediti	6,30	5,30	5,13	5,10	4,95	4,90	4,83	4,84	9.341,7
2.2.1.1. Kratkoročno	6,87	5,78	5,08	5,82	5,48	5,41	4,88	5,13	1.379,1
Od toga: u euro	7,29	5,74	5,00	5,81	5,61	5,57	5,27	5,34	1.256,1
Od toga: u američkom dolaru	5,16	6,10	5,90	5,02	4,52	2,27	1,93	2,07	100,6
2.2.1.2. Dugoročno	6,18	5,19	5,15	4,96	4,82	4,79	4,82	4,79	7.962,6
2.2.1.2.1. Od 1 do 5 godina	6,59	5,94	6,03	5,67	5,18	5,17	5,30	5,16	1.334,5
2.2.1.2.2. Više od 5 godina	5,87	4,82	4,83	4,81	4,74	4,70	4,72	4,71	6.628,1
Od toga: u euro	6,27	5,19	5,16	4,92	4,82	4,78	4,82	4,78	7.740,6
Od toga: u američkom dolaru	5,86	5,22	5,68	5,32	4,92	4,96	5,03	5,05	165,0

Tablica G6a: Kamatne stope kreditnih institucija na kunske depozite i kredite bez valutne klauzule (novi poslovi)
vagani mjesečni prosjeci kamatnih stopa, u postocima na godišnjoj razini i iznosi u milijunima kuna

	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			2015. X.	
					III.	VI.	IX.*		
									Kamatna stopa
1. Depoziti	3,23	2,89	2,42	2,07	1,88	1,81	1,56	1,73	4.865,4
1.1. Kućanstva	3,75	3,43	2,89	2,43	2,37	2,30	2,29	2,23	2.380,5
1.1.1. Oročeni depoziti	3,75	3,43	2,89	2,43	2,37	2,30	2,29	2,23	2.380,5
1.1.1.1. Kratkoročno	3,65	3,27	2,73	2,26	2,21	2,18	2,12	2,08	1.862,8
1.1.1.1.1. Do 3 mjeseca	3,17	2,39	2,12	1,66	1,69	1,75	1,60	1,55	617,6
1.1.1.1.2. Od 3 do 6 mjeseci	3,76	3,53	2,84	2,43	2,30	2,12	2,12	2,08	411,0
1.1.1.1.3. Od 6 mjeseci do 1 godine	4,06	3,91	3,25	2,68	2,63	2,59	2,57	2,48	834,2
1.1.1.2. Dugoročno	4,55	4,41	3,69	3,13	3,01	2,86	2,80	2,77	517,6
1.1.1.2.1. Od 1 do 2 godine	4,42	4,43	3,64	3,13	3,01	2,85	2,83	2,77	401,3
1.1.1.2.2. Više od 2 godine	4,78	4,32	3,82	3,14	3,00	2,89	2,72	2,78	116,3
1.2. Nefinancijska društva	3,03	2,68	1,77	1,84	1,37	1,21	1,12	1,29	2.307,9
1.2.1. Oročeni depoziti	3,03	2,68	1,77	1,84	1,37	1,21	1,12	1,29	2.307,9
1.2.1.1. Kratkoročno	3,11	2,59	1,57	1,41	1,28	1,16	1,04	1,27	2.255,3
1.2.1.1.1. Do 3 mjeseca	2,79	2,05	1,17	1,08	0,98	0,85	0,95	1,09	1.686,1
1.2.1.1.2. Od 3 do 6 mjeseci	4,91	3,63	2,37	1,73	1,75	1,76	1,50	1,64	411,2
1.2.1.1.3. Od 6 mjeseci do 1 godine	4,98	3,95	3,20	2,25	2,04	1,78	1,97	2,21	157,9
1.2.1.2. Dugoročno	2,94	4,20	3,16	3,01	2,32	2,26	2,68	2,29	52,6
1.2.1.2.1. Od 1 do 2 godine	2,92	3,89	3,26	3,05	2,22	2,48	2,35	2,34	49,2
1.2.1.2.2. Više od 2 godine	3,96	4,87	2,13	2,70	2,61	0,93	3,22	1,57	3,4
1.3. Krediti s osnove repo poslova	-	0,43	-	0,13	0,12	0,30	1,09	0,65	177,0
2. Krediti	9,74	9,50	8,83	8,38	8,30	8,29	7,92	7,88	16.141,0
2.1. Kućanstva	10,58	10,56	10,13	9,41	9,45	9,39	8,71	8,67	12.425,6
2.1.1. Stambeni krediti	5,34	5,74	5,81	5,27	5,18	5,14	5,18	5,19	201,3
2.1.1.1. Kratkoročno	-	5,31	5,86	5,36	5,12	5,09	5,15	5,18	46,3
2.1.1.2. Dugoročno	5,34	5,90	5,78	5,25	5,21	5,16	5,18	5,20	155,0
2.1.1.2.1. Od 1 do 5 godina	5,91	6,28	5,44	5,36	4,86	5,29	5,33	5,38	2,9
2.1.1.2.2. Više od 5 godina	5,33	5,89	5,79	5,25	5,22	5,16	5,18	5,19	152,2
2.1.2. Potrošački i ostali krediti	10,61	10,56	10,14	9,43	9,47	9,45	8,76	8,73	12.224,3
2.1.2.1. Kratkoročno	10,49	10,50	10,13	9,40	9,48	9,45	8,66	8,65	9.881,3
2.1.2.2. Dugoročno	11,16	10,86	10,20	9,57	9,44	9,44	9,17	9,08	2.343,0
2.1.2.2.1. Od 1 do 5 godina	11,18	10,68	9,93	9,51	9,37	9,04	8,82	8,72	1.426,3
2.1.2.2.2. Više od 5 godina	11,10	11,18	10,70	9,72	9,59	10,09	9,72	9,65	916,8
Od toga: Obrtnici	9,72	10,13	9,87	9,36	9,19	9,32	8,91	9,26	278,9
2.2. Nefinancijska društva	7,51	6,50	5,61	5,48	5,15	5,28	5,42	5,22	3.715,4
Krediti	7,51	6,50	5,61	5,48	5,15	5,28	5,42	5,22	3.715,4
2.2.1.1. Kratkoročno	7,51	6,62	5,50	5,42	5,08	5,31	5,43	5,25	3.223,8
2.2.1.2. Dugoročno	7,46	5,69	6,35	6,02	5,84	5,06	5,35	5,00	491,6
2.2.1.2.1. Od 1 do 5 godina	7,83	6,57	6,62	6,18	6,22	5,15	5,55	5,21	272,8
2.2.1.2.2. Više od 5 godina	5,95	4,39	5,99	5,79	4,92	4,93	4,99	4,74	218,8

Tablice skupine G6 • Podaci o kamatnim stopama i iznosima novih poslova za potkategorije kredita i depozita iz tablica G6a do G6c prikazani su detaljnije u tablicama skupina od G1 do G3.

U tablice od G6a do G6c nisu uključeni prekonocni depoziti i revolving krediti. U tablicama se iskazuju vagani mjesečni prosjeci kamatnih stopa kreditnih institucija za odabrane agregirane kategorije novih depozitnih poslova (samo za oročene depozite) i novih kreditnih poslova (za kredite koji nisu prekoračenja po transakcijskom računu te potraživanja i krediti po kreditnim

karticama) te sume iznosa novih poslova za te kategorije depozita i kredita. Prekoračenja po transakcijskom računu te potraživanja i krediti po kreditnim karticama prikazani su kao knjigovodstvena stanja. Depoziti i krediti kućanstvima i nefinancijskim društvima dijele se na depozite i kredite bez valutne klauzule (Tablica G6a), na depozite i kredite s valutnom klauzulom (Tablica G6b) i na devizne depozite i kredite (Tablica G6c).

Opisi podjele po instrumentima, sektoru protustranke, ročnosti i valuti nalaze se u sklopu metodoloških pojašnjenja koja se odnose na tablice skupina G1 do G3.

Tablica G6b: Kamatne stope kreditnih institucija na kunske depozite i kredite s valutnom klauzulom (novi poslovi)
vagani mjesečni prosjeci kamatnih stopa, u postocima na godišnjoj razini i iznosi u milijunima kuna

	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			2015. X.	
					III.	VI.	IX.*		
					Kamatna stopa				Kamatna stopa
1. Depoziti	3,37	3,69	3,41	3,11	2,68	1,68	2,53	2,19	81,3
1.1. Kućanstva	3,19	2,87	3,48	2,52	2,71	2,53	2,35	2,65	63,0
1.1.1. Oročeni depoziti	3,19	2,87	3,48	2,52	2,71	2,53	2,35	2,65	63,0
1.1.1.1. Kratkoročno	2,61	2,17	3,00	1,38	1,60	1,69	1,37	1,53	5,3
1.1.1.1.1. Do 3 mjeseca	2,18	1,75	1,34	0,92	1,49	1,54	1,28	0,99	2,5
1.1.1.1.2. Od 3 do 6 mjeseci	3,01	1,90	1,74	1,84	1,45	1,41	1,40	0,70	0,1
1.1.1.1.3. Od 6 mjeseci do 1 godine	4,27	4,85	4,81	1,68	2,32	1,94	1,40	2,04	2,8
Od toga: uz euro	2,94	2,57	3,72	1,66	1,60	1,69	1,37	1,53	5,3
Od toga: uz američki dolar	1,88	1,51	1,10	0,79	-	-	-	-	-
1.1.1.2. Dugoročno	3,31	3,14	3,59	2,97	2,88	2,73	2,77	2,75	57,6
1.1.1.2.1. Od 1 do 2 godine	4,43	3,74	4,03	2,58	2,56	2,60	2,88	2,38	4,1
1.1.1.2.2. Više od 2 godine	3,18	3,08	3,55	2,99	2,91	2,73	2,76	2,78	53,6
Od toga: uz euro	3,31	3,14	3,59	2,97	2,88	2,73	2,77	2,75	57,6
Od toga: uz američki dolar	0,00	-	-	-	-	-	-	-	-
1.2. Nefinancijska društva	3,54	4,76	3,23	3,65	2,06	0,63	2,90	0,63	18,3
1.2.1. Oročeni depoziti	3,54	4,76	3,23	3,65	2,06	0,63	2,90	0,63	18,3
1.2.1.1. Kratkoročno	3,14	4,79	3,26	1,85	1,59	2,07	0,53	0,36	13,9
1.2.1.1.1. Do 3 mjeseca	2,79	3,64	2,01	1,09	-	-	0,00	0,12	9,3
1.2.1.1.2. Od 3 do 6 mjeseci	1,46	5,96	1,34	1,94	0,75	1,21	0,50	0,60	0,2
1.2.1.1.3. Od 6 mjeseci do 1 godine	4,94	3,48	3,36	1,80	1,90	5,02	0,84	0,85	4,4
Od toga: uz euro	3,18	4,79	3,26	1,85	1,59	2,07	0,50	0,36	13,9
Od toga: uz američki dolar	1,15	4,00	3,80	3,00	-	-	0,85	-	-
1.2.1.2. Dugoročno	3,72	4,64	2,53	4,11	2,14	0,42	3,00	1,47	4,4
1.2.1.2.1. Od 1 do 2 godine	2,41	4,73	2,79	1,95	2,31	2,35	1,13	1,58	0,9
1.2.1.2.2. Više od 2 godine	4,24	2,40	1,37	4,12	0,10	0,11	3,01	1,44	3,5
Od toga: uz euro	3,72	4,64	2,53	4,11	2,14	0,42	3,00	1,47	4,4
Od toga: uz američki dolar	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.3. Krediti s osnove repo poslova	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Krediti	7,27	6,80	5,91	6,14	6,15	6,13	6,77	6,00	1.753,1
2.1. Kućanstva	7,60	7,05	6,39	6,68	6,75	6,74	8,06	6,90	726,1
2.1.1. Stambeni krediti	5,63	5,22	5,12	5,13	5,01	4,97	4,88	4,82	194,9
2.1.1.1. Kratkoročno	5,50	5,39	5,54	5,36	4,97	4,93	4,72	4,95	15,8
Od toga: uz euro	5,50	5,39	5,54	5,36	4,97	4,93	4,72	4,95	15,8
Od toga: uz švicarski franak	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.1.1.2. Dugoročno	5,64	5,20	5,06	5,11	5,01	4,98	4,89	4,81	179,1
2.1.1.2.1. Od 1 do 5 godina	5,85	5,11	5,39	5,10	4,83	4,62	4,83	4,64	4,4
2.1.1.2.2. Više od 5 godina	5,64	5,20	5,05	5,11	5,01	4,98	4,90	4,81	174,7
Od toga: uz euro	5,68	5,43	5,29	5,20	5,11	5,09	5,07	4,91	168,1
Od toga: uz švicarski franak	5,53	3,50	2,30	3,60	2,93	2,90	2,15	3,21	10,1
2.1.2. Potrošački i ostali krediti	8,63	8,38	6,86	7,53	7,64	7,54	8,47	7,66	531,2
2.1.2.1. Kratkoročno	8,50	8,03	6,42	6,44	6,51	6,23	6,29	6,31	42,7
Od toga: uz euro	8,55	8,06	6,47	6,46	6,51	6,28	6,23	6,52	36,4
Od toga: uz švicarski franak	6,77	5,35	-	-	-	-	-	-	-
2.1.2.2. Dugoročno	8,65	8,43	6,90	7,65	7,71	7,63	8,54	7,78	488,5
2.1.2.2.1. Od 1 do 5 godina	8,66	8,00	5,97	7,17	6,94	7,00	7,86	6,99	100,5
2.1.2.2.2. Više od 5 godina	8,64	8,57	7,43	7,78	7,96	7,79	8,66	7,98	388,0
Od toga: uz euro	8,68	8,44	6,92	7,67	7,72	7,65	8,54	7,80	485,4
Od toga: uz švicarski franak	6,87	6,72	5,52	7,24	7,22	8,67	6,06	-	-
Od toga: Obrtnici	7,32	7,36	6,58	5,98	6,02	5,73	6,48	6,59	46,4

	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			2015. X.	
					III.	VI.	IX.*	Kamatna stopa	Iznos
					Kamatna stopa				
2.2. Nefinancijska društva	7,16	6,70	5,70	5,94	5,67	5,69	5,12	5,37	1.027,0
2.2.1. Krediti	7,16	6,70	5,70	5,94	5,67	5,69	5,12	5,37	1.027,0
2.2.1.1. Kratkoročno	8,02	7,05	5,33	6,08	5,90	6,24	5,13	5,36	499,4
Od toga: uz euro	8,01	7,05	5,33	6,08	5,90	6,24	5,13	5,36	499,4
Od toga: uz švicarski franak	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.2.1.2. Dugoročno	6,36	6,37	6,22	5,84	5,52	5,41	5,12	5,37	527,6
2.2.1.2.1. Od 1 do 5 godina	6,91	6,95	6,13	6,06	5,50	5,78	6,11	5,51	281,3
2.2.1.2.2. Više od 5 godina	5,88	5,89	6,26	5,52	5,54	5,20	4,66	5,22	246,3
Od toga: uz euro	6,39	6,37	6,23	5,84	5,51	5,41	5,12	5,37	527,6
Od toga: uz švicarski franak	5,28	-	5,38	-	7,42	3,75	4,59	-	-

Tablica G6c: Kamatne stope kreditnih institucija na devizne depozite i kredite (novi poslovi)
vagai mjesečni prosjeci kamatnih stopa, u postocima na godišnjoj razini i iznosi u milijunima kuna

	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			2015. X.	
					III.	VI.	IX.		
									Kamatna stopa
1. Depoziti	2,90	2,67	2,20	1,93	1,72	1,58	1,52	0,96	15.603,0
1.1. Kućanstva	3,25	3,16	2,52	2,10	1,90	1,78	1,71	1,55	8.106,8
1.1.1. Oročeni depoziti	3,25	3,16	2,52	2,10	1,90	1,78	1,71	1,55	8.106,8
1.1.1.1. Kratkoročno	3,06	2,97	2,25	1,76	1,65	1,51	1,41	1,30	5.080,1
1.1.1.1.1. Do 3 mjeseca	2,37	2,07	1,62	1,20	1,09	0,97	0,84	0,77	1.070,8
1.1.1.1.2. Od 3 do 6 mjeseci	2,84	2,72	2,14	1,63	1,55	1,30	1,18	1,15	1.005,7
1.1.1.1.3. Od 6 mjeseci do 1 godine	3,39	3,30	2,52	2,00	1,87	1,81	1,67	1,55	3.003,7
Od toga: u euro	3,12	3,01	2,31	1,78	1,65	1,55	1,45	1,34	4.439,1
Od toga: u američkom dolaru	2,75	2,52	2,02	1,73	1,81	1,44	1,15	1,13	466,7
1.1.1.2. Dugoročno	3,96	3,90	3,07	2,61	2,36	2,29	2,13	1,96	3.026,7
1.1.1.2.1. Od 1 do 2 godine	3,95	3,80	2,99	2,61	2,30	2,09	2,07	1,84	2.024,8
1.1.1.2.2. Više od 2 godine	4,01	4,18	3,24	2,63	2,48	2,71	2,29	2,20	1.001,9
Od toga: u euro	4,07	3,98	3,11	2,65	2,40	2,25	2,16	1,99	2.825,8
Od toga: u američkom dolaru	3,56	3,47	2,93	2,39	2,08	2,23	1,82	1,72	155,9
1.2. Nefinancijska društva	2,32	1,74	1,41	1,39	1,04	0,94	0,95	0,33	7.496,2
1.2.1. Oročeni depoziti	2,32	1,74	1,41	1,39	1,04	0,94	0,95	0,33	7.496,2
1.2.1.1. Kratkoročno	2,27	1,60	1,36	1,20	0,97	0,71	0,90	0,33	7.446,2
1.2.1.1.1. Do 3 mjeseca	2,07	1,09	0,86	0,76	0,67	0,55	0,55	0,13	6.359,6
1.2.1.1.2. Od 3 do 6 mjeseci	3,50	3,09	2,21	1,74	1,67	1,33	1,23	1,24	378,3
1.2.1.1.3. Od 6 mjeseci do 1 godine	4,18	3,66	2,91	1,76	1,99	1,73	1,94	1,59	708,3
Od toga: u euro	2,50	1,95	1,51	1,24	0,97	0,70	0,89	0,32	7.297,1
Od toga: u američkom dolaru	1,37	0,60	0,58	0,56	0,87	0,63	0,95	0,40	138,1
1.2.1.2. Dugoročno	4,47	3,71	3,34	2,80	2,95	2,60	1,88	1,55	50,0
1.2.1.2.1. Od 1 do 2 godine	4,56	3,52	3,39	2,84	3,35	2,45	1,91	1,78	29,6
1.2.1.2.2. Više od 2 godine	3,19	4,41	3,04	1,70	1,29	3,12	0,80	1,21	20,5
Od toga: u euro	4,53	4,70	3,72	2,80	2,96	2,64	1,87	1,55	41,9
Od toga: u američkom dolaru	2,82	2,51	2,39	-	1,80	1,34	2,18	1,52	8,1
1.3. Krediti s osnove repo poslova	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Krediti	6,41	4,74	4,48	4,49	3,27	2,81	3,30	2,80	689,1
2.1. Kućanstva	0,41	0,16	1,45	2,19	3,23	0,96	0,27	0,19	39,2
2.1.1. Stambeni krediti	-	-	-	-	-	5,50	-	-	-
2.1.1.1. Kratkoročno	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Od toga: u euro	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Od toga: u švicarskom franku	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.1.1.2. Dugoročno	-	-	-	-	-	5,50	-	-	-
2.1.1.2.1. Od 1 do 5 godina	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.1.1.2.2. Više od 5 godina	-	-	-	-	-	5,50	-	-	-
Od toga: u euro	-	-	-	-	-	5,50	-	-	-
Od toga: u švicarskom franku	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.1.2. Potrošački i ostali krediti	0,41	0,16	1,45	2,19	3,23	0,95	0,27	0,19	39,2
2.1.2.1. Kratkoročno	0,32	0,16	0,86	0,79	3,05	0,82	0,07	0,09	37,9
Od toga: u euro	0,31	0,16	0,85	0,78	3,05	0,81	0,07	0,09	37,8
Od toga: u švicarskom franku	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00	8,14	8,14	0,0
2.1.2.2. Dugoročno	9,81	-	6,69	5,24	5,92	7,48	8,62	3,02	1,3
2.1.2.2.1. Od 1 do 5 godina	-	-	5,43	4,80	5,30	7,48	8,62	3,02	1,3
2.1.2.2.2. Više od 5 godina	9,81	-	7,75	5,28	6,17	-	-	-	-
Od toga: u euro	9,95	-	6,69	5,24	5,30	8,80	8,62	3,02	1,3
Od toga: u švicarskom franku	7,98	-	-	-	6,17	7,23	-	-	-
Od toga: obrtnici	4,43	0,00	5,85	4,42	5,19	2,75	4,21	2,09	2,4

	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			2015. X.	
					III.	VI.	IX.		
					Kamatna stopa				Kamatna stopa
2.2. Nefinancijska društva	6,59	4,88	4,60	4,62	3,27	2,88	3,41	2,96	649,9
2.2.1. Krediti	6,59	4,88	4,60	4,62	3,27	2,88	3,41	2,96	649,9
2.2.1.1. Kratkoročno	6,38	3,79	3,69	4,32	2,91	2,43	2,51	2,85	532,3
Od toga: u euru	6,54	3,77	3,64	4,61	3,15	2,74	3,44	3,41	426,3
Od toga: u američkom dolaru	6,03	7,06	2,73	3,16	1,78	1,10	1,66	0,61	106,1
2.2.1.2. Dugoročno	7,05	5,99	6,70	5,27	5,47	4,27	5,32	3,43	117,6
2.2.1.2.1. Od 1 do 5 godina	7,12	5,42	6,39	5,40	5,98	4,85	5,42	5,56	25,5
2.2.1.2.2. Više od 5 godina	7,03	6,58	6,76	5,18	5,32	3,56	5,31	2,85	92,0
Od toga: u euru	7,05	5,96	6,69	6,02	5,47	4,07	5,32	3,43	117,6
Od toga: u američkom dolaru	–	6,19	7,91	4,92	–	4,80	–	–	–

Tablica G7a: Kamatne stope ostvarene u trgovini depozitima na međubankovnom tržištu

vagani mjesečni prosjeci kamatnih stopa, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	O/N	T/N	S/N	Do opoziva	2 – 6 dana	1 tj.	2 tj.	1 mj.	3 mj.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2003.		3,12	3,35	2,80	3,39	3,42	3,58	3,76	4,14	4,91
2004.		4,98	4,94	4,67	5,66	4,85	5,37	5,82	5,88	6,35
2005.		2,97	4,45	4,91	4,27	3,52	3,69	4,20	4,57	5,33
2006.		2,36	2,37	2,30	2,82	2,31	2,77	2,68	3,36	3,81
2007.		4,97	5,30	4,91	4,00	5,45	5,51	5,59	5,87	5,86
2008.		5,86	5,64	4,79	–	5,22	6,59	6,50	6,88	7,38
2009.		7,22	6,97	6,30	6,50	7,76	7,79	8,53	8,98	9,31
2010.		0,89	1,23	1,25	–	1,16	1,23	1,82	1,74	2,92
2011.		0,86	0,98	1,92	–	0,89	1,22	1,46	2,25	3,31
2012.		1,09	1,67	1,37	–	1,09	1,38	2,20	1,75	3,79
2013.		0,37	0,33	1,00	–	0,73	1,01	0,63	1,02	2,36
2014.		0,34	0,36	0,83	–	0,48	0,54	0,57	0,79	0,95
2014.	prosinac	0,28	–	–	–	0,27	0,54	0,70	0,40	1,33
2015.	siječanj	0,33	–	–	–	0,26	0,36	0,60	–	–
	veljača	0,43	–	–	–	0,27	0,45	0,53	0,57	0,99
	ožujak	0,33	–	–	–	0,20	0,56	–	0,30	1,13
	travanj	0,18	–	–	–	0,14	0,42	0,73	–	0,85
	svibanj	0,15	–	–	–	0,15	0,59	0,75	–	0,90
	lipanj	0,20	–	–	–	0,13	0,50	0,80	0,70	0,83
	srpanj	0,43	0,55	–	–	0,93	0,65	1,10	0,76	–
	kolovoz	0,65	–	–	–	0,68	1,00	1,25	0,90	1,49
	rujan	1,28	2,53	–	–	1,52	1,87	2,28	1,80	1,80
	listopad	0,42	–	–	–	0,49	0,75	0,50	0,87	–
	studen	0,35	–	–	–	0,35	0,45	0,51	0,60	1,40

Tablica G7a: Kamatne stope ostvarene u trgovini depozitima na međubankovnom tržištu

U Tablici G7a iskazuju se vagani mjesečni prosjeci kamatnih stopa ostvarenih u izravnoj međusobnoj trgovini depozitima kreditnih institucija u izvještajnom mjesecu te ne uključuju izravnu i repo trgovinu vrijednosnim papirima niti transakcije s drugim pravnim i fizičkim osobama. Godišnji prosjeci izračunati su kao jednostavni prosjeci vaganih mjesečnih prosjeka. Kamatne stope detaljnije su podijeljene prema roku dospijeca: u stupcu 3 – O/N (prekonoćno dospijeca), to jest odobrenje sredstava obavlja se na dan zaključivanja

transakcije, a povrat sredstava sljedećega radnog dana, u stupcu 4 – T/N (“TOM/NEXT”), to jest odobrenje sredstava obavlja se prvi radni dan nakon dana zaključivanja transakcije, a povrat sredstava sljedećega radnog dana, u stupcu 5 – S/N (“SPOT/NEXT”), to jest odobrenje sredstava obavlja se drugi radni dan nakon dana zaključivanja transakcije, a povrat sredstava sljedećega radnog dana, u stupcu 6 dospijeca do opoziva, u stupcu 7 dospijeca 2 do 6 dana, zatim u sljedećim stupcima: 1 tjedan, 2 tjedna, 1 mjesec te 3 mjeseca.

Tablica G7b: Kamatne stope kotirane na međubankovnom tržištu (ZIBOR)
jednostavni mjesečni prosjeci jednostavnih dnevnih prosjeka kotacija banaka

Godina	Mjesec	O/N	T/N	S/N	1 tj.	2 tj.	1 mj.	3 mj.	6 mj.	9 mj.	12 mj.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2003.		3,55	3,59	3,63	3,94	4,11	5,03	5,37	5,77	–	–
2004.		5,31	5,42	5,56	5,79	6,04	10,11	7,33	7,61	–	–
2005.		3,62	3,74	3,79	4,30	4,59	5,98	6,21	6,45	–	–
2006.		2,90	2,96	3,00	3,28	3,52	4,24	4,49	4,67	4,66	4,82
2007.		5,18	5,28	5,27	5,50	5,61	5,73	5,66	5,58	5,55	5,59
2008.		5,96	6,15	6,23	6,72	6,80	6,88	7,17	7,19	7,18	7,20
2009.		7,16	7,49	7,72	8,33	8,63	9,15	8,96	8,68	8,48	8,41
2010.		1,04	1,05	1,05	1,17	1,31	1,57	2,44	3,32	3,74	4,12
2011.		1,03	1,06	1,09	1,27	1,53	2,11	3,15	3,84	4,12	4,39
2012.		1,23	1,21	1,20	1,37	1,58	2,12	3,42	4,14	4,37	4,58
2013.		0,59	0,60	0,60	0,67	0,75	0,94	1,50	2,10	2,40	2,66
2014.		0,47	0,47	0,47	0,58	0,63	0,75	0,97	1,32	1,57	1,81
2014.	prosinac	0,45	0,45	0,45	0,66	0,75	0,88	1,09	1,32	1,56	1,78
2015.	siječanj	0,47	0,47	0,47	0,66	0,76	0,88	1,08	1,30	1,55	1,78
	veljača	0,50	0,51	0,51	0,73	0,82	0,96	1,12	1,30	1,56	1,81
	ožujak	0,46	0,46	0,46	0,67	0,78	0,95	1,12	1,29	1,57	1,82
	travanj	0,36	0,35	0,35	0,51	0,62	0,80	1,01	1,25	1,52	1,77
	svibanj	0,35	0,37	0,35	0,50	0,59	0,74	0,96	1,23	1,50	1,75
	lipanj	0,50	0,50	0,50	0,52	0,53	0,62	0,87	1,32	1,57	1,80
	srpanj	0,78	0,79	0,78	0,90	0,94	1,02	1,09	1,24	1,47	1,71
	kolovoz	0,95	0,97	0,88	1,02	1,03	1,09	1,16	1,31	1,51	1,73
	rujan ^a	1,73	1,63	1,36	1,70	1,77	1,80	1,87	1,89	1,99	2,09
	listopad	1,02			1,10	1,21	1,49	1,75	1,89	2,04	2,28
	studen	0,77			0,83	0,90	1,14	1,41	1,70	1,94	2,15

^a Od 21. rujna 2015. ukinut je izračun ZIBOR-a za dospjeća T/N ("TOM/NEXT") i S/N ("SPOT/NEXT").

Tablica G7b: Kamatne stope kotirane na međubankovnom tržištu (ZIBOR) • U Tablici G7b iskazuju se jednostavni mjesečni prosjeci dnevnih vrijednosti kamatnog indeksa ZIBOR, a godišnji prosjeci jesu jednostavni prosjeci jednostavnih mjesečnih prosjeka. Indeksi ZIBOR (engl. *Zagreb Interbank Offered Rates*) jedinstvene su referentne kamatne stope na hrvatskom međubankovnom tržištu. Službeni izračun ZIBOR-a prema dospjjećima temelji se na izračunu prosječnih vrijednosti kamatnih stopa osam najvećih hrvatskih banaka kotiranih na Reutersovu sustavu točno u 11.00 sati svakoga radnog dana. Kamatne stope detaljnije su podijeljene prema roku dospjeća: u stupcu 3 – O/N

(prekonoćno dospjeće), to jest odobrenje sredstava obavlja se na dan zaključivanja transakcije, povrat sredstava sljedećega radnog dana, u stupcu 4 – T/N ("TOM/NEXT"), to jest odobrenje sredstava obavlja se prvi radni dan nakon dana zaključivanja transakcije, povrat sredstava sljedećega radnog dana, u stupcu 5 – S/N ("SPOT/NEXT"), to jest odobrenje sredstava obavlja se drugi radni dan nakon dana zaključivanja transakcije, povrat sredstava sljedećega radnog dana, u stupcu 6 tjedan dana, zatim u sljedećim stupcima: 2 tjedna, 1 mjesec, 3 mjeseca, 6 mjeseci, 9 mjeseci te 12 mjeseci.

Tablica G8a: Kamatne stope na trezorske zapise Republike Hrvatske

Godina	Mjesec	Izdani u kunama			Izdani uz valutnu klauzulu u eurima	
		3 mj.	6 mj.	12 mj.	3 mj.	12 mj.
2000.		9,97	9,43	-	-	-
2001.		6,18	7,01	-	-	-
2002.		2,66	3,45	3,77	-	-
2003.		3,41	4,31	4,80	-	-
2004.		4,64	5,74	6,38	-	-
2005.		3,96	4,65	4,99	-	-
2006.		3,07	3,37	3,87	-	-
2007.		3,29	3,49	4,08	-	-
2008.		4,39	5,24	5,98	-	7,95
2009.		6,95	7,25	7,52	-	7,09
2010.		2,19	3,28	4,01	-	3,37
2011.		2,60	3,53	3,91	3,76	3,46
2012.		2,74	3,59	3,93	2,71	3,26
2013.		0,97	1,70	2,54	0,64	1,38
2014.		0,49	0,99	1,86	0,38	0,51
2014.	prosinac	0,28	0,63	1,50	0,30	0,48
2015.	siječanj	-	0,54	1,50	0,30	0,55
	veljača	-	0,50	1,50	-	0,40
	ožujak	0,28	0,50	1,50	-	-
	travanj	-	0,50	1,50	-	0,38
	svibanj	-	-	1,50	-	0,40
	lipanj	-	0,49	1,50	-	-
	srpanj	-	-	-	-	-
	kolovoz	-	0,40	1,50	0,20	0,30
	rujan	-	-	1,50	-	-
	listopad	-	-	1,50	-	0,40
	studen	-	0,55	1,50	0,20	0,40

Tablica G8a: Kamatne stope na trezorske zapise Republike Hrvatske • U Tablici G8a iskazuju se vagani mjesečni prosjeci dnevnih kamatnih stopa ostvarenih na aukcijama trezorskih zapisa Ministarstva financija Republike Hrvatske. Dnevne kamatne stope odgovaraju ostvarenom jedinstvenom prinosu pri izdavanju na aukcijama trezorskih zapisa Ministarstva financija.

Godišnji prosjeci jesu obični prosjek vaganih mjesečnih prosjeka.

Vagani mjesečni prosjeci dnevnih kamatnih stopa izračunavaju se zasebno za trezorske zapise izdane u kunama i za trezorske zapise izdane uz valutnu klauzulu u eurima te posebno za svako ugovoreno izvorno dospjeće (91 dan, 182 ili 364 dana).

Tablica G8b: Prinosi do dospijea na obveznice Republike Hrvatske za odabrane valute i rokove dospijea

Godina	Mjesec	USD				EUR		HRK s valutnom klauzulom u EUR				HRK			
		6 g.	7 g.	9 g.	10 g.	4 g.	8 g.	5 g.	6 g.	8 g.	10 g.	2 g.	3 g.	4 g.	6 g.
2001.		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2002.		-	-	5,32	-	5,77	5,80	-	5,69	-	6,42	-	-	-	-
2003.		-	4,19	-	-	-	4,93	4,39	4,70	5,19	-	-	-	6,01	-
2004.		4,48	4,23	-	-	3,66	-	4,54	-	5,02	-	-	5,82	6,19	-
2005.		4,70	-	-	-	3,19	3,66	-	3,73	-	-	4,07	5,17	4,24	-
2006.		-	-	-	-	4,04	4,19	4,42	4,36	-	-	4,06	4,60	4,15	-
2007.		-	-	-	-	4,62	-	4,83	-	-	-	4,71	4,24	-	4,98
2008.		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5,50	-	-	5,32
2009.		-	-	-	5,83	4,51	-	-	-	-	6,44	-	-	8,14	7,95
2010.		-	-	5,66	5,69	4,30	-	-	-	-	6,05	-	5,28	5,97	5,81
2011.		-	-	6,51	6,24	5,04	-	-	-	6,47	-	4,75	5,30	5,66	6,27
2012.		-	5,45	6,68	-	-	-	-	-	6,60	5,86	6,36	4,63	5,54	6,63
2013.		5,17	5,08	5,90	5,71	-	-	-	4,59	-	4,16	3,35	3,74	4,17	4,99
2014.		4,68	4,95	5,20	5,47	3,08	3,83	3,64	4,19	4,29	4,64	2,87	3,67	3,91	4,23
2014.	prosinac	4,64	-	5,03	-	2,65	-	3,48	-	3,76	4,05	2,48	3,39	3,45	-
2015.	sijećanj	4,49	-	4,76	-	2,72	-	3,23	-	3,55	3,99	2,18	2,93	3,30	-
	veljaća	4,47	-	4,70	-	-	-	3,13	-	-	-	2,13	2,75	-	-
	oćujak	4,38	-	4,58	-	-	-	2,90	-	-	-	2,24	2,62	-	-
	travanj	4,33	-	4,57	-	-	-	2,83	-	-	-	2,03	2,43	-	-
	svibanj	4,45	-	4,82	-	-	-	2,73	-	-	-	1,86	2,32	-	-
	lipanj	4,72	-	5,11	-	-	-	3,07	-	-	-	2,28	2,65	-	-
	srpanj	4,78	-	5,21	-	-	-	3,31	-	-	-	2,4	2,78	-	-
	kolovoz	4,79	-	-	-	-	-	3,09	-	-	-	2,34	2,62	-	-
	rujan	4,69	-	-	-	-	-	2,94	-	-	-	2,79	2,85	2,91	-
	listopad	-	4,93	-	-	-	-	-	-	-	-	2,7	3,07	2,93	-
	studenj	-	5,09	-	-	-	-	-	-	-	-	2,64	2,89	3,26	-

Tablica G8b: Prinosi do dospijea na obveznice Republike Hrvatske za odabrane valute i rokove dospijea • U Tablici G8b iskazuju se prosječni mjesećni i godišnji prinosi do dospijea na obveznice Republike Hrvatske za odabrane valute i rokove.

Prosjećni mjesećni prinosi do dospijea obićni su prosjek dnevnih prinosa do dospijea.

Prosjećni godišnji prinosi su obićni prosjek mjesećnih prosjeka.

Dnevni se prinosi raćunaju za svako preostalo dospijee (zaokruženo na cijeli broj godina) tako da se obveznice prvo grupiraju u skupine prema preostalom roku dospijea, a zatim se raćuna obićni prosjek u svakoj takvoj skupini. Preostalo dospijee obveznice na dan raćuna se kao prirodno zaokruženi broj (interval $t-0,5$ do $t+0,5$) uz pretpostavku godine s 365 dana.

Ovisno o trćištu na kojemu su obveznice izdane, u Republici Hrvatskoj ili na inozemnim trćištima kapitala, i s obzirom na raspoloživost podataka za izraćun prinosa do dospijea,

primijenjena je djelomićno razlićita metodologija.

a) Obveznice izdane na domaćem trćištu kapitala

Dnevni prinosi do dospijea izraćunavaju se na temelju vaganog prosjeka ostvarene prosjećne cijene trgovanja na svim segmentima trgovanja Zagrebaćke burze.

Dnevni prinosi izraćunavaju se i u slućaju da odrećenog dana nisu ostvarene transakcije trgovanja, uz pretpostavku zadržavanja zadnje prosjećne cijene.

Dnevni prinosi ne izraćunavaju se na dane državnih praznika i blagdana u RH.

b) Obveznice izdane na inozemnim trćištima kapitala

Dnevni se prinosi do dospijea preuzimaju preko Bloombergova financijskog servisa, a izraćunati su na temelju dnevnih podataka o zadnjoj ponudbenoj ("bid") kotiranoj cijeni.

U izraćun prosjećnoga mjesećnog prinosa ne uzimaju se dani za koje nije raspoloživ podatak o dnevnom prinosu.

Tablica G10a: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke

Godina	Mjesec	EUR/HRK	ATS/HRK	FRF/HRK	100 ITL/HRK	CHF/HRK	GBP/HRK	USD/HRK	DEM/HRK
2000.		7,633852	0,554774	1,163773	0,394256	4,903244	12,530514	8,287369	3,903127
2001.		7,471006	0,542939	1,138947	0,385845	4,946810	12,010936	8,339153	3,819865
2002.		7,406976				5,049125	11,793108	7,872490	
2003.		7,564248				4,978864	10,943126	6,704449	
2004.		7,495680				4,854986	11,048755	6,031216	
2005.		7,400047				4,780586	10,821781	5,949959	
2006.		7,322849				4,656710	10,740292	5,839170	
2007.		7,336019				4,468302	10,731537	5,365993	
2008.		7,223178				4,553618	9,101622	4,934417	
2009.		7,339554				4,861337	8,233112	5,280370	
2010.		7,286230				5,285859	8,494572	5,500015	
2011.		7,434204				6,035029	8,566138	5,343508	
2012.		7,517340				6,237942	9,269634	5,850861	
2013.		7,573548				6,154290	8,922067	5,705883	
2014.		7,630014				6,282424	9,465973	5,749322	
2014.	prosinač	7,667075				6,376859	9,721678	6,212358	
2015.	siječanj	7,679826				7,055198	10,006643	6,595428	
	veljača	7,709544				7,264551	10,389484	6,785967	
	ožujak	7,648124				7,204249	10,578519	7,047619	
	travanj	7,594858				7,318723	10,520414	7,057815	
	svibanj	7,553892				7,267976	10,466002	6,762653	
	lipanj	7,565026				7,247859	10,495691	6,761819	
	srpanj	7,579293				7,231352	10,716827	6,879663	
	kolovoz	7,554396				7,013592	10,588957	6,784488	
	rujan	7,574467				6,942959	10,364283	6,745421	
	listopad	7,622835				7,006613	10,392797	6,780515	
	studenj	7,598376				7,016779	10,750593	7,063317	

Tablica G10a: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke • Godišnji prosjeci srednjih deviznih tečajeva HNB-a izračunati su na osnovi srednjih deviznih tečajeva za radne dane u godini, prema tečajnicama HNB-a koje po datumu primjene pripadaju razdoblju izračuna.

Mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva HNB-a izračunati su na osnovi srednjih deviznih tečajeva za radne dane u mjesecu, prema tečajnicama HNB-a koje po datumu primjene pripadaju razdoblju izračuna.

Podaci o godišnjim i mjesečnim prosjecima srednjih deviznih

tečajeva HNB-a prikazani su za odabrane valute od 1992. godine do danas i iskazani su u kunama. Za razdoblja izračuna od početka 1992. godine, kad je hrvatski dinar bio zakonito sredstvo plaćanja u Republici Hrvatskoj, pa do uvođenja kune 30. svibnja 1994. godišnji i mjesečni prosjeci iskazani su u kunskoj vrijednosti tako da su iznosi denominirani dijeljenjem s tisuću (1000).

Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva za euro u razdoblju od 1992. do kraja 1998. prosjeci su srednjih deviznih tečajeva koji su se primjenjivali za ECU.

Tablica G10b: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja

Godina	Mjesec	EUR/HRK	ATS/HRK	FRF/HRK	100 ITL/HRK	CHF/HRK	GBP/HRK	USD/HRK	DEM/HRK
2000.		7,598334	0,552192	1,158359	0,392421	4,989712	12,176817	8,155344	3,884966
2001.		7,370030	0,535601	1,123554	0,380630	4,977396	12,101856	8,356043	3,768237
2002.		7,442292				5,120256	11,451442	7,145744	
2003.		7,646909				4,901551	10,860544	6,118506	
2004.		7,671234				4,971314	10,824374	5,636883	
2005.		7,375626				4,744388	10,753209	6,233626	
2006.		7,345081				4,571248	10,943208	5,578401	
2007.		7,325131				4,412464	9,963453	4,985456	
2008.		7,324425				4,911107	7,484595	5,155504	
2009.		7,306199				4,909420	8,074040	5,089300	
2010.		7,385173				5,929961	8,608431	5,568252	
2011.		7,530420				6,194817	8,986181	5,819940	
2012.		7,545624				6,245343	9,219971	5,726794	
2013.		7,637643				6,231758	9,143593	5,549000	
2014.		7,661471				6,368108	9,784765	6,302107	
2014.	prosinac	7,661471				6,368108	9,784765	6,302107	
2015.	siječanj	7,694064				7,356405	10,217880	6,777717	
	veljača	7,687811				7,208449	10,542802	6,842124	
	ožujak	7,644596				7,308409	10,456293	7,050259	
	travanj	7,590100				7,231421	10,599218	6,896956	
	svibanj	7,581258				7,336228	10,552976	6,900836	
	lipanj	7,580660				7,296112	10,723808	6,829423	
	srpanj	7,591043				7,128409	10,816533	6,917298	
	kolovoz	7,544416				6,952097	10,300950	6,687126	
	rujan	7,632078				6,980772	10,317802	6,793127	
	listopad	7,599739				6,993410	10,600836	6,908226	
	studen	7,626782				6,987432	10,835036	7,199832	

Tablica G10b: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja • Tablica prikazuje srednje devizne tečajeve HNB-a koji se primjenjuju posljednjega dana promatranog razdoblja.

Podaci o srednjim deviznim tečajevima HNB-a prikazani su za odabrane valute od 1992. godine do danas i iskazani su u kunama. Za razdoblja od početka vremenske serije 1992. godine

do uvođenja kune 30. svibnja 1994. srednji devizni tečajevi koji se primjenjuju na kraju razdoblja iskazani su u kunskoj vrijednosti tako da su iznosi denominirani dijeljenjem s tisuću (1000).

Srednji devizni tečajevi za euro koji su se primjenjivali posljednjeg dana promatranog razdoblja od 1992. do kraja 1998. srednji su devizni tečajevi na kraju razdoblja koji su se primjenjivali za ECU.

Tablica G11: Trgovanje banaka stranim sredstvima plaćanja

u milijunima eura, tekući tečaj

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.			
						III.	VI.	IX.	X.
A. Kupnja stranih sredstava plaćanja									
1. Pravne osobe	21.453,6	20.628,9	19.837,3	15.625,9	18.318,4	1.450,3	1.289,7	2.042,0	1.507,8
2. Fizičke osobe	4.878,0	5.264,9	5.060,8	5.083,6	5.519,3	442,9	527,5	481,0	424,1
2.1. Domaće fizičke osobe	4.251,3	4.867,9	4.647,1	4.733,2	5.036,8	433,9	460,3	422,8	407,8
2.2. Strane fizičke osobe	626,7	397,0	413,7	350,5	482,5	9,0	67,2	58,2	16,4
3. Domaće banke	11.171,3	10.406,6	10.237,5	11.351,5	10.132,4	878,8	1.073,3	1.514,1	1.103,4
4. Strane banke	5.548,6	5.226,3	6.023,2	6.063,8	6.736,7	568,6	596,1	844,3	631,8
5. Hrvatska narodna banka	350,1	596,7	724,4	214,9	240,2	-	-	-	268,3
Ukupno (1+2+3+4+5)	43.401,6	42.123,5	41.883,2	38.339,8	40.947,0	3.340,5	3.486,6	4.881,4	3.935,4
B. Prodaja stranih sredstava plaćanja									
1. Pravne osobe	21.930,5	20.809,2	20.355,7	20.189,4	23.579,1	1.804,2	1.640,5	2.381,7	1.720,8
2. Fizičke osobe	1.815,9	1.760,2	1.461,3	1.443,8	1.444,7	136,6	125,6	149,7	129,9
2.1. Domaće fizičke osobe	1.800,5	1.743,3	1.450,8	1.436,1	1.435,5	136,4	125,3	148,5	129,6
2.2. Strane fizičke osobe	15,4	16,9	10,5	7,7	9,2	0,2	0,4	1,2	0,4
3. Domaće banke	11.171,3	10.406,6	10.237,5	11.351,5	10.132,4	878,8	1.073,3	1.514,1	1.103,4
4. Strane banke	5.455,0	5.730,2	7.159,4	7.082,2	7.135,4	661,5	599,4	746,7	918,9
5. Hrvatska narodna banka	363,7	-	58,1	-	-	-	-	-	-
Ukupno (1+2+3+4+5)	40.736,5	38.706,2	39.272,0	40.066,9	42.291,6	3.481,0	3.438,7	4.792,1	3.873,1
C. Neto kupnja stranih sredstava plaćanja banaka (A-B)									
1. Pravne osobe	-476,9	-180,3	-518,4	-4.563,4	-5.260,7	-353,8	-350,7	-339,6	-213,0
2. Fizičke osobe	3.062,1	3.504,7	3.599,5	3.639,8	4.074,7	306,2	401,8	331,3	294,2
2.1. Domaće fizičke osobe	2.450,8	3.124,6	3.196,3	3.297,1	3.601,3	297,5	335,0	274,3	278,2
2.2. Strane fizičke osobe	611,2	380,1	403,2	342,7	473,4	8,7	66,8	57,0	16,0
3. Strane banke	93,6	-503,9	-1.136,2	-1.018,4	-398,7	-92,9	-3,2	97,6	-287,2
4. Hrvatska narodna banka	-13,6	596,7	666,3	214,9	240,2	-	-	-	268,3
Ukupno (1+2+3+4)	2.665,2	3.417,2	2.611,2	-1.727,1	-1.344,6	-140,5	47,9	89,3	62,3
Bilješka: Ostale transakcije Hrvatske narodne banke									
Kupnja stranih sredstava plaćanja	238,5	968,2	1.016,3	784,6	420,6	500,9	201,5	1,3	0,8
Od toga: s MF-om	238,5	968,2	1.016,3	784,6	420,6	500,9	201,5	1,3	0,8
Prodaja stranih sredstava plaćanja	233,1	0,0	246,1	228,4	392,2	7,2	45,8	14,9	15,9
Od toga: s MF-om	233,1	0,0	246,1	159,0	0,0	0,0	-	0,0	0,0

Tablica G11: Trgovanje banaka stranim sredstvima plaćanja • Podaci o trgovanju banaka stranim sredstvima plaćanja obuhvaćaju promptne (spot) transakcije kupnje i prodaje stranih sredstava plaćanja na domaćem deviznom tržištu. Promptni poslovi su ugovorene transakcije kupoprodaje deviza koje se realiziraju najkasnije u roku od 48 sati.

Transakcije su klasificirane prema kategorijama sudionika

(pravne i fizičke osobe, domaće i strane banke i Hrvatska narodna banka). Izvor su podataka izvješća banaka o trgovanju stranim sredstvima plaćanja uključujući i podatke o kupnji i prodaji stranih sredstava plaćanja od fizičkih osoba preko ovlaštenih mjenjača.

Ostale transakcije HNB-a obuhvaćaju kupnju i prodaju stranih sredstava plaćanja koje HNB obavlja u ime drugih.

H. Gospodarski odnosi s inozemstvom

Tablica H1: Platna bilanca – svodna tablica^{a,b,c}

u milijunima eura

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2014.				2015.	
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.	1.tr.	2.tr. ^d
A. TEKUĆE TRANSAKCIJE (1+6)	-489,7	-318,2	-22,0	438,1	339,7	-1.491,2	-371,8	2.800,0	-597,3	-1.283,3	3,0
1. Roba, usluge i primarni dohodak (2+5)	-1.552,1	-1.505,0	-1.240,4	-690,8	-535,7	-1.689,6	-560,2	2.542,9	-828,8	-1.589,1	-303,2
1.1. Prihodi	17.919,1	19.062,1	19.279,5	19.622,3	20.833,7	3.308,3	5.179,1	8.302,7	4.043,6	3.676,2	5.793,4
1.2. Rashodi	19.471,2	20.567,2	20.520,0	20.313,1	21.369,4	4.997,9	5.739,3	5.759,7	4.872,4	5.265,3	6.096,6
2. Roba i usluge (3+4)	-149,1	-184,6	222,9	209,9	883,8	-1.343,9	-112,5	3.020,7	-680,4	-1.361,1	117,7
2.1. Prihodi	17.006,8	18.109,2	18.314,5	18.756,5	20.024,8	3.075,7	4.914,3	8.049,1	3.985,6	3.362,9	5.471,2
2.2. Rashodi	17.155,9	18.293,8	18.091,6	18.546,6	19.140,9	4.419,7	5.026,7	5.028,5	4.666,1	4.724,0	5.353,5
3. Roba	-5.925,1	-6.383,9	-6.296,4	-6.579,3	-6.356,2	-1.548,4	-1.875,9	-1.631,7	-1.300,1	-1.684,0	-1.755,7
3.1. Prihodi	8.058,0	8.742,2	8.673,5	8.918,8	9.759,6	2.205,2	2.393,4	2.573,8	2.587,2	2.337,0	2.734,3
3.2. Rashodi	13.983,1	15.126,1	14.969,9	15.498,1	16.115,7	3.753,6	4.269,3	4.205,5	3.887,3	4.021,0	4.490,1
4. Usluge	5.775,9	6.199,3	6.519,3	6.789,2	7.240,0	204,5	1.763,5	4.652,4	619,6	323,0	1.873,5
4.1. Prihodi	8.948,8	9.367,0	9.641,0	9.837,7	10.265,2	870,5	2.520,8	5.475,4	1.398,4	1.025,9	2.736,9
4.2. Rashodi	3.172,9	3.167,8	3.121,7	3.048,5	3.025,2	666,0	757,4	823,0	778,8	703,0	863,4
5. Primarni dohodak	-1.403,0	-1.320,4	-1.463,3	-900,7	-1.419,6	-345,7	-447,7	-477,7	-148,4	-228,0	-420,9
5.1. Prihodi	912,3	953,0	965,0	865,8	808,9	232,5	264,9	253,5	58,0	313,3	322,2
5.2. Rashodi	2.315,2	2.273,4	2.428,4	1.766,5	2.228,4	578,2	712,6	731,2	206,3	541,3	743,1
6. Sekundarni dohodak	1.062,4	1.186,9	1.218,4	1.128,9	875,4	198,4	188,4	257,1	231,5	305,8	306,3
6.1. Prihodi	1.629,7	1.737,2	1.804,0	1.903,6	1.898,8	515,8	443,7	463,3	476,1	600,6	549,7
6.2. Rashodi	567,3	550,3	585,6	774,7	1.023,4	317,4	255,4	206,2	244,6	294,8	243,5
B. KAPITALNE TRANSAKCIJE	59,6	37,6	48,5	47,4	54,3	2,0	13,2	8,3	30,8	12,0	38,3
C. FINANCIJSKE TRANSAKCIJE	-1.340,8	-1.413,2	-416,0	-393,6	-179,0	-1.162,1	-356,9	1.690,3	-350,4	-963,6	53,9
1. Izravna ulaganja	-938,6	-1.184,4	-1.196,9	-821,5	-1.307,2	-263,8	-363,3	-308,8	-371,5	-291,1	-70,9
1.1. Sredstva	125,3	-169,3	-63,5	-118,4	1.585,7	4,5	1.753,6	102,8	-275,3	102,8	33,4
1.2. Obveze	1.063,9	1.015,1	1.133,4	703,0	2.893,0	268,3	2.116,9	411,6	96,2	393,9	104,3
2. Portfeljna ulaganja	-401,1	-582,5	-1.746,3	-1.886,1	705,7	-6,3	80,8	504,8	126,4	-387,1	-225,9
2.1. Sredstva	408,0	-491,9	311,5	-87,2	404,9	-10,1	45,6	218,6	150,7	68,3	-126,1
2.2. Obveze	809,2	90,6	2.057,7	1.799,0	-300,8	-3,7	-35,2	-286,2	24,4	455,4	99,8
3. Financijski derivati	252,7	75,2	-56,8	19,8	15,4	3,7	-1,5	-2,0	15,1	59,8	10,2
4. Ostala ulaganja	-337,6	-122,2	2.538,2	449,8	937,0	-94,4	-281,7	1.903,9	-590,8	-1.460,8	663,4
4.1. Sredstva	-689,2	-244,6	-605,6	-154,8	840,7	605,4	-487,4	1.802,3	-1.079,6	-724,5	943,0
4.2. Obveze	-351,6	-122,4	-3.143,8	-604,6	-96,3	699,8	-205,6	-101,6	-488,8	736,2	279,6
5. Međunarodne pričuve HNB-a	83,8	400,6	45,8	1.844,4	-529,9	-801,3	208,7	-407,7	470,4	1.115,5	-322,8
D. NETO POGREŠKE I PROPUSTI	-910,7	-1.132,7	-442,4	-879,1	-573,0	327,2	1,8	-1.118,0	216,1	307,7	12,6

^a Od 31. listopada 2014. podaci su izrađeni prema novoj metodologiji koju propisuje šesto izdanje Priručnika za sastavljanje platne bilance i stanja međunarodnih ulaganja (BPM6) te novoj sektorskoj klasifikaciji institucionalnih jedinica u skladu sa standardom ESA 2010. ^b Podaci uključuju i kružna izravna ulaganja (engl. *round tripping*), čiji je učinak povećanje izravnih ulaganja u oba smjera (u Republiku Hrvatsku i inozemstvo) za isti iznos. Ta vrsta izravnih ulaganja evidentirana je u prosincu 2008. (825,7 mil. EUR), kolovozu 2009. (666,5 mil. EUR), prosincu 2010. (-618,6 mil. EUR) i lipnju 2014. (1.485,8 mil. EUR). ^c U cijeloj seriji podataka HBOR je reklasificiran iz Ostalih sektora u sektor Opća država.

^d Preliminarni podaci

Napomena: U poziciji neto pogrešaka i propusta nalazi se i protustavka dijela prihoda od usluga putovanja koji se odnosi na takve prihode koji nisu zabilježeni u evidenciji kreditnih institucija.

Tablice H1 – H6: Platna bilanca • Platna bilanca Republike Hrvatske sistematičan je prikaz vrijednosti ekonomskih transakcija hrvatskih rezidenata s inozemstvom u određenom razdoblju. Od 1993. do kraja 2013. platna bilanca sastavljala se u skladu s metodologijom koju je preporučio Međunarodni monetarni fond u 5. izdanju svog priručnika za sastavljanje platne bilance (priručnik BPM5), dok se, počevši s 2014. godinom, platna bilanca sastavlja prema 6. izdanju priručnika (priručnik BPM6). Također, s početkom primjene priručnika BPM6, u skladu s novom metodologijom, rekonstruirane su i povijesne serije podataka platne bilance za godine 2000. – 2013.

Tri su vrste izvora podataka za sastavljanje platne bilance: 1.

procjene i statistička istraživanja koje provodi Hrvatska narodna banka, 2. specijalizirana izvješća Hrvatske narodne banke (o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom, monetarnoj statistici, statistici vrijednosnih papira i međunarodnim pričuvama) te 3. izvješća državnih institucija (Državnog zavoda za statistiku, Ministarstva financija, Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje).

Platna bilanca Republike Hrvatske iskazuje se u tri valute: u euru (EUR), američkom dolaru (USD) i kuni (HRK). U sva tri slučaja rabe se isti izvori podataka i primjenjuju se ista načela obuhvata transakcija i kompiliranja pojedinih stavki. Izvorni podaci iskazani su u različitim valutama, pa je vrijednost

Tablica H2: Platna bilanca – roba i usluge^a

u milijunima eura

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2014.				2015.	
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.	1.tr.	2.tr. ^b
Roba	-5.925,1	-6.383,9	-6.296,4	-6.579,3	-6.356,2	-1.548,4	-1.875,9	-1.631,7	-1.300,1	-1.684,0	-1.755,7
1. Prihodi	8.058,0	8.742,2	8.673,5	8.918,8	9.759,6	2.205,2	2.393,4	2.573,8	2.587,2	2.337,0	2.734,3
1.1. Izvoz (fob) u vanjskotrgovinskoj statistici	8.898,4	9.533,4	9.449,2	9.505,5	10.261,1	2.325,7	2.522,3	2.685,9	2.727,1	2.548,3	2.908,2
1.2. Prilagodbe za obuhvat	-873,7	-864,8	-968,0	-677,7	-625,3	-153,9	-158,3	-144,1	-169,0	-241,2	-199,8
1.3. Neto izvoz u poslovnima preprodaje robe	26,4	25,2	12,6	12,2	18,0	4,2	2,8	6,2	4,8	3,3	3,9
1.4. Nemonetarno zlato	6,9	48,4	179,7	78,7	105,8	29,1	26,7	25,7	24,3	26,6	22,0
2. Rashodi	13.983,1	15.126,1	14.969,9	15.498,1	16.115,7	3.753,6	4.269,3	4.205,5	3.887,3	4.021,0	4.490,1
2.1. Uvoz (cif) u vanjskotrgovinskoj statistici	15.134,1	16.282,5	16.214,5	16.513,9	17.105,0	3.977,6	4.515,7	4.498,9	4.112,9	4.271,0	4.765,6
2.2. Prilagodbe za obuhvat	-451,6	-438,6	-512,3	-270,3	-238,9	-48,5	-49,9	-96,5	-44,1	-57,7	-62,0
2.3. Prilagodbe za klasifikaciju	-703,9	-718,1	-732,9	-746,5	-774,2	-180,0	-204,5	-203,7	-186,1	-193,1	-215,5
2.4. Nemonetarno zlato	4,5	0,3	0,7	0,9	23,8	4,6	8,0	6,7	4,5	0,9	2,0
Usluge	5.775,9	6.199,3	6.519,3	6.789,2	7.240,0	204,5	1.763,5	4.652,4	619,6	323,0	1.873,5
1. Usluge oplemenjivanja robe u vlasništvu drugih	158,8	192,1	192,3	188,3	225,1	49,8	56,2	55,6	63,5	72,3	65,7
1.1. Prihodi	243,4	252,4	271,7	220,4	237,5	52,3	59,3	59,2	66,8	75,5	69,7
1.2. Rashodi	84,6	60,4	79,4	32,2	12,4	2,4	3,1	3,6	3,3	3,2	4,1
2. Prijevoz	316,5	277,6	267,6	251,0	296,9	32,0	67,2	127,0	70,6	39,3	69,4
2.1. Prihodi	999,1	977,8	966,6	934,4	998,9	189,9	248,5	317,9	242,6	203,8	262,7
2.2. Rashodi	682,6	700,1	699,0	683,4	702,0	157,9	181,2	190,9	172,0	164,5	193,4
3. Putovanja – turizam	5.600,8	5.984,4	6.136,1	6.522,5	6.767,1	157,1	1.649,4	4.467,5	493,1	219,3	1.729,0
3.1. Prihodi	6.230,0	6.616,8	6.858,0	7.202,4	7.401,7	298,5	1.820,7	4.659,7	622,8	340,9	1.937,3
3.1.1. Poslovni razlozi	236,6	225,4	233,1	225,5	194,0	28,4	73,9	49,7	42,1	32,4	78,6
3.1.2. Osobni razlozi	5.993,4	6.391,4	6.624,9	6.976,9	7.207,7	270,1	1.746,9	4.610,0	580,7	308,5	1.858,7
3.2. Rashodi	629,2	632,4	722,0	679,8	634,6	141,4	171,4	192,1	129,7	121,6	208,3
3.2.1. Poslovni razlozi	180,6	183,6	224,6	211,6	180,4	43,2	50,8	41,8	44,5	32,9	56,7
3.2.2. Osobni razlozi	448,6	448,8	497,4	468,2	454,2	98,2	120,5	150,3	85,2	88,7	151,6
4. Ostale usluge	-300,2	-254,8	-76,7	-172,6	-49,1	-34,4	-9,4	2,2	-7,5	-7,9	9,5
4.1. Prihodi	1.476,3	1.520,0	1.544,7	1.480,5	1.627,1	329,9	392,3	438,7	466,3	405,8	467,1
4.2. Rashodi	1.776,5	1.774,8	1.621,4	1.653,1	1.676,2	364,3	401,7	436,4	473,8	413,7	457,7
Od toga: FISIM	-191,6	-258,2	-127,6	-189,2	-130,5	-25,2	-33,6	-37,1	-34,6	-32,2	-31,0
Prihodi	-20,4	-8,5	-4,1	-4,3	8,9	4,0	1,8	3,0	0,1	1,9	0,5
Rashodi	171,2	249,7	123,5	184,9	139,4	29,2	35,4	40,1	34,7	34,1	31,5

^a Od 31. listopada 2014. podaci su zrađeni prema novoj metodologiji koju propisuje šesto izdanje Priručnika za sastavljanje platne bilance i stanja međunarodnih ulaganja (BPM6) te novoj sektorskoj klasifikaciji institucionalnih jedinica u skladu sa standardom ESA 2010. ^b Preliminarni podaci

transakcija potrebno preračunati iz originalne valute u izvještajnu valutu primjenom tečajeva s tečajnice Hrvatske narodne banke na jedan od sljedećih načina:

- primjenom srednjih tečajeva na dan transakcije
- primjenom prosječnih mjesečnih ili tromjesečnih srednjih tečajeva kad nije poznat datum transakcije
- primjenom tečaja na kraju razdoblja za izračun promjene vrijednosti transakcija između dva razdoblja; iz stanja iskazanih na kraju razdoblja u originalnoj valuti izračunava se vrijednost promjene u originalnoj valuti, koja se primjenom prosječnoga srednjeg tečaja u promatranom razdoblju preračunava u vrijednost promjene u izvještajnoj valuti.

Stavke platne bilance koje se odnose na izvoz i uvoz robe slazu se od podataka Državnog zavoda za statistiku o ostvarenoj robnoj razmjeni Republike Hrvatske s inozemstvom. Pridruživanjem Republike Hrvatske Europskoj uniji 1. srpnja 2013. statistički podaci o robnoj razmjeni Republike Hrvatske s inozemstvom dobivaju se iz dva različita izvora: Intrastat obrasca za statistiku robne razmjene između zemalja članica EU-a (Intrastat) i Jedinственe carinske deklaracije za statistiku robne razmjene sa zemljama nečlanicama EU-a (Extrastat). Ti se podaci u skladu

s preporučenom metodologijom prilagođuju za obuhvat i klasifikaciju. U skladu s metodologijom, izvoz i uvoz robe iskazuju se u platnoj bilanci prema paritetu fob. Vrijednost izvoza prema tom paritetu već je sadržana u spomenutom izvješću DZS-a, dok se vrijednost uvoza prema paritetu fob do 2007. godine procjenjivala uz pomoć istraživanja Hrvatske narodne banke koje se provodilo na stratificiranom uzorku uvoznika, na osnovi čijih se rezultata procjenjivao udio usluga prijevoza i osiguranja za koji se umanjuje originalna vrijednost uvoza prema paritetu cif iz navedenog izvješća DZS-a. U razdoblju od 1995. do 2001. taj je udio iznosio 7,10% (procijenjen samo na uzorku najvećih i velikih uvoznika), a od 2002. godine on iznosi 3,73%. Hrvatska narodna banka ponovno je provela istovrsnu anketu krajem 2006. (za uvoz u prethodnoj godini). Nova je anketa pokazala da se udio troškova prijevoza i osiguranja nastavio smanjivati te je iznosio 3,03%. Taj se udio počeo primjenjivati od obračuna za prvo tromjesečje 2007. godine. Radi veće pouzdanosti 2011. pristupilo se procjeni koeficijenta cif/fob na temelju raspoloživih podataka DZS-a o robnom uvozu. Za svaku godinu posebno, počevši od 2008., na temelju robe uvezene na paritetu fob i sličnim paritetima izračunati su udjeli usluga prijevoza i osiguranja.

Tablica H3: Platna bilanca – primarni i sekundarni dohodak^a

u milijunima eura

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2014.				2015.	
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.	1.tr.	2.tr. ^b
Primarni dohodak	-1.403,0	-1.320,4	-1.463,3	-900,7	-1.419,6	-345,7	-447,7	-477,7	-148,4	-228,0	-420,9
1. Naknade zaposlenima	620,8	634,9	710,8	713,1	716,9	154,5	175,1	179,1	208,2	202,5	228,7
1.1. Prihodi	657,1	673,4	749,4	758,2	750,1	162,2	185,1	186,5	216,4	209,1	238,8
1.2. Rashodi	36,3	38,5	38,6	45,1	33,2	7,6	10,0	7,4	8,2	6,6	10,0
2. Dohodak od izravnih ulaganja	-1.088,6	-954,8	-1.006,0	-585,1	-990,7	-216,0	-315,9	-369,4	-89,5	-137,5	-343,4
2.1. Prihodi	84,5	60,1	-19,4	-111,4	-157,2	20,3	33,1	6,3	-217,0	59,2	27,7
2.1.1. Dividende i povlačenja dobiti iz kvazidruštava	66,1	44,4	31,5	29,2	27,7	9,1	11,4	4,6	2,6	8,2	9,4
2.1.2. Zadržana dobit	7,3	-7,4	-70,8	-164,3	-212,7	4,6	15,2	-5,7	-226,9	44,2	11,8
2.1.3. Dohodak od dužničkih odnosa (kamate)	11,1	23,2	19,8	23,7	27,8	6,6	6,5	7,3	7,3	6,8	6,4
2.2. Rashodi	1.173,1	1.014,9	986,6	473,7	833,5	236,3	349,0	375,7	-127,5	196,7	371,1
2.2.1. Dividende i povlačenja dobiti iz kvazidruštava	427,1	520,0	542,0	599,8	329,1	21,1	272,8	22,2	12,9	78,9	382,4
2.2.2. Zadržana dobit	530,5	279,2	255,2	-300,1	341,7	174,4	35,1	313,2	-181,0	73,7	-56,7
2.2.3. Dohodak od dužničkih odnosa (kamate)	215,5	215,6	189,4	174,1	162,6	40,7	41,1	40,3	40,5	44,1	45,4
3. Dohodak od portfeljnih ulaganja	-304,7	-352,1	-495,3	-611,2	-691,1	-165,2	-184,5	-178,3	-163,1	-182,8	-206,7
3.1. Prihodi	40,6	49,5	35,7	43,1	46,1	6,9	8,6	14,8	15,7	7,5	8,7
3.2. Rashodi	345,2	401,6	531,0	654,3	737,2	172,2	193,1	193,1	178,8	190,3	215,4
4. Dohodak od ostalih ulaganja	-693,4	-760,1	-821,7	-549,9	-589,2	-154,7	-153,5	-143,1	-137,9	-141,5	-135,6
4.1. Prihodi	67,3	58,2	50,4	43,6	35,3	7,4	7,0	11,9	8,9	6,3	11,0
4.2. Rashodi	760,6	818,3	872,1	593,4	624,5	162,2	160,5	155,0	146,8	147,8	146,5
5. Dohodak od međunarodnih pričuva	62,8	111,8	148,9	132,4	134,6	35,6	31,1	34,0	33,9	31,3	36,1
5.1. Prihodi	62,8	111,8	148,9	132,4	134,6	35,6	31,1	34,0	33,9	31,3	36,1
5.2. Rashodi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sekundarni dohodak	1.062,4	1.186,9	1.218,4	1.128,9	875,4	198,4	188,4	257,1	231,5	305,8	306,3
1. Opća država	-65,4	-85,4	-99,9	-277,1	-579,3	-215,7	-152,3	-92,0	-119,3	-188,2	-82,2
1.1. Prihodi	279,1	220,7	211,5	242,4	155,8	31,3	35,5	45,5	43,4	30,2	89,2
1.2. Rashodi	344,4	306,0	311,3	519,5	735,1	247,0	187,8	137,6	162,7	218,4	171,4
2. Ostali sektori	1.127,8	1.272,2	1.318,2	1.406,0	1.454,7	414,1	340,6	349,2	350,8	494,0	388,5
2.1. Prihodi	1.350,6	1.516,5	1.592,5	1.661,2	1.743,0	484,5	408,2	417,7	432,6	570,4	460,6
2.2. Rashodi	222,8	244,3	274,2	255,2	288,3	70,4	67,6	68,6	81,8	76,4	72,1

^a Od 31. listopada 2014. podaci su izrađeni prema novoj metodologiji koju propisuje šesto izdanje Priručnika za sastavljanje platne bilance i stanja međunarodnih ulaganja (BPM6) te novoj sektorskoj klasifikaciji institucionalnih jedinica u skladu sa standardom ESA 2010. ^b Preliminarni podaci

Tako je za 2008. godinu procijenjen koeficijent od 4,1%, u 2009. 4,4%, a u 2010. 4,7%. Za svaku iduću godinu podatak se na isti način ponovno procjenjuje. Ovdje treba reći da primjenom priručnika BPM6 popravci robe više nisu dio uvoza i izvoza robe, već postaju dijelom računa usluga. U tom smislu serija podataka od 2000. godine također je rekonstruirana na taj način. Tretman goriva i ostale robe koja čini opskrbu stranih prijevoznih sredstava u Hrvatskoj ili domaćih prijevoznih sredstava u inozemstvu ostaje nepromijenjen, odnosno sadržan je u uvozu i izvozu robe.

Od 1999., na osnovi rezultata Istraživanja o potrošnji inozemnih putnika u Hrvatskoj i domaćih putnika u inozemstvu, stavka izvoza robe dopunjuje se procijenjenom vrijednošću robe prodane stranim putnicima i turistima i iznesene iz Republike Hrvatske, a stavka uvoza robe dopunjuje se procijenjenom vrijednošću robe koju su hrvatski građani osobno uvezli iz susjednih zemalja (troškovi za tzv. šoping). Ovakav tretman također je usklađen s priručnikom BPM6.

Treba isto tako reći da, za razliku od priručnika BPM5, serija podataka počevši od 2000. godine, koja slijedi metodologiju propisanu priručnikom BPM6, obuhvaća samo robu kod koje dolazi do promjene vlasništva između rezidenta i nerezidenta. Drugim riječima, roba koja se uvozi i izvozi s motivom dorade, obrade ili

oplemenjivanja nije više predmet robne razmjene u platnoj bilanci. Počevši s 2014. godinom, uvoz i izvoz robe koja je predmet prekograničnog oplemenjivanja HNB prati posebnim statističkim istraživanjem budući da takvu robu, koja nije promijenila vlasništvo, za potrebe platne bilance treba isključiti iz podataka Državnog zavoda za statistiku o ostvarenoj robnoj razmjeni Republike Hrvatske s inozemstvom. Rezultati ovoga statističkog istraživanja uspoređuju se i nadopunjuju podacima Državnog zavoda za statistiku o uvozu i izvozu robe bez promjene vlasništva.

BPM6 donosi promjene u tretmanu osobne imovine koju sa sobom nose osobe koje mijenjaju rezidentnost. Takva vrsta prijenosa robe prema BPM6 ne uključuje se više u platnu bilancu vodeći se kriterijem da nad robom nije došlo do promjene vlasništva. Prema BPM5 to se evidentiralo kao uvoz/izvoz robe i kapitalni transfer.

Prema BPM5 preprodaja robe prikazivala se u platnoj bilanci na neto načelu, unutar Ostalih poslovnih usluga. Primjenom priručnika BPM6 prikazuje se na bruto načelu unutar računa robe, kao zasebna stavka. Uključuje vrijednost robe kojom se trguje, a koja ne prelazi carinsku granicu zemlje trgovca, već se kupi, a zatim proda negdje u inozemstvu. Tako se kupnja robe prikazuje kao negativan izvoz zemlje u kojoj je trgovac rezident,

Tablica H4: Platna bilanca – izravna i portfeljna ulaganja^{a,b,c}

u milijunima eura

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2014.				2015.	
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.	1.tr.	2.tr. ^d
Izravna ulaganja	-938,6	-1.184,4	-1.196,9	-821,5	-1.307,2	-263,8	-363,3	-308,8	-371,5	-291,1	-70,9
1. Sredstva	125,3	-169,3	-63,5	-118,4	1.585,7	4,5	1.753,6	102,8	-275,3	102,8	33,4
1.1. Vlasnička ulaganja	-264,0	183,6	149,5	98,6	1.607,2	-1,8	1.487,8	105,6	15,7	72,9	-6,8
1.1.1. U poduzeće izravnog ulaganja	-264,0	183,6	149,5	98,6	1.607,2	-1,8	1.487,8	105,6	15,7	72,9	-6,8
1.1.2. U izravnog ulagača (obratno ulaganje)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.3. Između horizontalno povezanih poduzeća	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Zadržana dobit	7,3	-7,4	-70,8	-164,3	-212,7	4,6	15,2	-5,7	-226,9	44,2	11,8
1.3. Dužnički instrumenti	382,0	-345,5	-142,3	-52,8	191,3	1,7	250,6	3,0	-64,0	-14,2	28,4
1.3.1. U poduzeće izravnog ulaganja	368,9	-325,6	-135,7	-83,3	13,2	0,1	29,3	2,4	-18,6	-17,7	2,4
1.3.2. U izravnog ulagača (obratno ulaganje)	13,1	-19,9	-6,5	30,5	160,8	-3,9	205,8	16,0	-57,2	-4,4	18,2
1.3.3. Između horizontalno povezanih poduzeća	0,0	0,0	0,0	0,0	17,3	5,5	15,5	-15,5	11,8	7,8	7,8
2. Obveze	1.063,9	1.015,1	1.133,4	703,0	2.893,0	268,3	2.116,9	411,6	96,2	393,9	104,3
2.1. Vlasnička ulaganja	417,2	1.970,6	846,4	703,3	2.160,1	-10,4	1.901,9	81,2	187,4	137,6	51,7
2.1.1. U poduzeće izravnog ulaganja	417,2	1.970,6	846,4	703,3	2.160,1	-10,4	1.901,9	81,2	187,4	137,6	51,7
2.1.2. U izravnog ulagača (obratno ulaganje)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.3. Između horizontalno povezanih poduzeća	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2. Zadržana dobit	530,5	279,2	255,2	-300,1	341,7	174,4	35,1	313,2	-181,0	73,7	-56,7
2.3. Dužnički instrumenti	116,3	-1.234,8	31,8	299,8	391,1	104,2	179,9	17,2	89,8	182,6	109,3
2.3.1. U poduzeće izravnog ulaganja	-318,3	-1.041,8	-294,9	38,4	254,9	113,0	121,5	7,6	12,7	107,3	184,5
2.3.2. U izravnog ulagača (obratno ulaganje)	180,8	-179,9	-13,5	-14,9	96,1	19,2	66,6	-13,8	24,2	25,5	-90,2
2.3.3. Između horizontalno povezanih poduzeća	253,8	-13,0	340,2	276,4	40,0	-28,0	-8,2	23,3	52,9	49,8	15,0
Portfeljna ulaganja	-401,1	-582,5	-1.746,3	-1.886,1	705,7	-6,3	80,8	504,8	126,4	-387,1	-225,9
1. Sredstva	408,0	-491,9	311,5	-87,2	404,9	-10,1	45,6	218,6	150,7	68,3	-126,1
1.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	514,0	117,0	123,4	22,0	105,6	-67,6	99,1	43,1	31,1	38,1	32,9
1.1.1. Opća država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.2. Druge monetarne financijske institucije	15,5	20,3	-4,6	4,1	7,7	-0,1	-0,7	9,8	-1,3	12,4	6,6
1.1.3. Ostali sektori	498,5	96,7	128,0	17,9	97,9	-67,5	99,8	33,2	32,4	25,7	26,3
1.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	-105,9	-608,9	188,1	-109,2	299,3	57,6	-53,5	175,6	119,7	30,2	-159,0
1.2.1. Dugoročna	-263,9	-345,2	293,0	-198,0	578,8	28,0	-48,5	419,9	179,4	73,6	-122,2
1.2.1.1. Opća država	1,5	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0
1.2.1.2. Druge monetarne financijske institucije	-167,3	-343,0	267,8	-260,6	458,0	1,1	-32,1	400,6	88,4	-14,0	-15,1
1.2.1.3. Ostali sektori	-98,1	-2,1	24,4	62,5	120,9	26,9	-16,4	19,4	91,0	87,6	-107,1
1.2.2. Kratkoročna	157,9	-263,8	-104,9	88,8	-279,5	29,6	-5,0	-244,3	-59,8	-43,4	-36,8
1.2.2.1. Opća država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.2.2. Druge monetarne financijske institucije	124,3	-300,3	-22,3	82,7	-278,9	23,2	2,1	-244,3	-60,0	-42,0	-34,1
1.2.2.3. Ostali sektori	33,6	36,6	-82,6	6,2	-0,6	6,3	-7,2	0,0	0,2	-1,4	-2,7
2. Obveze	809,2	90,6	2.057,7	1.799,0	-300,8	-3,7	-35,2	-286,2	24,4	455,4	99,8
2.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	138,0	17,5	-115,1	-74,7	-14,9	11,7	-41,0	21,1	-6,7	10,5	7,8
2.1.1. Druge monetarne financijske institucije	0,5	-1,3	-2,3	0,0	11,7	-0,8	9,5	0,3	2,7	-0,7	-0,1
2.1.2. Ostali sektori	137,5	18,7	-112,8	-74,7	-26,6	12,6	-50,5	20,8	-9,4	11,3	7,9
2.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	671,2	73,1	2.172,8	1.873,6	-285,9	-15,5	5,8	-307,3	31,1	444,9	92,1
2.2.1. Dugoročna	374,7	385,1	2.213,6	1.921,6	-324,2	-120,7	16,6	-168,3	-51,8	487,5	78,3
2.2.1.1. Opća država	368,0	296,7	967,3	1.949,2	137,7	-175,4	510,6	-149,3	-48,2	497,6	78,4
2.2.1.2. Druge monetarne financijske institucije	-0,2	-7,0	7,0	-5,2	-1,3	-0,2	0,0	-1,1	-0,1	0,2	0,0
2.2.1.3. Ostali sektori	6,9	95,4	1.239,2	-22,4	-460,6	54,9	-494,0	-18,0	-3,6	-10,3	-0,1
2.2.2. Kratkoročna	296,5	-312,0	-40,7	-48,0	38,4	105,2	-10,9	-139,0	82,9	-42,6	13,8
2.2.2.1. Opća država	296,5	-312,1	-40,7	-47,8	13,9	105,2	-10,9	-139,0	58,5	-47,0	-12,3
2.2.2.2. Druge monetarne financijske institucije	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2.3. Ostali sektori	0,0	0,1	0,0	-0,1	24,5	0,0	0,0	0,0	24,5	4,4	26,1

^a Od 31. listopada 2014. podaci su izrađeni prema novoj metodologiji koju propisuje šesto izdanje Priručnika za sastavljanje platne bilance i stanja međunarodnih ulaganja (BPM6) te novoj sektorskoj klasifikaciji institucionalnih jedinica u skladu sa standardom ESA 2010. ^b Podaci uključuju i kružna izravna ulaganja (engl. *round tripping*), čiji je učinak povećanje izravnih ulaganja u oba smjera (u Republiku Hrvatsku i inozemstvo) za isti iznos. Ta vrsta izravnih ulaganja evidentirana je u prosincu 2008. (825,7 mil. EUR), kolovozu 2009. (666,5 mil. EUR), prosincu 2010. (-618,6 mil. EUR) i lipnju 2014. (1.485,8 mil. EUR). ^c U cijeloj seriji podataka HBOR je reklasificiran iz Ostalih sektora u sektor Opća država.

^d Preliminarni podaci

a prodaja robe kao izvoz s pozitivnim predznakom. Moguće je da neto izvoz robe po ovoj osnovi za neko razdoblje bude negativan. Preprodaja robe iskazuje se po transakcijskim cijenama, a ne po fob vrijednosti, i to samo u zemlji čiji je trgovac rezident. Od 1. siječnja 2011. neto vrijednost, odnosno provizija i druge zarade od preprodaje robe, prikuplja se putem statističkog istraživanja o prihodima i rashodima od razmjene usluga s inozemstvom. Budući da BPM6 preporučuje prikazivanje bruto vrijednosti, anketni upitnik ovog istraživanja prilagođen je počevši s 2014. godinom bruto osnovi.

U BPM6 naglašena je važnost prikazivanja nemonetarnog zlata odvojeno od ostale robe zbog posebne uloge te robe na financijskom tržištu.

Na računu usluga zasebno se vode usluge prijevoza, putovanja – turizma i ostale usluge. Prihodi i rashodi s osnove usluga prijevoza u razdoblju od 1993. do 1998. preuzimani su iz evidencije platnog prometa s inozemstvom. Počevši od 1999. godine, prihodi i rashodi s osnove prijevoza robe i putnika, kao i vrijednost pratećih usluga, koji zajedno čine ukupnu vrijednost tih usluga, sastavljaju se na osnovi rezultata Statističkog istraživanja o uslugama u međunarodnom prijevozu, što ga provodi HNB. Zbog izrazito velike populacije cestovnih prijevoznika prihodi i rashodi s osnove teretnoga cestovnog prijevoza ne preuzimaju se iz tog istraživanja, nego se sastavljaju upotrebom podataka o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom. Počevši od siječnja 2011., zbog ukidanja evidencije platnog prometa s inozemstvom, ova stavka sastavlja se na osnovi Istraživanja o transportu DZS-a i procjenama Udruge cestovnih teretnih prijevoznika. Rashodi teretnoga cestovnog prijevoza jednaki su troškovima prijevoza i osiguranja koji se odnose na uvoz robe koji pripada nerezidentima, a koji se procjenjuje na osnovi svođenja vrijednosti uvoza prema paritetu cif na vrijednost uvoza prema paritetu fob.

Prihodi od usluga pruženih stranim putnicima i turistima, kao i rashodi koje su domaći putnici i turisti imali u inozemstvu, prikazuju se na poziciji Putovanja – turizam. U razdoblju od 1993. do 1998. ta se pozicija procjenjivala upotrebom različitih izvora podataka koji nisu osiguravali potpuni obuhvat u skladu s preporučenom metodologijom, pa je stoga Hrvatska narodna banka od druge polovine 1998. godine počela provoditi Istraživanje o potrošnji inozemnih putnika u Hrvatskoj i domaćih putnika u inozemstvu i koristiti se njegovim rezultatima pri kompilaciji stavki na poziciji Putovanja – turizam. Od početka 1999. rezultati tog istraživanja, koje se zasniva na anketiranju putnika (stratificirani uzorak) na graničnim prijelazima, kombiniraju se s podacima Ministarstva unutarnjih poslova i Državnog zavoda za statistiku o broju stranih i domaćih putnika te s podacima o distribuciji stranih putnika prema državama iz priopćenja o turizmu Državnog zavoda za statistiku kako bi se procijenile odgovarajuće stavke platne bilance. Počevši od prvog tromjesečja 2012., platnobilančni podaci o prihodima od usluga pruženima stranim putnicima i turistima ne izvode se standardnom metodološkom kombinacijom fizičkih pokazatelja i ocijenjene prosječne potrošnje iz Ankete o potrošnji stranih putnika, već se temelje na kombinaciji ocijenjene razine turističke potrošnje u 2011. godini i ekonometrijski izvedenog indikatora koji čini prvu glavnu komponentu skupa varijabla za koje se pretpostavlja da prate dinamiku prihoda od turizma (dolasci i noćenja stranih turista, broj stranih putnika na graničnim prijelazima, ukupna potrošnja turista prema istraživanju HNB-a, broj zaposlenih u djelatnostima pružanja usluga smještaja te pripreme i usluživanja hrane, prihodi hotela i restorana, indeks potrošačkih cijena ugostiteljskih usluga, realni indeks prometa u trgovini na malo, gotov novac izvan banaka, vrijednost transakcija po inozemnim platnim karticama, promet banaka s fizičkim osobama na

deviznom tržištu, industrijska proizvodnja EU-28).

Pozicija Ostale usluge sastavlja se upotrebom različitih izvora podataka: osim prihoda i rashoda koji se odnose na usluge osiguranja te komunikacijske i građevinske usluge, koji se od 2001. utvrđuju uz pomoć specijaliziranih statističkih istraživanja HNB-a, vrijednosti svih ostalih usluga preuzimale su se iz statistike ostvarenoga platnog prometa s inozemstvom sve do kraja 2010., kada je ukinuta njegova evidencija prema karakteru transakcija. Počevši od 2011. godine, za procjenu pozicije Ostale usluge, koja uključuje 30 različitih vrsta usluga čija je podjela propisana 6. izdanjem MMF-ova Priručnika za platnu bilancu (engl. *Balance of Payments Manual, 6th edition*), primjenjuje se jedinstveno statističko istraživanje. To istraživanje uključuje i komunikacijske usluge, čime se istodobno ukida posebno istraživanje o komunikacijskim uslugama, dok se usluge osiguranja i građevinske usluge i dalje prate zasebnim istraživanjima.

Nakon prelaska na priručnik BPM6 račun usluga obuhvaća i proizvođačke usluge na robi koja je u tuđem vlasništvu čiji najvažniji dio čini oplemenjivanje robe. Osim usluge oplemenjivanja, tu su još i usluge slaganja, etiketiranja, pakiranja i slično, koje obavljaju subjekti koji nisu vlasnici robe. Prema BPM6 u platnu bilancu uključuje se samo neto vrijednost usluge koja uključuje naknadu koja se veže za doradu, a ne i vrijednost doradene robe. Ovakve usluge prate se u sklopu Istraživanja o razmjeni usluga s inozemstvom (US-PB) počevši od 2011. godine, a 2014. uvedeno je posebno statističko istraživanje radi praćenja uvoza i izvoza robe s motivom dorade i oplemenjivanja te pripadajućih usluga koje iz toga proizlaze. Za identificiranje tvrtki koje primaju/pružaju usluge oplemenjivanja koriste se podaci DZS-a o robnom uvozu i izvozu.

Početkom primjene BPM6 usluge popravaka i održavanja robe uključuju se u stavku "Usluge", odnosno prestaju biti dijelom računa robe. Ovakve usluge od 2011. godine posebno se prate u sklopu Statističkog istraživanja o prihodima i rashodima od razmjene usluga s inozemstvom.

Kod financijskih usluga novost koju donosi priručnik BPM6 jest uključivanje posredno mjerene naknade za uslugu financijskog posredovanja (engl. *financial intermediation services indirectly measured – FISIM*), što znači da se jedan dio dohotka od ulaganja reklasificira iz Primarnog dohotka na Usluge. Radi se o onom dijelu dohotka koji financijske institucije zarađuju iznad tzv. referentne kamatne stope. Referentna kamatna stopa je stopa koja u sebi ne sadržava element pružene usluge klijentima, a kao prikladna primjenjuje se stopa za međubankovno kreditiranje. Kod kredita FISIM je razlika između kamata na kredite i troška sredstava izračunatog na temelju referentne kamatne stope. Kod depozita FISIM je razlika između kamata izračunatih na temelju referentne kamatne stope i kamata koje se plaćaju deponentima. BPM6 u obzir uzima samo FISIM kod financijskih društava i samo na instrumente kredita i depozita u njihovim bilancama (fondovi novčanog tržišta i investicijski fondovi ne proizvode FISIM). U našem slučaju FISIM je u potpunosti izračunat prema međunarodno propisanoj metodologiji.

Od ostalih promjena koje donosi BPM6 poštanske i kurirske usluge reklasificiraju se iz komunikacijskih usluga u usluge prijevoza (načelo vrednovanja ne mijenja se), a telekomunikacijske usluge postaju dijelom Telekomunikacijskih, računalnih i informacijskih usluga, također bez promjene načela vrednovanja. Isto tako, usluge preprodaje robe (engl. *merchanted*) uklanjaju se iz ovog dijela te se ovi poslovi na bruto osnovi uključuju u stavku Roba.

Na računu dohotka transakcije se raspoređuju u četiri osnovne skupine. Račun dohotka primjenom priručnika BPM6 promijenio je naziv u Primarni dohodak.

Stavka Naknade zaposlenima sastavlja se na osnovi

Tablica H5: Platna bilanca – ostala ulaganja^{a,b}

u milijunima eura

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2014.				2015.	
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.	1.tr.	2.tr. ^c
Ostala ulaganja, neto	-337,6	-122,2	2.538,2	449,8	937,0	-94,4	-281,7	1.903,9	-590,8	-1.460,8	663,4
1. Sredstva	-689,2	-244,6	-605,6	-154,8	840,7	605,4	-487,4	1.802,3	-1.079,6	-724,5	943,0
1.1. Ostala vlasnička ulaganja	0,0	0,7	0,7	29,2	26,9	0,1	0,0	0,0	26,8	0,2	0,0
1.2. Valuta i depoziti	-505,4	-326,8	-336,5	-334,2	942,5	729,1	-524,9	1.752,6	-1.014,3	-884,0	510,6
1.2.1. Središnja banka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.2. Opća država	0,0	0,0	2,1	2,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.3. Druge monetarne financijske institucije	-417,0	-522,0	-421,0	-129,0	532,3	209,4	-26,1	1.484,2	-1.135,1	-741,2	510,6
1.2.4. Ostali sektori	-88,5	195,1	82,3	-207,6	410,2	519,7	-498,7	268,4	120,8	-142,8	0,0
1.3. Krediti	105,2	-42,6	66,8	84,4	109,0	-25,5	-13,5	191,7	-43,8	-18,2	102,0
1.3.1. Opća država	0,0	0,0	0,0	0,0	-2,9	0,1	-1,5	0,0	-1,5	-0,5	-1,5
1.3.1.1. Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	-2,9	0,1	-1,5	0,0	-1,5	-0,5	-1,5
1.3.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.3.2. Druge monetarne financijske institucije	85,5	-51,0	36,8	2,9	61,8	-17,2	-10,4	192,4	-102,9	-16,9	21,7
1.3.2.1. Dugoročni krediti	63,3	-10,4	-52,9	57,2	-21,3	2,4	-10,8	-19,9	7,0	-2,5	18,8
1.3.2.2. Kratkoročni krediti	22,2	-40,6	89,7	-54,3	83,1	-19,7	0,3	212,3	-109,8	-14,3	2,9
1.3.3. Ostali sektori	19,7	8,4	29,9	81,6	50,0	-8,3	-1,6	-0,7	60,6	-0,8	81,7
1.3.3.1. Dugoročni krediti	-17,4	34,6	9,9	71,4	56,3	0,3	-4,6	-1,2	61,8	1,9	75,5
1.3.3.2. Kratkoročni krediti	37,1	-26,1	20,1	10,2	-6,3	-8,6	3,0	0,5	-1,3	-2,7	6,2
1.4. Trgovinski krediti	-289,0	124,3	-352,3	67,3	-233,3	-88,3	21,4	-152,6	-13,7	179,6	293,6
1.4.1. Opća država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.4.1.1. Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.4.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.4.2. Ostali sektori	-289,0	124,3	-352,3	67,3	-233,3	-88,3	21,4	-152,6	-13,7	179,6	293,6
1.4.2.1. Dugoročni krediti	-22,2	-2,9	-0,2	-2,6	0,5	0,9	-0,1	-0,3	0,0	0,0	0,0
1.4.2.2. Kratkoročni krediti	-266,8	127,3	-352,1	69,8	-233,8	-89,2	21,5	-152,3	-13,7	179,6	293,6
1.5. Ostala aktiva	0,0	-0,2	15,8	-1,5	-4,4	-10,0	29,6	10,6	-34,6	-2,1	36,8
2. Obveze	-351,6	-122,4	-3.143,8	-604,6	-96,3	699,8	-205,6	-101,6	-488,8	736,2	279,6
2.1. Ostala vlasnička ulaganja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2. Valuta i depoziti	-9,3	915,2	-1.973,8	1,7	-460,7	317,4	-452,5	-555,9	230,3	162,5	-98,3
2.2.1. Središnja banka	0,0	-1,0	0,0	83,8	-0,7	18,4	-78,3	16,4	42,9	55,4	-89,5
2.2.2. Opća država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.3. Druge monetarne financijske institucije	-9,3	916,2	-1.973,8	-82,1	-460,0	299,0	-374,2	-572,3	187,5	107,0	-8,8
2.2.4. Ostali sektori	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.3. Krediti	-412,1	-664,0	-1.396,0	-784,4	168,3	402,0	-198,7	447,1	-482,0	470,2	-149,9
2.3.1. Središnja banka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	641,9	183,0
2.3.1.1. Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.3.1.1.1. Povučena kreditna sredstva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.3.1.1.2. Otplate	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.3.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	641,9	183,0
2.3.2. Opća država	98,5	161,7	95,5	285,4	261,4	-82,9	-321,9	731,3	-65,1	43,2	-246,7
2.3.2.1. Dugoročni krediti	279,3	161,7	100,1	86,3	461,3	117,1	-321,9	731,3	-65,3	43,4	-246,7
2.3.2.1.1. Povučena kreditna sredstva	824,1	859,3	707,6	831,2	1.363,2	214,2	63,7	847,0	238,3	144,7	54,2
2.3.2.1.2. Otplate	544,9	697,5	607,5	744,9	901,9	97,1	385,6	115,7	303,6	101,3	300,9
2.3.2.2. Kratkoročni krediti	-180,7	0,0	-4,6	199,1	-199,8	-200,0	0,0	0,0	0,2	-0,2	0,0
2.3.3. Druge monetarne financijske institucije	-161,0	-34,7	-291,6	-522,9	-585,2	-98,6	-116,3	-208,0	-162,3	-314,5	-72,0
2.3.3.1. Dugoročni krediti	-292,9	385,7	-282,6	-568,8	-436,9	-15,4	-85,0	-106,1	-230,5	-291,5	-6,1
2.3.3.1.1. Povučena kreditna sredstva	879,8	1.108,0	729,1	408,4	709,1	213,6	61,0	122,1	312,5	340,3	67,0
2.3.3.1.2. Otplate	1.172,8	722,2	1.011,7	977,2	1.146,0	229,0	146,0	228,1	543,0	631,8	73,1
2.3.3.2. Kratkoročni krediti	132,0	-420,4	-9,0	46,0	-148,3	-83,2	-31,4	-102,0	68,2	-23,0	-66,0
2.3.4. Ostali sektori	-349,6	-791,0	-1.199,8	-547,0	492,1	583,5	239,5	-76,2	-254,6	99,5	-14,2
2.3.4.1. Dugoročni krediti	-935,9	-1.283,7	-1.718,1	-605,5	145,0	432,2	73,3	-229,6	-131,0	114,8	-55,7
2.3.4.1.1. Povučena kreditna sredstva	4.190,1	2.580,1	3.244,6	4.231,6	4.616,9	1.450,8	1.436,0	961,4	768,6	1.014,6	828,6
2.3.4.1.2. Otplate	5.126,0	3.863,8	4.962,7	4.837,1	4.471,9	1.018,6	1.362,7	1.191,0	899,6	899,8	884,3

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2014.				2015.	
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.	1.tr.	2.tr. ^c
2.3.4.2. Kratkoročni krediti	586,2	492,7	518,2	58,6	347,1	151,3	166,1	153,3	-123,7	-15,2	41,5
2.4. Trgovinski krediti	58,7	-473,2	337,3	155,1	-124,0	-9,1	161,7	33,7	-310,2	168,4	424,5
2.4.1. Opća država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.4.1.1. Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.4.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.4.2. Ostali sektori	58,7	-473,2	337,3	155,1	-124,0	-9,1	161,7	33,7	-310,2	168,4	424,5
2.4.2.1. Dugoročni krediti	-25,3	-147,5	-34,9	-7,7	-18,8	9,6	3,2	-3,9	-27,7	40,0	9,4
2.4.2.2. Kratkoročni krediti	84,0	-325,8	372,3	162,9	-105,2	-18,7	158,5	37,6	-282,5	128,4	415,1
2.5. Ostale obveze	11,0	99,6	-111,4	23,1	320,0	-10,5	283,9	-26,5	73,0	-64,9	103,3
2.6. Posebna prava vučenja (SDR)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Od 31. listopada 2014. podaci su izrađeni prema novoj metodologiji koju propisuje šesto izdanje Priručnika za sastavljanje platne bilance i stanja međunarodnih ulaganja (BPM6) te novoj sektorskoj klasifikaciji institucionalnih jedinica u skladu sa standardom ESA 2010. ^b U cijeloj seriji podataka HBOR je reklasificiran iz Ostalih sektora u sektor Opća država.

^c Preliminarni podaci

ostvarenoga platnog prometa s inozemstvom sve do kraja 2010., kada je ukinuta njegova evidencija prema karakteru transakcija. Počevši od 2011., ova pozicija na strani prihoda procjenjuje se modelom koji se zasniva na agregiranim podacima banaka o priljevima fizičkih osoba rezidenata od nerezidenata. Na strani rashoda rabe se postojeća istraživanja o uslugama koja u sebi sadržavaju dio koji se odnosi na naknade zaposlenicima isplaćene nerezidentima te posebno istraživanje o dohocima isplaćenima nerezidentima za institucije koje nisu uključene u uzorak za istraživanje o uslugama.

Dohoci od izravnih ulaganja, portfeljnih ulaganja odnosno ostalih ulaganja prikazuju se odvojeno. Unutar dohotka od izravnih ulaganja, koji se izračunava na osnovi Statističkog istraživanja Hrvatske narodne banke o izravnim i ostalim vlasničkim ulaganjima, posebno se iskazuje podatak o zadržanoj dobiti. Za razliku od podataka o dividendama, podatak o zadržanoj dobiti ne postoji za razdoblje od 1993. do 1996. jer se tada nije posebno iskazivao. Od prvog tromjesečja 2009. statističko praćenje zadržane dobiti usklađeno je s međunarodnim standardima, a svodi se na evidentiranje zadržane dobiti na tromjesečnoj osnovi, u razdoblju u kojem je dobit ostvarena. Prije toga zadržana dobit bila je evidentirana u mjesecu u kojem je donesena odluka o raspodjeli dobiti za prethodnu poslovnu godinu te se tako temeljila na dobiti ostvarenoj prethodne godine. Na osnovi statističkih podataka o dužničkim odnosima s inozemstvom, počevši od 1997., dohodak od izravnih ulaganja uključuje i podatke o kamata za kreditne odnose između vlasnički izravno povezanih rezidenata i nerezidenata. Novost kod priručnika BPM6 jest da razlikuje dohodak od tri tipa izravnih ulaganja. To su:

- ulaganje izravnog investitora u subjekt izravnog ulaganja
- obratno ulaganje (odnosi se na obveze izravnog investitora prema subjektu izravnog ulaganja te na potraživanja subjekta izravnog ulaganja svoga izravnog investitora)
- ulaganja između horizontalno povezanih poduzeća (tokovi dohotka od ulaganja između svih poduzeća koja imaju istoga izravnog investitora).

Pritom treba imati na umu da dividende, povlačenja dohotka kvazidruštava, kamate i sl. mogu biti sadržani u bilo kojem od prethodno navedenih tipova dohotka od ulaganja. Zadržanih zarada nema kod obratnih ulaganja, kao ni kod ulaganja između horizontalno povezanih poduzeća jer nije ispunjen kriterij za 10% vlasništva.

Priručnik BPM6 donosi pojam superdividenda. Superdividende se opisuju kao isplate dioničarima koje nisu rezultat redovitih poslovnih aktivnosti tijekom poslovne godine za koju se isplaćuju redovne dividende. Superdividende se najbliže mogu približiti definiciji isplata dioničarima na teret zadržanih dobiti

prethodnih godina. Takve isplate treba evidentirati kao povlačenje vlasničkog ulaganja, a ne u sklopu evidentiranja primarnog dohotka. To načelo kod nas vrijedi već duže vrijeme tako da primjenom priručnika BPM6 nije došlo do promjene statističkog tretmana takvih isplata.

Dohodak od vlasničkih portfeljnih ulaganja sastavlja se na osnovi istog istraživanja, dok se podaci o dohotku od dužničkih portfeljnih ulaganja sastavljaju od 1999. na osnovi evidencije kreditnih odnosa s inozemstvom, koja obuhvaća i evidenciju dohotka koja se odnosi na dužničke vrijednosne papire u vlasništvu nerezidenata. Dohodak od ostalih ulaganja obuhvaća obračun kamata prema evidenciji kreditnih odnosa s inozemstvom. Valja spomenuti da je u 2007. došlo do promjene metodologije u dijelu koji se odnosi na evidenciju dohotka od dužničkih ulaganja, i to tako da je uvedeno evidentiranje dohotka na obračunskom načelu. Znači da se dohodak od dužničkih ulaganja odnosno kamate evidentiraju u trenutku njihova obračuna, a ne dospjeća odnosno naplate. U tom smislu došlo je i do revizije podataka od 1999. do 2006. godine. Novost u priručniku BPM6 jest iskazivanje dohotka od ulaganja u investicijske fondove – dividende i zadržane zarade, s protustavkom na financijskom računu. Tako se i u ovom dijelu uvodi načelo stečenog dohotka. Takav se dohodak još uvijek ne procjenjuje zbog nedostatka svih potrebnih podataka. Dohodak od vlasničkih vrijednosnih papira prema metodologiji i dalje uključuje samo dividende, dok procjena zadržane dobiti za ovaj dio dohotka nije predviđena.

Prema BPM6 kamate se prikazuju bez FISIM-a, dok se vrijednost FISIM-a prikazuje u sklopu financijskih usluga. Dohodak od pričuva se prema BPM6 prikazuje posebno, a prema BPM5 bio je prikazan unutar dohotka od ostalih ulaganja.

Sekundarni dohodak (prema priručniku BPM5 Tekući transferi) prikazuje se odvojeno za sektor opće države i za ostale sektore.

Evidencija platnog prometa s inozemstvom bila je glavni izvor podataka o tekućim transferima za oba sektora sve do kraja 2010., kada je ukinuta njegova evidencija prema karakteru transakcija. Počevši od 2011. godine, transferi sektora opće države evidentiraju se na osnovi podataka Ministarstva financija i Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje u slučaju mirovina isplaćenih nerezidentima. Osim poreza i trošarina, mirovina te novčanih pomoći i darova, koji su uključeni u tekuće transfere obaju sektora, sektor opće države obuhvaća još i podatke o međudržavnoj suradnji, a ostali sektori sadržavaju i podatke o radničkim doznakama. Počevši od 2011. godine, pozicija radničke doznake i novčane pomoći i darovi ostalih sektora procjenjuje se modelom koji se zasniva na agregiranim podacima banaka o priljevima fizičkih osoba rezidenata iz inozemstva i odljevima

Tablica H6: Platna bilanca – svodna tablica^{a,b,c}

u milijunima kuna

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2014.				2015.	
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.	1.tr.	2.tr. ^d
A. TEKUĆE TRANSAKCIJE (1+6)	-4.066,9	-2.626,6	-589,9	3.108,2	2.500,9	-11.402,9	-2.844,4	21.322,0	-4.573,8	-9.855,7	67,2
1. Roba, usluge i primarni dohodak (2+5)	-11.777,8	-11.449,8	-9.750,8	-5.437,6	-4.179,1	-12.920,5	-4.275,5	19.364,1	-6.347,2	-12.206,1	-2.251,8
1.1. Prihodi	130.360,5	141.747,4	144.789,3	148.350,5	158.837,5	25.297,1	39.340,1	63.223,8	30.976,4	28.216,0	43.925,7
1.2. Rashodi	142.138,3	153.197,2	154.540,1	153.788,1	163.016,5	38.217,6	43.615,7	43.859,7	37.323,6	40.422,1	46.177,5
2. Roba i usluge (3+4)	-1.287,4	-1.347,4	1.529,5	1.366,8	6.644,1	-10.276,9	-868,8	23.002,0	-5.212,2	-10.460,2	926,0
2.1. Prihodi	123.705,9	134.651,5	137.528,6	141.809,5	152.671,2	23.519,2	37.327,8	61.293,6	30.530,7	25.807,1	41.471,5
2.2. Rashodi	124.993,3	135.998,9	135.999,1	140.442,7	146.027,2	33.796,1	38.196,7	38.291,6	35.742,8	36.267,3	40.545,5
3. Roba	-43.158,8	-47.447,8	-47.339,8	-49.798,6	-48.480,6	-11.840,8	-14.256,3	-12.426,0	-9.957,5	-12.928,1	-13.298,4
3.1. Prihodi	58.715,9	64.996,9	65.193,8	67.554,0	74.465,2	16.862,2	18.185,5	19.598,5	19.819,1	17.941,4	20.708,4
3.2. Rashodi	101.874,7	112.444,7	112.533,6	117.352,6	122.945,9	28.703,0	32.441,8	32.024,4	29.776,7	30.869,5	34.006,7
4. Usluge	41.871,4	46.100,4	48.869,3	51.165,4	55.124,7	1.563,9	13.387,5	35.428,0	4.745,4	2.467,9	14.224,4
4.1. Prihodi	64.990,0	69.654,6	72.334,9	74.255,5	78.206,0	6.657,0	19.142,3	41.695,1	10.711,6	7.865,7	20.763,1
4.2. Rashodi	23.118,6	23.554,2	23.465,5	23.090,1	23.081,3	5.093,1	5.754,9	6.267,1	5.966,2	5.397,9	6.538,8
5. Primarni dohodak	-10.490,5	-10.102,4	-11.280,3	-6.804,3	-10.823,1	-2.643,6	-3.406,7	-3.637,9	-1.135,0	-1.745,8	-3.177,8
5.1. Prihodi	6.654,6	7.095,8	7.260,6	6.541,1	6.166,2	1.777,9	2.012,3	1.930,2	445,7	2.408,9	2.454,2
5.2. Rashodi	17.145,0	17.198,3	18.540,9	13.345,4	16.989,4	4.421,5	5.419,0	5.568,1	1.580,7	4.154,7	5.632,0
6. Sekundarni dohodak	7.710,9	8.823,3	9.161,0	8.545,7	6.679,9	1.517,6	1.431,1	1.957,8	1.773,4	2.350,3	2.319,0
6.1. Prihodi	11.817,8	12.916,4	13.562,0	14.417,0	14.491,0	3.944,9	3.371,4	3.527,8	3.647,0	4.614,8	4.163,1
6.2. Rashodi	4.106,9	4.093,1	4.401,0	5.871,3	7.811,1	2.427,3	1.940,3	1.570,0	1.873,6	2.264,4	1.844,1
B. KAPITALNE TRANSAKCIJE	423,8	281,1	365,0	357,6	405,1	5,8	100,0	63,2	236,1	92,4	290,1
C. FINANCIJSKE TRANSAKCIJE	-9.837,3	-10.484,3	-3.257,9	-3.063,8	-1.410,2	-8.885,6	-2.711,6	12.871,5	-2.684,5	-7.399,5	408,3
1. Izravna ulaganja	-6.822,5	-8.817,7	-8.999,1	-6.240,5	-9.973,7	-2.016,9	-2.760,2	-2.351,1	-2.845,6	-2.235,1	-536,8
1.1. Sredstva	887,1	-1.266,0	-487,2	-915,5	12.033,4	34,5	13.324,5	783,1	-2.108,7	789,7	252,7
1.2. Obveze	7.709,6	7.551,7	8.511,9	5.324,9	22.007,2	2.051,4	16.084,7	3.134,2	736,9	3.024,8	789,5
2. Portfeljna ulaganja	-2.850,9	-4.367,9	-13.162,6	-14.361,0	5.377,9	-48,5	614,3	3.844,2	967,9	-2.972,7	-1.710,6
2.1. Sredstva	2.987,0	-3.682,2	2.323,8	-690,5	3.089,3	-77,0	346,7	1.664,7	1.154,8	524,5	-954,6
2.2. Obveze	5.837,9	685,6	15.486,4	13.670,6	-2.288,6	-28,4	-267,6	-2.179,5	186,8	3.497,2	756,0
3. Financijske izvedenice	1.838,9	554,2	-425,2	151,6	118,0	28,6	-11,1	-15,1	115,5	459,5	77,3
4. Ostala ulaganja	-2.528,3	-780,2	18.967,2	3.358,2	7.109,9	-721,5	-2.140,7	14.497,8	-4.525,7	-11.217,4	5.022,6
4.1. Sredstva	-5.069,4	-1.800,9	-4.620,8	-1.217,1	6.379,9	4.629,2	-3.703,1	13.724,3	-8.270,4	-5.563,9	7.139,8
4.2. Obveze	-2.541,2	-1.020,7	-23.588,0	-4.575,3	-730,0	5.350,7	-1.562,4	-773,6	-3.744,7	5.653,5	2.117,3
5. Međunarodne pričuve HNB-a	525,5	2.927,2	361,8	14.027,9	-4.042,3	-6.127,3	1.586,0	-3.104,3	3.603,3	8.566,2	-2.444,2
D. NETO POGREŠKE I PROPUSTI	-6.194,1	-8.138,8	-3.033,1	-6.529,6	-4.316,2	2.511,5	32,7	-8.513,6	1.653,2	2.363,8	51,0

^a Od 31. listopada 2014. podaci su izrađeni prema novoj metodologiji koju propisuje šesto izdanje Priručnika za sastavljanje platne bilance i stanja međunarodnih ulaganja (BPM6) te novoj sektorskoj klasifikaciji institucionalnih jedinica u skladu sa standardom ESA 2010. Primjena nove metodologije nema učinka na saldo tekućeg ni na saldo financijskog računa platne bilance te su promjene na ovim pozicijama u odnosu na prethodnu objavu rezultat revizije podataka radi kontrole kvalitete i obuhvata. ^b Podaci uključuju i kružna izravna ulaganja (engl. *round tripping*), čiji je učinak povećanje izravnih ulaganja u oba smjera (u Republiku Hrvatsku i inozemstvo) za isti iznos. Ta vrsta izravnih ulaganja evidentirana je u prosincu 2008. (825,7 mil. EUR), kolovozu 2009. (666,5 mil. EUR), prosincu 2010. (-618,6 mil. EUR) i lipnju 2014. (1.485,8 mil. EUR). ^c U cijeloj seriji podataka HBOR je reklasificiran iz Ostalih sektora u sektor Opća država. ^d Preliminarni podaci
Napomena: U poziciji neto pogrešaka i propusta nalazi se i protustavka dijela prihoda od usluga putovanja koji se odnosi na takve prihode koji nisu zabilježeni u evidenciji kreditnih institucija.

fizičkih osoba rezidenata u inozemstvo. Naplate po mirovinama procjenjuju se na osnovi raspoloživih podataka Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje. Također, transferi ostalih sektora dopunjuju se podacima istraživanja o razmjeni usluga s inozemstvom koje sadržava poseban dio za eventualne transfere iz inozemstva ili prema inozemstvu. U tekuće se transfere kod sektora opća država također dodaju podaci o uvozu i izvozu robe bez plaćanja, koje dostavlja Državni zavod za statistiku. U razdoblju od 1993. do 1998. tekući transferi ostalih sektora obuhvaćali su i procjenu neregistriranih deviznih doznaka, koja je činila 15% pozitivne razlike između neklasificiranog priljeva i neklasificiranog odljeva sektora kućanstava. Od 1993. do drugog tromjesečja 1996. Hrvatska narodna banka procjenjivala je i dio odljeva s osnove tekućih transfera. Od 2002. priljevi i odljevi po tekućim transferima ostalih sektora dopunjuju se podacima

specijaliziranoga statističkog istraživanja HNB-a o međunarodnim transakcijama povezanim s uslugama osiguranja. Sredstva primljena od fondova EU-a evidentiraju se na tekućem odnosno kapitalnom računu ovisno o prirodi transakcija na temelju podataka Ministarstva financija. Primjena priručnika BPM6 ne donosi sadržajne novosti u ovom dijelu platne bilance. U prezentacijskom smislu radničke doznake ne sastavljaju se kao posebna stavka, već postaju dijelom osobnih transfera zajedno s ostalim osobnim transferima. Kapitalni račun u dijelu koji se odnosi na kapitalne transfere zasnivao se na evidenciji platnog prometa s inozemstvom sve do kraja 2010. Od početka 2011. za sastavljanje računa kapitalnih transfera koriste se podaci Ministarstva financija i podaci istraživanja o razmjeni usluga s inozemstvom i posebnim transakcijama s inozemstvom. Podaci o eventualnim oprostima dugovanja također su dio kapitalnog računa. Prema

priručniku BPM6 rezultati procesa istraživanja i razvoja kao što su patenti i izdavačka prava više se ne smatraju neproizvodnom imovinom, pa se ni njihova kupoprodaja ne prikazuje na kapitalnom računu, već na poziciji usluge istraživanja i razvoja na tekućem računu. Također, prekogranično kretanje imovine i obveza osoba koje mijenjaju rezidentnost ne prikazuje se više kao transfer migranata u sklopu kapitalnih transfera te prestaje uopće biti platnobilančna transakcija. Ako se radi o financijskoj imovini, ona se evidentira u sklopu ostalih prilagodba.

Inozemna izravna ulaganja obuhvaćaju vlasnička ulaganja, zadržanu dobit i dužničke odnose između vlasnički povezanih rezidenata i nerezidenata. Izravna vlasnička ulaganja jesu ulaganja kojima strani vlasnik stječe najmanje 10% udjela u temeljnom kapitalu trgovačkog društva, bez obzira na to je li riječ o ulaganju rezidenta u inozemstvo ili nerezidenta u hrvatske rezidente. Istraživanje Hrvatske narodne banke o inozemnim izravnim ulaganjima započelo je 1997., kada su poduzeća obuhvaćena istraživanjem dostavila i podatke o izravnim vlasničkim ulaganjima za razdoblje od 1993. do 1996. godine. Za isto razdoblje ne postoje podaci o zadržanoj dobiti i ostalom kapitalu izravnih ulaganja u koji se klasificiraju svi dužnički odnosi između povezanih rezidenata i nerezidenata (osim za bankarski sektor) i koji su postali dostupni tek nakon početka provođenja spomenutog istraživanja. Od 1999. podaci o dužničkim odnosima unutar izravnih ulaganja prikupljaju se na osnovi evidencije dužničkih odnosa s inozemstvom. Od 2007. godine pokrenuto je istraživanje o kupoprodaji nekretnina na teritoriju Republike Hrvatske od strane nerezidenata. Obveznici izvješćivanja jesu javni bilježnici koji u svojem redovitom poslovanju saznaju za takve transakcije. Podaci o kupoprodaji nekretnina od strane hrvatskih rezidenata u inozemstvu prikupljaju se u sklopu sustava platnog prometa s inozemstvom sve do njegova ukidanja krajem 2010. godine. Od 2011. podaci o kupoprodaji nekretnina od strane hrvatskih nerezidenata u inozemstvu prikupljaju se na temelju Prijave o prometu nekretnina u inozemstvu. Te su kupoprodaje također dio izravnih ulaganja.

Kod priručnika BPM6 najvažnija promjena svodi se na način prezentacije – izravna ulaganja više se ne klasificiraju po tzv. smjeru ulaganja (engl. *directional principle*) na izravna ulaganja u zemlju i inozemstvo s dodatnom podjelom na "Claims" i "Liabilities", već se prema BPM6 rabi tzv. načelo imovine/obveza (engl. *assets/liabilities principle*), isto ono koje se već godinama primjenjuje na ostale funkcionalne kategorije na financijskom računu (portfeljna, ostala ulaganja i financijski derivati).

Nadalje, izravna ulaganja prema BPM6 dodatno se dijele:

- na izravna ulaganja u poduzeće izravnog ulaganja
- na ulaganja u izravnog ulagača (obratno ulaganje, engl. *reverse investment*)
- na ulaganja između horizontalno povezanih poduzeća.

Kod tzv. obratnih ulaganja originalni primatelj izravnog ulaganja obavi vlasničko ulaganje u svog ulagatelja, ali koje mora rezultirati vlasničkim udjelom manjim od 10% jer se inače stvara novo izravno ulaganje. Također, uključuje i dužnička ulaganja s obratnim smjerom. Ulaganja između horizontalno povezanih poduzeća jesu vlasnička ulaganja između poduzeća koja su neizravno vlasnički povezana, također do 10% udjela u vlasništvu, ili dužnička ulaganja između takvih poduzeća. Za dio ulaganja između horizontalno povezanih poduzeća treba reći da se ta vrsta ulaganja identificira u sklopu statistike inozemnog duga od 2009. godine. Od 2014. uvedena je mogućnost identificiranja takvih ulaganja i u sklopu Istraživanja o izravnim i ostalim vlasničkim ulaganjima.

Prema BPM6 svi se dužnički odnosi između dva povezana financijska posrednika tretiraju jednako – izvan izravnih ulaganja odnosno unutar ostalih ili portfeljnih ulaganja. Priručnik BPM5

transakcije s obilježjem tzv. stalnog duga (engl. *permanent debt*) klasificirao je u izravna ulaganja.

BPM6 uvodi pojam *kvazidruštva* koji se odnosi na poduzeća koja proizvode dobra i usluge u stranom gospodarstvu, ali nemaju uspostavljenu zasebnu pravnu osobnost u tom gospodarstvu. Tipovi su kvazidruštava: podružnice, fiktivne rezidentne institucionalne jedinice, multiteritorijalna poduzeća, zajednička ulaganja, partnerstva i sl. U našem slučaju podružnice se u sklopu izravnih ulaganja posebno prate od 2005. godine. Zbog dektiranih ulaganja naših rezidenata u inozemstvu koja se ne realiziraju preko osnovanog poduzeća ili podružnice, već na temelju ugovora s karakteristikama zajedničkog ulaganja, ovaj se oblik također statistički prati od 2014. godine.

Podaci o portfeljnim vlasničkim ulaganjima prikupljaju se iz istog izvora kao i podaci o izravnim vlasničkim ulaganjima. Portfeljna dužnička ulaganja obuhvaćaju sva ulaganja u kratkoročne i dugoročne dužničke vrijednosne papire koja se ne mogu klasificirati u izravna ulaganja. U razdoblju od 1997. do 1998. ti su se podaci prikupljali istraživanjem Hrvatske narodne banke o izravnim i portfeljnim ulaganjima, dok se od 1999. godine uzimaju podaci o dužničkim odnosima s inozemstvom i podaci monetarne statistike za ulaganja banaka. Počevši od 2002. godine, ova se pozicija sastavlja i za investicijske fondove, a od 2004. i za mirovinske fondove. Počevši od 2009., za nadopunu ovih pozicija upotrebljava se i statistika o trgovini vlasničkim i dužničkim vrijednosnim papirima koju dostavljaju Središnje klirinško depozitarno društvo, kreditne institucije i investicijska društva koja obavljaju poslove skrbništva nad vrijednosnim papirima. Tim podacima nadopunjuju se portfeljna ulaganja u onim dijelovima koji nisu potpuno pokriveni postojećim istraživanjima. Podaci za godine od 2006. do 2009. također su revidirani. Tako su, počevši od 2006., u platnu bilancu uključeni podaci o dužničkim vrijednosnim papirima domaćih izdavatelja kojima na domaćem tržištu trguju nerezidenti (portfeljna ulaganja, dužnički vrijednosni papiri na strani obveza). Kako je ovdje riječ o dužničkim vrijednosnim papirima domaćih izdavatelja kojima trguju nerezidenti, stanje ovakvog portfelja na određeni dan znači uvećanje inozemnog duga iako su papiri izdani na domaćem tržištu. Treba napomenuti da se ovakvo načelo već primjenjuje kod vrijednosnih papira naših rezidenata izdanih u inozemstvu, gdje se iznos na ovaj način generiranog duga umanjuje za dio koji otuče rezidenti.

Prema BPM6 vlasnički kapital koji nije u obliku vrijednosnih papira ne uključuje se u portfeljna nego u izravna ili ostala ulaganja, ovisno o tome je li riječ o udjelima većima ili manjima od 10%. Reinvestirana dobit u investicijskom fondu posebno bi se trebala iskazivati u sklopu portfeljnih ulaganja. Neraspodijeljena dobit u investicijskim fondovima tretira se kao obveza prema vlasnicima udjela, a zatim kao reinvestiranje u fond. Stavka reinvestirane dobiti u investicijskom računu (engl. *Equity and investment fund shares, Other financial corporations*) odgovara stavci reinvestirane dobiti investicijskog fonda na računu primarnog dohotka. Praćenja ovakve vrste dohotka još uvijek su u pripremi.

Od prvog tromjesečja 2010. u platnu bilancu uključene su transakcije koje proizlaze iz zaključenih ugovora s obilježjima financijskih derivata. Izvještajne institucije jesu poslovne banke i druge financijske institucije, a od četvrtog tromjesečja 2012. izvještajna populacija proširena je i na nefinancijske institucije, koje u ovakve poslove ulaze najčešće radi zaštite od promjene tržišnih uvjeta.

Ostala ulaganja obuhvaćaju sva ostala nespomenuta dužnička ulaganja, osim ulaganja koja čine međunarodne pričuve. Ostala se ulaganja klasificiraju prema instrumentima, ročnosti i sektorima.

Osim toga, u sklopu ostalih ulaganja priručnik BPM6 donosi

poziciju Ostala vlasnička ulaganja, koja podrazumijeva vlasnička ulaganja koja ne zadovoljavaju kriterije za izravno, portfeljno ulaganje ili međunarodne pričuve. Ostala vlasnička ulaganja nikad nisu u obliku vrijednosnih papira pa ih po tome razlikujemo od portfeljnih ulaganja. Budući da sudjelovanje u kapitalu međunarodnih organizacija nije u obliku vrijednosnih papira, klasificira se kao ostala vlasnička ulaganja. U većini slučajeva kapital u kvazidruštvima, npr. u podružnicama ili fiktivnim jedinicama za vlasništvo nekretnina i prirodnih resursa, uključen je u izravna ulaganja, ali ako je udio u vlasništvu manji od 10%, onda je uključen u kategoriju ostalih vlasničkih ulaganja.

Pozicija Valuta i depoziti pokazuje potraživanja rezidenata od inozemstva za stranu efektivu i depozite koji se nalaze u stranim bankama, kao i obveze hrvatskih banaka za depozite u vlasništvu nerezidenata. Izvor podataka za sektore opće države i drugih monetarnih financijskih institucija jest monetarna statistika, iz koje se na osnovi podataka o stanjima i valutnoj strukturi inozemne aktive i pasive procjenjuju transakcije iz kojih je uklonjen utjecaj tečaja. U razdoblju od 1993. do 1998. podaci o potraživanjima ostalih sektora na ovoj poziciji kompilirali su se na osnovi procjene Hrvatske narodne banke koja se zasnivala na dijelu neto deviznog priljeva stanovništva koji nije klasificiran u tekuće transfere. Od 1999. godine ova pozicija sadržava samo podatke prema tromjesečnim podacima Banke za međunarodne namire, a podaci za četvrto tromjesečje 2001. i prva dva tromjesečja 2002. odnose se i na učinak promjene valuta država članica EMU-a u euro. Podaci za četvrto tromjesečje 2008. upotpunjeni su procjenom povlačenja valute i depozita iz financijskog sustava prouzročenih strahom od učinka svjetske financijske krize.

Kreditni koje su rezidenti odobrili nerezidentima, odnosno inozemni krediti kojima se koriste rezidenti, a odobrili su ih nerezidenti, a koji se ne mogu svrstati u izravna ulaganja ili u trgovinske kredite, svrstani su prema institucionalnim sektorima i ročnosti u odgovarajuće pozicije ostalih ulaganja. Izvor je podataka tih pozicija evidencija Hrvatske narodne banke o kreditnim odnosima s inozemstvom.

Trgovinski krediti u razdoblju od 1996. do 2002. obuhvaćaju procjenu Hrvatske narodne banke za avansna plaćanja i odgode plaćanja koja je napravljena na osnovi uzorka najvećih i velikih uvoznika i izvoznika. Podaci o avansima procjenjuju se od 1996., a podaci o kratkoročnim odgodama plaćanja (najprije do 90 dana, zatim do 150 dana, a danas od 8 dana do 1 godine) prikupljaju se od 1999. godine. Od 2003. to je istraživanje zamijenjeno novim istraživanjem, a podatke za njega obvezna su

dostavljati izabrana poduzeća bez obzira na svoju veličinu (stratificirani uzorak). Podaci o odgodama plaćanja s originalnim dospijecom dužim od godine dana preuzimaju se iz evidencije Hrvatske narodne banke o kreditnim odnosima s inozemstvom.

Pozicija Ostala ulaganja – Ostala potraživanja i obveze obuhvaća ostala potraživanja i obveze koje nisu uključene u trgovačke kredite i ostale financijske instrumente, između ostalog uključuje prijevremeno plaćane premije i neisplaćene štete za neživotno osiguranje, potraživanja iz osiguranja po policama životnog osiguranja i mirovinskim shemama te provizije po standardiziranim garancijama (engl. *provision for calls under standardized guarantees*). Ova pozicija sastavlja se na temelju podataka koje dostavljaju osiguravajuća društva i uključuje promjene matematičke pričuve osiguranja života.

Novost u BPM6 jest tretman SDR-a. Alokacija SDR-a zemljama članicama MMF-a prikazuje se kao nastanak obveze primatelja u ostalim ulaganjima (pozicija SDR) s odgovarajućim unosom stavke SDR na poziciji pričuva. Ostala stjecanja i otpuštanja SDR-a prikazuju se kao transakcije pričuvama.

Sektorska podjela portfeljnih i ostalih ulaganja podrazumijeva sektorsku klasifikaciju rezidenata prema priručnicima ESA 2010 i SNA 2008 te je u potpunosti usklađena sa sektorskom klasifikacijom bruto inozemnog duga prema domaćim sektorima odnosno međunarodnom investicijskom pozicijom. Sektor opće države obuhvaća sektore središnje države, fondova socijalne sigurnosti i lokalne države. Sektor središnje banke obuhvaća Hrvatsku narodnu banku. Sektor drugih monetarnih financijskih institucija obuhvaća kreditne institucije i novčane fondove. Ostali domaći sektori obuhvaćaju sve financijske institucije i posrednike osim središnje banke i drugih monetarnih financijskih institucija (uključujući Hrvatsku banku za obnovu i razvitak), privatna i javna nefinancijska društva, neprofitne institucije i kućanstva, uključujući obrtnike.

U razdoblju od 1993. do 1998. procjena transakcija u pozicijama međunarodnih pričuva napravljena je tako da su promjene u originalnim valutama pretvorene u američke dolare primjenom prosječnih mjesečnih tečajeva valuta sadržanih u pričuvama. Promjene salda međunarodnih pričuva od 1999. godine izračunavaju se na osnovi računovodstvenih podataka Hrvatske narodne banke.

Od prvog tromjesečja 2013. za ovu poziciju uzimaju se podaci o ostvarenim transakcijama Direkcije za upravljanje međunarodnim pričuvama i deviznom likvidnošću Hrvatske narodne banke.

Tablica H7: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka^a
na kraju razdoblja, u milijunima eura

Godina	Mjesec	Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke							Devizne pričuve banaka
		Ukupno	Posebna prava vučenja	Pričuvna pozicija u MMF-u	Zlato	Devize			
						Ukupno	Valuta i depoziti	Obveznice i zadužnice	
2000.	prosinac	3.783,2	158,5	0,2	–	3.624,5	2.763,0	861,5	2.310,7
2001.	prosinac	5.333,6	122,9	0,2	–	5.210,5	3.469,7	1.740,7	4.056,0
2002.	prosinac	5.651,3	2,3	0,2	–	5.648,8	3.787,8	1.861,0	2.581,6
2003.	prosinac	6.554,1	0,7	0,2	–	6.553,2	3.346,0	3.207,2	3.927,1
2004.	prosinac	6.436,2	0,6	0,2	–	6.435,4	3.173,3	3.262,0	4.220,1
2005.	prosinac	7.438,4	0,9	0,2	–	7.437,3	3.834,5	3.602,8	2.938,4
2006.	prosinac	8.725,3	0,7	0,2	–	8.724,4	4.526,9	4.197,5	3.315,0
2007.	prosinac	9.307,4	0,8	0,2	–	9.306,5	4.533,9	4.772,5	4.388,9
2008.	prosinac	9.120,9	0,7	0,2	–	9.120,0	2.001,8	7.118,2	4.644,5
2009.	prosinac	10.375,8	331,7	0,2	–	10.043,9	2.641,4	7.402,6	4.293,9
2010.	prosinac	10.660,3	356,7	0,2	–	10.303,4	3.274,9	7.028,5	3.828,9
2011.	prosinac	11.194,9	360,7	0,2	–	10.834,0	2.730,7	8.103,2	3.463,7
2012.	prosinac	11.235,9	352,8	0,2	–	10.882,9	2.245,8	8.637,1	2.895,3
2013.	prosinac	12.907,5	340,6	0,2	–	12.566,7	3.717,9	8.848,8	2.756,6
2014.	studeni	12.473,9	359,3	0,2	–	12.114,4	3.248,8	8.865,5	3.341,8
	prosinac	12.687,6	364,0	0,2	–	12.323,4	3.397,8	8.925,6	3.305,5
2015.	siječanj	11.603,8	380,6	0,2	–	11.222,9	2.566,1	8.656,9	3.271,6
	veljača	12.866,0	378,7	0,2	–	12.487,1	3.839,1	8.648,0	3.056,4
	ožujak	14.157,8	388,6	0,2	–	13.768,9	5.055,3	8.713,6	2.797,0
	travanj	14.736,9	390,4	0,2	–	14.346,3	5.712,4	8.633,9	2.662,1
	svibanj	14.163,1	387,6	0,2	–	13.775,2	4.605,4	9.169,8	2.752,7
	lipanj	13.733,6	387,0	0,2	–	13.346,3	4.184,6	9.161,7	3.223,8
	srpanj	14.990,4	388,2	0,2	–	14.602,0	5.363,4	9.238,6	3.109,4
	kolovoz	14.405,1	380,1	0,2	–	14.024,8	4.754,5	9.270,2	3.485,6
	rujan	13.436,6	381,6	0,2	–	13.054,7	3.788,0	9.266,7	4.470,2
	listopad	14.231,9	389,7	0,2	–	13.842,0	5.069,6	8.772,4	4.114,8

^a Međunarodne pričuve Republike Hrvatske čine samo devizne pričuve HNB-a.

Tablica H7: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka • Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke iskazuju se u skladu s Priručnikom za sastavljanje platne bilance (Međunarodni monetarni fond, 1993.) i uključuju ona potraživanja Hrvatske narodne banke od inozemstva koja se mogu rabiti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja. Međunarodne pričuve sastoje se od posebnih prava

vučenja, pričuvne pozicije u MMF-u, zlata, strane valute i depozita kod stranih banaka te obveznica i zadužnica.

Devizne pričuve banaka uključuju stranu valutu i depozite domaćih banaka kod stranih banaka. Te su devizne pričuve dopunska rezerva likvidnosti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja.

	2010. XII.	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.				
						III.	VI.	IX.	X.	
Preko 3 mjeseca do 1 godine										
Glavnica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kamate	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
4. Ukupni kratkoročni neto odljevi međunarodnih i ostalih deviznih pričuva (1+2+3)	-1.234,9	-679,5	-801,8	-1.557,8	-2.128,6	-1.637,2	-1.788,9	-2.193,6	-3.344,3	
III. Potencijalni kratkoročni neto odljevi međunarodnih pričuva (nominalna vrijednost)										
1. Potencijalne devizne obveze	-1.734,2	-1.741,7	-1.311,6	-1.334,0	-760,8	-782,3	-594,7	-596,0	-595,5	
a) Izdane garancije s dospeljećem od 1 godine	-1.087,9	-1.005,2	-636,4	-755,4	-271,9	-284,2	-104,1	-105,3	-105,2	
– Hrvatska narodna banka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
– Središnja država	-1.087,9	-1.005,2	-636,4	-755,4	-271,9	-284,2	-104,1	-105,3	-105,2	
Do 1 mjeseca	-0,2	-8,0	-26,6	-23,0	-8,1	-20,9	-7,1	-11,1	-9,9	
Preko 1 do 3 mjeseca	-438,5	-111,2	-70,3	-74,7	-27,2	-58,4	-2,4	-57,9	-55,9	
Preko 3 mjeseca do 1 godine	-649,2	-885,9	-539,5	-657,6	-236,6	-204,9	-94,6	-36,4	-39,5	
b) Ostale potencijalne obveze	-646,3	-736,5	-675,2	-578,6	-488,9	-498,1	-490,6	-490,8	-490,3	
– Hrvatska narodna banka	-646,3	-736,5	-675,2	-578,6	-488,9	-498,1	-490,6	-490,8	-490,3	
Do 1 mjeseca	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Preko 1 do 3 mjeseca	-646,3	-736,5	-675,2	-578,6	-488,9	-498,1	-490,6	-490,8	-490,3	
Preko 3 mjeseca do 1 godine	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
– Središnja država	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2. Izdani devizni dužnički vrijed. papiri s opcijom prodaje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3. Neiskorišteni okvirni krediti ugovoreni s:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
– BIS-om (+)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
– MMF-om (+)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
4. Agregatna kratka i duga pozicija deviznih opcija prema domaćoj valuti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
5. Ukupni kratkoročni neto odljevi međunarodnih i ostalih deviznih pričuva (1+2+3+4)	-1.734,2	-1.741,7	-1.311,6	-1.334,0	-760,8	-782,3	-594,7	-596,0	-595,5	
IV. Bilješke										
a) Kratkoročni kunski dug s valutnom klauzulom	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Od toga: Središnja država	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
b) Devizni financijski instrumenti koji se ne honoriraju u devizama	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
c) Založena imovina	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
d) Repo poslovi s vrijednosnim papirima	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
– Posuđeni ili repo i uključeni u Dio I.	-	-0,4	-	0,0	0,0	-674,5	-826,6	-563,6	-1.649,8	
– Posuđeni ili repo ali nisu uključeni u Dio I.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
– Primljeni ili stečeni i uključeni u Dio I.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
– Primljeni ili stečeni ali nisu uključeni u Dio I.	1.458,5	136,9	551,3	2.380,1	655,4	2.020,9	1.701,0	2.506,2	3.710,5	
e) Financijski derivati (neto, po tržišnoj vrijednosti)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
f) Valutna struktura službenih međunarodnih pričuva										
– SDR i valute koje čine SDR	10.660,0	11.194,7	11.235,7	12.907,4	12.687,2	14.157,3	13.732,1	13.435,2	14.231,0	
– Valute koje ne čine SDR	0,3	0,1	0,2	0,1	0,5	0,4	1,5	1,4	0,9	
– Po pojedinim valutama:										
USD	2.451,0	2.333,0	2.140,4	2.068,1	2.194,2	3.135,5	3.279,6	2.603,1	3.154,4	
EUR	7.851,8	8.500,6	8.742,1	10.498,4	10.128,4	10.632,5	10.064,9	10.450,0	10.686,5	
Ostale	357,5	361,2	353,4	341,0	365,1	389,7	389,1	383,5	391,0	

Tablica H8: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost • Međunarodne pričuve i inozemna likvidnost iskazuju se u skladu s Predložkom o međunarodnim pričuvama i inozemnoj likvidnosti, koji je sastavio MMF. Detaljno objašnjenje Predložka nalazi se u materijalu MMF-a *International reserves and foreign currency liquidity: guidelines for a data template*, 2001. Prvi dio Predložka prikazuje ukupnu imovinu Hrvatske narodne banke u konvertibilnoj stranoj valuti. Službene međunarodne pričuve (I. A.) prikazuju one oblike imovine kojima se HNB može u bilo kojem trenutku koristiti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja. Službene međunarodne pričuve uključuju kratkoročne inozemne utržive dužničke vrijednosne papire, efektivni strani novac, devizne depozite po viđenju, devizne oročene

depozite koji se mogu razročiti prije dospeljeca, devizne oročene depozite s preostalim dospeljećem do godine dana, pričuvnu poziciju u MMF-u, posebna prava vučenja, zlato i obratne repo poslove s inozemnim utrživim dužničkim vrijednosnim papirima.

Drugi dio Predložka prikazuje fiksno ugovorene devizne neto obveze Hrvatske narodne banke i središnje države, koje dospeljavaju tijekom idućih 12 mjeseci. Devizni krediti, dužnički vrijednosni papiri i depoziti (II. 1.) uključuju buduća plaćanja kamata na deviznu obveznu pričuvu banaka kod HNB-a (uključeno je samo plaćanje kamata za idući mjesec), plaćanja budućih dospeljeca izdanih blagajničkih zapisa HNB-a u stranoj valuti, buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na kredite primljene od MMF-a, te buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na

Tablica H11: Indeksi efektivnih tečajeva kune

indeksi, 2010. = 100

Godina	Mjesec	Nominalni efektivni tečaj kune	Realni efektivni tečaj kune; deflator		Realni efektivni tečaj kune ^b ; deflator	
			Indeks potrošačkih cijena	Indeks proizvođačkih cijena industrije ^a	Jedinični troškovi rada u prerađivačkoj industriji	Jedinični troškovi rada u ukupnom gospodarstvu
2001.	prosinac	106,52	111,02		126,43	121,65
2002.	prosinac	105,28	110,60		128,17	118,77
2003.	prosinac	105,37	111,20		121,73	119,32
2004.	prosinac	102,42	107,11		121,29	115,71
2005.	prosinac	102,16	105,55		115,11	112,46
2006.	prosinac	100,37	103,91		103,93	106,04
2007.	prosinac	98,70	99,94		98,76	101,12
2008.	prosinac	98,13	98,62		101,07	96,64
2009.	prosinac	97,63	97,81		104,70	97,16
2010.	prosinac	102,04	102,98	99,44	99,26	102,09
2011.	prosinac	103,63	105,74	101,25	102,99	102,29
2012.	prosinac	104,61	104,60	101,85	108,39	107,48
2013.	prosinac	103,76	104,85	102,36	107,28	108,55
2014.	prosinac	105,80	107,96	105,70	114,34	109,30
2015.	siječanj	107,46	109,15	108,82		
	veljača	108,66	110,72	108,35		
	ožujak	109,09	110,98	107,74	113,27	110,77
	travanj	108,66	110,64	107,85		
	svibanj	107,11	108,86	105,53		
	lipanj	106,89	109,03	104,87	113,96 ^c	109,13 ^c
	srpanj	107,60	110,08	106,53		
	kolovoz	106,48	109,32	106,24		
	rujan	106,25	108,80	106,78 ^c		
	listopad	107,06	109,76 ^c			
	studenj	107,90				

^a Indeks proizvođačkih cijena industrije na nedomaćem tržištu za RH raspoloživ je od siječnja 2010. pa je realni efektivni tečaj izračunat na bazi 2010. godine. ^b Prikazane su vrijednosti tromjesečni podatak. ^c Preliminarni podaci

Napomena: Pri ažuriranju serija realnih efektivnih tečajeva kune može doći do promjene podataka za protekla razdoblja.

devizne dugove središnje države. Agregatna kratka i duga pozicija deviznih terminskih poslova (II. 2.) uključuje buduće naplate (predznak +) ili plaćanja (predznak -) koje rezultiraju iz međuvalutnih swapova između HNB-a i domaćih banaka (privremene prodaje ili privremene kupnje deviza). Ostalo (II. 3.) uključuje buduća plaćanja s osnove repo poslova s inozemnim utrživim dužničkim vrijednosnim papirima.

Treći dio Predložka prikazuje ugovorene potencijalne neto devizne obveze Hrvatske narodne banke i središnje države koje dospijevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Potencijalne devizne obveze (III. 1.) uključuju buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na inozemne kredite za koje jamči središnja država te stanje devizne obvezne pričuve banaka kod HNB-a (uključivanje devizne obvezne pričuve zasniva se na pretpostavkama da u budućnosti neće biti promjena stope ni promjena osnovice za obračun devizne pričuve, koja se sastoji od deviznih izvora sredstava, i to redovnih deviznih računa, posebnih deviznih računa, deviznih računa i štednih uloga po viđenju, primljenih deviznih depozita, primljenih deviznih kredita te obveza po izdanim vrijednosnim papirima u stranoj valuti, osim vlasničkih vrijednosnih papira banke te hibridnih i podređenih instrumenata). Neiskorišteni okvirni krediti prikazuju potencijalne priljeve (predznak +) ili odljeve (predznak -) koji bi nastali korištenjem tih kredita.

Četvrti dio Predložka prikazuje bilješke. Kratkoročni kunski dug s valutnom klauzulom (IV. a)) prikazuje obveze na temelju Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug

Republike Hrvatske, koje dospijevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Založena imovina (IV. c)) prikazuje oročene devizne depozite s ugovorenim dospeljem dužim od 3 mjeseca iz stavke I. B., koji također čine zalog. Repo poslovi s vrijednosnim papirima prikazuju vrijednost kolaterala koji su predmet repo poslova i obratnih repo poslova s vrijednosnim papirima, kao i način evidentiranja tih poslova u Predložku.

Tablica H11: Indeksi efektivnih tečajeva kune • Indeks nominalnoga efektivnog tečaja kune ponderirani je geometrijski prosjek indeksa bilateralnih nominalnih tečajeva kune prema odabranim valutama glavnih trgovinskih partnera. Valute glavnih trgovinskih partnera i njihovi ponderi određeni su na osnovi strukture uvoza i izvoza robe prerađivačke industrije, pri čemu ponderi odražavaju izravnu uvoznu konkurenciju, izravnu izvoznu konkurenciju i izvoznu konkurenciju na trećim tržištima (vidi Okvir 2. Biltena HNB-a broj 165, 2011.). Skupinu zemalja za formiranje indeksa efektivnih tečajeva kune čini 20 zemalja partnera, a to su: a) iz europodručja osam zemalja: Austrija, Belgija, Francuska, Njemačka, Italija, Nizozemska, Slovenija i Španjolska; b) iz EU-a, a izvan europodručja, pet zemalja: Češka, Mađarska, Poljska, Švedska i Velika Britanija te c) izvan EU-a sedam zemalja: Bosna i Hercegovina, Japan, Kina, SAD, Srbija, Švicarska i Turska. Ponderi koji se pridružuju pojedinim zemljama u izračunu efektivnih tečajeva kune jesu ponderi koji se mijenjaju s vremenom (engl. *time varying weights*), a izračunati su tako da odražavaju prosječnu strukturu vanjske trgovine RH

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.			
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.*	VI.*	VII.*	VIII.
5. Izravna ulaganja	6.136,5	5.017,4	5.386,2	5.698,5	6.380,1	6.663,0	6.720,8	6.616,4	6.548,8
Dužničke obveze prema nerezidentnim izravnim ulagateljima	4.131,0	4.143,1	4.082,4	3.521,6	3.781,1	3.819,7	3.960,9	3.923,2	3.862,0
Dužničke obveze prema nerezidentima u koje je izvršeno izravno ulaganje	366,7	175,5	164,5	159,5	250,5	271,7	181,4	189,2	190,1
Dužničke obveze prema horizontalno povezanim poduzećima	1.638,7	698,9	1.139,4	2.017,4	2.348,4	2.571,6	2.578,5	2.503,9	2.496,7
Ukupno	46.908,4	46.397,2	45.297,2	45.958,4	46.663,8	49.172,7	48.869,3	49.297,2	47.835,1
Od toga: Kružna izravna ulaganja ^a	0,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Dodatak:									
Kašnjenja glavnice i kamata	1.235,2	1.303,2	1.589,0	1.903,3	2.037,0	2.069,1	2.111,5	2.058,6	2.057,6
Opća država	0,9	0,0	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Središnja banka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kreditne institucije	12,2	11,8	11,6	16,6	17,4	10,0	11,2	9,8	10,5
Ostali domaći sektori	1.064,8	1.037,3	1.290,7	1.517,9	1.655,3	1.766,3	1.777,2	1.761,5	1.758,7
Izravna ulaganja	157,3	254,1	285,8	368,0	363,5	292,0	322,4	286,5	287,6

^a Od 31. listopada 2014. cijela serija podataka o bruto inozemnom dugu revidirana je na način da se temelji na novoj metodologiji koju propisuje šesto izdanje Priručnika za sastavljanje platne bilance i stanja međunarodnih ulaganja (BPM6) te novoj sektorskoj klasifikaciji institucionalnih jedinica u skladu sa standardom ESA 2010. ^b U cijeloj seriji podataka HBOR je reklasificiran iz Ostalih sektora u sektor Opća država. ^c Podaci o stanju inozemnog duga koji se odnosi na izravna ulaganja uključuju kružna izravna ulaganja (engl. *round tripping*) kombiniranoga dužničko-vlasničkoga karaktera, što je proizvelo specifičan učinak povećanja inozemnog duga Republike Hrvatske. U prosincu 2010. zabilježena je značajna transakcija, koja je dovela do ukidanja kružne komponente izravnih ulaganja, ali dug i dalje ostaje iskazan u sklopu pozicije izravna ulaganja.

tijekom tri uzastopne godine (više o tome vidi u Okviru 3. Biltena HNB-a broj 205, 2014.). Posljednje referentno razdoblje za izračun pondera je razdoblje 2010. – 2012. Serije baznih indeksa preračunate su na bazi 2010. godine.

Indeks nominalnoga efektivnog tečaja agregatni je pokazatelj prosječne vrijednosti domaće valute prema košarici stranih valuta. Povećanje indeksa nominalnoga efektivnog tečaja kune u određenom razdoblju pokazatelj je deprecijacije tečaja kune prema košarici valuta i obratno. Indeks realnoga efektivnog tečaja ponderirani je geometrijski prosjek indeksa bilateralnih tečajeva kune korigiranih odgovarajućim indeksima relativnih cijena ili troškova (odnos indeksa cijena ili troškova u zemljama partnerima i domaćih cijena). Za deflacioniranje se primjenjuju indeksi proizvođačkih cijena industrije, indeksi potrošačkih cijena, odnosno harmonizirani indeksi potrošačkih cijena za zemlje članice EU-a i indeksi jediničnih troškova rada u ukupnom gospodarstvu i prerađivačkoj industriji. Serija indeksa proizvođačkih cijena industrije na nedomaćem tržištu za Hrvatsku raspoloživa je od siječnja 2010. Serija potrošačkih cijena u Hrvatskoj konstruirana je tako da se do prosinca 1997. godine primjenjuju indeksi cijena na malo, a od siječnja 1998. indeksi potrošačkih cijena. Podaci o jediničnim troškovima rada nisu dostupni za sve zemlje, pa je košarica zemalja za izračun realnoga efektivnog tečaja kune uz jedinične troškove rada u ukupnom gospodarstvu i prerađivačkoj industriji sužena na 15 odnosno 13 zemalja trgovinskih partnera – sve zemlje trgovinski partneri (dakle njih 20) bez Švicarske, Turske, Kine, BiH i Srbije, odnosno bez spomenutih pet te Belgije i Japana. Jedinični troškovi rada za Hrvatsku izračunati su kao omjer naknada po zaposlenom u tekućim cijenama i proizvodnosti rada u stalnim cijenama (više o izračunu jediničnih troškova rada vidi u Okviru 1. Biltena HNB-a broj 141, 2008.). Podaci o realnom efektivnom tečaju za posljednji su mjesec preliminarni. Također su moguće određene korekcije prijašnjih podataka u skladu s naknadnim izmjenama podataka o deflatorima koji se primjenjuju u izračunu indeksa realnoga efektivnog tečaja kune.

Tablica H12: Bruto inozemni dug prema domaćim sektorima • Bruto inozemni dug obuhvaća sve obveze rezidenata na osnovi: dužničkih vrijednosnih papira izdanih na inozemnim tržištima (po nominalnoj vrijednosti), kredita (uključujući repo ugovore) neovisno o ugovorenom dospeljeću, depozita primljenih od nerezidenata te trgovinskih kredita primljenih od nerezidenata s ugovorenim dospeljećem dužim od 180 dana (do 11. srpnja 2001. taj je rok iznosio 90 dana, a do 31. prosinca 2002. 150 dana), a od prosinca 2005. obuhvaća i obveze rezidenata na osnovi ulaganja nerezidenata u dužničke vrijednosne papire izdane na domaćem tržištu. Struktura inozemnog duga prikazuje se po domaćim sektorima, odnosno sektorima dužnika, što podrazumijeva sektorsku klasifikaciju rezidenata prema priručnicima ESA 2010 i SNA 2008. Sektor opće države obuhvaća središnju državu, fondove socijalne sigurnosti i lokalnu državu. Sektor središnje banke prikazuje dugove Hrvatske narodne banke. Sektor drugih monetarnih financijskih institucija prikazuje dugove kreditnih institucija i novčanih fondova. Ostali domaći sektori prikazuju dugove svih financijskih institucija osim monetarnih financijskih institucija (uključujući Hrvatsku banku za obnovu i razvitak), privatnih i javnih nefinancijskih društava, neprofitnih institucija koje služe kućanstvima te kućanstava, uključujući poslodavce i samozaposlene. Izravna ulaganja prikazuju dužničke transakcije između kreditora i dužnika ostalih sektora, koji su međusobno ulagački povezani, po smjeru ulaganja. Unutar svakog sektora (osim izravnih ulaganja) podaci se razvrstavaju prema ugovorenom dospeljeću, na kratkoročne i dugoročne dugove, te prema dužničkom instrumentu na osnovi kojega je nastala dužnička obveza. Pritom je ročnost instrumenata koji se uključuju u poziciju Gotovina i depoziti za sektor drugih monetarnih institucija raspoloživa od početka 2004. godine te se za prethodna razdoblja ova pozicija u cijelosti iskazuje kao dugoročna. Stanje bruto inozemnog duga uključuje buduće otplate glavnice, obračunate nedospjele kamate te nepodmirene dospjele obveze s osnove glavnice i kamata. Stanja duga iskazuju se prema srednjem deviznom tečaju HNB-a na kraju razdoblja. Objavljeni podaci preliminarni su do objave konačnih podataka platne bilance za izvještajno tromjesečje.

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.			
	XII.	XII.	XII.	XII.	XII.	III.*	VI.*	VII.*	VIII.
Trgovački krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Dug privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor	32.155,4	31.793,7	30.113,9	29.232,1	28.812,8	29.304,7	29.274,8	28.990,0	28.503,5
Ostala ulaganja	26.384,1	26.984,8	24.728,8	23.534,7	22.433,9	22.667,0	22.579,8	22.375,3	21.956,2
Kratkoročno	3.961,7	4.747,2	3.132,6	2.919,0	2.642,6	2.709,6	2.550,2	2.276,5	1.961,7
Gotovina i depoziti	2.185,4	3.273,4	1.448,3	1.710,9	1.487,6	1.582,0	1.606,5	1.416,1	1.229,8
Dužnički vrijednosni papiri	0,0	0,1	0,1	0,0	24,5	28,9	54,9	55,2	65,0
Krediti	1.720,9	1.303,7	1.468,7	1.068,4	1.025,9	988,5	768,8	690,8	541,6
Trgovački krediti	30,9	34,2	178,1	115,2	77,7	82,3	91,8	87,2	93,2
Ostale obveze	24,5	135,8	37,2	24,4	26,9	27,9	28,2	27,3	32,0
Dugoročno	22.422,4	22.237,6	21.596,2	20.615,7	19.791,3	19.957,4	20.029,7	20.098,8	19.994,6
Gotovina i depoziti	4.586,9	4.396,8	4.255,9	3.840,9	3.631,4	3.804,0	3.783,7	3.665,9	3.631,2
Dužnički vrijednosni papiri	332,2	432,5	1.302,0	1.281,4	858,5	884,3	887,1	875,4	876,3
Krediti	17.480,6	17.386,3	16.002,9	15.433,1	15.220,1	15.137,2	15.218,8	15.397,7	15.332,1
Trgovački krediti	21,6	21,1	12,6	57,9	79,2	129,7	137,7	157,4	152,7
Ostale obveze	1,1	0,9	22,8	2,4	2,0	2,2	2,3	2,3	2,3
Izravna ulaganja	5.771,3	4.808,8	5.385,1	5.697,4	6.379,0	6.637,7	6.695,0	6.614,8	6.547,2
Kratkoročno	645,3	659,8	251,7	174,3	191,7	177,6	317,5	298,0	286,8
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dužnički vrijednosni papiri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	645,3	659,8	251,7	174,3	191,7	177,6	317,5	298,0	286,8
Trgovački krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročno	5.126,0	4.149,0	5.133,4	5.523,1	6.187,3	6.460,1	6.377,5	6.316,7	6.260,5
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dužnički vrijednosni papiri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	5.123,0	4.145,4	5.123,5	5.504,7	6.178,3	6.451,2	6.368,5	6.305,8	6.249,5
Trgovački krediti	3,0	3,6	9,9	18,4	9,0	8,9	9,0	10,9	11,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ukupno	46.908,4	46.397,2	45.297,2	45.958,4	46.663,8	49.172,7	48.869,3	49.297,2	47.835,1
Od toga: Kružna izravna ulaganja ^a	0,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Dodatak:									
Kašnjenja glavnice i kamata	1.235,2	1.303,2	1.589,0	1.903,3	2.037,0	2.069,1	2.111,5	2.058,6	2.057,6
Dug javnog sektora	73,2	76,4	40,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Dug privatnog sektora za koji jamči javni sektor	0,0	0,0	0,0	22,6	7,2	6,9	6,7	6,7	6,5
Dug privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor	1.162,0	1.226,7	1.548,1	1.879,8	2.028,9	2.061,3	2.104,0	2.051,0	2.050,2

^a Od 31. listopada 2014. cijela serija podataka o bruto inozemnom dugu revidirana je na način da se temelji na novoj metodologiji koju propisuje šesto izdanje Priručnika za sastavljanje platne bilance i stanja međunarodnih ulaganja (BPM6) te novoj sektorskoj klasifikaciji institucionalnih jedinica u skladu sa standardom ESA 2010. ^b Podaci o stanju inozemnog duga koji se odnosi na izravna ulaganja uključuju kružna izravna ulaganja (engl. *round tripping*) kombiniranoga dužničko-vlasničkoga karaktera, što je proizvelo specifičan učinak povećanja inozemnog duga Republike Hrvatske. U prosincu 2010. zabilježena je značajna transakcija, koja je dovela do ukidanja kružne komponente izravnih ulaganja, ali dug i dalje ostaje iskazan u sklopu pozicije Izravna ulaganja.

Tablica H13: Bruto inozemni dug javnog sektora, privatnog sektora za koji jamči javni sektor i privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor • Tablica prikazuje bruto inozemni dug strukturiran s obzirom na ulogu javnog sektora. Javni sektor pritom obuhvaća opću državu, središnju banku, javne financijske institucije i javna nefinancijska društva. Bruto inozemni dug privatnog sektora za koji jamči javni sektor čine inozemni dugovi

subjekata koji nisu obuhvaćeni definicijom javnog sektora, a za koje je jamstvo izdao bilo koji subjekt iz javnog sektora. Bruto inozemni dug privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor čine inozemni dugovi subjekata koji nisu obuhvaćeni definicijom javnog sektora, a za koje ne postoji jamstvo javnog sektora. Vrednovanje pozicija provedeno je jednako kao u Tablici H12.

Tablica H14: Projekcija otplate bruto inozemnog duga po domaćim sektorima^{a,b}

u milijunima eura

	Bruto inozemni dug 31.8.15.	Trenutačno dospjeće/kašnjenja	Projekcija otplate glavnice											
			3.tr.15. ^c	4.tr.15.	1.tr.16.	2.tr.16.	2015. ^c	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Ostalo
1. Opća država	15.882,6	0,8	244,5	316,0	301,6	273,0	560,5	985,3	2.182,9	890,4	2.048,7	1.531,9	1.589,9	6.092,3
Kratkoročno	7,7	0,0	2,5	1,7	3,5	0,0	4,2	3,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dužnički vrijednosni papiri	7,7	0,0	2,5	1,7	3,5	0,0	4,2	3,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovački krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročno	15.875,0	0,8	242,0	314,3	298,1	273,0	556,3	981,8	2.182,9	890,4	2.048,7	1.531,9	1.589,9	6.092,3
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dužnički vrijednosni papiri	9.913,4	0,0	32,4	96,4	27,6	13,0	128,8	142,2	1.471,7	408,8	1.242,7	1.109,1	1.202,2	4.207,8
Krediti	5.961,6	0,8	209,6	217,9	270,5	260,1	427,5	839,6	711,2	481,6	806,0	422,7	387,7	1.884,5
Trgovački krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Središnja banka	1.474,6	0,0	1.097,4	0,0	0,0	0,0	1.097,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	377,2
Kratkoročno	1.097,4	0,0	1.097,4	0,0	0,0	0,0	1.097,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	49,1	0,0	49,1	0,0	0,0	0,0	49,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dužnički vrijednosni papiri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	1.048,3	0,0	1.048,3	0,0	0,0	0,0	1.048,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovački krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročno	377,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	377,2
Posebna prava vučenja (alokacija)	377,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	377,2
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dužnički vrijednosni papiri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovački krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Druge monetarne financijske institucije	7.545,0	10,5	928,5	516,6	513,2	480,4	1.445,1	1.780,9	2.187,2	787,2	406,8	311,4	122,4	493,4
Kratkoročno	1.456,5	10,0	792,9	249,1	144,2	156,1	1.042,0	404,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	1.251,3	0,8	687,0	205,5	125,5	139,6	892,5	358,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dužnički vrijednosni papiri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	173,1	0,5	82,7	43,5	18,8	16,6	126,2	46,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovački krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	32,0	8,8	23,2	0,1	0,0	0,0	23,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročno	6.088,5	0,4	135,5	267,6	368,9	324,3	403,1	1.376,5	2.187,2	787,2	406,8	311,4	122,4	493,4
Gotovina i depoziti	3.651,0	0,2	72,1	230,4	304,0	295,8	302,5	958,1	1.168,3	454,3	348,4	244,1	35,4	139,6
Dužnički vrijednosni papiri	6,3	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	4,3	0,0	0,0	0,0	2,0	0,0
Krediti	2.428,8	0,2	61,4	37,1	65,0	28,4	98,5	418,3	1.014,5	332,9	58,4	67,3	85,0	353,8
Trgovački krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	2,3	0,0	2,1	0,0	0,0	0,0	2,1	0,1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Ostali domaći sektori	16.384,1	1.758,7	554,7	1.839,5	795,9	907,1	2.394,3	3.553,1	2.306,0	1.092,5	1.357,2	1.693,5	351,8	1.877,0
Kratkoročno	528,5	94,0	159,2	57,2	168,6	39,9	216,4	218,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dužnički vrijednosni papiri	65,0	0,0	0,0	30,0	0,0	25,4	30,0	35,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	370,3	94,0	159,2	27,2	75,3	14,5	186,5	89,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovački krediti	93,2	0,0	0,0	0,0	93,2	0,0	0,0	93,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročno	15.855,6	1.664,7	395,5	1.782,3	627,3	867,1	2.177,8	3.335,0	2.306,0	1.092,5	1.357,2	1.693,5	351,8	1.877,0
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dužnički vrijednosni papiri	1.557,1	0,0	8,9	16,8	4,3	0,6	25,7	11,1	675,9	1,5	271,4	571,2	0,0	0,3
Krediti	14.087,0	1.659,3	382,7	1.680,5	610,3	858,3	2.063,1	3.297,1	1.541,5	1.089,6	1.085,6	1.122,4	351,8	1.876,7

	Bruto inozemni dug 31.8.15.	Trenutačno dospjeće/kašnjenja	Projekcija otplate glavnice											
			3.tr.15. ^c	4.tr.15.	1.tr.16.	2.tr.16.	2015. ^c	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Ostalo
Trgovački krediti	211,5	5,5	3,9	85,0	12,7	8,2	89,0	26,8	88,6	1,4	0,2	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Izravna ulaganja	6.548,8	287,6	305,7	1.131,2	278,5	451,3	1.437,0	1.421,5	898,0	401,2	405,4	393,5	59,3	1.245,3
Dužničke obveze prema nerezidentnim izravnim ulagateljima	3.862,0	226,8	190,6	778,7	82,0	364,3	969,3	1.006,7	617,6	152,9	217,9	169,7	46,5	454,7
Dužničke obveze prema nerezidentima u koje je izvršeno izravno ulaganje	190,1	18,3	3,2	69,0	10,5	4,6	72,2	25,7	14,0	46,2	3,1	3,5	1,0	6,0
Dužničke obveze prema horizontalno povezanim poduzećima	2.496,7	42,4	111,9	283,5	186,0	82,5	395,5	389,2	266,4	202,1	184,5	220,3	11,8	784,6
Ukupno	47.835,1	2.057,6	3.130,8	3.803,4	1.889,2	2.111,8	6.934,1	7.740,8	7.574,1	3.171,4	4.218,1	3.930,3	2.123,4	10.085,2
Dodatak: Procjena plaćanja kamata			32,6	192,7	257,6	320,4	225,3	1.164,0	1.037,1	872,9	782,3	650,2	369,7	1.241,2

^a Od 31. listopada 2014. podaci bruto inozemnog duga temelje se na novoj metodologiji koju propisuje šesto izdanje Priručnika za sastavljanje platne bilance i stanja međunarodnih ulaganja (BPM6) te novoj sektorskoj klasifikaciji institucionalnih jedinica u skladu sa standardom ESA 2010. ^b Projekcija otplate bruto inozemnog duga uključuje projekciju otplate glavnice i obračunatih nedospjelih kamata. ^c Projekcije otplate za ovo tromjesečje i godinu odnose se na razdoblje od datuma stanja bruto duga do kraja navedenog tromjesečja odnosno godine.

Tablica H14: Projekcija otplate bruto inozemnog duga po domaćim sektorima • Tablica prikazuje stanje bruto inozemnog duga i projekciju otplate bruto duga te procijenjena plaćanja kamata po srednjem tečaju HNB-a na kraju razdoblja. Struktura tablice po sektorima, izvornom dospjeću i instrumentima slijedi strukturu Tablice H12. Za monetarne financijske institucije buduća plaćanja kamata procijenjena su na osnovi dostupnih podataka monetarne statistike o planu naplate kamata. Za ostale

sektore buduća plaćanja kamata procijenjena su na osnovi dostavljenih planova otplate i referentne kamatne stope koja vrijedi na izvještajni datum. Projekcija otplate obračunatih nedospjelih kamata, koje su sastavni dio bruto inozemnog duga, uvećava projekciju otplate glavnice u razdoblju dospjeća prve rate kamata te, posljedično, umanjuje iznose procijenjene prve otplate kamata.

	2010. XII.	2011. XII.	2012. XII.	2013. XII.	2014. XII.	2015.			
						III.*	VI.*	VII.*	VIII.
4.5. Kućanstva	211,9	213,0	206,7	176,0	162,4	161,2	158,0	156,6	155,8
Kratkoročno	7,0	6,0	5,4	0,1	0,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dužnički vrijednosni papiri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	7,0	6,0	5,4	0,1	0,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Trgovački krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročno	205,0	207,1	201,3	175,9	162,4	159,2	156,0	154,6	153,8
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dužnički vrijednosni papiri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	204,8	207,1	201,3	170,1	162,4	159,2	156,0	154,6	153,8
Trgovački krediti	0,1	0,0	0,0	5,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4.6. Nefitne institucije koje služe kućanstvima	2,6	4,8	9,4	5,3	19,4	22,7	25,6	25,6	25,6
Kratkoročno	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dužnički vrijednosni papiri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovački krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročno	2,6	4,8	9,4	5,2	19,4	22,7	25,6	25,6	25,6
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dužnički vrijednosni papiri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Krediti	2,6	4,8	9,4	5,2	19,4	22,7	25,6	25,6	25,6
Trgovački krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ukupno	18.463,2	17.723,3	17.320,3	16.456,2	16.282,7	16.470,4	16.436,6	16.500,6	16.384,1
Dodatak:									
1. Kašnjenja glavnice i kamata	1.064,8	1.037,3	1.290,7	1.517,9	1.655,3	1.766,3	1.777,2	1.761,5	1.758,7
Ostala javna financijska društva osim monetarnih financijskih institucija	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostala privatna financijska društva osim monetarnih financijskih institucija	16,3	9,3	33,1	33,4	35,6	35,4	36,0	35,4	35,3
Javna nefinancijska društva	72,2	75,7	40,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Privatna nefinancijska društva	976,4	952,3	1.217,5	1.484,4	1.619,6	1.730,8	1.741,0	1.726,1	1.723,3
Kućanstva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nefitne institucije koje služe kućanstvima	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. vazilravna ulaganja uključena u poziciju 4.2. Ostala privatna financijska društva osim monetarnih financijskih institucija^a	1.665,5	1.487,9	1.418,7	1.490,8	1.534,3	1.555,6	1.551,5	1.540,4	1.541,4

^a Od 31. listopada 2014. cijela serija podataka o bruto inozemnom dugu revidirana je na način da se temelji na novoj metodologiji koju propisuje šesto izdanje Priručnika za sastavljanje platne bilance i stanja međunarodnih ulaganja (BPM6) te novoj sektorskoj klasifikaciji institucionalnih jedinica u skladu sa standardom ESA 2010. ^b U cijeloj seriji podataka HBOR je reklasificiran iz Ostalih sektora u sektor Opća država. ^c Kvaziizravna ulaganja: Dug rezidenata sektora drugih financijskih posrednika prema nerezidentima istog sektora s kojima ujedno imaju zasnovan izravn vlasnički odnos, ali njihovi dužnički odnosi prema važećoj metodologiji nisu dijelom duga unutar izravnih ulaganja nego unutar ostalih sektora.

Tablica H15: Bruto inozemni dug ostalih domaćih sektora •
Bruto inozemni dug ostalih domaćih sektora prikazuje inozemne dugove svih financijskih institucija osim monetarnih financijskih institucija (uključujući Hrvatsku banku za obnovu i razvitak), javnih i privatnih nefinancijskih društava, neprofitnih institucija

koje služe kućanstvima te kućanstva, uključujući poslodavce i samozaposlene. Unutar svakog sektora podaci se razvrstavaju prema ugovorenom dospijeću, na kratkoročne i dugoročne dugove, te prema dužničkom instrumentu na osnovi kojega je nastala dužnička obveza.

Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica^{a,b,c}

u milijunima eura

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2014.				2015.	
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.	1.tr.	2.tr. ^d
1. Stanje međunarodnih ulaganja, neto	-42.466,5	-40.723,0	-39.601,0	-38.485,7	-38.097,4	-39.553,7	-40.097,0	-38.035,1	-38.097,4	-38.652,2	-39.001,1
2. Imovina	23.826,0	23.577,5	23.580,1	24.632,6	27.925,9	24.257,4	25.947,7	28.496,0	27.925,9	30.446,1	30.228,8
2.1. Izravna ulaganja	3.663,9	3.680,0	3.511,1	3.283,5	4.639,7	3.123,6	4.894,4	5.042,8	4.639,7	4.807,0	4.828,4
2.2. Portfeljna ulaganja	3.659,1	2.988,1	3.367,2	3.477,7	3.906,6	3.367,1	3.512,8	3.749,7	3.906,6	4.174,4	3.986,2
2.2.1. Vlasnička ulaganja	1.351,9	1.307,2	1.503,2	1.724,1	1.853,6	1.559,4	1.750,5	1.812,2	1.853,6	2.091,0	2.066,1
2.2.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	2.307,2	1.680,9	1.864,1	1.753,7	2.053,0	1.807,7	1.762,3	1.937,5	2.053,0	2.083,5	1.920,0
2.2.2.1. Dugoročna	1.431,0	1.074,3	1.365,7	1.185,1	1.771,7	1.215,5	1.170,1	1.595,2	1.771,7	1.848,5	1.722,0
2.2.2.2. Kratkoročna	876,2	606,6	498,3	568,6	281,3	592,2	592,2	342,2	281,3	234,9	198,0
2.3. Financijski derivati	14,2	204,5	145,8	16,7	474,5	12,4	37,1	370,2	474,5	1.731,0	1.527,6
2.4. Ostala ulaganja	5.828,6	5.510,0	5.320,1	4.947,3	6.217,4	5.654,2	5.168,7	7.217,8	6.217,4	5.575,9	6.153,2
2.4.1. Ostala vlasnička ulaganja	1,8	2,4	3,1	32,2	58,9	32,2	32,6	32,4	58,9	56,9	57,4
2.4.2. Valuta i depoziti	5.304,5	4.989,5	4.616,4	4.182,3	5.309,9	4.927,8	4.426,1	6.265,1	5.309,9	4.643,7	5.090,5
2.4.3. Krediti	430,8	420,8	531,3	626,1	752,2	594,8	582,6	787,6	752,2	772,8	866,7
2.4.4. Trgovinski krediti	80,5	85,7	142,0	80,8	74,5	84,6	82,9	76,4	74,5	82,5	81,7
2.4.5. Ostala imovina	11,0	11,5	27,3	25,8	21,8	14,8	44,5	56,4	21,8	20,0	56,9
2.5. Devizne pričuve	10.660,2	11.194,8	11.235,9	12.907,4	12.687,7	12.100,0	12.334,7	12.115,6	12.687,7	14.157,7	13.733,6
3. Obveze	66.292,5	64.300,5	63.181,1	63.118,4	66.023,3	63.811,1	66.044,7	66.531,1	66.023,3	69.098,3	69.230,0
3.1. Izravna ulaganja	24.587,9	22.173,8	22.451,5	21.924,3	24.843,0	21.868,6	24.593,9	25.097,3	24.843,0	25.603,4	26.157,2
3.2. Portfeljna ulaganja	7.144,2	7.237,1	9.151,6	10.681,4	11.374,3	10.687,0	10.860,2	11.080,4	11.374,3	12.683,0	12.594,1
3.2.1. Vlasnička ulaganja	738,0	595,7	461,7	479,2	637,2	488,6	601,0	660,7	637,2	657,9	652,4
3.2.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	6.406,1	6.641,4	8.689,9	10.202,2	10.737,0	10.198,3	10.259,2	10.419,7	10.737,0	12.025,1	11.941,6
3.2.2.1. Dugoročna	5.937,8	6.483,4	8.572,5	10.132,6	10.628,9	10.023,2	10.096,9	10.395,1	10.628,9	11.959,6	11.862,6
3.2.2.2. Kratkoročna	468,3	158,1	117,3	69,6	108,1	175,1	162,3	24,6	108,1	65,5	79,0
3.3. Financijski derivati	194,6	151,3	356,9	455,0	259,4	516,8	473,9	301,9	259,4	328,1	225,4
3.4. Ostala ulaganja	34.365,8	34.738,3	31.221,1	30.057,7	29.546,7	30.738,7	30.116,7	30.051,4	29.546,7	30.483,8	30.253,3
3.4.1. Ostala vlasnička ulaganja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.4.2. Valuta i depoziti	6.795,2	7.699,0	5.731,3	5.668,4	5.242,8	5.987,7	5.560,5	5.011,3	5.242,8	5.567,2	5.483,9
3.4.3. Krediti	26.865,0	26.372,5	24.766,6	23.730,0	23.692,7	24.099,4	23.894,1	24.384,1	23.692,7	24.231,0	24.071,0
3.4.4. Trgovinski krediti	323,8	170,1	312,2	294,5	221,0	284,5	281,5	271,1	221,0	269,8	283,1
3.4.5. Ostale obveze	25,6	136,6	60,0	26,9	29,0	26,0	36,3	30,4	29,0	30,1	31,2
3.4.6. Posebna prava vučenja	356,1	360,0	351,0	338,0	361,3	341,1	344,3	354,5	361,3	385,7	384,1

^a Od 31. listopada 2014. podaci su izrađeni prema novoj metodologiji koju propisuje šesto izdanje Priručnika za sastavljanje platne bilance i stanja međunarodnih ulaganja (BPM6) te novoj sektorskoj klasifikaciji institucionalnih jedinica u skladu sa standardom ESA 2010. ^b Podaci uključuju i kružna izravna ulaganja (engl. *round tripping*), čiji je učinak povećanje izravnih ulaganja u oba smjera (u Republiku Hrvatsku i inozemstvo) za isti iznos. Ta vrsta izravnih ulaganja evidentirana je u prosincu 2008. (825,7 mil. EUR), kolovozu 2009. (666,5 mil. EUR), prosincu 2010. (-618,6 mil. EUR) i lipnju 2014. (1.485,8 mil. EUR). ^c U cijeloj seriji podataka HBOR je reklasificiran iz Ostalih sektora u sektor Opća država.

^d Preliminarni podaci

Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica • Tablica se sastavlja u skladu s metodologijom koju je preporučio Međunarodni monetarni fond u Priručniku za platnu bilancu. Od 1993. do kraja 2013. stanje međunarodnih ulaganja sastavlja se u skladu s metodologijom koju je preporučio Međunarodni monetarni fond u 5. izdanju priručnika za sastavljanje platne bilance (priručnik BPM5), dok se, počevši s 2014. godinom, stanje međunarodnih ulaganja sastavlja prema 6. izdanju priručnika (priručnik BPM6). Također, s početkom primjene BPM6, prema novoj metodologiji rekonstruirane su i povijesne serije podataka za godine 1999. – 2013.

Izvori su podataka izvješća banaka, trgovačkih društava, Hrvatske narodne banke i Zagrebačke burze.

Međunarodna ulaganja Republike Hrvatske i u Republiku Hrvatsku iskazuju se u eurima (EUR) i američkim dolarima (USD). Preračunavanje vrijednosti iz izvornih valuta u izvještajne obavlja se primjenom srednjih tečajeva Hrvatske narodne banke na izvještajni datum.

Podaci o inozemnim izravnim i portfeljnim vlasničkim ulaganjima kompiliraju se na temelju tržišnih cijena gdje god su one raspoložive. U dijelu koji se odnosi na ulaganja u Republiku Hrvatsku primjenjuju se tržišne cijene na posljednji dan izvještajnog razdoblja preuzete sa Zagrebačke burze, a u dijelu koji se odnosi na ulaganja u inozemstvo izvještajne jedinice obvezni istraživanja o izravnim i portfeljnim vlasničkim ulaganjima obvezne su prikazivati vrijednosti svojih vlasničkih udjela u inozemstvu koristeći se tržišnim cijenama. Tamo gdje to nije moguće, primjenjuju se knjigovodstvene vrijednosti ukupnoga kapitala poduzeća u vlasništvu izravnih ili portfeljnih ulagača, bilo da je riječ o ulaganjima u Republiku Hrvatsku ili u inozemstvo (metoda *own funds at book value*).

Sektorska podjela portfeljnih i ostalih ulaganja podrazumijeva sektorsku klasifikaciju rezidenata prema priručnicima ESA 2010 i SNA 2008 te je u potpunosti usklađena sa sektorskom klasifikacijom bruto inozemnog duga prema domaćim sektorima odnosno platnom bilancom. Sektor opće države

obuhvaća sektore središnje države, fondova socijalne sigurnosti i lokalne države. Sektor središnje banka obuhvaća Hrvatsku narodnu banku. Sektor drugih monetarnih financijskih institucija obuhvaća kreditne institucije i novčane fondove. Ostali domaći sektori obuhvaćaju sve financijske institucije i posrednike osim središnje banke i drugih monetarnih financijskih institucija (uključujući Hrvatsku banku za obnovu i razvitak), privatna i javna nefinancijska društva, neprofitne institucije i kućanstva, uključujući obrtnike.

Pozicije Portfeljna dužnička ulaganja kod Imovine i kod Obveza obuhvaćaju podatke o ulaganjima rezidenata u dužničke vrijednosne papire koje su izdali nerezidenti (sredstva) i ulaganja nerezidenata u dužničke vrijednosne papire koje su izdali rezidenti (obveze). Podaci o tim ulaganjima zasnovani su na registru inozemnih kredita Hrvatske narodne banke i podacima monetarne statistike.

Podaci o portfeljnim vlasničkim i dužničkim ulaganjima upotpunjuju se podacima koje dostavljaju Središnje klirinško depozitarno društvo, kreditne institucije i investicijska društva koja obavljaju poslove skrbništva nad vrijednosnim papirima, posebno u dijelu Sredstava ostalih sektora.

Od prvog tromjesečja 2010. u platnu bilancu uključena su stanja pozicija zaključenih ugovora s obilježjima financijskih derivata. Izvještajne su institucije kreditne institucije i druge financijske institucije, a od četvrtog tromjesečja 2012. izvještajna populacija proširena je i na nefinancijska društva, koja u ovakve poslove ulaze najčešće radi zaštite od promjene tržišnih uvjeta.

U sklopu ostalih ulaganja priručnik BPM6 donosi poziciju Ostala vlasnička ulaganja, koja podrazumijeva vlasnička ulaganja koja ne zadovoljavaju kriterije za izravno, portfeljno ulaganje ili međunarodne pričuve. Ova pozicija uključuje i sudjelovanje u kapitalu međunarodnih organizacija.

Pozicija Ostala ulaganja – Valuta i depoziti kod Imovine pokazuje stanja ukupnih likvidnih deviznih sredstava kreditnih institucija ovlaštenih za poslovanje s inozemstvom umanjena za dio deviznih sredstava koja kreditne institucije deponiraju kao

dio obvezne pričuve. Osim potraživanja kreditnih institucija od inozemstva, prikazana su i potraživanja sektora opće države od inozemstva. Izvor su podataka izvješća države i kreditnih institucija. Za ostale sektore upotrebljavaju se tromjesečni podaci Banke za međunarodne namire. Pozicija Ostala ulaganja – Valuta i depoziti kod Obveza pokazuje stanja ukupnih deviznih i kunskih obveza prikazanih sektora prema inozemstvu na osnovi tekućih računa, oročenih depozita i depozita s otkaznim rokom, depozita po viđenju te depozitnog novca. Izvor su podataka izvješća kreditnih institucija.

Pozicije Ostala ulaganja – Krediti kod Imovine i kod Obveza obuhvaćaju podatke o odobrenim i primljenim kreditima između rezidenata i nerezidenata grupirane po sektorima. Izvor podataka je registar kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke.

Pozicije Ostala ulaganja – Trgovinski krediti kod Imovine i kod Obveza obuhvaćaju potraživanja spomenutih sektora od inozemstva i dugovanja spomenutih sektora inozemstvu s osnove trgovinskih kredita. Izvor podataka je registar kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke.

Pozicija Ostala ulaganja – Ostala vlasnička ulaganja obuhvaća vlasnička ulaganja koja nisu u obliku vrijednosnih papira. Uključuje vlasnička ulaganja u kvazidruštva, međunarodne organizacije i sl.

Pozicije Ostala ulaganja – Ostala imovina i Ostale obveze obuhvaćaju ostala potraživanja i obveze koji nisu uključeni u trgovačke kredite i ostale financijske instrumente.

Pozicija Ostala ulaganja – Posebna prava vučenja na strani obveza prikazuje stanje alociranih posebnih prava vučenja. Stanje ove pozicije povećano je na temelju opće alokacije iz kolovoza 2009. godine kada je Republici Hrvatskoj dodijeljen iznos od 270.652.208 XDR te je na osnovi posebne alokacije u rujnu iste godine dodijeljeno dodatnih 32.848.735 XDR.

Pozicija Međunarodne pričuve HNB-a sastavlja se na osnovi izvješća Direkcije računovodstva Hrvatske narodne banke koje sadržava podatke o njihovim stanjima i promjenama.

Tablica H17: Stanje međunarodnih ulaganja – izravna ulaganja^{a,b}

u milijunima eura

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2014.				2015.	
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.	1.tr.	2.tr. ^c
Izravna ulaganja, neto	-20.924,0	-18.493,8	-18.940,4	-18.640,8	-20.203,3	-18.744,9	-19.699,5	-20.054,6	-20.203,3	-20.796,3	-21.328,9
1. Imovina	3.663,9	3.680,0	3.511,1	3.283,5	4.639,7	3.123,6	4.894,4	5.042,8	4.639,7	4.807,0	4.828,4
1.1. Vlasnička ulaganja i zadržane zarade	2.986,9	2.987,8	2.884,0	2.692,4	3.833,4	2.519,3	4.039,4	4.173,4	3.833,4	4.005,0	4.003,4
1.1.1. U društvu u inozemstvu	2.986,9	2.987,8	2.884,0	2.692,4	3.833,4	2.519,3	4.039,4	4.173,4	3.833,4	4.005,0	4.003,4
1.1.2. U izravnog investitora (obratno ulaganje)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.3. Između horizontalno povezanih poduzeća	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Ostala ulaganja	677,0	692,2	627,1	591,1	806,3	604,4	855,0	869,4	806,3	802,0	825,0
1.2.1. U društvu u inozemstvu	608,7	641,5	572,1	521,8	558,9	398,0	604,5	621,1	558,9	563,0	580,2
1.2.2. U izravnog investitora (obratno ulaganje)	68,3	50,7	55,0	69,3	108,7	76,0	103,6	117,5	108,7	85,8	83,0
1.2.3. Između horizontalno povezanih poduzeća	0,0	0,0	0,0	0,0	138,7	130,4	146,9	130,7	138,7	153,2	161,8
2. Obveze	24.587,9	22.173,8	22.451,5	21.924,3	24.843,0	21.868,6	24.593,9	25.097,3	24.843,0	25.603,4	26.157,2
2.1. Vlasnička ulaganja i zadržane zarade	18.451,5	17.156,4	17.065,2	16.225,7	18.462,9	16.014,3	18.579,6	19.056,7	18.462,9	18.946,3	19.439,1
2.1.1. U društvu u inozemstvu	18.451,5	17.156,4	17.065,2	16.225,7	18.462,9	16.014,3	18.579,6	19.056,7	18.462,9	18.946,3	19.439,1
2.1.2. U izravnog investitora (obratno ulaganje)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.3. Između horizontalno povezanih poduzeća	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2. Ostala ulaganja	6.136,5	5.017,4	5.386,2	5.698,5	6.380,1	5.854,2	6.014,3	6.040,6	6.380,1	6.657,1	6.718,1
2.2.1. U društvu u inozemstvu	4.131,0	4.143,1	4.082,4	3.521,6	3.781,1	3.640,1	3.742,1	3.765,1	3.781,1	3.813,3	3.958,6
2.2.2. U izravnog investitora (obratno ulaganje)	366,7	175,5	164,5	159,5	250,5	178,8	239,1	226,0	250,5	272,2	182,1
2.2.3. Između horizontalno povezanih poduzeća	1.638,7	698,9	1.139,4	2.017,4	2.348,4	2.035,3	2.033,1	2.049,6	2.348,4	2.571,6	2.577,4

^a Od 31. listopada 2014. podaci su izrađeni prema novoj metodologiji koju propisuje šesto izdanje Priručnika za sastavljanje platne bilance i stanja međunarodnih ulaganja (BPM6) te novoj sektorskoj klasifikaciji institucionalnih jedinica u skladu sa standardom ESA 2010. ^b Podaci uključuju i kružna izravna ulaganja (engl. *round tripping*), čiji je učinak povećanje izravnih ulaganja u oba smjera (u Republiku Hrvatsku i inozemstvo) za isti iznos. Ta vrsta izravnih ulaganja evidentirana je u prosincu 2008. (825,7 mil. EUR), kolovozu 2009. (666,5 mil. EUR), prosincu 2010. (-618,6 mil. EUR) i lipnju 2014. (1.485,8 mil. EUR). ^c Preliminarni podaci

Tablica H18: Stanje međunarodnih ulaganja – portfeljna ulaganja^{a,b}

u milijunima eura

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2014.				2015.	
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.	1.tr.	2.tr. ^c
Portfeljna ulaganja, neto	-3.485,1	-4.249,0	-5.784,3	-7.203,7	-7.467,7	-7.319,9	-7.347,4	-7.330,8	-7.467,7	-8.508,6	-8.608,8
1. Imovina	3.659,1	2.988,1	3.367,2	3.477,7	3.906,6	3.367,1	3.512,8	3.749,7	3.906,6	4.174,4	3.985,2
1.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	1.351,9	1.307,2	1.503,2	1.724,1	1.853,6	1.559,4	1.750,5	1.812,2	1.853,6	2.091,0	2.065,2
1.1.1. Druge monetarne financijske institucije	9,2	13,7	10,6	19,2	16,5	17,6	16,6	17,1	16,5	13,5	16,5
1.1.2. Ostali sektori	1.342,6	1.293,5	1.492,6	1.704,9	1.837,1	1.541,8	1.733,9	1.795,1	1.837,1	2.077,5	2.048,7
1.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	2.307,2	1.680,9	1.864,1	1.753,7	2.053,0	1.807,7	1.762,3	1.937,5	2.053,0	2.083,5	1.920,0
2. Obveze	7.144,2	7.237,1	9.151,6	10.681,4	11.374,3	10.687,0	10.860,2	11.080,4	11.374,3	12.683,0	12.594,1
2.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	738,0	595,7	461,7	479,2	637,2	488,6	601,0	660,7	637,2	657,9	652,4
2.1.1. Druge monetarne financijske institucije	175,9	166,7	154,2	141,3	163,6	141,6	141,8	151,3	163,6	185,0	171,7
2.1.2. Ostali sektori	562,1	428,9	307,5	337,9	473,7	347,0	459,2	509,4	473,7	472,9	480,7
2.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	6.406,1	6.641,4	8.689,9	10.202,2	10.737,0	10.198,3	10.259,2	10.419,7	10.737,0	12.025,1	11.941,6
2.2.1. Dugoročna	5.937,8	6.483,4	8.572,5	10.132,6	10.628,9	10.023,2	10.096,9	10.395,1	10.628,9	11.959,6	11.862,6
2.2.1.1. Opća država	5.249,4	5.703,4	6.568,6	8.205,3	9.089,1	8.039,8	8.602,5	8.877,7	9.089,1	10.353,6	10.273,1
2.2.1.2. Druge monetarne financijske institucije	8,9	1,9	8,9	3,8	2,5	3,7	3,6	2,6	2,5	2,7	2,7
2.2.1.3. Ostali sektori	679,5	778,1	1.995,0	1.923,6	1.537,4	1.979,8	1.490,8	1.514,9	1.537,4	1.603,4	1.586,8
2.2.2. Kratkoročna	468,3	158,1	117,3	69,6	108,1	175,1	162,3	24,6	108,1	65,5	79,0
2.2.2.1. Opća država	468,3	157,9	117,2	69,6	83,6	175,1	162,3	24,6	83,6	36,6	24,1
2.2.2.2. Ostali sektori	0,0	0,1	0,1	0,0	24,5	0,0	0,0	0,0	24,5	28,9	54,9

^a Od 31. listopada 2014. podaci su izrađeni prema novoj metodologiji koju propisuje šesto izdanje Priručnika za sastavljanje platne bilance i stanja međunarodnih ulaganja (BPM6) te novoj sektorskoj klasifikaciji institucionalnih jedinica u skladu sa standardom ESA 2010. ^b U cijeloj seriji podataka HBOR je reklasificiran iz Ostalih sektora u sektor Opća država.

^c Preliminarni podaci

Tablica H19: Stanje međunarodnih ulaganja – ostala ulaganja^{a,b}

u milijunima eura

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2014.				2015.	
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr.	1.tr.	2.tr. ^c
Ostala ulaganja, neto	-28.537,2	-29.228,3	-25.901,0	-25.110,4	-23.329,3	-25.084,5	-24.948,0	-22.833,6	-23.329,3	-24.907,9	-24.100,2
1. Imovina	5.828,6	5.510,0	5.320,1	4.947,3	6.217,4	5.654,2	5.168,7	7.217,8	6.217,4	5.575,9	6.153,2
1.1. Ostala vlasnička ulaganja	1,8	2,4	3,1	32,2	58,9	32,2	32,6	32,4	58,9	56,9	57,4
1.2. Valuta i depoziti	5.304,5	4.989,5	4.616,4	4.182,3	5.309,9	4.927,8	4.426,1	6.265,1	5.309,9	4.643,7	5.090,5
1.2.1. Opća država	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4
1.2.2. Druge monetarne financijske institucije	4.058,2	3.559,7	3.108,4	2.888,7	3.563,3	3.108,1	3.101,2	4.660,4	3.563,3	2.999,1	3.483,7
1.2.3. Ostali sektori	1.246,3	1.429,8	1.508,0	1.293,2	1.746,3	1.819,4	1.324,6	1.604,4	1.746,3	1.644,4	1.606,3
1.3. Krediti	430,8	420,8	531,3	626,1	752,2	594,8	582,6	787,6	752,2	772,8	866,7
1.3.1. Hrvatska narodna banka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.3.1.1. Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.3.2. Opća država	0,0	0,0	0,0	0,0	14,8	18,2	16,6	16,5	14,8	14,3	12,9
1.3.2.1. Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	14,8	18,2	16,6	16,5	14,8	14,3	12,9
1.3.3. Druge monetarne financijske institucije	291,8	276,2	355,8	369,0	432,7	348,3	338,3	533,5	432,7	428,1	448,2
1.3.3.1. Dugoročni krediti	257,2	266,6	238,9	299,5	280,8	298,5	288,2	271,7	280,8	286,2	303,8
1.3.3.2. Kratkoročni krediti	34,6	9,6	117,0	69,5	151,9	49,8	50,1	261,8	151,9	141,9	144,5
1.3.4. Ostali sektori	139,0	144,6	175,5	257,1	304,7	228,3	227,8	237,6	304,7	330,4	405,6
1.3.4.1. Dugoročni krediti	101,3	140,0	154,5	237,9	293,8	219,5	216,0	225,4	293,8	322,5	391,8
1.3.4.2. Kratkoročni krediti	37,7	4,6	21,0	19,2	10,9	8,8	11,7	12,2	10,9	7,8	13,9
1.4. Trgovinski krediti	80,5	85,7	142,0	80,8	74,5	84,6	82,9	76,4	74,5	82,5	81,7
1.4.1. Opća država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.4.1.1. Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.4.2. Ostali sektori	80,5	85,7	142,0	80,8	74,5	84,6	82,9	76,4	74,5	82,5	81,7
1.4.2.1. Dugoročni krediti	61,4	58,3	57,6	53,2	52,0	54,1	54,1	52,5	52,0	59,7	58,7
1.4.2.2. Kratkoročni krediti	19,2	27,4	84,3	27,6	22,6	30,5	28,8	23,9	22,6	22,8	23,0
1.5. Ostala potraživanja	11,0	11,5	27,3	25,8	21,8	14,8	44,5	56,4	21,8	20,0	56,9
2. Obveze	34.365,8	34.738,3	31.221,1	30.057,7	29.546,7	30.738,7	30.116,7	30.051,4	29.546,7	30.483,8	30.253,3
2.1. Ostala vlasnička ulaganja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2. Valuta i depoziti	6.795,2	7.699,0	5.731,3	5.668,4	5.242,8	5.987,7	5.560,5	5.011,3	5.242,8	5.567,2	5.483,9
2.2.1. Hrvatska narodna banka	1,2	0,1	0,0	83,5	83,6	101,6	24,6	40,9	83,6	139,7	51,9
2.2.2. Druge monetarne financijske institucije	6.794,1	7.699,0	5.731,3	5.584,9	5.159,2	5.886,0	5.535,9	4.970,4	5.159,2	5.427,6	5.432,1
2.2.3. Ostali sektori	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.3. Krediti	26.865,0	26.372,5	24.766,6	23.730,0	23.692,7	24.099,4	23.894,1	24.384,1	23.692,7	24.231,0	24.071,0
2.3.1. Hrvatska narodna banka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	674,2	840,3
2.3.1.1. Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.3.2. Opća država	5.021,3	5.227,2	5.668,1	5.950,5	6.223,4	5.864,8	5.543,9	6.284,1	6.223,4	6.281,9	6.032,6
2.3.2.1. Dugoročni krediti	5.021,3	5.227,2	5.667,2	5.750,5	6.223,2	5.864,8	5.543,9	6.284,1	6.223,2	6.281,9	6.032,6
2.3.2.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,9	200,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0
2.3.3. Druge monetarne financijske institucije	4.383,8	4.370,4	4.085,5	3.541,3	2.969,4	3.445,6	3.335,0	3.130,2	2.969,4	2.752,2	2.685,1
2.3.3.1. Dugoročni krediti	3.436,0	3.844,4	3.568,8	2.984,0	2.558,7	2.971,4	2.890,9	2.787,8	2.558,7	2.351,0	2.349,2
2.3.3.2. Kratkoročni krediti	947,8	526,0	516,8	557,3	410,7	474,2	444,0	342,3	410,7	401,2	335,9
2.3.4. Ostali sektori	17.459,9	16.775,0	15.012,9	14.238,2	14.499,9	14.789,0	15.015,2	14.969,9	14.499,9	14.522,7	14.512,9
2.3.4.1. Dugoročni krediti	16.578,2	15.893,6	14.061,0	13.727,0	13.884,7	14.127,2	14.318,2	14.214,2	13.884,7	13.936,3	14.070,9
2.3.4.2. Kratkoročni krediti	881,7	881,4	952,0	511,1	615,2	661,8	697,0	755,6	615,2	586,4	442,0
2.4. Trgovinski krediti	323,8	170,1	312,2	294,5	221,0	284,5	281,5	271,1	221,0	269,8	283,1
2.4.1. Opća država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.4.1.1. Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.4.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.4.2. Ostali sektori	323,8	170,1	312,2	294,5	221,0	284,5	281,5	271,1	221,0	269,8	283,1
2.4.2.1. Dugoročni krediti	293,0	135,9	134,1	179,3	143,3	169,3	172,6	169,9	143,3	187,5	195,9
2.4.2.2. Kratkoročni krediti	30,9	34,2	178,1	115,2	77,7	115,2	108,9	101,2	77,7	82,3	87,2
2.5. Ostale obveze	25,6	136,6	60,0	26,9	29,0	26,0	36,3	30,4	29,0	30,1	31,2
2.6. Posebna prava vučenja	356,1	360,0	351,0	338,0	361,3	341,1	344,3	354,5	361,3	385,7	384,1

^a Od 31. listopada 2014. podaci su izrađeni prema novoj metodologiji koju propisuje šesto izdanje Priručnika za sastavljanje platne bilance i stanja međunarodnih ulaganja (BPM6) te novoj sektorskoj klasifikaciji institucionalnih jedinica u skladu sa standardom ESA 2010. ^b U cijeloj seriji podataka HBOR je reklasificiran iz Ostalih sektora u sektor Opća država.

^c Preliminarni podaci

I. Državne financije – izabrani podaci

Tablica I1: Konsolidirana središnja država prema razinama državne vlasti^a
u milijunima kuna

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.				
						III.	VI.	VII.	VIII.	IX.
1. PRIHODI (A + B)	110.831,6	110.406,1	112.883,5	112.051,1	118.066,9	10.002,1	11.077,4	11.587,0	11.191,1	11.144,3
A) Državni proračun	107.457,6	107.067,2	109.558,4	108.581,8	114.015,6	8.091,8	8.993,0	9.131,4	9.129,4	8.983,0
B) Izvanproračunski korisnici	3.374,0	3.338,9	3.325,0	3.469,4	4.051,3	1.910,3	2.084,4	2.455,6	2.061,7	2.161,4
1. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1.580,1	1.681,0	1.921,6	1.686,1	1.774,0
3. Hrvatski zavod za zapošljavanje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Hrvatske vode	1.690,7	1.594,3	1.580,2	1.715,2	1.992,4	174,5	206,1	205,3	195,6	221,1
5. Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost	1.040,7	1.091,3	1.056,7	1.039,1	1.168,7	138,6	122,2	157,8	157,1	129,8
6. Hrvatske autoceste	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Hrvatske ceste	86,2	57,5	55,4	51,5	54,0	4,0	3,5	3,7	7,3	7,1
8. Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka	529,6	552,8	576,1	597,2	749,3	11,9	59,0	138,8	12,0	12,2
9. Centar za restrukturiranje i prodaju ^b	26,7	43,0	56,7	66,4	87,0	1,1	12,7	28,4	3,6	17,1
2. RASHODI (A + B)	122.584,0	122.427,7	120.930,5	126.410,2	127.920,4	11.156,6	11.833,4	11.932,4	9.289,7	10.822,0
A) Državni proračun	118.312,3	118.224,1	117.051,0	121.822,3	123.671,9	9.152,7	10.265,6	9.867,2	7.592,4	8.826,2
B) Izvanproračunski korisnici	4.271,7	4.203,6	3.879,5	4.587,9	4.248,5	2.003,9	1.567,7	2.065,2	1.697,3	1.995,8
1. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1.696,2	1.210,8	1.687,0	1.271,4	1.606,5
3. Hrvatski zavod za zapošljavanje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Hrvatske vode	1.771,2	1.458,2	1.455,5	1.512,7	1.525,9	136,4	171,5	158,5	144,6	185,9
5. Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost	1.003,6	914,8	959,7	882,8	1.129,8	82,5	117,3	121,1	133,9	139,2
6. Hrvatske autoceste	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Hrvatske ceste	1.405,9	1.320,9	1.277,0	1.478,1	1.329,6	82,0	53,0	95,2	132,9	58,3
8. Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka	17,0	408,9	89,5	538,3	174,7	1,1	2,6	1,7	0,6	1,5
9. Centar za restrukturiranje i prodaju ^b	74,0	100,8	97,8	176,1	88,5	5,7	12,6	1,5	13,9	4,3
NETO/BRUTO OPERATIVNI SALDO (1 – 2)	-11.752,5	-12.021,6	-8.047,0	-14.359,0	-9.853,5	-1.154,5	-756,0	-345,4	1.901,3	322,3
3. PROMJENA NETO VRIJEDNOSTI: TRANSAKCIJE (3.1. + 3.2. – 3.3.)	-11.752,5	-12.021,6	-8.047,0	-14.359,0	-9.853,5	-1.154,5	-756,0	-345,4	1.901,3	322,3
3.1. PROMJENA NETO NEFINANCIJSKE IMOVINE	2.679,3	3.372,5	3.133,1	3.653,6	3.215,1	247,9	419,3	442,0	367,3	369,5
Nabava	3.005,8	3.751,9	3.442,3	3.941,9	3.908,4	275,5	493,3	476,7	394,5	444,4
A) Državni proračun	1.550,7	1.486,0	1.108,0	1.564,0	1.857,0	134,9	280,2	294,7	201,7	244,3
B) Izvanproračunski korisnici	1.455,1	2.265,9	2.334,3	2.377,9	2.051,4	140,6	213,1	181,9	192,8	200,1
Prodaja	326,5	379,4	309,2	288,3	693,4	27,7	74,0	34,7	27,3	74,9
A) Državni proračun	318,3	347,0	278,4	259,5	689,7	27,6	73,9	34,4	26,8	74,8
B) Izvanproračunski korisnici	8,2	32,4	30,8	28,8	3,6	0,1	0,1	0,2	0,5	0,1
Neto pozajmljivanje/zaduživanje (1 – 2 – 3.1.)	-14.431,8	-15.394,1	-11.180,1	-18.012,6	-13.068,6	-1.402,3	-1.175,3	-787,4	1.534,1	-47,2
TRANSAKCIJE U FINANCIRANJU I OBEVZAMA (FINANCIRANJE) (3.3. – 3.2.)	14.431,8	15.394,1	11.180,1	18.012,6	13.068,6	1.402,3	1.175,3	787,4	-1.534,1	47,2
3.2. PROMJENA NETO FINANCIJSKE IMOVINE	2.816,6	-353,9	-165,7	14.146,1	-2.724,8	6.649,8	-3.334,9	5.744,0	1.365,8	-4.422,3
3.2.1. Tuzemna imovina	2.816,2	-359,2	-172,2	13.940,9	-2.930,8	6.642,6	-3.334,9	5.744,0	1.365,8	-4.422,3
A) Državni proračun	1.942,7	-818,0	-651,4	13.792,7	-3.998,8	6.869,2	-3.666,0	5.422,3	1.450,1	-4.479,4
B) Izvanproračunski korisnici	873,5	458,8	479,2	148,2	1.068,0	-226,5	331,1	321,7	-84,3	57,0
3.2.2. Inozemna imovina	0,0	0,0	0,0	204,3	206,0	7,2	0,0	0,0	0,0	0,0
A) Državni proračun	0,4	5,3	6,5	205,2	206,0	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0
B) Izvanproračunski korisnici	0,4	5,3	6,5	1,0	0,0	6,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.2.3. Monetarno zlato i SDR	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.3. PROMJENA NETO OBEVEZA	17.248,4	15.040,2	11.014,4	32.158,7	10.343,8	8.052,2	-2.159,5	6.531,4	-168,3	-4.375,2
3.3.1. Tuzemne obveze	12.892,5	6.448,4	2.958,3	10.585,8	5.868,2	-3.892,0	-2.113,2	6.523,3	-177,3	-3.201,4
A) Državni proračun	11.835,1	4.793,1	1.414,0	8.904,9	4.822,2	-3.718,3	-2.501,8	6.494,9	-169,5	-3.102,1
B) Izvanproračunski korisnici	1.057,4	1.655,3	1.544,3	1.680,8	1.046,0	-173,8	388,6	28,4	-7,8	-99,3
3.3.2. Inozemne obveze	4.355,9	8.591,8	8.056,0	21.573,0	4.475,6	11.944,2	-46,3	8,1	9,0	-1.173,8
A) Državni proračun	4.277,0	8.597,2	8.125,2	21.534,8	4.524,1	11.950,5	-17,3	8,1	9,6	-1.167,4
B) Izvanproračunski korisnici	79,0	-5,4	-69,2	38,2	-48,6	-6,3	-29,1	0,0	-0,7	-6,3

^a HAC je reklasificiran iz podsektora republičkih fondova u podsektor državnih trgovačkih društava. Reklasifikacija se odnosi na statističku seriju od, uključujući, siječnja 2008. ^b Hrvatski fond za privatizaciju (HFP) djelovao je do 31. ožujka 2011. Od 1. travnja 2011. do 30. srpnja 2013. djeluje Agencija za upravljanje državnom imovinom (AUDIO), u čiji su sastav ušli HFP i prijašnji proračunski korisnik državnog proračuna Središnji državni ured za upravljanje državnom imovinom. Od 30. srpnja 2013. poslove te agencije preuzimaju Državni ured za upravljanje državnom imovinom i novoosnovani Centar za restrukturiranje i prodaju.

Metodološka obrazloženja nalaze se u Mjesečnom statističkom prikazu Ministarstva financija. Napomena: Na gotovinskom načelu.

Izvor: MF

Tablica I2: Operacije državnog proračuna^a

u milijunima kuna

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.				
						III.	VI.	VII.	VIII.	IX.
1. PRIHODI	107.466,4	107.069,7	109.558,9	108.585,0	114.044,5	8.451,8	9.683,6	9.484,6	9.587,6	9.451,2
1.1. Porezi	62.856,6	61.422,2	64.693,9	63.044,9	63.349,9	5.259,8	5.713,6	6.067,2	6.510,1	6.523,3
1.2. Socijalni doprinosi	38.712,4	38.605,1	37.845,9	37.149,3	41.701,5	1.717,4	1.855,9	1.863,7	1.835,2	1.835,0
1.3. Pomoći	637,1	869,0	968,4	1.737,8	2.268,0	503,3	1.633,2	550,7	658,5	659,7
1.4. Ostali prihodi	5.260,3	6.173,4	6.050,8	6.653,0	6.725,1	971,4	480,8	1.003,0	583,8	433,2
2. RASHODI	120.323,3	119.939,5	118.730,0	123.505,9	125.689,5	9.518,2	10.682,3	10.265,4	7.782,7	9.482,5
2.1. Naknade zaposlenima	31.096,5	31.737,4	31.383,2	30.461,8	30.032,0	2.075,3	2.083,2	2.246,7	2.073,2	2.104,0
2.2. Korištenje dobara i usluga	7.655,7	7.943,6	7.406,3	7.537,4	7.186,0	779,0	1.015,5	937,2	690,9	720,0
2.3. Potrošnja dugotrajne imovine	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.4. Kamate	6.236,5	7.097,6	8.335,7	9.259,2	9.911,1	1.062,6	711,4	1.816,9	174,7	1.025,3
2.5. Subvencije	6.582,2	6.555,3	5.762,3	5.537,8	5.174,5	366,5	1.643,9	166,4	170,1	217,2
2.6. Pomoći	5.778,6	5.083,7	4.843,8	6.511,7	8.535,4	941,6	923,8	883,3	666,4	1.222,8
2.7. Socijalne naknade	56.906,6	56.483,0	56.169,9	58.943,4	59.393,1	3.766,4	3.737,7	3.767,5	3.687,7	3.739,8
2.8. Ostali rashodi	6.067,3	5.039,1	4.828,9	5.254,6	5.457,4	526,9	566,8	447,4	319,9	453,4
3. PROMJENA NETO VRIJEDNOSTI: TRANSAKCIJE	-12.857,0	-12.869,8	-9.171,1	-14.920,8	-11.645,0	-1.066,4	-998,7	-780,9	1.804,8	-31,3
3.1. Promjena neto nefinancijske imovine	1.232,4	1.139,0	829,6	1.304,5	1.167,3	107,3	206,3	260,3	174,9	169,5
3.1.1. Dugotrajna imovina	1.200,4	1.118,7	772,2	1.036,6	1.069,4	108,7	244,0	235,1	164,5	197,4
3.1.2. Zalihe	11,0	2,5	29,3	225,5	-0,4	-3,6	-36,6	5,0	4,3	-27,9
3.1.3. Pohranjene vrijednosti	6,1	3,7	3,5	1,3	0,8	0,0	-0,2	0,0	0,0	0,0
3.1.4. Neproizvedena imovina	14,9	14,0	24,7	41,1	97,4	2,3	-0,9	20,1	6,1	0,0
3.2. Promjena neto financijske imovine	2.022,7	-618,4	-461,5	14.214,4	-3.466,0	7.058,5	-3.724,0	5.461,8	1.470,1	-4.470,2
3.2.1. Tuzemna imovina	2.022,3	-623,8	-468,0	14.009,2	-3.672,0	7.057,3	-3.724,0	5.461,8	1.470,1	-4.470,2
3.2.2. Inozemna imovina	0,4	5,3	6,5	205,2	206,0	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0
3.2.3. Monetarno zlato i SDR	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.3. Promjena neto obveza	16.112,0	13.390,4	9.539,2	30.439,8	9.346,3	8.232,2	-2.519,0	6.502,9	-159,9	-4.269,5
3.3.1. Tuzemne obveze	11.835,1	4.793,1	1.414,0	8.904,9	4.822,2	-3.718,3	-2.501,8	6.494,9	-169,5	-3.102,1
3.3.2. Inozemne obveze	4.277,0	8.597,2	8.125,2	21.534,8	4.524,1	11.950,5	-17,3	8,1	9,6	-1.167,4

^a HAC je reklasificiran iz podsektora republičkih fondova u podsektor državnih trgovačkih društava. Reklasifikacija se odnosi na statističku seriju od, uključujući, siječnja 2008. Metodološka obrazloženja nalaze se u Mjesečnom statističkom prikazu Ministarstva financija. Napomena: Na gotovinskom načelu.

Izvor: MF

Tablica I3: Dug opće države

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2010. XII.	2011. XII.*	2012. XII.*	2013. XII.*	2014. XII.*	2015.			
						III.*	VI.*	VII.*	VIII.
1. Unutarnji dug opće države	106.546,8	127.451,1	136.590,3	156.250,0	165.714,9	167.326,8	164.033,4	170.713,4	171.145,9
1.1. Unutarnji dug središnje države	102.973,8	123.766,9	132.982,2	151.670,6	160.735,6	162.494,7	159.426,4	166.178,1	166.566,5
Kratkoročni dužnički vrijednosni papiri	17.198,1	19.308,5	18.259,6	22.838,9	24.235,4	22.144,4	22.066,0	21.447,9	21.562,5
Dugoročni dužnički vrijednosni papiri	49.323,8	56.256,2	63.539,7	72.884,6	83.754,5	87.128,6	85.785,3	89.586,2	90.318,5
Kreditni	36.451,9	48.202,2	51.182,9	55.947,2	52.745,7	53.221,7	51.575,0	55.144,1	54.685,5
1.2. Unutarnji dug fondova socijalne sigurnosti	1,0	2,3	1,6	0,9	3,5	2,8	2,5	2,4	2,3
Kratkoročni dužnički vrijednosni papiri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni dužnički vrijednosni papiri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kreditni	1,0	2,3	1,6	0,9	3,5	2,8	2,5	2,4	2,3
1.3. Unutarnji dug lokalne države	3.756,9	3.854,3	3.768,0	4.761,2	5.174,5	5.031,7	4.818,2	4.753,7	4.803,0
Kratkoročni dužnički vrijednosni papiri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni dužnički vrijednosni papiri	384,9	260,2	209,1	151,7	74,8	57,3	53,9	67,4	67,2
Kreditni	3.372,0	3.594,1	3.559,0	4.609,5	5.099,7	4.974,5	4.764,2	4.686,3	4.735,7
2. Inozemni dug opće države	80.378,5	84.446,8	92.199,5	109.883,6	113.858,9	121.150,9	118.965,7	118.392,4	116.127,7
2.1. Inozemni dug središnje države	79.721,8	83.882,3	91.686,8	109.400,2	113.377,9	120.672,0	118.490,8	117.950,0	115.688,0
Kratkoročni dužnički vrijednosni papiri	3.520,5	1.205,3	895,1	539,8	642,5	281,7	183,5	191,6	58,0
Dugoročni dužnički vrijednosni papiri	37.427,1	40.627,9	47.486,5	62.695,6	64.692,2	71.903,9	71.921,0	71.484,0	69.698,9
Kreditni	38.774,2	42.049,0	43.305,2	46.164,8	48.043,2	48.486,4	46.386,3	46.274,4	45.931,1
2.2. Inozemni dug fondova socijalne sigurnosti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kratkoročni dužnički vrijednosni papiri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni dužnički vrijednosni papiri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kreditni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.3. Inozemni dug lokalne države	656,7	564,6	512,7	483,4	481,0	478,9	474,9	442,5	439,7
Kratkoročni dužnički vrijednosni papiri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni dužnički vrijednosni papiri	165,8	133,6	132,5	132,7	130,4	128,7	127,7	95,7	95,1
Kreditni	490,9	431,0	380,2	350,7	350,6	350,2	347,3	346,7	344,6
Ukupno (1+2)	186.925,3	211.898,0	228.789,8	266.133,7	279.573,8	288.477,6	282.999,1	289.105,8	287.273,6
Dodatak: Izdana jamstva središnje države									
Domaća	7.945,1	2.726,5	3.873,9	3.546,4	3.466,4	2.678,0	2.805,2	2.949,8	2.895,4
Od toga: Jamstva dana na kredite HBOR-a	1.177,3	802,0	783,7	781,1	1.825,7	1.028,6	1.099,6	1.213,9	1.136,1
Inozemna	6.932,8	5.153,4	4.704,9	4.393,5	4.201,2	4.268,5	4.054,3	4.122,6	4.106,3

Tablica I3: Dug opće države • Do rujna 2014. tablica I3 prikazivala je dug opće države u skladu s Europskim sustavom nacionalnih i regionalnih računa 1995 (ESA 1995). S početkom primjene nove metodologije na razini Europske unije u skladu s Europskim sustavom nacionalnih i regionalnih računa 2010 Eurostatovim Priručnikom o državnom manjku i dugu revidiranim prema ESA-i 2010, počevši od listopada 2014., izvršeno je usklađivanje metodologije te je obavljena revizija podataka od početka serije.

Od 31. prosinca 2010. primjenjuje se službena sektorizacija institucionalnih jedinica u Republici Hrvatskoj u skladu s Odlukom o statističkoj klasifikaciji institucionalnih sektora koju službeno donosi i objavljuje Državni zavod za statistiku, a koja se temelji na metodologiji ESA 2010 prema kojoj se opća država dijeli na sljedeće podsektore: središnju državu, fondove socijalne sigurnosti i lokalnu državu.¹ Do studenoga 2010. koristila se sektorska klasifikacija koju je u Odluci o kontnom planu za banke propisala Hrvatska narodna banka.

Izvor primarnih podataka za unutarnji i inozemni dug jesu jedinice opće države (Ministarstvo financija RH i ostale jedinice sustava državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, nefinancijska društva koja su alocirana u statističku definiciju sektora opće države i dr.) u dijelu koji se odnosi na trezorske zapise, obveznice i inozemne kredite te HNB u dijelu koji se odnosi na kredite rezidentnih banaka, Hrvatske banke za obnovu i razvitak i HNB-a. Do studenoga 2010. podaci za kredite rezidentnih banaka temelje se na izvještajnom sustavu u skladu s Odlukom o statističkom izvješću banke, a od prosinca 2010. podaci se temelje na izvještajnom sustavu u skladu s Odlukom o statističkom i bonitetnom izvješćivanju.

Podaci su strukturirani prema vjerovniku na unutarnji i inozemni dug te nadalje prema kategorijama instrumenata prema ESA-i 2010 na: kratkoročne dužničke vrijednosne papire, dugoročne dužničke vrijednosne papire i kredite.

Stanje kategorije dužnički vrijednosni papiri, kratkoročni, uključuje kratkoročne dužničke vrijednosne papire s izvornim rokom dospelja do (uključujući) godine dana, kao što su:

trezorski zapisi Ministarstva financija (izdani u kunama, uz valutnu klauzulu ili nominirani u stranoj valuti), eurozapisi Ministarstva financija te ostali instrumenti tržišta novca.

Stanje kategorije dužnički vrijednosni papiri, dugoročni, uključuje dugoročne dužničke vrijednosne papire s izvornim rokom dospelja dužim od godine dana, kao što su: obveznice izdane na domaćem i inozemnom tržištu te dugoročni trezorski zapisi Ministarstva financija. Obveznice izdane u inozemstvu u jednoj stranoj valuti s ugovorom o zamjeni (engl. *swap*) u drugu stranu valutu tretiraju se kao dug nominiran u valuti zamjene.

Od veljače 2002. dužnički vrijednosni papiri izdani na inozemnom tržištu, a koji su na kraju referentnog razdoblja bili u vlasništvu rezidentnih institucionalnih jedinica, reklasificirani su iz inozemnog u unutarnji dug. Od prosinca 2005. dužnički vrijednosni papiri izdani na domaćem tržištu, a koji su na kraju referentnog razdoblja bili u vlasništvu nerezidentnih institucionalnih jedinica, reklasificirani su iz unutarnjeg u inozemni dug.

Krediti uključuju kredite primljene od rezidentnih i nerezidentnih kreditora te, u skladu s metodologijom ESA 2010, preuzete kredite dane institucionalnim jedinicama koji su bili osigurani državnim jamstvom, a kod kojih je u tri godine došlo do plaćanja po jamstvima od strane države (tzv. kriterij 3. poziva) ili koji su ugovorom s izvornog dužnika preneseni na državu. Također, izvršeno je usklađivanje s metodologijom tretmana ugovora o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama.

Stanja trezorskih zapisa bez obzira na izvorni rok dospelja iskazana su po nominalnoj vrijednosti, tj. uključujući cjelokupni diskont. Stanja obveznica i kredita uključuju nedospjele vrijednosti glavnice bez uključenih stečenih kamata.

Stanje duga pojedinog podsektora opće države konsolidirano je unutar podsektora, a stanje unutarnjeg duga opće države konsolidirano je i između podsektora.

U dodatku je naveden podatak o ukupno izdanim jamstvima središnje države koja su umanjena za jamstva dana drugim jedinicama središnje države, fondovima socijalne sigurnosti i lokalnoj državi. Izvori podataka identični su kao za kredite.

¹ Obuhvat sektorske klasifikacije naveden je u dijelu "Klasifikacija i iskazivanje podataka o potraživanjima i obvezama". Središnja država prema novoj sektorskoj klasifikaciji ESA 2010 uključuje Hrvatsku radioteleviziju, HBOR te javna trgovačka društva HŽ Infrastrukturu, Autocestu Rijeka – Zagreb i Hrvatske autoceste (HAC). HAC je uključen u podsektor središnje države od siječnja 2008., a u prethodnoj seriji nalazi se u podsektoru fondova socijalne sigurnosti. Fondovi socijalne sigurnosti prema ESA-i 2010 uključuju Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje i Hrvatski zavod za zapošljavanje. Uz prethodno navedeno, iznimno u ovoj tablici podsektor fondova socijalne sigurnosti u dijelu 2. Inozemni dug sadržava dug Hrvatskih cesta i Državne agencije za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka od (uključujući) prosinca 1998. do prosinca 2010., dok u dijelu 1. Unutarnji dug od (uključujući) prosinca 2002. do prosinca 2010. fondovi socijalne sigurnosti uključuju i dug Hrvatskih cesta, Hrvatskih voda, Hrvatskog fonda za privatizaciju / Agencije za upravljanje državnom imovinom.

J. Nefinancijske statistike – izabrani podaci

Tablica J1: Indeksi potrošačkih cijena i proizvođačkih cijena industrije

Godina	Mjesec	Bazni indeksi, 2010. = 100 ^a				Lančani indeksi				Godišnji mjesečni indeksi			
		Indeksi potrošačkih cijena			Proizvođačke cijene industrije ^b	Indeksi potrošačkih cijena			Proizvođačke cijene industrije ^b	Indeksi potrošačkih cijena			Proizvođačke cijene industrije ^b
		Ukupno	Dobra	Usluge		Ukupno	Dobra	Usluge		Ukupno	Dobra	Usluge	
2000.	prosinac	77,2	79,1	70,0	79,2	100,4	100,4	100,1	100,2	105,5	105,5	105,5	111,2
2001.	prosinac	79,1	80,2	74,7	76,4	100,4	100,4	100,5	99,0	102,4	101,3	106,8	96,9
2002.	prosinac	80,5	81,1	78,2	78,1	100,4	100,6	99,6	99,9	101,8	101,1	104,6	102,3
2003.	prosinac	81,9	82,3	79,9	78,9	100,3	100,2	100,5	100,0	101,7	101,6	102,2	101,0
2004.	prosinac	84,1	84,4	82,8	82,7	100,7	100,9	100,2	99,3	102,7	102,5	103,6	104,8
2005.	prosinac	87,2	87,3	86,2	84,5	100,5	100,5	100,5	99,7	103,6	103,5	104,1	102,7
2006.	prosinac	89,0	89,0	89,0	86,1	100,0	100,0	100,2	100,0	102,0	101,4	104,2	101,9
2007.	prosinac	94,1	94,9	91,5	91,2	101,2	101,2	101,3	100,4	105,8	106,6	103,4	105,9
2008.	prosinac	96,8	97,3	95,3	95,1	99,4	99,1	100,5	98,7	102,9	102,4	104,3	104,3
2009.	prosinac	98,7	98,6	99,0	96,6	99,4	99,3	100,2	100,0	101,9	101,3	103,9	101,6
2010.	prosinac	100,5	100,8	99,3	102,1	100,0	100,1	99,9	101,0	101,8	102,2	100,3	105,7
2011.	prosinac	102,6	103,8	98,3	108,0	99,6	99,6	99,6	99,8	102,1	103,0	98,9	105,8
2012.	prosinac	107,4	109,4	100,2	115,4	99,9	99,9	99,7	100,0	104,7	105,5	102,0	106,9
2013.	prosinac	107,7	109,7	100,7	112,4	99,8	99,8	100,0	100,0	100,3	100,2	100,4	97,4
2014.	studenj	108,1	109,6	102,5	109,9	99,7	99,7	99,9	99,2	100,2	99,7	101,8	97,8
	prosinac	107,2	108,4	102,5	108,6	99,1	98,9	100,0	98,8	99,5	98,8	101,8	96,6
2015.	siječanj	106,6	107,7	102,4	106,1	99,5	99,3	99,9	97,7	99,1	98,3	101,5	94,4
	veljača	106,9	108,0	102,5	107,5	100,2	100,3	100,0	101,3	99,6	99,0	101,6	96,0
	ožujak	107,9	109,4	102,3	108,8	101,0	101,3	99,8	101,2	100,1	99,6	101,5	97,3
	travanj	108,0	109,6	102,3	108,2	100,1	100,1	100,0	99,4	99,9	99,4	101,4	96,8
	svibanj	108,4	110,1	102,4	108,8	100,4	100,5	100,1	100,6	100,0	99,7	101,2	97,4
	lipanj	108,0	109,5	102,6	108,4	99,7	99,5	100,2	99,7	100,0	99,7	101,0	97,3
	srpanj	107,2	108,3	102,9	107,9	99,2	98,9	100,4	99,5	99,6	99,2	101,0	96,5
	kolovoz	106,9	107,9	103,1	106,4	99,8	99,7	100,1	98,6	99,4	99,1	100,5	95,8
	rujan	107,4	108,3	103,6	105,8	100,4	100,4	100,5	99,5	99,2	98,6	101,0	95,3
	listopad	107,4	108,7	102,7	105,8	100,1	100,3	99,2	100,0	99,1	98,8	100,1	95,4

^a Od siječnja 2013. Državni zavod za statistiku počeo je objavljivati indekse potrošačkih cijena na novoj bazi (2010. godina, stara baza bila je 2005. godina), stoga su bazni indeksi za razdoblje od siječnja 1998. do prosinca 2012. preračunati na novu bazu (2010. = 100). ^b Na domaćem tržištu

Izvor: DZS

Tablica J1: Indeksi potrošačkih cijena i proizvođačkih cijena industrije • Početkom 2004. godine Državni zavod za statistiku uveo je indeks potrošačkih cijena. Taj je pokazatelj kretanja cijena izrađen u skladu s metodološkim načelima koja su postavili Međunarodna organizacija rada (ILO) i Statistički ured Europske unije (Eurostat). Dana 17. veljače objavljeno je priopćenje o kretanju indeksa potrošačkih cijena u siječnju 2004. te vremenska serija indeksa potrošačkih cijena od siječnja 2001. DZS je naknadno izračunao i vremensku seriju indeksa potrošačkih

cijena od siječnja 1998. do prosinca 2000. godine. U skladu s tim DZS je prestao objavljivati indeks cijena na malo i indeks troškova života, čija metodologija izračuna nije u zadovoljavajućoj mjeri bila usklađena s međunarodno prihvaćenim standardima. Osnovne značajke indeksa potrošačkih cijena prikazane su u Okviru 1. u Biltenu HNB-a broj 91 (2004.). Prosječna godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena prikazana je u tablici Ekonomski indikatori u Biltenu HNB-a.

Tablica J2: Temeljni indeksi potrošačkih cijena

Godina	Mjesec	Bazni indeksi, 2010. = 100			Lančani indeksi			Godišnji indeksi		
		Ukupno	Dobra	Usluge	Ukupno	Dobra	Usluge	Ukupno	Dobra	Usluge
2000.	prosinac	81,5	82,9	74,2	100,4	100,4	100,2	103,3	103,0	105,0
2001.	prosinac	82,5	83,6	77,0	99,8	99,7	100,3	101,2	100,8	103,8
2002.	prosinac	83,5	84,4	78,9	100,0	100,1	99,4	101,2	101,0	102,4
2003.	prosinac	84,5	85,2	81,2	100,2	100,1	101,0	101,2	100,9	103,0
2004.	prosinac	86,5	87,0	83,6	100,1	100,1	100,4	102,3	102,2	102,9
2005.	prosinac	89,1	89,5	86,7	100,1	100,0	100,5	103,0	102,9	103,7
2006.	prosinac	91,1	91,5	88,9	99,8	99,7	100,3	102,3	102,2	102,5
2007.	prosinac	95,6	96,4	91,9	100,8	100,8	100,4	105,0	105,3	103,5
2008.	prosinac	99,6	100,2	96,5	99,4	99,3	100,2	104,2	104,0	105,0
2009.	prosinac	99,9	100,1	98,8	98,8	98,6	100,2	100,2	99,8	102,4
2010.	prosinac	99,9	100,2	98,6	99,1	99,0	99,7	100,1	100,1	99,8
2011.	prosinac	102,8	103,5	99,6	99,5	99,4	100,1	102,9	103,3	101,1
2012.	prosinac	104,9	105,4	102,5	99,4	99,2	100,0	102,0	101,9	102,8
2013.	prosinac	105,5	105,9	103,3	99,1	98,9	100,0	100,6	100,5	100,9
2014.	studeni	106,2	106,4	105,1	100,1	100,2	99,8	99,8	99,3	101,7
	prosinac	105,1	105,0	105,1	99,0	98,7	100,1	99,6	99,2	101,7
2015.	siječanj	104,8	104,7	105,0	99,7	99,7	99,9	100,0	99,6	101,5
	veljača	104,9	104,7	105,0	100,0	100,0	100,0	100,4	100,1	101,7
	ožujak	105,5	105,6	104,8	100,6	100,9	99,8	100,1	99,9	101,5
	travanj	106,0	106,3	104,8	100,5	100,7	100,0	100,5	100,3	101,6
	svibanj	106,2	106,5	104,9	100,1	100,2	100,1	100,5	100,4	101,4
	lipanj	106,0	106,2	105,1	99,8	99,7	100,2	100,6	100,6	101,2
	srpanj	105,2	104,9	105,7	99,2	98,8	100,5	100,4	100,2	101,2
	kolovoz	105,1	104,9	105,7	100,0	100,0	100,0	100,4	100,4	100,1
	rujan	105,9	105,9	105,4	100,7	101,0	99,7	100,2	100,4	99,7
	listopad	106,1	106,6	104,1	100,2	100,6	98,8	100,0	100,4	98,9

Izvor: DZS

Tablica J2: Temeljni indeksi potrošačkih cijena • Temeljni indeks potrošačkih cijena izračunava se u Državnom zavodu za statistiku, a dobiva se tako da se iz košarice dobara i usluga za izračunavanje ukupnog indeksa potrošačkih cijena isključuje cijene poljoprivrednih proizvoda i administrativno regulirane cijene (među ostalim, tu su svrstane i cijene električne struje i naftnih derivata). Udio dobara i usluga koji se isključuju iz košarice za izračunavanje indeksa potrošačkih cijena u 2013. godini iznosi 35,23% (od toga se 5,53 postotna boda odnose na poljoprivredne proizvode, a 29,70 postotnih bodova na proizvode čije se cijene administrativno reguliraju). Isključivanje se provodi metodom nultog pondera.

Tablica J3: Hedonistički indeks cijena nekretnina • Hrvatska narodna banka započela je 2008. metodološki rad na izradi hedonističkog indeksa cijena stambenih nekretnina (HICN)². Korištenjem ulaznih podataka o realiziranim transakcijama i procjenama realiziranih transakcija iz baze Hrvatske burze nekretnina konstruiran je ekonometrijski model za izradu hedonističkog indeksa cijena nekretnina (HICN), koji je metodološki usklađen s odredbama Eurostatova Priručnika o indeksima

cijena stambenih nekretnina (engl. *Handbook on Residential Property Prices Indices*)³. HICN se iskazuje na tromjesečnoj i godišnjoj osnovi počevši od prvog tromjesečja 1997., na razini Republike Hrvatske i dviju regija: Grada Zagreba i Jadrana. Osnovna ideja metodologije koja se primijenjuje pri izračunu indeksa jest da kupci određuju korisnost nekretnine na temelju njezinih obilježja, pa je nužno odrediti cijene tih obilježja (atributa), tzv. implicitne cijene. No, budući da ne postoji tržište pojedinih atributa stambenog prostora, njihove se cijene procjenjuju jednostavnim ekonometrijskim modelima. Nakon procjene cijena pojedinih atributa za svaku je nekretninu moguće odrediti njezinu čistu cijenu, tj. cijenu koja je korigirana za utjecaj pojedinih atributa dane nekretnine, poput lokacije na kojoj se nekretnina nalazi, površine, broja soba i sl. Dinamika čistih cijena izravno se koristi za izračun HICN-a. Prema metodologiji ovakav indeks, za razliku od primjerice indeksa prosječne cijene ili medijana kvadrata stambenog prostora, korigira kretanje cijena za moguću pristranost u podacima uzrokovanu činjenicom što je u nekom razdoblju prodan neuobičajeno velik broj iznadprosječno ili ispodprosječno kvalitetnih nekretnina.

2 Korištena metodologija detaljno je opisana u Kunovac, D. et al. (2008.) *Primjena hedonističke metode za izračunavanje indeksa cijena nekretnina u Hrvatskoj*, Istraživanje I-20, HNB.

3 http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/hicp/methodology/hps/rppi_handbook

Tablica J3: Hedonistički indeks cijena nekretnina

Godina	Tromje- sečje	Bazni indeksi, 2010. = 100			Godišnje stope promjene			Stope promjene u odnosu na prethodno tromjesečje		
		Hrvatska	Zagreb	Jadran	Hrvatska	Zagreb	Jadran	Hrvatska	Zagreb	Jadran
2000.		60,4	68,0	38,0	-2,0	-1,5	-4,7
2001.		61,5	65,5	49,9	1,9	-3,7	31,2
2002.		64,9	67,9	56,2	5,6	3,7	12,7
2003.		67,0	70,8	56,0	3,2	4,2	-0,5
2004.		74,5	78,0	64,3	11,2	10,2	14,8
2005.		82,9	85,5	75,0	11,2	9,7	16,7
2006.		97,5	101,7	85,2	17,7	18,9	13,7
2007.		109,2	112,7	99,1	12,0	10,8	16,3
2008.		113,0	115,7	105,3	3,5	2,6	6,2
2009.		108,8	109,5	106,9	-3,8	-5,3	1,5
2010.		100,0	100,0	100,0	-8,1	-8,6	-6,4
2011.		96,3	94,9	99,5	-3,7	-5,1	-0,5
2012.		97,3	97,0	97,9	1,0	2,2	-1,6
2013.		81,2	82,5	78,4	-16,5	-14,9	-19,9
2014.		79,3	80,1	77,8	-2,3	-2,9	-0,8
2014.	1. tr.	77,4	81,2	69,2	-9,7	-8,0	-13,2	-2,8	2,1	-13,2
	2. tr.	77,9	79,3	74,8	-2,8	-2,9	-2,4	0,6	-2,3	8,0
	3. tr.	81,6	80,2	84,5	2,6	-0,3	9,1	4,8	1,1	13,1
	4. tr.	80,5	79,5	82,6	1,2	0,0	3,6	-1,3	-0,8	-2,3
2015.	1. tr.	78,3	81,3	72,5	1,2	0,1	4,7	-2,7	2,2	-12,3
	2. tr.	80,2	81,2	78,1	3,0	2,4	4,5	2,4	0,0	7,9

Tablica J4: Prosječne mjesečne neto plaće
u tekućim cijenama, u kunama

Godina	Mjesec	Prosječne mjesečne neto plaće	Lančani indeksi	Godišnji mjesečni indeksi	Godišnji kumulativni indeksi
2001.	prosinac	3.582,0	96,6	102,4	106,5
2002.	prosinac	3.839,0	98,0	107,2	105,0
2003.	prosinac	4.045,0	99,8	105,4	105,9
2004.	prosinac	4.312,0	99,1	106,6	105,9
2005.	prosinac	4.473,0	97,3	103,7	104,9
2006.	prosinac	4.735,0	97,0	105,9	105,2
2007.	prosinac	4.958,0	96,6	104,7	105,2
2008.	prosinac	5.410,0	100,3	109,1	107,0
2009.	prosinac	5.362,0	99,6	99,1	102,6
2010.	prosinac	5.450,0	97,6	101,7	100,6
2011.	prosinac	5.493,0	95,9	100,8	101,8
2012.	prosinac	5.487,0	96,6	99,9	100,7
2013.	prosinac	5.556,0	98,6	101,3	100,7
2014.	listopad	5.532,0	101,7	100,5	100,1
	studenj	5.632,0	101,8	100,0	100,1
	prosinac	5.716,0	101,5	102,9	100,3
2015.	siječanj	5.656,0	99,0	101,9	101,9
	veljača	5.565,0	98,4	102,5	102,2
	ožujak	5.723,0	102,8	104,0	102,8
	travanj	5.676,0	99,2	103,3	102,9
	svibanj	5.679,0	100,0	103,3	103,0
	lipanj	5.810,0	102,3	104,5	103,3
	srpanj	5.716,0	98,4	103,4	103,3
	kolovoz	5.712,0	99,9	103,6	103,3
	rujan	5.640,0	98,7	103,6	103,4

Izvor: DZS

Tablica J5: Indeksi pouzdanja, očekivanja i raspoloženja potrošača

indeksni bodovi, originalni podaci

Godina	Mjesec	Kompozitni indeksi			Indeksi odgovora						
		Indeks pouzdanja potrošača	Indeks očekivanja potrošača	Indeks raspoloženja potrošača	I1	I2	I3	I4	I7	I8	I11
2000.	listopad	-20,9	3,5	-32,2	-26,2	1,2	-22,0	5,7	26,9	-48,3	-63,6
2001.	listopad	-27,0	-11,4	-35,6	-29,6	-10,0	-35,9	-12,7	22,9	-41,3	-62,3
2002.	listopad	-25,2	-8,3	-29,3	-22,6	-5,1	-31,2	-11,5	20,1	-34,1	-64,0
2003.	listopad	-22,2	-4,5	-25,0	-21,5	-2,6	-26,5	-6,4	14,7	-27,1	-65,2
2004.	listopad	-23,9	-7,9	-22,0	-19,1	-4,1	-30,5	-11,6	22,5	-16,5	-57,3
2005.	prosinac	-26,4	-13,7	-25,6	-16,4	-5,9	-34,4	-21,5	27,6	-25,9	-50,6
2006.	prosinac	-18,9	-4,7	-15,4	-10,9	1,1	-22,4	-10,5	16,9	-12,9	-49,4
2007.	prosinac	-24,7	-15,5	-24,5	-16,8	-9,8	-31,8	-21,2	12,8	-25,0	-54,8
2008.	prosinac	-42,0	-33,3	-40,9	-30,7	-25,9	-51,8	-40,6	43,4	-40,3	-57,9
2009.	prosinac	-46,8	-32,7	-47,6	-35,7	-22,6	-64,5	-42,8	63,9	-42,5	-58,0
2010.	prosinac	-42,9	-30,6	-48,7	-40,7	-21,7	-65,9	-39,4	55,7	-39,4	-54,8
2011.	prosinac	-23,6	-8,9	-43,1	-31,6	-5,5	-56,5	-12,3	25,0	-41,2	-51,4
2012.	prosinac	-47,1	-33,5	-52,6	-42,1	-23,1	-71,4	-43,9	59,1	-44,2	-62,3
2013.	prosinac	-40,7	-26,3	-45,9	-34,5	-17,4	-61,9	-35,2	49,9	-41,3	-60,4
2014.	studeni	-37,0	-24,0	-43,9	-31,3	-13,7	-60,4	-34,2	43,6	-40,0	-56,4
	prosinac	-35,6	-24,3	-42,4	-31,4	-16,7	-57,0	-31,9	39,3	-38,7	-54,5
2015.	siječanj	-25,8	-13,7	-36,0	-22,1	-7,5	-51,0	-19,8	24,8	-35,0	-51,1
	veljača	-25,1	-11,4	-38,5	-25,8	-5,5	-49,7	-17,3	23,9	-40,1	-53,7
	ožujak	-23,7	-10,2	-36,1	-24,0	-4,6	-48,9	-15,8	17,7	-35,5	-56,6
	travanj	-22,0	-9,5	-32,5	-22,1	-4,2	-43,4	-14,7	16,1	-32,0	-52,9
	svibanj	-23,0	-11,5	-34,0	-23,7	-6,0	-42,3	-16,9	17,1	-36,0	-52,0
	lipanj	-20,7	-8,3	-28,7	-20,4	-3,9	-35,7	-12,6	14,7	-30,0	-51,7
	srpanj	-20,1	-8,0	-27,3	-18,6	-3,3	-32,3	-12,7	10,9	-31,1	-53,3
	kolovoz	-19,9	-4,9	-26,3	-17,8	-2,4	-30,9	-7,4	18,9	-30,2	-50,8
	rujan	-21,5	-7,6	-26,3	-20,4	-6,4	-25,8	-8,8	21,6	-32,8	-49,0
	listopad	-21,9	-9,0	-27,9	-19,8	-6,8	-27,9	-11,2	17,1	-36,0	-52,5

Izvori: Ipsos Puls; HNB

Tablica J5: Indeksi pouzdanja, očekivanja i raspoloženja potrošača • Anketa pouzdanja potrošača provodi se od travnja 1999. prema metodologiji Europske komisije pod nazivom Zajednički harmonizirani program europskih anketa pouzdanja. To se anketno istraživanje do travnja 2005. provodilo jednom u tromjesečju (u siječnju, travnju, srpnju i listopadu). Od svibnja 2005. provodi se svakoga mjeseca, uz tehničku i financijsku pomoć Europske komisije.

Upitnik sadržava ukupno 23 pitanja kojima se ispituje percepcija potrošača glede promjena ekonomskih pojava s kojima se oni svakodnevno susreću. Na osnovi odgovora iz Ankete o pouzdanju potrošača utvrđuje se vrijednost indeksa odgovora prema zadanoj metodologiji. Iz vrijednosti indeksa odgovora izračunava se i prati kretanje triju kompozitnih indeksa: indeksa pouzdanja potrošača (IPP), indeksa raspoloženja potrošača (IRP) i indeksa očekivanja potrošača (IOP). Svaki navedeni kompozitni indeks za sebe aritmetička je sredina indeksa odgovora (I), tj. prosjek prethodno kvantificiranih odgovora na pojedina pitanja iz ankete:

$$I_i = \sum_z^k r_i \cdot w_i$$

gdje je: r vrijednost odgovora, w udio ispitanika koji su se opredijelili za pojedini odgovor (ponder), i pitanje iz upitnika, z ponudeni/odabrani odgovor, k broj ponuđenih odgovora na

pojedino pitanje. Vrijednosti navedenih indeksa kreću se u rasponu $-100 < I_i < 100$. Veće vrijednosti indeksa u odnosu na prethodno razdoblje upućuju na porast očekivanja (optimizma) glede specifičnog područja obuhvaćenog pojedinim pitanjem.

U tablici su prikazane vrijednosti odabranih indeksa odgovora na pitanja:

I1: Kako se tijekom proteklih 12 mjeseci promijenila financijska situacija u vašem kućanstvu?

I2: Što očekujete, kako će se tijekom sljedećih 12 mjeseci promijeniti financijska situacija u vašem kućanstvu?

I3: Što mislite, kako se tijekom posljednjih 12 mjeseci promijenila ukupna ekonomska situacija u Hrvatskoj?

I4: Što očekujete, kako će se tijekom sljedećih 12 mjeseci promijeniti ukupna ekonomska situacija u Hrvatskoj?

I7: Što očekujete, kako će se tijekom sljedećih 12 mjeseci promijeniti broj nezaposlenih?

I8: S obzirom na ukupnu ekonomsku situaciju, mislite li da je sada pravo vrijeme za kupnju trajnih dobara za kućanstvo (namještaja, stroja za pranje rublja, televizora i sl.)?

I11: Koliko je vjerojatno da ćete tijekom sljedećih 12 mjeseci uspjeti išta uštedjeti?

Komponente kompozitnih indeksa jesu:

IPP: I2, I4, I7 × (-1), I11

IOP: I2, I4

IRP: I1, I3, I8.

Popis banaka i štedionica

1. prosinca 2015.

Banke koje imaju odobrenje za rad

1. Banka Kovanica d.d., Varaždin
2. Banka splitsko-dalmatinska d.d., Split
3. BKS Bank d.d., Rijeka
4. Croatia banka d.d., Zagreb
5. Erste&Steiermärkische Bank d.d., Rijeka
6. Hrvatska poštanska banka d.d., Zagreb
7. Hypo Alpe-Adria-Bank d.d., Zagreb
8. Imex banka d.d., Split
9. Istarska kreditna banka Umag d.d., Umag
10. Jadranska banka d.d., Šibenik
11. Karlovačka banka d.d., Karlovac
12. KentBank d.d., Zagreb
13. Kreditna banka Zagreb d.d., Zagreb
14. OTP banka Hrvatska d.d., Zadar
15. Partner banka d.d., Zagreb
16. Podravska banka d.d., Koprivnica
17. Primorska banka d.d., Rijeka
18. Privredna banka Zagreb d.d., Zagreb
19. Raiffeisenbank Austria d.d., Zagreb
20. Samoborska banka d.d., Samobor
21. Sberbank d.d., Zagreb
22. Slatinska banka d.d., Slatina
23. Société Générale – Splitska banka d.d., Split
24. Štedbanka d.d., Zagreb
25. Vaba d.d. banka Varaždin, Varaždin
26. Veneto banka d.d., Zagreb
27. Zagrebačka banka d.d., Zagreb

Štedne banke koje imaju odobrenje za rad

1. Tesla štedna banka d.d., Zagreb

Stambene štedionice koje imaju odobrenje za rad

1. HPB – Stambena štedionica d.d., Zagreb
2. PBZ stambena štedionica d.d., Zagreb
3. Prva stambena štedionica d.d., Zagreb
4. Raiffeisen stambena štedionica d.d., Zagreb
5. Wüstenrot stambena štedionica d.d., Zagreb

Ostale institucije

1. Hrvatska banka za obnovu i razvitak, Zagreb, posluje u skladu sa Zakonom o Hrvatskoj banci za obnovu i razvitak (NN, br. 138/2006. i 25/2013.)

Predstavništva inozemnih banaka

1. BKS Bank AG, Zagreb
2. Commerzbank Aktiengesellschaft, Zagreb
3. Deutsche Bank AG, Zagreb
4. LHB Internationale Handelsbank AG, Zagreb

Banke i štedionice u stečaju

Naziv banke/štedionice	Datum otvaranja stečaja
1. Agroobrtnička banka d.d., Zagreb	14.6.2000.
2. Alpe Jadran banka d.d., Split	15.5.2002.
3. Centar banka d.d., Zagreb	30.9.2013.
4. Credo banka d.d., Split	16.1.2012.
5. Glumina banka d.d., Zagreb	30.4.1999.
6. Gradska banka d.d., Osijek	3.5.1999.
7. Hrvatska gospodarska banka d.d., Zagreb	19.4.2000.
8. Ilirija banka d.d., Zagreb	6.4.1999.
9. Nava banka d.d., Zagreb	1.12.2014.
10. Primus banka d.d., Zagreb	13.1.2015.
11. Trgovačko-turistička banka d.d., Split	8.9.2000.

Banke i štedionice u likvidaciji

Naziv banke/štedionice	Datum pokretanja likvidacije
1. Investicijsko-komercijalna štedionica d.d., Zagreb	31.5.2000.
2. Križevačka banka d.d., Križevci	3.1.2005.
3. Obrtnička štedna banka d.d., Zagreb	22.12.2010.

Banke i štedionice koje su izgubile odobrenje za rad, a nisu pokrenule postupak likvidacije

Naziv banke/štedionice	Datum oduzimanja odobrenja za rad
1. Hibis štedionica d.d., Zagreb	7.3.2001.
2. Zagrebačka štedionica d.d., Zagreb (sada MEDFIN d.o.o., Zagreb – u stečaju)	22.3.2000.

Članovi Savjeta i rukovodstvo Hrvatske narodne banke

1. prosinca 2015.

Članovi Savjeta Hrvatske narodne banke

Predsjednik Savjeta	prof. dr. Boris Vujčić
Članovi Savjeta	Neven Barbaroša Bojan Fras dr. sc. Michael Faulend Relja Martić Damir Odak mr. sc. Tomislav Presečan Vedran Šošić

Rukovodstvo Hrvatske narodne banke

Guverner	prof. dr. Boris Vujčić
Zamjenik guvernera	Relja Martić
Viceguverner	Vedran Šošić
Viceguverner	Damir Odak
Viceguverner	Neven Barbaroša
Viceguverner	mr. sc. Tomislav Presečan
Viceguverner	Bojan Fras
Viceguverner	dr. sc. Michael Faulend

Izvršni direktori

Sektor istraživanja	mr. sc. Ljubinko Jankov
Sektor statistike	Tomislav Galac
Sektor za centralnobankarske operacije	mr. sc. Irena Kovačec
Sektor bonitetne regulative i supervizije	Željko Jakuš
Sektor za međunarodne odnose i procjenu mogućnosti sanacije	mr. sc. Sanja Tomičić
Sektor platnog prometa	Ivan Biluš
Sektor za planiranje, kontroling i računovodstvo	dr. sc. Diana Jakelić
Sektor za informatičke tehnologije	dr. sc. Mario Žgela
Sektor podrške poslovanju	Boris Ninić

Kratice i znakovi

Kratice

b. b.	– bazni bod	PDV	– porez na dodanu vrijednost
BDP	– bruto domaći proizvod	potr.	– potrošnja
BDV	– bruto dodana vrijednost	PPI	– indeks cijena pri proizvođačima (engl. <i>Producer Price Index</i>)
BEA	– Ured SAD-a za ekonomske analize (engl. <i>U. S. Bureau of Economic Analysis</i>)	RH	– Republika Hrvatska
BIS	– Banka za međunarodne namire (engl. <i>Bank for International Settlements</i>)	SDR	– posebna prava vučenja
BZ	– blagajnički zapisi	SKDD	– Središnje klirinško depozitarno društvo d.d.
CDS	– premija osiguranja od kreditnog rizika (engl. <i>credit default swap</i>)	SMTK	– Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
DAB	– Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka	tis.	– tisuća
dep.	– depoziti	T-HT	– T – Hrvatski Telekom d.d.
d. n.	– drugdje nespomenuto	TNZ	– Tržište novca Zagreb
DZS	– Državni zavod za statistiku	tr.	– tromjesečje
EK	– Europska komisija	TZ	– trezorski zapisi
EMU	– Ekonomska i monetarna unija	val.	– valutni
engl.	– engleski		
ESB	– Europska središnja banka		
EU	– Europska unija		
Fed	– američka središnja banka (engl. <i>Federal Reserve System</i>)		
fik.	– fiksni		
FZO	– Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost		
HAC	– Hrvatske autoceste		
Hanfa	– Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga		
HBOR	– Hrvatska banka za obnovu i razvitak		
HC	– Hrvatske ceste		
HFP	– Hrvatski fond za privatizaciju		
HNB	– Hrvatska narodna banka		
HPB	– Hrvatska poštanska banka		
HWWI	– Institut za međunarodnu ekonomiju u Hamburgu (njem. <i>Hamburgisches Weltwirtschaftsinstitut</i>)		
HZMO	– Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje		
HZZ	– Hrvatski zavod za zapošljavanje		
HZZO	– Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje		
IEA	– Međunarodna agencija za energiju (engl. <i>International Energy Agency</i>)		
ILO	– Međunarodna organizacija rada (engl. <i>International Labour Organization</i>)		
Ina	– Industrija nafte d.d.		
ind.	– industrijski		
IPC	– indeks potrošačkih cijena		
JTR	– jedinični troškovi rada		
MF	– Ministarstvo financija		
mil.	– milijun		
mlrd.	– milijarda		
MMF	– Međunarodni monetarni fond		
NDA	– neto domaća aktiva		
NIA	– neto inozemna aktiva		
NKD	– Nacionalna klasifikacija djelatnosti		
OECD	– Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj (engl. <i>Organization for Economic Cooperation and Development</i>)		
OP	– obvezna pričuva		

Troslovne oznake za valute

ATS	– austrijski šiling
CHF	– švicarski franak
CNY	– juan renminbi
DEM	– njemačka marka
EUR	– euro
FRF	– francuski franak
GBP	– funta sterlinga
HRK	– kuna
ITL	– talijanska lira
JPY	– jen
USD	– američki dolar
XDR	– posebna prava vučenja

Dvoslovne oznake za zemlje

AT	– Austrija
BE	– Belgija
BG	– Bugarska
CY	– Cipar
CZ	– Češka
DE	– Njemačka
DK	– Danska
EE	– Estonija
ES	– Španjolska
FI	– Finska
FR	– Francuska
GB	– Velika Britanija
GR	– Grčka
HR	– Hrvatska
HU	– Mađarska
IE	– Irska
IT	– Italija
LT	– Litva
LV	– Letonija
MT	– Malta
NL	– Nizozemska
PL	– Poljska
PT	– Portugal
RO	– Rumunjska
SI	– Slovenija
SK	– Slovačka

Znakovi

- – nema pojave
- – ne raspolaže se podatkom
- 0 – podatak je manji od 0,5 upotrijebljene jedinice mjere

- ∅ – prosjek
- a, b, c,... – oznaka za napomenu ispod tablice i slike
- * – ispravljen podatak
- () – nepotpun, nedovoljno provjeren podatak



ISSN 1334-0042 (online)

